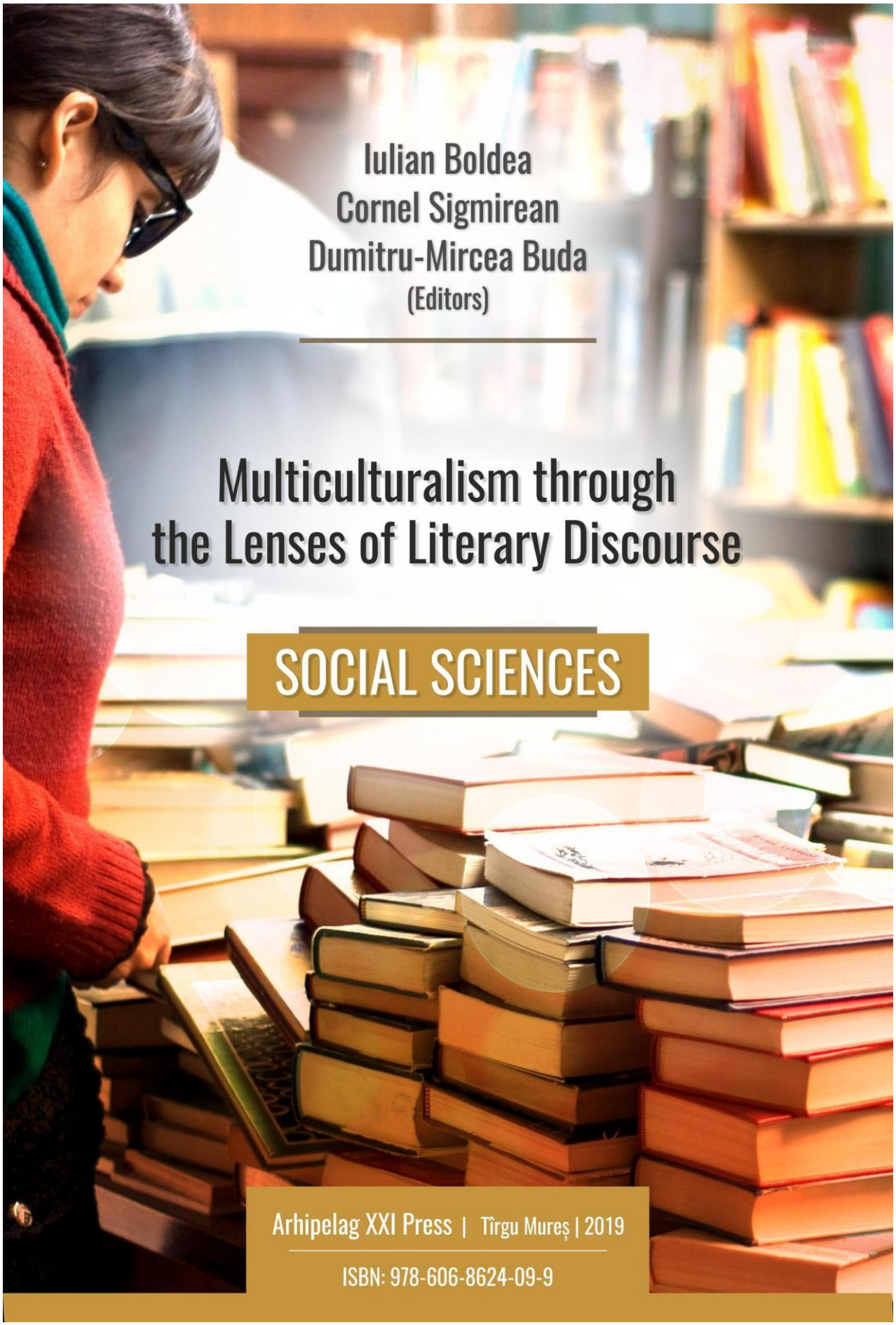

Iulian Boldea
Cornel Sigmirean
Dumitru-Mircea Buda
(Editors)

Multiculturalism through the Lenses of Literary Discourse

SOCIAL SCIENCES

Arhipelag XXI Press | Târgu Mureș | 2019

ISBN: 978-606-8624-09-9

MULTICULTURALISM THROUGH THE LENSES OF LITERARY DISCOURSE
Section: Language and Discourse

Date: 7-8 December 2019

Location: „DIMITRIE CANTEMIR" University, Tîrgu Mureș

ISBN: 978-606-8624-09-9

Edited by:
The Alpha Institute for Multicultural Studies
Moldovei Street, 8
540522, Tîrgu Mureș, România
Tel./fax: +40-744-511546
Email: iulian.boldea@gmail.com
Published by:
"Arhipelag XXI" Press, Tîrgu Mureş, 2019
Tîrgu Mureş, România
Email: tehnoredactare.ldmd@gmail.com

Contents

CONSIDERATIONS ON THE IMPORTANCE OF INCREASING THE PERFORMANCE OF HUMAN RESOURCES IN THE REMODELING AND COMPETITIVE FUNCTIONING OF ENTERPRISES

Petruța Blaga

Prof., PhD, UMFST Târgu Mureș 8

THE NEED FOR EDUCATIONAL INTERVENTION IN THE TEACHING ACT

Teodor Pătrăuță

Prof., PhD, ”Vasile Goldiș” Western University of Arad 14

CULTURE, THE CULTURAL HERITAGE AND THE POLYPHONIC DIALOGUE OF IDENTITIES

Sorin Ivan

Prof., PhD, ”Titu Maiorescu” University of Bucharest 19

REBUILDING SCHOOL. SHIFTING FROM INSTRUCTION TO EDUCATION

Marin Manolescu

Prof., PhD, University of Bucharest 26

THE FIRST MEASURES AND THE TABLE OF DEBTS AFTER THE OPENING OF THE PROCEDURE OF THE INSOLVENCY OF INDIVIDUALS, ON THE BASIS OF THE DEBT REPAYMENT PLAN

Viorel Găină

Prof., PhD, University of Craiova 34

CEREBRALITY IN LITERARY ART

Emil Dinga

Prof., Senior Researcher, Romanian Academy 43

USING THE PRINCIPLE “CLEAN VRANCEA” IN THE INTEGRATED SYSTEM OF WASTE MANAGEMENT

Alexandru Taşnadi, Cosmin Viziniuc, Cristina Mariana Ene (Vasile), Prof., PhD, Bucharest University of Economic Studies, PhD Student, Bucharest University of Economic Studies, PhD Student, Bucharest University of Economic Studies 50

CHOOSING THE LEGAL FORM OF THE ECONOMIC ACTIVITY

Laurenţiu Baranga, George Vlad

Prof. PhD, ”Valahia” University of Tîrgoviște, PhD Student 56

IDENTIFICATION OF BUSINESS IDEAS AND EVALUATION OF OPPORTUNITIES

Laurenţiu Baranga, Rareș Vladimir Nițu

Prof. PhD, ”Valahia” University of Tîrgoviște, PhD Student, University of Agricultural Sciences and Veterinarian Medicine 64

INTERPRETATION AND APPLICATION OF THE NOTION OF RESTRICTION OR DISTORTION OF COMPETITION BY "OBJECT" WITHIN THE MEANING OF ART.101 T.F.U.E.

Anca Ileana Dușcă

Assoc. Prof., PhD, University of Craiova 73

STUDY ON THE IMPACT OF A PROJECT MANAGEMENT IMPLEMENTATION IN AN ENTITY FROM THE CARAS-SEVERIN COUNTY

Solomia Andreș

Assoc. Prof., PhD, Eftimie Murgu University of Reșița 87

CERTAIN ASPECTS ON RIGHT TO JUSTICE IN EUROPE

Oana Elena Gălăţeanu

Assoc. Prof., PhD, "Dunărea de Jos" University of Galați 95

SOME ASPECTS REGARDING ASSOCIATIONS AND FOUNDATIONS

Roxana Topor

Assoc. Prof., PhD, Spiru Haret University 100

PROTECTION OF DIGNITY, SAFETY AND CHILDREN'S RIGHTS IN THE DIGITAL ERA

Oana Morcan

Lecturer, PhD, "Vasile Goldiș" Western University of Arad 105

ASPECTS CONCERNING THE DIVORCE ON PARENTS AND CHILDREN RELATIONS

Oana Voica Nagy

Lecturer, PhD, "Dimitrie Cantemir" University of Târgu Mureș 112

THE ROMANIAN PUBLIC LAW AND ITS PARTICULARITIES IN THE COMMUNITY LAW

Bianca Popa, Nelu Dorinel Popa

Student, University of Vienna- Law School, PhD, University Associate Teacher, UMFST Târgu Mureș 117

A STUDY ON THE IMPACT OF SERVICE QUALITY ON THE ROMANIAN PRIVATE HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS CUSTOMER

Laurențiu Stoenică

Lecturer, PhD, "Artifex" University of Bucharest 125

STEREOTYPES, PREJUDICE AND DISCRIMINATION. STRATEGIES TO ELIMINATE AND CONTROL THEM

Ingrid Ileana Nicolau

Lecturer, PhD, "Spiru Haret" University of Bucharest 133

THE GLOBAL FINANCIAL VULNERABILITY AND THE ECONOMIC CRISIS OF 2008

Andra Maria Găină

Lecturer, PhD, University of Craiova 137

THE MIGRATION AXIOM

Tiberiu Crisogen Dîscă

Lecturer, PhD, "Vasile Goldiș" University of Arad 147

CULTURAL COMMUNITIES AS GUARDIANS OF HUMAN RIGHTS

Alina Gentimir

Lecturer, PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iași 153

PUBLIC POLICIES IN ROMANIA IN THE CONTEXT OF THE EUROPEAN SPACE

Ioan Micle

Lecturer, PhD, ”Aurel Vlaicu" University of Arad 158

LEGAL PLURALISM IN PRACTICE – THE RELATIONSHIP BETWEEN INTERNATIONAL AND DOMESTIC CRIMINAL LAW. DIRECT APPLICATION VS. IMPLEMENTATION OF THE ROME STATUTE IN ROMANIA

Alina Ioana Szabó

Lecturer, PhD, ”George Bacovia” University of Bacău 169

NOTORIOUS BRAND. CRITERIA FOR ESTABLISHING NOTORIETY

Daniela Isabela Scarlat

Assist. PhD, University of Craiova 178

GENERAL CONSIDERATIONS REGARDING THE CRIMINAL LIABILITY FOR THE VIOLATION OF THE RIGHTS DERIVING FROM THE PERFORMANCE OF A DRAWING OR MODEL

Ionela Cecilia Șulea

Assist. PhD, ”Dimitrie Cantemir” University of Târgu Mureș 183

GENERAL AND INDUSTRIAL MARKETING. INFORMATION SUPPORT - BASIC ELEMENTS AND APPLICATIVE STUDIES

Mihaela (Ștefan) Hint, Maria Bădescu, Marcela Lung

PhD Student, ”1 Decembrie 1918” University of Alba Iulia, ,,Hermes” College of Petroșani 191

COST-BENEFIT ANALYSIS - MAIN INDICATOR FOR THE ELABORATION AND IMPLEMENTATION OF MANAGERIAL DECISIONS IN THE PRODUCTION OF ELECTRIC LIGHTING EQUIPMENT

Mihaela (Ștefan) Hint

PhD Student, ”1 Decembrie 1918” University of Alba Iulia 198

THE ROMANIAN FAMILY BETWEEN TRADITIONS AND POSTMODERNISM

Filip Vasile

PhD Student, ”Aurel Vlaicu” University of Arad 207

METHODS AND MODELS USED IN THE ANALYSIS OF NATURAL DISASTERS

Ionela-Daniela Găitan (Botezatu)

PhD Student, ”Ștefan cel Mare” University of Suceava 215

FUNDAMENTAL RELATIONSHIPS BETWEEN ETHICS AND ECONOMICS

Gabriela-Mariana Ionescu

PhD Student, School of Advanced Studies of the Romanian Academy (SCOSAAR) 224

GLOBALIZATION - SUSTAINABILITY GENERATOR FOR ROMANIAN SMEs

Corina Ana Borcoși

Researcher II, PhD, ”Constantin Brâncuși” University of Târgu-Jiu 230

PRACTICING THE TRADITIONAL TRADES AND THE LABOR MARKET IN THE VILLAGES OF DOLJ COUNTY

Maria Crăciun and Vlad Ovidiu Cioacă

PhD Student, University of Craiova, MA Student, University of Craiova 235

THE ROLE OF MENTORS IN ENTREPRENEURIAL EDUCATION

Corina Ana Borcoși

Researcher II, PhD, ”Constantin Brâncuși” University of Târgu-Jiu 241

PERSPECTIVES ON THE MIGRATION OF THE ROMANIANS’ WORKFORCE IN THE EUROPEAN UNION. MIGRATION WAVES

Alexandru-Dumitru Zub

Researcher, ”Gh.Zane” Institute of Social and Economic Research, Iaşi 245

TRADITIONAL LIFE - A SUSTAINABLE COLLECTIVE IDENTITY. CASE STUDY - NICOLINȚ VILLAGE, SERBIAN BANAT

Eufrozina Greoneanț (Greonjanc)

PhD, Preschool Teacher Trening College Mihailo Palov in Vršac, R.Serbia 250

THE IMPORTANCE OF CAPITAL AND THE FINANCING OF THE NEW BUSINESS

George Vlad

PhD Student 261

FACTORS INFLUENCING THE DEVELOPMENT OF ENTREPRENEURSHIP

George Vlad

PhD Student 273

LAUNCHING IN BUSINESS - ADVANTAGES AND DISADVANTAGES

Rareș Vladimir Nițu

PhD Student, University of Agricultural Sciences and Veterinarian Medicine 279

ORGANIZATION DESIGN AND STAFF MANAGEMENT

Rareș Vladmir Nițu

PhD Student, University of Agricultural Sciences and Veterinarian Medicine 291

THE MOTIVATION OF EMPLOYEES VERSUS WORK EFFICIENCY

Anatolie Căuşan

PhD Student, ”Ion Creangă” Pedagogical State University of Chișinău, Moldova 299

NATURAL TOURIST POTENTIAL IN THE SUPERIOR GORGE OF MUREȘ- MUREȘ COUNTY

Andreea-Maria Crăciun

PhD Student, ”Babeș-Bolyai” University of Cluj-Napoca 306

ORTHODOXY AND THE PROVOCATION OF POLITICS

Gigi- Sorin Sasu

PhD Student, Technical University of Cluj-Napoca, Baia Mare Northern University Centre 312

LOCAL WORKSHOP IN FIVE DIFFERENT COUNTRIES- FIRST STEP ON MENTORING SCHEME E-STEAM

Sorina-Mihaela Bălan, Doina David

Lecturer, PhD „Dimitrie Cantemir” University of Târgu Mureș, Assoc. Prof., PhD ,,Dimitrie Cantemir” University of Târgu Mureș 321

COMPARATIVE ASPECTS REGARDING THE TAXATION IN ROMANIA AND THE EUROPEAN UNION. EVOLUTION AND TRENDS

Mihăilă Nicoleta

Scientific Researcher III, PhD, Centre for Financial and Monetary Research „Victor Slăvescu” 330

SUCCESS & FAILURE FACTORS IN START-UP PROMOTION AND FIRM CREATION SUPPORT FOR ENTREPRENEURSHIP OF IVET STUDENTS IN ROMANIA

Gheorghe Micu

Teacher 338

MULTICULTURALISM AND THE CRISIS OF MODERN CONSCIOUSNESS

Adrian Claudiu Stoica

PhD, University Politehnica of Bucharest 349

CONNECTING MOVEMENTS: ORGANIC AGRICULTURE AND «ONE HEALTH»

Costin Lianu, Assoc. Prof. PhD, Spiru Haret University

Irina Gabriela Rădulescu, Prof. PhD, Petroleum-Gas University of Ploiești

Simona Corina Dobre (Gudei), PhD Student, Economics and International Affairs Doctoral School, The Bucharest University of Economic Studies 355

CONSIDERATIONS ON THE IMPORTANCE OF INCREASING THE PERFORMANCE OF HUMAN RESOURCES IN THE REMODELING AND COMPETITIVE FUNCTIONING OF ENTERPRISES

Petruța Blaga

Prof., PhD, UMFST Târgu Mureș

Abstract :In the current economic context, the managerial capacity of those involved in the management of an enterprise is put at a heavy test by the increasingly demanding market requirements and surplus supply.
Improving work performance and increasing labour productivity, in addition to the reduction of the general expenses, the optimization of the stocks, of the acquisitions, of the unfinished production, is an essential factor of survival and prosperity of the enterprises.
In the process of streamlining the production activity and increasing labour productivity, we can be applied methods related to the knowledge management and the active involvement of the human factor and less to the capital investments.
The paper aims to highlight the importance of the huge human resource potential that exist and not fully used in enterprises. The discovery, enhancement and use of this potential in order to maximize the efficiency of the production activity and implicitly the value of the enterprise are real challenges for the management of an enterprise.

Keywords: enterprises, human resources, management, performance, efficiency

1. Resursele umane – factor primordial al activității de producție

În condițiile actuale ale economiei, este impetuos necesar un nou stil de management, fundamentat pe sistemul de valori caracteristic al economiei de piață, care prin modul de aplicare și prin concept sa facă posibilă remodelarea și funcționarea competitivă a întreprinderilor.

Orientarea și focalizarea concepției manageriale spre resursa umană reprezintă o soluție posibilă și sigură de creștere a performanțelor, în toate domeniile de activitate, deoarece dintre toate resursele unei întreprinderi, cea mai importantă este resursa umană. Implicarea activă a oamenilor care știu ce, când și unde trebuie făcut determină ca o organizație să își atingă obiectivele.

Aspectele tehnice: obținerea de noi piețe, realizarea unui profit cât mai mare, introducerea de noi tehnologii, restructurarea activităților nu sunt concepte deloc greșite, însă de multe ori se pierde din vedere aspectul „uman" al activității din întreprindere, și consider că activitatea de resurse umane, prin asigurarea organizațiilor cu angajați valoroși care să contribuie activ la realizarea obiectivelor a devenit extrem de importantă.

„Oamenii sunt singura resursă capabilă să producă și să reproducă toate celelalte resurse disponibile ale unei organizații" (Pastor, 2010), și de aceea ei trebuie tratați ca o resursă primordială.

Noua cultură organizațională a întreprinderilor pune accent deosebit pe rolul resurselor umane in organizație, deoarece: (Manolescu, 2003):

– „Resursele umane reprezintă organizația;
– Resursele umane reprezintă una dintre cele mai importante investiții ale unei organizații, ale cărei rezultate devin tot mai evidente în timp;

- Resursele umane sunt unice în ceea ce privește potențialul lor de creștere și dezvoltare, precum și capacitatea lor de a-și cunoaște și învinge propriile limite;
- Deciziile manageriale din domeniul resurselor umane sunt printre cele mai dificile deoarece acestea interconectează factorii individuali, organizaționali și situaționali care influențează și se regăsesc în deciziile respective;
- Resursele umane constituie un potențial uman deosebit, care trebuie înțeles, motivat sau antrenat în vederea implicării cât mai depline sau mai profunde a angajaților la realizarea obiectivelor organizaționale;
- Oamenii dispun de o relativă inerție la schimbare, compensată însă de o mare adaptabilitate la situații diverse;
- Resursele umane sunt puternic marcate de factorul timp, necesar schimbării mentalităților, obiceiurilor, comportamentelor, etc.
- Oamenii sunt autonomi și liberi, chiar dacă sunt dependenți de anumite influențe;
- Oamenii trăiesc și acționează în colectivități, fiind atașați de anumite grupuri;
- Relațiile manageri-subordonați trebuie să fie generate de principiul demnității umane;
- Eficacitatea utilizării tuturor celorlalte resurse aflate la dispoziția unei organizații depinde într-o măsură din ce în ce mai mare de eficacitatea folosirii resurselor umane;
- Dintre toate categoriile de resurse ale unei organizații, resursele umane sintetizează și exprimă cel mai sugestiv specificitatea managementului ca tip de activitate umană." (Manolescu, 2003)

Așa cum spunea Masaki Imai: „Un alt aspect deranjant, observat in companiile zilelor noastre, constă in tendința managerilor de a pune prea mult accent pe predarea de cunoștințe, în timp ce omit transmiterea unor valori fundamentale derivate din spirit practic, disciplină, ordine si economie." (Masaaki, 2013)

Bill Ford, un profesor la Universitatea din New South Wales, Australia spunea: „O întreprindere care învață, este una în care indivizii, echipele și chiar compania în sine învață continuu si împărtășesc celor din jur metode de dezvoltare, utilizare de cunoștințe si abilitați pentru a cultiva îmbunătățirea continua și a crea un avantaj dinamic competitiv. Asemenea întreprinderi creează medii de lucru cooperante prin care părțile interesate din afacere, fie că sunt acționari, manageri sau angajați, își împart responsabilități pentru atingerea scopurilor comune."

În cartea sa Gemba Kaizen, Masaaki Imai se referă la procesul de învățare: "Experiențele de învățare din *gemba* (locul unde se realizează produsul, hala de producție) trebuie să se bazeze pe o apreciere a valorilor fundamentale ale omului cum ar fi: respectul pentru umanitate, angajament, determinare, economie (utilizarea rațională a resurselor), curățenia și ordinea. Aici învățarea trebuie sa fie sinonimă cu acțiunea. Decât a acorda o atenție prea mare teoriei, mai degrabă ar trebui să li se ofere angajaților din gemba ocazii de învățare prin practică, implicare fizică, utilizarea mâinii si a minții." (Masaaki, 2013)

Creativitatea unui manager, oricât de bun ar fi in ceea ce face, nu poate întrece creativitatea unei întregi întreprinderi. Transmiterea dorinței de a participa activ, cu idei creative la îmbunătățirea activității către personalul din subordine face ca sinergia colectivității, a grupului să lucreze pentru obținerea unor rezultate mai bune. Creativitatea managerială stimulează munca de creație în toate articulațiile societății concretizându-se în cât mai multe idei și soluții noi și valorificarea acestora prin invenții și inovații aplicate (Tripon și Blaga, 2013).

Creativitatea prin metodele ei, găsește mereu răspunsuri adecvate unor probleme care, la prima vedere, par fără ieșire (soluție). Metodele de creativitate aplicate în management, direcționează în sinergie energiile intelectuale spre găsirea celor mai potrivite căi de înaintare economică performantă. Prin adaptare după "Creative use of creative people" (Dutton, 1972) se pot formula câteva principii de conduită a unui spirit creativ:

- recurgerea la fantezie și folosirea liberă a imaginației; percepția aprofundată a fenomenelor și evenimentelor vieții cotidiene, uneori, fără nici o legătură cu preocupările profesionale;
- căutarea ideilor, soluțiilor și formularea acestora în cât mai multe și originale variante corelate cu realitatea;
- acțiune continuă în folosirea schimbării, adaptarea la schimbare fiind modul de viață al individului creativ;
- dorința de comunicare și de libertate de acțiune nelimitate.

Ținând seama de aceste percepții, managerii au menirea de a veghea ca în nici o împrejurare să nu fie respinse ideile și soluțiile originale provenite de la salariați, de la consumatori, furnizori, etc., cu spirit creativ, fără o temeinică analiză a contextului în care apar și se pot valorifica.

Cât privește creativitatea de grup, aceasta se bazează pe cu totul alte reguli, specifice structurii și activității grupurilor. Pentru majoritatea metodelor de creativitate, ce stimulează producția de idei pe baze intuitive, sunt prevăzute următoarele patru principii fundamentale de conduită creativă:

- schimbul fertil de idei potrivit căruia orice idee a unui membru al grupului este preluată și dezvoltată de ceilalți;
- căutarea în voie a soluțiilor – lăsarea fiecărui participant în voia gândurilor;
- amânarea judecății ideilor, pentru a nu ”frâna“ (inhiba) imaginația și producția de idei;
- cantitate mare de idei, soluții.

Toate metodele de creativitate participativă se bazează pe activitatea unor echipe creative. Funcționarea grupurilor creative, indiferent de mărimea lor, se bazează pe legături informaționale libere, pe comunicarea nelimitată între lider și membrii componenți. Se observă că fiecare persoană este legată pe cale informațională de toate celelalte. Rolul liderului este de a respecta cele patru principii fundamentale ale creativității participative, stimulând, fără discriminare, fiecare participant să producă cât mai multe idei.

Rolul său mai constă în dirijarea ședinței sau ședințelor succesive de creativitate spre parcurgerea și respectarea a trei faze de desfășurare: logică, intuitivă și critică

Faza logică se distinge prin formularea, delimitarea și înțelegerea problemei, la culegerea informațiilor și căutarea unei căi de rezolvare.

Faza intuitivă presupune detașarea grupului de problemă, formularea ideilor, soluțiilor originale și clasificarea, căutarea și găsirea ”marii idei originale“.

Faza critică presupune verificarea rezultatelor, fază care, de regulă, se desfășoară fără participarea întregului grup creativ, în perioadele de analiză a ideii, soluției și de adoptare a deciziei manageriale.

În concluzie, creativitatea individuală și de grup este aceea care ne-a oferit și ne oferă în continuare posibilitatea menținerii sistemelor pe traiectorii pulsatorii ascendente. Potențialul de creație poate fi amplificat mereu, pe cel puțin două căi:

- prin educație permanentă, învățare și cumul de experiență;
- prin utilizarea deliberată a creativității individuale, a metodelor participative de creativitate (creativitate de grup conștient dirijată) (Tripon și Blaga, 2017)

Potrivit lui J. Cribbin, un leader trebuie să știe că oamenii dintr-o organizație :

- oamenii gândesc – oamenii au învățat să gândească, nu sunt doar executanți pasivi și docili, oamenii nu mai sunt slabi, ci doresc vor să câștige;
- oamenii sunt egocentrici – dorința legitimată psihologic de a accede la o mai bună calitate a vieții profesionale;
- oamenii se așteaptă să fie ascultați, au idei, opinii și nu se îndoiesc că vor fi împărtășite;
- oamenii sunt mai scumpi ca niciodată, mâna de lucru nu mai trebuie să fie neapărat ieftină, ci eficace si productivă;
- oamenii au un mare potențial, cei care conduc trebuie să elibereze si să canalizeze talentul neutilizat al celor pe care îi conduc;

– explozia cunoașterii, potențialul de cunoaștere al fiecărui domeniu este în creștere (Cribbin J., 1986).

Referitor la strategia de personal, S. Stanciu afirma că strategia de personal înseamnă calea de urmat pentru a ajunge la o stare superioară (Stanciu, 2003).

De aici și întrebările de plecare:

1. Unde ne aflăm?
   Care este nivelul competenței lucrătorilor și managerilor? Este actuala structură de personal eficientă și eficace? Este efectivul, calitativ și cantitativ, corespunzător sarcinilor asumate anterior analizei? Care parte a personalului are potențial de dezvoltare? Starea resurselor umane este sănătoasă? Comunicarea internă este favorabilă schimbării strategice? Este pregătit personalul pentru schimbare? Există metode valide de recrutare și selecție? Există sisteme transparente de motivare, remunerare și evaluare? Cât de sănătoasă este relația cu sindicatele? Care sunt reglementările și efectele privind mobilitatea personalului? Care sunt costurile sociale ale disponibilizării de personal? Ce prevederi legale există în materie de personal?
2. Unde vrem să ajungem ?
   Care este nivelul de competențe pe care trebuie să-l atingem? Ce structură de personal dorim sa avem? Care sunt dezideratele privind recrutarea, selecția, formarea, motivarea, remunerarea, evaluarea și ieșirea din serviciu? Ce imagine a organizației dorim să construim? Ce se preconizează în domeniul legislației muncii? Care sunt normele pe care firmele românești, în cazul nostru, trebuie să le îndeplinească în domeniul resurselor umane în contextul aderării la Uniunea Europeană? (Stanciu, 2003)

2. Managementul performanței și evaluarea

Managementul performanței reprezintă suma intervențiilor strategice care influențează pe termen lung activitatea organizației, ducând la îmbunătățirea rezultatelor economice. Vorbim în fapt de un ansamblu de acțiuni gândite special pentru a îmbunătăți rezultatele angajaților, departamentelor și ale întregii companii.

Ca element al acestui sistem de management, evaluarea performanțelor reprezintă o analiză periodică retrospectivă a rezultatelor obținute ca urmare a derulării strategiilor propuse.

Prin definirea obiectivelor departamentului de producție și la obiective care țin de Calitate, Reducerea Costurilor, Optimizarea planificării produsului, se realizează o strânsă interconectare cu celelalte departamente, făcând ca întreg personalul să fie implicat și să lupte pentru atingerea acestor obiective.

Așa cum Valentina Neacșu subliniază: “Pe lângă evaluare, managementul performanței mai cuprinde (într-o schemă simplistă): definirea rolurilor fiecărui departament/ individ, stabilirea indicilor de performanță (ce anume definește performanța); a standardelor de performanță (care este nivelul optim care indică performanța); comunicarea rolurilor, indicilor și standardelor și, nu în ultimul rând, asigurarea unui mediu propice reușitei (Neacșu, 2009).

Dificultățile care planează asupra acestor demersuri rezidă în însăși dificultatea de a defini conceptul de performanță. Este performanță un comportament care duce la rezultate bune sau reprezintă chiar rezultatele efectele acestor comportamente? Răspunsul este dual, un management eficient al performanțelor având la bază atât indici comportamentali, cât și rezultatele așteptate, asumate și obținute. La capitolul foloase, deși pare un pleonasm, principalul beneficiu adus de un sistem eficient de management al performanței este reprezentat chiar de performanțe.

2.1. Factorii care influențează managementul performanței

În general se consideră că lipsa de performanțe ale unei companii se datorează exclusiv angajaților acesteia. Există însă o serie de factori interni și externi care pot perturba

realizările unei organizații, precum: mediul organizațional (există companii relaxate și companii paranoice, al căror mediu blochează inițiativa individuală și, implicit, reușita), stilul de management practicat (cel dictatorial generează mai puține realizări decât cel democratic), mediul social-economic în care activează compania (când contextul economic este propice, evident că este mai ușor să fi performant), concurența directă și indirectă (cât este de numeroasă, de agresivă, care este poziționarea acesteia). De aceea, managementul performanței trebuie să constituie o preocupare permanentă a întregii echipe manageriale și nu doar a departamentului de resurse umane și trebuie să aibă întotdeauna în vedere contextul general, nu doar elemente punctuale.

Ce nu este managementul performanței?

Deși sună redundant, precizez încă o dată că „managementul performanțelor" nu este sinonim cu „evaluarea performanțelor". Între cele două concepte există o relație de incluziune, primul incluzându-l total pe cel de-al doilea.

Managementul performanței nu este un demers orientat spre trecut, spre analiză, ci unul îndreptat spre viitor, spre dezvoltare." (Neacșu, 2009)

"Managementul performanței nu este un proces constatator, ci unul transformator. Nu este suficient să constați că nu ai performat în trecut ca pe viitor să obții rezultate mai bune. Este nevoie de intervenții manageriale, de schimbări pentru a putea realiza acest lucru.

Managementul performanței nu este o formă de coerciție sau control. Scopul său este de a optimiza rezultate, nu de a penaliza indivizi sau departamente.

Managementul performanței nu este un instrument care să ducă la mărirea salariilor sau a pachetelor de beneficii. Scopul său este acela de a îmbunătăți activitatea angajaților pe termen lung, nu de a-i motiva pe termen scurt.

Managementul performanței nu este un mod de a scăpa de angajații neproductivi. Deși este posibil ca aceștia să devină victime în cazul în care performanțele lor rămân în mod constant sub nivelul dezirabil, managementul performanței nu-și propune să asaneze organizația, ci să-i sporească productivitatea. " (Neacșu, 2009)

"Evaluarea performanțelor profesionale individuale este o activitate-nucleu a funcției de dezvoltare a resurselor umane întrucât este principala sursă de informații pe baza cărora se stabilesc în continuare politicile de motivare în general și de remunerare în particular, de pregătire și dezvoltare profesională și de îmbunătățire a muncii prin intervenții în alte activități esențiale ale acestui domeniu managerial, cum ar fi planificarea personalului, managementul posturilor, recrutarea, selectarea și promovarea, comunicarea etc. Evaluarea are 3 dimensiuni problematice, cea metodologică, cea procesuală și cea culturală, cărora trebuie să li se acorde atenția cuvenită pentru a se obține cele mai corecte și utile rezultate de la această activitate foarte importantă însă și foarte nepopulară printre angajați." (Tripon și Dodu, 2000)

Considerăm că schema lui Gerard Cole (Fig. 1.1) descrie în cel mai simplu și eficient mod procesul de evaluare a angajaților :

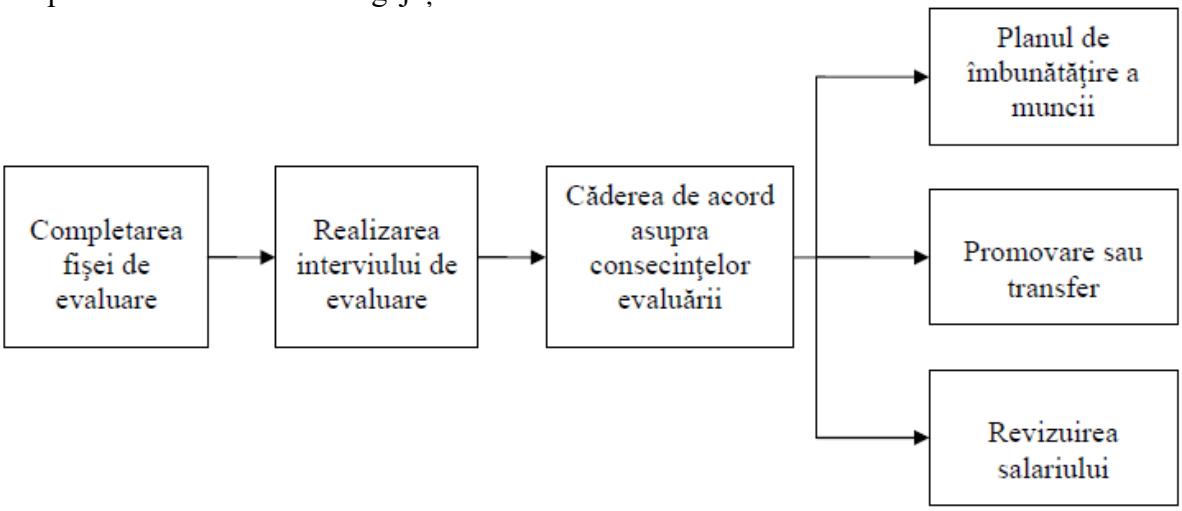
Completarea fişei de evaluare
Realizarea interviului de evaluare
Căderea de acord asupra consecinţelor evaluării
Planul de îmbunătăţire a muncii
Promovare sau transfer
Revizuirea salariului

Fig. 1. Modelul de evaluare a lui Gerard Cole (Cole, 1997)

Orientarea și concentrarea perspectivei manageriale asupra resurselor umane nu este doar o posibilitate, ci o soluție sigură pentru creșterea performanței în toate domeniile de activitate, întrucât cea mai valoroasă resursă pe care o ar putea avea o companie este resursa umană.

Concluzii

În cadrul oricărei companii, competența managerială pe de o parte și implicarea și dezvoltarea personalului pe de altă parte vor îmbunătăți semnificativ performanțele acesteia, indiferent de domeniul de activitate pe care îl dezvoltă, putându-se construi fără niciun efort echipe puternic motivate de oameni competenți și devotați. Dacă se poate obține o creștere a productivității bazându-ne doar pe buna utilizare a potențialului uman, se poate afirma că oportunitățile de îmbunătățire a activității trebuie identificate și valorificate continuu într-o companie.

BIBLIOGRAPHY

1. Cole, G.A. (1997), Managementul personalului. Editura Codex, Bucureşti
2. Cribbin J., J. (1986). *Le leadership.* Montréal: Les Éditions de l'homme.
3. Dutton, R.E. (1972), Creative use of creative people, Personnel Journal, vol. 51, no. 11
4. Masaaki, I. (2013). *Gemba Kaizen Editia II.* Bucuresti: Kaizen Institute
5. Neacșu, V. (2009). *Managementul Performantei.* Preluat de pe MarketWatch.ro: http://www.marketwatch.ro/articol/4990/Managementul_performantei;
6. Pastor I. (2010), Resursele Umane - elemente strategice ale organizaţiilor. Revista Antreprenoriat Transilvan, nr.3
7. Stanciu Ș. (2003). *Managementul resurselor umane.* Editura Comunicare.ro, București.
8. Tripon A., Blaga P. (2013), *Center of competence – application creative communication in Romania.* The Proceedings of the International Scientific Conference „Language, Discourse and Multicultural Dialogue" – LDMD 2013
9. Tripon A., Blaga P. (2017), *Online network for the development of human capital creativity in the context of sustainable development.* Revista de „Management şi Inginerie Economică"/ Review of Management and Economic Engineering, volumul 16 / nr.4 (66), Editura Todesco, Cluj-Napoca
10. Tripon C., Dodu M. (2000). *Managementul resurselor umane.* Cluj Napoca, Universitatea Babes-Bolyai

THE NEED FOR EDUCATIONAL INTERVENTION IN THE TEACHING ACT

Teodor Pătrăuță

Prof., PhD, "Vasile Goldiș" Western University of Arad

Abstract:The way we work in educational institutions, it school or university, is a direct reflection of what we think society should be. Hence, the need to form and develop a participatory democratic life for the educable. If we want to live democratic, the way we introduce young people into educational culture must be democratic. The emphasis on democracy in a protectionist form, which is now part of the efforts of the Romanian school in the field of education, should be reduced. I will make it explicit: in terms of the curriculum it means that democracy must be approached both in content and in form. In content, we give educators the tools to live a democratic life as well as alternative visions of what is possible in our social context. In the current terms of the curriculum we should engage educators in making real decisions in a community in which the principles of justice and equality operate. This means that schools (classes of students) must become islands of democracy and freedom of action.
In order to place the problem of education in the contemporary world, we rightly believe that a postdiction, a recurrent reconstruction, from effect to cause, is necessary in the great objective diachronicity of the facts that led to the concept of education.

Keywords: educational intervention, teaching act, democracy, educable, freedom

Activitatea desfășurată în școală este o reflectare directă a ceea ce credem că ar trebui să fie societatea. Pentru cele mai bune dintre intenţiile noastre sociale forma de viaţă democratică participatorie este fundamentală. Dacă dorim să trăim democratic, modul în care îi introducem pe tineri în cultură trebuie să fie unul democratic. Accentuarea democraţiei protecţioniste, care este la ora actuală o parte a eforturilor de reformă a educaţiei, trebuie redusă. În termenii curriculumului aceasta înseamnă că democraţia trebuie abordată atât în conţinut cât şi în formă. În conţinut noi dăm elevilor instrumentele de a trăi o viaţă democratică şi viziuni alternative asupra a ceea ce este posibil în contextul nostru social. In termenii formei curriculumul ar trebui să angajeze elevii în luări de decizii reale într-o comunitate în care acţionează principiile egalităţii şi justiţiei. Aceasta înseamnă că şcolile şi clasele de elevi devin insule de democraţie. În asemenea şcoli şi în asemenea clase, într-o societate adesea nedemocratică, elevii îşi dezvoltă un simţ puternic atât al autonomiei proprii cât şi al interconexiunilor. Adică, în şcoli ar trebui să existe acele "spaţii libere " în care elevii să-şi însuşească şi dezvolte respectul de sine, valorile democratice şi deprinderile publice, care le dau posibilitatea să acţioneze democratic. Numai astfel ei vor ajunge să-şi recunoască propriul trecut, dar și îndatorirea de a participa în activitatea publică, lucru fără de care democraţia nu are viitor.

Pentru a plasa problema educaţiei în contemporaneitate credem că e necesară o postdicţie, o reconstituire recurentă, de la efect la cauză, în diacronia obiectivă a faptelor care au dus la conceptistica educaţiei. În zilele noastre, problemele educaţiei sunt înmănunchiate în pedagogie, de altfel în științele educației, având ca obiect de studiu după concept, educaţia copiilor și tinerilor, dar prin extensia termenului, este valabil şi pentru educaţia celor maturi, andragogica. De la didactica lui Comenius, pedagogia se dezvoltă ca o ştiinţă a învăţământului informaţional (instructiv), a învăţământului educaţional (educaţiei pentru formarea multilaterală a personalităţii) şi a învăţământului formaţional (orientat spre

cultivarea multilaterală a capacităţilor şi disponibilităţilor fizice, morale, intelectuale, voliţionale ale tinerilor şi spre realizarea profilului lor profesional).

Educaţia este factorul strategic al dezvoltării de perspectivă şi ea priveşte modelarea multidimensionala şi anticipativă a factorului uman. Schimbările din sistemul de educaţie vor avea efecte în toate componentele societăţii, fiind pârghia hotărâtoare pentru trecerea ia un nou tip de societate. Oamenii sunt chemaţi să înveţe permanent, să înveţe să-şi amelioreze prin forţe proprii condiţiile de viaţă, să-şi proiecteze viitorul cu luciditate şi îndrăzneală. Pentru a se putea înscrie în noul orizont al civilizaţiei contemporane, România ar trebui să-şi reactiveze potenţialul creator enorm de care dispune, forţa intelectuală şi resursele morale ale societăţii, dorinţa de afirmare şi spiritul de iniţiativa ale tineretului, sistemul de educaţie şi celelalte calităţi ale factorului uman.

Educaţia de bază este considerată ca un fundament al întregului edificiu cultural, profesional şi civic al personalităţii umane. Educaţia de bază nu este un fenomen natural, care se produce de la sine, o data cu dezvoltarea fiziologica a individului. Aceasta este un important factor de proces cultural, cu mari implicaţii pentru starea generală a resurselor umane ale unei naţiuni, care va fi realizat printr-o politică coerentă şi prin mijloace adecvate. întrucât educaţia de bază şi componentele care o alcătuiesc evoluează continuu, programele din acest domeniu vor fi actualizate permanent şi adaptate diverşilor beneficiari : copiii preşcolari, elevii din ciclul primar, tinerii rămași în urmă, adulţi cu o formare incompletă sau inadecvată, persoanele expuse la şomaj şi excludere socială.

În mod tradiţional, sistemul educativ din Romania este, în principal, un sistem de învăţământ. Societatea educaţională din Romania se limitează, în prezent, în cea mai mare parte a sa, la posibilităţile oferite de educaţia formală şi formarea iniţială, mai puţin la celelalte două forme ale educației, nonformală și informală.

Având numeroase componente legate între ele, potrivit / unor legităţi şi funcţii specifice, educaţia este un sistem. Sistemul de educaţie are o întindere variată şi este propriu unei colectivităţi, naţiuni, zone geografice, etc. Educaţia, ca sistem, îmbrăţişează totalitatea elementelor şi agenţilor şi evidenţiază îndeosebi funcţiile sociale. Ea este determinată de gradul de dezvoltare socio - culturală al societăţii respective şi de sistemul social - politic.

Structurată sub forme ierarhice, educaţia este în acelaşi timp un subsistem al societăţii, după cum învăţământul este un subsistem al sistemului de educaţie.

Educaţia contemporană ca sistem își subordonează o serie de mijloace şi își
creează anumite forme organizatorice, structuri compatibile cu obiectivele urmărite. Astfel de componente sunt: familia, învăţământul, mass media, colectivele de muncă, care ar trebui să acționeze convergent şi unitar. Structura ierarhică a componentelor educaţiei permite nu numai o organizare pe orizontală, ci şi pe verticală şi, mai ales un control al efectelor acţiunii diverselor componente, la diferite niveluri. Cu toate că educaţia contemporană ca sistem este foarte largă şi îmbrăţişează o arie cuprinzătoare ea are anumite limite impuse de orientările şi scopurile urmărite de anumite colectivităţi şi sisteme sociale. Fiind dependentă de evoluţia socială, educaţia ca sistem, are o anumită continuitate dar şi o oarecare discontinuitate. Continuitatea este dată de permanenţa unor elemente (scop, conţinut, principii), iar discontinuitatea de modificările şi orientările noi intervenite în dezvoltarea educaţiei în societate. Ca sistem deschis, educaţia trebuie să asimileze tot ceea ce experienţa pozitivă produce şi să încorporeze şi rezultatele noi ale altor sectoare conexe (ştiinţă, cultură, artă, industrie).

Dependenţa sistemului educaţiei de macrosistemul social face necesar ca dezvoltarea ei să fie în pas cu progresul general, ajută ca ea să depăşească cu ceva, datorită caracterului ei prospective, mersul general al celorlalte sectoare. în măsura în care educaţia reuşeşte să-şi exercite acest caracter prospective ea este susţinută de societate, de către celelalte sisteme şi ajutată să se autoperfecţioneze. Este şi aceasta o funcție, un atribut al școlii care se realizează - o finalitate.

Având în calcul toate cele prezentate anterior se impune ca necesitate o intervenție educativă permanentă în actul didactic din partea societății, prin pârghiile existente, sigur

aceasta pentru a-și asigura prezentul dar și viitorul. Schimbarea de „decor" educativ presupune și o permanentă schimbare de curriculum al învățământului, în general.

Se știe că printre sursele curriculumului se află şi informaţiile care ne vin din partea psihologiei si pedagogiei, Aceste informaţii sunt extrem de relevante pentru că din fiecare concepţie psihopedagogică se derivă o manieră specifică de a răspunde întrebărilor curriculumului : ce, cum şi când se învaţă şi se evaluează, Pe de altă parte, dacă se doreşte asigurarea coerenţei verticale şi orizontale a curriculumului este indispensabil ca toate propunerile să răspundă aceloraşi principii psihopedagogice.

Principiile pedagogice care considerăm că trebuie să stea la bază se încadrează într-o concepție contemporană, constructivistă asupra învăţării şi instruirii şcolare înţelese în sens larg, fără a se putea identifica cu nici una din teoriile concrete, ci, mai degrabă, cu elementele centrale ale diferitelor cadre teoretice care se îmbină într-o serie de principii.

În această concepţie, înţelegem educaţia ca pe un ansamblu de activităţi şi practici prin intermediul cărora grupurile sociale caută să promoveze dezvoltarea individuală a membrilor lor, Procesul de dezvoltare, deşi are o dinamică internă, este inseparabil de contextul cultural în care se produce. Procesele educative nu sunt altceva decît practici şi activităţi sociale prin intermediul cărora grupurile umane îşi ajută membrii să asimileze experienţa colectivă cultural organizată, Educaţia şcolară pretinde construirea de către elev a unor semnificaţii culturale. Ei îi revine sarcina asigurării producerii achiziţiilor necesare pentru a trăi în societate, prin intermediul unei intervenţii active, planificate şi intenţionale.

Necesitatea intervenției în acțiunea educativă contemporană ar trebui să țină cont de o serie de principii fundamentale care însoţesc tot curriculumul. Aceste principii sunt :

a) Primul principiu se referă la necesitatea de a plecade la nivelul de dezvoltare al elevului. Psihologia generică a pus în evidenţă existenţa unei serii de perioade evolutive calitativ diferite între ele, care, în parte, condiţionează efectele posibile ale acţiunii educative şcolare asupra dezvoltării elevului. în concluzie acţiunea educativă trebuie sa pornească de la posibilităţile de raţionare şi de învăţare pe care
capacităţile care concretizează aceste stadii, le permit elevului Pe de alta parte, aceste
efecte posibile ale acţiunii educative sunt, de asemenea, condiţionate în mare măsură, de cunoştinţele anterioare cu care copilul vine la şcoala. începutul unei noi învăţări şcolare se realizează totdeauna pornind de la conceptele, reprezentările şi cunoştinţele pe care elevul şi le-a format de-a lungul experienţei sale anterioare, Aceste cunoştinţe servesc ca punct de plecare şi ca instrument de interpretare a noilor informaţii pe care le primeşte. Prin urmare, a ţine cont de nivelul elevului în elaborarea şi desfăşurarea curriculumului, înseamnă a lua în considerare simultan cele două aspecte menţionate : nivelul său de competenţă cognitivă, adică stadiul de dezvoltare în care se află, şi cunoştinţele pe care le-a construit.

b) Un al doilea principiu de bază al acţiunii psihopedagogice actuale se referă la necesitatea asigurării construirii unei învăţări cu înţeles. Procesul de predare - învăţare poate duce atât la achiziţii cu înţeles cât şi la memorări mecanice. Dacă noul material de învăţat se leagă într-o formă semnificativă (înţeles şi importanţă) ca, ceea ce elevul ştie deja se poate realiza asimilarea şi integrarea acestuia în structurile cognitive anterioare producându-se în acest fel o învăţare semnificativă, capabilă de a schimba structura anterioară care, câteodată, e foarte trainică şi solidă. Dacă, dimpotrivă nu se realizează această conexiune, se va produce numai o învăţare mecanică, repetitivă, situată numai la nivelul memoriei, iară a fi integrată în structura cognitivă a elevului şi condamnată, în generai, la uitare, Educaţia şcolară trebuie, prin urmare, să asigure construirea de achiziţii semnificative cu conţinut şcolar de toate tipurile : atât conţinuturi conceptuale, de cunoştinţe sau deprinderi şi priceperi, cât şi conţinuturi referitoare la norme, valori şi atitudini. De aceea pare lipsit de sens să polemizăm asupra căror dintre aceste conţinuturi să se insiste cu precădere. Elementul decisiv constă în (concentrarea atenţiei asupra construirii de achiziţii cu semnificaţie, nu repetitive, mecanice. Pentru a se asigura o învăţare cu sens trebuie îndeplinită o serie de condiţii. în primul rând, conţinutul trebuie să fie potenţial semnificativ, atât din punctul de vedere al logicii disciplinei sau domeniului din care provine cât şi din punct de vedere al structurii psihologice a elevului,

A doua condiţie se referă la necesitatea ca elevul să aibă o atitudine favorabilă învăţării cu semnificaţie, adică să fie motivat în a lega noul care se învaţă cu ceea ce deja ştie, în scopul modificării structurilor cognitive anterioare. Dacă se produc achiziţii cu adevarat semnificative, se realizează unul din obiectivele principale ale educaţiei : asigurarea funcţionalităţii a ceea ce se învaţă. Educaţia şcolară tinde ca ceea ce se învaţă în şcoală să poată fi utilizat în împrejurări reale în care se află elevul. Prin urmare, cu cât vor fi mai complete conexiunile între noile achiziţii şi structura conceptuală a elevului, cu atât nivelul învăţării va fi mai ridicat, şi, de asemenea, cu atât va fi mai mare funcţionalitatea acestei învăţări în stabilirea de conexiuni cu o mare varietate de situaţii şi conţinuturi.

c) Acţiunea educativă trebuie să aibă ca obiectiv prioritar posibilitatea ca elevii să realizeze achiziţii cu sens pentru şi prin ei înşişi, adică să fie capabili să înveţe, Prin urmare, trebuie acordată o atenţie specială învăţării de strategii cognitive de planificare şi organizare a propriei activităţi de învăţare. Posibilitatea de a realiza achiziţii cu sens pentru şi prin tine însuţi este legată de funcţiunea memoriei. Până de curând se considera memorarea ca un proces complet mecanic si repetitiv. Acum ştim că orice învăţare presupune o memorizare comprehensivă. Memoria nu e numai un rezervor pentru cunoştinţe ci şi punctul de plecare pentru o noua învăţare. Cu cât structura cognitivă în care se împletesc informaţiile şi achiziţiile realizate va fi mai bogată cu atât mai uşor se vor realiza învăţări cu sens pentru şi prin sine. în timpul procesului de învăţare elevul va trebui să primească informaţii care să intre în contradicţie cu cunoştinţele pe care le deţine în momentul respectiv şi care, astfel, rup echilibrul iniţial al schemelor sale de gândire. Dacă sarcina sau informaţia care se planifică a fi transmisă şi însuşită este foarte îndepărtată de ceea ce ştie elevul, nu se va putea realiza legătura cu achiziţiile anterioare. Dacă, dimpotrivă,această sarcină sau informaţie este foarte familiară elevului, acesta o va rezolva fără a presupune o noua achiziţie. Faza iniţială de dezechilibru trebuie să ducă la o nouă reechilibrare care depinde, în mare măsură, de acţiunea educativă, adică de gradul şi tipul de suport pedagogic pe care îl primeşte elevul. e) Un ultim principiu postulează că învăţarea cu sens presupune o intensă activitate din partea elevului. Această activitate constă în stabilirea de legături multiple între conţinutul nou şi schemele de cunoaştere deja existente. într-un cadru constructivist, această activitate se concepe ca un proces de natură fundamental internă nu manipulatorie. Manipularea externă este una din căile de acţiune dar nu este unică şi nici cea mai importantă. Dacă, dincolo de manipulare nu se produce un proces de reflecţie asupra acţiunii, nu se ajunge la realizarea unei activităţi intelectuale reale (adevărate). Fără îndoială, în ciuda postulatului clar că elevul este cel care, în ultimă instanţă, îşi construieşte, modifică şi coordonează propriile scheme, este adevăratul "meşteşugar" al procesului de învăţare. Activitatea constructivă care se pune în funcţiune nu apare ca o activitate pur intelectuală ci ca parte a unei activităţi interpersonale în care el este numai unul dintre poli. în educaţia şcolară trebuie să se distingă între ceea ce **elevul este capabil să facă şi să înveţe singur şi ceea ce este capabil să înveţe** cu ajutorul altor persoane, Zona care se configurează între aceste două nivele, delimitează limitele de incidenţă ale acţiunii educative. Profesorul trebuie să intervină cu precizie în acele activităţi pe care elevul încă nu e capabil să le realizeze singur, dar pe care le-ar putea soluţiona dacă primeşte ajutorul pedagogic convenabil. Activitatea educativă este un proces de interacţiune, profesor-eîev sau elev - elev. De aceea se vorbeşte de un proces de comunicare, de predare - învăţare cu doi poli, în care există totdeauna o interacţiune intenţională responsabilă de dezvoltarea care se produce. Pentru ca interacţiunea profesor-elev să fie realmente eficace este indispensabil ca intervenţiile profesorului să fie ajustate nivelului de îndrumare al elevului în sarcina de învăţare. Cel mai bun sprijin pedagogic este acela care se oferă în funcţie de fiecare caz în parte. în ceea ce priveşte interacţiunea elev - elev, activităţile care au repercusiuni sporite pozitive în procesul de predare - învăţare sunt acelea care favorizează munca în cooperare, acelea care provoacă conflicte socio-cognitive în care se confruntă diferite puncte de vedere moderat discrepante, sau acelea în care se stabilesc relaţii de tip tutorial în care un elev îndeplineşte funcţia de profesor in faţa altui coleg.

O situație ambiguă a școlii contemporane este aceea că cere individului să se perfecționeze continuu dar respinge de cele mai multe ori propria modernizare, fapt ce conduce de cele mai multe ori la pierderi masive de elevi înainte ca aceștia să se desăvârșească deplin și temeinic. Sigur, ideea care se desprinde este aceea că învățământul în general (nu numai la noi), traversează o criză, criză care conduce nemijlocit la inegalitatea șanselor în raport cu valorile culturale. La nivel microindividual, individul înzestrat cu disponibilități sociale creative este permanent blocat de mecanismele de selecție și eliminare. Contradicția ce stă la baza crizei contemporane este tendința naturală a individului de emancipare socio-culturală pe temeiul achizițiilor educaționale în conflict cu funcțiile represiv –atitudionale ale școlii în contextul democratizării formale a învățământului contemporan (așa cum am afirmat la început).

Se știe clar că fiecare individ are un potențial educativ înnăscut care trebuie descoperit, actualizat și dezvoltat. De altfel, aceasta este misiunea sfântă a școlii și a slujitorilor ei. Școala contemporană este chemată și obligată totodată să creeze condiții adecvate pentru a da posibilitate fiecărui educabil să-și realizeze propria lui dezvoltare optimă, viziune optimistă asupra accesibilității educației, dar care presupune încredere și respect față de fiecare individualitate.

BIBLIOGRAPHY

1. *** - Declarația de la Salamanca, Spania, 7-10 iunie 1994, UNESCO;
2. Jinga, L, Istrate, E. – „Pedagogie “, Ed. ALL, Bucureşti, 2001 ;
3. Bîrzea, C –„Arta şi ştiinţa educaţiei ”, EDP, Bucureşti, 1995 ;
4. Cristea Sorin, (2010), *Fundamentele pedagogiei,* Editura Polirom, Iași;
5. Cucos, C. – „Pedagogie “, Ed. Polirom, Iaşi, 2014
6. Filimon, Letiţia ; Marcu, V – „Psihopedagogie pentru formarea profesorilor ”, Ed. UNIVERSITĂŢII DIN ORADEA” Oradea, 2003 ;
7. Giddens, A - “ Sociologie ”, Ed. BIC ALL, Bucureşti, 2001;
8. Ionescu Miron, (2007), *Instrucție și educație,* Editura Vasile Goldiș University Press, Arad.
9. Ionescu Miron, Radu Ioan, (2001), *Didactica modernă,* Editura Dacia, Cluj-Napoca;
10. Manolescu Marin, (2019), *Evaluarea în educație, meritocrația și mediocritatea,* Editura Universitară, București;
11. Marinescu Mariana (2007), *Tendințe și orientări în didactica modernă,* Editura Didactică și Pedagogică, București;
12. Nicola, I. – „Pedagogie [44], EDP, Bucureşti, 1994;
13. Salade, D – „Dimensiuni ale educaţiei ”, EDP, Bucureşti 1998;
14. Siebert Horst, (2001), *Pedagogie constructivă,* Editura Institutul European, Iași.

CULTURE, THE CULTURAL HERITAGE AND THE POLYPHONIC DIALOGUE OF IDENTITIES

Sorin Ivan

Prof., PhD, "Titu Maiorescu" University of Bucharest

Abstract:In the European Union's view, culture is a resource for the individual's continuous education and the general development of society. The importance of culture from this perspective also implies the first-rate status granted to the European cultural heritage, as a depository of cultural goods and values that have passed the test of time. This vision is translated into policies, initiatives, measures, programmes and projects aimed, on the one hand, at supporting and developing culture, increasing access and participation to culture, financing its various sectors, on the other, at protecting, preserving, developing and promoting cultural heritage. Through shared values, culture contributes to the increase of the feeling of European identity, to social cohesion and solidarity, to sustainable development, to a polyphonic dialogue among identities and cultures and to building unity in diversity. The current framework of EU policies for culture are the New European Agenda for Culture and the Work Plan for Culture 2019-2022.

Keywords: culture, cultural heritage, cultural policies, European identity, sustainable development

1. Patrimoniul cultural și valorile care unesc diversitatea Europei

Judecând după principiile și valorile care o guvernează și pe care le promovează prin politici și programe de anvergură în domeniile-cheie, în special în educație, cercetare, cultură, știință și cunoaștere, dar și la nivel social, Uniunea Europeană se situează, cel puțin la nivel conceptual, sub auspiciile unui nou umanism. Rădăcinile acestuia sunt adânci în istoria și tradiția Europei și conduc la umanismul renascentist, perioadă înfloritoare, de redefinire și redescoperire, de reconstrucție și reedificare a Europei. În acest cadru filosofic, ideologic și politic, principiul director al Uniunii Europene, care își propune să coaguleze diversitatea structurală a Europei într-o sinergie a valorilor și identităților, este „unitate în diversitate". Dar, pe fondul manifestării tot mai pronunțate a diversității, sub semnul priorității drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, al valorilor democrației și aspirațiilor indivizilor și societăților la exprimarea identităților specifice, „unitatea" tinde să se îndepărteze de orizonturile realității și să devină ceea ce a fost deseori în istorie, doar o posibilitate, dacă nu chiar o utopie.

Există însă un set de valori comune care transcend diversitatea și definesc umanitatea noastră profundă, esențială, dincolo de diferențele specifice. Perspectiva umanismului asupra existenței ne deschide porțile către aceste valori ale culturii, spiritului și civilizației, care, deși specifice diversității identitare a culturilor, contribuie la formarea unei supraidentități spirituale și culturale, o identitate esențială, comună națiunilor și indivizilor din arealul european. Patrimoniul cultural al Europei, sinteză a patrimoniilor culturale naționale, regionale și locale, este depozitarul acestor valori care ne unesc în ciuda diferențelor. Privit dintr-o perspectivă extinsă, integratoare, patrimoniul cultural poate fi definit drept cadrul comprehensiv al celor mai relevante manifestări ale culturilor și civilizațiilor europene, ale spiritului creativ și inovativ, exprimate, într-o vastă diversitate de forme și expresii, prin bunuri materiale și imateriale, mobile și imobile.

Accesul la valorile culturale, cultivarea programatică a acestora dezvoltă la nivelul individului și al societății conștiința apartenenței la un spațiu comun al valorilor, a supraidentității culturale, suprapuse celei individuale și naționale, a comuniunii spirituale în prezent și în perspectivă în direcția unor obiective și idealuri comune. Din perspectiva umanismului contemporan, ca principiu fondator al Uniunii Europene, ceea ce poate părea o utopie poate deveni astfel, din ce în ce mai mult, o realitate a lumii de azi.

Între programele concepute pentru protejarea și dezvoltarea patrimoniului cultural al Europei, pentru dezvoltarea culturii în general și pentru implicarea valorilor culturale în procesul de mare complexitate al dezvoltării pe multiple paliere a individului, societății și economiei, programe aflate în deplină sinergie cu educația, se numără: *Culture 2000, Creative Europe, Erasmus Mundus, Erasmus Programme, Europa Coin Programme, European Capital of Culture, European Cultural Route, European Heritage Days, European Library, Europeana, MEDIA Programme, Protected Areas of the European Union, Europe for Festivals, Festivals for Europe, Circulation of European Films in the Digital Era, European Culture Forum, the European Year of Cultural Heritage 2018* etc.

În abordarea patrimoniul cultural, în considerarea rolului și importanței acestuia la nivel individual și societal, trebuie luate în discuție și politicile Uniunii Europene în domeniul culturii, în ansamblul ei. Raportul dintre patrimoniul cultural și cultură în cadrul Uniunii Europene este unul dinamic și trebuie privit într-o continuă sinergie, prin faptul că, purtând girul timpului și al valorii, produsele culturale devin bunuri de patrimoniu. Patrimoniul cultural reprezintă cultura în elementele ei reprezentative care au trecut testul timpului.

2. Noua Agendă Europeană pentru Cultură

La nivelul Uniunii Europene, cadrul conceptual și ideologic al viziunii, politicilor și măsurilor privitoare la cultură îl reprezintă **Noua Agendă Europeană pentru Cultură** (The New European Agenda for Culture), elaborată în succesiunea Agendei Europene pentru Cultură din 2007[1] și adoptată în mai 2018 pentru următorul interval.

În *Declarația de la Roma*, din 2017, cu prilejul aniversării a 60 de ani de la Tratatul de la Roma, se prevede dorința comună a statelor membre ca Uniunea Europeană să fie un spațiu în care „cetățenii au noi oportunități pentru dezvoltare culturală și socială și creștere economică", care „conservă patrimoniul nostru cultural și promovează diversitatea culturală"[2]. În documentul Comisiei Europene sub genericul *Comunicare cu privire la Consolidarea Identității Europene prin Educație și Cultură*, există, de asemenea, o prevedere-cheie, în care se face referire la interesul comun al statelor-membre de „a valorifica întregul potențial al educației și culturii ca factori de dezvoltare pentru locuri de muncă, echitate socială, cetățenie activă, precum și ca mijloc de experimentare a identității europene în toată diversitatea sa."[3]

Noua Agendă oferă prin considerațiile din Introducere elemente fundamentale ale viziunii Uniunii Europene asupra rolului patrimoniului cultural și al culturii pentru cetățeni și Uniune în ansamblul său. Astfel, bogatul patrimoniu cultural al Europei, cultura și sectoarele ei creative, după cum se specifică în document, consolidează identitatea europeană și generează un sentiment al apartenenței la Europa. Cultura în diversitatea formelor ei de manifestare joacă un rol de importanță majoră prin faptul că promovează cetățenia activă, valorile comune, incluziunea și dialogul cultural, iar împreună cu industriile creative contribuie la îmbunătățirea vieții, generează locuri de muncă și creștere economică. Noua Agendă vede educația și cultura într-un raport de colaborare complexă și de sinergie activă, ca

[1] Conform https://ec.europa.eu/culture/policy/strategic-framework_en
[2] https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/03/25/rome-declaration/
[3] https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/communication-strengthening-european-identity-education-culture_en.pdf

mijloc de întărire a coeziunii la nivelul societății, propunându-și să valorifice potențialul culturii de a construi o Uniune Europeană mai inclusivă, spațiu al echității, prin sprijinirea inovării și creativității, a creșterii numărului locurilor de muncă și a dezvoltării durabile.

Noua Agendă Europeană pentru Cultură formulează trei obiective pe trei dimensiuni fundamentale de interes și de acțiune: *Dimensiunea socială – valorificarea puterii culturii şi a diversităţii culturale pentru coeziune şi bunăstare socială; Dimensiunea economică – susţinerea creativităţii bazate pe cultură în educaţie şi inovare şi pentru locuri de muncă şi dezvoltare; Dimensiunea externă – Consolidarea relaţiilor culturale internaţionale*. Fiecărei dimensiuni îi sunt subsumate o serie de acțiuni.

Dimensiunea socială se dezvoltă pe trei linii de acțiune, care urmăresc: sporirea capacității culturale a cetățenilor europeni printr-o gamă largă de activități culturale și oportunități de participare activă; încurajarea mobilității profesioniștilor în sectoarele culturale și creative; protejarea și promovarea patrimoniului cultural al Europei ca o resursă comună pentru conștientizarea cetățenilor asupra istoriei și valorilor comune și consolidarea sentimentului identității europene comune. Tot în cadrul primei dimensiuni, documentul precizează o serie de principii, care vizează efectele culturii pe plan social și uman și care astfel fundamentează liniile de acțiune dezvoltate: participarea culturală îi reunește pe oameni; cultura constituie o resursă care contribuie la regenerarea comunității; în același timp, participarea la cultură favorizează îmbunătățirea sănătății și a stării de bine; creșterea capacității culturale, a participării și a circulației bunurilor culturale europene, precum și a moblității profesioniștilor reprezintă necesități și priorități în acest cadru. *Dimensiunea economică* implică, potrivit documentului, alte trei linii de acțiune: promovarea artelor, a culturii și a gândirii creative prin educație formală, non-formală, module de formare și lifelong learning; promovarea unor ecosisteme favorabile pentru industrii culturale și creative, a accesului la finanțare, creșterea capacității de inovare, remunerarea corectă a autorilor și creatorilor; promovarea abilităților necesare pentru sectoarele culturale și creative, între acestea un loc important ocupând cele digitale, antreprenoriale și specializate. *Dimensiunea externă*, care are drept țintă întărirea relațiilor culturale internaționale, și-a fixat câteva obiective bine definite: sprijinirea culturii ca motor al dezvoltării sociale și economice durabile; promovarea culturii și a dialogului intercultural pentru relații intercomunitare pașnice; consolidarea cooperării în domeniul patrimoniului cultural.[1]

Noua Agendă prevede și două acțiuni transversale: *protejarea şi valorificarea patrimoniului cultural* și *digitalizarea culturii, Digital4Culture*[2]. La prima acțiune, documentul reliefează contribuția Anului European al Patrimoniului Cultural 2018 la protejarea și promovarea patrimoniului cultural printr-un număr impresionant de acțiuni, de ordinul miilor, la nivelul Europei. Pentru continuarea procesului început de Anul Cultural, Comisia a inițiat câteva măsuri de natură strategică: realizarea unui Plan de Acțiune pentru Patrimoniul Cultural, solicitând statelor membre să realizeze planuri similare la nivel național, care să urmărească cele 10 inițiative implementate în cadrul Anului[3]; integrarea rezultatelor Anului European în viitoarele programe ale UE și în Politica de Coeziune; sprijinirea aplicării viitorului Regulament al UE asupra importului de bunuri culturale printr-un Plan de Acțiune privitor la comerțul ilicit cu bunuri culturale. Cu privire la digitalizarea culturii, Noua Agendă precizează beneficiile revoluției digitale în domeniul culturii, între care forme noi și inovative de creație artistică, creșterea accesului la cultură și patrimoniu, și prevede pregătirea unei noi Strategii în domeniu, fundamentată pe propunerile privitoare la copyright, audiovizual și difuzare în cadrul Strategiei Pieței Digitale Unice. Între măsurile proiectate de Comisie se află: o rețea de centre de competență pentru păstrarea cunoștințelor despre monumentele aflate în pericol printr-un vast proces de digitalizare; crearea unei rețele pan-europene de

[1] Conform Documentului: A New European Agenda for Culture (Brussels, 22.5.2018), https://ec.europa.eu/culture/sites/culture/files/commission_communication_-_a_new_european_agenda_for_culture_2018.pdf
[2] Idem, p. 8
[3] https://ec.europa.eu/culture/content/overview_en

Huburi Digitale Inovative și Creative ca suport al transformării digitale; construirea în continuare a platformei digitale a Europei pentru patrimoniu cultural, *Europeana*; stimularea colaborării dintre artă și tehnologie pentru inovare durabilă la nivel industrial și societal.

3. Planul de Lucru pentru Cultură 2019-2022

În timp ce *Noua Agendă Europeană pentru Cultură* reprezintă cadrul politicilor și al colaborării dintre state în domeniu, instrumentul de implementare al acestora îl constituie ***Planul de Lucru pentru Cultură 2019-2022***. Adoptat la 27 noiembrie 2018, Planul este fundamentat pe o serie de principii care exprimă în mod esențializat viziunea UE asupra culturii, importanței și rolului acesteia la nivel politic și social. Documentul se referă astfel la valoarea intrinsecă a culturii, la faptul că aceasta este un factor al progresului, contribuind la dezvoltarea socială și economică durabilă și subliniază ideea că diversitatea culturală și lingvistică reprezintă un element-cheie al Uniunii Europene, iar, prin urmare, protejarea și promovarea ei ocupă o poziție centrală, prioritară în cadrul politicilor culturale la nivel european. În această viziune, integrarea culturală necesită o abordare holistică și orizontală în materie de legislație, finanțare și cooperare intersectorială. Dialogul la nivel european între state, instituții și organizații ale societății civile, cooperarea pe plan internațional conduc la crearea unui cadru colaborativ și la generarea de sinergii în beneficiul obiectivelor fixate. *Planul de lucru pentru Cultură 2019-2022* și-a fixat *cinci priorități* pentru cooperarea europeană în domeniul politicilor culturale: *durabilitate în patrimoniul cultural; coeziune și bunăstare; un ecosistem care susține artiștii, profesioniștii culturali și creativi și conținutul european; egalitate de gen; relații culturale internaționale*. Aceste priorități sunt completate de 17 acțiuni concrete.

În ceea ce privește *durabilitatea în patrimoniul cultural*, documentul evidențiază natura complexă a acestuia, de expresie a diversității culturale, acumulată de-a lungul generațiilor, și de resursă a dezvoltării culturale, sociale, de mediu și economice în Europa. Dată fiind importanța lui, patrimoniul cultural face obiectul unei „abordări strategice comprehensive”[1], care are drept țintă domenii-cheie ale acestuia: conservarea, protejarea, cercetarea, activitățile educaționale și transferul de cunoștințe, finanțarea, guvernanța participativă și interpretarea contemporană. În consecința Anului European, care a cuprins o diversitate de manifestări la nivel european, pentru continuarea demersurilor realizate, integrarea și valorificarea rezultatelor obținute, Comisia preconizează un Plan de Acțiune pentru Patrimoniul Cultural[2]. În cadrul primei priorități, documentul prevede o serie de acțiuni dedicate realizării obiectivului principal: guvernanță participativă, adaptare la schimbările climatice, principii referitoare la calitate pentru intervențiile din domeniul patrimoniului cultural, finanțare alternativă pentru patrimoniul cultural.

Cu privire la *coeziune și bunăstare*, se subliniază că accesul și participarea la cultură favorizează dezvoltarea individuală, conștiința democratică și coeziunea socială. În condițiile digitalizării, îmbătrânirii și ale diversității sociale, este necesară o orientare mai puternică spre interesele și nevoile grupurilor specifice – tineri, bătrâni, persoane cu dizabilități sau care trăiesc în sărăcie, migranți. Un rol important în direcția obiectivelor formulate de prioritate îl au tehnologiile digitale, care pot susține creșterea accesului și a publicurilor, și cooperarea intersectorială cu domenii precum: educația, asistența socială, sănătatea, știința și tehnologia, dezvoltarea regională și urbană. Cea de-a doua prioritate se dezvoltă prin câteva acțiuni proiectate în Plan: coeziune socială, arhitectură de înaltă calitate și mediu construit pentru toti, înțelegerea audiențelor digitale, o generație tânără creativă, cetățenie, valori și democrație.

A treia prioritate privește inovarea și creativitatea ca factori ai dezvoltării Europei. Documentul afirmă că, în procesul de creștere a competitivității și de stimulare a capacității

[1] Cf. *The Work Plan for Culture 2019-2022*, http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13948-2018-INIT/en/pdf#http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13948-2018-INIT/en/pdf
[2] Idem, p. 5

inovative, Europa trebuie să se bazeze pe resursele ei creative și culturale. Un rol important în procesul inovării îl joacă artiștii, creatorii, instituțiile culturale, care operează cu idei originale, know-how și creativitate, altfel spus cu bunuri imateriale. Prioritare sunt susținerea și dezvoltarea prin schimburi la nivel european ale unor procese de importanță majoră în context: mobilitatea artiștilor și a profesioniștilor din cultură, circulația și traducerea conținutului european, formarea și dezvoltarea talentelor, condiții corecte de plată și de muncă, accesul la finanțare și cooperarea transfrontalieră. O serie de acțiuni sunt dedicate atingerii obiectivelor prevăzute: statut și condiții de muncă ale artiștilor și profesioniștilor culturali și creativi, libertate artistică, coproducții în sectorul audiovizual, diversitatea și competitivitatea sectorului muzical, multilingvism și traducere, finanțare și inovare.

În ceea ce privește *egalitatea de gen,* Planul subliniază existența, în continuare, a disparităților între femei și bărbați în sectoarele culturale și creative. Femeile, se precizează în document, au un acces mai restrâns la resursele de creație și producție, sunt plătite mai puțin decât bărbații, ocupă mai puține funcții de conducere și de decizie în aceste domenii. Dat fiind că egalitatea de gen este „un pilon al diversității culturale”[1], astfel de diferențe trebuie abordate prin politici și măsuri speciale, inclusiv prin bune practici la nivel european. Acțiunea prevăzută de document pentru această prioritate este: egalitatea de gen în sectoarele culturale și creative.

Cu privire la *relațiile culturale internaționale*, Planul subliniază necesitatea conștientizării rolului „vital” pe care îl are cultura pe plan internațional și în problemele globale. Prin urmare, se impune o abordare strategică a domeniului, care să cuprindă măsuri și acțiuni concrete, să încurajeze comunicarea la nivelul indivizilor și dialogul intercultural, sincronizată cu demersurile Consiliului Europei și ale UNESCO. Planul prevede o acțiune specială și pentru cea de-a cincea prioritate: abordarea strategică a relațiilor culturale internaționale ale Uniunii Europene.

4. Concluzii: Pentru un pragmatism al culturii ca resursă a dezvoltării

Lumea în care trăim se situează sub dominația unui pragmatism pus în operă în toate domeniile existenței. Aparent paradoxal pentru paradigma dominantă a lumii contemporane, la nivelul Uniunii Europene, se vorbește totuși de cultură în mod sistematic. Mai mult decât atât, cultura reprezintă o preocupare constantă, o prioritate programatică, un domeniu de primă importanță al politicilor europene, căruia i se dedică programe, proiecte, manifestări și evenimente, sesiuni și module de formare, mobilități Erasmus+, susținute de o finanțare substanțială și constantă. Este un paradox numai aparent însă al Europei actuale, pentru că domeniul culturii face parte din această viziune prin excelență pragmatică, prin care UE caută să-și angreneze toate resursele, exploatându-le întregul potential în procesul de dezvoltare în care este angajată. Cultura este privită dintr-o perspectivă pragmatică, în sensul că prin accesul la bunurile și valorile culturii se obțin beneficii importante pentru cetățenii Europei și pentru societate. Abordată din această perspectivă, cultura reprezintă nu doar o opțiune, o posibilitate, un act facultativ al individului, în funcție de datele particulare legate de educație și formare, ci o resursă importantă pentru persoane, comunități, regiuni sau națiuni, pentru Europa și lume, care trebuie folosită, exploatată și valorificată în interesul cetățenilor și al societății. Cultura este o resursă majoră a dezvoltării, abordată și asumată în două ipostaze: dezvoltare individuală, pe plan intelectual și moral, în direcția edificării spirituale și a cunoașterii; dezvoltare comunitară, socială și economică, la nivel regional, național și european. În această viziune, cultura devine o resursă strategică pentru fiecare națiune și pentru întreaga Europă. În cadrul Uniunii Europene, cultura constituie o provocare și o prioritate, tradusă în politici, strategii, programe și proiecte, care implică bunurile și valorile

[1]Idem, p. 7, http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13948-2018-INIT/en/pdf#http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13948-2018-INIT/en/pdf

culturii, patrimoniul cultural, educația, inovarea și creativitatea și toate domeniile angrenate de acestea.

Între cultură și patrimoniul cultural există o relație de interdependență, de la cauză la efect, activă în ambele sensuri. În primă instanță, cultura produce bunuri și valori care, odată lansate în circuitul public, trebuie să suporte testul axiologic al publicului și pe cel inexorabil al timpului. Bunurile care promovează aceste probe și care, prin aceasta, își confirmă valoarea, rezistența și durabilitatea își transcend condiția temporală, existența arondată unui moment sau unei perioade și trec într-o nouă condiție, a perenității și a atemporalității, intrând în patrimoniul cultural. Privit din această dublă perspectivă, temporală și axiologică, patrimoniul cultural reprezintă cadrul de conservare și promovare a bunurilor și valorilor reprezentative pentru creativitatea și capacitatea de inovare la nivel individual, de grup, comunitate, cultură sau societate, care întrunesc criteriile de valoare, de semnificație și relevanță culturală sau spirituală. Patrimoniul cultural constituie un spațiu noetic și un cadru fizic care reunește bunuri mobile și imobile, materiale și imateriale. Pe fondul acestei structuri, fiecare categorie generează un tip de patrimoniu cultural: patrimoniu mobil, patrimoniu imobil, patrimoniu imaterial. În al doilea rând, raportul dintre cultură și patrimoniul cultural poate fi privit și din perspectivă inversă: patrimoniul cultural produce cultură. Altfel spus, bunurile și valorile culturii se nasc din bunurile și valorile existente în patrimoniul cultural, într-un proces de creație continuă, de continuitate pe baza monumentelor de cultură și valorilor culturale realizate anterior. Cultura reprezintă continuitate și edificare permanentă, și nu o eternă redescoperire și întoarcere la momentele primordiale ale creației. Pe acest raport, în care patrimoniul cultural joacă rolul de fundament și cadru al bunurilor, ideilor și valorilor, se întemeiază procesul dinamic al generării culturii, prin excelență creativ și inovativ. În aceste condiții, toate politicile destinate culturii privesc și patrimoniul cultural, după cum și cele dedicate patrimoniului cultural implică și antrenează cultura în întreaga ei diversitate.

La nivel conceptual și politic, cultura în cadrul Uniunii Europene este privită ca un univers ideatic, spiritual, estetic și axiologic și ca o resursă majoră a edificării individuale și a dezvoltării economice și sociale. Cultura constituie spațiul de manifestare a spiritului creativ, a originalității și inovării, al generării de idei și producerii de bunuri și valori culturale. Dar nu un cadru închis al creativității, ci un spațiu fizic și spiritual deschis care implică atât pe creatori cât și diversele categorii de public. Accesul la valorile comune ale culturii determină și favorizează creșterea sentimentului apartenenței la comunitate, descoperirea identității culturale și spirituale, încurajarea participării la viața comunitară, sporirea coeziunii și solidarității sociale. Educația pentru cultură și frecventarea valorilor culturii constituie un mijloc al formării și edificării individuale din punct de vedere spiritual, etic și cultural. În același timp, cultura reprezintă o cale de emancipare a societății, într-un proces de continuă evoluție și devenire. Efectele educației și ale culturii pe plan individual se extind în cercuri tot mai largi la nivel social, modelând societatea sub autoritatea unor valori, repere și idealuri împărtășite de toți. Pe fondul valorilor culturale comune, cultura configurează un spațiu al dialogului și al comunicării, al depășirii diferențelor și al barierelor sociale, al incluziunii, colaborării și al sinergiei. În același timp, privită dintr-o perspectivă mai largă, cultura constituie un cadru de manifestare al unei varietăți de forme și idei culturale, al colaborării și comuniunii, un cadru al dialogului polifonic și al realizării unității în diversitate. Cultura, împreună cu educația, știința și cunoașterea în general, cu aportul fundamental al noilor tehnologii, în speță al tehnologiei digitale, reprezintă un factor al dezvoltării sociale și economice. Într-un orizont comprehensiv, cultura este o resursă importantă, cu un potențial semnificativ în procesele de dezvoltare, un mijloc de edificare continuă a Uniunii Europene și de construcție a Noii Europe. În raporturile cu statele de dincolo de frontierele Europei, cultura întinde punți între instituții, societăți, culturi, mentalități și civilizații, instaurând o platformă a dialogului, sub auspiciile valorilor și obiectivelor comune, un cadru al păcii și cooperării internaționale.

În această lumină, cultura și patrimoniul cultural își relevă importanța primordială în procesele de dezvoltare care privesc indivizii, societățile, națiunile, Europa și lumea. Dezvoltarea diverselor sectoare ale culturii, susținerea lor financiară, încurajarea celor care produc cultură, a creativității și capacității inovative, implicarea tehnologiei în domeniile culturale, deschiderea către categorii tot mai largi și diversificate de public, creșterea accesului la bunurile și valorile culturii, dezvoltarea unor rețele culturale tot mai extinse, care să cuprindă creatori și instituții și să favorizeze generarea de valori, toate acestea și altele implicate trebuie să constituie și să rămână priorități ale politicilor Uniunii Europene, asumate la nivelul fiecărui stat membru. În același timp, prioritare trebuie să fie politicile și acțiunile destinate protejării, conservării, dezvoltării și promovării patrimoniului cultural. Patrimoniul cultural reprezintă memoria vie a culturii europene, care însumează valorile emblematice ale unei culturi prodigioase, intrate în universalitate.

BIBLIOGRAPHY

https://ec.europa.eu/culture/policy/strategic-framework_en
https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/03/25/rome-declaration/
https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/communication-strengthening-european-identity-education-culture_en.pdf
https://ec.europa.eu/culture/sites/culture/files/commission_communication_a_new_european_agenda_for_culture_2018.pdf
https://ec.europa.eu/culture/content/overview_en
http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13948-2018-INIT/en/pdf#http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13948-2018-INIT/en/pdf
Decizia (UE) 2017/864 a Parlamentului European şi a Consiliului din 17 mai 2017 privind Anul european al patrimoniul cultural (2018), Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 20.05.2017

Duțu, Mircea, Lazăr, Augustin, Predescu, Ovidiu (Coordonatori), Hosu, Elena Giorgiana, Duțu, Andrei, Bocșan, Gheorghe, *Protecția juridică a patrimoniului cultural și natural*, Editura Academiei Române, Universul Juridic, București, 2018
Duțu, Mircea, *Dreptul mediului*, ediția a 3-a, Editura All Beck, București, 2007;
Duțu, Mircea, *Dreptul urbanismului*, ediția a V-a, Editura Universul Juridic, București, 2011;
Fuerea, Augustin, *Dreptul Uniunii Europene*, Editura Universul Juridic, Bucureşti, 2016
Fuerea, Augustin, *Manualul Uniunii Europene*, ediţia a VI-a revăzută şi adăugită, Editura Universul Juridic, Bucureşti, 2016
Fuerea, Augustin (coord.), *Tratatele fundamentale ale Uniunii Europene*, Editura C. H. Beck, Bucureşti, 2017
Guillot, Philippe Ch.-A., *Droit du patrimoine culturel et naturel*, 2e édition, Ed. Ellipses, Paris, 2017;
McGiffen, Steven P., *Uniunea Europeană. Ghid critic*, Editura Regia Autonomă „Monitorul Oficial", Bucureşti, 2007

REBUILDING SCHOOL. SHIFTING FROM INSTRUCTION TO EDUCATION

Marin Manolescu

Prof., PhD, University of Bucharest

Abstract:The collective mind is impregnated with the idea that life without school cannot be. This became, according to Ivan Ilich's statement, the largest religion of the Humanity School, in today's society, is under great pressure, from all sides; under these conditions he becomes vulnerable.
The current school reality emphasizes on the one hand the selection-based elitism, still promoted by Durkheim's ideas, which implicitly acknowledged the social inequalities reflected in education, and on the other is strongly promoted the generalization of education that led to progressive access. of all students at school.
The dynamics of social life, of institutions that practice non-formal education, the explosive evolution of digital technology, generate new sources and educational fields that deeply mark the formation of new generations of children and young people. We wonder, rightly so: How do we define "good school" today? What are the criteria according to which we attribute this characteristic or quality? Is the traditional school capable of reforming itself in such a way as to meet the challenges it faces? What position should he take: to remain the "sanctuary" of another time or to open and fundamentally change its functions? We believe the truth must be in the middle.
The society we live in today promotes both democracy and liberalism. Democracy and competition! The transition from selective school to mass democratic school at the level of primary and secondary education is a sinuous process, which will continue for a long time, given the evolution of evaluative ideas and practices, stimulated / generated by spectacular social, economic, political, cultural, philosophical, ethical, scientific, etc.

Keywords: school, democracy, liberalism, evaluation, education.

1. Devalorizarea școlii versus exacerbarea valorii școlii

Instituția care valorifică potențialul și meritele personale ale elevilor este școala. Ea și-a asumat acest rol pe care îl ideplineste mai bine sau mai puțin bine, dar și l-a asumat. Mentalul colectiv este impregnat cu ideea potrivit căreia viața fără școală nu se poate. Aceasta a devenit, după afirmația lui Ivan Ilich, cea mai mare religie a omenirii (Hannoun, H., *Deşcolarizarea societății sau Societatea fără școală,* Editura Didactică si Pedagogică, Bucureşti, 1977).

Pe de altă parte, în ultimele decenii școala tradițională a pierdut mult din credibilitate. Încă în anii "80 ai secolului trecut George Văideanu, la noi, vorbea despre faptul că școala este "în pierdere de viteză"(George Vaideanu, *Educația la frontiera dintre milenii*, Editura Politică, București, 1989); Ivan Ilich, pe alte meleaguri, vorbea despre deşcolarizarea societății; mai înainte, în anii "70 se vorbea despre "criza mondială a educației"(Bourdieu și Paseron, *La reproduction,* 1971); astăzi se vorbește din ce în ce mai mult despe " home schooling" , tot ca o reacție evidentă la pierderea credibilității școlii tradiționale; numărul claselor și al școlilor care practică pedagogiile alternative în România a crescut considerabil (Waldorf, Step by step, Montessori) . Exemplele pe această temă ar putea continua.

Școala, în societatea actuală, este supusă unor mari presiuni, din toate părțile; în aceste condiții devine vulnerabilă. Cercetările, și mai ales cercetările bazate pe evaluările comparative internaționale, atestă impactul contextului social asupra rezultatelor elevilor. Se constată că inegalitățile sociale care marchează competențele tinerilor de 15 ani (în ultimele

anchete PISA) sunt mai mult sau mai puțin puternice de la o țară la alta, și "anumite sisteme educative lasă mai mult decât altele posibilitatea sistemelor sociale să influențeze inegalitățile școlare. Efectul de *"prestigiu instituțional"* al școlii este din ce în ce mai prezent în dezbateri, în analize, în documente de politică și strategie educațională" (Jacky Beillerot et Nicole Mosconi(sous la direction de), *Sciences et des practiques de l »education,* DUNOD, Paris, 2014, pag. 227).

Prin urmare, situația a devenit din ce în ce mai complexă, mai greu de gestionat și de apreciat, de orientat și de consolidat. Realitatea școlară actuală scoate cu pregnanţă în evidență pe de o parte elitismul bazat pe selecție, promovat încă de ideile lui Durkheim, care implicit recunoștea inegalitățile sociale reflectate în educație, iar pe de altă parte este promovată cu putere generalizarea învățământului care a condus la accesul progresiv al tuturor elevilor la școală. Dintr-odată, școala s-a văzut confruntată cu o multitudine de probleme, cărora trebuia să le facă față dintr-o perspectivă pedagogică. Deschiderea masivă a școlii către toate categoriile de elevi, din toate mediile sociale, veniți fiecare cu modelul său cultural și valoric, a condus inevitabil la bulversarea ordinii și a echilibrului proprii instituției școlare tradiționale .

Concluzia, foarte importantă în contextul lucrării noastre centrată pe evaluarea educațională și pe impactul acesteia asupra evoluției școlare, profesionale și sociale a indivizilor , este următoarea: *"În aceste împrejurări, întrucât toți elevii acced progresiv la aceeași școală, reușitele și eșecurile lor școlare nu mai trebuie să depindă, în principiu, de situația lor economică , ci de talentul lor și de meritele personale.* (ibidem, pag. 67).

2. Reconstrucția școlii obligatorii - de la instrucție la educație

Din ce în ce mai multe categorii de populație (elevi, profesori, părinți) sesizează faptul că școala nu mai deține "monopolul cultural". "Alternativele" educaționale se multiplică progresiv. Nu este vorba aici despre Step by step, Waldorf, Montessori etc, ci despre variante, alternative pe care societatea le oferă la ora actuală pentru educația tinerelor generații pentru a reuși în viață. Dinamica vieții sociale, a instituțiilor care practică educația nonformală, evoluția explozivă a tehnologiei digitale, generează noi surse și câmpuri educaționale care marchează profund formarea noilor generații de copii și tineri. Opinia, aproape generalizată a celor care se ocupă de educație dar și a unor mari categorii de beneficiari, este că elevii nu mai sunt motivați să învețe. O nouă "formă școlară" este deci necesară pentru învățământul obligatoriu. Aceasta deoarece astăzi:

- Elevii nu sunt numai școlarizați, instruiți; ei trebuie "educați";
- Școala trebuie să fie, pentru foarte mulți elevi, loc de viață și mod de viață, loc de învățare cu succes; loc de formare; de socializare.

"Noțiunile de egalitate de acces, de tratament pedagogic egal și de rezultate în consecință sunt fundamentale. Este evident, nu numai școala are mai mult de lucru, ci și societatea însăși: dacă școala primește elevi mai puțin inegali social, munca ei va fi mai ușoară"(Ibidem, pag. 99).

Mai multe curente de reflexie converg spre ideea de "a regândi școala obligatorie". Ultimele dezbateri din spațiul european demonstrează faptul că este necesar *"un minim cultural comun",* o " cultură comună", care ar trebui asigurată tuturor copiilor și elevilor. Inițiativele în această direcție nu au întârziat să apară. Ce reprezintă, de fapt, cele *opt categorii de "competențe cheie"* promovate la nivel european care trebuie să stea la baza reconstrucției curriculare din toate statele comunității europene? Inovațiile în domeniul curriculumului național al multor state din spațiul european nu au întârziat să apară. Documentele curriculare reglatorii care circulă în spațiul european abundă în asemenea inițiative. Astfel, învățământul francez a adoptat în 2005 ceea ce se numește *"soclul comun de cunoștințe și de competențe".* Ce reprezintă acest concept? Este, de fapt, varianta franțuzească a "competențelor cheie" din documentele europene transpuse în plan național. În Finlanda, cele opt categorii de competențe cheie au fost transformate în șapte categorii de competențe, care , se pare, sunt mai în acord cu specificul învățământului finlandez. În

România aceste opt categorii de competențe cheie se dorește a fi asimilate cu "șapte competențe generice"(M.Manolescu, *Referențialul în evaluarea școlară,* Editura Universitară, 2015; Potolea.D, coord., 2012, Cadrul de referință pentru reconstrucția curriculumului pentru învățământul preuniversitar, București, MEN).

3. Consolidarea capacității educative a școlii

În aceste condiții, ne întrebăm, pe bună dreptate: Cum definim astăzi "școala bună"? Care sunt criteriile în funcție de care îi atribuim această caracteristică sau această calitate? Este capabilă școala tradițională să se reformeze în așa fel încât să facă față provocărilor la care este supusă? Ce poziție trebuie să adopte: să rămână "sanctuarul" de altădată sau să se deschidă și să- și schimbe fundamental funcțiile ? Adevărul credem că trebuie să fie la mijloc. Din această perspectivă suntem în consens cu specialiști de prestigiu în domeniu care spun că*" Este important ca școala să-și recapete câteva din caracteristicile ei de sanctuar, dar este vorba de un sanctuar special, care nu mai este un spațiu sacru și rupt de lume, ci un sanctuar care protejează timpul și personalitatea copilului și adolescentului"(* Tenret, E. (2008). *L`Ecole et la croyance en la meritocratie,* în Teza de doctorat : Duru- Bellat, M. Text presente en vue du l`obtenir du titre de docteur en sociologie, pag.76) .

Care sunt implicațiile asupra școlii? Dintre cele mai evidente implicații și cu impact major asupra vieții școlii și profesiei de "elev" și de "cadru didactic" identificăm câteva: reconsiderarea relației profesor- elev; diminuarea considerabilă a motivației elevilor pentru a învața la școală; "programarea" învățării pe durate mari de timp, până la finalul învățământului obligatoriu și, mai târziu, până la obținerea unei diplome; multiplicarea resurselor/ posibilităților/ alternativelor de a reuși în viață etc.

Este unanim acceptată ideea potrivit căreia "școala" la care învață elevul este foarte importantă pentru devenirea lui școlară și profesională și pentru imaginea lui. Sunt școli și școli, mai mult sau mai puțin eficace. Este vorba despre "Efectul de prestigiu instituțional", recunoscut și acceptat aproape unanim (ibidem, pag. 159).

4. "Școala porților deschise"- provocare a școlii tradiționale

Ideile privind democratizarea învățământului s-au răspândit cu frenezie în anii "60, "70, "80 ai secolului trecut la nivel european și mondial. Generalizarea învățământului a devenit o provocare a școlii tradiționale; a adus cu sine o situație inedită: elevii veniți din toate mediile, din toate culturile au adus cu ei mari probleme sociale. În acest context, au fost bulversate ordinea și echilibrul școlii tradiţionale. Școala, ținută sub clopot până atunci, cu reguli, cu pretenții, cu o cultură bazată în exclusivitate pe selecție și pe competiție, departe de frământările și problemele socio- culturale a început să aibă dificultăți. Poate mai puțin în România, dar cu siguranță în alte țări, asemenea probleme au devenit obiect de cercetare științifică/ pedagogică. Prin imitație, și în România teme pedagogice precum "managementul clasei", "educația multiculturală", "succesul și insuccesul școlar" etc au constituit, încă din anii "80 ai secolului trecut, dar mai ales în anii "90 și constituie și în prezent probleme de maxim interes pentru teoria și practica școlară. Relațiile pedagogice au început să fie destabilizate, atât în interiorul cât și în exteriorul școlii. S-au scris teze de doctorat pe aceste teme, s-au publicat lucrări importante... Chiar unii pedagogi și oameni de școală s-au specializat în abordarea teoretică și practică a acestor probleme. În planurile de învățământ ale multor programe de studii centrate pe formarea cadrelor didactice s-au introdus și se regăsesc și astăzi asemenea discipline de studiu.

Școala selectivă de altădată s-a transformat fundamental într-o școală democratică de masă, ale cărei principii sunt egalitatea de șanse și de acces, generalizarea învățământului , obligativitatea pe anumite trepte etc. Cu toate acestea, performanțele școlare ale elevilor au fost și sunt inegale »din diverse rațiuni: sociale, psihoindividuale, pedagogice, culturale etc. Bourdieu și Passeeron au afirmat, fără echivoc, faptul că "unele inegalități sunt generate chiar de școală, aparțin școlii" (Bourdieu & Passeron, op. cit., pag. 68).

Democratizarea absolută a antrenat creșterea numărului absolvenților de liceu cu bacalaureat și, pe cale de consecință, creșterea numărului celor care acced în învățământul superior. Învățământul superior și-a deschis larg porțile; în universități au început să acceadă pe lângă elevii din categoria "excelenței școlare" și cei cu rezultate școlare mai modeste, dar cu aspirații profesionale mai înalte. Schimbările majore de acest gen au bulversat instituțiile școlare, comunitatea cadrelor didactice, a părinților, concepțiile și atitudinile față de educație și instrucție (Ibidem, pag. 69).În ultimele decenii, se vorbește din ce în ce mai mult despre copiii cu CES și asistăm la măsuri semnificative ce vizează această categorie. Integrarea lor în școala de masă este deja o provocare a școlii tradiționale, care se dovedește că dincolo de o retorică favorabilă nu este întotdeauna pregătită nici din punct de vedere instituțional și nici psihopedagogic și metodic să se confrunte cu această realitate.

5. Așa părinți, așa copii! Primordialitatea capitalulului cultural familial

Acest titlu ni se pare foarte sugestiv pentru a desemna ideile din subcapitolul ce urmează. Făcând apel la înțelepciunea populară, am formulat acest titlu *"Așa părinți, așa copii!"* ca temă de seminar și de dezbatere la un program de master pe care îl conduc in cadrul Universităţii din Bucureşti *(„Mentoratul în educaţie")* ce are ca problematică evaluarea educaţională și impactul ei asupra evoluției, realizării și împlinirii fiecăruia dintre noi. Am intalnit aceeasi sintagma ceva mai tarziu, in procesul personal de documentare, într-o lucrare de referință în domeniu. Este vorba despre cartea doamnei Angelique Del Rey, (2013.) *A l'ecole des competences - De l'education a la fabrique de l'eleve performant.* Paris : Le Decouverte/Poche. Această coincidență ne-a provocat un sentiment de mândrie. O spunem, cu "invidie profesională ", dar şi cu satisfacţie profesională!

Viața demonstrează, cu prisosință, faptul că reușita școlară rămâne legată, cel mai adesea, de capitalul cultural familial. Generalizarea învățământului secundar este garantul accesului tuturor copiilor la acest nivel de învățământ; invers, generalizarea accesului la educație n-a răspuns atâtor speranțe investite în aceste ambiții. Pierre Bourdieu a analizat modul în care "excluziunea socială" determina "excluziunea școlară". Ne cam asemănăm...ca sisteme sociale, ca sisteme școlare...mimetismul social și școlar funcționează din plin în România. "Stabilitatea socială intergeneraţională n-a fost profund zguduită/ zdruncinată/ modificată de această școlarizare prelungită" (Marie Duru Bellat, *L'inflation scolaire : les desillusions de la meritocratie,* 2006, pag. 212).

Astăzi însă, în condițiile unei mobilități profesionale accelerate, generată de factori sociali, politici, economici, tehnologici, aspiraţionali etc constatăm faptul că transmiterea statutului social și a codului valoric de la o generație la alta potrivit vorbei " *așa părinți, așa copii"* nu mai este întru totul valabilă! Evoluțiile sunt semnificative și ar merita studiate, investigate. Schimbarea de regim politic din România a creat premise majore pentru a susține și a amplifica asemenea modificări de statut social și profesional. Ce s-a întâmplat, totuși? Cercetările sociopedagogice ar aduce cu siguranță multe concluzii semnificative.

6. Competiția ca stare socială generalizată: elevi, părinți, școli

Ce constatăm după mai bine de 50 de ani de generalizare și democratizare a învățământului în România? Putem vorbi despre egalitate în fața școlii? Putem vorbi despre discriminare? Sau putem discuta despre compromisuri, despre forme voalate de diferențiere școlară generate de mecanisme administrative, politice, economice etc?

Constatăm faptul că astăzi școala nu mai este un clopot de sticlă, că problemele vieții sociale o influențează foarte puternic; constatăm că școala, vrea- nu vrea, este atrasă din ce în ce mai mult în câmpul unor dezbateri cu privire la funcțiile, finalitățile și responsabilitățile ei. Mai mult, profesia didactică este repusă în discuție, trebuie reconsiderată, având în vedere multiplele probleme pe care un cadru didactic, în condițiile actuale, trebuie să și le asume. Părinții, pe de altă parte, pe bună dreptate, se simt ei înșiși datori să participe la aceste confruntări, devin din ce în ce mai responsabilizați în raport cu viitorul copiilor lor. Ce face, sau ar trebui să facă școala, în aceste condiții ? În funcție de context , de factorii obiectivi sau

subiectivi, *"accentuează sau atenuează inegalitățile școlare în funcție de "alegerile" sale pedagogice , de organizarea studiilor și de practicile cele mai uzitate*"(ibidem, pag. 71). În fața acestor presiuni, opțiunile școlilor noastre sunt foarte diverse, de la adoptarea unor strategii active/ superactive/ chiar agresive până la dezarmare în fața unor situații sau decizii care le dezavantajează, care duc uneori la dezintegrare, desființare instituțională, la diminuarea sau chiar pierderea unor tradiții. Ce se întâmplă cu școlile românești din mediul rural la ora actuală? Dar cu școlile de cartier? Câte dintre acestea se desființează sau s-au desființat deja în ultimele două decenii? Câți elevi din mediul rural migrează spre oraș, spre școli care sunt bine "văzute", au "carte de vizită " onorabilă/ tentantă? Ce viitor au elevii din mediul rural? Ce le oferă absolvirea școlii? În aceste condiții, ideea de justiție școlară, de recunoaștere a meritelor și eforturilor fiecărui elev justifică pe deplin întrebarea: vorbim despre egalitate sau despre discriminare?

Credem că sunt necesare studii temeinice pe această temă și măsuri energice care să oprească exodul elevilor dinspre sat spre oraș, dinspre școlile mici , neatractive și neperformante, spre școli cu prestigiu, cu încadrare cu profesori apreciați, cu performanțe vizibile, recunoscute. Nu avem în vedere măsuri administrative de limitare a drepturilor şi libertăţilor elevilor şi familiilor acestora. "Măsurile energice" despre care vorbim vizează decizii cu privire la încadrarea școlilor cu profesori "buni", pregătiți științific și metodic, cu stimă de sine, motivați, bine plătiți; vizează infrastrucura acestor școli, dotări, mobilier etc.

7. Filiere școlare nobile versus filiere mai puțin valorizate social. Dileme și opțiuni

Selecția se realizează pe toate palierele, de la învățământul preșcolar până la cel liceal și superior. Mecanismele de triere sunt adaptate în funcție de particularitățile fiecărui nivel. Important este faptul că " dacă accesul ar fi strict meritocratic" în interiorul acestor filere sau între ele/ de la una la alta, dacă accesul s-ar realiza pe criteriul valorii școlare certificate, mulți elevi nu ar trebui să facă parte din "elită"; mulți dintre elevi ar trebui să se orienteze spre filiere mai puțin prestigioase. Problema se pune în termeni exclusivişti: unde merge elevul: spre filiere valorizate social sau spre filiere considerate ca fiind " mai puțin nobile". În oricare din cele două situații/ opțiuni, mediul de rezidență, originea socială, capitalul cultural familial au incidențe semnificative, își pun amprenta asupra destinului copilului, adolescentului sau tânărului. Din păcate*" Distorsiunilor unei asemenea selecții severe operată în ciclul preșcolar și primar li se adaugă cele din gimnazial- cu repetările, abandonul și succesele sau insuccesele la bacalaureat"* (Andre de Perreti, *Educaţia in schimbare,* 1996, pag. 88-89).

Selecția se pliază pe specificitatea fiecărui palier în parte. Selecția înseamnă evaluare. Preselecția sau selecția descurajează mulți preadolescenți sau adolescenți la intrarea în liceu sau în facultate. De regulă, cu cât selecția este mai dură la admitere, cu atât devine mai relaxată pe parcurs. Indiferent de nivelul la care ne raportăm- gimnazial, liceal sau superior, identificăm două situații: un sector selectiv sau foarte selectiv unde se practică o triere severă a candidaților la intrare, cu limitarea numărului de locuri(numerus clausus), și unul "neselectiv", unde accesul este liber. Deruta este mare, teama de "îmbulzeală" acționează și reglează oarecum lucrurile. Cine consideră că poate face față cerințelor la admitere intră în competiție, cine nu - se pliază pe oferta educațională a sistemului sau abandonează.

În această conjunctură, trebuie luată în discuție și problema structurilor instituționale – (ibidem, pag. 122). Deja funcționează o dihotomie ușor sesizabilă între școlile gimnaziale, licee și universități care practică o selecție dură a candidaților și altele unde accesul este liber, relaxat, neîngrădit. Adepții veritabili ai competiției și ai elitismului intră în concurs chiar în condiții dificile, cu număr mare de candidați pe loc, din dorința de a se integra, în situația de reușită, într-o comunitate "protejată" de însăși valoarea ei. Alți candidați, însă, evită competiția, se orientează către școli, licee, filiere/ specialități/ universități unde accesul se face pe bază de dosar.

Există însă și o categorie aparte. Este vorba despre aceia care adoptă soluții prin care " fentează" cadrul juridic de desfășurare a concursului. Despre ce este vorba? Probabil sunt

multe "portițe", multe "strategii" de adoptat, dar noi vom da un exemplu care, credem, este semnificativ. Metodologia examenului de bacalaureat prevede o serie de probe de examen la mai multe discipline din planul de învățământ al liceului. În baza mediei obținute,un candidat aspiră să intre într-o facultate anume, la matematică, spre exemplu. Numai că acel candidat obține notă 6 la proba de matematică și 10 la educație fizică și la celelalte probe. Media la bacalaureat a acestui candidat îi va permite să "intre" la Matematică, deși nota minimă de promovare a BAC-ului la această disciplină nu îl recomandă pentru specializarea dorită.

8. De la școala selectivă la școala democratică de masă

Se vorbește mult în ultimele decenii despre democratizarea educației, despre expansiunea fără precedent a ratei de școlarizare , despre accesul tuturor la cultură, la educație pe parcursul întregii vieți. Dar dreptul, egalitatea, justiția au fost întotdeauna prezente în viața educației, în multe alte țări din Europa, inclusiv în România. Încă de la Revoluția Franceză problematica/ problema școlii este prezentă în legislația franceză. "Egalitatea: dreptul la instrucție este prezent și stă la baza construcției unei societăți democratice moderne". Legea din 3 și 4 septembrie 1791 definea principiile care vor inspira construcția organizării școlare în cea de- a III-a Republică:" *"Va fi creată și organizată o instrucție comună pentru toți cetățenii, gratuită..."(* Andre Legrand*, Dreptul și educația,* pag. 43).

La noi, Legea lui Cuza din 1864 accentuează ideile accesului liber la educație în școala primară, indiferent de originea socială. În România, de la 1864 încoace regăsim puternice tradiţii democratice ale şcolii , îndeosebi la nivel primar. Principiul democratizării instruirii şi a educaţiei precum şi egalizarea şanselor de acces la instruirea publică primară pentru toţi copiii străbate ca un fir roşu toate legile şi tradiţiile învăţământului din România, indiferent de regim politic. Statuarea acestor principii specifice şcolii româneşti este bazată pe cultura si mentalitatea poporului roman si este rezultatul unui proces legislativ întemeiat pe o cunoaştere şi dezvoltare a problemelor societăţii şi educaţiei româneşti, precum şi a tendinţelor învăţământului la nivel european şi mondial. Promovarea egalităţii de şanse în educaţie este deviza care a stat la baza dezvoltării învăţământului nostru la nivel primar în ultimii 150 de ani.

Societatea în care trăim astăzi promovează deopotrivă democrația și liberalismul. Democrație și competiție! Acestea sunt două realități în simbioză, la nivel naţional şi internaţional. Democraţia şi liberalismul se regăsesc deopotrivă în educație și învățământ. Școala este plasată în centrul acestei antinomii, al acestui paradox care privește pe de o parte principiile de justiţie, de dreptate socială, de acces liber, neîngrădit al tuturor copiilor la educaţie, dar în acelaşi timp încurajează şi susţine sistematic competiţia şi recunoaşterea meritelor şcolare (Beillerot și Mosconi, 2014, p. 29, apud M. Manolescu-coord & M. Frunzeanu, *Perspective inovative ale evaluării...,* Editura Universitară, Bucureşti, 2016).

Pe de o parte, principiul egalității pentru toți este recunoscut, acceptat, promovat. În același timp, este nevoie de recunoașterea valorii fiecăruia, a meritelor sale care îl legitimează pentru a aspira la orice poziție socială cu șanse egale de reușită. Iar meritele sunt recunoscute prin evaluare. Trebuie însă să facem distincție între "egalitatea pentru toți/ accesul liber la educație" și "egalitatea de șanse". *"Principiul egalității" "înseamnă că noi pretindem/ aspirăm toți să concurăm la toate pozițiile sociale cu egalitate de șanse"* (Ibidem, pag. 74), indiferent de originea socială, de starea materială, de apartenența la o etnie sau religie sau sex etc.

Pe de altă parte, competiția înseamnă elitism, este în acord cu ideile liberalismului. Elitismul promovat de Durkheim încearcă să combine principiile libertății individului cu starea de coeziune a sistemului social, *« singurul capabil să ajusteze dorințele individului cu nevoile societății"* (Jacky Beillerot et Nicole Mosconi(sous la direction de), *Sciences et des practiques de l »education,* DUNOD, Paris, 2014, Pag. 67).

În România anilor "50-"60"70 putem vorbi de asemenea despre o "deschidere" masivă a școlii. În timp, s-au produs schimbări majore ce demonstrează faptul că pe fondul ideilor de democratizare a societății, dar și al ideilor promovate la nivel european și mondial școala românească s-a transformat profund, atât în ceea ce privește cuprinderea

tuturor copiilor în școala de masă cât și în ceea ce privește promovarea ideilor de egalitate de acces și de șanse la educație. Procesul de alfabetizare masivă a populației din anii "50, prelungirea duratei învățământului obligatoriu din anii „70-„80, legiferată prin Legea Învăţământului din anul 1978 ar merita o analiză critică mai consistentă din partea specialiștilor.

În timp, însă lucrurile au început să demonstreze faptul că școala democratică de masă nu este întocmai / pe de-a întregul ceea ce pretinde că este. Deja la sfârșitul anilor "60 ai secolului trecut modelul de justiție socială promovat de aceasta era desuet; *"deschiderea "școlii pentru toți" nu însemna și neutralizarea inegalităților sociale dinainte de școlarizare/ în amonte de școală"* (Jacky Beillerot et Nicole Mosconi(sous la direction de), *Sciences et des practiques de l »education,* DUNOD, Paris, 2014, Pag. 67).

Tranziţia de la şcoala selectivă la şcoala democratică de masă la nivelul învăţământului primar și gimnazial este un proces sinuos, care va continua multă vreme, având în vedere evoluţia ideilor şi practicilor evaluative, stimulate / generate de evoluţii spectaculoase la nivel social, economic, politic, cultural, filosofic, etic , științific etc. Această schimbare "cantitativă" a bulversat cu adevărat şcoala. Generalizarea învăţământului a generat dintotdeauna numeroase interogaţii şi nelinişti în rândul profesorilor, părinţilor şi al responsabililor politici (M. Manolescu-coord & M. Frunzeanu, *Perspective inovative ale evaluării...,* Editura Universitară, Bucureşti, 2016). Acest proces continuă și astăzi, dar din alte cauze, cu alte semnificații și în alte forme. Suprapopularea sau subpopularea unor clase sau școli reprezintă realități ale zilelor noastre. Astăzi, supraaglomerarea unor clase persistă, chiar în şcoli de elită din centre urbane mari, dar are cu totul alte cauze, care ţin de manifestarea a ceea ce pedagogic am putea numi „efectul de prestigiu", susţinut sau consolidat la ora actuală de „efectul de prestigiu instituțional", „efectul încadrării cu profesori", efectul de zonă, efectul de reţea şcolară etc.

BIBLIOGRAPHY

Beillerot Jacky & Mosconi Nicole (sous la direction de), 2014, *Sciences et des practiques de l »education,* DUNOD, Paris

Bourdieu & Paseron, 1970, *La reproduction,* Paris

Del Rey, Angelique , 2013, *A l'ecole des competences - De l'education a la fabrique de l'eleve performant.* Paris : Le Decouverte/Poche.

Duru-Bellat, M.(2006). *L'inflation scolaire, les desillusions de la meritocratie.* Paris: Seuil;

Hannoun, H., 1977, *Deşcolarizarea societăţii sau Societatea fără şcoală,* Editura Didactică si Pedagogică, Bucureşti

Kerlan, A. (1998). *L'école á venir.* ESF Editeur;

Legrand, Andre , 2007, *Dreptul și educația*

Manolescu, M., 2015, *Referențialul în evaluarea școlară,* Editura Universitară, București,

Manolescu M. -coord & Frunzeanu, M. , 2017, *Perspective inovative ale evaluării. Evaluarea digitala,* Editura Universitară, Bucureşti

Morandi, F., Borderie, R. (2010). *Dictionnaire de Pedagogie. 120 notions – clés.* Paris: Nathan;Păun E., (2017). *Pedagogie. Provocări și dileme privind școala și profesia didactică.* Iași: Editura Polirom;

Perreti, De, Andre, , 1996, *Educaţia in schimbare,* Editura Spiru Haret, Iasi

Potolea.D, coord., 2012, *Cadrul de referință pentru reconstrucția curriculumului pentru învățământul preuniversitar,* București, MEN

Pourtois, J. P., Haquette, D. (1997). *L'éducation postmodern.* Paris: PUF ;

Raynal, F., Rieunier, A. (2009). *Pedagogie. Dictionnaire des concepts cles.* Paris: Editeur ESF;

Tenret, E. (2008). *L`Ecole et la croyance en la meritocratie,* în Teza de doctorat : Duru-Bellat, M. Text presente en vue du l`obtenir du titre de docteur en sociologie

Vaideanu, G., 1989, *Educația la frontiera dintre milenii,* Editura Politică, București,

Van Haecht, A. (2012). *Crise de l'ecole, L'ecole de la crise*

THE FIRST MEASURES AND THE TABLE OF DEBTS AFTER THE OPENING OF THE PROCEDURE OF THE INSOLVENCY OF INDIVIDUALS, ON THE BASIS OF THE DEBT REPAYMENT PLAN

Viorel Găină

Prof., PhD, University of Craiova

Abstract:The socio-economic context in which the relations between traders and consumers are carried out can sometimes generate the over-indebtedness of the individuals, which can lead to their insolvency.
"The insolvency disease" must be treated legally and the debtor must get well for the normal resumption of life.
One of the individual debtor's "legal treatment prescriptions" is the insolvency procedure based on a debt repayment plan.
The opening of the insolvency procedure on the basis of repayment of debts gives the administrator of the procedure the possibility of taking the necessary measures to carry it out. He will notify the known creditors and elaborate the preliminary table of debts. The creditors who are unsatisfied with the contents of the preliminary table of debts, can appeal to the court against it.
The preliminary table of uncontested debts or the preliminary table of debts modified following the resolution of the appeals becomes the definitive table of debts.

Keywords: insolvency of individuals; notification of creditors; the preliminary table of debts; complaints; the definitive table of debts

I. INSOLVENȚA PERSOANELOR FIZICE „O BOALĂ VINDECABILĂ”?

1. Supraîndatorarea persoanelor fizice și drumul spre insolvență

Supraîndatorarea persoanelor fizice, consumatori este o realitate economico-socială. Cauzele supraîndatorării pot fi de natură obiectivă, determinate de conexiunea și interdependența relațiilor sociale, în care intră oamenii „într-o lume din ce în ce mai globalizată”[1], cu bunele și relele ei, dar și datorită indisciplinei personale, a hazardului ori fraudelor și de ce nu, chiar a exagerării acțiunilor voluptorii ale acestora.

Drumul de la supraîndatorare ca „debut al unei boli” indiferent de cauzele economico-sociale ale acesteia (ex.: șomaj; inflație; dobânzi împovărătoare la împrumuturi) sau subiective (ex.: fraude; aventurarea în credite peste posibilitățile de rambursare; etc.) și până la acutizarea acesteia în forma „maladiei insolvenței” nu este prea lung. Și pentru că indiferent de boală trebuie căutat și un remediu, pentru insolvența persoanelor fizice necomercianți, a fost adoptată Legea nr. 151/2015 privind insolvența persoanelor fizice.

Procedura insolvenței persoanelor fizice se aplică[2] debitorului persoană fizică ale cărei obligații nu rezultă din exploatarea de către aceasta, a unei întreprinderi așa cum este aceasta reglementată în art. 3 din Codul civil. Adică procedura nu se aplică persoanelor fizice care exploatează o întreprindere civilă sau comercială. Beneficiarii Legii nr. 151/2015 sunt

[1] A. M. Găină, „Globalizarea și crizele financiare”, Ed. ProUniversitaria, București, 2012; A. M. Găină, „Comerț internațional”, Ed. Universitară, Craiova, 2014, p. 36
[2] Găină Viorel, Găină Al. M., „Domeniul de aplicare al Legii nr. 151/2015 privind insolvența persoanelor fizice” The Challenges of Communication, Contexts and Strategies in the World of Globalism - 5th Edition, Vol.5, Edited by: The Alpha Institute for Multicultural Studies, Arhipelag XXI Press, Tîrgu-Mureș, 2018, p. 78

consumatorii, deși în practica judiciară[1] s-a afirmat că pot accesa această procedură și cei care au garantat[2] obligațiile unui profesionist și au plătit datoriile acestuia în baza contractelor de garanție, deoarece aceștia sunt considerați consumatori, într-o asemenea situație.

Scopul Legii nr. 151/2015 este instituirea unei proceduri colective pentru redresarea financiară a debitorului persoană fizică de bună-credință și acoperirea, într-o măsură cât mai mare, a pasivului pentru satisfacerea creditorilor și descărcarea, în final de datorii a debitorului.

O lege eficientă a insolvenței persoanelor fizice asigură echilibrul[3] între creditori și debitor și împreună cu alte măsuri și bune practici îi disciplinează pe debitori și asigură o mai bună satisfacere a creditorilor și previne supraîndatorarea cu efecte privind îmbunătățirea calității vieții și reducerii sărăciei[4].

2. „Terapii" privind insolvența persoanelor fizice

Procedura insolvenței persoanelor fizice se poate realiza în una dintre următoarele forme: procedura pe bază de plan de rambursare a datoriilor; procedura judiciară prin lichidare de active; procedura simplificată. Alegerea uneia dintre cele trei forme este la latitudinea debitorului, deoarece el își cunoaște cel mai bine situația financiară[5].

Procedura pe bază de plan de rambursare a datoriilor se aplică debitorului persoană fizică de bună-credință în scopul redresării situației sale financiare și pentru gestionarea adecvată a veniturilor și cheltuielilor în vederea acoperirii, într-o măsură cât mai mare a pasivului printr-un plan de rambursare a datoriilor și în final eliberarea debitorului de datoriile reziduale (art. 3 pct. 17 din Legea nr. 151/2015).

Această procedură este concursuală, colectivă, egalitară și de remediu. Planul de rambursare a datoriilor este principalul instrument juridic de realizare a procedurii, iar în desfășurarea acesteia, un rol important „îi revine administratorului procedurii care administrează procedura, sprijină, supraveghează și monitorizează debitorul, care la rândul său este controlat de comisia de insolvență"[6].

Procedura pe bază de plan de rambursare a datoriilor este într-adevăr administrativă și se desfășoară în fața comisiei de insolvență, dar permite accesul liber la justiție, deoarece „deciziile comisiei pot fi contestate de părțile interesate"[7], la instanță.

3. Administratorul procedurii insolvenței persoanelor fizice, „aliat sau adversar" al debitorului în lupta cu supraîndatorarea?

Administratorul procedurii insolvenței pe bază de plan de rambursare a datoriilor este persoana care a fost desemnată de comisia de insolvență din lista administratorilor procedurii și lichidatorilor pentru procedura insolvenței persoanelor fizice.

Calitatea de administrator al procedurii o pot avea practicienii în insolvență, executorii judecătorești, avocații și notarii publici, care sunt înscriși în lista menționată.

Administratorul procedurii își desfășoară activitatea sub controlul comisiei de insolvență (art. 9 din Legea nr. 151/2015).

El împreună cu debitorul elaborează planul de rambursare a datoriilor, îl notifică creditorilor cunoscuți și îl conciliază cu aceștia și în final îl supune acestora. Pe perioada de derulare a planului de rambursare a datoriilor, administratorul procedurii sub controlul

[1] M. Comșa, „Legea privind procedura insolvenței persoanelor fizice nr. 151/2015, Ed. Universul Juridic, București, 2018, p. 68 menționează ordonanța CJUE pronunțată în cauza C-356/16 având ca obiect decizia preliminară formulată în temeiul art.267 TFUE de Tribunalul specializat Mureș în procedura Michael Tibor Bachman c. FAERIIFNSA

[2] Al. M. Găină, „Garanții reale mobiliare de executare a obligațiilor civile și comerciale", Ed. Universul Juridic, București, 2010, p. 29

[3] M. Comșa, op. cit, 2018, p. 13

[4] A. Bufan, A. Deli-Diaconescu, F. Moțiu, „Tratat practic de insolvență", Ed. Hamangiu, București, 2014, p. 1019

[5] M. Comșa, op. cit., 2018, p. 85

[6] M. Comșa, op. cit., 2018, p. 86

[7] M. Comșa, op. cit., 2018, p. 86

comisiei de insolvență monitorizează evoluția veniturilor, bunurilor și cheltuielilor debitorului și modul de îndeplinire de către acesta a obligațiilor asumate.

După desemnarea sa prin decizia comisiei de insolvență, de admitere în principiu a cererii de deschidere a procedurii pe bază de plan de rambursare a datoriilor, administratorul procedurii ia primele măsuri (ex.: notifică creditorii; solicită informare de la creditori privind cuantumul și tipul creanței; etc.).

Deci, administratorul procedurii insolvenței pe bază de plan de rambursare a datoriilor este „un aliat de nădejde" al debitorului în lupta cu supraîndatorarea și în același timp un protector al desfășurării optime a procedurii, în scopul „vindecării" debitorului de „boala insolvenței".

II. PRELUAREA DOSARULUI DEBITORULUI, NOTIFICAREA CREDITORILOR ȘI OBLIGAȚIILE ACESTORA

1. Preluarea dosarului debitorului de către administratorul procedurii

Administratorul procedurii preia după desemnarea sa dosarul debitorului. Preluarea dosarului se face de la comisia de insolvență. Administratorul procedurii trebuie să se prezinte la comisia de insolvență în termen de 3 zile de la comunicarea făcută de aceasta, în vederea preluării dosarului [art. 16(1) din Legea nr. 151/2015].

Dacă admiterea în principiu a cererii de deschiderea procedurii insolvenței pe bază de plan de rambursare a datoriilor s-a făcut prin decizia comisiei de insolvență atunci în dosar trebuie să existe următoarele acte: cererea debitorului; documentele depuse de debitor; decizia comisiei de insolvență. În cazul în care instanța a admis în principiu cererea debitorului de deschidere a procedurii, urmare a contestației introdusă împotriva deciziei comisiei de insolvență prin care s-a respins cererea respectivă, atunci în dosar trebuie cuprinse următoarele acte: cererea debitorului; documentele depuse de debitor; hotărârea judecătorească; decizia comisiei de insolvență prin care s-a desemnat administratorul procedurii ca urmare a hotărârii judecătorești de admitere în principiu a cererii debitorului, conform art. 19 din Legea nr. 151/2015.

O preluare rapidă și completă a dosarului procedurii este benefică pentru buna desfășurare a procedurii, putându-se lua măsuri optime de redresare a debitorului în timp util.

2. Notificarea creditorilor și publicarea acesteia

2.1. Informarea creditorilor privind numirea administratorului procedurii

Administratorul procedurii trebuie să-i informeze pe creditori prin notificarea pe care le-o trimite despre numirea sa. O asemenea informare este necesară și utilă pentru luarea la cunoștință de către creditori în privința persoanei care gestionează procedura și căreia trebuie să i se adreseze pentru orice problemă care-i interesează în procedură (ex: tabelul de creanțe; propunerile de măsuri de restructurare a creanței; exercitarea dreptului de vot asupra planului de rambursare; etc.).

2.2. Solicitarea de la creditori a unei informări cu privire la cuantumul și tipul creanței

Prin conținutul notificării, administratorul procedurii trebuie să solicite de la creditori date și informații privind cuantumul și tipul creanței. Cuantumul creanței se referă la valoarea acesteia iar tipul privește felul creanței (ex.: creanță care beneficiază de o cauză de preferință, adică însoțită de un privilegiu, ipotecă, gaj[1] asupra bunurilor debitorului; creanță chirografară, adică fără a beneficia de o cauză de preferință). Este posibil ca debitorul să nu cunoască valoarea exactă a creanței și nici rangul de prioritate, iar prin informarea solicitată ar putea fi clarificate[2] asemenea aspecte. Asemenea informații sunt necesare pentru elaborarea tabelului preliminar de creanțe și a planului de rambursare a datoriilor.

[1] Al. M. Găină, op. cit., 2010, p. 36

[2] D. Deteșan, „Tratamentul juridic al supraîndatorării consumatorului. Procedura insolvenței persoanei fizice, Teză de doctorat, Universitatea de Vest din Timișoara, Facultatea de Drept, 2015, p. 207, citată de C. B. Nasz în „Procedura insolvenței persoanelor fizice", Ed. Universul Juridic, București, 2016, p. 248.

2.3. Solicitarea de la creditori a unei evaluări a bunului grevat de o cauză de preferință

Administratorul procedurii trebuie să cuprindă în notificare și solicitarea privind evaluarea bunului grevat de o cauză de preferință. O asemenea solicitare se adresează creditorilor care sunt titulari ai unei creanțe care este însoțită de o garanție constând în ipotecă, gaj sau privilegiu asupra unui bun din patrimoniul debitorului. Dacă debitorul dispune de o asemenea evaluare atunci el este notificat că trebuie să o transmită administratorului procedurii. O asemenea informație este necesară în desfășurarea procedurii la elaborarea planului de rambursare a datoriilor în care trebuie să se cuprindă și lista bunurilor grevate de cauze de preferință a căror valorificare se propune pentru acoperirea pasivului (art. 25 din Legea nr. 151/2015). Cunoașterea valorii de piață a acestora poate fi un element de referință pentru determinarea veniturilor care se vor putea obține din valorificarea acestora conform cotei stabilite prin plan, de acoperire a creanțelor.

2.4. Solicitarea unei estimări privind măsurile de restructurare a creanței pe care creditorul le-ar putea accepta

Administratorul procedurii solicită, prin notificare, creditorilor să estimeze ce măsuri de restructurare ar putea accepta privind creanțele pe care le au împotriva debitorului. Adică dacă acceptă o plată eșalonată sau un cuantum redus de acoperire ori dacă vor să preia în plată anumite bunuri ale debitorului. Cunoașterea unor asemenea opțiuni ale creditorilor este necesară pentru a fi avute în vedere la elaborarea planului de rambursare care în final trebuie aprobat de aceștia.

2.5. Publicarea notificării în Buletinul procedurilor de insolvență (BPI)

Notificarea pe care administratorul procedurii a trimis-o creditorilor se publică în Buletinul procedurilor de insolvență, în secțiunea „Debitori persoane fizice, cu obligații ce nu decurg din exploatarea unei întreprinderi". Publicarea notificării prin Buletinul procedurilor de insolvență are ca scop informarea publică a creditorilor și celorlalte persoane interesate privind procedura debitorului și crearea opozabilității procedurii față de terți. Orice persoană interesată de procedură poate solicita relații de la oficiul registrului comerțului care ține Buletinul procedurilor de insolvență și poate să intervină în procedură. Mai mult decât atât, la momentul publicării notificării începe să curgă termenul de 30 de zile în care creditorii trebuie să transmită administratorului procedurii informarea solicitată acestora prin notificare.

3. Obligațiile creditorilor

3.1. Obligația de a transmite informarea solicitată de administratorul procedurii prin notificare

Creditorii trebuie să transmită administratorului procedurii „o informare cu privire la cuantumul și tipul creanței, o evaluare a bunului grevat de o cauză de preferință, dacă creditorul dispune de o astfel de evaluare, estimând și măsurile de restructurare a creanței pe care le-ar putea accepta" (art. 22 din Legea nr. 151/2015).

O asemenea informare este așa cum afirmam și mai înainte benefică procedurii, pentru elaborarea unui plan de rambursare a datoriilor, care să fie viabil și acceptat de creditori, ca participanți la procedură. Ei sunt interesați să-și recupereze creanțele într-o cotă cât mai mare, prin planul de rambursare a datoriilor. Printr-o informare corectă și completă asupra celor solicitate prin notificare, creditorii contribuie la reușita procedurii.

3.2. Termenul de transmitere a informării

Creditorii trebuie să transmită informarea administratorului procedurii, în termen de 30 de zile de la publicarea notificării, în Buletinul procedurilor de insolvență. Cu privire la termenul de 30 de zile prevăzut de lege, pentru transmiterea informării pot fi ridicate câteva probleme de drept și anume: dacă informarea pe care trebuie să o transmită creditorii are regimul unei declarații de creanță; dacă termenul de 30 de zile pentru transmiterea informării este de decădere din dreptul de înscriere a creanțelor în tabelul preliminar; dacă creditorul care nu a transmis informarea solicitată poate fi înscris în tabelul preliminar de creanțe, pe baza declarației debitorului; dacă un creditor care nu a transmis informarea poate contesta

tabelul de creanțe cu privire la creanța sa; dacă un creditor care nu a fost trecut de debitor în cererea de deschidere a procedurii și nu a fost notificat personal poate formula o informare ca urmare a publicării notificării în BPI pe baza căreia să fie apoi înscris în tabelul preliminar de creanțe.

Informarea[1] pe care creditorii trebuie să o transmită administratorului procedurii nu are regimul unei declarații de creanță specifică creditorilor din procedura insolvenței profesioniștilor, ci doar de determinare exactă a valorii și rangului creanței, deoarece declarația privind creanța este făcută de către debitor, prin cererea de deschidere a procedurii, în care trebuie să precizeze și numele/denumirea creditorilor, domiciliul/sediul social al acestora, valoarea și tipul creanței [art. 13(5), lit. b din Legea nr. 151/2015].

Termenul de 30 de zile pentru trasmiterea informării nu este un termen de decădere de a mai transmite informarea și nici de a mai fi înscris creditorul în tabelul preliminar de creanțe.

Chiar dacă creditorul ar depune informarea peste termenul de 30 de zile, acesta rămâne înscris în tabelul preliminar de creanțe, pe baza declarației debitorului, iar administatorul procedurii poate să corecteze[2] tabelul dacă este necesar, dacă informarea a fost depusă în termenul limită de 60 de zile de la publicarea notificării pentru elaborarea tabelului respectiv.

Creditorul care a fost notificat personal și nu a transmis nicio informare către administratorul procedurii, poate contesta tabelul preliminar de creanțe în privința creanței sale dacă este nemulțumit de înscrierea făcută în table, dar contestația sa va fi respinsă ca inadmisibilă deoarece nu a îndeplinit condiția prealabilă a informării.

El rămâne[3] totuși înscris în tabel cu creanța declarată de debitor prin cererea de deschidere a procedurii.

În privința creditorului a cărui creanță nu a fost declarată de către debitor prin cererea de deschidere a procedurii și nu a fost notificat personal pentru că nu s-a știu de el, apreciem că acesta poate să transmită o informare privind creanța sa către administratorul procedurii, pe baza notificării publicată în BPI și poate fi înscris în tabelul preliminar de creanțe. Poate că una dintre conmponentele publicării notificării în BPI este tocmai aducerea la cunoștința tuturor persoanelor interesate a situației insolvenței debitorului, pentru a-și putea valorifica drepturile în această procedură.

III. TABELUL PRELIMINAR DE CREANȚE

1. Ce este tabelul preliminar de creanțe în procedura insolvenței persoanelor fizice?

În procedura insolvenței persoanelor fizice, tabelul preliminar de creanțe este documentul elaborat de administratorul procedurii care cuprinde toate creanțele scadente ori nescadente sub condiție sau în litigiu, născute înainte de data deschiderii procedurii, recunoscute de debitor și/sau acceptate de către administratorul procedurii ori, după caz, de lichidator în urma verificării acestora (art.3 pct. 22 din Legea nr. 151/2015).

În procedura insolvenței pe bază de plan de rambursare a datoriilor tabelul preliminar de creanțe are următoarele caracteristici: este un document elaborat de administratorul procedurii; cuprinde creanțele scadente ori nescadente sub condiție sau în litigiu născute înainte de data deschiderii procedurii; creanțele înscrise în tabel trebuie să fie recunoscute de debitor și/sau acceptate de către administratorul procedurii în urma verificării acestora.

Tabelul preliminar de creanțe este elaborat de administratorul procedurii și poate fi contestat de debitor sau de creditori.

2. Elaborarea tabelului preliminar de creanțe

2.1. Termenul de elaborare

[1] D. Deteșan, op. cit., 2015, p. 207 și C. B. Nasz, op. cit. 2016, p. 248
[2] C.B., Nasz, Procedura insolvenței persoanelor fizice, Ed. Universul Juridic, București, 2016; p. 249
[3] C. B. Nasz, op. cit. 2016, p. 249

Administratorul procedurii elaborează tabelul preliminar de creanțe în termen de 60 de zile de la publicarea notificării creditorilor în BPI. În acest termen, administratorul procedurii verifică creanțele declarate de debitor prin cererea de deschidere a procedurii și infomațiile transmise de creditori privind creanțele lor în urma notificării primite și publicate. Termenul de elaborare a tabelului preliminar de creanțe în procedura insolvenței persoanelor fizice este diferit de cel privind insolvența profesioniștilor, în care de la deschiderea procedurii creditorii trebuie să-și înregistreze creanțele în 45 de zile, iar administratorul judiciar trebuie să elaboreze tabelul preliminar în 20 de zile pentru procedura generală sau 10 zile pentru procedura simplificată de la expirarea termenului de declarare, conform art. 100 din Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență.

2.2. Procedura de elaborare a tabelului preliminar de creanțe

Administratorul procedurii elaborează tabelul preliminar de creanțe pe baza datelor furnizate de debitor și cele communicate de creditori. Dacă există neconcordanțe între datele furnizate de aceștia, atunci administratorul procedurii poate să solicite documente și informații suplimentare [art. 23(2) din Legea nr. 151/2015]. El poate, de asemenea, să cheme părțile pentru lămuriri. Mai mult decât atât dacă apreciază că este necesar poate să solicite informații relevante despre patrimoniul debitorului de la oricare instituție publică ori autoritate. Dacă debitorul a declarat că este sau că a fost în raporturi de muncă cu oricare persoană fizică sau juridică, administratorul procedurii poate solicita informații și de la această persoană. Această solicitare o poate face dacă prin raporturile de muncă respective ar fi afectat în orice fel patrimoniul debitorului. Furnizarea informațiilor de către persoanele fizice sau juridice ori autoritățile publice se face cu titlu gratuit. Toate aceste demersuri ale administratorului procedurii se fac și sunt necesare pentru clarificarea situației creanțelor și pentru înscrierea lor în tabelul preliminar la valoarea și rangul corespunzătoare realității.

3. Conținutul tabelului preliminar de creanțe

Administratorul procedurii menționează în tabelul preliminar de creanțe suma solicitată de către creditori, suma acceptată de administratorul procedurii și informații privind cauza de preferință de care beneficiază creanța și rangul de prioritate al cauzei de preferință [art. 23(3) din Legea nr. 151/2015].

Creanțele codebitorului sau terțului garant care a făcut plata de bunăvoie sau ca urmare a unei proceduri de executare silită sunt înscrise în tabelul preliminar de creanțe la nivelul sumei plătite prin subrogație conform art. 1596 din Codul civil.

Potrivit art. 1596 din Codul civil „în afară de alte cazuri prevăzute de lege, subrogația se produce de drept: a) în folosul creditorului, chiar chirografar, care plătește un creditor care are un drept de preferință potrivit legii; b) în folosul dobânditorului unui bun care-l plătește pe titularul creanței însoțite de o garanție asupra bunului respectiv; c) în folosul celui care fiind obligat împreună cu alții sau pentru alții, are interes să stingă datoria; d) în folosul moștenitorului care plătește din bunurile sale datoriile succesiunii; e) în alte cazuri stabilite de lege”.

Creanțele beneficiare ale unei cauze de preferință se înscriu în tabelul preliminar și cu dobânzile până la valoarea de piață a bunului afectat cauzei de preferință. Valoarea bunului se stabilește pe bază de evaluare. Conform art 25(3) din Legea nr. 151/2015, comisia de insolvență la cererea administratorului procedurii poate dispune atunci când consideră necesar efectuarea unei expertize pentru evaluarea bunului care se efectuează prin corpul propriu de experți.

Creanțele care sunt exprimate sau consolidate în valută vor fi înregistrate în tabelul preliminar de creanțe la valoarea lor în lei, la cursul BNR existent la data deschiderii procedurii insolvenței (art. 7 din H.G nr. 419/2017 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 151/2015).

Partea de creanță beneficiară a unei cauze de preferință care nu se acoperă din valoarea bunului afectat garanției se va înscrie în tabelul preliminar de creanțe ca și creanță chirografară. Dacă bunul afectat cauzei de preferință se va valorifica la un preț mai mare decât

suma înscrisă în tabelul preliminar pentru partea de creanță garantată, diferența favorabilă va reveni tot creditorului garantat, chiar dacă o parte din creanță fusese înscrisă chirografară sau îi fusese redusă suma aferentă dobânzilor acumulate.

Oricum creditorul nu poate obține mai mult decât suma care-i este datorată.

4. Notificarea tabelului preliminar de creanțe creditorilor și debitorului

Tabelul preliminar de creanță se comunică de administratorul procedurii creditorilor și debitorului. Comunicarea are ca scop asigurarea opozabilității tabelului față de aceștia și a dreptului procesual de a-l contesta, dacă sunt nemulțumiți. Modalitatea de comunicare nu este prevăzută de lege, ceea ce înseamnă că se poate face prin orice mijloc prin care să se asigure aducerea la cunoștință creditorilor și debitorului, conform Codului de procedură civilă. Nu este prevăzut în lege nici publicarea tabelului preliminar de creanțe în BPI, dar pentru asigurarea publicității și opozabilității acestuia administratorul procedurii poate folosi și această formă de publicitate.

IV. CONTESTAREA TABELULUI PRELIMINAR DE CREANȚE

1. Cine poate contesta tabelul preliminar de creanțe?

Tabelul preliminar de creanțe poate fi contestat de creditori sau de către debitor.

Creditorul poate contesta atât mențiunile din tabel care îl privesc pe el, dar și pe cele care-i privesc pe alți creditori.

Debitorul poate și el să conteste orice creanță înscrisă în tabel.

Contestațiile pot fi făcute cu privire la cuantumul creanței, felul și rangul acesteia ori la conversia acestora din valută în lei.

2. Termenul de contestare

Contestațiile la tabelul preliminar de creanțe pot fi introduse în termen de 7 zile de la data comunicării acestuia către creditori și debitor. Termenul curge de la comunicarea tabelului și este același ca și în procedura de insolvență a profesioniștilor (art. 111 din Legea nr. 85/ 2014).

3. Instanța competentă să soluționeze contestațiile

Instanța competentă să soluționeze contestația la tabelul preliminar de creanțe este judecătoria (art. 10 din Legea nr. 151/2015). Dacă se depun mai multe contestații, acestea se înregistrează în același dosar, pentru a se face o soluționare unitară a acestora.

Este posibil ca aceeași creanță să fie contestată diferit atât de debitor cat și de creditori și pentru a se evita soluții paralele toate contestațiile trebuie soluționate împreună în același dosar, de același judecător.

4. Soluționarea contestațiilor la tabelul preliminar de creanțe

Contestațiile la tabelul de creanțe se soluționează în termen de 20 de zile de la înregistrarea ultimei contestații. Creditorii contestatori sau cei ale căror creanțe au fost contestate și debitorul se citează pentru a participa la soluționarea contestațiilor. Pentru toate contestațiile judecătorul pronunță o singură sentință, care se comunică părților din dosar pentru a lua cunoștință de ea și pentru a exercita eventualele căi de atac.

5. Apelul împotriva sentinței prin care s-au soluționat contestațiile

Sentința prin care s-au soluționat contestațiile la tabelul preliminar de creanțe poate fi atacată cu apel la tribunal. Termenul de apel este de 7 zile de la comunicarea sentinței către creditori și debitor.

Apelul se soluționează de către tribunalul, de urgență și cu precădere [art. 24(3) din Legea nr. 151/2015)].

V. TABELUL DEFINITIV DE CREANȚE

1. Ce este tabelul definitiv de creanțe în procedura insolvenței persoanelor fizice?

Tabelul definitiv de creanțe este în procedura insolvenței persoanelor fizice documentul care cuprinde toate creanțele asupra averii debitorului care existau la data deschiderii procedurii și acceptate în tabelul preliminar de creanțe și împotriva cărora nu s-au formulat contestații, precum și creanțele care au fost admise în urma soluționării contestațiilor (art. 3 pct. 23 din Legea nr. 151/2015).

În procedura insolvenței pe bază de plan de rambursare a datoriilor, tabelul definitiv de creanțe are următoarele caracteristici: este un document elaborat de administratorul procedurii; cuprinde atât creanțele necontestate din tabelul preliminar precum și creanțele rezultate în urma contestațiilor la tabelul preliminar.

Prin tabelul definitiv de creanțe se stabilește cu certitudine lista tuturor creditorilor care participă la procedura de insolvență pe bază de plan de rambursare a datoriilor.

2. Elaborarea tabelului definitiv de creanțe

Tabelul definitiv de creanțe se elaborează de administratorul procedurii în termen de 15 zile de la rămânerea definitivă a sentinței prin care s-au soluționat contestațiile la tabelul preliminar. El va modifica și completa în mod corespunzător sentinței tabelul preliminar de creanțe. Dacă tabelul preliminar de creanțe nu a fost contestat, acesta devine tabel definitiv.

3. Notificarea tabelului definitiv de creanțe creditorilor și debitorului și depunerea la comisia de insolvență

Administratorul procedurii notifică tabelul definitiv de creanțe creditorilor și debitorului. Prin notificarea respectivă creditorii și debitorul sunt încunoștințați asupra situației definitive a creanțelor lor, în baza cărora își poate exercita drepturile în procedură. Comunicarea tabelului definitiv de creanțe se face potrivit regulilor prevăzute de Codul de procedură civilă. Tabelul definitiv de creanțe se depune de către administratorul procedurii la comisia de insolvență pentru ca aceasta să își poată exercita atribuțiile decizionale, de control și supraveghere a procedurii în conformitate cu legea, raportat la situația stabilită definitiv în privința creanțelor. Deși legea nu prevede și publicarea în BPI a tabelului definitiv de creanțe, nimic nu împiedică pe administratorul procedurii să facă o asemenea publicare, pentru a se asigura cunoașterea acestuia de oricare persoană interesată.

BIBLIOGRAPHY

1. **Bufan R., Deli-Diaconescu, A., Moțiu. F**., Tratat practic de insolvență, Ed. Hamangiu, București, 2014.
2. **Comșa, M.,** Legea privind procedura insolvenței persoanelor fizice, nr.151/2015. Legislație relevantă și comentarii. Ed. AII-a, revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, Bucureștri, 2018;
3. **Comșa, M.,** Regulamentul privind procedurile de insolvență. Jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene, Ed. Universul Juridic, Bucureșri, 2017;
4. **Deteșan, D.**, Tratamentul juridic al supraîndatorării consumatorului. Procedura insolvenței persoanei fizice, Teză de doctorat, Universitatea de Vest din Timișoara, Facultatea de Drept, 2015;
5. **Găină V., Găină Al. M**., Domeniul de aplicare al Legii nr. 151/2015 privind insolvența persoanelor fizice, The Challenges of Communication, Contexts and Strategies in the World of Globalism - 5th Edition, Vol.5, Edited by: The Alpha Institute for Multicultural Studies, Published by: Arhipelag XXI Press, Tîrgu-Mureș, 2018;
6. **Găină, A. M.,** Comerț internațional, Ed. Universitară, Craiova, 2014;
7. **Găină, A. M.,** Globalizarea și crizele financiare, Ed. ProUniversitaria, București, 2012;
8. **Găină, Al. M.,** Garanții reale mobiliare de executare a obligațiilor civile și comerciale, Ed. Universul Juridic, București, 2010;
9. **Nasz, C.B**., Procedura insolvenței persoanelor fizice, Ed. Universul Juridic, București, 2016;

*** Legea nr.151/2015 privind procedura insolvenței persoanelor fizice;
*** Regulamentul (UE) 2015/848 al Parlamentului European și al Consiliului din 20 mai 2015 privind procedurile de insolvență.

CEREBRALITY IN LITERARY ART

Emil Dinga

Prof., Senior Researcher, Romanian Academy

Abstract:Despite a multi-millennial mythology (or mystique), the act of artistic creation is not "secreted" by inspiration (associated either with intuition, instinct, or meetings with muses) but is the result of conscious, quasi-rational and, the most important thing, a responsible act. The paper addresses the artistic responsibility from a phenomenological perspective, proposing a logical and operational structure of such a responsibility: artistic intentionality, artistic capturing, artistic prosody, artistic style. In this context, also, the study proceeds to a fundamental examination of the prosodic species (in number of six), of which, however, only the first species is discussed in the present intervention, namely the versual length of the poem. The methodology used is in full agreement with the subject addressed: a logical, systematic approach, rather under the empire of rationality, secretly aspiring to "reach" literary theory. Given the general and abstract nature of the methodology, no empirical illustrations of the formulated conclusions are given at this stage of the research.

Keywords:artistry, artwork, artistic intentionality

1. Intenționalitatea artistică

Artisticitatea, ca esență (deci ca marcă metafizică) a operei de artă nu poate fi, probabil, găsită ca atare (oricum, direcția sugerată de Heidegger, în *Originea operei de artă*, nu mi se pare productivă). Ea este, mult mai probabil, un noumen pe care ar trebui să ni-l asumăm prin decret și să ne mulțumim cu ceea ce putem percepe sau înțelege dincoace (nu dincolo) de el, adică în fenomenologia artei care ne este accesibilă conform constituției noastre senzitive și intelectuale. Aș spune, așadar, că artisticitatea este, mai degrabă, un concept metodologic, decât unul constitutiv/generativ al operei de artă. Măsura în care acest metodologic este accesibil (sau la dispoziția) autorului, sau este accesibil (sau la dispoziția) cititorului (pentru a mă referi doar la o specie de artă, și anume la arta literară) este o problemă în sine, și această problemă poate face, de data aceasta, obiectul unei investigații de tip heideggerian, adică de tip cerc vicios acceptat ex ante. Pentru a intra în subiectul acestei intervenții – intenționalitatea artistică – va trebui, așadar, să precizez care este decretul *meu* cu privire la artisticitate ca metodologie artistică. Artisticitatea rezidă, cred eu, în prezența semnului particularului care stă pentru general (este, cum se poate observa, exact inversul științificității – științificitatea rezidă în prezența semnului generalului care stă pentru particular). Ce înseamnă asta? Înseamnă că ceva este artistic, adică posedă acest predicat, pe care-l numim artisticitate, doar dacă, în expresia verbală (în cazul literaturii, dar în expresii specifice în cazul altor arte) nu există nimic care să frizeze generalul, deși, în semnificație, generalul este obligatoriu. Cu alte cuvinte, folosind, de data aceasta, un limbaj semiotic, artisticitatea constă în prezența unui semn particular care are ca denotat/referențial, un obiect general (sau universal, după caz). Artisticitatea este iremediabil distrusă dacă expresia imediată, adică expresia destinată nemijlocit cititorului, are constituție generală, mai exact spus, are constituție de generalitate. La fel, artisticitatea este iremediabil distrusă dacă denotația expresiei nemijlocite este de tipul particularului. Criticii literare îi este întotdeauna la îndemână să deceleze aceste „criterii”, așa cum am spus, exclusiv de natură metodologică (deci subsumându-se conceptului de scriitură, concept mult mai larg și mai sofisticat decât cel

de prozodie). În aceste cadre *decretate*, aș dori să fac câteva considerații cu privire la intenționalitatea artistică, odată asigurată artisticitatea.

Îmi propun, de la bun început, să tratez ideea de intenționalitate artistică în marja conceptului de intenționalitate practicat de fenomenologie. Voi spune, așadar, în această cheie, că intenționalitatea artistică înseamnă vizarea unui general, indiferent de „domeniul" la care face trimitere generalul în cauză. Vizarea are, aici, semnificația foarte intensă pe care Husserl și adepții săi o acordau acestui concept: luare în atenție, umplere a „ochiului" și a intelectului (NB: problema dacă, în creația artistică funcționează, alături de percepție și intelect, și rațiunea, este, și ea, o problemă separată, care trebuie abordată din triplă perspectivă: filosofică, psihologică și estetică – esteticul fiind luat aici în accepțiunea sa kantiană), reducerea lumii la obiectul vizat, cu punerea între paranteze a orice altceva care excede vizatul. Desigur, vizatul – obiectul vizat – poate fi atât de natură transcendentă, cât și de natură transcendentală, esențială fiind, aici, epuizarea lumii fenomenale, ca și a lumii perceptuale sau a lumii intelective, de ceea ce se vizează. Așadar, intenționalitatea artistică pare a fi primul pas – metodologic, desigur, dar în sensul cel mai larg și mai puțin instrumental posibil al acestui cuvânt – în garantarea artisticității. Intenționalitatea artistică decupează din lume vizatul, ignorând ceea ce rămâne din lume după acest decupaj. În esența sa, intenționalitatea artistică este o renunțare, și anume o renunțare la tot ceea ce nu rămâne în decupajul operat de operațiunea de vizare artistică (Bachelard, 2005). (De remarcat o altă analogie cu știința: definirea, în știință, nu înseamnă decât un decupaj cognitiv din ansamblul de predicate ontologice posibile, prin ignorarea celor care nu intră în definiție, adică prin renunțarea la ele. În termeni filosofici, orice alegere înseamnă, desigur, o renunțare). Dar tocmai această renunțare vine să augmenteze, în sensul de intensificare, de esențializare, adică de autentificare, în ultimă instanță, a vizatului, adică a acelui general care nu trebuie, în nici un caz, cum am spus mai sus, să transpară în expresia literară, ci să constituie doar denotatul/referențialul asupra căruia autorul și cititorul complotează. Căci, într-adevăr, autorul literar autentic și cititorul autentic de literatură artistică sunt complici în materia intenționalității artistice. Autorul știe care este intenționalitatea sa artistică, adică obiectul general vizat din punct de vedere artistic, iar cititorul, prin intermediul expresiei artistice nemijlocite – cuvântul, în cazul literaturii – află despre această intenționalitate, deci, în final, știe care este această intenționalitate. Așadar, cititorul își capătă „calitatea" de complice la formarea intenționalității artistice a autorului după receptarea („consumarea") operei literare și anume în momentul în care sesizează generalul la care se referă particularul prezent nemijlocit în expresia artistică. Atât timp cât acest general – adică obiectul non-particular vizat intențional de creator – nu este sesizat de cititor, iar cititorul rămâne ancorat la trama directă, ne-ascunsă, integrată în expresia verbală nemijlocită, opera literară nu-și atinge scopul. Din cele deja expuse, rezultă și semnificația scopului operei literare: declanșarea, în cititor, a înțelegerii (în sensul comprehensiunii, despre care vorbește hermeneutica) generalului care se ascunde în formularea expresiei particulare care vehiculează opera literară. Poate că proba cea mai apodictică a autenticității operei literare este tocmai producerea acestei complicități între autor și cititor. Iar evaluarea posibilității, probabilității și gradului în care această complicitate se produce sau este productibilă este, după cum înțeleg eu lucrurile, una dintre sarcinile fundamentale ale criticii literare.

Așadar, intenționalitatea artistică reprezintă primul act auctorial în geneza operei literare, indiferent de specia genului literar: poezie, proză, teatru etc. Așa cum voi susține cu prilejul unei intervenții ulterioare, „produsul" intenționalității artistice este ideea artistică (de exemplu, ideea poetică pentru poezie, ideea epică pentru proză, ideea teatrală pentru teatru). În încheierea acestui excurs, doresc să mă mai refer la un singur aspect: cerebralitatea intenționalității artistice. În ciuda a ceea ce spun și unii autori, și unii critici, în creația literară nu există inspirație, în sensul în care acest concept a fost încetățenit și este utilizat. Desigur (în mod absolut similar ca în știință), există fulgurări de idei (de cele mai multe ori de tipul analogiei, metaforei, metonimiei și altora asemenea), generate de subconștient (sau în mod arhetipal, în limbajul jungian) care evocă sau reclamă o anumită intenționalitate artistică, dar

acesta este doar un foarte vag punct de plecare care, dacă ar rămâne la acest stadiul al „inspirației", nu ar produce nimic care să țintească, în mod artistic, generalul. Cu sau fără această „inspirație", intenționalitatea artistică este produsul aproape integral al cerebralului, al elaborării intelectuale, conceptuale, a obiectului vizat în chip artistic. Un creator de artă literară trebuie să fie un autor responsabil artistic, iar această responsabilitate artistică este girată, în primul rând (atât în ordine cronologică, precum și în ordine procedural/logică) de cerebralitatea formării intenționalității artistice. Opera de artă, ca și opera științifică sunt produse ale maturității (artistice, respectiv științifice) autorului în cauză, maturitate care, desigur, nu este măsurată deloc de vârsta biologică (cazuri care probează aceasta se găsesc din abundență atât în domeniul artei, cât și în domeniul științei, iar explicația acestor „anomalii" poate fi dată doar de ipoteza genialității care, probabil, ar putea fi definită ca fiind procesul de accelerare a formării maturității).

Intenționalitatea artistică se formează, deci, 1) ca vizare intensivă și exclusivă a generalului care va fi capturat în opera literară, 2) prin expresie literară nemijlocită exclusiv particulară, și 3) fiind condiționată de cerebralitate, maturitate și responsabilitate artistică.

2. Captarea artistică

Am văzut, în intervenția imediat anterioară, ce este artisticitatea (mă rog, ce propun, în cadrul acestui serial, să înțelegem prin artisticitate). În demersul de față, voi admite că avem de-a face cu un creator literar autentic, adică matur și responsabil artisticește. Voi mai admite că, deținând calitățile minimale tocmai enumerate, creatorul literar în cauză a realizat deja primul act auctorial despre care am vorbit anterior, și anume a clarificat intenționalitatea artistică, adică vizarea intensivă și exhaustivă (în sensul de exclusivă) a obiectului artistic. Reamintesc că intenționalitatea artistică va trebui să decupeze din realitate (fie ea subiectivă, fie obiectivă) sau să imagineze (lumea imaginară face parte din dat-ul ontologic, dar nu face parte din realitate) doar un general, nu un particular. Așadar, oricât de interesantă ar putea să-i pară creatorului literar un fapt, sau o trăsătură, sau o întâmplare etc. care l-au afectat direct sau despre care are cunoștință (ori, cum spuneam mai sus, și le imaginează), oricare dintre aceste particulare trebuie să se dizolve în generalul corespondent. Dacă creatorul nu va putea realiza această transgresare de la particularul contingent la generalul necesar, atunci el, cum am spus deja, ratează intenționalitatea artistică, iar ceea ce va produce va fi fără nici o însemnătate pentru literatură. Dimpotrivă, oricât de particular (sau neînsemnat) ar fi un fapt sau o întâmplare, dacă creatorul în cauză reușește (iar asta nu se poate face decât cerebral, și anume într-un mod intens cerebral) să găsească generalul din „spatele" acelui fapt sau al acelei întâmplări, atunci lucrurile sunt pe făgașul permis artisticește. Desigur, mai rămâne construirea scriiturii, adică a vehiculului operei literare, care, de data aceasta, trebuie să fie cu totul particulară, sub aceeași sancțiune a ratării artisticității. Pe baza acestor rememorări din intervenția imediat anterioară, aș vrea, acum, să mă ocup de conceptul de captare artistică.

Prin captare artistică eu înțeleg formarea completă, pe cale cerebrală, a generalului care a făcut obiectul intenționalității artistice (Ricœur, 2016). Acest general complet, evident, nu se restrânge la un enunț care, pur și simplu, generalizează faptul particular inițiatic (sau generator, cauzal), ci el trebuie să capete o formă artistică. Dobândirea formei artistice a generalului complet se face prin intermediul justificării artistice. Dar ce este justificarea artistică? Justificarea artistică reprezintă alegerea unei valori, sau a mai multora, perene (nu contează dacă este o valoare „bună" – de exemplu, demnitatea – sau o valoare „rea" – de exemplu, cupiditatea) privind ființa umană generică, valoare care să fie asociată cu faptul particular generator al intenționalității artistice. Așadar, un fapt particular, asociat cu o valoare perenă, sau cu un set de astfel de valori, din „matricea axiologică" a ființei umane generice, formează generalul complet, ca obiect vizat în actul de intenționalizare artistică. Alegerea valorii, sau a setului de valori, este la latitudinea creatorului, la fel ca și alegerea particularului generator al acțiunii de intenționalizare artistică. Această dublă libertate – alegerea faptului particular generator, respectiv alegerea valorii perene asociabile – este sursa responsabilității artistice, despre care s-a vorbit, într-o oarecare măsură, în intervenția imediat anterioară. Într-adevăr, creatorul este liber să aleagă faptul particular, apoi, acestui fapt particular îi poate

asocia, în virtutea liberului său arbitru, o anumită valoare. Este, desigur, posibilă și inversarea ordinii: creatorul alege, fără să aibă în minte vreun fapt particular, o anumită valoare, sau un anumit set de valori, care urmează a face obiectul transpunerii artistice, și apoi fie caută, fie imaginează, pur și simplu, faptul particular pe care-l asociază valorii, sau setului de valori în cauză. Această ultimă posibilitate – imaginarea faptului particular asociabil valorii deja selectate – este, însă, doar la îndemâna marilor creatori, a geniilor literare.

Interferența, deliberată sau nu, a criticii literare în evidențierea captării artistice este, desigur, inevitabilă. După identificarea intenționalității artistice, criticul literar va trece, imediat, la identificarea captării artistice a creatorului literar. Dar aici apare posibilitatea (deseori întâlnită în istoria literară) a găsirii în opera literară fie a mai mult decât a pus creatorul însuși acolo, fie a găsirii a altceva decât a pus autorul acolo. Posibilitatea (înțeleasă ca probabilitate) ca criticul literar să găsească altceva în opera literară decât a pus autorul în ea, din perspectiva captării artistice, este, desigur mare, mai ales în cazul în care orizonturile culturale în care autorul, respectiv criticul, se găsesc (de exemplu, în cazul traducerilor sau în cazul unei distanțări mari, în timp, între cei doi), dar și în cazul, mult mai frecvent, în care autorul, respectiv criticul, împărtășesc concepții estetice diferite în puncte majore, relevante. Această situație, după părerea mea, nu pune mari probleme hermeneutice, deoarece receptarea operei literare (iar criticul, dintr-o anumită perspectivă generală, este, pur și simplu, un receptor al operei literare, chiar dacă mai sofisticat, de fapt, mai reflexiv decât alți receptori) este de atâtea feluri câți cititori sunt. De fapt, dar la acest aspect ne vom referi cu alt prilej, fiecare cititor rescrie, în felul său, opera literară, în procesul lecturii. Mult mai problematică este cealaltă posibilitate, în care criticul adaugă la opera literară, adică pune în ea o captare artistică pe care autorul fie nu a intenționat-o, fie, pur și simplu, nu a pus-o (inclusiv ca efect al unei incapacități artistice personale). Această adăugare la opera literară reprezintă, din punct de vedere teoretic, o imixtiune nepermisă, funcționând ca un exercițiu hermeneutic (Coșeriu, 2013) nejustificat și în care opera literară este un simplu pretext pentru acel exercițiu menit să pună în evidență nu opera literară-obiect, ci exclusiv dexteritatea discursivă a criticului literar (să ne amintim celebrele versuri ale lui Eminescu din *Criticilor mei*, cu privire la acest aspect). Ignorând aceste două situații posibile la dispoziția criticului literar – re-inventarea captării artistice, respectiv adăugarea captării artistice la opera literară – captarea artistică reprezintă, în opinia mea, cel de-al doilea act auctorial necesar (care urmează primului – intenționalitatea artistică), prin care creatorul literar își manifestă și își dovedește responsabilitatea artistică.

În încheierea acestei intervenții, aș dori să fac o scurtă re-evaluare a celor două acte auctoriale menționate până acum (intenționalitatea artistică, respectiv captarea artistică) în scopul de a ajuta la evitarea suprapunerilor semantice și, mai ales, a suprapunerilor pragmatice. În *primul rând*, identificarea generalului din „spatele" (sau din „fața") faptului particular în procesul intenționalizării artistice, este o identificare nudă, adică este, efectiv, un proces de generalizare a faptului particular, fie prin inducție, fie prin abducție. Așadar, prin intenționalizare artistică, generalul este instituit pur și simplu ca o anvelopă a particularului, reprezentând o ancorare primară a responsabilității artistice. În al *doilea rând*, prin captarea artistică se realizează, ca să spun așa, o ancorare secundară a responsabilității artistice, și anume, așa cum am arătat mai sus, prin asocierea la acel general deja identificat, instituit, a valorii (sau setului de valori, după caz) perene, din perspectivă umană, asociabile, obținându-se ceea ce am numit generalul complet. Din punct de vedere logic, avem de-a face, se poate spune, cu un ciclu de generalizare-particularizare: a) intenționalitatea artistică trece de la sesizarea particularului la formularea generalului factual; b) captarea artistică trece de la formularea generalului factual la particularul axiologic. Acest ciclu (de fapt, dublă pereche particular-general) semnifică formarea completă a responsabilității artistice. Din acest moment, creatorul literar poate trece la construirea scriiturii (despre care voi vorbi în alt episod). Captarea artistică reprezintă, așadar, o sumă logică între intenționalitatea artistică și justificarea artistică. Este, din nou, evident, că acest al doilea act auctorial al creatorului literar

– captarea artistică – nu poate fi decât de o adâncă și intensă cerebralitate, implicând o elaborare teoretică și filosofică considerabilă.

3. Scriitura artistică/constrângerea prozodică

Din punct de vedere auctorial, până acum s-au produs, în cadrul cercetării de față, două acte: primul act – formarea intenționalității artistice, al doilea – formarea captării artistice. Cele două acte conduc, cum am arătat anterior, la ceea ce dorim a numi justificare artistică. Pentru a ajunge la deplina responsabilitate artistică, autorul literar trebuie să mai săvârșească un act, cel de-al treilea act auctorial: să producă scriitura artistică. Scriitura artistică implică două componente mutual complementare, deci pandante reciproce, fie că sunt sau nu conștientizate de autorul în cauză: conținutul prozodic al scriiturii, respectiv conținutul stilistic al scriiturii. Spre deosebire de cazul justificării artistice care, de cele mai multe ori (dar nu întotdeauna) se formează în mod secvențial (mai întâi intenționalizarea artistică, apoi captarea artistică), în cazul scriiturii artistice este mult mai frecventă formarea simultană a prozodiei și a stilisticii. Explicația nu este greu de găsit: în timp ce intenționalitatea artistică, respectiv captarea artistică au „scopuri" diferite deși, desigur, convergente, în cazul scriiturii artistice „scopul" prozodiei și stilului este același: construirea vehiculului verbal particular prin care justificarea artistică să fie „reprodusă" în receptorul operei literare.

În intervenția de față voi începe discutarea aspectului prozodic al scriiturii. Mai exact, voi începe examinarea aspectului constrângător al prozodiei – pe care-l numesc factorul alfa al prozodiei –, urmând ca, în altă intervenție, să examinez aspectul eliberator al acesteia – pe care-l numesc factorul beta al prozodiei. De fapt, voi restrânge și mai mult sfera discuției de față, prin selectarea unui singur gen literar care să fie examinat din perspectiva aspectului constrângător, respectiv eliberator al prozodiei: poezia. În intervenții ulterioare, voi examina cei doi factori de prozodie și în cazul altor genuri literare.

În mod sinoptic, responsabilitatea artistică (Ricœur, 1984), așa cum s-a format conceptual până acum, poate fi schematizată, deci, astfel:

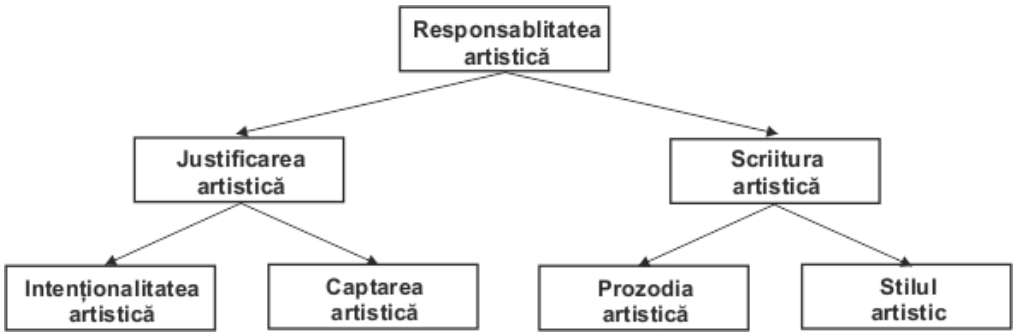

Figura 1. Structura responsabilității artistice

Sursa: construcție grafică a autorului

Voi discuta mai întâi cazul formei fixe de poezie, adică al poeziei în care factorul alfa este prezent, prin examinarea următoarelor specii ale factorului alfa: a) lungimea versuală; b) structura metrică orizontală – ritmul orizontal; c) structura metrică verticală – ritmul vertical; d) rima orizontală; e) rima verticală; f) lungimea epică. Voi spune, încă de la început, că speciile menționate reprezintă componente ale factorului alfa al prozodiei atât în cazul în care sunt prezente (sau reclamate de scriitura pentru care s-a optat), cât și în cazul în care lipsesc (sau sunt rejectate de scriitura pentru care s-a optat). Astfel, de exemplu, nu numai că absența lor constituie factori constrângători pentru poezia fără formă fixă (versul alb) dar, așa cum voi încerca să arăt, absența factorului alfa este mai constrângătoare decât prezența lui (desigur, tot din perspectiva responsabilității artistice, care ne ghidează orice demers teoretico-hermeneutic) (Gadamer, 2001).

Poate fi utilă o prealabilă caracterizare globală a celor șase specii ale factorului prozodic alfa, din perspectiva concomitentă a trei criterii: 1) natură; 2) semnificație; 3) referință.

	Natură			Semnificație		Referință	
	cantitativă/ dimensională	calitativă	structurală	constitutivă/ constructivă	teoretică/ hermeneutică	micro-stare	macro-stare
Lungimea versuală (alfa1)	■			■		■	
Ritmul orizontal (alfa2)			■		■	■	
Ritmul vertical (alfa3)			■	■			■
Rima orizontală (alfa4)		■		■		■	
Rima verticală (alfa5)		■			■		■
Lungimea epică (alfa6)	■			■			■

Figura 2. „Harta" conceptuală a celor șase tipuri de prozodie
Sursa: construcție grafică a autorului

Lungimea versuală (alfa1)

Specia de factor alfa pe care o numim lungime versuală (și pe care o vom nota alfa1), se referă la numărul picioarelor metrice din vers, și este o constrângere de tip cantitativ/dimensional. În plus, ea trebuie considerată o lungime de tip microstare, din moment ce se referă la vers, și nu la întregul poem, precum și ca având o semnificație constitutivă/constructivă.

Din punct de vedere istoric, poezia își are originea în cântecele menestrelilor, de aceea lungimea unui vers trebuie să se coreleze cu capacitatea fiziologică de a rosti acel vers într-o singură „suflare" (de altfel, această constrângere apare și în cazul prozei, atunci când frazele în cauză sunt recitate). Constrângerea de tip alfa1 influențează, în mare măsură, și unele dintre celelalte constrângeri prozodice (îndeosebi ritmul orizontal). O posibilitate de relaxare a acestei constrângeri este aceea a „ruperii" ideii de exprimat în două (sau în mai multe) versuri, dar ritmul rezultat astfel este, oarecum, nenatural, în sensul că se sustrage „cantabilității" originare a poeziei, derivate din expresia ei cântată. Constrângerea prozodică de tip alfa1 este extrem de puternică, deși în lucrările de teorie literară ea este, de obicei, ignorată, trecându-se direct la constrângerea alfa2, puternic dependentă, de altfel, de constrângerea alfa1. Efectul constrângător al lungimii versuale se manifestă îndeosebi în obținerea conciziei dar, mult mai important, în obținerea relevanței și, aș spune, a percutanței în formularea ideii poetice din cadrul versului. Autorul este nevoit să esențializeze expresia verbală versuală pentru a se încadra în lungimea acceptabilă, convenabilă, a versului. Aici avem un frumos exemplu (dar asemenea exemple vor apărea la fiecare specie a factorului alfa, cum vom vedea în continuare) de creativitate generată de constrângerea prozodică (nu uităm nici un moment „maxima" conform căreia creativitatea este stimulată, dacă nu de-a dreptul generată, de constrângeri, nu de libertate). Un alt impact important al lungimii versuale se exercită asupra temei poetice (sau, cum aș vrea să spun, asupra ideii poetice): dacă este o temă/idee gravă, de meditație filosofică, se alege (nu întotdeauna, desigur, dar de regulă) o lungime versuală mai mare, în timp ce pentru teme/idei poetice mai puțin grave sau dramatice se poate alege o lungime versuală mai mică (cum este cazul, de exemplu, al poeziilor voit comice, pamfletare ori superficial galante; epigramele se încadrează perfect în această categorie). La fel, dar tot de regulă, dacă poemul are o încărcătură epică mai accentuată, se alege o lungime versuală mai mare, pe când, dacă epicul este absent sau are o relevanță minoră, se alege o lungime versuală mai mică. La aceste ultime influențe pe care le-am evocat este evident că impactul lungimii versuale se extinde dincolo de simpla prozodie, ajungând, cum vom vedea, mai târziu, la stil.

Cel mai important impact al lungimii versuale se exercită asupra celei de-a doua specii a factorului alfa, și anume asupra structurii metrice orizontale, care este cunoscută sub denumirea de ritm dar pentru care voi folosi denumirea de ritm orizontal (alfa2), deoarece aș dori să pun în evidență și un ritm vertical (o structură metrică verticală) a poemului. Cu cât

lungimea versuală este mai mică, cu atât spectrul de alegere a structurii metrice orizontale se îngustează, și invers. Aici avem un alt exemplu, peremptoriu și el, privind constrângerea pe care o constrângere o exercită, la rândul său, asupra altor constrângeri. Poate, după finalizarea examinării prozodiei artistice, să devină posibilă realizarea unei „hărți" a influențelor directe și a celor mijlocite ale constrângerilor de tip alfa în interiorul acestui tip de constrângeri, precum și în afara lor, adică asupra stilului artistic. Despre celelalte cinci specii ale factorului prozodic alfa voi vorbi în ediția următoare a publicației.

Concluzii

Asemenea criticii literare (și, mai general) teoriei literare creația literară trebuie pusă sub imperiul cerebralului. Această subsumare auctorială se revendică numai din considerente de tehnică literară (obiectul literar de artă trebuie să vizeze generalul folosind exclusiv vehiculul particularului) ci și din considerente morale – responsabilizarea actului artistic. În acest sens intenționalitatea artistică, care se situează în „teritoriul" artistului trebuie filtrată și orientată de finalitatea artistică (de exemplu, de captarea artistică). Îmbinarea dintre intenționalitatea artistică și captarea artistică este realizată de scriitura artistică, adică de caracteristicile prozodice ale creației literare. Există șase specii de marcă prozodică a creației literare (în speță a poeziei), dintre care studiul de față tratează doar pe prima – lungimea versuală. Lucrarea pledează pentru o libertate bine temperată a actului de creație literară, temperarea fiind asigurată și structurată de responsabilizarea artistică.

BIBLIOGRAPHY

Ricœur, P., - *Sinele ca un altul*, Editura Spandugino, 2016.
Ricœur, P., - *Metafora vie*, Editura Univers, 1984.
Bachelard, G., - *Poetica reveriei*, Editura Paralela 45, 2005.
Gadamer, C.H., - *Adevăr și metodă*, Editura Teora , 2001.
Coșeriu, E., - *Lingvistica textului. O introducere în hermeneutica sensului*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza", Iași, 2013.

USING THE PRINCIPLE "CLEAN VRANCEA" IN THE INTEGRATED SYSTEM OF WASTE MANAGEMENT

Alexandru Taşnadi, Cosmin Viziniuc, Cristina Mariana Ene (Vasile), Prof., PhD, Bucharest University of Economic Studies, PhD Student, Bucharest University of Economic Studies, PhD Student, Bucharest University of Economic Studies

Abstract: "Clean Vrancea" is a principle that a county of Romania promotes in view of an integrated waste management (ISWM). With its aid the environment and local public health is preserved.
Approaching the theme, the authors start from the pack of measures adopted by the EU with regard to waste management in circular economy. Various statistical data show that, from the point of view of efficient use of resources, Romania is the least performing within EU. In this context, implementing ISWM at county level becomes a priority of the transition to circular economy.
In the article, the authors emphasize the changes generated by ISWM upon waste management practices: responsible involvement of communities, managing waste flows, educating and informing the public. The article highlights the components of ISWM Vrancea and in the end are analyzed the effects of an infringement situation with regard to problems of waste management.

Keywords: circular economy, ISWM, informing the public, clean Vrancea, infringement.

"Crede că vei reuși și o să reușești."
Dale Carnegie

Introducere.

Adoptarea unei economii circulare în Europa are în vedere două ținte principale: reducerea risipei și minimizarea dependenței Europei de importurile de materii prime. Tranziția spre economie circulară generează atât beneficii cât și provocări. Pentru ca acest model să fie pus în aplicare printr-un pachet de măsuri, trebuie selectate zonele de importanță din câmpul politic și de cercetare și identificate modalitățile de măsurare a progresului înaintării.

Aplicarea conceptului "bucla care se închide" necesită schimbări radicale în lanțul de valori, de la design și proiectare până la noi modele de business și eco-inovare precum și noi tipuri de consum. Implementarea acestui nou lanț valoric vizează **transformarea deșeurilor** în resurse și **extinderea** vieții produselor (durata de viață), contribuind astfel la conservarea resurselor naturale primare. Această tranziție spre o economie circulară trebuie monitorizată prin efectuarea de analize și evaluări.

1. Câteva avantaje ale economiei circulare.

Potrivit Parlamentului European, *Economia circulară* este un **model de producție-consum** care implică repartiția, repararea, reutilizarea, renovarea și reciclarea materialelor și produselor existente cât mai mult posibil.

Toate aceste procese se referă la reducerea la minim a deșeurilor. Noua concepție se bazează pe **principiul**: deșeu = resursă.

Chiar dacă un produs ajunge la sfârșitul perioadei sale de viață, el poate rămâne în economie prin **materialele componente** care pot fi extrase. Ele pot deveni materii prime, fiind refolosite și căpătând o nouă valoare.

Economia circulară diferă de modelul liniar consumist, care urmează tendința indusă de triada: cumpără – consumă – aruncă.

Tranziția spre modelul circular generează numeroase aspecte pozitive:

- reducerea impactului negativ asupra mediului;
- conservarea și protejarea cantității de materii prime;
- creșterea competiției;
- încurajarea proceselor de inovare tehnologică;
- crearea de noi locuri de muncă;
- contribuții la creșterea economică sustenabilă.

Complexitatea "buclei care se închide" se poate pune în evidență prin următorul lanț cauzal:

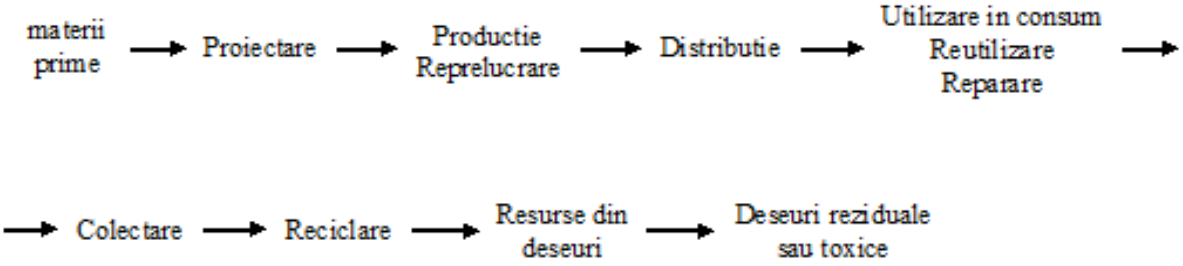

Modelul economiei circulare se bazează pe câteva principii:

a) Deșeul se constituie în materie primă (resursă). Cele biodegradabile, prin descompunere devin compost. Cele tehnologice: fier vechi, plastic, sticlă, hârtie, etc, se pot recicla (cu un efort și energie mai mică);
b) Creșterea importanței diversității și cele asociate ei: adaptabilitate, versalitate, modularitate;
c) Crearea de surse regenerabile de energie – producerea și folosirea de energii alternative;
d) Însușirea unei gândiri sistemice – părțile se influențează reciproc.

Reutilizarea deșeurilor și proiectarea ecologică constituie pachete de măsuri care, potrivit estimărilor Parlamentului European, ar conduce la economii de 600 de miliarde de euro pentru companiile din Uniunea Europeană. Acest lucru ar echivala cu un efect de 2-4% reducere a gazelor cu efect de seră. Acest obiectiv este în centrul agendei viitoarei Conferințe de la Madrid, privind schimbările climatice.

În comparație cu modelul tradițional de producție-consum, modelul circular încearcă să respecte **limitele** mediului prin creșterea repartizării **resurselor regenerabile** și **reciclabile** și totodată prin diminuarea consumului de materii prime primare și energie. Ca urmare, atât emisiile de carbon cât și risipa resurselor se vor reduce.

În același timp, concepte de genul eco-design, reproiectarea, repartizarea, reutilizarea, repararea și reciclarea produselor și materialelor vor juca un rol tot mai important în menținerea utilizării produselor, componentelor acestora și materialelor, dar și a valorii acestora.

În cazul creșterii economice graduale, presiunea asupra mediului pe care o exercită modelul tradițional ar putea deveni o sursă de vulnerabilitate.

Creșterea competiției globale pentru resursele naturale a determinat creșteri de prețuri și volatilitate. Strategiile elaborate în acord cu economia circulară pot avea ca efect reduceri de costuri și creșterea competitivității la nivelul eco-industriilor cu impact în crearea de noi locuri de muncă.

În timp ce se implementează tot mai multe măsuri pentru asimilarea modelului circular se manifestă tot mai multe **fricțiuni** între modelul liniar și noile inovații tehnice și tehnologice. Acest fenomen trezește fie sentimentul de amenințare fie noi oportunități de business. Deja, unele companii experimentează aceste noi modele de business punând accentul pe **servicii** și **modelul consumului colaborativ**.

Cu toate acestea este nevoie de multă informație pentru factorii de decizie și pentru combinarea perspectivei asupra **impacturilor** sociale, economice și de mediu. De asemenea, este necesară o mai bună organizare internă în structurile și funcțiile de producție, în structura

și dinamica consumului, în mecanismele financiare și fiscale, precum și în traiectoria inovațiilor tehnologice.

2. Politica României în raport cu managementul deșeurilor.

Deșeurile nu mai pot fi privite, pur și simplu, ca niște ″gunoaie″. Acestea reprezintă o resursă. Prin colectarea selectivă, reciclarea și valorificarea lor, putem genera câștig, profit sau bunăstare socială.

Începând cu anii 2000, în forurile decizionale de la nivel european sau mondial s-a formulat și elaborat conceptul de **economie circulară**. El trebuie implementat cât mai urgent și în România. Sunt factori obiectivi care ne presează să-l adoptăm cât mai urgent.

Resursele naturale **se diminuează** pe zi ce trece. Nevoia de a proteja mediul este din ce în ce mai acută. În aceste condiții **adoptarea modelului circular** este oportună deoarece vizează ″zero deșeuri″ și are capacitatea de a genera continuu resurse de care avem nevoie, economic devenind **sustenabilă**. Generațiile viitoare vor fi beneficiare de o asemenea viziune. Ea presupune ca tot ce înseamnă deșeu (fie el menajer, fie industrial) trebuie valorificat atât prin componenta biodegradabilă cât și prin capacitatea sa de reciclare.

Uniunea Europeană solicită statelor membre, ca până în 2050, să atingă ținta ″**zero deșeuri**″. România s-a aliniat și ea acestor cerințe așa că a adoptat prin Ministerul Mediului **Planul Național de Gestionare a Deșeurilor** (**PNGD**). Acesta conține și Planul Național de Prevenire a Deșeurilor.

Elaborarea acestor planuri vizează, printre altele, continuarea **investițiilor** în instalații de ultimă generație necesare aplicării unui management performant în procesul gestionării deșeurilor la nivel național.

Implementarea PNGD și tranziția spre o economie circulară constituie priorități pentru Guvernul României. Una din marile probleme ale **consumismului** este faptul că suntem obișnuiți să cumpărăm mai mult decât avem nevoie. Aproape întotdeauna surplusul ajunge la gunoi. Fenomenul este foarte vizibil și aproape generalizat la orașe. Primăriile propun soluții de **colectare selectivă** și **reciclare**. Cetățenii sunt chemați să coopereze cu autoritățile și să conștientizeze că o colectare selectivă, inteligentă le poate aduce avantaje, inclusiv de ordin financiar.

În acest context Primăria Capitalei a întocmit un Master Plan pentru Managementul Integrat al Deșeurilor. Anual în municipiul București se strânge peste un milion de tone de deșeuri. Pentru **gestionarea** lor se cheltuie din bugetul primăriei în jur de un miliard de lei. Sistemul integrat va cuprinde inclusiv deșeurile din construcții, deșeurile periculoase (din zona medicală și farmaceutică). Capitala va fi dotată cu 50 de stații automatizate pentru colectarea deșeurilor. Cetățenii vor primi bani sau tichete valorice.

Foarte puțin probabil ca ținta de a recicla până în 2020, circa 50% din deșeuri să fie atinsă. Rata de reciclare este abia în jur de 15%, ceea ce este foarte puțin. Pentru a atinge această țintă un rol însemnat îl au **investițiile**. În acest sens, trebuie să ne folosim de toate metodele de **cercetare** și **inovare** în domeniu.

Până în 2030 deșeurile din plastic trebuie reciclate în proporție de 55%. Nerealizarea acestor obiective ne conduce spre deschiderea unor proceduri de **infringement**.

Aplicarea principiului ″Poluatorul plătește″ nu este ușor de pus în practică. În legislația actuală există două instrumente de plată: tarif și taxă. În perspectivă, pentru implementarea economiei circulare este necesar un management integrat al deșeurilor prin eforturi conjugate ale autorităților locale și centrale ale societății civile și ale cetățenilor.

3. Pași în realizarea Sistemului Integrat de Management al Deșeurilor (SMID).

În noiembrie 2009 a fost semnat de către Consiliul Județean Vrancea SMID pentru această entitate teritorială, în valoare de 43,446 milioane euro. El constă în realizarea unor

puncte de colectare în toate localitățile județului dar și a trei stații de transfer: în Focșani, Adjud și Vidra.

Vrancea se află în primele trei județe pilot care au primit aprobarea Comisiei Europene pe domeniul SMID, dintr-un portofoliu de 38 de proiecte depuse spre finanțare.

De la cele trei centre de colectare deșeurile sunt transportate la Centrul SMID care s-a realizat la Haret. Aici sunt sortate și compostate deșeurile colectate. Sistemul are în vedere cinci centre de colectare deșeuri electrice și electrocasnice precum și deșeurile menajere periculoase. În realizarea proiectului s-a avut în vedere și finanțarea costurilor de igienizare și închidere a 200 de gropi de gunoi rurale, neconforme cu normele Uniunii Europene.

La finele lui 2019 Proiectul ″Vrancea Curată″ este realizat în proporție de peste 55% și are o valoare de circa 40 de milioane de euro. Consiliul județean a scos la licitație ″Fazarea proiectului SMID-Vrancea″ care vizează cheltuieli pentru publicitate, care nu sunt eligibile și prin urmare finanțarea se va asigura din bugetul județului.

Capacitatea totală de stocare a Centrului pentru SMID-Haret va fi de 1,8 milioane metri cubi, iar durata de viață este estimată la 26 de ani. Stația de compostare a SMID-Vrancea va avea o capacitate de 15 000 de tone / an. Stația de la Haret va permite sortarea diferitelor tipuri de deșeuri și va contribui la atingerea țintelor privind reciclarea , asumate de România ca membră a Uniunii Europene. Se estimează că la această stație pot fi depozitate circa 70 000 de tone de deșeuri.

Din datele prezentate rezultă că prin proiectul ″Vrancea Curată″, Consiliul Județean își propune implementarea SMID în județul Vrancea în conformitate cu standardele UE.

Scopul principal este eliminarea impactului asupra mediului și sănătății umane creat de modul necorespunzător de gestioanre a deșeurilor practicat în prezent.

SMID este un sistem care cuprinde toate activitățile de management al deșeurilor (segregare la sursă, colectare, transport, transfer, sortare și reciclare, compostare, tratare mecano-biologică și depozitare într-un sistem unic), cu scopul de a se atinge anumite ținte prestabilite.

SMID-Vrancea își propune ca obiective specifice:

1. Prevenirea generării de deșeuri prin promovarea comportării individuale și creșterea gradului de conștientizare publică;
2. Creșterea gradului de acoperire a serviciilor de salubritate în zonele rurale la 90%;
3. Conformarea cu Directivele referitoare la depozitare și ambalaje, precum și cu legislația națională în domeniu. Acest lucru se poate face prin implementarea colectării separate și constituirea și operarea stațiilor de sortare și tratare a deșeurilor biodegradabile;
4. Reducerea cantității de deșeuri ce urmează a fi depozitate;
5. Protecția mediului și a sănătății publice prin construirea și exploatarea unor depozite de deșeuri conform cu legislația în vigoare și încetarea funcționării;
6. Consolidarea capacității județului Vrancea cu privire la gestionarea deșeurilor. În același timp, se impune necesitatea de punere în aplicare și monitorizarea lucrărilor de management al deșeurilor;
7. Finanțarea în întregime a noilor facilități de management al deșeurilor de către guvernatorii de deșeuri;
8. Stabilirea nivelului de tarifare la nivel județean fundamentat pe principiul ″poluatorul plătește″;
9. Sporirea nivelului de conștientizare a populației în raport cu efectele pozitive aduse de SMID, precum și schimbarea atitudinii și comportamentelor legate de colectarea și gestionarea deșeurilor.

În acest sens, proiectul ″Vrancea Curată″ va urmări să dezvolte și infrastructura necesară pentru ca județul să-și îndeplinească obligațiile potrivit normelor UE și legislației naționale specifice.

Implementarea proiectului ″Vrancea Curată″ va genera schimbări semnificative ale practicilor curente de gestionare a deșeurilor. Printre aceste schimbări menționăm:

- **Îmbunătățirea sistemelor de gestionare a deșeurilor**. Noile reglementări și cerințe cu privire la sortare, colectare și/sau puncte de colectare, tratare și depozitare pentru diferite categorii de deșeuri va duce la schimbarea obiceiurilor privind colectarea și o implicare mai mare a populației în acest proces.
- **Antrenarea comunităților în sens responsabil** în ce privește colectarea diferențiată. În paralel, amenajarea centrelor locale și a celui județean la Haret pentru sortarea deșeurilor de ambalaje va crea noi locuri de muncă pentru locuitorii din mediul urban sau rural.
- **Gestionarea fluxurilor speciale de deșeuri**. Aici se iau în considerare rezidurile din construcții și demolări, deșeurile menajere periculoase, deșeurile de echipamente (electronice și electrice), etc.
- **Sporirea nivelului de informare a populației**. Cetățenii județului Vrancea vor beneficia de campanii de informare cu privire la practicile legate de colectarea, tratarea și depozitarea deșeurilor. Reducerea cantității de deșeuri generate, va conduce la o durată de viață mai mare a produselor și eficientizarea SMID.

Primul obiectiv al UE în domeniul gestionării deșeurilor are în vedere reducerea la minim a impactelor negative asupra mediului și sănătății. În acest sens, se va aplica principiul ″ierarhiei deșeurilor″. Această ierarhie se referă la diferite opțiuni de gestionare (de la cea mai bună la cea mai rea). În acest sens, **menționăm succesiunea**: Prevenire → Reutilizare → Reciclare → Recuperarea de energie și tratare prin incinerare → Depozitare.

La nivel european există **măsuri concrete** în ce privește managementul deșeurilor în economia circulară. **Menționăm** câteva dintre acestea: a) rate de reciclare obligatorii pentru diferite categorii de deșeuri; b) obligativitatea reproiectării produselor; c) promovarea și stimularea reutilizării produselor; d) creșterea ratei de reciclare a deșeurilor municipale; e) rata de reciclare a deșeurilor de ambalaje să atingă 75% în 2030; f) reducerea risipei alimentare și implicit a deșeurilor alimentare (la 50% până în 2030).

Să menționăm că în economia circulară deșeurile sunt o resursă. Prin intermediul colectării selective, a reciclării și valorificării ea **generează profit**.

BIBLIOGRAPHY

1. Anders Wijkman, Johan Rockström, Falimentarea naturii: negarea limitelor planetei, Editura Compania, București, 2013;
2. Gunter Pauli, Economia albastră, Editura Paideia, București, 2010;
3. Ilie Ionel Ciuclea, Bazele economiei circulare, București, 2017;
4. Mihaela Stăncescu, Lumea ca un cerc perfect: economia circulară va schimba planeta, În www.descopera.ro (3.07.2012);
5. Elena-Simina Lakatos, at all, Paradigma economiei circulare. O provocare pentru orașul inteligent, Buletinul AGIR nr. 1/2017 , pag. 191-201, http://www.agir.ro/buletine/2847.pdf
6. Valentina Elena Târțiu (coord.), Tranziția către economia circulară. De la managementul deșeurilor la o economie verde în România, Institutul European din România, Studii de Strategie și Politici SPOS 2018, nr. 3, http://ier.gov.ro/wp-content/uploads/2019/03/Final_Studiul-3_Spos-2018_Economie-circular%C4%83-1.pdf ;
7. Ilie Ionel Ciuclea, Bazele economiei circulare, București, 2017;
8. Ilie Ionel Ciuclea, Economia circulară în România, București, 2019;
9. *** Strategia pentru Tranziția României spre Economia Circulară 2020-2030 – ROCES, Institutul pentru Cercetări în Economia Circulară și Mediu "Ernest Lupan" –

IRCEM, Cluj Napoca, 2019, https://radioromaniacultural.ro/strategia-pentru-tranzitia-romaniei-spre-economia-circulara-2020-2030-roces/ ;
10. Raport Capex: Economia circulară – sistemul economic al viitorului, https://www.investclub.ro/raport-capex-economia-circulara-sistemul-economic-al-viitorului/

CHOOSING THE LEGAL FORM OF THE ECONOMIC ACTIVITY

Laurenţiu Baranga, George Vlad

Prof. PhD, "Valahia" University of Tîrgovişte, PhD Student

Abstract:If the future entrepreneur has decided to start a business, then he must choose the most appropriate form of trading company. Each of these forms has both advantages and disadvantages. The entrepreneur must base his choice on a careful analysis of all the pros and cons of each legal form.

Keywords: entrepreneur, criteria, legal forms, advantages, disadvantages.

În acestă lucrare sunt prezentate avantajele şi dezavantajele formelor juridice de desfăşurare a activităţii antreprenoriale în România.

In aceasta lucrare doresc sa prezint:

- criteriile de alegere a celei mai corespunzătoare forme juridice de desfăşurare a activităţii antreprenoriale;
- avantajele şi dezavantajelor organizării ca întreprinzători individuali şi asociaţii familiale;
- avantajele şi dezavantajele societăţii în nume colectiv;
- avantajele şi dezavantajele societăţii în comandită simplă;
- avantajele şi dezavantajele societăţii în comandită pe acţiuni;
- avantajele şi dezavantajele societăţii cu răspundere limitată;
- avantajele şi dezavantajele societăţii pe acţiuni;
- forma juridică cea mai corespunzătoare pentru posibila dumneavoastră afacere.

1. **Criterii de alegere a formei juridice de desfăşurare a ativităţii antreprenoriale**

Pentru a determina forma juridică cea mai adecvată condiţiilor sale specifice, întreprinzătorul trebuie să aibă în vedere următoarele criterii de alegere:

- suma de bani necesară iniţierii afacerii şi a modului ei de obţinere;
- calificarea specială şi competenţa pe care o are şi care îl vor ajuta în derularea cu succes a afacerii;
- experienţa pe care o are în sfera de activitate a afacerii;
- perspectiva de dezvoltare a afacerii şi talentul managerial al întreprinzătorului;
- cota-parte din capitalul social care doreşte să o deţină şi, implicit participarea la luarea deciziilor şi împărţirea profiturilor;
- taxele necesare iniţierii afacerii şi procedurii de constituire şi impozitele ce trebuie plătite;
- protejarea bunurilor personale de creditorii afacerii;
- responsabilitatea pe care înţelege să şi-o asume în caz de faliment;
- măsura în care doreşte ca afacerea să continue în caz de incapacitate sau chiar de moarte;
- dorinţa de a fi unic întreprinzător sau asocierea cu alte persoane;
- dacă îl satisface obţinerea de profit din banii investiţi, fără a participa la luarea deciziilor;

- răbdarea şi dispoziţia pe care o are pentru elaborarea unei documentaţii birocratice necesare iniţierii şi derulării unei afaceri de o relativ mai mare anvergură.

Grafic, procesul de alegere a celei mai corespunzătoare forme se societate comercială se prezintă în fig. 14.1.

Întreprinzătorul potenţial trebuie să evalueze care dintre aceşti factori sunt cei mai importanţi în luarea deciziei sale. Dacă nu poate exista o formă ideală de formă juridică, poate exista totuşi o formă juridică cea mai potrivită pentru fiecare împrejurare specifică. De aceea, nu trebuie pur şi simplu copiat exemplul unui întreprinzător precedent, chiar din acelaşi domeniu, ci trebuie analizate toate aspectele menţionate şi a alege forma cea mai potrivită potenţialului întreprinzător.

În fig. 14.2 este prezentată importanţa relativă a fiecărei forme de societate comercială, în România.

- capital necesar şi modul de obţinere a acestuia;
- profitul net estimat;
- calificări şi competenţe speciale;
- experienţa în afaceri;

S.N.C.

- perspectiva de dezvoltare;

S.C.S.

- cota-parte de participare la capitalul social; Forme juridice S.C.A.
- taxele necesare;

S.A.

Caracteristicile - existenţa surselor suplimentare de venit;

S.R.L.

afacerii - responsabilitatea asumată în caz de faliment;

- continuitatea afacerii în caz de forţă majoră;
- obţinerea de bani fără a participa la luarea deciziilor;
- răbdarea şi dispoziţia pentru elaborarea documentelor birocratice

Fig. 14.1 Alegerea formei juridice în funcţie de caracteristicile afacerii

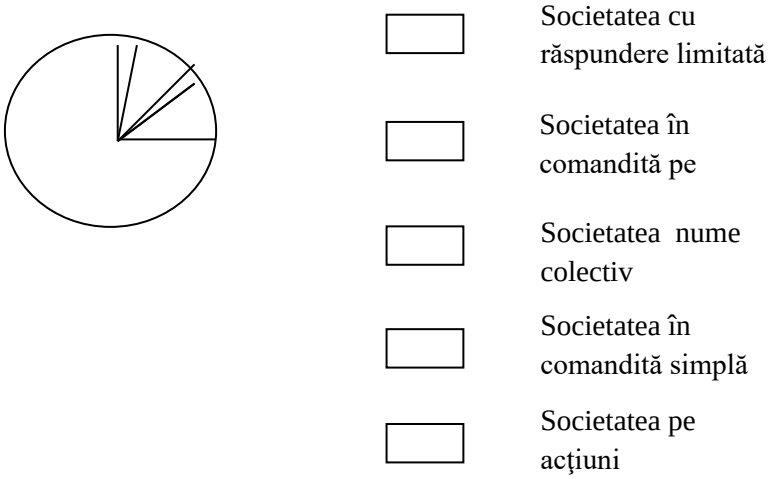

Fig. 14.2 Ponderea diferitelor forme de societate comercială

2. Forme juridice de defăşurare activităţii antreprenoriale

Activitatea antreprenorială se poate desfăşura sub două forme: persoane fizice şi asociaţii familiale; societăţi comerciale.

2.1 Persoane fizice şi asociaţii familiale

Cea mai simplă formă de manifestare a inițiativei particulare în economie o constituie desfăşurarea activităţii ca persoane fizice sau în cadrul asociaţiei familiale.

Persoanele fizice pot fi cetăţeni care au domiciliul în România sau în spaţiul european. Ei pot fi autorizaţi să desfăşoare o activitate independentă în baza Legii 300/2004 privind autorizarea persoanelor fizice şi a asociaţiilor familiale care desfăşoară activitatea în mod independent,de către primărie, cu înregistrare ulterioară la Oficiul registrului comerţului, prin Biroul Unic. Nu au personalitate juridică.

Asociaţiile familiale se pot înfiinţa la iniţiativa unei persoane fizice şi se constituie din membrii de familie ai acesteia (soţul, soţia şi copii acestora care au împlinit vârsta de 16 anil la data autorizasociaţiei familiale, precum şi rudele acestora până la gradul al patrulea). Nu au personalitate juridică.

Avantajele acestei forme de desfăşurarea a activităţii economice sunt următoarele:

Taxele de autorizare sunt mai puţine şi mai reduse. Filiera de autorizare fiind mai scurtă şi taxele aferente sunt mai reduse.

Modalitatea de impozitare este diferită. Impozitul pe venituri este mai mic decât la societăţile comerciale, în special pentru venituile mici, impozitul aplicat pe venit oferind avantajul conducerii afacerii de comerciantul însuşi.

Sistemul de evidenţă contabilă este în partidă simplă.

Dezavantajele desfăşurării activităţii sub forma întreprinzătorilor individuali şi a a sociaţiilor familiale sunt:

Răspunderea nelimitată (cu întreaga avere a comerciantului).

Nu se pot angaja persoane cu contract individual de muncă. La asociaţiile familiale pot lucra numai membrii familiei cu gospodărie comună.

Posibilităţi mai reduse de finanţare/creditare. Investitorii şi creditorii nu se implică prea uşor în activităţi cu aceste categorii, datorită posibilităţilor lor financiare reduse.

Posibilităţi mai reduse de dezvoltare a activităţii. Datorită puterii lor financiare reduse şi dezvoltarea este mult îngreunată.

Restricţii privind spaţiul folosit. Primăriile stabilesc categoriile de activităţi care nu pot fi autorizate în apartamente la bloc (cele producătoare de zgomot, noxe etc.).

2.2. Societăţi comerciale

Se constituie ca persoane juridice, conform Legii nr. 31/1990 republicate, prin asociere între două sau mai multe persoane fizice sau juridice, pentru a efectua acte de comerţ. Societatea comercială dobândeşte personalitate juridică de la data înregistrării în Registrul comerţului. Societăţile comerciale se pot constitui în una din următoarele forme juridice :

a) *societate în nume colectiv* (SNC);
b) *societate în comandită simplă* (SCS);
c) *societate pe acţiuni* (SA)
- prin subscriere integrală şi simultană a capitalului social de către semnatarii actului constitutiv;
- cu constituire prin subscripţie publică (societate pe actiuni deschisă);

d) - societate în comandită pe acţiuni **(**SCA);
e) - *societate cu răspundere limitată* (SRL).

Societatea în comandită simplă şi în comandită pe acţiuni se caracterizează prin existenţa a două categorii de asociaţi:

- **comanditaţi** – asociaţii care administrează societatea şi răspund nelimitat şi solidar pentru obligaţiile societăţii;
- **comanditari** – asociaţii care răspund numai până la concurenţa capitalului subscris.

Filialele sunt societăţi comerciale cu personalitate juridică ce se înfiinţează într-una din formele de societate enumerate mai sus. Filialele vor avea regimul juridic al formei de societate în care s-au constituit.

O societate comercială poate să deschidă în aceeaşi localitate cu sediul principal sau în alte localităţi, dezmembrăminte sub diferite forme: sucursale, depozite, magazine, agenţii etc.

a. **Societatea în nume colectiv.** Societatea în nume colectiv este forma de asociere în care obligaţiile sociale sunt garantate cu patrimoniul social şi cu răspunderea nelimitată şi solidară a tuturor asociaţilor. Alegerea partenerilor se face în primul rând în funcţie de calităţile şi interesele personale ale asociaţilor, de regulă, puţini la număr. Fiind o societate de persoane în care calităţile personale ale asociaţilor sunt factori hotărâtori pentru a se constitui şi funcţiona, societatea în nume colectiv realizează o concentrare redusă de capitaluri.

Societatea în nume colectiv are atât avantaje cât şi dezavantaje.

Avantajele societăţii în nume colectiv sunt următoarele:

Nu este stabilit prin legislaţie un capital minim obligatoriu. Societatea în nume colectiv nu are nici o restricţie legală privind nivelul capitalului necesar.

Costuri mai mici de înregistrare.

Posibilitatea utilizării sistemului simplificat de contabilitate şi a impozitării venitului, în cazul întrunirii condiţiilor legale pentru microîntreprinderi.

Flexibilitate în organizare şi conducere. Datorită simplităţii ei şi numărului redus de persoane, societatea în nume colectiv poate suferi uşor modificări în sistemul de organizare şi conducere.

Păstrarea secretului. Unicul partener sau uneori şi asociatul său pot păstra mai uşor secretul afacerii decât acolo unde mai multe persoane cunosc acest secret.

Dezavantajele societăţii în nume colectiv sunt:

Răspunderea solidară şi nemărginită. Răspunderea nelimitată presupune că întreprinzătorul este personal răspunzător de toate datoriile întreprinderii sale. În caz de faliment, sunt vândute toate activele firmei şi dacă acestea nu acoperă toate datoriile, îi pot fi vândute şi activele sale personale pentru a acoperi datoria. Falimentul afacerii este de fapt şi falimentul întreprinzătorilor.

Accesibilitatea limitată de capital. Creşterea sau expasiunea societăţii necesită resurse financiare suplimentare. Totuşi, mulţi întreprinzători care aleg societatea în nume colectiv ca formă de societate comercială îşi folosesc, de regulă, aproape toţi banii în constituirea firmei şi adesea îşi pun drept garanţii bunurile personale. În aceste condiţii, întreprinzătorii care constituie o societate în nume colectiv vor reuşi să-şi dezvolte afacerea numai dacă au suficienţi bani, întrucât din împrumuturi există puţine şanse să-i obţină.

Pregătirea profesională limitată. Întreprinzătorul care constituie o societate în nume colectiv poate să nu aibă cunoştinţe în toate domeniile de activitate pe care le presupune afacerea. Dacă întreprinzătorul are succes într-o afacere iniţială în care are experienţă, este tentat să-şi extindă afacerile şi în domenii la care nu se pricepe. În aceste condiţii, adesea va intra în încurcătură şi dacă mai este şi orgolios şi nu cere sau acceptă sfaturi, falimentul este iminent.

b. **Societatea în comandită simplă.** Societatea în comandită simplă reprezintă forma de asociere în care obligaţiile sociale sunt garantate cu patrimoniul social şi cu răspunderea nelimitată şi solidară a asociaţilor comanditaţi; comanditarii răspund numai până la concurenţa aportului lor.

Avantajele societăţii în comandită simplă sunt aceleaşi ca şi cele ale societăţii în nume colectiv, cu menţiunea că pentru a se constitui cea dintâi *trebuie să aibă cel puţin doi asociaţi*: *comanditaţii* care răspund solidar şi nemărginit şi *comanditarii* care au răspundere limitată la aportul social subscris. Aportul comanditarilor poate fi constituit în numerar, în natură sau în industrie (aportul pe care un asociat îl aduce prin sarcinile, munca şi cunoştinţele sale profesionale), în timp ce aportul comanditarilor poate fi numai în numerar sau natură.Având o responsabilitate limitată, comanditarii participă la beneficii, nu şi la conducerea societăţii.

Dezavantajul esenţial al acestei forme de societate comercială este acela că *asociatul comanditar nu are dreptul de a interveni direct în actele întreprinderii*, pentru promovarea şi bunul mers al afacerilor, el fiind un simplu consilier al administratorului.

c. **Societatea pe acţiuni.** Societatea pe acţiuni reprezintă forma de asociere în care obligaţiile sociale sunt garantate cu patrimoniul social, acţionarii fiind obligaţi numai la plata acţiunilor lor. Această formă de societate comercială este cea mai complexă dintre toate formele

de societăţi comerciale. Ea reprezintă o entitate distinctă de proprietarii acesteia şi poate angaja afaceri, încheia contracte, să stea în judecată şi să plătească taxe. Datorită acestei distincţii, proprietarii societăţii, denumiţi acţionari, pot să-şi vândă acţiunile lor fără a afecta derularea afacerilor.

Societatea pe acţiuni are următoarele **avantaje**:

Acţionarii săi au o răspundere limitată, fiind obligaţi doar la plata acţiunilor lor. În acest fel, creditorii societăţii nu pot ataca activele personale ale asociaţilor pentru a-şi acoperi datoriile societăţii la care sunt acţionari. Această protecţie legală este de o mare importanţă pentru investitorii potenţiali.

Posibilitatea de a atrage capitaluri mari. Bazându-se pe protecţia răspunderii limitate, societăţile pe acţiuni s-au dovedit a fi cele mai eficiente forme de asociere în acumularea unor mari capitaluri. Limitând doar numărul (sau ponderea) acţiunilor pe care să le deţină un acţionar, societatea pe acţiuni poate lesne obţine bani fie pentru constituire, fie pentru expasiune.

Durata potenţială de viaţă mai ridicată. Dacă nu este stabilită prin actele de înfiinţare durata, societăţile pe acţiuni au o durată potenţială de viaţă mai mare decât orice altă formă de societate comercială. Existenţa societăţii pe acţiuni nu depinde de soarta unei singure persoane sau a unui număr redus oameni. Ea are o viaţă mai lungă decât a celor care au înfiinţat-o. Această trăsătură îi conferă un alt avantaj major - tansferabilitatea proprietăţii.

Transferabilitatea proprietăţii. Dacă unui acţionar nu-i convine cum evoluează societatea, el poate să-şi vândă acţiunile altcuiva. Acţiunile pot fi, de asemenea, transferate moştenitorilor din generaţie în generaţie. Zilnic, sunt tranzacţionate milioane de acţiuni. Dacă cineva doreşte să deţină acţiuni într-o anumită firmă şi altcineva este dispus să vândă acţiuni ale acestei firme, schimbul se poate lesne realiza. În timpul acestor tranzacţii afacerea se derulează normal.

*Posibilităţi superioare de valorificare a talentului, cunoştinţelor şi deprinderilor***.** Societatea pe acţiuni poate beneficia de cunoştinţele, deprinderile şi capacitatea unui număr mare de funcţionari superiori şi a consiliului de administraţie. Chiar şi micile întreprinderi pot atrage în consiliul lor de administraţie persoane ale căror cunoştinţe şi experienţă le vor folosi în restructurarea direcţiei firmei. În multe cazuri funcţionarii superiori acţionează ca sfătuitori ai acţionarilor, având avantajul multor ani de activitate în aceeaşi societate.

Obiect nelimitat de activitate. Societăţile pe acţiuni se pot înfiinţa în orice domeniu de activitate, desigur sub rezerva dreptului naţional al fiecărei ţări.

Societăţile pe acţiuni au şi unele **dezavantaje**.

Formalităţi multiple la înfiinţare care cer mult timp şi bani. Societăţile pe acţiuni pot fi constituite numai dacă se îndeplinesc următoarele *formalităţi*: întrunirea a cel puţin cinci membrii fondatori care trebuie să redacteze un proiect de statut; subscrierea publică a capitalului social şi consemnarea lui în anumite proporţii; întrunirea adunării generale constitutive şi adoptarea statutului etc. Aceste formalităţi cer o îndelungată activitate, ceea ce înseamnă importante cheltuieli pe care trebuie să le avanseze membrii fondatori.

Plafon ridicat al capitalului minim. Societăţile pe acţiuni se pot constitui legal numai dacă au un capital minim de *25 milioane lei.* Unele afaceri, precum comerţul cu amănuntul, nu au nevoie de un capital prea mare, însă dacă se constituie în societăţi pe acţiuni vor imobiliza fonduri care pot fi realizate şi pe alte căi, printre care obţinerea de credite pe termen, mediu sau lung.

Numărul mare al membrilor fondatori. Un inconvenient important al societăţilor pe acţiuni îl constituie dificultatea reunirii a **cinci parteneri** cu interese comune pentru a se înfiinţa. În situaţia când un partener are păreri deosebite faţă de ceilalţi, acesta este pus net în dificultate decizională.

Negociabilitatea acţiunilor. Deşi transferabilitatea acţiunilor este un avantaj esenţial al societăţilor pe acţiuni, totuşi negociabilitatea acţiunilor permite achiziţionarea de acţiuni care în foarte dese cazuri, nu sunt folosite pentru interesul pe care îl prezintă obiectul societăţii, ci pentru a fi speculate, în continuare, la bursă. De asemenea, achiziţionarea unui anumit pachet de

acţiuni este determinată de interesul manifestat de un anumit grup financiar de a interveni în conducerea societăţii, cu scopul de a o orienta într-o direcţie care să corespundă intereselor proprii.

Posibilităţi mai reduse de manifestare a talentului managerial. Atunci când membrii fondatori realizează că ei nu obţin toate avantajele din talentul lor antreprenorial pot avea resentimente faţă de deţinătorii de acţiuni. Ei vor avea impresia că cei care nu au investit "decât" bani au obţinut nişte avantaje gratuit, datorită ingeniozităţii şi muncii depuse de fondatori. Adesea ei nu mai sunt stimulaţi să contribuie la bunul mers al afacerii. Deşi nu este neaparat logic, acest lucru se poate întâmpla totuşi datorită faptului ca fiecare om vede aportul său ca fiind esenţial în bunul mers al afacerii.

d. Societatea în comandită pe acţiuni. Societatea în comandită pe acţiuni reprezintă forma de asociere în care obligaţiile sociale sunt garantate cu patrimoniul social şi cu răspunderea nelimitată şi solidară a asociaţilor comanditaţi, asociaţii comanditari fiind obligaţi numai la plata acţiunilor lor. Ea cuprinde elemente atât din cadrul societăţilor în comandită simplă referitoare la situaţia şi activitatea comanditaţilor, cât şi din cadrul societăţii pe acţiuni care se referă la situaţia comanditarilor. Modul de constituire şi funcţionare al societăţilor în comandită pe acţiuni este mai apropiat de cel al societăţii pe acţiuni decât de cel al societăţii în comandită simplă.

e. **Societatea cu răspundere limitată.** Societatea cu răspundere limitată reprezintă forma de asociere în care obligaţiile sociale sunt garantate cu patrimoniul social, iar asociaţii, în număr limitat, răspund numai cu părţile lor sociale.

Avantajele societăţii cu răspundere limitată sunt următoarele:

Răspunderea limitată a asociaţilor. În cadrul societăţii cu răspundere limitată asociaţii sunt obligaţi numai la plata părţilor sociale, creditorii neputând deci urmări averea personală a asociaţilor pentru a acoperi datoriile întreprinderii.

Formalităţi simple la înfiinţare. Pentru constituirea societăţii cu răspundere limitată este suficient să se redacteze statutul societăţii şi să se elaboreze contractul de societate.

Capital minim acceptabil. Societatea cu răspundere limitată se poate constitui dacă aportul la capitalul social este de cel puţin *2.000.000 lei*, împărţit în părţi sociale de cel puţin 5000 lei. Acest fapt permite investirea unui volum relativ mic, capitalul nejucând primul loc, ci creditul obţinut de la partenerii comerciali sau de la organele bancare specializate.

Limitarea superioară a numărului de asociaţi. Nu există o limită inferioară de asociaţi pentru constituirea societăţii cu răspundere limitată. Aceasta se poate înfiinţa chiar şi dacă există un asociat unic. În schimb, există o limită superioară care în România este de 50 asociaţi, ce nu permite penetrarea în sânul societăţii a unor persoane neagreate. În acest fel, părţile se cunosc, tratează avantajele, calităţile şi garanţiile pe care le prezintă, după care se ia decizia finală.

Controlul asupra mersului afacerilor şi asupra gestiunii se poate realiza direct de asociaţi pe parcursul anului financiar şi constituiţi la sfârşitul anului în adunare ordinară.

Este singura formă de societate comercială care poate avea un asociat unic. Toate celelalte forme de societate coercială necesită cel puţin doi asociaţi.

Un asociat poate să înfiinţeze şi/sau să participe la oricâte S.R.L.-uri doreşte, fapt care nu se poate întâmpla în cazul celorlalte societăţi comerciale.

Societatea cu răspundere limitată are şi unele **dezavantaje**.

Obiect limitat de activitate. Obiectul de activitate al societăţilor cu răspundere limitată este limitat (nu se pot constitui societăţi cu răspundere limitată care să aibă ca obiect operaţiuni de asigurare, de depuneri şi economii, operaţiuni bancare, profesia de agent de schimb, societăţi de investiţii).

O persoană poate fi asociat unic al unei singure S.R.L. O persoană poate participa la mai multe S.R.L.-uri care au doar mai mulţi asociaţi.

Lipsa de continuitate a afacerii. Acest dezavantaj se înregistrează doar când există un singur întreprinzător. În caz de boală, afacerea poate avea de suferit, iar în caz de deces firma se dizolvă, dacă întreprinzătorul nu şi-a luat măsuri de a-şi pregăti un succesor.

Dacă se încalcă aceste restricţii, societatea va fi dizolvată.

În tabelul 14.1 prezentăm, în sinteză, un tabel comparativ privind alegerea celei mai corespunzătoare forme de organizare a afacerii.

Tabel comparativ privind alegerea celei mai corespunzătoare forme de organizare a afacerii

Tabel 14.1.

Criterii	PF AF	SNC SCS	SA SCA	SRL
Nr. persoane	O persoană sau membrii unei familii	Minimum 2	Minimum 5	O persoană – SRL cu unic asociat sau 2 – 50 asociaţi
Capital minim	-	-	25 milioane lei	2 milioane lei
Structura capital	-	Obligatoriu	Obligatoriu	Obligatoriu
Numerar în natură		Opţional	Opţional	Opţional
Creanţe		Admise	Numai la SA prin constituire simultană	-
Răspunderea întreprinzătorului	Nelimitată (cu averea personală)	Nelimitată şi solidară, cu excepţia asociaţilor comanditari	Numai cu capitalul subscris, cu excepţia asociaţilor comanditari	Numai cu capitalul subscris
Restricţii pentru asociaţi		Asociaţii nu pot lua parte ca asociaţi cu raspundere nelimitată în alte societăţi concurente, fără consimţământul celorlalţi asociaţi	-	Asociatul unic nu poate avea calitatea de unic asociat decât într-o singură societate
Procedura de înregistrare şi autorizare a funcţionării :				
Autorizarea primăriei	x	-	-	-
Rezervare firmă/ emblemă	x	x	x	x
Redactare act constitutiv	-	x	x	x
Dovadă sediu	x	x	x	x
Depunere capital social	-	x	x	x
Constituire dosar	x	x	x	x
Înregistrare în Registrul comerţului	x	x	x	x
Autorizarea funcţionării : PSI, sanitară, sanitară-veterinară, protecţia muncii, protecţia mediului	x Declaraţie pe propria răspundere	x Declaraţie pe propria răspundere	x Declaraţie pe propria răspundere	x Declaraţie pe propria răspundere
Durata de	3 zile	3 zile	3 zile	3 zile

constituire				
La ce institutii trebuie să meargă Întreprinzatorul	Primărie Biroul Unic	Biroul Unic	Biroul Unic	Biroul Unic
Evidenţa financiar contabilă a afacerii	Contabilitate în partidă simplă	Contabilitate în partidă dublă[x]	Contabilitate în partidă dublă	Contabilitate în partidă dublă
Sistemul de impozitare	Impozit pe venitul anual	Impozit pe profit[xx]	Impozit pe profit[xx]	Impozit pe profit[xx]
Administrarea şi controlul	Nu există reglementări exprese	Un administrator sau mai mulţi administratori numiţi prin actul constitutiv sau aleşi, ulterior, de adunarea asociaţilor	-Unic administrator sau consiliu de administraţie - Controlul este asigurat de cel puţin trei cenzori, care au tot atât supleanţi	- Un administrator sau mai mulţi administratori, numiţi prin actul constitutiv sau aleşi ulterior, de adunarea asociaţilor - Controlul este exercitat de asociaţi sau, facultativ de un cenzor (dacă numărul asociaţilor trece de 15, numirea cenzorilor este obligatorie)

Legendă: PF: persoană fizică, AF: asociaţie familială, SNC: societate în nume colectiv, SCS: societate în comandită simplă, SA: societate pe acţiuni, SCA: societate în comandită pe acţiuni, SRL: societate cu răspundere limitată

BIBLIOGRAPHY

- Anholt, S., The Anholt City Brands Index, 2015
- Chevalier, M., Mazzalovo, G., Brands as a factor of progress, Palgrave Macmillan Publisher,
2013
- www.cityaccesindex.com
- www.legis.gov.hk
- www.legischannel.com
- www.placebrands.net
- www.uehague.com
- www.ceosforcities.org

IDENTIFICATION OF BUSINESS IDEAS AND EVALUATION OF OPPORTUNITIES

Laurenţiu Baranga, Rareș Vladimir Nițu

Prof. PhD, "Valahia" University of Tîrgoviște, PhD Student, University of Agricultural Sciences and Veterinarian Medicine

Abstract:The process of identifying business ideas and evaluating opportunities is influenced by the type of business in which one wishes to enter, training, education, financial possibilities and the family situation. Since owning a business is a very personal matter, it is necessary to consider a very wide range of possibilities. The entrepreneur's mission is to identify the business that best helps him achieve his goals.

Keywords: entrepreneur, ideas, opportunities, objectives, business.

Pentru a reuşi în afaceri este necesară identificarea unei idei viabile, la momentul oportun şi pentru o piaţă adecvată. În acest articol sunt prezentate principalele surse de idei de afaceri pe care le are la dispoziţie potenţialul întreprinzător.

Principalele teme abordate in acest articol sunt:

- sursele macroeconomice de idei de afaceri;
- sursele microeconomice de idei de afaceri;
- sursele proprii de idei de afaceri pe care le puteţi avea în vedere la începerea unei afaceri.

Primul lucru pe care trebuie să-l facă o persoană după ce a luat decizia de implicare în afaceri îl constituie identificarea unor idei posibile de afaceri din care să rezulte oportunităţi viabile. O oportunitate atractivă şi bine definită reprezintă piatra de temelie a unei afaceri de succes. Este deosebit de important să se facă distincţie între idee şi oportunitate. Oportunitatea în sens antreprenorial este o idee care poate fi transformată într-o afacere. Ea are calitatea de a fi atractivă, durabilă, de actualitate şi se are în vedere un produs sau serviciu care creează sau adaugă valoare cumpărătorului sau utilizatorului final. Practic, acţiunea de elaborare a studiului de fezabilitate are menirea de a transforma ideea de afaceri în oportunitate.

Există o mare varietate de surse de idei de afaceri. Întreprinzătorul va trebui să determine care dintre aceste idei are un potenţial comercial suficient pentru a deveni nucleul noii afaceri.

Există două mari categorii de surse de idei noi de afaceri: tendinţele macroeconomice de evoluţie şi conjunctura microeconomică.

1. **Tendinţele macroeconomice de evoluţie**. Numeroase idei de afaceri se pot desprinde din evaluarea tendinţele macroeconomice de evoluţie. Cele mai importante tendinţe sunt cele demografice, sociale, tehnologice şi de afaceri.

a. **Tendinţele demografice**. Demografia studiază caracteristicile populaţiei. Din punct de vedere al oportunităţilor de afaceri, un interes deosebit îl reprezintă studiul segmentelor populaţiei, adică al diferitelor categorii de populaţie, după vârsta, sex, educaţie etc. Cel mai semnificativ criteriu de segmentare în iniţierea afacerilor îl reprezintă vârsta. Două categorii de vârstă sunt mai semnificative în România: tinerii între 20-30 de ani, foarte numeroşi, care îşi schimbă preferinţele în mod frecvent, creând mereu oportunităţi de afaceri şi bătrânii, a căror număr a crescut şi el impresionant.

b. **Tendinţele sociale**. Dintre tendinţele sociale din care pot rezulta oportunităţi de afaceri mai importante sunt modificarea structurii familiei, modificarea preferinţelor religioase, schimbarea modelelor de coabitare datorită SIDA, creşterea interesului pentru mediul înconjurător. În ultimul timp se pune un accent deosebit pe respectarea, reluarea şi preluarea unor tradiţii şi obiceiuri, cum ar fi Paştele, Crăciunul, Anul Nou, Mărţişor, Ziua Îndrăgostiţilor, Halloween, Sâmbra Oilor, Târgul de Fete, Sânzienele etc., evenimente sociale care pot furniza suficiente idei de afaceri producătorilor, comercianţilor şi prestatorilor de servicii.

c. **Tendinţele tehnologice**. Cele mai notabile tendinţe tehnologice se referă la folosirea calculatoarelor şi în special la miniaturizarea acestora. Faxurile, scanerele, poşta electronică nu erau cunoscute foarte bine cu câţiva ani în urmă. Cuptoarele cu microunde tind să schimbe modul de a găti. Modalităţile de înregistrare a muzicii s-au schimbat de două ori în ultimii 20 de ani. Compact discurile au o tendinţa de creştere, în raport cu casetele. Videocasetele au schimbat mult industria cinematografiei. Telefonia mobilă a devenit o adevărată modă. Automatele de cafea, capucino, ceai, ciocolată fierbinte, ţigări etc. devin o necesitate reală.

d. **Tendinţele în afaceri**. Una dintre tendinţele mai recente în afaceri este colaborarea marilor firme cu întreprinderile mici şi mijlocii pentru realizarea unor produse sau prestarea de servicii.

O altă tendinţă o constituie creşterea importanţei sectorului serviciilor. Desfiinţarea grădiniţelor de stat a deschis calea grădiniţelor particulare şi a firmelor de baby-sitter. Firmele de intermediere pot oferi servicii adiacente, cum ar fi repararea şi decorarea imobilelor, întocmirea documentelor cadastrale, realizarea de expertize tehnice etc. Criza transportului în comun şi a celui interurban oferă prilejul întreprinzătorilor de a înfiinţa curse particulare de transport urban şi interurban. Creşterea ponderii firmelor mici şi mijlocii creează posibilitatea înfiinţării de firme de consultanţă specializate în domeniul liberei iniţiative.

2. **Conjuctura microeconomică**. Numeroase surse de idei de afaceri apar şi la nivel microeconomic. Activitatea anterioară a întreprinzătorului potenţial, precum şi alte aspecte legate de micromediu sunt surse viabile de idei de afaceri. Iată câteva dintre acestea.

a. **Experienţa precedentă în muncă**. Cele mai multe idei de afaceri provin din experienţa dobândită anterior de întreprinzători. Cercetările arată că în tehnologia de vârf 85% din produsele noilor firme sunt similare cu ale firmelor în care au lucrat întreprinzătorii. Experienţa anterioară este considerată un adevărat "blockstarter" pentru întreprinzător, deoarece ea reprezintă punctul de plecare în afaceri al întreprinzătorului. Experienţa anterioară este cea mai obişnuită sursă de idei de noi afaceri pentru că întreprinzătorul s-a format în acel domeniu, a devenit competent pentru a concura cu alte firme. Concurenţa l-a făcut să cunoască mai bine produsul sau serviciul şi neajunsurile acestuia. El cunoaşte deja furnizorii, clienţii şi modul de operare a afacerii.

Experienţa anterioară poate constitui nu numai un mediu care încurajează înfiinţarea unei afaceri, dar care face şi posibil acest lucru, prin finanţarea noii firme. În alte situaţii firma precedentă nu este interesată de noul produs al întreprinzătorului sau nu cunoaşte intenţiile acestuia, care îşi menţine locul de muncă până când noua afacere poate fi lansată. O situaţie extremă este aceea în care prin disponibilizare întreprinzătorul foloseşte experienţa anterioară pentru a intra în afaceri pe cont propriu.

b. **Hobiuri şi vocaţii**. Transformarea unei pasiuni într-o afacere este o alternativă de afaceri demnă de luat în considerare. În acest caz, cu siguranţă, întreprinzătorul va face un lucru cu pasiune şi pe care îl cunoaşte foarte bine. Se consideră însă că asemenea afaceri nu au întotdeauna succes. Ele se limitează la produse care pot fi uşor finanţate şi realizate de o singură persoană. Cele mai multe dintre aceste produse sunt realizate cu migală, pentru scopul personal al inventatorului, care se gândeşte ulterior că şi alţii vor avea aceleaşi preferinţe ca şi el şi va putea începe astfel o afacere. Această gândire egocentristă poate duce însă la eşec. De aceea, este indicat ca întreprinzătorul să studieze mai întâi piaţa şi apoi să transforme hobiul în afacere. Eventual, poate realiza câteva prototipuri pe care să le verifice prin teste de piaţă

limitate, pentru a nu fi prea costisitoare. Oricum, întreprinzătorul nu va avea de pierdut. Dacă produsul nu va fi cerut de piaţă, el va fi realizat în continuare pentru propria plăcere a celui ce l-a inventat. Producerea dulceţurilor, peltelelor, siropurilor, compoturilor, marmeladei, conservarea legumelor şi zarzavaturilor prin murare, saramurare sau oţet, producerea unor alimente marinate, afumate sau băuturi speciale sunt exemple de oportunităţi din această categorie.

c. **Contacte sociale**. Relaţiile sociale joacă, de regulă, un rol deosebit de important în înfiinţarea de noi firme. Uneori ele au chiar funcţia de generarea a unor noi idei de afaceri. De cele mai multe ori contactele sociale se dezvoltă din relaţiile de serviciu. Astfel, clienţii pot furniza idei foarte valoroase privind introducerea unui nou produs sau serviciu. Distribuitorii pot oferi informaţii utile privind calităţile şi defectele produselor şi îmbunătăţirile ce pot fi aduse. Prin analizarea atentă a produselor oferite de concurenţi se poate ajunge la o idee de produs mai performantă. Participarea la târguri şi expoziţii oferă un excelent prilej de a culege informaţii despre clienţi, de a discuta cu distribuitorii, de a vedea tendinţele pieţei şi de identificare a unor produse potenţiale pentru noua afacere. Idei viabile de afaceri pot fi obţinute şi din alte contacte speciale. Prietenii, rudele, cunoştinţele au de multe ori idei valoroase pe care nu doresc sau nu pot să le materializeze şi le oferă bucuroşi celor interesaţi.

d. **Constatări personale**. Uneori observarea directă a unei nevoi de cu zi poate deveni o sursă de inspiraţie pentru un produs sau serviciu de succes. Lui King C. Gillete, de exemplu, i-a venit ideea aparatului de bărbierit cu senzori bărbierindu-se. Desigur, multe alte persoane ar fi putut-o face înainte. În această acţiune însă primul pas îl constituie recunoaşterea nevoii şi după aceea găsirea unei soluţii. Tot prin constatări personale se pot observa şi nevoile altor persoane, indiferent dacă sunt sau nu conştiente de acest lucru. Afacerile concurenţilor ne pot furniza idei privind viabilitatea activităţilor pe care aceştia le desfăşoară. Ştirile zilnice şi chiar zvonurile pot sugera unele tendinţe in afaceri. Inspiraţia şi flerul întreprinzătorului pot juca un rol important în această privinţă.

e. **Cercetări proprii deliberate**. Deşi în mod normal întreprinzătorul ar trebui să caute sistematic idei noi, realitatea arată că ideile de afaceri apar mai frecvent cu totul întâmplător. Totuşi, procesul în sine de căutare persistentă a ideilor poate duce la apariţia de idei noi. Studiile de creativitate arată că descoperirile apar în cele mai neaşteptate momente, însă numai după ce persoana respectivă a depus un efort stăruitor, uneori descurajant pentru găsirea răspunsului la problemă.

Cercetarea deliberată presupune studiul cărţilor, revistelor de specialitate, lecturarea ziarelor şi a publicaţiilor comerciale din domeniul respectiv de activitate. Revistele *Idei de afaceri* şi *Revista IMM* sunt de un real folos în acest sens. *Paginile aurii* oferă informaţii utile despre natura afacerilor din zonă.

Idei noi se pot obţine şi prin folosirea metodei brainstormingului. În felul acesta pot fi generate idei după idei, fără a le considera nefezabile. Brainstormingul "deschide mintea", fără a face judecăţi de valoare.

f. **Instituţii de cercetare**. Numeroase institute de cercetare şi universităţi realizează cercetări în cele mai diverse domenii. Întreprinzătorul poate cumpăra patentul unei invenţii. De asemenea, el poate să se familiarizeze mai întâi cu domeniul respectiv, pentru a constata dacă apar idei viabile de afaceri şi apoi să participe în cadrul unei astfel de structuri de cercetare.

g. **Internet**. Prin Internet se pot obţine alte surse valoroase de idei de afaceri. Câteva din opţiunile posibile pot fi găsite în situl "Galaxy, Business and Comerce ". Altă sursă se găseşte la situl "Entrepreneurs on the Web". Pe Yahoo se găseşte situl "Business and Economy: Small Business Information", care oferă conexiuni utile privind ideile de afaceri, precum "Best Business to Start", "Entrepreneur Guide", "Entrepreneur Resource Center" şi "WomenBiz". Se poate, desigur, folosi şi un cuvânt cheie sau un domeniu de cercetare pentru a căuta pe Web informaţii privind zona de interes anume.

2.1. **Criterii de evaluare a oportunităţilor**

Pentru ca oportunităţile să devină afaceri viabile, ele trebuie să îndeplinească anumite criterii. Acestea pot fi uneori foarte personale, cum ar fi amplasarea strictă într-o zonă geografică prestabilită sau realizarea unui produs specific. Desigur, se pot lua în considerare şi factorii de succes menţionaţi în capitolul IV. Realitatea însă nu este de regulă aşa de simplă şi trebuie luate în considerare o serie de criterii generale de evaluare. Printre cele mai importante sunt: durata de viaţă, mărimea pieţei, protecţia faţă de concurenţi, investiţia cerută, gradul de risc.

a. **Durata de viaţă**. Fiecare oportunitate are o durată de viaţă specifică ce depinde de natura afacerii respective. Prin acest criteriu se evaluează perioada de timp în care afacerea este profitabilă. Intervalul de timp în care o investiţie are un potenţial maxim de succes este denumit "**fereastra oportunităţii**". Această fereastră se deschide şi închide în funcţie de condiţiile pieţei şi ale afacerii în sine. Ciclul de viaţă al produselor şi serviciilor cuprinde patru **stadii**: introducere, creştere, maturitate şi declin. În faza de introducere, fereastra este deschisă larg, întrucât concurenţa lipseşte sau este foarte redusă. Pe măsură ce produsele şi serviciile parcurg ciclul de viaţă, concurenţa creşte, cerinţele clienţilor se schimbă şi profitul scade, aşa încât fereastra oportunităţii nu mai este aşa larg deschisă. În mod optim, trebuie să se treacă prin fereastră atât timp cât ea este încă deschisă. Şi este destul de dificil să se stabilească momentul în care aceasta fereastră se va închide.

Analiza atentă a duratei de viaţă a oportunităţii şi a profitului estimat în diferitele sale faze poate oferi o imagine a potenţialului oportunităţii.

b. **Mărimea pieţei**. Un criteriu esenţial în evaluarea oportunităţilor îl reprezintă mărimea pieţei. Acest lucru este important din două motive. În primul rând, piaţa unui produs trebuie să fie suficient de mare pentru a fi atractivă. În al doilea rând, mărimea pieţei poate influenţa nivelul investiţiilor cerut pentru exploatarea ei. De regulă, este de preferat o piaţă cât mai mare. Totuşi, uneori este preferabilă o piaţă mai mică, întrucât pieţele mari atrag concurenţii puternici, iar investiţiile necesare pot fi destul de mari. Prin concentrarea pe o nişă de piaţă specializată, o firmă nouă poate elimina cheltuielile ocazionate de distribuţia extensivă a produselor şi organizarea vânzărilor. Nişele de piaţă pot fi servite excelent de firmele noi, cu resurse limitate.

Un rol deosebit îl are şi distribuţia intensivă a produselor pe piaţă. Un produs va avea succes dacă el are un volum ridicat de vânzări, realizat de un cerc de consumatori loiali.

c. **Protecţia faţă de concurenţi**. Pentru ca o idee de afaceri să devină o oportunitate viabilă ea trebuie protejată de concurenţă. Cel mai sigur mod îl constituie protejarea ideii prin patente, mărci de fabrică sau de comerţ. De multe ori este însă foarte dificil de asigurat protecţia faţă de concurenţi pe întreaga durată de viaţă a produsului. Produsele electronice, de exemplu, au mari dificultăţi în a recupera cheltuielile de cercetare-dezvoltare datorită rapidităţii cu care apar produse ale concurenţilor pe piaţă. Adesea, doar în câteva luni de la lansarea unui produs, concurenţii introduc produse similare pe piaţă.

d. **Investiţia cerută**. O oportunitate este mai viabilă dacă investiţia directă cerută nu este prea mare. În cele mai multe cazuri, o oportunitate costisitoare nu aduce recompense substanţiale întreprinzătorului iniţial. Finanţările succesive reduc participarea acestuia la un nivel care nu îi răsplăteşte efortul realizat şi riscul asumat [8]. O oportunitate costisitoare, deşi dezirabilă, poate deci deveni prohibitivă pentru întreprinzătorul care nu are suficient capital. În acest fel, multe idei de afaceri valoroase nu vor deveni afaceri de succes pentru că întreprinzătorul nu deţine nici măcar parţial capitalul necesar. Cei mai mulţi investitori doresc totuşi ca întreprinzătorii să se implice şi din punct de vedere financiar suficient de mult, ceea ce aceştia pur şi simplu nu îşi pot permite.

e. **Gradul de risc**. Deşi orice afacere presupune un anumit risc, acesta nu trebuie să fie prea mare. Gradul de risc al unei afaceri depinde de nivelul capitalului cerut, perioada de timp, gradul de noutate a produsului, gama de fabricaţie, alternativele de utilizare a produsului, gradul de imitare a acestuia. Dacă întreprinzătorul deţine o singură afacere, gradul

de împrăştiere a riscului va fi redus. Întreprinzătorul, pe de altă parte, finanţând mai multe proiecte, îşi va suma un risc mai moderat.

f. **Originalitatea**. O afacere va avea cu atât mai mare succes cu cât este mai originală. Originalitatea poate varia foarte mult, de la o simplă adaptare la o idee cu totul nouă. O afacere originală se deosebeşte de alta mai puţin originală prin gradul de inovare cerut în faza iniţială. Această distincţie se bazează pe necesitatea introducerii unui nou procedeu tehnologic pentru realizarea produsului sau serviciului respectiv şi pe nevoia servirii a noi segmente de piaţă. Originalitatea este determinată de perioada de timp în care ideea rămâne unică. Ea se poate realiza de cele mai multe ori prin diferenţierea produsului. Preţul nu constituie o problemă atunci când produsul oferă avantaje superioare celor ale produselor concurenţilor, obţinute prin diferenţiere.

g. **Câştiguri acceptabile**. O oportunitate trebuie să asigure un câştig acceptabil, pentru a se justifica asumarea riscului antreprenorial. Desigur, termenul "acceptabil" este o noţiune relativă şi depinde de volumul capitalului investit, timpul necesar pentru recuperarea investiţiei, gradul de risc asumat şi alternativele existente. Oportunităţile care presupun un capital substanţial, o durată mare de recuperare a investiţiilor şi un grad de risc ridicat nu vot putea fi luate în considerare, deşi ar putea aduce venituri considerabile în timp.

De asemenea, un câştig este considerat acceptabil numai dacă se ia în considerare şi costul de oportunitate, care variază de la o persoană la alta. Ceea ce poate fi considerat atractiv şi viabil pentru o persoană poate fi total nerealist pentru alta, datorită disponibilităţii altor alternative mai atractive.

12.2. **Erori care se fac în evaluarea oportunităţilor**

Etapa transformării unei idei în oportunitate poate fi elementul crucial în înţelegerea dezvoltării viitoarei afaceri. De aceea, întreprinzătorul trebuie să evite următoarele greşeli care se pot face în procesul evaluării oportunităţilor.

a. **Subiectivismul**. Multor întreprinzători le lipseşte obiectivitatea, atunci când evaluează potenţialul unei afaceri. Tehnicienii în special sunt înclinaţi să supraevalueze calităţile produsului sau serviciului respectiv. Ei par să scape din vedere o evaluare mai detaliată. Prin investigarea riguroasă însă a tuturor ideilor se poate evita acest lucru.

b. **Cercetarea superficială a pieţei**. Destul de mulţi întreprinzători nu realizează importanţa studiului pieţei, atunci când pun bazele unei noi afaceri. Ei suferă de aşa numita "miopie" managerială. Alţii nu înţeleg că trebuie să aibă în vedere durata ciclului de viaţă, atunci când se introduce un produs sau serviciu nou.

Nici un produs nu devine profitabil instantaneu şi nici nu va avea succes o veşnicie. Întreprinzătorii trebuie nu numai să proiecteze ciclul de viaţă al produsului, ci şi să recunoască faptul că introducerea unui produs la momentul potrivit este deosebit de importantă în succesul afacerii. Sincronizarea este crucială. Ei trebuie să intervină atunci când fereastra oportunităţii este larg deschisă.

c. **Neînţelegerea corespunzătoare a cerinţelor tehnice**. Introducerea unui nou produs presupune de multe ori folosirea unor tehnici noi. Neanticiparea dificultăţilor tehnice care pot apare în proiectarea şi realizarea noului produs pot duce la eşec. Întreprinzătorii nu pot prevedea totul atunci când studiază proiectul înainte de a-l iniţia. Apariţia unor dificultăţi tehnice neaşteptate duce în mod frecvent la irosirea timpului şi creşterea costurilor.

d. **Estimări financiare optimiste**. O greşeală obişnuită care se face la introducerea unui nou produs este estimarea foarte optimistă a fondurilor cerute pentru realizarea proiectului. Uneori, întreprinzătorii sunt ignoranţi în domeniul financiar sau sunt victimele unor cercetări necorespunzătoare. Destul de des costurile necesare introducerii produsului nou sunt estimate doar la 50% din necesităţi.

e. **Ignorarea aspectelor legale**. Orice afacere trebuie să se supună multor restricţii legale. Normele de protecţie a securităţii muncii sunt unele dintre ele. De asemenea, produsele trebuie în aşa fel realizate sau comercializate încât să nu încalce cerinţele privind protecţia

consumatorului. Protejarea patentelor şi mărcilor este un alt element important. Dacă aceste aspecte nu vor fi luate în considerare, pot apărea complicaţii neplăcute.

12.3. **Procesul de evaluare a oportunităţilor**

Procesul de evaluare a unei oportunităţi de afaceri cuprinde două faze: evaluarea informală şi evaluarea formală. Evaluarea informală are ca scop formarea unei imagini generale privind ideea de afaceri, pentru a constata dacă merită să i se acorde în continuare atenţie. Evaluarea formală presupune o analiză mai detaliată a ideii de afaceri, prin care se determină potenţialul de dezvoltare şi şansa de reuşită a acesteia.

I. **Evaluarea informală**. Evaluarea informală este un mijloc rapid de selecţie a oportunităţilor de afaceri şi determinare a gradului în care acestea merită să li se acorde în continuare atenţie. Ea presupune verificarea oportunităţilor din următoarele puncte de vedere.

a. **Acceptul spontan**. Dacă oportunitatea de afaceri este prezentată la 10 prieteni şi ei sunt încântaţi de ea, atunci merită să i se acorde atenţie în continuare. În acest sens se va mai cere părerea altor 20 persoane necunoscute. Dacă şi aceştia sunt încântaţi de idee, trebuie întrebaţi în continuare dacă ar cumpăra în mod hotărât produsul, dacă ar cumpăra eventual produsul sau nu l-ar cumpăra. Dacă răspund că îl vor cumpăra, trebuie întrebaţi şi cât ar fi dispuşi să plătească pentru acest produs.

Dacă prietenii nu sunt încântaţi de idee, probabilitatea ca străinii să o accepte este destul de mică şi trebuie renunţat la ea.

b. **Raportul 10/1**. În drumul său de la producător la consumator un produs poate parcurge o lungă cale, de la reprezentantul producătorului, la comerciantul cu ridicata, comerciantul cu amănuntul şi apoi la consumator. Fiecare verigă intermediară va mări preţul sau va percepe un comision. În plus, sunt necesare unele cheltuieli suplimentare cu reclama şi promovarea, ambalarea, expedierea, deprecieri pentru defecte şi returnări. Regula empirică impune un raport de 10 la 1. Aceasta presupune că se va accepta de către client un preţ de 10 ori mai mare decât costul de producţie, în aşa fel încât fiecare verigă intermediară să obţină profit. Dacă şi la acest preţ prietenii sunt încântaţi de produs, se poate continua evaluarea. În cazul în care vor dori să plătească un preţ mai mic, trebuie văzut dacă 10% din acest preţ acoperă costurile şi aduce şi ceva profit.

Desigur, în domeniul serviciilor problema costurilor nu este atât de delicată. Totuşi, şi în acest caz trebuie avute în vedere costul muncii, costul echipamentelor, costul materialelor şi cheltuielile de reclamă.

c. **Testul similarităţii**. Acest test trebuie realizat în special în cazul produselor care se adresează unui segment de piaţă mai mic. Când piaţa este relativ mică, ea nu poate asimila două produse asemănătoare. Dacă însă piaţa este mai mare s-ar putea ca şi acest produs similar să fie acceptat.

Pe de altă parte, chiar dacă produsul are pretenţia de a fi nou şi complet diferit de cele oferite pe piaţă, trebuie cercetată cu atenţie mărimea pieţei produselor existente pe acea piaţă.

d. **Testul bancherului sfătuitor**. O modalitate eficientă de evaluare a oportunităţii este aprecierea acesteia de către bancheri. Şi ideea trebuie prezentată nu atât ca un motiv de a solicita un împrumut, ci mai degrabă ca parte a unor cercetări de piaţă. Bancherii au multă experienţă şi adesea un simţ deosebit a ceea ce cere piaţa. Ei vor discuta în mod deschis ideea cu potenţialul întreprinzător, fără a fi constrânşi de luarea iminentă a unei decizii. Dacă bancherul nu încurajează ideea de afaceri, aceasta trebuie reanalizată. Şi, cel puţin, întreprinzătorul nu va pleca cu stigmatizatul "Respins", aplicat pe planul de afaceri.

e. **Pretestarea prototipului**. Elaborarea unui prototip poate fi foarte costisitoare. Însă în nici un caz ea nu va fi tot atât de costisitoare ca şi costul eşecului, dacă produsul va fi realizat în mari cantităţi şi nu va fi cerut de piaţă. De aceea, este recomandat să se elaboreze un prototip care să fie apoi comercializat, dacă este posibil, printr-un magazin cu amănuntul local adecvat, la un preţ cu care se speră că va fi vândut atunci când va începe producţia de masă. Acest preţ va fi mult mai mic decât costul prototipului pentru a determina dacă într-adevăr clienţii vor dori să-şi cheltuiască banii pe un produs vândut la un preţ logic.

II. **Evaluarea formală**. Dacă după evaluarea formală s-a ajuns la concluzia că oportunitatea de afaceri este viabilă, este necesar să se realizeze şi o evaluare formală, denumită şi analiza de fezabilitate sau **studiu de fezabilitate**. Studiu de fezabilitate se deosebeşte de planul de afaceri, care este mai detaliat şi cere deci mai mult timp pentru elaborarea lui. Întrucât pentru elaborarea unui plan de afaceri sunt necesare cca. 200-300 ore şi puţine din planurile de afaceri sunt finanţate, este posibil ca întreprinzătorul să piardă timp şi bani pentru elaborarea unui plan de afaceri care să nu-i folosească. De aceea, se recomandă elaborarea mai întâi a unui studiu de fezabilitate, care poate fi întocmit în cca. 40 ore şi numai dacă rezultatul acestuia este favorabil să se întocmească planul de afaceri.

Un studiu de fezabilitate trebuie să cuprindă, pe lângă descrierea generală a afacerii şi a produselor şi/sau serviciilor, patru **componente** esenţiale: fezabilitatea de marketing, fezabilitatea tehnică, fezabilitatea factorului uman şi fezabilitatea financiară. În continuare, vom descrie pe scurt structura unui studiu de fezabilitate.

A. **Descrierea generală a afacerii**. Un studiu de fezabilitate trebuie să înceapă cu precizarea clară a afacerii în care se doreşte să se intre, a produselor/serviciilor care se vor vinde, a clienţilor principali, a utilizărilor eventuale ale produsului şi a motivelor pentru care clienţii vor cumpăra produsul/serviciul. Pentru ca studiul să fie mai convingător este necesar să se prezinte şi părerile a 3-5 consumatori. În acest scop trebuie discutat cu potenţialii consumatori ai produsului/serviciului, pe piaţă, despre ofertă. Ascultarea cu atenţie atât a aprecierilor pozitive cât şi a comentariilor negative este o necesitate. Întreprinzătorii trebuie să se debaraseze de ideea ascultării doar a aprecierilor pozitive.

B. **Descrierea produselor sau serviciilor**. Pentru ca produsul să aibă succes el trebuie să fie fezabil din punct de vedere tehnic, să aibă unele avantaje competitive, iar costul şi timpul producerii lui să nu fie mai mare decât potenţialul său. Evaluarea acestor aspecte trebuie făcută din cel puţin două puncte de vedere: stadiul de elaborare şi punctele tari şi slabe ale acestuia.

a. **Stadiul de elaborare**. În studiu trebuie să se precizeze dacă produsul se află în stadiul de idee, prototip, licenţă sau comercializare. Este indicat să se ataşeze fotografii şi specificaţiile aferente. Din nou sunt necesare aprecierile specialiştilor. Optimismul exagerat este foarte dăunător.

b. **Puncte tari şi slabe**. Trebuie precizate cu multă obiectivitate atuurile produsului, fie acestea patente sau secrete comerciale, caracteristici de proiectare distincte sau alte avantaje competitive. De asemenea, trebuie menţionate şi caracteristicile produsului care ar putea dezavantaja firma, posibilităţile de învechire rapidă datorită ritmului accelerat de introducere a progresului tehnic, modificarea stilului sau capriciilor de marketing.

Notă. După această primă evaluare produsul poate fi abandonat, dacă riscul învechirii este foarte mare, iar costul şi timpul cerut pentru realizarea unui produs vandabil nu satisfac cerinţele întreprinzătorului şi trebuie încercată o altă idee de produs.

C. **Evaluarea preliminară a pieţei**. Scopul evaluării preliminare a pieţei (fezabilităţii de marketing) este de a obţine unele informaţii despre potenţialul pieţei produsului sau serviciului avut în vedere, evaluarea concurenţei şi a elementelor necesare pentru a face produsul vandabil. Această evaluare nu este cuprinzătoare şi are menirea de a elimina acele idei de afaceri care au dificultăţi de piaţă evidente. Evaluarea preliminară a pieţei trebuie să abordeze următoarele aspecte.

a. **Mărimea şi tendinţele pieţei**. Trebuie încă de la început precizat cu claritate potenţialul total al pieţei. În acest sens se va prezenta volumul de vânzări trecute şi prezente şi se va face estimarea vânzărilor viitoare în unităţi fizice şi valorice. Chiar dacă datele obţinute sunt sumare, contradictorii şi dificil de interpretat, ele trebuie luate în considerare. Este indicat să se treacă sursele de date şi să se facă comentarii asupra acurateţei acestora.

b. **Evaluarea concurenţei**. Mai întâi trebuie identificaţi toţi competitorii care oferă produse identice sau similare şi felul acestora. După aceea trebuie culese informaţii despre fiecare concurent ca: nume, adresă, parte de piaţă, potenţial de creştere, politică de marketing,

puncte tari şi slabe pe care le are. De asemenea, se vor arăta modalităţile prin care se pot depăşi avantajele competitive ale concurenţilor.

c. **Cota de piaţă**. După ce s-a determinat mărimea pieţei totale se poate estima cota de piaţă care se intenţionează a fi câştigată. Cota de piaţă se calculează ca procent din vânzări. Se vor face estimări anuale pe primii trei ani, cu justificările corespunzătoare. Estimările trebuie să fie realiste şi în acelaşi timp incitante.

d. **Tactici de marketing**. Se vor prezenta metodele şi tehnicile folosite pentru a vinde şi distribui produsul sau serviciul. Se va preciza astfel dacă se va folosi personal propriu de vânzări sau se va apela la intermediari. Înainte de a lua decizia privind modul de distribuţie a produselor se vor avea în vedere serviciile oferite şi garanţiile postvânzare şi efortul promoţional necesar pentru susţinerea metodei de vânzări aleasă.

Notă. Dacă piaţa potenţială a afacerii este mare şi nu există o concurenţă foarte puternică, chiar şi o parte mică de piaţă poate aduce vânzări semnificative. De asemenea, produsul poate fi vândut la un preţ care să aducă un profit corespunzător. Dacă aceste condiţii nu sunt îndeplinite, iar aspectele referitoare la evaluarea pieţei ridică serioase semne de întrebare, este mai bine să se abandoneze ideea de afaceri în acest moment.

D. **Evaluarea procesului de producţie**. Dacă produsul poate fi vândut, se pot face în continuare specificaţiile de producţie sau stabili modalităţile de prestare a serviciilor. În acest scop trebuie precizate cantităţile de materiale necesare şi furnizorii, timpul necesar şi structura calificării, echipamentele necesare, spaţiile de producţie necesare.

Notă. Chiar dacă piaţa este atractivă, dacă nu se pot rezolva problemele legate de realizarea produsului sau prestarea serviciului, ideea trebuie abandonată.

E. **Evaluarea factorului uman**. Este unanim recunoscută importanţa calităţii factorului uman în iniţierea şi dezvoltarea afacerii. Investitorii, bancherii vor dori să ştie cine sunt fondatorii firmei şi ce pregătire şi experienţă au aceştia. De aceea, întreprinzătorul trebuie să întocmească o situaţie a principalelor calificări necesare, să precizeze cerinţele manageriale necesare, responsabilităţile, relaţiile organizaţionale şi potenţialul de dezvoltare organizaţională.

Notă. Dacă nu se poate forma o echipă de conducere care să aibă calităţile manageriale necesare şi nici nu poate fi angajat personal specializat pentru realizarea produsului sau prestarea serviciului respectiv, este mai bine să se abandoneze în acest punct ideea de produs/serviciu sau să fie reconsiderată.

F. **Evaluarea financiară**. Dacă toate condiţiile evaluărilor precedente au fost îndeplinite, întreprinzătorul trebuie să-şi pună problema sumei de bani necesară iniţierii afacerii. Desigur, în această primă fază se fac doar unele estimări asupra mărimii fondurilor necesare. Aceste estimări vor permite băncilor sau investitorilor să-şi formeze o imagine asupra necesarului de finanţat şi dacă vor fi dispuse să o facă.

Notă. Dacă suma necesară este considerabilă, şansa de intrare în afaceri pe cont propriu va fi foarte redusă şi trebuie renunţat la idee sau aceasta poate fi vândută unei firme mari.

G. **Riscuri şi probleme majore**. Chiar dacă din procesul de evaluare s-a ajuns la concluzia că se poate iniţia afacerea, este necesară încă o revizuire finală. Fiecare afacere îşi are riscurile şi problemele ei specifice. Acestea trebuie analizate cu grijă încă din această fază incipientă şi, dacă se consideră la această ultimă revizuire că riscurile sunt prea mari, întreprinzătorul s-ar putea să nu se mai implice în afacerea respectivă. Printre cele mai importante riscuri şi probleme majore sunt: o piaţă foarte mică, pe care nu se poate supravieţui, deşi produsul este unic; incapacitate de a produce la un preţ competitiv întrucât concurenţii reduc preţurile pentru a elimina "intrusul"; imposibilitatea de a introduce şi alt produs pe lângă cel existent, care poate înregistra o tendinţă de reducere a vânzărilor; lipsa controlului producţiei, dacă produsul este doar o componentă a unui produs complex realizat de altă firmă; imposibilitatea realizării unei creşteri rapide în primii doi ani, ceea ce poate reduce eficienţa produsului.

Notă finală. Dacă aceste riscuri şi probleme sunt mult mai mari în comparaţie cu recompensele ce se vor obţine, este mult mai înţelept ca întreprinzătorul să se gândească la o altă idee de afaceri.

BIBLIOGRAPHY

- Anholt, S., The Anholt City Brands Index, 2015
- Chevalier, M., Mazzalovo, G., Brands as a factor of progress, Palgrave Macmillan Publisher,
2013
- www.cityaccesindex.com
- www.legis.gov.hk
- www.legischannel.com
- www.placebrands.net
- www.uehague.com
- www.ceosforcities.org

INTERPRETATION AND APPLICATION OF THE NOTION OF RESTRICTION OR DISTORTION OF COMPETITION BY "OBJECT" WITHIN THE MEANING OF ART.101 T.F.U.E.

Anca Ileana Dușcă

Assoc. Prof., PhD, University of Craiova

Abstract. Free and undistorted competition between public or private firms of the Member States of the European Union is closely linked to the proper functioning of the internal market; this is why competition law is a major component of the substantive law of the European Union. European Union, according to Art. 3 TEU has exclusive competence to establish the competition rules necessary for its operation. If in the market fundamental freedoms, the Court has played an important role in specifying and developing these primary legal instruments of integration on competition, the European Commission has acted with priority over other institutions[1].

Keywords: free competition, the European Union, European Commission, Internal Market, agreements between enterprises, concerted practices

Temeiul legal al concurenței funcționale la nivelul Uniunii Europene

Dreptul primar, anume Art. 101 TFUE[2] prevede: (1) Sunt incompatibile cu piaţa internă şi interzise orice acorduri între întreprinderi, orice decizii ale asocierilor de întreprinderi şi orice practici concertate care pot afecta comerţul dintre statele membre şi care au ca obiect sau efect împiedicarea, restrângerea sau denaturarea concurenţei în cadrul pieţei interne şi, în special, cele care: (a) stabilesc, direct sau indirect, preţuri de cumpărare sau de vânzare sau orice alte condiţii de tranzacţionare; (b) limitează sau controlează producţia, comercializarea, dezvoltarea tehnică sau investiţiile; (c) împart pieţele sau sursele de aprovizionare; (d) aplică, în raporturile cu partenerii comerciali, condiţii inegale la prestaţii echivalente, creând astfel acestora un dezavantaj concurenţial; (e) condiţionează încheierea contractelor de acceptarea de către parteneri a unor prestaţii suplimentare care, prin natura lor sau în conformitate cu uzanţele comerciale, nu au legătură cu obiectul acestor contracte. (2) Acordurile sau deciziile interzise în temeiul prezentului articol sunt nule de drept. (3) Cu toate acestea, prevederile alin. (1) pot fi declarate inaplicabile în cazul: oricăror acorduri sau categorii de acorduri între întreprinderi; oricăror decizii sau categorii de decizii ale asocierilor de întreprinderi; oricăror practici concertate sau categorii de practici concertate care contribuie la îmbunătăţirea producţiei sau distribuţiei de produse ori la promovarea progresului tehnic sau economic, asigurând totodată consumatorilor o parte echitabilă din beneficiul obţinut şi care: (a) nu impun întreprinderilor în cauză restricţii care nu sunt

[1] A se vedea: A. Groza, *Uniunea Europeană Drept material*, Ed. C. H. Beck, București, 2014, p.143; Ch. Gavalda, G. Parleani, *Droit des affaires de l'Union européenne*, 6e éd, Juris Classeur, Paris, 2010, p.796; G. D. Gărăiman, D. Dănișor, O. Ghiță, R. Răducanu, M. Soreață, D. D. Gătăiman, *Mic dicționar de termeni juridici în spațiul european*, Universitaria, Craiova, 2008; A. C. Agapie (Păun), *Dificultăți asupra conceptului de egalitate a sexelor în secolul XXI*, în Studii și cercetări juridice europene, Ediția 10, Ed. Universul Juridic, București, pag. 721, Timișoara, Conferința internațională a doctoranzilor în drept, Universitatea de Vest din Timișoara; A. C. Agapie (Păun), *Prevalența „cauzelor justificative speciale" asupra protecției drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei în cazul infracțiunii de violare a secretului corespondenței*, Conferința Internațională a Doctoranzilor în Drept, Studii și cercetări juridice europene, Facultatea de Drept, Universitatea de Vest din Timișoara, Conferința Internațională a doctoranzilor în drept, Ediția a 11-a, 2019.

[2] Ex-art. 81 TCE/85 TCEE.

indispensabile pentru atingerea acestor obiective; (b) nu oferă întreprinderilor posibilitatea de a elimina concurenţa în ceea ce priveşte o parte semnificativă a produselor în cauză.[1]

Comentarii

Rolul art. 101 TFUE este de a preveni toate comportamentele anticoncurenţiale rezultând din acorduri sau alte practici între două sau mai multe întreprinderi care deformează jocul concurenţei, prin „împiedicarea, restrângerea sau distorsionarea concurenţei", şi care sunt susceptibile să afecteze comerţul între statele membre[2]. Tocmai de aceea art. 101 TFUE nu defineşte „acordurile între întreprinderi, deciziile asociaţiilor de întreprinderi, practicile concertate", textul legal urmărind astfel să cuprindă în sfera sa[3], orice asemenea acte care ar reprezenta obstacole ori bariere în calea comerţului dintre statele membre[4].

Din punctul de vedere al politicii economice[5], se estimează că astfel de înţelegeri au, în mod logic, drept consecinţă preţuri mai ridicate şi consum mai mic, ceea ce n-ar fi existat în cazul absenţei înţelegerii, acordului sau practicii concertate[6]. Conform art. 101 TFUE,

---

[1] A se vedea: Regulamentul (UE) nr. 330/2010 al Comisiei din 20 aprilie 2010 privind aplicarea art. 101 alin. (3) din Tratatul privind funcţionarea Uniunii Europene categoriilor de acorduri verticale şi practici concertate (JOUE L 102/1, 23 aprilie 2010); Comisia Europeană, Orientări privind restricţiile verticale (Text cu relevanţă pentru SEE) (2010/C 130/01) (JOUE C 130/1, 19 mai 2010); Regulamentul (UE) nr. 461/2010 al Comisiei din 27 mai 2010 privind aplicarea art. 101 alin. (3) din Tratatul privind funcţionarea Uniunii Europene categoriilor de acorduri verticale şi practici concertate în sectorul autovehiculelor (JOUE, 28 mai 2010, L 129/52).

[2] G. Wagner, *Should Private Enforcement of Competition Law be Strengthened?* în D. Schmidtchen, M. Albert, S. Voigt, *The More Economic Approach to European Competition Law*, Tubingue, Mohr Siebeck, 2007, pp. 120-21; D. Hensler, *Class Action Dilemmas: Pursuing Public Goals for Private Gains*, Santa Monica, RAND Institute for Civil Justice, 2000, p. 69. A se vedea și: A.Băbălău, *Măsuri legislative adoptate de Comunitatea Europeană în domeniul fiscalității directe*, www.proceedings.univ-danubius.ro/index.php/eirp/article/view/1152/1069; S. Cercel, L. Dumitrescu, *Termes et symboles dans le domaine juridique. L'identification de la personne physique par chiffres*, în revista Studii şi Cercetări de Onomastică şi Lexicologie (SCOL), anul V, nr. 1-2/2012, pp. 99-108, Universitatea din Craiova, Facultatea de Litere, Centrul de Cercetări în Onomastică şi Lexicologie; D. C. Dănişor, *Drept constituţional şi instituţii politice*, vol. I. Teoria generală,Tratat, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2007.

[3] A se vedea: D. Dănișor, *La traduction juridique, facteur d'intégration européenne*, Proceedings ale Congresului Integrarea Europeană, - între tradiție și modernitate, Ed. Universității "Petru Maior", Volum 5/2014, p. 713-717; A-I.Dușcă, D. Dănișor, *Consumers and European Contract Law*, The knowlegge-Based Organization the 20th International Conference 12-14 June 2014, Land Forces Academy, Nicolae Bălcescu Land Forces Academy Publishing House, p. 64-69; A.I. Dușcă, D. Dănișor, *Dicționar de dreptul Uniunii Europene*, Ed. Simbol, 2019; A. Fuerea, *Manualul Uniunii Europene*, ed. a III-a revizuită şi adăugită, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2006; A. E. Lupu, *The Role of the European Court of Justice in the Process of European Integration*, Revista de Ştiinţe Politice, tr.6-7/2005, p. II4-125, Ed. Universitaria, Craiova, 2005.

[4] A se vedea: E.G. Olteanu, *Dreptul concurenţei comerciale*, Ed. Universitaria, Craiova, 2002, p. 136 şi urm.; P. Craig, G. de Búrca, *Dreptul Uniunii Europene Comentarii, jurisprudenţă şi doctrină*, ed. a IV-a, serie coordonată de B. Andreşan-Grigoriu şi T. Ştefan, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2009; A. Fuerea, *Manualul Uniunii Europene, ed. a IV-a, revăzută şi adăugită după Tratatul de la Lisabona* (2007/2009), Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2010; G. Becker, *Crime and Punishment : An Economic Approach*, Journal of Political Economy, 1968, nr.2, pp. 180-85.

[5] A se vedea: I. Maher, *Regulation and Modes of Governance in EC Competition Law: What's New in Enforcement?*, Fordham Int'l L.J., 2008, pp. 1713 – 1716; R. Summer, *Pragmatic Instrumentalism in Twentieth Century American Legal Thought – a synthese and critique of our dominant general theory and its use*, Cornell Law Review, no 66, 1980-81, pp. 862 – 948; B. Frydman, *Comment penser le droit global*?, în J.-Y. Chérot, B. Frydman, *La science du droit à l'ère de la globalisation*, Bruylant, Bruxelles, 2012, p. 26; I. Maher, *Competition Law Modernization : an Evolutionary Tale ?*, în P. Craig, G. de Búrca, *The Evolution of EU Law*, Oxford, OUP, 2011, pp. 717 – 742; D.J. Gerber, *The Transformation of European Community Competition Law* ?, Harv. Intl. L.J., 1994, pp. 97; F. Denord, A. Schwartz, *L'économie (très) politique du traité de Rome*, Politix, 2010, no 89, p. 39 ; A.L.Nicu, *Noţiunea de serviciu public în dreptul administrativ românesc*, în volumul Ad honorem Gheorghe Vlăduţescu, Ed. Universitaria, Craiova, 2007; A.L.Nicu, *Determinări ale caracterului dinamic al fenomenului administrativ în România datorate Noului Cod civil şi Noului Cod de procedură civilă*, Ed. Sitech, Craiova, 2014; A.L.Nicu, *Contencios administrativ. Aplicaţii*, Ed. Sitech, Craiova, 2014.

[6] A se vedea: S. Yeazell, *From Medieval Group Litigation to the Modern Class Action*, New Haven, Yale University Press, 1987, p. 232; S. Calkins, *Coming to Praise Criminal Antitrust Enforcement*, în C.-D. Ehlermann, I. Atanasiu, *European Competition Law Annual 2006*, Oxford/Portland, Hart Publishing, 2007, pp.343 - 356; P. Mathijsen, *A Guide to European Union Law as Amended by the Treaty of Lisbon*, 10e éd, Londres, Sweet & Maxwell, 2010, p. 28; L. Vogel, *Droit européen de la concurrence*, LawLex, Paris, 2010, p.

sancţiunea imediată este nulitatea, dar interdicţia nu este absolută, câtă vreme art. 101 alin. (3) TFUE prevede posibilitatea pentru Comisie de a excepta anumite acorduri specifice de la aplicarea art. 101 alin. (2) TFUE. În textul art. 101 alin. (1) TFUE, figurează o listă nelimitativă de practici şi acorduri interzise: fixarea directă sau indirectă a preţului în comun de concurenţi, acorduri de împărţire a pieţelor, a surselor de aprovizionare sau a pieţelor de desfacere, acorduri de aplicare discriminatorie a condiţiilor comerciale. Că avem de-a face cu o enumerare nelimitativă rezultă chiar din text: „sunt incompatibile cu piaţa internă şi interzise orice acorduri între întreprinderi,..... *în special, cele care*..."[1]. Deoarece enumerarea prevăzută de art. 101 alin. (1) TFUE are doar un caracter exemplificativ, au fost considerate ca practici sau acorduri interzise şi următoarele acte: acordurile comerciale colective exclusive între producătorii naţionali şi cumpărători; acordurile de adaptare a preţurilor de import, la nivelul preţurilor naţionale; practicile de reducere colectivă a cifrei de afaceri, a producătorilor dintr-un stat; creşterile simultane de preţuri; restricţiile privind importurile, interdicţiile ori restricţiile privind exporturile, fixare de cote de export; rabaturi de preţuri; promisiunile de a nu contesta validitatea brevetelor[2]. Tot asemenea sunt și acordurile care vizează în esenţă, să permită mai multor întreprinderi concurente, să pună în aplicare o politică comună având ca obiect modificarea, în mod sensibil, a structurii pieţei prin intermediul unui mecanism destinat să încurajeze ieşirea de pe piaţă a unora dintre ele şi, pe cale de consecinţă, reducerea supra capacităţilor care le afectează rentabilitatea, împiedicându-le să realizeze economii la scară mondială; acestea se opun în mod vădit concepţiei inerente dispoziţiilor privind concurenţa din tratat, potrivit căreia orice operator economic trebuie să-și determine, în mod autonom, politica pe care intenţionează să o urmeze pe piaţă[3]. Art. 101 TFUE urmăreşte, într-adevăr să interzică orice formă de coordonare care

---

14; R.Niţoiu, Al. Şorop, *Teoria Generală a Dreptului*, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2008; E. Oancea, *Elemente de drept penal și procedură penală*, Ed. Sitech, Craiova, 2009; E. Oancea, *Consideraţii cu privire la dezlegarea unor chestiuni de drept ivite după intrarea în vigoare a Noului Cod penal și a Noului Cod de procedură penală*, Revista Baroului Dolj, Iustitia, nr. 1/2014.

[1] Ch. Schurmans, X. Taton, *Questions actuelles de procédure en droit de la concurrence. À la recherche d'un système cohérent entre l'autorité de concurrence et l'ordre judiciaire*, în A. Puttemans, *Actualité du droit de la concurrence*, Bruylant, Bruxelles, 2007, pp. 79-80 ; E.G.Olteanu, *Dreptul concurenţei comerciale*, Ed.Universitaria, Craiova, 2002, p.109; E.G.Olteanu, *Dreptul proprietăţii intelectuale*, Ed. Universitaria, Craiova, 2003, p.208.

[2] Comisia a considerat, prin *Decizia 94/601 din 13 iulie 1994* (IVC/338 33 „Cartoon") JOCE L. 243 din 19 septembrie 1994, că un număr de 19 întreprinderi au încălcat art. 85 alin. (1) prin participarea, în anumite perioade determinate, la un acord şi o practică concertată datând de la mijlocul anului 1986, în virtutea cărora furnizorii de carton din Comunitatea europeană: „1) s-au regrupat în cadrul unor întruniri secrete şi instituţionalizate în scopul de a negocia şi de a adopta un plan sectorial de restrângere a concurenţei; 2) au decis, de comun acord, măriri regulate ale preţurilor pentru fiecare calitate a produsului în fiecare monedă naţională; 3) au planificat şi pus în aplicare măriri de preţuri simultane şi uniforme în ansamblul CE; 4) s-au înţeles pentru a menţine părţile din piaţa fabricanţilor la niveluri constante, cu modificări ocazionale; 5) au luat, din ce în ce mai frecvent, de la începutul anului 1990, măsuri concertate de control al aprovizionării pieţei comunitare, în scopul de a pune în aplicare acele măriri de preţuri concertate; 6) au schimbat informaţii de producţie comerciale privind livrările, preţurile, hotărârile de producţie, comenzile şi indicele de utilizare a maşinilor, în scopul de a susţine măsurile de mai sus". A se vedea O. Manolache, *Regimul juridic al concurenţei în dreptul comunitar*, Ed.All Beck, România, Bucureşti, 1997, pp. 11-12; C. Mongouachon, *L'ordolibéralisme : contexte historique et contenu dogmatique*, Concurrences, no 4-2011, pp. 70 – 78; C. Ahlbom, C. Grave, *Walter Eucken and Ordoliberalism: An Introduction from a Consumer Welfare Perspective*, Competition Policy International, vol. 2, no 2, 2006, http:// ssrn.com/abstract=1585797; B.M.C.Predescu, *Conséquences de l'intégration européenne sur la théorie générale du conflit des lois*, în „The State and The Legal System – Institutional Contemporary Transformations", Ed. Hamangiu, Bucureşti 2006; B.M.C.Predescu, *Puterea executivă a Uniunii Europene în contextul reformei actuale*, în „Administraţia publică în spaţiul european - prezent şi perspective", Ed. Universitaria, Craiova, 2006; B.M.C.Predescu, *Ordine constituţională şi comunitară armonizate din perspectiva Tratatului de la Lisabona*, Pandectele Române nr. 9/2007 ; C.Stanciu, R. Niţoiu, *Aspects regarding the Sources of the Transportation Law in the National and Community's Laws*, Rev. Șt. Juridice, 2009.

[3] A se vedea: C.Townley, *Which goals count in article 101 TFEU?: Public policy and its discontents*, European Competition Law Review, Issue 9, 2011, Sweet & Maxwel l, London, pp.225-230; C.Townley, *Is anything more Important than Consumer Welfare (in Article 81 EC)? Reflections of a Community Lawyer*, Cambridge Yearbook of European Legal Studies, Vol. 10, December 12, 2008, p. 345; O.Odudo, *The Wider*

substituie în mod conştient riscurile concurenţei, cu o cooperare practică între întreprinderi[1]. În ceea ce priveşte punerea în aplicare a unor astfel de acorduri, introducerea unei contribuţii plătite întreprinderilor care se retrag, de către întreprinderile care rămân pe piaţă, constituie un obstacol în dezvoltarea naturală a cotelor de piaţă pentru unele dintre întreprinderile care rămân, care sunt motivate astfel să nu depăşească volumul obişnuit de producţie sau chiar să îngheţe producţia, constituind o restricţie al cărei obiect are caracter anticoncurenţial. Aceeaşi este situaţia restricţiilor impuse întreprinderilor care se retrag, în ceea ce priveşte posibilitatea de a dispune de instalaţiile lor de producţie şi de a le utiliza, în măsura în care astfel de restricţii urmăresc să evite ca aceste instalaţii să poată fi utilizate de noi operatori care intră pe piaţă, pentru a concura cu întreprinderile care rămân[2]. Faptul că restricţiile menţionate, precum şi clauza de neconcurenţă impusă întreprinderilor care se retrag sunt limitate în timp, nu este de natură să pună sub semnul întrebării constatarea caracterului anticoncurenţial al obiectului lor[3].

Art. 101 alin. (1) TFUE interzice înţelegerile între întreprinderi ceea ce înseamnă că mai întâi, trebuie să existe două sau mai multe întreprinderi, între care să se realizeze un acord de voinţă, și, apoi că înţelegerile sunt orice fel de acorduri încheiate cu intenţia de a coordona comportamentul întreprinderilor pe piaţă[4]; aceasta presupune asumarea explicită a unor obligaţii de către părţi, obligaţii ce se pot încadra într-unul dintre cazurile enumerate de articol[5]. Din perspectiva textului legal – „... *orice* acorduri între întreprinderi, *orice* decizii ale asocierilor de întreprinderi şi *orice* practici concertate....," – înţelegem că nu există nicio restricţie cu privire la modalitatea actului juridic sau la forma acestuia[6], astfel că pentru a

---

Concerns of Competition Law, Oxford Journal of Legal Studies, Vol. 30, No. 3, 16/06/2010, pp. 599 –613; V. Korah, An *introductory Guide to EC Competition Law and Practice*, 9th edition, Hart Publishing, Oxford and Portland Oregon, 2007.

[1] *Cauza C-209/07 Competition Authority c. Beef Indistry Development Society Ltd. şi Barry Brathers Meats ltd., hotărârea Curţii din 20 noiembrie 2008* (pct. 31).

[2] A se vedea: M.Furse, *Competition Law of the EC and UK*, 5th edition, Oxford University Press Inc., New York, 2006; K.J.Cseres, *The Controversies of the Consumer Welfare Standard*, The Competition Law Review, Vol. 3, Issue 2, March 2007, pp. 121– 173.

[3] În industria procesării cărnii de vită şi mânzat, un acord având astfel de caracteristici, încheiat între principalele 10 întreprinderi concurente dintr-un stat membru şi care prevede, printre altele, o reducere a capacităţilor de prelucrare de ordinul a 25%, are ca obiect împiedicarea, restrângerea sau denaturarea concurenţei în sensul art. 81 alin. (1) TCE. Ibidem, pct. 40 din hotărârea *Curţii din 20 noiembrie 2008*, dată în *Cauza C-209/07 Competition Authority c. Beef Indistry Development Society Ltd. şi Barry Brathers Meats ltd*.

[4] C. Ahlborn, A. Grave, *Competition Policy International*, în *Walter Eucken and Ordoliberalism: An introduction from a Consumer Welfare Perspective*, Vol. 2, No. 2, Autumn 2006, http://ssrn.com/abstract=1585797; A. Albors - Llorens, *EC Competition Law and Policy*, Willan Publishing, Cullompton, Devon, 2002; O. Andrichuk, *Rediscovering the spirit of competition: on the normative value of the competitive process*, European Competition Journal, Vol. 6, No. 3, Dec. 2010, pp. 575 – 610.

[5] E.G. Olteanu, *op. cit.*, p. 136; O. Manolache, *Regimul juridic al concurenţei în dreptul comunitar*, Ed. All, Bucureşti, p. 121.

[6] A se vedea şi *Hotărârea Curţii (Camera a doua) din 22 octombrie 2015*, dată *în cauza C-194/14 P*, având ca obiect un recurs formulat în temeiul art. 56 din Statutul Curţii de Justiţie a Uniunii Europene; AC-Treuhand AG, cu sediul în Zürich (Elveţia), recurentă, cealaltă parte din procedură fiind: Comisia Europeană, pârâtă în primă instanţă. Prin recursul formulat, AC-Treuhand AG solicita anularea Hotărârii Tribunalului Uniunii Europene din 6 februarie 2014, AC-Treuhand c. Comisiei (T-27/10, EU:T:2014:59), prin care acesta a respins acţiunea sa având ca obiect anularea Deciziei C(2009) 8682 final a Comisiei Europene din 11 noiembrie 2009 privind o procedură de aplicare a art. 81 CE şi a art. 53 din Acordul privind SEE (cazul COMP/38589 – Pieţele europene ale stabilizatorilor din staniu şi ale stabilizatorilor termici ESBO/esteri) sau, în subsidiar, reducerea amenzilor care i-au fost aplicate potrivit acestei decizii. În hotărâre se precizează: Este necesar să se stabilească *dacă o întreprindere de consultanţă poate fi considerată răspunzătoare pentru o încălcare a art. 81 alin. (1) CE atunci când aceasta contribuie în mod activ şi în deplină cunoştinţă de cauză la punerea în aplicare sau la continuarea unei înţelegeri între producătorii activi pe o piaţă distinctă de cea pe care acţionează întreprinderea respectivă* (pct. 26). În ceea ce priveşte art. 81 alin. (1) CE, în temeiul căruia sunt incompatibile cu piaţa comună şi interzise acordurile între întreprinderi, deciziile asocierilor de întreprinderi şi practicile concertate care prezintă anumite caracteristici, este necesar să se constate mai întâi că nimic din modul de redactare a acestei dispoziţii *nu indică faptul că interdicţia care este prevăzută în cuprinsul său vizează doar părţile la astfel de acorduri sau practici concertate care sunt active pe pieţele afectate de acestea* (pct. 27). Trebuie amintit de asemenea că, potrivit

exista un acord, în sensul art. 101 alin. (1), este necesar ca întreprinderile să-şi fi exprimat voinţa într-un mod determinat și să-şi fi manifestat intenţia comună de a se comporta pe piaţă, într-un mod care restrânge concurenţa[1].

Deoarece art. 101-102 TFUE[2] sunt incluse în secţiunea „Reguli aplicabile întreprinderilor", înţelegem că ele se aplică întreprinderilor, ca agenţi economici[3]. Noţiunea de întreprindere nu este definită de Tratat, definirea sa căzând în sarcina doctrinei şi a jurisprudenţei. Din punct de vedere economic[4], întreprinderea este un ansamblu de mijloace umane şi materiale concordante sub o direcţie economică pentru realizarea unui obiectiv economic[5]. Tribunalul de Primă Instanţă a calificat drept întreprindere „toate entităţile economice constituite dintr-un ansamblu de elemente materiale şi umane"[6] iar Comisia a considerat că „toate entităţile ce desfăşoară o activitate comercială pot fi considerate întreprinderi". La rândul său, Curtea de Justiţie a precizat că art. 85 TCEE se adresează entităţilor economice, constând fiecare într-o organizare unitară de elemente personale, materiale şi imateriale, urmărind de o manieră durabilă, un scop economic determinat de a produce şi a vinde, de exemplu, în vederea maximizării profitului său, eventual chiar în detrimentul profiturilor individuale ale diferitelor componente ale sale"[7]. Rezultă că, noţiunea de întreprindere, în funcţie de care se analizează dreptul Uniunii privind concurenţa, nu se confundă cu societăţile, deoarece art. 101-102 TFUE se aplică întreprinderilor indiferent de forma juridică: societăţi civile, cooperatiste, comerciale, grupuri de interese economice, stabilimente publice dotate cu personalitate morală, asociaţii, fundaţii etc.; chiar şi o persoană fizică poate să constituie o întreprindere.[8]

O întreprindere, este un ansamblu organizat de resurse economice și umane (care nu are nevoie de o formă juridică determinată, putând să fie o persoană fizică, o persoană juridică sau un grup a cel puţin două dintre acestea), care trebuie să funcţioneze ca o unitate economică independentă, autonomă şi să realizeze o activitate economică pe o bază durabilă[9]. Toate cele mai sus precizate reprezintă condiţii pentru ca o entitate economică să fie socotită o întreprindere căreia să i se poată aplica dispoziţiile TFUE în materia concurenţei[10]. Astfel,

---

jurisprudenţei Curţii, *existenţa unui „acord" se întemeiază pe expresia unei voinţe concordante a cel puţin două părţi, forma potrivit căreia se manifestă această concordanţă nefiind determinantă în sine* (pct. 28). În acest sens este și Hotărârea Comisia c. Volkswagen, C-74/04 P, EU:C:2006:460, pct. 37.

[1] E.G. Olteanu, *op. cit.*, p. 137; C. Nourissat, *Droit communautaire des affaires*, Paris, Dalloz, 2e éd., 2005; A. Fuerea, *Drept comunitar al afacerilor*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2003; S. Deleanu, *Drept comunitar al afacerilor*, Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj, 2001.

[2] Art. 81-82 TCE.

[3] A se vedea: A. A. Leff, *Economic Analysis of Law: Some Realism about Nominalism*, Virginia L. Rev., 1974, Vol. 60, p.451; T. C. Armitage, *Economic Efficiency as a Legal Norm*, Research in Law and Economics, 1985, pp.1-27; V. I. Lianos, *La transformation du droit de la concurrence par le recours à l'analyse économique*, Bruylant et Sakkoulas, Bruxelles et Athènes, 2007; A.-L. Sibony, *Le juge et le raisonnement économique en droit de la concurrence*, LGDJ, coll. «Droit et économie», Paris, 2008, pp.87 – 90; I. Lianos, *Shiftling Narratives in the European Internal Market: Efficient restrictions of Trade and the Nature of "Economic" Integration*, European Business Law Review, 2010, pp. 705-760.

[4] Ch. Dollo, *La dynamique de l'économie: la concurrence*, Cahier français n°315 Comprendre l'économie 1. Concepts et mécanismes, La Documentation française, 2003, p.91.

[5] A. Fuerea, *Manualul Uniunii Europene*, ed. a IV-a, revăzută şi adăugită după Tratatul de la Lisabona (2007/2009), Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2010.

[6] TPI. *hot. 17 dec. 1991, Enichem, dos. T6/89, Rec. II. 1623.*

[7] *Hot. din 10 martie 1992, Shell international c. Comisiei* citată de O. Manolache, *Drept comunitar*, ed. a IV-a, Ed. All Beck, Bucureşti, 2004, p. 29; G. Tudor, D. Călin, *Jurisprudenţa CJCE, vol. I, Principiile dreptului comunitar Concurenţa Libera circulaţie a mărfurilor*, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2006.

[8] R. Bork, *The Antitrust Paradox: A Policy at War with Itself*, Basic Books, New York, 1978; P. Combemale, *Les grandes questions économiques et sociales*, La Découverte, Paris, 2009.

[9] A se vedea: O. Manolache, *op. cit.*, *Drept comunitar*, p. 7; G. Tudor, D. Călin, *Jurisprudenţa CJCE, vol. I, Principiile dreptului comunitar Concurenţa Libera circulaţie a mărfurilor*, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2006.

[10] E. Mackaay, S. Rousseau, *Analyse économique du droit*, Dalloz et Thémis, 2008, p.437; C. Fluet, J. Rochfeld, C. Jamin, *Droit et économie des contrats*, LGDJ, coll. *Droit et économie*, Paris, 2008; O.Odudu, *Editorial – Competition: Efficiency and Other Things*, Competition Law Review, 2009, n°1, pp.1-4; L. Parret, *Shouldn't We*

faptul că nu este nevoie de o formă juridică determinată, pentru ca o entitate economică să fie socotită întreprindere se explică prin: aceea că, graţie definiţiei generoase oferite de Curtea de Justiţie, orice entitate ce desfăşoară o activitate economică poate fi socotită întreprindere (observăm că definiţiile Curţii de Justiţie tind să reducă sau să anihileze orice tendinţă a statelor ori întreprinderilor de a scăpa de sub reglementările Tratatului; tocmai de aceea Curtea de Justiţie nu se opreşte doar la o formă juridică determinată); aceea că în cursul existenţei sale o întreprindere poate să-şi schimbe, prin fuziune ori divizare, forma juridică; aceea că, activitatea economică presupune cu necesitate capacitatea de a avea resurse şi de a încheia contracte în legătură cu ele şi prin urmare, măcar o parte a întreprinderii trebuie să aibă personalitate juridică[1].

În acest sens Curtea de Justiţie, într-o hotărâre a afirmat: „pentru a intra sub incidenţa interdicţiei prevăzute la art. 81 alin. (1) TCE, un acord trebuie să aibă ”*ca obiectiv sau ca efect împiedicarea, restrângerea sau denaturarea concurenţei în cadrul pieţei comune*”. Caracterul alternativ al acestei condiţii, indicat prin conjuncţia *sau*, conduce mai întâi la necesitatea de a analiza însuşi obiectul acordului, ţinând seama de contextul economic în care acesta trebuie să fie aplicat. Pentru a aprecia, *dacă un acord este interzis prin art. 81 alin. (1) TCE, luarea în considerare a efectelor sale concrete este superfluă, atunci când se dovedeşte că acesta are ca obiect, împiedicarea, restrângerea sau denaturarea concurenţei în cadrul pieţei comune*[2]. Cu toate acestea, în cazul în care analiza clauzelor acestui acord, nu ar indica un grad suficient de nocivitate pentru concurenţi, ar trebui, prin urmare, să se examineze efectele acestuia şi, pentru a fi interzis, să se identifice elementele care probează că, în fapt, concurenţa a fost împiedicată, restrânsă sau denaturată în mod sensibil. Distincţia între «încălcarea prin obiect» şi «încălcarea prin efect», rezultă din împrejurarea că anumite forme de coluziune[3] între întreprinderi pot fi considerate, prin însăşi natura lor, ca fiind dăunătoare pentru buna funcţionare a concurenţei”.[4]

Know What We Are Protecting? Yes We Should! A Plea for a Solid and Comprehensive Debate about the Objectives of EU Competition Law and Policy, European Competition Journal, 2010, n°2, pp.339-376.

[1] J. Boulouis, R.-M. Chevallier, D. Fasquelle, M. Blanquet, *Les grands arrêts de la jurisprudence communautaire, tome 2, Droit communautaire des affaires Marché intérieur Politiques communautaires*, Paris, Dalloz, 5e éd., 2002. În *Hotărârea Curţii (Camera a doua) din 1 iulie 2010, dată în cauza C-407/08* P, având ca obiect un recurs formulat în temeiul art. 56 din Statutul Curţii de Justiţie, Knauf Gips KG, cu sediul în Iphofen (Germania), recurentă, cealaltă parte în proces fiind Comisia Europeană, pârâtă în primă instanţă, se precizează: „Dreptul concurenţei al Uniunii are în vedere activităţile întreprinderilor. *Noţiunea de întreprindere cuprinde orice entitate care exercită o activitate economică, independent de statutul juridic al acestei entităţi şi de modul său de finanţare*. Plasată în acest context, noţiunea trebuie să fie înţeleasă în sensul că desemnează o unitate economică chiar dacă din punct de vedere juridic această unitate economică este constituită din mai multe persoane fizice sau juridice. Existenţa unei unităţi economice poate fi astfel dedusă dintr-o serie de elemente care concordă, chiar dacă niciunul dintre aceste elemente, luat în considerare în mod izolat, nu poate stabili existenţa unei asemenea unităţi”. A se vedea și: A.L.Nicu, *Consideraţii privind modificarea raporturilor de serviciu în temeiul O.U.G. nr.37/2009 şi O.U.G. nr.105/2009*, în volumul Revista de drept procedural nr.1/2009, Ed. Sfera Juridică, Cluj Napoca, 2009.

[2] A se vedea: K. Alter, *Establishing the Supremacy of European Law: The Making of an International Rule of Law in Europe*, Oxford Studies in European Law, Oxford: Oxford University Press, 2001, p.48; W. Mattli, A.-M. Slaughter, *Revisiting the European Court of Justice*, International Organization 52, no. 01, December 1998, p.177; A. Stone Sweet, Th. L. Brunell, *The European Court and the National Courts: A Statistical Analysis of Preliminary References, 1961–95*, Journal of European Public Policy 5, no. 1, 1998, pp. 66–97; C. J. Carrubba, L. Murrah, *Legal Integration and Use of the Preliminary Ruling Process in the European Union*, International Organization 59, no. 2, 2005, pp. 399–418; M. Wind, *The Nordics, the EU and the Reluctance Towards Supranational Judicial Review*, JCMS: Journal of Common Market Studies 48, no. 4, September 2010, pp. 1039–1063; L.Conant, *Europeanization and the Courts: Variable Patterns of Adaptation among National Judiciaries*, in Transforming Europe: Europeanization and Domestic Change, Cornell University Press, 2001.

[3] *coluziúne sf* [At: DN[2] / Pl: *~ni* / E: fr *collusion*, lat *collusio, -onis*] (Rar) înțelegere secretă între două părți, două persoane etc. în detrimentul unei a treia. Micul dicționar academic, ediția a II-a, https://dexonline.ro/surse

[4] *Cauza C-209/07, hotărârea Curţii de Justiţie din 20 noiembrie 2008* (pct. 15-17). A se vedea: *Hotărârea Curţii (Camera a doua) din 20 ianuarie 2016 dată în cauza C-373/14 P*, având ca obiect un recurs formulat în temeiul art. 56 din Statutul Curţii de Justiţie, introdus la 31 iulie 2014, de Toshiba Corporation, cu sediul în Tokyo (Japonia), recurentă, cealaltă parte din procedură fiind Comisia Europeană, pârâtă în primă instanţă. Prin recursul

Când este vorba de un *contract scris,* contract de distribuire, de exemplu, acordul de voinţă există fără nicio îndoială. Deoarece dreptul concurenţei este fondat pe realitatea comportamentelor, indiferent care ar fi forma juridică a acordului, sunt reprimate şi *gentlemen's agreement*, prin care, fiecare parte se simte obligată faţă de cealaltă, fără să fi fost formalizate obligaţiile lor prin contract[1]. Situaţia este mai complicată când este vorba de un pact sau o practică ocultă; în sânul întreprinderilor, dirigenţii sunt informaţi despre constrângerile dreptului concurenţei şi de aceea, când o practică concurenţială este aplicată, probele scrise deseori lipsesc. În asemenea cazuri, Comisia este obligată să se pronunţe pe singurul fundament al indiciilor, pe care a reuşit să le obţină privind comportamentul anticoncurenţial al întreprinderilor bănuite că ar fi participat la o înţelegere. Printre indicii, se găseşte deseori, un comportament paralel pe piaţă a două sau mai multe întreprinderi, care nu pot oferi explicaţii obiective ale comportamentului lor[2]. Într-o hotărâre Tribunalul de Primă Instanţă sublinia: „în caz de litigiu privind existenţa unei încălcări a normelor privind concurenţa, revine Comisiei obligaţia de a stabili elementele de probă care pot demonstra, suficient de temeinic, existenţa faptelor care constituie încălcarea. Atunci când este vorba despre acorduri şi despre practici concertate cu obiect anticoncurenţial, Comisia trebuie să dovedească, în principal, că întreprinderea a intenţionat să contribuie, prin propriul comportament, la obiectivele comune urmărite de totalitatea participanţilor şi că a avut

---

formulat, Toshiba Corporation solicită anularea Hotărârii Tribunalului Uniunii Europene din 21 mai 2014, Toshiba c. Comisiei (T-519/09, EU:T:2014:263), prin care i s-a respins acţiunea având ca obiect anularea Deciziei C(2009) 7601 final a Comisiei Europene din 7 octombrie 2009 privind o procedură în temeiul art. 81 CE (cazul COMP/39.129 – Transformatoare). Prin decizia în litigiu, Comisia a constatat că Toshiba a participat, în perioada 9 iunie 1999-15 mai 2003, la o înţelegere ilicită care acoperea întreg teritoriul SEE şi Japonia. Această înţelegere consta într-un acord încheiat verbal între, pe de o parte, producătorii de transformatoare europeni şi, pe de altă parte, producătorii japonezi, având ca obiect respectarea pieţelor de pe teritoriile fiecăruia dintre aceste două grupuri de producători de transformatoare prin abţinerea de la efectuarea de vânzări pe pieţele respective („gentlemen's agreement") (pct. 10). În hotărâre se precizează: La pct. 228 din hotărârea atacată, Tribunalul a constatat că Comisia a reţinut în mod întemeiat că *un acord precum gentlemen's agreementul, în calitate de acord de împărţire a pieţei, trebuia să fie calificat drept „restrângere prin obiect"* (pct. 23). În această privinţă, trebuie amintit că, pentru a intra sub incidenţa interdicţiei prevăzute la art. 101 alin. (1) TFUE, un acord trebuie să aibă „ca obiect sau efect" împiedicarea, restrângerea sau denaturarea concurenţei în cadrul pieţei interne. Potrivit unei jurisprudenţe constante a Curţii ulterioară pronunţării Hotărârii LTM (56/65, EU:C:1966:38), caracterul alternativ al acestei condiţii, indicat prin utilizarea conjuncţiei „sau", conduce mai întâi la necesitatea de a analiza însuşi obiectul acordului (pct. 24). Aşadar, atunci *când obiectul anticoncurenţial al unui acord este dovedit, nu este necesar să se stabilească efectele sale asupra concurenţei* (pct. 25).

[1] A se vedea: L. Cartou, *Communautés Européennes*, 10e éd., Précis Dalloz, 1991, pp. 274-275; O. Manolache, *op. cit.*, *Regimul juridic al concurenţei...*, p. 113; E.G. Olteanu, *op. cit.*, p. 137; D.I. Scarlat, *Some considerations and controversies over the assignation of the author`s patrimonial rights*, Journal of Romanian Literary Studies, nr.18/2019, Institutul de Studii Multiculturale Alpha, Ed. Arhipelag XXI; D.I. Scarlat, *Breief considerations regarding national and european regulations in the matter of unfair terms in insurance contracts,* International Romanian Humanities Journal, Arhipelag XXI Press, în cadrul Conferinței internaționale Globalization, Intercultural Dialogue and National Identity, ediția a șasea, Identity and Dialogue in the Era of Globalization, Social Sciences, 25-26 mai 2019, Tîrgu Mures; D.I.Scarlat, *The private copy and compensatory remuneration - present and future,* International Romanian Humanities Journal, Arhipelag XXI Press, în cadrul Conferinței internaționale Globalization, Intercultural Dialogue and National Identity, ediția a șasea, Identity and Dialogue in the Era of Globalization, Social Sciences, 25-26 mai 2019, Tîrgu Mureș.

[2] A se vedea: *Hotărârea Curţii (Camera a doua) din 1 iulie 2010, dată în cauza C-407/08 P*, având ca obiect un recurs formulat în temeiul art. 56 din Statutul Curţii de Justiţie, şi părţi: Knauf Gips KG, fostă Gebrüder Knauf Westdeutsche Gipswerke KG, cu sediul în Iphofen (Germania), recurentă, cealaltă parte în proces fiind Comisia Europeană, pârâtă în primă instanţă. În hotărâre se precizează: ... după cum a hotărât deja Curtea, având în vedere că interdicţia de a participa la practici şi la acorduri anticoncurenţiale, precum şi sancţiunile care pot fi aplicate autorilor încălcării sunt notorii, *în mod obişnuit activităţile pe care aceste practici şi acorduri le presupun se desfăşoară în mod clandestin, reuniunile se ţin în secret, cel mai adesea într-un stat terţ, şi documentaţia aferentă acestora este redusă la minimum*. Chiar în cazul în care Comisia descoperă înscrisuri ce atestă în mod explicit un contact nelegal între operatori, precum procesele-verbale ale unei reuniuni, în mod normal acestea nu vor fi decât fragmentare şi dispersate, astfel încât adesea este necesar ca anumite detalii să fie reconstituite prin deducţii. *În majoritatea cazurilor, existenţa unei practici sau a unui acord anticoncurenţial trebuie să fie dedusă dintr-un anumit număr de coincidenţe şi de indicii care, luate în ansamblu, pot constitui, în absenţa unei alte explicaţii coerente, dovada încălcării normelor de concurenţă* (pct. 49).

cunoştinţă despre comportamentul efectiv, anticipat şi chiar manifestat în alte întreprinderi, în urmărirea aceloraşi scopuri, sau că le putea prevedea în mod rezonabil şi că era dispusă să accepte riscul aferent. Or, în mod obişnuit, în cazul practicilor şi al acordurilor anticoncurenţiale, activităţile se desfăşoară în mod clandestin, reuniunile se ţin în secret şi documentaţia aferentă acestora este redusă la minim". Rezultă de aici că, chiar în cazul în care Comisia descoperă înscrisuri ce atestă în mod explicit un contract nelegal între operatori, în mod normal acestea nu pot fi decât fragmentare şi dispersate, astfel încât adesea este necesar ca anumite detalii să fie reconstituite prin deducţii. În consecinţă, în majoritatea cazurilor, existenţa unei practici sau a unui acord anticoncurenţial, dar şi eventual, a caracterului unic şi continuu al încălcării, trebuie să fie deduse dintr-un număr de coincidenţe şi de indicii care luate în ansamblu, pot constitui, în absenţa altei explicaţii coerente, dovada încălcării normelor privind concurenţa. Prin urmare, Comisia nu poate fi obligată să aducă o dovadă „dincolo de orice îndoială", privind existenţa încălcării[1]. Faţă de aceste indicii, *Comisia şi Curtea de Justiţie au construit o teorie a înţelegerilor, bazată pe prezumţii*. Toate înţelegerile comportă un aspect material şi unul psihologic: aspectul material rezultă dintr-un eveniment prin care întreprinderile au putut intra în contact, ex. un salon profesional; în absenţa înţelegerii scrise, aspectul psihologic implică, un schimb de informaţii, prin care fiecare parte primeşte informaţia, cu certitudinea că cealaltă parte va urma un anumit comportament. Prezumţia operează în sensul că permite Comisiei să facă legăturile necesare între aspectul material şi cel psihologic[2]. Nu există înţelegere, fără să existe în acelaşi timp cele două elemente, şi de asemenea, nu există înţelegere, dacă părţile sunt în măsură să furnizeze o explicaţie plauzibilă pentru comportamentul lor paralel. Curtea a apreciat, în acest sens, că un paralelism de comportament nu poate fi considerat ca reprezentând dovada unei concentrări, decât în cazul în care concentrarea este singura explicaţie posibilă[3]. Concluzia aceasta este repetată şi în alte hotărâri în care, în plus, se afirmă: „deşi art. 81 TCE interzice orice formă de coluziune care poate denatura concurenţa, aceasta nu exclude dreptul operatorilor economici de a se adapta în mod inteligent la comportamentul constatator sau anticipat al concurenţei acestora"[4]. Acest lucru permite explicarea faptului, că anumite comportamente paralele nu sunt totuşi părţi constitutive a unei înţelegeri prohibite în sensul dreptului comunitar[5]. De

[1] *Cauza T-53/03 BPB plc. c. Comisiei, hotărârea Tribunalului de Primă Instanţă, 8 iulie 2008*.

[2] A se vedea: L. Dubouis, C. Blumann, *Droit matériel de l'Union Européenne*, Montchrestien, Paris, 4e éd., 2006; C. Nourissat, *Droit communautaire des affaires*, Paris, Dalloz, 2e éd., 2005; O. Manolache, *Drept comunitar*, ed. a IV-a, Ed. All Beck, Bucureşti, 2004; A. Fuerea, *Drept comunitar al afacerilor*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2003; S. Deleanu, *Drept comunitar al afacerilor*, Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj, 2001; S. Cercel, L. Dumitrescu, *Termes et symboles dans le domaine juridique. L'identification de la personne physique par chiffres*, în revista Studii şi Cercetări de Onomastică şi Lexicologie (SCOL), anul V, nr. 1-2/2012, pp. 99-108, Universitatea din Craiova, Facultatea de Litere, Centrul de Cercetări în Onomastică şi Lexicologie; E.T.Danciu, *Istoria dreptului românesc*, Ed. Autograf, 2014, Craiova; E. T. Danciu, *The unwritten history inour textbooks*, International Conference Knowledge – based organization, Vol. XXIII, No 2, 2017; E.T.Danciu, *Problema discontinuităţii în legislaţia învăţământului românesc*, Revista de Ştiinţe juridice, nr.1/2013.

[3] *Cauza 89/104; Hotărârea Curţii din 31 martie 1993.*

[4] Într-o situaţie în care Comisia constată că mai multe întreprinderi s-au pus de acord să pună capăt unui război al preţurilor pe mai multe pieţe europene, cvasimultaneitatea anunţurilor de majorare a preţurilor, precum şi paralelismul preţurilor anunţate, constituie indicii semnificative ale unei acţiuni concertate anterioare vizând să informeze întreprinderile cu privire la majorările de preţuri. *Cauza C-T-53/03 BPB plc. Hotărârea TPI din 8 iulie 2008*, pct. 143 şi 144.

[5] De aceea în literatura de specialitate se afirmă că „spiritul art. 85 alin. (1) TCEE nu constă în aceea că toate înţelegerile sunt apriori ilicite, ele nu devin ilicite decât dacă produc efecte ilicite". A se vedea L. Cartou, *op. cit*., p. 275; C.,Verdure, *L'assurabilité des amendes en droit de la concurrence: quo vadis* ?, Anthémis, n°150, janvier 2015, p.1; L.Bernardeau, J-P. Christienne, *Les amendes en droit de la concurrence. - Pratique décisionnelle et contrôle juridictionnel du droit de l'Union*, Bruxelles, Larcier, 2013, p.505; M. Malaurie – Vignal, *Droit de la concurrence interne et européen*, Dalloz, Paris, 6ème édition, 2014, p.264; S.Hautbourg, S.Quesson, *Le contrôle juridictionnel des décisions de la Commission imposant des amendes*, Décideurs Juridiques et Financiers, 2012, n°134, p.72; L. Idot, *Cartels, sanctions et droits fondamentaux. La Cour confirme une nouvelle fois sa jurisprudence traditionnelle sur l'interprétation de l'article 6 C.E.D.H. et de l'article 47 de la Charte*, Europe, octobre 2013, communication n°10, pp.32-33; R. Koering, P.Truche, *Retour sur le champ pénal*, in *Mélanges en hommage à Louis Edmond Pettiti*, Bruylant, Bruxelles, 1998, p.520. A se vedea şi:

exemplu, pe anumite pieţe, întreprinderile practică *price madeship*, prin care anumite întreprinderi, de regulă în cadrul industriei de automobile, aliniază preţurile lor la cele publicate de o întreprindere concurentă. Deoarece, o anumită întreprindere decide unilateral să alinieze preţurile sale la acelea ale pieţei, nu există niciun contract între părţi, niciun element material nu lasă să se înţeleagă că este vorba de o înţelegere prohibită. În concluzie, se poate afirma că înţelegerile „la care se referă art. 85 alin. (1) TCE acoperă orice tip de acord, prin care intenţia de a coordona comportamentul pe piaţă, este manifestată printr-o acceptare explicită a obligaţiilor, moral sau juridic, de către una sau mai multe părţi”[1].

Jurisprudența CJUE

Hotărârea Curţii (Camera întâi) din 19 martie 2009[2], repetă o serie din ideile anterioare: „pentru a dovedi, în mod corespunzător, participarea unei întreprinderi la o înţelegere, este suficient să se demonstreze că întreprinderea în cauză, a participat la reuniuni în cursul cărora, au fost încheiate acorduri de natură anticoncurenţială, fără să se fi opus în mod vădit. Atunci când participarea la asemenea reuniuni a fost stabilită, această întreprindere are obligaţia să prezinte indicii, de natură să demonstreze că participarea sa la acele reuniuni era lipsită de orice spirit anticoncurenţial, dovedind astfel, că le comunicase concurenţilor săi că participă la acele reuniuni având o optică diferită de a acestora. Tocmai percepţia pe care o au ceilalţi participanţi la o înţelegere, cu privire la intenţia întreprinderii, în cauză este determinantă pentru a aprecia dacă aceasta din urmă a înţeles să se disocieze de acordul ilicit. Prin urmare, simplul fapt de a părăsi o reuniune nu poate, în sine, să fie considerat o distanţare publică de înţelegerea în cauză şi revine întreprinderii în cauză, obligaţia de a prezenta indiciile privind faptul că participanţii la înţelegere au considerat că aceasta punea capăt participării sale”.

Hotărârea, mai recentă a Tribunalului (Camera a doua extinsă) din 10 noiembrie 2017, dată în cauza T-180/15[3] referitor la *interpretarea şi aplicarea noțiunii de restrângere sau de denaturare a concurenței „prin obiect”, în sensul articolului 101 alineatul (1) TFUE* precizează: în măsura în care se ridică problema calificării unor încălcări prin obiect, efectuată de Comisie, trebuie amintit că, pentru a intra sub incidența interdicției prevăzute la articolul 101 alineatul (1) TFUE, un acord, o decizie a unei asocieri de întreprinderi sau o practică concertată trebuie să aibă „ca obiect sau efect” împiedicarea, restrângerea sau denaturarea

---

A.L.Nicu, *Determinări ale caracterului dinamic al fenomenului administrativ în România datorate Noului Cod civil şi Noului Cod de procedură civilă*, Ed. Sitech, Craiova, 2014; A.L.Nicu, *Contencios administrativ. Aplicaţii*, Ed. Sitech, Craiova, 2014; A.L.Nicu, *Instituţia prefectului şi controlul de legalitate al actelor administrative*, Comunicare ştiinţifică la Sesiunea cercurilor ştiinţifice studenţeşti, Revista Paradigma nr. 1/1996, Craiova.

[1] Aceasta răspunde la întrebarea libertăţii consimţământului în momentul realizării înţelegerii. În acest sens, s-a apreciat că, atât timp cât consimţământul a fost viciat, agentul economic nu trebuie sancţionat pentru practica anticoncurenţială, acest lucru putând fi însă făcut în momentul în care se continuă aplicarea acordului şi după ce el realizează nelegalitatea acesteia. În toate cazurile practicile monopoliste pot fi săvârşite numai de agenţi economici care au puterea de a-şi determina singuri comportamentul concurenţial. A se vedea E.G. Olteanu, *op. cit*., p. 139 şi autorităţile acolo citate; B., Gomes - Casseres, *Do you really have an alliance strategy*?, Strategy & Leadership, Vol. 26, Issue 4, 1998; F., Rigaux, *La notion de fait en science juridique*, Annales de droit de Louvain, Louvain, 1988, p. 3; M. Duault, *Les méga-alliances, à l'image des groupements d'entreprises de transport maritime, en droit communautaire de la concurrence*, Mémoire, Nantes, 2011, p. 66.

[2] În cauza *C-510/06 P*, având ca obiect un recurs formulat în temeiul art. 56 din Statutul Curții de Justiție, introdus la 11 decembrie 2006, Archer Daniels Midland Co., cu sediul în Decatur, Illinois (Statele Unite), recurentă, cealaltă parte în proces fiind Comisia Europeană.

[3] Icap plc., cu sediul în Londra (Regatul Unit), Icap Management Services Ltd, cu sediul în Londra, Icap New Zealand Ltd, cu sediul în Wellington (Noua Zeelandă), reclamante, împotriva Comisiei Europene, pârâtă, având ca obiect o cerere întemeiată pe articolul 263 TFUE și prin care se solicită, cu titlu principal, anularea Deciziei C(2015) 432 final a Comisiei din 4 februarie 2015 referitoare la o procedură inițiată în temeiul articolului 101 TFUE și al articolului 53 din Acordul privind SEE (cazul AT.39861 – Instrumente financiare derivate pe rata dobânzii în yeni japonezi) și, cu titlu subsidiar, reducerea cuantumului amenzilor aplicate reclamantelor în decizia menționată.

concurenței în cadrul pieței interne[1]. În această privință, din jurisprudența Curții reiese că anumite tipuri de coordonare între întreprinderi indică un grad suficient de nocivitate pentru concurență pentru a se putea considera că examinarea efectelor acestora nu este necesară[2]; într-adevăr, anumite forme de coordonare între întreprinderi pot fi considerate, prin însăși natura lor, ca fiind dăunătoare pentru buna funcționare a concurenței[3]. Astfel, este cunoscut faptul că anumite comportamente coluzive precum cele care conduc la stabilirea orizontală a prețurilor prin înțelegeri pot fi considerate ca fiind într-o asemenea măsură susceptibile de a avea efecte negative în special asupra prețului, a cantității sau a calității produselor și serviciilor încât se poate considera inutil, în vederea aplicării articolului 101 alineatul (1) TFUE, să se demonstreze că acestea au efecte reale asupra pieței. Într-adevăr, experiența arată că astfel de comportamente atrag scăderi ale producției și creșteri de prețuri, conducând la o alocare necorespunzătoare a resurselor, în special în detrimentul consumatorilor[4]; în ipoteza în care analiza unui tip de coordonare între întreprinderi nu ar prezenta un grad suficient de nocivitate pentru concurență, ar trebui să se examineze, în schimb, efectele acesteia și, pentru a fi interzisă, să se impună întrunirea elementelor care probează că, în fapt, concurența a fost împiedicată, restrânsă sau denaturată în mod semnificativ[5]. Potrivit jurisprudenței Curții, pentru a aprecia dacă un acord între întreprinderi sau o decizie a unei asocieri de întreprinderi prezintă un grad suficient de nocivitate pentru a putea fi considerate o restrângere a concurenței „prin obiect” în sensul articolului 101 alineatul (1) TFUE, trebuie analizate cuprinsul dispozițiilor acestora, obiectivele pe care urmăresc să le atingă, precum și contextul economic și juridic în care acestea se înscriu. În cadrul aprecierii respectivului context, trebuie de asemenea să se țină seama de natura bunurilor sau a serviciilor afectate, precum și de condițiile reale de funcționare și de structura pieței sau a piețelor relevante[6]. În plus, deși intenția părților nu constituie un element necesar pentru a determina caracterul restrictiv al unui acord între întreprinderi, niciun element nu interzice autorităților din domeniul concurenței ori instanțelor naționale și ale Uniunii să țină cont de aceasta[7].

În concluzie, față de cele mai sus precizate, trebuie să reținem, în interpretarea și aplicarea noțiunii de restrângere sau denaturare a concurenței prin ”obiect” în sensul art. 101 T.F.U.E. că ideea de bază este că orice operator economic trebuie să stabilească în mod autonom politica pe care intenționează să o urmeze pe piața comună. Deși această cerință a autonomiei nu exclude dreptul operatorilor economici de a se adapta în mod inteligent la comportamentul constatat sau așteptat al concurenților lor, aceasta se opune totuși în mod riguros oricărui contact direct sau indirect între acești operatori, de natură fie să influențeze comportamentul pe piață al unui concurent actual sau potențial, fie să dezvăluie unui astfel de concurent comportamentul pe care el a decis să îl aibă sau a preconizat să îl adopte pe această piață, atunci când aceste contacte au drept obiect sau drept efect realizarea unor condiții de concurență care nu ar corespunde condițiilor normale de pe piața în cauză, ținând seama de

[1] Pct. 42.
[2] Pct. 43. Hotărârea din 11 septembrie 2014, CB/Comisia, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, punctul 49, și Hotărârea din 19 martie 2015, Dole Food și Dole Fresh Fruit Europe/Comisia, C-286/13 P, EU:C:2015:184, punctul 113; Hotărârea din 14 martie 2013, Allianz Hungária Biztosító și alții, C-32/11, EU:C:2013:160, punctul 34.
[3] Pct. 44. Hotărârea din 11 septembrie 2014, CB/Comisia, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, punctul 50, și Hotărârea din 19 martie 2015, Dole Food și Dole Fresh Fruit Europe/Comisia, C-286/13 P, EU:C:2015:184, punctul 114; Hotărârea din 14 martie 2013, Allianz Hungária Biztosító și alții, C-32/11, EU:C:2013:160, punctul 35.
[4] Pct. 45. Hotărârea din 11 septembrie 2014, CB/Comisia, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, punctul 51, și Hotărârea din 19 martie 2015, Dole Food și Dole Fresh Fruit Europe/Comisia, C-286/13 P, EU:C:2015:184, punctul 115.
[5] Pct. 46. Hotărârea din 14 martie 2013, Allianz Hungária Biztosító și alții, C-32/11, EU:C:2013:160, punctul 34, Hotărârea din 11 septembrie 2014, CB/Comisia, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, punctul 52, și Hotărârea din 19 martie 2015, Dole Food și Dole Fresh Fruit Europe/Comisia, C-286/13 P, EU:C:2015:184, punctul 116.
[6] Pct. 47. Hotărârea din 11 septembrie 2014, CB/Comisia, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, punctul 53, și Hotărârea din 19 martie 2015, Dole Food și Dole Fresh Fruit Europe/Comisia, C-286/13 P, EU:C:2015:184, punctul 117; Hotărârea din 14 martie 2013, Allianz Hungária Biztosító și alții, C-32/11, EU:C:2013:160, punctul 36.
[7] Pct. 48. Hotărârea din 14 martie 2013, Allianz Hungária Biztosító și alții, C-32/11, EU:C:2013:160, punctul 37, Hotărârea din 11 septembrie 2014, CB/Comisia, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, punctul 54, și Hotărârea din 19 martie 2015, Dole Food și Dole Fresh Fruit Europe/Comisia, C-286/13 P, EU:C:2015:184, punctul 118.

natura produselor sau a prestațiilor furnizate, de importanța și de numărul întreprinderilor, precum și de volumul respectivei piețe.

BIBLIOGRAPHY

A. C. Agapie (Păun), *Dificultăți asupra conceptului de egalitate a sexelor în secolul XXI*, în Studii și cercetări juridice europene, Ediția 10, Ed. Universul Juridic, București, pag. 721, Timișoara, Conferința internațională a doctoranzilor în drept, Universitatea de Vest din Timişoara;

A. C. Agapie (Păun), *Prevalența „cauzelor justificative speciale" asupra protecției drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei în cazul infracțiunii de violare a secretului corespondenței*, Conferința Internațională a Doctoranzilor în Drept, Studii și cercetări juridice europene, Facultatea de Drept, Universitatea de Vest din Timișoara, Conferința Internațională a doctoranzilor în drept, Ediția a 11-a, 2019;

C. Ahlbom, C. Grave, *Walter Eucken and Ordoliberalism : An Introduction from a Consumer Welfare Perspective* Competition Policy International, vol. 2, no 2, 2006, http:// ssrn.com/abstract=1585797;

C. Ahlborn, Grave, *Competition Policy International*, în *Walter Eucken and Ordoliberalism: An introduction from a Consumer Welfare Perspective*, Vol. 2, No. 2, Autumn 2006,

http://ssrn.com/abstract=1585797;

A. Albors - Llorens, *EC Competition Law and Policy*, Willan Publishing, Cullompton, Devon, 2002;

K. Alter, *Establishing the Supremacy of European Law: The Making of an International Rule of Law in Europe*, Oxford Studies in European Law, Oxford: Oxford University Press, 2001;

O. Andrichuk, *Rediscovering the spirit of competition: on the normative value of the competitive process*, European Competition Journal, Vol. 6, No. 3, Dec. 2010;

T. C. Armitage, *Economic Efficiency as a Legal Norm*, Research in Law and Economics, 1985;

A.Băbălău, *Măsuri legislative adoptate de Comunitatea Europeană în domeniul fiscalității directe*, www.proceedings.univ-danubius.ro/index.php/eirp/article/view/1152/1069;

G. Becker, *Crime and Punishment : An Economic Approach*, Journal of Political Economy, 1968, nr.2;

L.Bernardeau, J-P. Christienne, *Les amendes en droit de la concurrence. - Pratique décisionnelle et contrôle juridictionnel du droit de l'Union*, Bruxelles, Larcier, 2013;

R. Bork, *The Antitrust Paradox : A Policy at War with Itself*, Basic Books, New York, 1978;

J. Boulouis, R.-M. Chevallier, D. Fasquelle, M. Blanquet, *Les grands arrêts de la jurisprudence communautaire, tome 2, Droit communautaire des affaires Marché intérieur Politiques communautaires*, Paris, Dalloz, 5e éd., 2002;

S. Calkins, *Coming to Praise Criminal Antitrust Enforcement*, în C.-D. Ehlermann, I. Atanasiu, *European Competition Law Annual 2006*, Oxford/Portland, Hart Publishing, 2007;

C. J. Carrubba, L. Murrah, *Legal Integration and Use of the Preliminary Ruling Process in the European Union*, International Organization 59, no. 2, 2005;

S. Cercel, L. Dumitrescu, *Termes et symboles dans le domaine juridique. L'identification de la personne physique par chiffres*, în revista Studii şi Cercetări de Onomastică şi Lexicologie (SCOL), anul V, nr. 1-2/2012, Universitatea din Craiova, Facultatea de Litere, Centrul de Cercetări în Onomastică şi Lexicologie;

P. Craig, G. de Búrca, *Dreptul Uniunii Europene Comentarii, jurisprudenţă şi doctrină*, ed. a IV-a, serie coordonată de B. Andreşan-Grigoriu şi T. Ştefan, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2009;

K.J.Cseres, *The Controversies of the Consumer Welfare Standard*, The Competition Law Review, Vol. 3, Issue 2, March 2007;

P. Combemale, *Les grandes questions économiques et sociales*, La Découverte, Paris, 2009;

L.Conant, *Europeanization and the Courts: Variable Patterns of Adaptation among National Judiciaries*, in Transforming Europe: Europeanization and Domestic Change, Cornell University Press, 2001;

E.T.Danciu, *Istoria dreptului românesc*, Ed. Autograf, Craiova, 2014;

E. T. Danciu, *The unwritten history inour textbooks*, International Conference Knowledge – based organization, Vol. XXIII, No 2, 2017;

E.T.Danciu, *Problema discontinuității în legislația învățământului românesc*, Revista de Științe juridice, nr.1/2013;

D. C. Dănişor, *Drept constituţional şi instituţii politice*, vol. I. Teoria generală,Tratat, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2007.

D. Dănişor, *La traduction juridique, facteur d'intégration européenne*, Proceedings ale Congresului Integrarea Europeană, - între tradiţie şi modernitate, Ed. Universităţii "Petru Maior", Volum 5/2014;

S. Deleanu, *Drept comunitar al afacerilor*, Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj, 2001;

F. Denord, A. Schwartz, *L'économie (très) politique du traité de Rome*, Politix, 2010, no 89;

Ch. Dollo, *La dynamique de l'économie: la concurrence*, Cahier français n°315 Comprendre l'économie 1. Concepts et mécanismes, La Documentation française, 2003;

M. Duault, *Les méga-alliances, à l'image des groupements d'entreprises de transport maritime, en droit communautaire de la concurrence*, Mémoire, Nantes, 2011;

A-I.Dușcă, D. Dănișor, *Consumers and European Contract Law*, The knowlegge-Based Organization the 20th International Conference 12-14 June 2014, Land Forces Academy, Nicolae Bălcescu Land Forces Academy Publishing House;

A.I. Dușcă, D. Dănișor, *Dicționar de dreptul Uniunii Europene*, Ed. Simbol, 2019;

J-P. Dtetie, *Strategor : Politique générale de l'entreprise*, Dunod, 4ème édition, Paris, 1997;

C. Fluet, J. Rochfeld, C. Jamin, *Droit et économie des contrats*, LGDJ, coll. *Droit et économie*, Paris, 2008;

B. Frydman, *Comment penser le droit global* ?, în J.-Y . Chérot, B. Frydman, *La science du droit à l'ère de la globalisation*, Bruylant, Bruxelles, 2012;

A. Fuerea, *Manualul Uniunii Europene*, ed. a IV-a, revăzută şi adăugită după Tratatul de la Lisabona (2007/2009), Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2010;

M.Furse, *Competition Law of the EC and UK*, 5th edition, Oxford University Press Inc., New York, 2006;

D.J. Gerber, *The Transformation of European Community Competition Law* ?, Harv. Intl. L.J., 1994;

Ch. Gavalda, G. Parleani, *Droit des affaires de l'Union européenne*, 6e éd, Paris, Juris Classeur, 2010;

G. D. Gărăiman, D. Dănişor, O. Ghiţă, R. Răducanu, M. Soreaţă, D. D. Gătăiman, *Mic dicţionar de termeni juridici în spaţiul european*, Universitaria, Craiova, 2008;

A. Groza, *Uniunea Europeană Drept material*, Ed. C. H. Beck, București, 2014;

B. Gomes - Casseres, *Do you really have an alliance strategy*?, Strategy & Leadership, Vol. 26, Issue 4, 1998;

S.Hautbourg, S.Quesson, *Le contrôle juridictionnel des décisions de la Commission imposant des amendes*, Décideurs Juridiques et Financiers, 2012, n°134;

D. Hensler, *Class Action Dilemmas: Pursuing Public Goals for Private Gains*, Santa Monica, RAND Institute for Civil Justice, 2000;

L. Idot, *Cartels, sanctions et droits fondamentaux. La Cour confirme une nouvelle fois sa jurisprudence traditionnelle sur l'interprétation de l'article 6 C.E.D.H. et de l'article 47 de la Charte*, Europe, octobre 2013, communication n°10;

R. Koering, P.Truche, *Retour sur le champ pénal*, in *Mélanges en hommage à Louis Edmond Pettiti*, Bruylant, Bruxelles, 1998;

V. Korah, An *introductory Guide to EC Competition Law and Practice*, 9th edition, Hart Publishing, Oxford and Portland Oregon, 2007;

A. A. Leff, *Economic Analysis of Law: Some Realism about Nominalism*, Virginia L. Rev., 1974, Vol. 60;

V. I. Lianos, *La transformation du droit de la concurrence par le recours à l'analyse économique*, Bruylant et Sakkoulas, Bruxelles et Athènes, 2007;

V. I. Lianos, *Shiftling Narratives in the European Internal Market: Efficient restrictions of Trade and the Nature of "Economic" Integration*, European Business Law Review, 2010;

A. E. Lupu, *The Role of the European Court of Justice in the Process of European Integration*, Revista de Ştiinţe Politice, tr.6-7/2005, p. II4-125, Ed. Universitaria,Craiova, 2005;

E. Mackaay, S. Rousseau, *Analyse économique du droit*, Dalloz et Thémis, 2008;

I. Maher, *Competition Law Modernization : an Evolutionary Tale ?*, în P. Craig, G. de Búrca, *The Evolution of EU Law*, Oxford, OUP, 2011;

I. Maher, *Regulation and Modes of Governance in EC Competition Law: What's New in Enforcement?*, Fordham Int'l L.J., 2008;

M. Malaurie – Vignal, *Droit de la concurrence interne et européen*, Dalloz, Paris, 6ème édition, 2014;

O. Manolache, *Regimul juridic al concurenţei în dreptul comunitar*, Ed.All Beck, România, Bucureşti, 1997;

W. Mattli, A.-M. Slaughter, *Revisiting the European Court of Justice*, International Organization 52, no. 01, December 1998;

P. Mathijsen, *A Guide to European Union Law as Amended by the Treaty of Lisbon*, 10e éd, Londres, Sweet & Maxwell, 2010;

C. Mongouachon, *L'ordolibéralisme : contexte historique et contenu dogmatique*, Concurrences, no 4-2011;

A.L.Nicu, *Noţiunea de serviciu public în dreptul administrativ românesc*, în volumul Ad honorem Gheorghe Vlăduţescu, Ed. Universitaria, Craiova, 2007;

A.L.Nicu, *Determinări ale caracterului dinamic al fenomenului administrativ în România datorate Noului Cod civil şi Noului Cod de procedură civilă*, Ed. Sitech, Craiova, 2014;

A.L.Nicu, *Contencios administrativ. Aplicaţii*, Ed. Sitech, Craiova, 2014,

A.L.Nicu, *Consideraţii privind modificarea raporturilor de serviciu în temeiul O.U.G. nr.37/2009 şi O.U.G. nr.105/2009*, în volumul Revista de drept procedural nr.1/2009, Ed. Sfera Juridică, Cluj Napoca, 2009;

R.Niţoiu, Al. Şorop, *Teoria Generală a Dreptului*, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2008;

E. Oancea, *Elemente de drept penal și procedură penală*, Ed. Sitech, Craiova, 2009;

E. Oancea, *Considerații cu privire la dezlegarea unor chestiuni de drept ivite după intrarea în vigoare a Noului Cod penal și a Noului Cod de procedură penală*, Revista Baroului Dolj, Iustitia, nr. 1/2014;

O.Odudo, *The Wider Concerns of Competition Law*, Oxford Journal of Legal Studies, Vol. 30, No. 3, 16/06/2010;

O.Odudo, *Editorial – Competition: Efficiency and Other Things*, Competition Law Review, 2009, n°1;

E.G.Olteanu, *Dreptul concurenţei comerciale*, Ed.Universitaria, Craiova, 2002;

E.G.Olteanu, *Dreptul proprietăţii intelectuale*, Ed. Universitaria, Craiova, 2003;

L. Parret, *Shouldn't We Know What We Are Protecting? Yes We Should! A Plea for a Solid and Comprehensive Debate about the Objectives of EU Competition Law and Policy*, European Competition Journal, 2010, n°2;

B.M.C.Predescu, *Conséquences de l'intégration européenne sur la théorie générale du conflit des lois*, în „The State and The Legal System – Institutional Contemporary Transformations", Ed. Hamangiu, Bucureşti 2006;

B.M.C.Predescu, *Puterea executivă a Uniunii Europene în contextul reformei actuale*, în „Administraţia publică în spaţiul european - prezent şi perspective", Ed. Universitaria, Craiova, 2006;

B.M.C.Predescu, *Ordine constituţională şi comunitară armonizate din perspectiva Tratatului de la Lisabona*, Pandectele Române nr. 9/2007;

F. Rigaux, *La notion de fait en science juridique*, Annales de droit de Louvain, Louvain, 1988;

D.I. Scarlat, *Some considerations and controversies over the assignation of the author`s patrimonial rights*, Journal of Romanian Literary Studies, nr.18/2019, Institutul de Studii Multiculturale Alpha, Ed. Arhipelag XXI;

D.I. Scarlat, *Breief considerations regarding national and european regulations in the matter of unfair terms in insurance contracts,* International Romanian Humanities Journal, Arhipelag XXI Press, în cadrul Conferinței internaționale Globalization, Intercultural Dialogue and National Identity, ediția a șasea, Identity and Dialogue in the Era of Globalization, Social Sciences, 25-26 mai 2019, Tîrgu Mures;

D.I.Scarlat, *The private copy and compensatory remuneration - present and future,* International Romanian Humanities Journal, Arhipelag XXI Press, în cadrul Conferinței internaționale Globalization, Intercultural Dialogue and National Identity, ediția a șasea, Identity and Dialogue in the Era of Globalization, Social Sciences, 25-26 mai 2019, Tîrgu Mureș;

Ch. Schurmans, X. Taton, *Questions actuelles de procédure en droit de la concurrence. À la recherche d'un système cohérent entre l'autorité de concurrence et l'ordre judiciaire*, în A. Puttemans, *Actualité du droit de la concurrence*, Bruylant, Bruxelles, 2007;

A.-L. Sibony, *Le juge et le raisonnement économique en droit de la concurrence*, LGDJ, coll. «Droit et économie», Paris, 2008;

C.Stanciu, R. Nițoiu, *Aspects regarding the Sources of the Transportation Law in the National and Community's Laws*, Rev. Șt. Juridice, 2009;

A. Stone Sweet, Th. L. Brunell, *The European Court and the National Courts: A Statistical Analysis of Preliminary References, 1961–95*, Journal of European Public Policy 5, no. 1, 1998;

R. Summer, *Pragmatic Instrumentalism in Twentieth Century American Legal Thought – a synthese and critique of our dominant general theory and its use*, Cornell Law Review, no 66, 1980-81;

A. Stone Sweet, Th. L. Brunell, *The European Court and the National Courts: A Statistical Analysis of Preliminary References, 1961–95*, Journal of European Public Policy 5, no. 1, 1998;

C.Townley, *Which goals count in article 101 TFEU?: Public policy and its discontents*, European Competition Law Review, Issue 9, 2011, Sweet & Maxwel l, London;

C.Townley, *Is anything more Important than Consumer Welfare (in Article 81 EC)? Reflections of a Community Lawyer*, Cambridge Yearbook of European Legal Studies, Vol. 10, December 12, 2008;

C.,Verdure, *L'assurabilité des amendes en droit de la concurrence: quo vadis* ?, Anthémis, n°150, janvier 2015;

G. Wagner, *Should Private Enforcement of Competition Law be Strengthened?* în D. Schmidtchen, M. Albert, S. Voigt, *The More Economic Approach to European Competition Law*, Tubingue, Mohr Siebeck, 2007;

M. Wind, *The Nordics, the EU and the Reluctance Towards Supranational Judicial Review*, JCMS: Journal of Common Market Studies 48, no. 4, September 2010.

STUDY ON THE IMPACT OF A PROJECT MANAGEMENT IMPLEMENTATION IN AN ENTITY FROM THE CARAS-SEVERIN COUNTY

Solomia Andreș

Assoc. Prof., PhD, Eftimie Murgu University of Reșița

Abstract:The present paper desires to present a few theoretical syntheses necessary to understand the context in which a project was implemented and the impact of this implementation at the level of an entity from the Caras-Severin County. In order to evaluate the results of this implementation, a sociologic study was applied, based on a questionnaire, in order to identify if the results obtained answered the expected results. The study realized in Resita, Caras-Severin County included a significant sample of 20 people and the conclusions were relevant for the theme chosen. The hypothesis established for this research was confirmed

Keywords: management, project, instruments, questionnaire, results.

1. Introduction

This initiative to identify the impact of the implementation of the project management at the level of an entity from the Caraș-Severin County followed the manner in which the project planning was carried out, process which consists of identifying and selecting the objectives to be verified over time but also the project effective and efficient implementation, so that the results of the project to be a success.

The objectives proposed in the project included in this study were the following: to increase the quality of life of people from vulnerable social categories, for children living in the day centre according to certain standards, referring to the benefit of healthy eating, medical care, and social assistance but also to the development of communication and relational knowledge.

It is a well-known fact that in order to ensure an effective and efficient project management, it is necessary, first of all, to know the importance of this modern management method, how to manage the available resources with a certain degree of experience, knowledge, skills. Thus, it is important to follow well-planned stages, precisely in order to obtain expected results. Therefore, it is necessary to become familiar with the key elements of project management.

Management represents a series of common, inter-conditioned activities that focus on achieving the goals of the organization, working with people, through them and other organizational resources (Neamțu, N. & Neamțu G., 2011).

The project represents a set of actions, that are executed in a certain period of time, well delimited, with well defined beginning and ending moments, with a clear purpose of the activities to be carried out, with a budget limited to the approved financing and with a clear level specified for the final results to be obtained (Lewis, J.P., 2000)

In this context, project management consists of applying the skills, knowledge, capabilities, tools and techniques specific to the fulfilment of the project activities, which aim at clearly defined objectives, goals and requirements regarding time, costs, quality but also performance parameters, activities considered as being important and eligible for funding.

Still, one must underline that for this management method, time, cost, quality and performance are practical constraints for the project manager. Regardless of the domain in

which it operates, the manager must set goals, select methods to achieve them, look for the necessary resources, select and train staff, build working teams with specific competencies, develop mechanisms for monitoring and coordinating activities, evaluate the results and make the necessary changes at certain times.

The success of managerial activities can be expressed by the efficiency of fulfilling the five management functions (Gherguț, A., 2003), manifested in a close interdependence which is represented in the following figure:

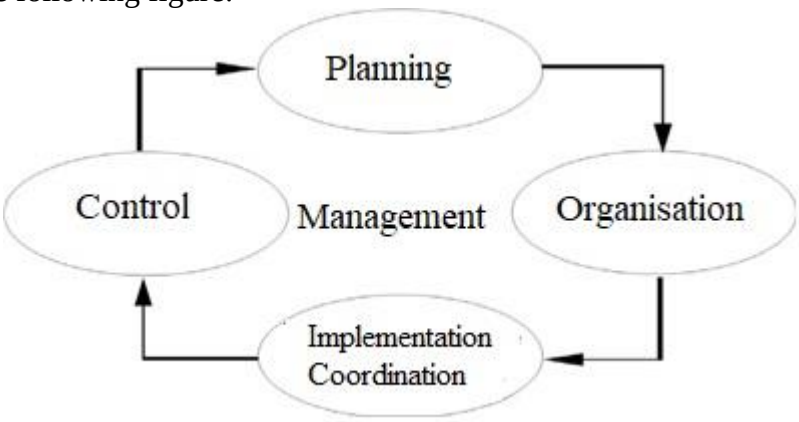

Fig. 1.1 The functions of project management

Planning is defined as "the process of identifying and selecting the objectives that will be pursued over a period of time, as well as the ways in which they can be achieved" (Gherguț, 2003).

The project for the modernization of a children's day centre, was planned in order to access a financing from the European Regional Development Fund through the Regional Operational Program Priority Axis 3 - Improving the Social Structure, Major Area of Intervention 3.2 - Rehabilitation / Modernization / Development and equipping of social services infrastructure.

- The total value was: 2,674,109.28 lei, of which 2% represented the contribution of the Resita Town Hall.
- The Day Centre is subordinated to the Local Council, the Public Service Social Work Direction.
- The objective of the project is to increase the quality of life of people from the vulnerable social category. Children will be provided with healthy eating, medical care, but also with the development of communication and relationship skills. The general objective aims at: preventing school dropout and family abandonment, improving the living conditions of those with social risk, preventing nutritional deficiencies and improving the nutrition of children, monitoring and maintaining the health of children, ensuring access to social services, training / development of knowledge, skills and life skills, independence, communication and relationships.

In order to meet the specific objectives, the following activities are carried out in the multidisciplinary team with the child and / or his/her family: serving lunch, social care, connection to resources, provision of primary medical services, prophylactic evaluation / assistance and psychological intervention, help in carrying out homework and extra-extracurricular activities, and the carrying out educational, recreational activities meant to develop the specific abilities of the children.

The organization of activities aims to create an appropriate structure for the organization, so that it can achieve the objectives set by the planning stage of the project (Vâlceanu, 2006).

The social service "The Day Centre" is organized and operates in compliance with the general principles governing the national social work system, as well as with the specific principles underlying the provision of social services provided in the specific legislation, in

international conventions ratified by law and in other international acts in matter to which Romania is a party, as well as in the minimum quality standards applicable. The Day Centre operates with a total of 7 employees, of which:

a) management personnel: head of the centre - 1,

b) specialized personnel: - 4;

c) personnel with administrative functions, management, maintenance-repairs, services - 2.

Leadership refers to leader's the behaviour, who motivates employees to achieve performance through voluntary submission. Leadership is a "dynamic process within a group in which an individual influences others to voluntarily contribute to the fulfilment of the group's tasks in a given situation" (Cole, 1990).

Within the day centre analyzed, the management is provided by the head of the centre, who practically ensured the implementation of the project.

The last managerial stage of control followed and measured the results obtained in comparison with the planned objectives, in order to adopt corrective measures and to further develop the organization. Starting from the fact that the control stage can be defined as "the ensemble of processes by which the company performances, its subsystems and components are measured and compared with the objectives and standards initially established, in order to eliminate the deficiencies found and to integrate the positive deviations" (Andres S., 2012). The evaluation-control stage is the one that ends the managerial cycle and supports the measurement of the results compared to the planned ones, improving a future planning practice. This is the reason why the case study presented is considered important.

2. Case study

In order to evaluate the results regarding the project for the modernization of a day centre for children, a sociological study based on a questionnaire, as research instrument, was used, in order to identify if the results obtained were in line with the planned ones.

In the specialty literature, the sociological survey was defined as "a method of quantitative and formalized research, conducted on the basis of techniques and instruments of interactive and interrogative type (questionnaires) with application on an extended number of people" (Nadolu B., 2007)

The questionnaire is "a technique, an investigative instrument composed of written questions, graphic images, logically and psychologically ordered, which determines the persons investigated to offer answers recorded in writing" (Chelcea S., 2007). The questionnaire used in this case study is presented as follows:

2.1. Questionnaire on the degree of satisfaction of the project beneficiaries, implements at the Children Day Centre

Please answer the following questions sincerely. The purpose of this questionnaire is to practically identify the degree of satisfaction regarding the results of the project implementation, aiming the activity of the day centre.

1. How long have you benefited from the social services of the day centre?
2. Which are the main reasons for choosing the services of the day centre?
    a) Minimum living conditions;
    b) The lack of identity documents;
    c) Insufficient financial resources and difficulties in managing them;
    d) Difficulties in finding a job;
    e) Unfavourable social climate inside the family;
    f) School dropout and juvenile delinquency.
3. Are you satisfied with the quality of the services offered by the day centre?
    ☐ Yes
    ☐ No

4. Do you consider the children's and the family's rights to be respects in the process of social services offered by the day centre?
   - ☐ Yes
   - ☐ No
5. How to you appreciate the relations with the specialised personnel inside the day centre?
   - ☐ Satisfying
   - ☐ Neutral
   - ☐ Dissatisfying
6. Do you consider the quality of life to be improved by benefiting from social services? In which measure?
   - ☐ 1
   - ☐ 2
   - ☐ 3
   - ☐ 4
   - ☐ 5
7. Would you recommend the social services offered by the day centre to other people?
   - ☐ Yes
   - ☐ No.

The objective of this study was to identify the degree of satisfaction regarding the activity inside the studies day centre. The hypothesis of this study was: if the beneficiaries of the day centre are satisfied with the quality of activities/ services offered, than the objectives of the project were also fulfilled.

2.2. Study results and interpretation

This study was conducted in the locality of Resita, Caraș-Severin County, and was applied to a sample of 20 people. The number of questions presented in the questionnaire is 7 questions.

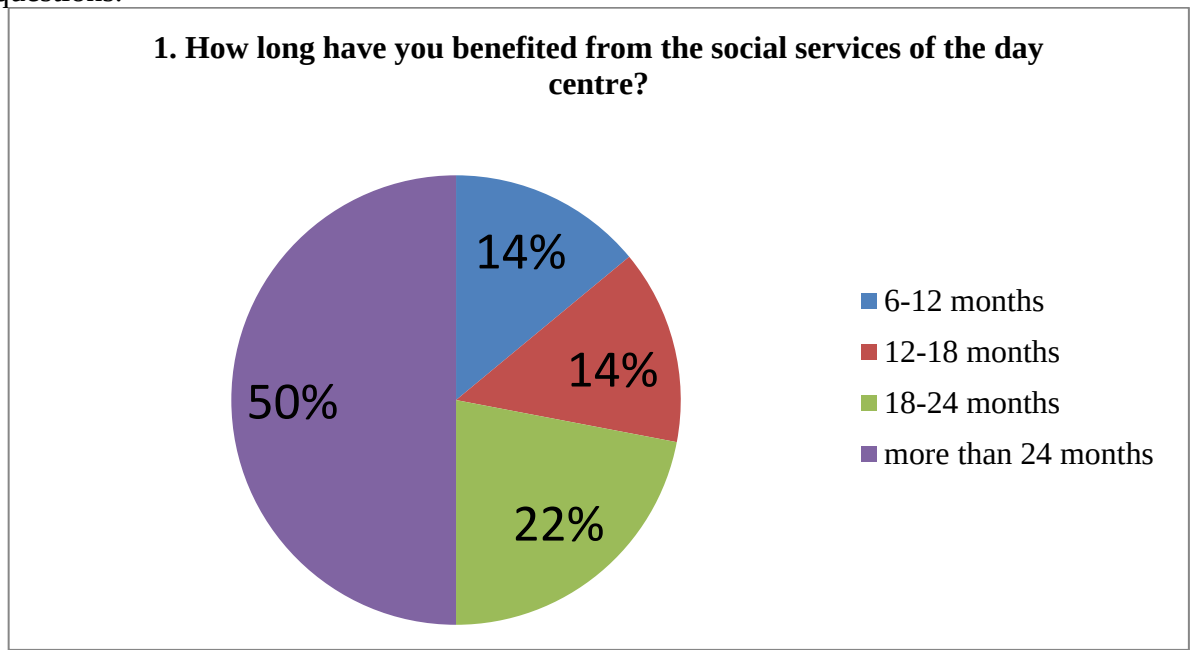

Fig. 2.1 Social services offered by the Day Centre

Most of the respondents, 50% of them, state that they have been receiving social services for more than 24 months, 22% of the respondents state that they starting benefiting

from these services 18-24 months ago, and the remaining 14% between 6-12 months, respectively 12-18 months.

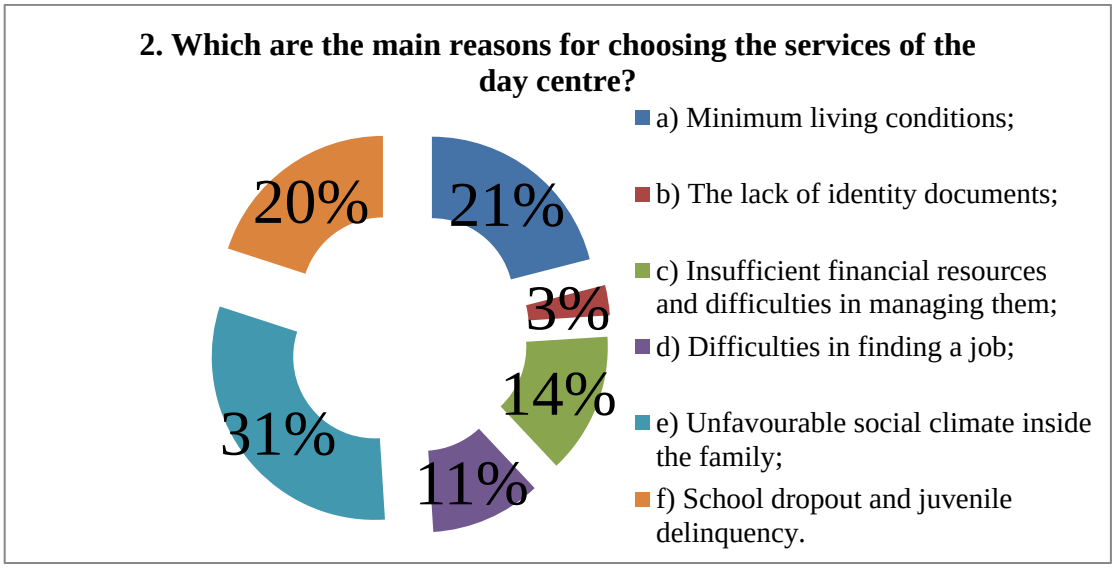
2. Which are the main reasons for choosing the services of the day centre?
20%
21%
3%
14%
31%
11%
a) Minimum living conditions;
b) The lack of identity documents;
c) Insufficient financial resources and difficulties in managing them;
d) Difficulties in finding a job;
e) Unfavourable social climate inside the family;
f) School dropout and juvenile delinquency.

Fig. 2.2 Reasons for choosing the services of the Day Centre

31% of the respondents stated that families with a unfavourable social climate are the reason for which they chose the day-care centre services, 21% specify the cause is represented by the minimum living conditions, 20%, close to the previous one, mention school dropout and juvenile delinquency, 14% of the respondents say that the insufficient financial resources and difficulties in managing them are their reasons, 11% have difficulty finding a job, and 3% lack identity documents.

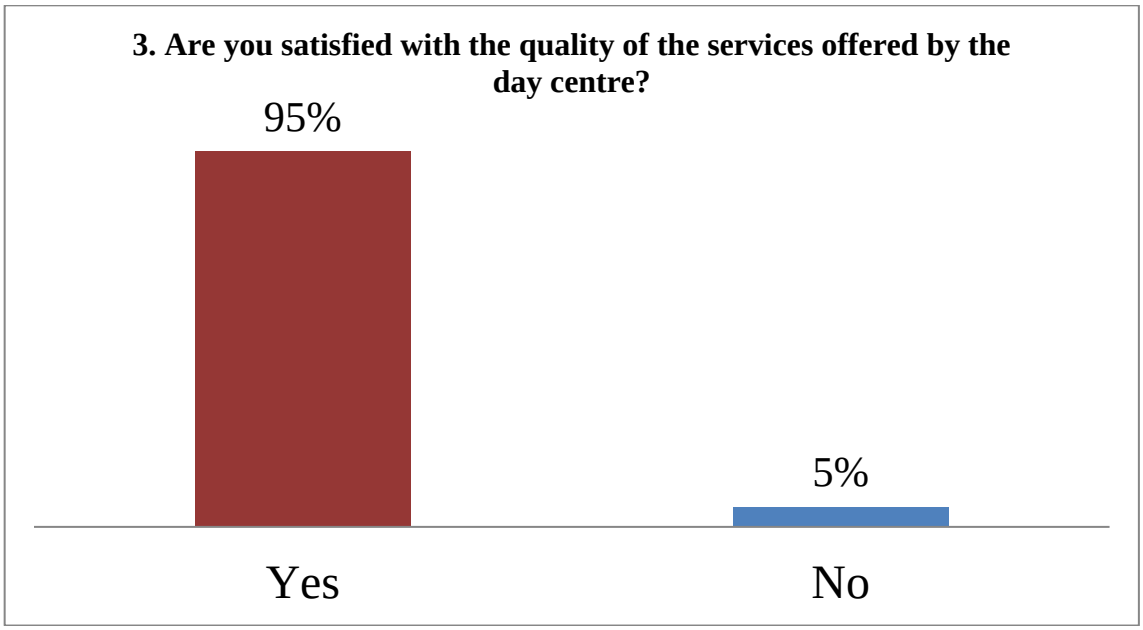

Fig. 2.3 Quality of services offered by the Day Centre

For this question, 95% of the respondents answered in a positive manner and only 5% negatively.

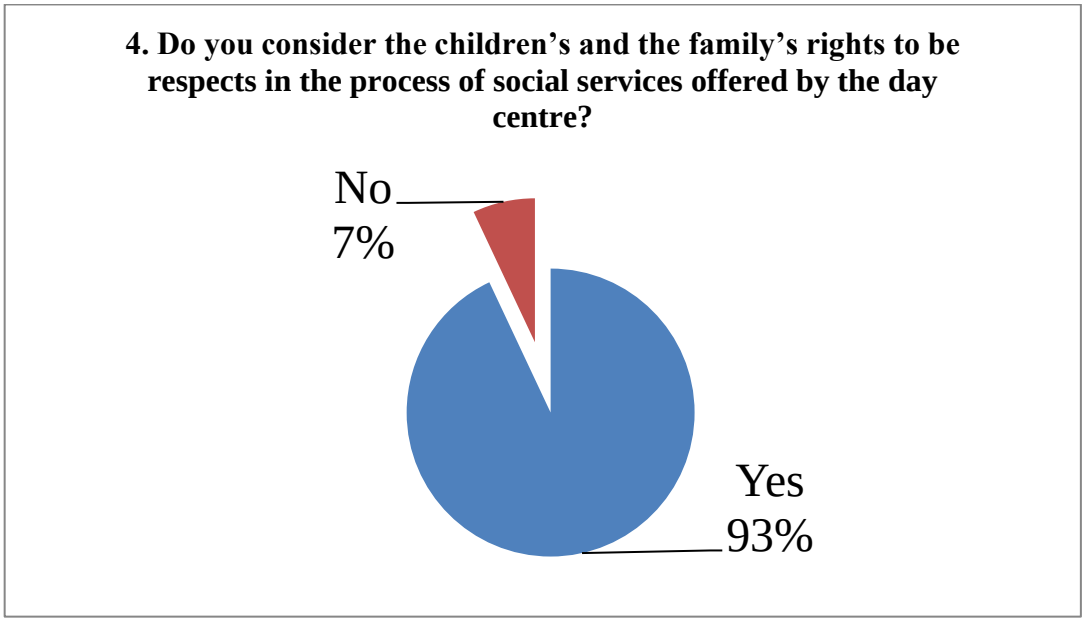
4. Do you consider the children's and the family's rights to be respects in the process of social services offered by the day centre?
No
7%
Yes
93%

Fig. 2.4 Respect of children and family rights

The 93% stated that the rights of the child and the family were respected in the process of providing social services within the day centre, and 7% answered negatively.

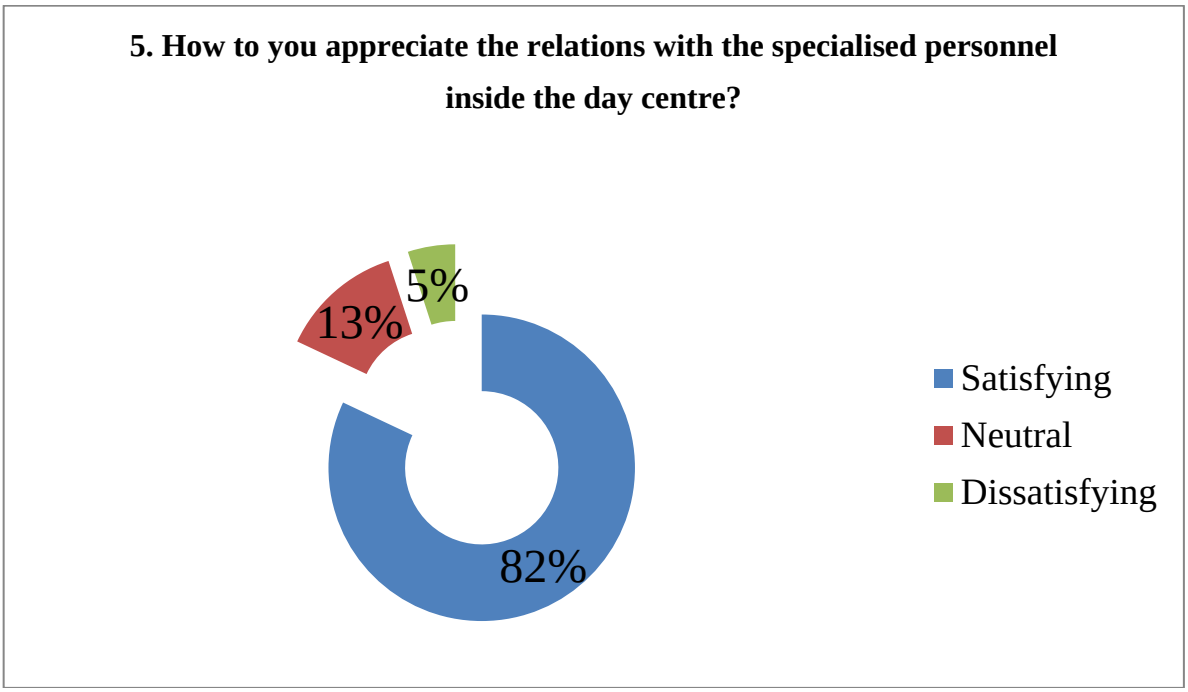

Fig. 2.5 Relations with specialized personnel

For this question, 82% of the respondents answered that the relations between them and the specialized staff within the day centre were satisfactory, 13% saying that they were neutral, and the remaining 5% said that the relationship between them and the specialized staff within the centre was dissatisfying.

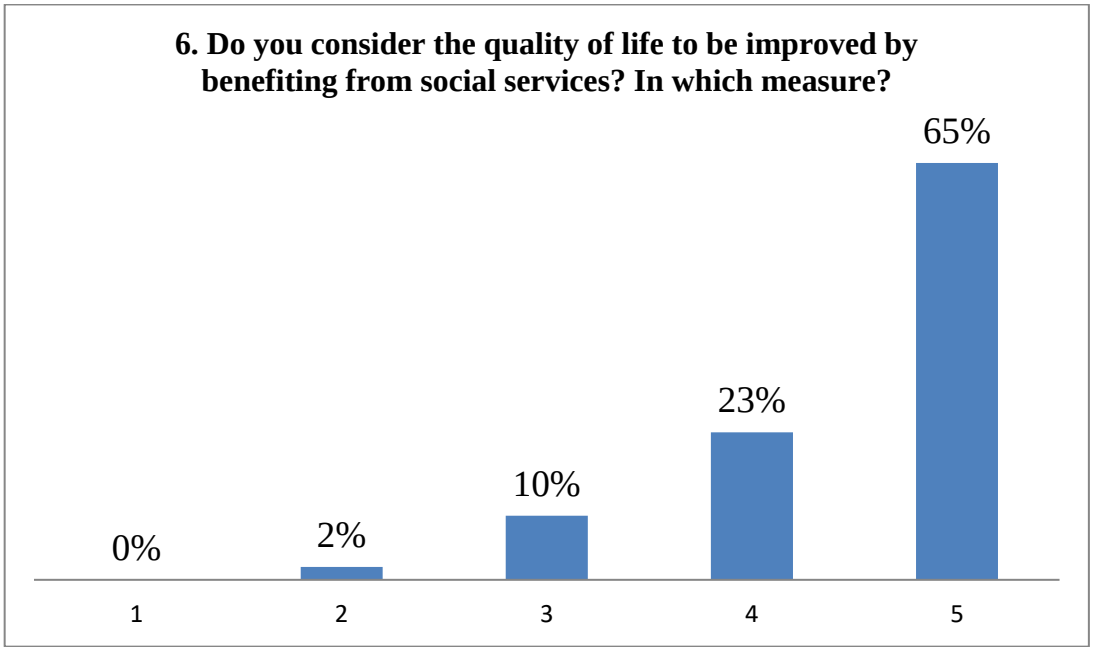

Fig. 2.6 Quality of life improvement

65% chose the maximum measurement, 5, considering that the quality of life has improved since they benefit from the day-care centre social services, 23% chose 4 in measuring the manner in which their quality of life has improved, 10% respond measured with 3 the improvement of their quality of life, and 2% chose 2 and 0% chose 1.

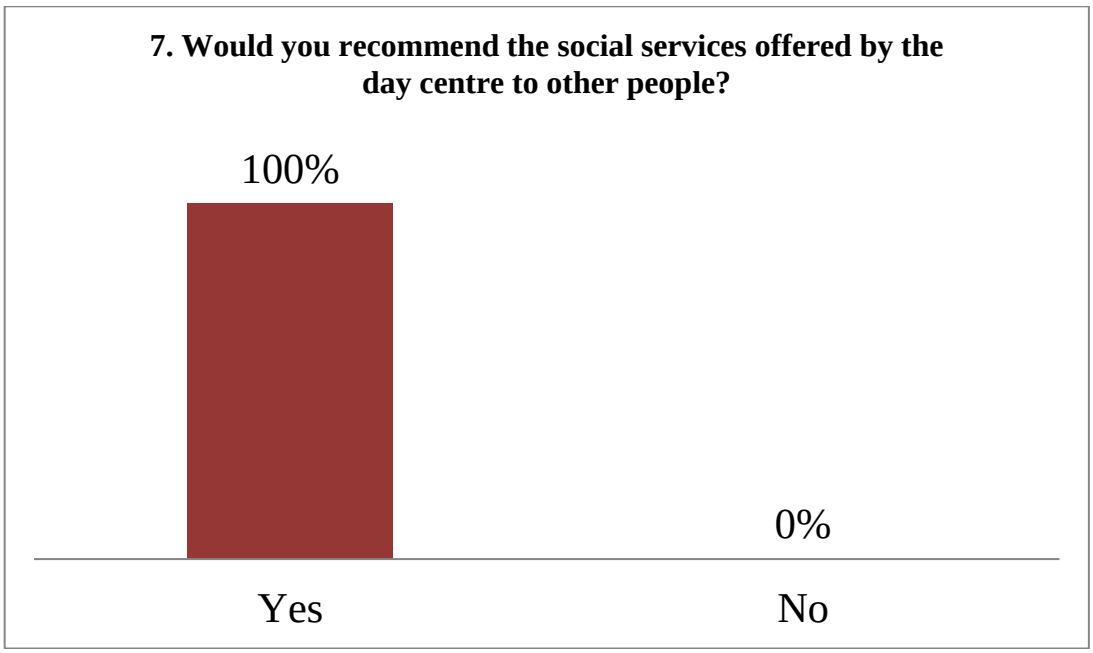

Fig. 2.7 Recommendation for the social services offered by the day centre

For the final question, Would you recommend the social services offered by the day centre to other people?, the percentage is 100%.

3. Conclusions

From the analysis of the theoretical elements offered by the specialty references on the subject referring to the title of the paper, it can be easily seen that in order for the planned project to have positive impact and results, it is imperative to plan correctly and completely, to know very well the steps to be followed, to have the information regarding the project

management, to know how to divide the tasks of each member of the project team, to prove the mastery of the manager to choose the management method and the way of exercising the managerial functions, so as to generate efficiency, effectiveness, performances and desired purpose or impact.

Usually the projects are designed with the purpose of offering to the client or the beneficiary certain services or activities, as in this case of the Day Centre, which aims to provide social services to children from disadvantaged families, through which the multidisciplinary team from this centre offers the beneficiaries: educational support, medical assistance, social assistance and psychological assistance. The success of the project will be observed only when the established objectives have been reached, the project has been completed and, as an impact, the beneficiaries will be satisfied with the services offered in the Day Centre.

As is can be observed, following the application of the questionnaire on a sample of 20 persons and the interpretation of the answers given to the questions regarding the reasons that determined people to use the social services of a day centre for children, the extent that they consider that this project has improved the quality of life, if rights of the child and family are respected in the day centre, etc., most of the respondents answered yes to the questions asked, thus one could underline that the hypothesis formulated for this study has been confirmed.

BIBLIOGRAPHY

1. Andreș, S., (2012) Management. Sinteze, teste, îndumări, [Management. Syntheses, tests, guidance]. Resita: Eftimie Murgu Publishing House.
2. Andreș , S., (2009) Managementul proiectelor [Project management], Resita: Eftimie Murgu Publishing House.
3. Chelcea, S., (2007). Metodologia cercetării sociologice, Ediţia III [Methodology of sociologic research. 3rd edition]. Bucharest: Economic Publishing House.
4. Cole, G.A., (1990). Management. Theory and Practice (3rd edition), London: D. P. Publications
5. Gherguț, A., (2003) Managementul serviciilor de asistenţă psihopedagogică şi socială [The management of psycho-pedagogic and social services]. Iasi: Polirom.
6. Lewis, J.P., (2000). The Project Manager's Desk Reference, New York: McGraw-Hill.
7. Nadolu, B., (2007). Sociologia comunicării de masă [Mass communication sociology]. Timisoara: Excelsior Art.
8. Neamțu, N., (2011). Managementul în asistența socială [Social services management], in Neamțu G., Tratat de asistență socială, Ed. A 2-a, rev. [Treaty of social services. 2nd edition, reviewed]. Iasi: Polirom.
9. Nicola, I., (2003). Managementul serviciilor publice locale [Management of local public services] Bucharest: All Beck..
10. Vâlceanu, D., (2006). Funcţii şi roluri manageriale. Luarea deciziei [Managerial functions and roles. Taking decisions], in D. Fărcășanu (coord.), Fundamentele abordării integrate a serviciilor medico-sociale la nivel local, [Fundaments of an integrative approach of medical-social services at a local level] CPSS, Buzau: Alpha MDN.

CERTAIN ASPECTS ON RIGHT TO JUSTICE IN EUROPE

Oana Elena Gălăţeanu

Assoc. Prof., PhD, "Dunărea de Jos" University of Galați

Abstract: In this study are presented some aspects related to access to justice, its importance and the normative framework regarding it, existing in UE law and in the legislation of the Concil Of Europe

Keywords: justice, access, people, fundamental rights

I. Ce implică dreptul la justiţie? Din perspectiva actelor legislative internaţionale şi europene a drepturilor omului, acest concept impune statelor să asigure oricărei persoane dreptul de a se adresa instanţelor de judecată sau oricăror organe competente pentru soluţionarea unui proces legal, în vederea dobândirii unei reparaţii, în măsura în care se face dovada că drepturile persoanei au fost încălcate. Este consfinţit în plan internaţional în Declaraţia universală a drepturilor omului (în articolele 7 şi 8). La nivel european acest drept este recunoscut în Convenţia europeană pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale(CEDO), în art.6 al ei, şi în Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene-în art.47.

Accesul la justiţie dă posibilitatea persoanelor fizice să se apere de încălcări aduse drepturilor lor, să îndrepte faptele ilegale, să se apere în procesele penale şi să antreneze răspunderea puterii executive.

În studiul de faţă vom prezenta o serie de aspecte legate de accesul la justiţie din perspectiva legislaţiei existente la nivel european.

Astfel, putem constata că, în legislaţia europeană privind drepturile omului, acest drept de acces la justiţie este consfinţit în articolele 6- ce vizează ″ Dreptul la un proces echitabil″- şi 13-denumit ″Dreptul la un remediu efectiv″- din CEDO a Consiliului Europei[1] şi în Carta drepturilor fundamentale ale U.E, în art.47, intitulat ″ Dreptul la o cale de atac eficientă şi la un proces echitabil″[2].

În plan internaţional dreptul la un proces echitabil şi la o cale de atac eficientă, rezultate din dreptul de acces la justiţie, sunt recunoscute şi garantate în Pactul internațional cu privire la drepturile civile şi politice (PIDCP) în art.2(3) şi art.14, încheiat în 1966 de ONU şi în Declaraţia universală a drepturilor omului (DUDO) a ONU(semnată în 1948) în art.8 şi art.10 ale ei.

Accesul la justiţie este un drept care include ca elemente de fundament: accesul efectiv, real, la un organ de soluţionare a litigiilor, dreptul la un proces echitabil şi la rezolvarea litigiilor în timp util, dreptul de a fi despăgubit corespunzător, cât şi aplicarea principiilor ce vizează eficienţa şi realizarea concretă a actului de justiţie[3] .

În plan european ambele fundamente juridice ale dreptului de acces la justiţie menţionate subliniază necesitatea şi garantează aplicarea acestuia în principal în plan naţional, în ceea ce priveşte realizarea unui remediu efectiv, cât şi în ce priveşte desfăşurarea unui proces echitabil.

[1] Echr.coe.int/Documents/Convention_RON.pdf
[2] Eur-lex.europa.eu
[3] FRA (2011), Access to justice in Europe: an overview of challenges and opportunities, Luxemburg, Oficiul pentru publicaţii, p.9

II. Dreptul de acces la instanţă este un element de bază al dreptului la justiţie. O componentă a acestuia din urmă este dreptul la un proces echitabil, prevăzut în art.6 (1) din CEDO şi în art.47 din Carta Drepturilor fundamentale a U.E.

Conform art.6(1) din CEDO, ″ orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în mod public şi în termen rezonabil, de către o instanţă independentă şi imparţială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor şi obligaţiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzaţii în materie penală îndreptată împotriva sa.″ Aceste dispoziții sunt, deci, aplicabile exclusiv cauzelor penale și drepturilor și obligațiilor civile recunoscute în plan intern, naţional.

Art.47 din Carta drepturilor fundamentale a U.E, referitoare la același drept (la un proces echitabil) se referă la toate drepturile și libertățile pe care legislația U.E le recunoaște, având deci, un caracter mai larg, referindu-se și la drepturi sociale, economice și culturale.

Dispozițiile CEDO sunt aplicabile oricăror cazuri ce vizează ″acuzații în materie penală″ ori încălcări de drepturi și obligații de natură civilă, iar cele ale Cartei drepturilor fundamentale a UE se aplică limitativ statelor membre ale U.E care, pun în aplicare legislația unională. Astfel, acestea din urmă asigură o protecție mai largă.

A doua componentă a accesului la justiție e reprezentată de dreptul la o cale de atac efectivă, de asemenea consfințit în CEDO și în Carta drepturilor fundamentale a U.E

Ambele legislații (a Consiliului Europei și a Uniunii Europene) asigură aplicabilitatea drepturilor la un remediu ″efectiv″ și a dreptului la un proces echitabil, în primul rând în plan naţional, în limitele și în condițiile prevăzute de CEDO și de Curtea de Justiție a U.E. Astfel, în CEDO, art.13 statuează dreptul ″ la un remediu efectiv introdus în fața unei autorități naționale pentru o posibilă încălcare″ a oricăror drepturi CEDO.

Dispozițiile art.47 din Cartă sunt aplicabile drepturilor și libertăților ce sunt ″garantate″ de legislația U.E, nelimitându-se doar la încălcarea drepturilor prevăzută în Cartă. Art.47 din Cartă implică și existența unei căi de atac concret introdusă la o instanță națională. Totodată, în situația în care nu sunt aplicabile prevederile Cartei drepturilor fundamentale a U.E, întrucât toate statele membre UE sunt și state semnatare a CEDO, va putea fi aplicată CEDO.

În concret, dreptul la justiție a unei persoane implică, din perspectiva CEDO:

- dreptul la judecarea cauzei în mod echitabil, public și în termen rezonabil (art.6 al.1 teza 1) de o instanță legal creată, independentă și imparțială. Cauza poate viza, după caz, încălcări ale drepturilor și obligațiilor persoanelor, cu caracter civil ori orice acuzații penale îndreptate contra ei
- dreptul la o hotărâre judecătorească pronunțată în mod public (art.6 al.1 teza2)
- dreptul acuzatului de a fi informat în termenul cel mai scurt posibil și într-o limbă pe care o înțelege, cu privire la natura și cauza acuzației aduse contra sa(în mod amănunțit)(art.6 al.3 lit.a)
- dreptul acuzatului la apărare. În acest sens, el se poate apăra singur, sau poate fi asistat de un apărător ales de el, iar dacă îi lipsesc mijloacele materiale necesare, trebuie să poată beneficia de un avocat din oficiu, când interesele justiției o cer. El are dreptul, de asemenea, de a dispune de timpul necesar pentru pregătirea propriei apărări(art.6 al.3 lit.c și b)
- dreptul acuzatului de audiere, de a cere audierea martorilor acuzării și de a obține citarea și audierea martorilor apărării în condiții identice cu cele ale martorilor acuzării(art.6 al.3 lit.d)
- dreptul acuzatului de a fi asistat gratuit de un interpret, atunci când nu înțelege sau nu vorbește limba uzitată la audieri(art.6 al.3 lit.c).

Din perspectiva Cartei drepturilor fundamentale a U.E, dreptul la justiție presupune:

- dreptul la o cale de atac eficientă în fața unei instanțe de judecată a oricărei persoane a cărei drepturi și libertăți pe care dreptul unional i le garantează, i-au fost încălcate(art.47 al.(1))
- dreptul la un proces public, echitabil și într-o perioadă de timp rezonabilă(art.47 al.(2)teza1)

- dreptul de a fi consiliată și anterior apărată și reprezentată(art. 47 al.(2)teza 2), oricărei persoane fiindu-i garantată respectarea dreptului la apărare (art.48 al.(2))
- dreptul la asistență juridică gratuită în cazul imposibilității ei financiare, dacă ea e necesară pentru a-i garanta accesul efectiv la justiție(art.47 al.(3)).

Din analiza ambelor texte legale europene distingem, ca prim element constitutiv al dreptului la justiție, asigurarea unui proces echitabil, public și derulat în fața unei instanțe legale, imparțiale și independente. Acest drept însă, se referă și la alte organe și căi extrajudiciare, legale, de soluționare alternativă a cauzelor[1].

Acest drept la parcurgerea unui proces în fața unei instanțe este o componentă importantă a accesului la justiție, prin faptul că instanțele legal constituite acordă protecție împotriva uzanțelor nelegale și apără sistemul de drept și statul de drept[2]. Așa cum a dispus CEDO într-o cauză din 1999[3] , când un stat parte nu are constituită o atare instanță, vor fi aplicabile dispozițiile art.6 al Convenţiei CEDO.

Conform legislațiilor Consiliului Europei și U.E, dreptul la justiție vizează în principal dreptul la judecarea cauzei de o instanță legală, independentă și imparțială.

Potrivit legislației Consiliului Europei, instanța e caracterizată prin funcția jurisdicțională[4], și ea poate fi un organ creat pentru soluționarea unui număr mărginit de probleme specifice(de exemplu despăgubiri), cu îndatorirea de a da asigurările necesare. CEDO a repetat teoria că o instanță este caracterizată prin funcția ei jurisdicțională, prin punerea în aplicare a legii în baza prevederilor prestabilite, și cu îndeplinirea unor condiții suplimentare ce vizează: independența, existența unor garanții procedurale, dintre care unele sunt menționate în art.6 CEDO[5].

La nivelul U.E, Curtea de Justiție a statuat că pentru a fi apreciată drept ″instanță″, organul care introduce o cerere pentru pronunțarea unei hotărâri preliminare, trebuie să îndeplinească mai multe condiții și anume: să fie creat prin lege, să aibă caracter permanent, să fie imparţial și independent, să includă o procedură inter-pares, să aibă competență obligatorie și să aplice normele de drept[6].

După cum am prezentat în studiul de față, conform legislațiilor europene, persoanele au dreptul, în exercițiul accesului la justiție, de a primi soluționarea cauzei întro perioadă de timp rezonabilă. Caracterul rezonabil al perioadei de derulare a procedurii judiciare- penale sau nepenale-este dependent de circumstanțele proprii fiecărei cauze în parte, circumstanțe care au în vedere următoarele aspecte: complexitatea cauzei, comportamentul reclamantului, conduita autorităților naționale, importanța scopului avut de reclamant[7].

Totodată, pentru ca dreptul de acces la instanță să fie unul concret, statele CEDO au obligația de a asigura persoanelor asistența judiciară, traducerea și orice alt sprijin necesar pentru a da posibilitatea reală acestora la procedurile judiciare legale. Din dispozițiile art.6 al.(1) CEDO și art.47Carta U.E, se deduce clar faptul că accesul la justiţie este permis independent de resursele băneşti ale persoanelor. Acest fapt impune statelor să ia măsurile necesare pentru garantarea accesului persoanelor , în condiții de egalitate, la procedurile judiciare[8]. Potrivit explicaţiilor aduse Cartei se confirmă faptul că, în concret, statele trebuie să asigure asistenţa judiciară persoanelor atunci când, ″absenţa acesteia ar face ineficientă

[1] Manual de drept european privind accesul la justiție, Agenția Europeană Pentru Drepturi Fundamentale și Consiliul Europei, Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2016,p.26
[2] CEDO, cauza Bélès și alții/Rep.Cehă, nr.47273/99 din 12 nov.2002, 12 nov. 2002
[3] Cauza Khalfaoni/franța nr.34791/97,14 dec.1999,alin.37
[4] CEDO, cauza Belilos/Elveția, nr.10328/83 din 29 aprilie 1988alin.64
[5] Manual de drept european privind accesul la justiție, Agenția Europeană Pentru Drepturi Fundamentale și Consiliul Europei, Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2016,p.33
[6] CJUE, C-54/96, Dorsh Consult Iugenieurgesellschaft mblf/Bundesbangesellschaft Berlin mbh, 17 septembrie 1997, alin.23
[7] CEDO, cauza Konig/Germania,nr.6232/73,28 iunie 1978,alin.110
[8] Consiliul Europei, Comitetul Miniştrilor(1978), Rezoluţia 78(8) privind asistenţa şi consultanţa juridică, 2 martie 1978

garantarea accesului efectiv la justiţie"[1]. Art. 47 al Cartei e echivalent articolului 6 al CEDO, aşa cum se menţionează în explicaţiile la art.52 al.(3) din Cartă[2].

Instanţele naţionale au îndatorirea de a verifica dacă împrejurările de atribuire a unei atare asistenţe reprezintă o îngrădire a dreptului de acces la instanţele de judecată[3]. De exemplu în Spania a fost implementată în mod reuşit acordarea de asistenţă judiciară online pentru a garanta accesul la justiţie, sistem prin care reclamanţii pot solicita on line asemenea asistenţă pentru cheltuieli de judecată şi primirea unui avocat, fiind scutiţi să furnizeze documente justificative ale solicitării, iar timpul de analizare şi soluţionare a cererilor este redus semnificativ[4].

Aşa cum se prevede în art.6 al.(3) CEDO, în materie penală, orice persoană acuzată are dreptul fie de a-şi realiza singură apărarea, fie de a fi asistată de un apărător ales. Dreptul la asistenţă judiciară se alătură dreptului la timpul şi înlesnirea necesare pentru pregătirea apărării (art.6 al.(3)lit.bCEDO). Statele prin organele lor competente sunt cele ce au posibilitatea de a asigura exerciţiul dreptului la asistenţă juridică[5]. Această asistenţă juridică se manifestă sub mai multe forme precum: consiliere pe durata interogatoriului, reprezentare în faţa instanţei, pregătirea căilor de atac, accesul la avocat în mod real şi concret în toate fazele procesuale, dreptul de a discuta cu un avocet- ce poate fi limitat în anumite situaţii, doar din motive întemeiate.

La nivelul statelor membre ale U.E, dreptul la asistenţă juridică în cauzele penale este prevăzut în art.48 al.(2) al Cartei, conform căruia "oricărei persoane acuzate îi este garantată respectarea dreptului la apărare".

Dreptul la asistenţa juridică, prevăzut în legislaţiile Consiliului Europei şi U.E, are o importanţă mare pentru suspecţii ori inculpaţii ce intră în categoria minorilor, persoanelor cu disabilităţi, imigranţilor, pentru care statele trebuie să asigure condiţiile necesare şi suplimentare pentru ca aceştia să poată participa-şi înţelege- la procedură asigurând dacă e necesar, interpreţii, avocaţii ori asistenţii sociali necesari[6].

III. Concluzii

Accesul la justiţie este un drept extrem de important pentru orice persoană fizică (şi juridică), întrucât îi dă posibilitatea de a-şi proteja alte drepturi ce i-au fot încălcate de persoane fizice, juridice ori organe ale puterii executive. Totodată, acest drept le dă persoanelor şi garanţia recunoaşterii şi respectării unor drepturi procesuale şi de drept material pe care le au.

La nivel internaţional accesul la justiţie este garantat prin grija ONU de instrumente precum Convenţia de la Aarhus din 1998 referitoare la accesul la informaţii, participarea publicului la luarea hotărârii şi accesul la justiţie în aspecte de mediu, şi Convenţia privind drepturile persoanelor cu disabilităţi din 2006.

La nivelul U.E accesul la justiţie este consacrat în CEDO în art.6 şi 13 ale ei şi în art.47 Carta drepturilor fundamentale a U.E. Ambele garantează dreptul la un proces echitabil şi la un remediu concret. Drepturile pe care acest acces le include au acelaşi înţeles şi în CEDO, şi în Carta U.E şi sunt protejate în egală măsură.

BIBLIOGRAPHY

[1] Explicaţii cu privire la Carta drepturilor fundamentale a U.E.J.O 2007c-303
[2] Carta drepturilor fundamentale a U.E, art.52 al.(3)
[3] CJUE,C-156/12, cauza CEDO GmbH/Freistaat Bayern, 13 iunie 2012
[4] Manual de drept european privind accesul la justiție, Agenția Europeană Pentru Drepturi Fundamentale și Consiliul Europei, Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2016,p.71
[5] CEDO, cauza Quaranta/Elveția, nr.12744/87, 24 mai 1991
[6] Manual de drept european privind accesul la justiție, Agenția Europeană Pentru Drepturi Fundamentale și Consiliul Europei, Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2016,pp.87-88

Manual de drept european privind accesul la justiție, Agenția Europeană Pentru Drepturi Fundamentale și Consiliul Europei, Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2016
Alte surse:
Carta drepturilor fundamentale a U.E
CEDO în 50 de întrebări, https://www.echr.coe.int/Document s/
Conseil de l'Europe, Consiliul Europei și Protecția Drepturilor Omului, Strasbourg 1991
Consiliul Europei, Comitetul Miniştrilor(1978), Rezoluţia 78(8) privind asistenţa şi consultanţa juridică, 2 martie 1978
Echr.coe.int/Documents/Convention_RON.pdf
Eur-lex.europa.eu
FRA (2011), Access to justice in Europe: an overview of challenges and opportunities, Luxemburg, Oficiul pentru publicaţii

SOME ASPECTS REGARDING ASSOCIATIONS AND FOUNDATIONS

Roxana Topor

Assoc. Prof., PhD, Spiru Haret University

Abstract: A foundation is a legal person of private law without patrimonial purpose. According to art. 15 of the Ordinance no. 26/2000 "the foundation is the subject of law established by one or more persons who, on the basis of a legal act between living or for cause of death, constitute a heritage permanently and irrevocably affected, to achieve a general interest purpose or, as appropriate, of some communities".
Associations and foundations are called ONG (non-governmental organizations) or non-profit organizations. Both are regulated by the same normative act - O.G. no. 26/2000 regarding associations and foundations approved by Law no. 246/2005, being considered, from a legal point of view, legal persons of private law without patrimonial purpose. But between associations and foundations there is a significant difference in the legal regime, which is very important in practice, not only in theory.

Keywords: association, foundation, patrimony, legal entity

Din anul 1924 și până în 2000 cadrul juridic privind înființarea și funcționarea structurilor asociative l-a constituit Legea nr. 21/1924 pentru persoanele juridice (Asociaţii şi Fundaţii), cu modificările ulterioare, lege publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 27 din 6 februarie 1924.

Odată cu intrarea în vigoare a noilor reglementări, anume Ordonanţa nr. 26 din 30 ianuarie 2000 cu privire la asociaţii şi fundaţii, Legea nr. 21/1924 a fost abrogată.

Organizaţiile non-guvernamentale (ONG) sunt forme asociative create în mod voluntar de persoane fizice sau juridice, cu rolul de promovare a valorilor civice, ale democraţiei şi ale statului de drept, astfel cum este prevăzut de principalul act normativ în materie, respectiv Ordonanţa 26/2000 cu privire la asociaţii şi fundaţii (Ordonanţa 26/2000).[1]

Necesitatea parcurgerii unei proceduri judecătoreşti, dublată de practica variată a instanţelor în ceea ce priveşte documentele necesare sau termenele acordate, poate genera o anumită incertitudine în procesul de înfiinţare a unei organizaţii non-guvernamentale pentru persoanele care doresc să se implice activ în promovarea şi realizarea unor obiective de interes general sau la nivelul comunităţii din care provin.

Procedura de înfiinţare nu variază în funcţie de domeniul în care activează ONG-ul. O particularitate vizează ONG-urile cu statut de utilitate publică, care obţin recunoaşterea prin hotărâre a Guvernului, după cel puţin trei ani de la înfiinţare.[2]

O fundație este o persoană juridică de drept privat fără scop patrimonial. Conform art. 15 din Ordonanța nr. 26/2000[3] "fundația este subiectul de drept înființat de una sau mai multe persoane care, pe baza unui act juridic între vii ori pentru cauză de moarte, constituie un patrimoniu afectat, în mod permanent și irevocabil, realizării unui scop de interes general sau, după caz, al unor colectivități".

Asociațiile și fundațiile sunt denumite ONG-uri (organizații neguvernamentale) sau organizații non-profit. Ambele sunt reglementate de același act normativ – O.G. nr. 26/2000

[1] Pentru detalii privind implicarea ONG-urilor in activitatea instantelor internationale a se vedea Nicolau Ingrid, Manuc Liliana, *Protectia internationala a drepturilor omului*, Ed. Sitech, Craiova, 2012, p.59;
[2] https://www.bursa.ro/legislatie-principalii-pasi-pentru-infiintarea-unui-ong-43591637
[3] ORDONANŢĂ Nr. 26 din 30 ianuarie 2000 cu privire la asociaţii şi fundaţii

privire la asociaţii şi fundaţii aprobată prin Legea nr. 246/2005, fiind considerate, din punct de vedere juridic, persoane juridice de drept privat fără scop patrimonial. Dar între asociații și fundații există o diferență semnificativă de regim juridic, care este foarte importantă în practică, nu numai în teorie.

Deși reglementate de același act normativ, cele două subiecte de drept se deosebesc din mai multe puncte de vedere.

Obiectivele fac cea mai mare diferenţă între cele două organizaţii. În timp ce asociaţiile se pot constitui pentru activităţi de interes comunitar, general sau chiar pentru activităţi în interes personal, fundaţiile nu au dreptul să se înfiinţeze în interesul nepatrimonial al membrilor fondatori. Scopul fundaţiilor trebuie să fie de interes bine determinat, general sau communitar.

O primă diferență poate fi sesizată din chiar definițiile, din O.G. nr. 26/2000 date celor doua subiecte de drept.

Art. 4 din O.G. nr. 26/2000 prevede că: "asociaţia este subiectul de drept constituit de trei sau mai multe persoane care, pe baza unei înţelegeri, pun în comun şi fără drept de restituire contribuţia materială, cunoştinţele sau aportul lor în muncă pentru realizarea unor activităţi în interes general, al unor colectivităţi sau, după caz, în interesul lor personal nepatrimonial."

Art. 15 alin. (1) din O.G. nr. 26/2000 prevede că: "fundaţia este subiectul de drept înfiinţat de una sau mai multe persoane care, pe baza unui act juridic între vii ori pentru cauză de moarte, constituie un patrimoniu afectat, în mod permanent şi irevocabil, realizării unui scop de interes general sau, după caz, al unor colectivităţi."

De aici sesizăm o primă diferență anume pentru a putea înființa o asociație este nevoie de cel puțin 3 membri, pe când la o fundație, aceasta poate fi înființată și de o singură persoană.

A doua diferență este dată de actul juridic întocmit pentru a înființa o asociație sau o fundație și anume asociația poate fi înființată prin act juridic între vii, acordul de voință a 3 persoane (sau mai multe), prin semnarea unui act constitutiv și un statut al asociației spre deosebire de fundație care poate fin înființată atâat prin act juridic între vii dar poate avea la bază și un testament.[1]

O a treia deosebire dintre asociații și fundații este legată de costurile necesare înființării. Pentru o asociație, patrimoniul inițial este în valoare de cel puţin un salariu minim brut pe economie. Însă, pentru o fundație, activul patrimonial inițial trebuie să includă bunuri în natură sau în numerar, a căror valoare totală să fie de cel puţin 100 de ori salariul minim brut pe economie, adică aproximativ 22.500 euro.[2]

O altă deosebire privește actul constitutiv și statutul asociației care pot fi doar atestate de un avocat, nu este prevăzută autentificarea expresă de un notar, pe când în cazul unei fundații actul constitutiv și statutul trebuie să fie neapărat autentificate de un notar.

O a cincea deosebire este dată de numărul de organe de conducere dintr-o asociație sau dintr-o fundație. Într-o asociație există o Adunare Generală și un Consiliu director, pe când într-o fundație singurul organ de conducere este Consiliul Director, ceea ce simplifică puțin lucrurile din punct de vedere administrativ și birocratic.[3]

Organizatiile non-profit de utilitate publică sunt definite pentru prima dată în legislația din România în O.G. nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundatii și sunt recunoscute ca atare, dacă îndeplinesc cumulativ urmatoarele condiții:

- activitatea acestora se desfășoara în interesul general sau comunitar, dupa caz, și functioneaza cel putin 3 ani anterior datei prin care solicită statutul de utilitate publică;

-și-au realizat majoritatea obiectivelor stabilite conform actului de înființare;

[1] Marilena Marin, „Some Considerations on the Concept of Cadastre in Romanian Law", 8th International Conference on European Integration -Realities and Perspectives (EIRP) - Legal Sciences in the New Millennium",Universitatea Danubius, Galaţi, 2013

[2] http://corobana.ro/asociatie-vs-fundatie/

[3] http://corobana.ro/asociatie-vs-fundatie

- prezintă modul de realizare a unor programe ori proiecte specifice scopului lor;
- fac dovada ca activul patrimonial este cel putin egal cu cel de la constituire.

Acest statut semnifică practic recunoașterea de către autorități a faptului ca anumite organizatii se disting de celelalte prin gama de interese pe care le promovează și de servicii pe care le prestează pentru comunitaten precum și disponibilitatea autoritatilor de a acorda acestor organizatii anumite facilitati, stabilite prin lege, de care se pot bucura doar organizatiile de utilitate publica, in chip preferential. Acest lucru nu înseamnă restricționarea accesului altor organizații la resurse publice!

Autoritatea publica responsabila pentru acordarea statutului de utilitate publică este Guvernul României (prin Secretariatul General) care prin hotarare de guvern acorda acest statut.

Hotararea de Guvern se acorda pe baza avizului favorabil primit din partea ministerelor de resort. In cadrul Guvernului a fost desemnat Secretariatul General ca autoritate publica responsabila cu primirea cererilor si comunicarea cu solicitantul.

Asociatia sau fundatia interesata adreseaza o cerere Secretariatului General al Guvernului, care o inainteaza, in termen de 15 zile, ministerului sau organului de specialitate al administratiei publice centrale in a carui sfera de competenta isi desfasoara activitatea. Acesta este obligat ca, in termen de 60 de zile, sa examineze cererea si indeplinirea conditiilor prevazute de lege. In cazul in care constata indeplinirea acestor conditii, autoritatea administrativa competenta va propune Guvernului Romaniei recunoasterea. In caz contrar aceasta va transmite persoanelor juridice solicitante un raspuns motivat, in termen de 30 de zile de la data luarii deciziei.

In cel mult 90 de zile de la data depunerii de catre organizatie a cererii, precum si a tuturor documentelor necesare luarii deciziei, Guvernul Romaniei decide asupra propunerii de recunoastere. Daca propunerea se respinge, solutia va fi comunicata asociatiei sau fundatiei de catre autoritatea administrativa la care s-a inregistrat cererea de recunoastere, in termen de 120 de zile de la data depunerii cererii si a documentelor necesare luarii deciziei.

Drepturile de care se bucura organizatiile neguvernamentale recunoscute ca fiind de utilitate publica le putem imparti in drepturi patrimoniale (facilitati fiscale) si drepturi nepatrimoniale (fara impact financiar). Aceste drepturile sunt acordate atat prin intermediul OG 26/2000 cat si prin alte acte normative speciale in deosebi Codul Fiscal.

Drepturile patrimoniale sau facilitatile fiscale se refera exclusive la avantaje financiare de care beneficieza in mod particular asociatiile si fundatiile cu statut de utilitate publicam si se regasesc in textul Codului Fiscal si textul OG 26/2000.

OG 26/2000 recunoaste dreptul organizatiilor cu statut de utilitate publica de a li se atribui în folosință gratuita bunurile proprietate publică. Acest drept a fost introdus odată cu modificarea adusa prin Legea 246/2005 modificând prevederea trecută ce se referea doar la dreptul de a i se concesiona servicii publice fara caracter comercial.

Organizatiile de utilitate publica sunt beneficiari ai unor facilitati fiscale directe sau indirecte, aspect care impune in sarcina acestora o serie de obligatii menite a contribui la transparenta si responsabilitatea cheltuirii resurselor financiare.

Legea 129/2019 pentru prevenirea si combaterea spalarii banilor si finantarii terorismului a adus modificari semnificative Ordonantei Guvernului OG 26/2000 cu privire la asociatii si fundatii. Actul normativ a fost publicat in Monitorul Oficial 589 din 18.07.2019.

Noile prevederi prevăd modificări în sensul instituirii transparenței în ceea ce privește datele de identificare ale membrilor/beneficiarilor reali ai asociațiilor/fundațiilor, astfel încât să se poată identifica cu ușurință orice persoană care își exercită dreptul de control asupra acestor entități juridice.

Se aduc modificări în ceea ce privește elementele cuprinse în actul constitutiv al asociației/fundației:

-se solicită prevederea unui set mai amplu de date de identificare ale membrilor asociației, astfel că, în afara numelui/denumirii și a domiciliului/sediului acestora, trebuie

prevăzute pentru persoanele fizice codul numeric personal, seria şi numărul actului de identitate, iar pentru persoanele juridice asociate, denumirea şi codul de identificare fiscală;

-denumirea asociației/fundației va cuprinde obligatoriu cuvântul „asociaţie”/”fundaţie”. Atunci când denumirea este într-o limbă străină, aceasta va cuprinde şi traducerea în limba română;

-dacă din asociaţie/fundaţie fac parte persoane ale căror nume sau ale căror denumiri sunt redactate într-o altă grafie decât cea latină, numele sau denumirile sunt transliterate în grafia latină, conform actelor de identitate, respectiv actelor de înfiinţare emise de autorităţile statului de apartenenţă ori statului român şi sunt folosite în forma astfel transliterată ori de câte ori aceste persoane sunt prevăzute în documentele oficiale ale asociaţiei.

De asemenea, se aduc completări și în ceea ce privește cererea de înscriere a asociației/fundației în Registrul asociaţiilor şi fundaţiilor:

În completarea dosarului, trebuie depuse copii certificate pentru conformitate cu originalul ale actelor doveditoare ale identității membrilor asociați/fondatori precum și o declarație pe propria răspundere a persoanei care formulează cererea, încheiată în formă autentică. Cererea de înscriere va cuprinde datele de identificare ale beneficiarilor reali ai asociației/fundației, în sensul reglementărilor din domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor şi finanţării terorismului (numele, prenumele, data naşterii, codul numeric personal, seria şi numărul actului de identitate, cetăţenia, domiciliul sau reşedinţa).

O noutate constă în obligativitatea de păstrare de către asociații, timp de 5 ani, a registrelor privind tranzacțiile efectuate. Cenzorul sau, după caz, comisia de cenzori trebuie să verifice cel puțin o dată pe an modul în care este administrat patrimoniul asociației.

Sunt introduse două articole în sprijiinul menținerii acurateții datelor beneficiarilor reali ai asociației/fundației, astfel că, anual sau ori de câte ori intervin modificări în ceea ce privește aceste date, asociația sau fundația are obligația de a comunica Ministerului Justiției datele de identificare, în vederea actualizării evidențelor privind beneficiarii reali. Această sarcină incumbă persoanei împuternicite de către consiliul director al asociației/fundației, care printr-o declarație pe propria răspundere dată în formă autentică, comunică datele de identificare ale beneficiarului. Data limită de comunicare a declarației este 15 ianuarie. Atunci când intervine o modificare privind datele de identificare ale beneficiarului real, declarația se depune în termen de 30 de zile de la această dată.

Sancțiunea pentru neîndeplinirea obligației de comunicare a datelor beneficiarului real este amenda de la 200 lei la 2.500 lei.

Constatarea contravenției se face de către Oficiul Naţional de Prevenire şi Combatere a Spălării Banilor. Contravenientul are obligaţia ca în termen de 30 zile de la comunicarea procesului-verbal de constatare a contravenţiei să depună declarația privind datele de identificare ale beneficiarului real.

Necomunicarea de către reprezentantul persoanei juridice a datelor solicitate se sancţionează cu amendă de la 500 lei la 5.000 lei. Contravenientul are obligația de a comunica datele solicitate în termen de 30 de zile de la comunicarea procesului-verbal de constatare a contravenției. În cuprinsul procesului-verbal trebuie să se prevadă că în cazul necomunicării datelor în termenul prevăzut de lege, sancțiunea este dizolvarea asociației sau a fundației.[1]

BIBLIOGRAPHY

1. ORDONANŢĂ Nr. 26 din 30 ianuarie 2000 cu privire la asociaţii şi fundaţii
2. Legea nr. 129/2019 pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative
3. Nicolau Ingrid, Manuc Liliana, *Protectia internationala a drepturilor omului*, Ed. Sitech, Craiova, 2012

[1]https://cmp-lawyers.com/2019/08/19/noi-modificari-privind-ordonanta-guvernului-nr-26-2000-privind-asociatiile-si-fundatiile

4. https://www.bursa.ro/legislatie-principalii-pasi-pentru-infiintarea-unui-ong-43591637
5. http://corobana.ro/asociatie-vs-fundatie/
6. https://cmp-lawyers.com/2019/08/19/noi-modificari-privind-ordonanta-guvernului-nr-26-2000-privind-asociatiile-si-fundatiile

PROTECTION OF DIGNITY, SAFETY AND CHILDREN'S RIGHTS IN THE DIGITAL ERA

Oana Morcan

Lecturer, PhD, "Vasile Goldiș" Western University of Arad

Abstract. The flow of information in the virtual environment exposes the children to new challenges that deserve special attention, especially those surrounding privacy, dignity and children's rights. The study intends to address the challenges posed to child privacy online and the impact that these challenges might have on other rights such as freedom of expression, access to information or bullying. The researcher considers contextualization as fundamental in relation with the new technologies that influences children's life. Therefore, we also approach some policy recommendation on how to better address the protection of children's online privacy, dignity and rights.

Keywords: virtual environment, children, privacy, dignity, rights, challenges.

INTRODUCERE

Trăim în secolul XXI, secol în care mediul virtual a transformat lumea într-o societate informațională cu un flux de informații fără precedent, în care paradigma Web 2.0 funcționează cu succes, deschizând drumul către viitorul Web 3.0 și Internet of Things (IoT), îmbunătățind considerabil viața adulților și a copiilor la nivel mondial prin eficacitate, prin disponibilitatea de noi instrumente ce pot stimula creativitatea individuală și producția colectivă. Acest nou mediu expune atât adulții, cât și în special copiii, la noi provocări ce trebuie analizate, în special cele care privesc confidențialitatea, demnitatea și drepturile copiilor. Prezentul studiu își propune să analizeze provocările contextuale ce abordează drepturile precum libertatea de exprimare, accesul la informații online sau intimidarea (cyberbullying). De asemenea, abordăm și câteva recomandări privind asumarea unor politici privind protecția și confidențialitatea, demnitatea și drepturile copiilor. Aceste obiective sunt îndeplinite prin revizuirea literaturii de specialitate și analiza instrumentelor privind politici sociale și de protecție a copilului la nivel internațional.

Drepturile copiilor în era digitală

Principalul instrument legislativ internațional - Convenția ONU cu privire la Drepturile Copilului – vine în sprijinul prezentului studiu, recunoscând faptul că copiii se bucură de multe dintre drepturile pe care adulții le fac, împreună cu unele drepturi unice datorită poziției lor speciale și a statutului lor legal ca minori.[1] Cele patru principii generale ce ghidează punerea în aplicare a Convenției se aplică în egală măsură atât în mediul digital, cât și în cel tradițional - nediscriminare (art. 2), interesul superior al copilului ca o considerație primară pentru toate acțiunile care îi afectează (art. 3), dreptul la viață, supraviețuire și dezvoltare (art. 6) și dreptul libertății de exprimare (art. 12).[2]

Cu toate acestea, asigurarea faptului că copiii se bucură de drepturile lor online implică eforturi speciale din partea factorilor de decizie sau practicienilor ce se axează pe bunăstarea copiilor în mediul digital. Astfel este necesară o abordarea unificată a experiențelor cotidiene, atât online cât și offline, analizând și diversele medii de viață ale

[1] Convenția ONU cu privire la Drepturile Copilului, 1989, online https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CRC.aspx [accesat la 01.10.2019]

[2] Ioana Boldiș, *Drepturile Copilului. Perspective teoretice și aplicative*, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2010, pp. 11-23.

copiilor, identificându-se un echilibru ce să includă atât oportunitățile, cât și riscurile, libertatea de exprimare și dreptul la confidențialitate, dreptul copiilor la măsuri speciale de protecție, alături de alte dimensiuni ale experiențelor în mediul online, cât și offline.

Libertatea de exprimare și accesul copilului la informații online

Copiii au dreptul la libertatea de exprimare și acces la informații dintr-o diversitate de surse. Internetul poate oferi copiilor ocazii extraordinare de a se exprima și le poate furniza o cantitate vastă de informații, însă anumite obstacole îi împiedică să beneficieze de aceste beneficii în mod egal. În același timp, în timp ce copiii pot necesita asistență pentru exercitarea, în condiții de siguranță, a drepturilor ce includ libertatea de exprimare și accesul la informații, măsurile de protecție pot deveni extrem de restrictive pe măsură ce capacitățile copiilor de a naviga în lumea digitală se dezvoltă. Copiii sunt cei mai în măsură să-și exercite drepturile la libertatea de exprimare și accesul la informații online, unde:

- au acces sigur și facil la tehnologia digitală, fără a ține cont de diferențele de limbaj, alfabetizare și capacitate personală;
- pot utiliza în mod liber și cu încredere tehnologia fără o monitorizare disproporționată din partea guvernelor sau a părinților, fără o moderație strictă și inutilă, fără un control al conținutului generat de utilizator sau limitări nejustificate ale anonimatului;
- pot explora lumea digitală fără a întâlni filtre excesiv de restrictive, indiferent dacă sunt la nivel de rețea sau dispozitiv, sau alte sisteme sau mecanisme care restricționează accesul la conținut potențial benefic;
- pot accesa informații dintr-o diversitate de surse ce este adaptată la interesele și nivelurile lor de înțelegere, cu mențiunea că cererile financiare de plată sau furnizarea de date personale pot acționa ca o barieră în accesarea conținutului online.[1]

Confidențialitatea online a copiilor și libertatea de exprimare distinge mai multe aspecte ce pot fi alterate de tehnologiile digitate, respectiv în ceea ce privește confidențialitatea fizică, de comunicare, de informare și de decizie, prin:

- confidențialitatea fizică este încălcată în situațiile în care utilizarea tehnologiilor de urmărire, monitorizare sau transmisie în direct poate dezvălui imaginea, activitățile sau locația unui copil;
- confidențialitatea comunicării se referă la compromiterea securității informațiilor cu caracter personal, postări, chat-uri și mesaje;
- încălcarea confidențialității informațiilor se poate concretiza în colectarea, stocarea și procesarea datelor cu caracter personal ale copiilor, mai ales dacă aceasta se produce fără înțelegerea sau consimțământul acestora;
- confidențialitatea vieții private este asociată cu restricția accesului la informații utile ce pot limita capacitatea a copilului de luare a deciziilor în mod independent sau de dezvoltare personală.[2]

Confidențialitatea și libertatea de exprimare a copiilor trebuie protejate și respectate în conformitate cu capacitatea lor de dezvoltare. Copilăria reprezintă o perioadă de dezvoltare continuă și rapidă și nici o abordare unică nu poate pe deplin ghida eforturile pentru conștientizarea drepturilor copiilor la viața privată, confidențialitate și libertatea de exprimare. Drepturile copiilor mediul digital trebuie luate în considerare în funcție de capacitățile lor în evoluție, ei devenind mai capabili să își exercite drepturile online pe măsură ce cresc și se maturizează. Printre altele, recunoașterea capacităților include și cerința ca:

- în conformitate cu vârsta și maturitatea copilului, acesta necesită asistență pentru a înțelege și a se angaja cu termenii și condițiile pentru utilizarea unui site web, platformă, produs, serviciu sau aplicație;

[1] UNICEF, *Children's online privacy and freedom of expression: Industry toolkit*, New York, UNICEF, 2018, p. 9.

[2] Sonia Livingstone, Mariya Stoilova, Rishita Nandagiri, *Children's data and privacy online. Growing up in a digital age. An evidence review*, Department of Media and Communications, London School of Economics and Political Science, 2018, p. 11.

- nu se va cere copilului să ofere consimțământ informat pentru colectarea și prelucrarea datelor lor personale atunci când acesta nu deține capacitatea de a face acest lucru;

- părinții sau tutorii trebuie să joace un rol activ în sfera deciziei și conținutului pe care copiii de vârstă mică îl pot împărtăși și utiliza, ținând cont și de opiniile și părerile lor;

- controlul parental și alte instrumente de monitorizare și filtrare trebuie să ia în considerare drepturile și capacităților copiilor aflați la vârsta adolescenței de a lua decizii asumate și informate în mediul virtual.[1]

Unul din trei utilizatori de Internet este un copil, un număr care va crește în următorul deceniu.[2] În mod preponderent, copiii accesează internetul de acasă și de pe dispozitivele mobile, sugerează concluziile unui studiu-pilot[3] desfășurat în Argentina, Serbia, Africa de Sud și Filipine[4]. Nu este deloc surprinzător că majoritatea copiilor accesează Internetul de pe telefonul mobil, lucru ce poate fi pozitiv în ceea ce privește flexibilitatea utilizării, sporind oportunitățile copiilor pentru beneficii personalizate și individualizate, reducând însă posibilitatea ca părintele sau persoana care îngrijește copilul să îl ajute în explorarea lumii virtuale. Mai mult, un risc îl constituie și cantitatea și complexitatea a conținutului online ce este limitată de ecranul telefonului.

Majoritatea copiilor ce folosesc Internetul declară că învață ceva nou online cel puțin o dată pe săptămână,[5] un beneficiu cel puțin din punct de vedere informațional. Însă se pune problema (și posibilitatea unor studii viitoare) de a identifica dacă copiii au acces la o paletă complexă de informații de înaltă calitate, dacă acestea sunt accesibil formulate, și, în primul rând, dacă reușesc să găsească ceea ce este disponibil în mediul online. Accesul la informații include și accesul copiilor la social media ca utilizatori de rețele sociale: rezultatele unui chestionar din anul 2012 indică faptul că social networking era popular printre copiii europeni: Olanda (80%), Lituania (76%), Danemarca (75%) și mai puțin popular în România (46%), Turcia (49%) și Germania (51%).[6]

Deoarece copiii nu dețin capacitatea de conștientizare și anticipare a posibilelor consecințe, ei sunt mai pasibili să introducă date personale pe profilul online și să exercite un discernământ scăzut în comunicarea virtuală. Mediul rețelelor sociale încurajează schimbul imediat și spontan de informații care, în mod normal, ar fi dezvăluite mai treptat altora într-un context offline. Mulți copii și tineri se „bucură" de o sferă largă a contactelor de prieteni, cu care împărtășesc informația personală, deși mulți din prietenii virtuali nu s-au întâlnit niciodată.

Studiile de specialitate indică faptul că utilizatorii tineri tind să dezvălui informații personale ca răspuns la presiunea colegilor,[7] sau utilizează practici riscante privind securitatea online, precum partajarea parolelor pentru a permite altor persoane să acceseze e-mailurile și profilurile personale, acțiune percepută drept o demonstrație de încredere între prieteni.[8] În plus, copiii pot dezvălui neintenționat date cu caracter personal atunci când se înscriu cu un serviciu de rețele sociale sau completează un formular online. La fel ca majoritatea adulților, copiii tind să nu citească declarațiile de confidențialitate, care sunt adesea de lungi și complexe și pot să nu știe că, în schimbul accesului, datele lor pot fi puse la dispoziția unor

[1] UNICEF, *Children's online privacy and freedom of expression: Industry toolkit*, New York, UNICEF, 2018, p. 10.
[2] UNICEF, *2018 Results Report*, Innocenti Publications, Florența, 2019, p. 17.
[3] J. Byrne, D. Kardefelt-Winther, S. Livingstone, M. Stoilova, *Global Kids Online Research Synthesis*, Londra, UNICEF and London School of Economics and Political Science, 2016, pp. 3-6.
[4] Argentina, Serbia și Africa de Sud: peste 90%, Filipine: 62%.
[5] J. Byrne, D. Kardefelt-Winther, S. Livingstone, M. Stoilova, *op. cit.*, p. 5.
[6] Sonia Livingstone, Leslie Haddon, Anke Görzig, Kjartan Ólafsson, *Risks and safety on the internet: the perspective of European children: full findings and policy implications from the EU Kids Online survey of 9-16 year olds and their parents in 25 countries*, Londra, EU Kids Online, 2012, p. 5.
[7] J. J. Dooley, D. Cross, L. Hearn, R. Treyvaud, *Review of Existing Australian and International Cyber-Safety Research*, Child Health Promotion Research Centre, Edith Cowan University, Perth, 2009, p. 13.
[8] *The Protection of Children Online: Risks Faced by Children Online and Policies to Protect Them*, OECD Digital Economy Papers, nr. 179, OECD Publishing, 2011, p. 37.

agenții de publicitate și alte site-uri web, în mod legal. De asemenea, datele personale pot fi accesate în mod ilegal, prin „phishing" = înșelăciune electronică (respectiv trimiterea de e-mailuri false care solicită informații personale) și accesarea neautorizată a bazelor de date online și a hard disk-urilor computerului. Prin urmare, pe de o parte, lumea digitală oferă instrumente utile ce permit copiilor să exploreze lumea, și pe de altă parte, mediul online permite guvernelor și companiilor „să urmărească, să stocheze și să analizeze acțiunile copiilor la un nivel detaliat anterior de neatins".[1]

Supravegherea online nu afectează doar confidențialitatea, ci și libertatea de exprimare. Prelucrarea datelor cu caracter personal fără un scop specific (de exemplu, monitorizarea unei persoane în curs de investigare), așa cum se face pentru mii sau chiar milioane de oameni, reprezintă o încălcare a confidențialității online. Libertatea de exprimare este restricționată și de supravegherea online, deoarece multe persoane s-ar abține să își exprime opiniile online dacă ar ști că un anumit guvern le poate monitoriza activitatea. Un raport al UNICEF evidențiază modul în care supravegherea online ar putea deveni și mai periculoasă pentru copiii care cresc în ziua de azi, deoarece colectarea în masă a datelor „ar permite autorităților să construiască și să țină evidența întregii existențe digitale a copiilor", dacă este legată de profiluri individuale – o idee pe care mulți experți o sugerează că este deja posibilă.[2]

Pentru a proteja confidențialitatea, identitatea și accesul copiilor la servicii și produse online necorespunzătoare, au fost introduse protocoale de verificare a vârstei (modele semantice, carduri de credit/debit, date publice, cod numeric personal, cărți de identitate electronice sau confirmare offline – apel telefonic către un părinte[3]). Pe de o parte, pentru copii, capacitatea de a comunica și de a căuta online în mod anonim oferă o protecție imensă pentru identitatea, confidențialitatea și informațiile lor personale, prevenind atacuri criminale cibernetice sau prezența invazivă a unor mesaje comerciale. Însă pe de altă parte, chiar însăși anonimizarea facilitează activitatea criminală deoarece este dificil pentru autorități să detecteze și să prevină criminalitatea și permite existența unor piețe virtuale de pornografie și abuz sexual asupra minorilor.[4]

Cyberbulling

Violența cibernetică poate lua multe forme, incluzând:

- e-mailuri sexuale nedorite, mesaje text (sau online);
- avansuri necorespunzătoare sau ofensatoare pe site-urile de rețele de socializare sau camere de chat pe internet;
- mesaje de amenințare cu violență fizică și / sau sexuală prin e-mail, text (sau online);
- discursul de ură, respectiv un limbaj care denigrează, insultă, amenință sau vizează un individ pe baza identității (genului) și alte trăsături personale (cum ar fi orientarea sexuală sau dizabilitatea).[5]

Cercetările în domeniu permit copiilor o descriere a ceea ce îi deranjează în mediul online, menționându-se astfel o gamă extinsă de probleme, de la escrocheriile online, reclame

[1] Duncan H. Brown, Norma Pecora, *Online Data Privacy as a Children's Media Right: Toward Global Policy Principles*, în *Journal of Children and Media*, vol. 8, nr. 2, 2014, pp. 201-207.

[2] Carly Nyst, *Privacy, protection of personal information and reputation rights*, Children's Rights and Business in a Digital World Discussion Paper Series, United Nations Children's Fund, 2017, p. 15. https://www.unicef.org/csr/css/UNICEF_CRB_Digital_World_Series_PRIVACY.pdf [acccesat 1 noiembrie 2019]

[3] Jules Polonetsky, *Online Age Verification for Our Children: A Report on the Tools and Resources Available for Safeguarding the First Generation of Digital Natives*, 2009, https://fpf.org/wp-content/uploads/2009/11/madrid-presentation-online-verification1.pdf. [acccesat 1 noiembrie 2019]

[4] Carly Nyst, *Privacy, protection of personal information and reputation rights*, Children's Rights and Business in a Digital World Discussion Paper Series, United Nations Children's Fund, 2017, p. 15. https://www.unicef.org/csr/css/UNICEF_CRB_Digital_World_Series_PRIVACY.pdf [acccesat 1 noiembrie 2019]

[5] Cyberviolence.eu. (2019). [online] http://www.cyberviolence.eu/wp-content/uploads/2018/07/MethodologyToolkit.CyberViolence.pdf [accesat 1 noiembrie 2019].

pop-up cu conținut pornografic, comportament dăunător, știri/fotografii neplăcute sau înfricoșătoare, discriminare, hărțuire (inclusiv hărțuirea sexuală de către necunoscuți), persoane care împărtășesc prea multe informații personale în mediul online.[1] În anul 2012, aproximativ un sfert dintre copiii din Danemarca (28%), Estonia (25%) și Norvegia (23%), România (23%) și Suedia (23%) au declarat că au fost deranjați de ceva pe Internet. Aceste procente sunt aproximativ de două ori mai ridicate decât media europeană de 12% și sunt mai mari decât în Italia (6%), Portugalia (7%) și Germania (8%).[2] În majoritatea țărilor europene, copii sunt mai dispuși să raporteze o problemă decât părinții lor, această diferență fiind detectată în Danemarca, Estonia și, mai ales, România (unde doar 7% dintre părinți raportează faptul că copilul a avut o problemă în mediul virtual, față de 21% dintre copii).[3]

Recunoscută de Comitetul Națiunilor Unite pentru Drepturile Copilului drept o formă de violență mentală,[4] cyberbullying, intimidarea virtuală, definit ca postarea online a unor comentarii agresive sau răuvoitoare către sau despre o persoană, poate lua o serie de forme, variind de la postarea unor liste cu colegi de clasă antipatici pe un profil personal, la postarea unor materiale defăimătoare și trimiterea de mesaje abuzive online. O mare parte a intimidării cibernetice este înfăptuită de copii de vârstă apropiată, care își cunosc victima, deși făptuitorii pot utiliza și, adesea aplică, anonimatul virtual pentru a-și ascunde identitatea. Fenomenul de cyberbullying a fost raportat în țări în curs de dezvoltare, inclusiv Africa de Sud, China, India și Thailanda,[5] după cum indică un studiu al cercetătorilor indieni ce evidențiază că două treimi din elevii chestionați, au fost hărțuiți prin intermediul telefoanele lor mobile,[6] în timp ce un studiu al cercetătorilor chinezi indică o proporție similară printre copiii de 11-14 ani care au fost hărțuiți în mediul online,[7] sau cercetarea privind utilizarea Internetului în Kenya care a indicat faptul că un procent ridicat al utilizatorilor între 11-14 ani a fost hărțuit, amenințat și intimidat în mediul online.[8]

Rezultatele unui studiu derulat în anul 2017[9], indică faptul că 80% dintre adolescenții români au fost hărțuiți pe internet. Aspectul fizic, pasiunile și situația materială sunt principalele motive, iar mijloacele de propagare a fenomenului sunt reprezentate mesajele de amenințare în canalul privat, comentarii negative la fotografii și furt de identitate. Parte a activităților criminale informatice, calomnia și insulta în mediul online sunt prezente și în cazurile de rasism sau alte forme de expresie a urii și a intoleranței, în mod individual sau în grup, prin atacuri asupra imaginii și a vieții private, producând astfel rezultate devastatoare, de natură să afecteze stima de sine, gradul de auto-apreciere, relațiile sociale, izolare, schimbări comportamentale involuntare, depresie, consum de alcool sau droguri.[10]

---

[1] J. Byrne, D. Kardefelt-Winther, S. Livingstone, M. Stoilova, *op. cit.*, p. 5.
[2] Sonia Livingstone, Leslie Haddon, Anke Görzig, Kjartan Ólafsson, *op. cit.*, p. 47.
[3] *Ibidem*.
[4] UN Committee on the Rights of the Child (CRC), Articolul nr. 13, paragraful 21 (g), *The right of the child to freedom from all forms of violence*, 18 aprilie 2011, CRC/C/GC/13, https://www.refworld.org/docid/4e6da4922.html [acccesat 1 noiembrie 2019].
[5] U. Gasser, C. M. Maclay, J. G. Palfrey Jr., *Working Towards a Deeper Understanding of Digital Safety for Children and Young People* în *Developing Countries*, Harvard Law School Public Law and Legal Theory Working Paper Series, nr. 10-36, 2010, pp. 22-23.
[6] *Ibidem apud* Debarati Halder, K. Jaishankar, *Bullying and Cyber Bullying in Schools: Need to address the Legal and Policy Vacuum in India*, iulie 2007, http://www.articleco.com/Article/Bullying-and-Cyber-Bullying-in-Schools--Need-toaddress-the-Legal-and-Policy-Vacuum-in-India/47140.
[7] J. J. Dooley, D. Cross, L. Hearn, R. Treyvaud, *op. cit.*, p. 68.
[8] Cradle Children Foundation, *Beyond Borders: an Exploratory Study on Child Online Safety in Kenya*, Nairobi, The Children Foundation, 2010, p. 14.
[9] Studiul a fost realizat de Tribal Worldwide România pentru Bitdefender prin chestionar online completat în perioada septembrie-octombrie 2017, pe un eșantion reprezentativ de 800 de respondenți din rândul tinerilor sub 18 ani. https://www.bitdefender.ro/news/80-dintre-adolescenti-au-fost-hartuiti-pe-internet-aspectul-fizic-pasiunile-si-situatia-materiala-principalele-motive-3393.html [accesat la 01.10.2019]
[10] Gabriela Grosseck, Siguranța copiilor în spațiul virtual, în Asistența Socială în perspectiva integrării europene: identitate și procesualitate, editori: Viorel Prelici, Carmen Bărbat, Editura Universității de Vest, Timișoara, 2007, pp. 83-89.

Concluzii și recomandări privind asumarea unor politici privind protecția și confidențialitatea, demnitatea și drepturile copiilor

Accesul la informații online, dezvoltarea abilitățile virtuale, riscurile și oportunitățile în mediul digital fac astăzi parte integrantă din universul copiilor, iar drepturile și bunăstarea lor trebuie să se oglindească și prin prisma intervenției politicilor formulate.

Este important să realizăm faptul că utilizarea Internetului de către copii este strâns legată de vârsta lor, nivelul de competențe digitale, locul de acces online, dispozitivele pe care le utilizează, ajutorul pe care îl primesc în navigarea virtuală. Prin urmare, obiectivele politicilor trebuie să urmărească aceste diferențe și situații din viața reală, cu o atenție specială pentru cei ce prezintă o vulnerabilitate mai ridicată (copiii provenind dintr-o minoritate etnică, copii ce trăiesc în mediul rural sau într-o comunitate săracă, copiii cu dizabilități). Nu trebuie însă eliminată existența riscurilor din lumea „offline", de la intimidare, pornografie, abuz sexual etc., iar utilizarea mediului online de către copiii vine să se adauge prin posibile riscuri virtuale, determinând astfel necesitatea ca politicile și practicile axate pe sfera virtuală să includă și riscurile offline, iar cele concentrate pe riscurile offline să includă și dimensiunea online.

Relațiile dintre activitatea online și offline pot amplifica riscurile și intențiile criminale, însă pot contribui, de asemenea, la asigurarea siguranței copiilor, de exemplu, prin dezvoltarea unor linii online de asistență sau ajutor pentru copiii; sunt necesare însă cercetări viitoare pentru identificarea efectelor utilizării Internetului în ceea ce privește confidențialitatea și siguranța, beneficiile și riscurile la care se expun copiii în mediul online, iar strategiile ce promovează o experiență online sigură trebuie să țină cont și de agenda copiilor, inclusiv de dorința lor de a experimenta și uneori, de a-și asuma anumite riscuri, precum și de dorința de a fi responsabili pentru ei înșiși și pentru acțiunilor lor. Copiii sunt exploratori, ei caută mereu și în mod independent informații noi, noutăți și răspunsuri, iar Internetul trebuie să devină acel loc în care ei se simt în siguranță, cu un conținut adecvat vârstei și cerințelor copilului.

Internetul a modificat în mod fundamental modul în care sunt accesate și distribuite informațiile, transformând părinți, tutori și educatori în supraveghetori de consum media pentru copii. Conținutul online poate fi produs și vizualizat cu ușurință de oricine are o conexiune Interne, iar copiii dețin acum mai multe mijloace directe de comunicare cu utilizatorii online din întreaga lume. Evident, aceasta facilitează libertatea de exprimare și accesul la informații, introducând simultan și posibile riscuri pentru siguranța și securitatea copiilor, permițând contactul cu autorii abuzurilor și creșterea expunerii la conținut dăunător sau inadecvat.

Preluând rolul tradițional al părinților, au fost dezvoltate mecanisme de reglementare online (control parental, blocaj de conținut, filtre de Internet) pentru a monitoriza și limita activitățile online ale copiilor, precum și politici ce reglementează activitatea copiilor pe platforme digitale, în jocurile online și rețelele sociale. Politicile și practicile vizând mediul online trebuie să fie asumate prin includerea tuturor drepturilor copiilor, inclusiv drepturile la informație, educație, protecție, confidențialitate și participare; trebuie să fie concepute din punct de vedere holistic și integrate în alte politici care tratează drepturile copiilor în general și vizează dezvoltarea serviciilor privind tehnologia informațională și a societății informaționale.

BIBLIOGRAPHY

- Boldiș, Ioana, *Drepturile Copilului. Perspective teoretice și aplicative*, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2010.
- Brown, Duncan H., Pecora, Norma, *Online Data Privacy as a Children's Media Right: Toward Global Policy Principles*, în *Journal of Children and Media*, vol. 8, nr. 2, 2014, pp. 201-207.

- Byrne, J., Kardefelt-Winther, D., Livingstone, S., Stoilova, M., *Global Kids Online Research Synthesis*, Londra, UNICEF and London School of Economics and Political Science, 2016.
- Cradle Children Foundation, *Beyond Borders: an Exploratory Study on Child Online Safety in Kenya*, Nairobi, The Children Foundation, 2010.
- Dooley, J. J., Cross, D., Hearn, L., Treyvaud, R., *Review of Existing Australian and International Cyber-Safety Research, Child Health Promotion Research Centre*, Edith Cowan University, Perth, 2009.
- Gasser, U., Maclay, C. M., Palfrey, J. G. Jr., *Working Towards a Deeper Understanding of Digital Safety for Children and Young People în Developing Countries*, Harvard Law School Public Law and Legal Theory Working Paper Series, nr. 10-36, 2010.
- Grosseck, Gabriela, *Siguranța copiilor în spațiul virtual*, în *Asistența Socială în perspectiva integrării europene: identitate și procesualitate*, editori: Viorel Prelici, Carmen Bărbat, Editura Universității de Vest, Timișoara, 2007, pp. 83-89.
- Livingstone, Sonia, Haddon, Leslie, Görzig, Anke, Ólafsson, Kjartan, *Risks and safety on the internet: the perspective of European children: full findings and policy implications from the EU Kids Online survey of 9-16 year olds and their parents in 25 countries*, Londra, EU Kids Online, 2012.
- Livingstone, Sonia, Mariya Stoilova, Rishita Nandagiri, *Children's data and privacy online. Growing up in a digital age. An evidence review*, Department of Media and Communications, London School of Economics and Political Science, 2018.
- *The Protection of Children Online: Risks Faced by Children Online and Policies to Protect Them*, OECD Digital Economy Papers, nr. 179, OECD Publishing, 2011.
- UNICEF, *2018 Results Report*, Innocenti Publications, Florența, 2019.
- UNICEF, *Children's online privacy and freedom of expression: Industry toolkit*, New York, UNICEF, 2018.

Surse Internet:

- Bitdefender, https://www.bitdefender.ro/news/80-dintre-adolescenti-au-fost-hartuiti-pe-internet-aspectul-fizic-pasiunile-si-situatia-materiala-principalele-motive-3393.html.
- *Convenția ONU cu privire la Drepturile Copilului, 1989*, online https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CRC.aspx.
- *Cyberviolence*.eu. (2019). [online] http://www.cyberviolence.eu/wp-content/uploads/2018/07/MethodologyToolkit.CyberViolence.pdf.
- Nyst, C., *Privacy, protection of personal information and reputation rights, Children's Rights and Business in a Digital World Discussion Paper Series*, United Nations Children's Fund, 2017, p. 15. https://www.unicef.org/csr/css/UNICEF_CRB_Digital_World_Series_PRIVACY.pdf.
- Polonetsky Jules, *Online Age Verification for Our Children: A Report on the Tools and Resources Available for Safeguarding the First Generation of Digital Natives*, 2009, https://fpf.org/wp-content/uploads/2009/11/madrid-presentation-online-verification1.pdf.
- *UN Committee on the Rights of the Child (CRC)*, Articolul nr. 13, paragraful 21 (g), The right of the child to freedom from all forms of violence, 18 aprilie 2011, CRC/C/GC/13, https://www.refworld.org/docid/4e6da4922.html.

ASPECTS CONCERNING THE DIVORCE ON PARENTS AND CHILDREN RELATIONS

Oana Voica Nagy

Lecturer, PhD, "Dimitrie Cantemir" University of Târgu Mureș

Abstract: The study aims to highlight and analyze the marriage dissolution throughout the effects that it produces in sphere of the relationships between the under aged children and their parents. These relations will be approached from the affective point of view but also their patrimonial nature. We will also have in sight, in performing this analysis, the legal provisions through which the legislator protects the child's superior interest, which plays an important role in identifying and establishing the parents' ways of contributing to raising and educating children.

Keywords: marriage dissolution, effects, relations, parents, children

1.1. Efectele divorțului asupra raporturilor de natură nepatrimonială dintre părinți și copii

Efectele desfacerii căsătoriei se răsfrâng și asupra relațiilor dintre părinți și copii, fiind asemeni celor dintre soți, atât de natură nepatrimonială cât și patrimonială.

Efectele divorțului cu privire la relațiile nepatrimoniale dintre părinți și copii vizează în principal, așa cum a arătat literatura de specialitate[1], încredințarea copilului (art. 397 și urm. C. civ.).

Asupra încredințării copilului instanța de tutelă are obligația de a se pronunța indiferent dacă aceasta a fost sau nu cerută prin cererea de divorț. La încredințarea copilului instanța va ține seama, în mod obligatoriu, potrivit art. 396 C. civ. și art. 6 din Legea nr. 272/2004, de interesul superior al copilului[2].

Potrivit literaturii de specialitate, în stabilirea interesului superior al copilului instanța de tutelă va avea în vedere atât factorii materiali, cât și morali, precum situația materială a părinților, pregătirea lor profesională și intelectuală, atașamentul copilului față de aceștia, comportarea părinților înaintea pronunțării divorțului ș.a.[3].

Interesul superior al copilului trebuie să primeze și atunci când din căsătorie au rezultat mai mulți copii. În acest caz se urmărește, de regulă, încredințarea copiilor unui singur părinte, în special în situația în care aceștia au dezvoltat strânse legături de afecțiune[4]. În ciuda acestui fapt, instanța de tutelă trebuie să stabilească dacă încredințarea copiilor unui singur părinte este în interesul superior al fiecărui copil în parte. De asemenea, copii pot fi încredințați, având în vedere tot interesul superior al acestora, părintelui împotriva căruia a fost pronunțat divorțul[5].

În ceea ce privește autoritatea părintească, art. 397 C. civ. instituie, ca element de noutate față de vechea reglementare, exercitarea acesteia de către ambii părinți.

Însă, în cazul în care există motive întemeiate, și dacă aceasta este în interesul superior al copilului instanța de tutelă poate dispune exercitarea autorității părintești de către un singur părinte [art. 398 (alin. 1) C. civ.]. Dispunerea exercitării autorității de către un singur părinte

---

[1] T. Bodoaşcă, *Dreptul familiei. Curs universitar, Ediția a III-a revăzută și adăugită conform noului Cod civil*, Editura Universul Juridic, București, 2015, p. 361
[2] *Ibidem*
[3] *Ibidem*
[4] C. C. Hageanu, *Dreptul familiei și actele de stare civilă*, Editura Hamangiu, București, 2012, p. 173.
[5] T. Bodoaşcă, *op. cit.*, p. 363.

implică exercitarea tuturor drepturilor și obligațiilor care intră în conținutul acesteia de către acesta. Celălalt părinte va avea dreptul de a veghea asupra modului în care este îndeplinită obligația de educare și creștere a copilului, dar și dreptul de a încuviința adopția[1].

În mod excepțional, instanța de tutelă poate dispune plasamentul copilului unei rude, unei alte familii ori persoane, cu consimțământul acesteia sau chiar unei instituții specializate [art. 399 alin. (1) C. civ.].

Exercitarea autorității părintești de ambii părinți presupune îndeplinirea drepturilor și îndatoririlor părintești, în mod egal, atât în ceea ce privește persoana copilului, cât și bunurile acestuia. În cazul unor neînțelegeri în cu privire la modul de exercitare a autorității părintești, instanța de tutelă se va pronunța asupra acestora, la cererea unuia dintre soți[2].

O situație deosebită, este cea în care instanța de tutelă dispune încredințarea copilului unor rude, altei familii ori persoane sau chiar unei instituții de ocrotire. În literatura de specialitate s-a arătat că, într-un asemenea caz autoritatea părintească va fi exercitată de persoanele cărora le-a fost încredințat copilul, iar părinții vor avea dreptul de a veghea asupra modului de educare și creștere a copilului, precum și dreptul de a consimți la adopția acestuia. De asemenea, prin coroborarea art. 262 alin. (2) C. civ. cu art. 19 din Legea 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului[3], beneficiază și de dreptul de a avea legături personale cu copilul[4].

1.2.Efectele divorțului asupra raporturilor de natură patrimonială dintre părinți și copii

Desfacerea căsătoriei produce, asupra relațiilor patrimoniale dintre părinți și copii, efecte în ceea ce privește locuința copilului și modalitățile în care părinții vor contribui la cheltuielile de creștere, educare, învățătură și pregătire profesională a acestora[5].

Alți autori adaugă acestor aspecte și exercitarea drepturilor părintești asupra bunurilor copilului și alocația de stat pentru copii[6].

Locuința copilului după divorț, este obiectul unuia dintre efectele produse de desfacerea căsătoriei asupra relațiilor dintre părinți și copii în privința căruia doctrina nu este unanimă. Astfel, o parte a doctrinei[7] analizează acest efect în contextul efectelor de natură nepatrimonială pe care divorțul le produce asupra raporturilor dintre părinți și copii, în timp ce alți autori[8] îl analizează împreună cu celelalte efectele de natură patrimonială.

În ceea ce ne privește, considerăm că locuința, așa cum este definită în doctrina de specialitate, reprezintă „construcția alcătuită din una sau mai multe camere de locuit, cu dependințele, dotările și utilitățile necesare”[9], iar dacă în ea locuiesc efectiv „soții sau soțul la care se află copii” reprezintă locuința familiei. Din definiția evocată rezultă fără echivoc că locuința are caracter patrimonial. Prin urmare, și raporturile care se referă la aceasta vor avea caracter patrimonial.

Interesul superior al copilului primează și în stabilirea locuinței copilului după divorț[10]. Așa cum este firesc, înainte de divorț, copilul locuiește împreună cu părinții săi. Prin

---

[1] *Idem*, p. 435.
[2] F. A. Baias, E. Chelaru, R. Constantinovici, I. Macovei, *Noul Cod civil. Comentariu pe articole*, Editura C.H. Beck, București, 2012, p. 434.
[3] Legea 272/2004 a fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 557 din 23 iunie 2004 și, apoi, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 159 din 5 martie 2014, fiind ulterior completată și modificată.
[4] T. Bodoaşcă, *op. cit.*, p. 362-363; F. A. Baias ș.a., *op. cit.*, p. 436.
[5] T. Bodoaşcă, *op. cit.*, p. 362-363.
[6] C. Mareș, *Efectele desfacerii căsătoriei prin divorț în lumina noului Cod civil*, în Revista „Dreptul” nr. 8/2013, p. 56-57.
[7] C. Mareș, *op. cit.*, p. 51; N. C. Aniței, *Dreptul familiei*, Editura Hamangiu, București, 2012, p. 137; Al. Bacaci, V.C. Dumitrache, C.C. Hageanu, *Dreptul familiei. În reglementarea noului Cod civil*, Ediția a 7-a, Editura C. H. Beck, București, 2012, p. 175.
[8] T. Bodoaşcă, *op. cit.*, p. 362-363; F. A. Baias ș.a., *op. cit.*, p. 437.
[9] T. Bodoaşcă, *Locuința familiei și bunurile care o mobilează sau decorează în statornicirea Codului civil*, *cit. supra*, p. 29.
[10] T. Bodoaşcă, *Dreptul familiei, cit. supra*, p. 362.

urmare, la desfacerea căsătoriei, datorită încetării obligației de coabitare a soților, este necesară și stabilirea locuinței copiilor minori, chiar dacă autoritatea părintească este exercitată în comun de părinți. Acest aspect este reglementat, în prezent, în art. 400 C. civ.[1].

Din modul de formulare a dispozițiilor evocate rezultă că regula generală, în stabilirea locuinței copilului este înțelegerea părinților, cu condiția ca aceasta să aibă în vedere interesul superior al copilului. Într-adevăr, în temeiul art. 400 alin (1) C. civ. instanța de tutelă stabilește locuința copilului, la pronunțarea divorțului „în lipsa înțelegerii dintre părinți sau dacă aceasta este contrară interesului superior al copilului".

În alin. (1), (2) și (3) ale art. 400 C. civ. legiuitorul conferă instanței de tutelă trei posibilități de stabilire a locuinței copilului. Astfel, în primul rând, în măsura în care este posibil, instanța de tutelă va stabili locuința copilului la părintele la care locuiește în mod statornic [alin. (1)]. Apoi, în situația în care copilul a locuit cu ambii părinți, locuința acestuia după divorț va fi stabilită la unul dintre aceștia [alin. (2)]. Și doar în situații excepționale, atunci când este în interesul superior al copilului instanța de tutelă stabilește locuința copilului la bunici, alte rude sau persoane respectiv la o instituție de ocrotire a copilului [alin. (3)]. În acest din urmă caz părinții ori părintele separat de copil poate avea, în temeiul art. 401 alin. (1) C. civ., legături cu acesta[2]. Legăturile dintre părinți și copiii la care se referă dispozițiile actualului Cod civil sunt evidențiate în art. 17 [alin (1)], art. 18 respectiv art. 21 din Legea nr. 272/2004. Astfel, acestea se pot realiza prin întâlniri părinte – copil, vizite la domiciliul copilului, corespondența cu acesta prin orice mijloace de comunicare, vizitarea părintelui de către copil ori găzduirea acestuia pentru o anumită perioadă, schimbul de informații, inclusiv fotografii, între părinte și copil[3].

Prin hotărârea de divorț instanța de tutelă va stabili și contribuția pe care fiecare părinte în parte o datorează pentru acoperirea cheltuielilor de creștere, educare, învățătură și pregătire profesională a copilului (art. 402 C. civ.), obligând soții, în solidar, să le acopere[4]. În acest context, semnalăm faptul că, această obligație poate fi stabilită și prin înțelegerea soților. Astfel spre exemplu într-o speță aflată pe rolul Judecătoriei Timișoara, reclamantul a solicitat modificarea cuantumului pensiei de întreținere pe care soții au stabilit-o prin acordul la momentul desfacerii căsătoriei prin procedură notarială. În cererea introductivă reclamantul a arătat că a fost căsătorit cu pârâta, iar din căsătorie au rezultat doi copii, iar prin acordul lor părinții au stabilit plata lunară a sumei de minim 1000 de Euro în vederea acoperirii cheltuielilor de creștere, educare, învățătură și pregătire profesională a acestora. Având în vedere probele furnizate instanța de judecată a redus cuantumul obligației la o treime a venitului realizat lunar de reclamant[5].

Analizând această speță, constatăm pe de o parte, că dispozițiile art. 375 alin. (2) C. civ. își găsesc aplicabilitate practică, iar pe de altă parte acordul soților cu privire la cheltuielile de creștere, educare, învățătură și pregătire profesională nu poate fi modificat unilateral, ci doar prin hotărâre judecătorească, așa cum este firesc. Într-adevăr, în temeiul art. 403 C. civ. instanța poate dispune modificarea drepturilor și obligațiilor părinților cu privire la copii lor minori, în cazul în care situația de fapt a fost modificată. Totodată, legiuitorul a recunoscut, în cuprinsul aceluiași articol calitatea de titular al acestei acțiuni unui număr relativ mare de persoane. Astfel, aceasta poate fi promovată atât de oricare dintre părinți, cât și de copilul însăși, de alt membru al familiei, precum și de instituțiile de ocrotire ori cele specializate în protecția drepturilor copilului. Nu în ultimul rând această prerogativă este recunoscută și procurorului. Considerăm inutilă această ultimă prevedere legală, întrucât acest drept al procurorului este prevăzut *expresis verbis* în art. 92 alin. (1) C. pr. civ. Practic, în acest fel legiuitorul a dublat dispozițiile legale invocate.

[1] F. .A. Baias ș.a., *op. cit.*, p. 437.
[2] T. Bodoaşcă, *op. cit.*, p. 363.
[3] C. C. Hageanu, *op. cit.*, p. 177.
[4] C. Mareş, *op. cit.*, p. 56.
[5] Sentința civilă nr. 4982 din 07.04.2015 pronunțată de Judecătoria Timișoara este disponibilă online la adresa web: www.rolii.ro

De asemenea, constatăm din formularea utilizată în hotărârea evocată „minim 1000 de Euro" faptul că, soții prin înțelegerea lor au stabilit un prag minim al obligației de întreținere ce incumbă reclamantului din speță, pe când dacă aceasta ar fi fost stabilită pe cale judecătorească judecătorul ar fi stabilit cuantumul acesteia doar în limitele impuse prin art. 529 alin. (2) C. civ. Potrivit acestui text de lege, obligația de întreținere se stabilește în funcție de numărul copiilor, după cum urmează: în cazul unui copil, debitorului îi va putea fi imputată o pătrime din venitul net lunar, în cazul a doi copii o treime, iar pentru trei sau mai mulți copii jumătate.

În doctrină, s-a arătat în acest sens, că părintele la care a fost stabilită locuința copilului îi va asigura acestuia, de regulă, în natură cele necesare întreținerii, pe când celălalt părinte va contribui la aceste cheltuieli printr-o cotă din venitul său[1].

În situația în care din căsătorie, din afara acesteia ori prin adopție au rezultat mai mulți copii, instanța de tutelă va stabili contribuția părintelui pentru fiecare copil. Apoi, în cazul în care ambii părinți primesc în îngrijire câte un copil, sau chiar mai mulți copii, aceștia sunt obligați să contribuie la întreținerea copilului respectiv copiilor aflați în îngrijirea celuilalt părinte[2].

Un ultim aspect ce privește contribuția părinților la cheltuielile de îngrijire a copilului vizează posibilitatea părintelui căruia i-a fost încredințat copilul de a renunța la plata efectuată de celălalt părinte cu titlul de pensie de întreținere. În această privință, pentru a produce efecte renunțarea trebuie încuviințată de instanța de tutelă. Încuviințarea dată de instanța de tutelă are caracter temporar și se sprijină pe dovedirea unei situații materiale îndestulătoare care să asigure copilului cele mai bune condiții de trai[3].

Nici în privința exercitării drepturilor asupra bunurilor copiilor de către părinți, doctrina nu este unanimă. Într-o opinie, se afirmă că aceste drepturi vor fi exercitate, în comun, de către ambii părinți, și doar în situația în care copilul a fost încredințat unei instituții ori uneia dintre persoanele prevăzute în art. 388 alin. (1) C. civ., instanța de judecată stabilește părintele care va administra bunurile copilului[4].

În schimb, într-o altă opinie, drepturile asupra bunurilor copilului vor fi exercitate, după divorț, de părintele care exercită autoritatea părintească[5].

Față de opiniile exprimate în literatura de specialitate, achiesăm celei din urmă, întrucât, dispozițiile art. 399 alin. (2) C. civ. prevăd *expresiv verbis* obligația instanței de tutelă de a stabili dacă drepturile asupra bunurilor copilului vor fi exercitate în comun de către părinți ori doar de către unul dintre ei.

Alocația de stat, pe de altă parte, nu prezintă aspecte interpretabile. Prin urmare opiniile doctrinare sunt în acord atât în privința titularului dreptului la alocația de stat, cât și referitor la persoana căreia aceasta îi este plătită[6]. Astfel, titularul acestui drept este copilul, iar plata va fi făcută fie către oricare dintre părinți, în cazul în care între aceștia există un acord în acest sens, fie persoanei căreia i-a fost încredințat copilul[7].

BIBLIOGRAPHY

T. Bodoaşcă, *Dreptul familiei. Curs universitar, Ediția a III-a revăzută și adăugită conform noului Cod civil*, Editura Universul Juridic, București, 2015.

T. Bodoaşcă, *Locuința familiei și bunurile care o mobilează sau decorează în statornicirea*

[1] Al. Bacaci, V.C. Dumitrache, C. C. Hageanu, *op. cit.*, p. 178.
[2] A se vedea T. Bodoaşcă, *op. cit.*, p. 363.
[3] *Ibidem*
[4] Al. Bacaci, V.C. Dumitrache, C.C. Hageanu, *op. cit.*, p. 177.
[5] C. Mareş, *op. cit.*, p. 56.
[6] Al. Bacaci, V.C. Dumitrache, C.C. Hageanu, *op. cit.*, p. 178; C. Mareş, *op. cit.*, N. C. Aniței, *op. cit.*, p. 57; p. 138.
[7] Al. Bacaci, V.C. Dumitrache, C.C. Hageanu, *op. cit.*, p. 178.

Codului civil, publicat în Revista Dreptul, nr. 3/2013.

C. C. Hageanu, *Dreptul familiei și actele de stare civilă*, Editura Hamangiu, București, 2012.
F. A. Baias, E. Chelaru, R. Constantinovici, I. Macovei, *Noul Cod civil. Comentariu pe articole*, Editura C.H. Beck, București, 2012.
C. Mareş, *Efectele desfacerii căsătoriei prin divorţ în lumina noului Cod civil*, în Revista „Dreptul" nr. 8/2013, p. 56-57.

N. C. Aniţei, *Dreptul familiei*, Editura Hamangiu, București, 2012.
Al. Bacaci, V.C. Dumitrache, C.C. Hageanu, *Dreptul familiei. În reglementarea noului Cod civil*, Ediția a 7-a, Editura C. H. Beck, București.
Sentința civilă nr. 4982 din 07.04.2015 pronunțată de Judecătoria Timișoara este disponibilă online la adresa web: www.rolii.ro.

Legea 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului.

THE ROMANIAN PUBLIC LAW AND ITS PARTICULARITIES IN THE COMMUNITY LAW

Bianca Popa, Nelu Dorinel Popa

Student, University of Vienna- Law School, PhD, University Associate Teacher, UMFST Târgu Mureș

Abstract:As per Ulpian's opinion in Roman Law, public law was considered to address the State's interest- ad statum rei Romanae spectat. Romanian Law and Romanian Public Law accordingly have met, over the last 100 years, a sinuous way from a legal system subjected to Napoleon's influence and spread in largest part of Europe, resulted from Roman Law, to a legal system that both nowadays and in the future seems to oscillate between its need to acquire a cultural-legal homogenization on the EU level and the need to preserve national legal identity. Through the process of harmonization, the legal provisions in Romanian Law align to Community Law. The harmonization is, therefore, necessary both for the good functioning of the institutions, policies and economy of the European Union, as well as for the transposition of the national principles of democracy and state of law into Community rules, principles that lay the foundation of the Community's building block. National law systems cannot contain provisions that contradict Community rules.

Keywords: Roman Law, Romanian public law, community law, national law, the harmonization, European law.

1. The concept of "public law" was born together with the Roman law, which knew the bipartite division of the right in *jus publicum*– "public law" and jus privatum – "private law".

As Ulpian points out in "Digeste", the "public law" refers to the organization of the state and regulates the general interest, *Publicum jus est quod ad statum rei romane spectat*, while the "private law" regulates the interest of each individualand therefore takes the personal interest into consideration– *Privatum jus quod ad singularum pertinent.*

This division is largely shared by the current doctrine, both at national and at community level, and it is also admitted in jurisprudence and judicial organization.[1]

Later, *the Roman-German law system* (considered alongside *the Anglo-Saxon law system* and *traditional law systems* as *the major universal law systems*) was to be met in countries where the science of law is based on this Roman law.

The starting point for the definition of the Roman-German law system was the *French Civil Code of 1804*, which entailed in its substance the legal norms of the past centuries, their vast majority preserving the rules and principles of the Roman law.

The Romanian law was formed and developed on these coordinates (taking into consideration the fact that some of the previous and present normative acts of the Romanian legislation – the Constitution, the Civil Code, etc. took over and adopted stipulations of the aforementioned regulations as well), which thus makes it belong to the family of the Roman-German law.

2. The Romanian law and, implicitly, the Romanian public law, over a period of 100 years, has travelled a sinuous way, from the legal system under the French Napoleonic influence and spread over a wide area of Europe, also deriving from the Roman law, to a

[1] Ioan Vida, *Universalitatea şi diversitatea dreptului din perspectiva sistemelor de drept* in „Dreptul" nr. 5/2015, page. 193 and the next one.

system of law which, both nowadays and in the future, balances the need for cultural and legal uniformity at the level of the European Union and the need to preserve national legal identities.

Still, this trend is not a recent one; for example, we consider the opinion of the Counselor of the Bucharest Court of Appeal, Emil Puşcariu to be relevant. As early as 1933, he stated that "the legislator must take into account, first of all, the existing legal traditions; the tendency of modern law is to internationalize, and the common method of today's legislator, when creating a new law, is to borrow the law institutions from the laws of other countries when these foreign laws represent a legal progress of the time".[1]

However, in the second half of the last century, the Romanian law was subjugated to the Marxist Leninist doctrine and the Romanian state was placed in the sphere of influence of the former USSR, so that the Asian socialism was established in our country – the caserne socialism that destroyed the individual freedom, trying to reduce the individual to a guarded child until his/her death. The Romanian public law has gone through an arbitrary reduction to a genuine "criminal law", illustrating the image of the night guard or gendarme, whose only task is to prevent individuals from harming each other.[2]

Under the conditions of the fundamental change in the history of our country, since the end of 1989, the harmonization of the Romanian and European legislation has become an important element of the national unitary strategy for the accession to the European Union.[3]

3. Before approaching the current stage and the perspectives of the Romanian public law, it is appropriate to make some clarifications regarding the division of the law into public and private, which raises questions about its accuracy and viability.

If public law includes categories such as the constitutional law, the administrative law, the tax law, the criminal law, the public international law, etc., the private law includes the civil law, the commercial law, the private international law, etc.

A tendency of the evolution of the legal system is that of the emergence of new branches, characterized by a certain technicality and neutrality to the system of law in which they are integrated without any difficulty as autonomous disciplines, such as the space law, the right of nuclear energy etc.[4] The shredding of the division of the law into public and private is also underlined by the emergence of mixed (complex) branches of law. Roubier claims that there is a real mixed right and an abstract mixed right. The first category includes the commercial law, the labor law, the road laws, and the second group includes the criminal law and the procedural law.

Perhaps the newest critical attitude towards this great division of the law is nowadays found in the constitutional law. This challenge of the traditional dichotomy of the law is accomplished in the process of the constitutionalisation of the law, a process in which the constitutional law would ensure a true normative unification by equal principles and constitutional norms in the two branches.

Without being fully abandoned, the traditional division of the law into public and private is most often eluded by supporting the existence of some concepts, categories and even new branches, the natural consequence of confronting the law with the socio-economic realities, specific to the industrial society. Farjat emphasizes that the new right is a real, mobile right and presents a sensitive degradation of the elements that constituted the legal aspects in the classical system.

On the background of profound economic, social and cultural mutations, a phenomenon of rediscovery of the content and form of the law occurs, characterized by

---

[1] Josif Friedmann Nicolescu, *Interpretarea normei juridice în interdisciplinaritate. Viziuni atipice ale interpretării normei juridice în procesul de aplicare* in „Doctrină şi jurisprudenţă" nr. 2/2011, page 43.

[2] Nicolae Popa, Mihail-Constantin Eremia and Simona Cristea, *Teoria generală a dreptului*, 2nd Edition, All Beck Publishing House, Bucharest, 2005, page 81 and the next one.

[3] Sofia Popescu, *Câteva reflecţii privind armonizarea legislaţiei naţionale cu dreptul european* in „Revista de drept penal" nr. 3/2009, page 20.

[4] Nicolae Popa, Mihail-Constantin Eremia and Simona Cristea, *op. cit.*, page 72 and the next one.

changes in the shape of its classical institutions and the emergence of new regulatory directions; there is also a need to redefine the purpose, object and methods of some institutions, as new branches of the law appear, as we have mentioned above, complex disciplines that combine the study of new legal realities beyond the classical division of law into public and private.

Under such circumstances, the assessments made in the present article are valid not only for the public law but also for the whole system of law to which it belongs, with which it interferes and evolves in this "new revolution of law".

4. If in the doctrine it was appreciated that "the 20thcentury has the nostalgia of natural law"[1], in our opinion, "the 21stcentury has the nostalgia of the formation and completion of the national law systems, as well as the beginning of the process of their harmonization with the system of the community law".

So, the current stage is deeply marked by the idea of globalization, with many academic institutions studying the effects of globalization on law; of a law that acts globally, non-politically or geo-politically, in a society in which *legal rules* will be uniform in all respects or tend towards uniformity and globalization.

The current trend is breaking *the legal norm* from the "chaos of the universe" by designing it into *anew universal legal order*. We find that contrary trends can easily be seen in the program and events of *anti-globalization* organizations at official meetings dedicated to globalization.[2]

But the doctrine raised the question of the coexistence of *the internal legal order*, which belongs to the internal law of each state, and this *universal legal order*, existing at super state, community level, and belonging to the international law; is there only one of them or do both legal systems coexist?

There are three viewpoints on this matter:

a) *The dualistic concept*–promoted by the jurists Dionissio Anzilotti and Heinrich Triepel, who stated that domestic and international law are independent and separate systems that coexist in parallel. For an international treaty to be applicable in the internal order of a state, it is necessary for that state to take its stipulations into a national norm, thereby creating an internationalization of the law.[3]

b) *The monist concept*, supported mainly by the Austrian Hans Kelsen, who believed that the international norm is of immediate applicability, neither being admitted nor transformed into the internal order of the state, part to it. There is, therefore, only one normative order in which the international law and the domestic law coexist and each has its well established place.

The monist concept, in its turn, reveals two forms: the monism with the primacy of domestic law and the monism with the primacy of international law.[4]

The monism with the primacy of the domestic law– promoted by the theorists of the "Bohn School" (C. Bergbohm, A. Zorn, etc.) is based on the principles of state sovereignty and its self-limiting; in the event of a conflict between a rule of domestic law and a rule of the international law known as "the external state law", the domestic law will have priority for enforcement.

The monism with the primacy of the external law– supported by W. Kaufmann, Hans Kelsen, and others brings arguments in favor of the supremacy of the international law, highlighting two coordinates: a strong ethical position of naturalistic inspiration, and an

[1] M. Viley, *Le droit naturel* in„Revue de Synthese", 118-119, 1985, page 179 used by Nicolae Popa, Mihail-Constantin Eremia and Simona Cristea, *op. cit*, page. 33.
[2] Josif Friedmann Nicolescu, *op.cit.*, page 37.
[3] Ştefan Deaconu, Elena Simina Tănăsescu, *Comentariul art. 11 din Constituţie* cited by Ioan Muraru, Elena Simina and others in „Constituţia României- Comentariu pe articole", Ed. C. H. Beck, Bucharest, 2008, page 112.
[4] Laura Maria Crăciunean, *Propuneri de lege ferenda în ceea ce priveşte raportul dintre dreptul internaţional public şi dreptul intern român* in Dreptul nr. 5/2015, page 73.

important concern for the protection of human rights, along with a formalist position based on logical reasoning.

c) *The intermediate concept between monism-dualism*– promoted by Charles Rousseau and G. Fitzmaurice is justified by the need for the practical solution of conflicts.[1]The authors consider the monism-dualism debate to be artificial because there is no common area in which the two orders interfere and therefore there is no question of the primacy of one over the other.[2]Each of these legal orders, which cause effects in different areas, is supreme in its own field. In this guideline, the international law is considered to be a law of coordination which does not involve the automatic abrogation of the norms belonging to the domestic law which are inconsistent with its own norms.

In the Romanian law there are a few normative acts in which Community and national rules interfere, being analyzed from the point of view of the aforementioned concepts. We will summarize the most important regulations in the field, contained in *Articles 10, 11, 20 and 148 of the Constitution*, which outlines from this perspective the relationship between internal and Community rules.

- According to Article 10 of the Constitution, "*Romania fosters and develops peaceful relations with all the states, and, in this context, good neighborly relations, based on the principles and other generally recognized provisions of international law.*"

In doctrine it was appreciated that the provisions of this article were left outside the context of monism-dualism, due to its marginal naming - "international relations" but also to its insufficiently explicit content[3].

It is important to note that these international relations between states are carried out on the basis of international treaties, which in turn assigns a clear and unambiguous expression to national interests. Since agreeing solutions acceptable to all is an imperative requirement, it can not involve the renunciation of sovereign rights or of well-known Romanian interests. Finds no application in the field of international treaties, since legal interests demand to be defended and protected by clear rules of law which should confer legitimacy to certain historical rights, while offering an aegis in the way of any attempt to contest the preeminence of some gained rights or the acknowledged values of the Romanian civilization in the field of law[4].

- According to Article 11 of the Constitution, *(1) The Romanian State pledges to fulfill as such and in good faith its obligations as deriving from the treaties it is a party to. (2) Treaties ratified by Parliament, according to the law, are part of national law. (3) If a treaty Romania is to become a party to comprises provisions contrary to the Constitution, its ratification shall only take place after the revision of the Constitution.*"

This article has raised doctrinal controversy. While part of the doctrine identifies dualism as the theoretical model for solving the relationship between public international law and domestic law (E.S. Tănăsescu, S. Deaconu), another part of the doctrine identifies a monistic solution, with the primacy of international law (I. Gâlea, G. Iancu, C. Ionescu), so that a third opinion to highlight the necessity of a pragmatic casuistic approach, without the need for a settled specific type of report.

The main arguments put forward in support of the dualistic solution are the arguments that the Constitution of Romania states "ratification of treaties according to the law" and that international norms, in order to be applied in the national law, are transformed and picked up normatively.

---

[1] *Ibidem.*, page 75.
[2] C. Rousseau, *Droit International Public*, Paris, 1979, page 4-16, Sir G. Fitzmaurice, *The General Principles of International Law. Considered from the Standpoint of the Rule of Law* in" 92 Hague Recueil" nr. 5/1957, page 70-80 used by Laura Maria Crăciunean, *op. cit.*, page 75.
[3] *Ibidem*, p. 80 et seq.
[4] Ştefan Deaconu, *Comentariul art. 10 din Constituţie* [commentary on the Article 10 of the Constitution] quoted by Ioan Muraru, Elena Simina Tănăsescu ş.a. in „Constituţia României - Comentariu pe articole" [Constitution of Romania - Commentaries on articles], C.H. Beck Publishing House, Bucharest, 2008, p. 105.

On the other hand, the following arguments are put forward in support of the monist solution: a) The Constitution of Romania enshrines the treaty as a source of law and not the law of its ratification; b) international and domestic norms are, from the point of view of the constitutional law, a unique legal system without the need to be transformed; c) the lack of ratification is not equivalent to the absence of domestic law effects, but to the lack of binding force of the treaty in international law[1].

- Article 20 of the Constitution provides the following: *(1) Constitutional provisions concerning the citizens' rights and liberties shall be interpreted and enforced in conformity with the Universal Declaration of Human Rights, with the covenants and other treaties Romania is a party to. (2) Where any inconsistencies exist between the covenants and treaties on the fundamental human rights Romania is a party to, and the national laws, the international regulations shall take precedence, unless the Constitution or national laws comprise more favorable provisions.*"

This text of law is the only one among the constitutional texts that does not raise problems of interpretation, because of the existence of a doctrinal consensus that in the case of international treaties on human rights, in the event of inconsistencies between them and domestic laws, the former have priority of application. The solution of the constitutional lawmaker is in this case the monism with the primacy of international law. However, if the Constitution and domestic law provided for more favorable provisions, the solution would be that of monism with the primacy of domestic law.

- According to Article 148 of the Constitution, "*(1) Romania's accession to the constituent treaties of the European Union, with a view to transferring certain powers to community institutions, as well as to exercising in common with the other member states the abilities stipulated in such treaties, shall be carried out by means of a law adopted in the joint sitting of the Chamber of Deputies and the Senate, with a majority of two thirds of the number of deputies and senators. (2) As a result of the accession, the provisions of the constituent treaties of the European Union, as well as the other mandatory community regulations shall take precedence over the opposite provisions of the national laws, in compliance with the provisions of the accession act. (3) The provisions of paragraphs (1) and (2) shall also apply accordingly for the accession to the acts revising the constituent treaties of the European Union. (4) The Parliament, the President of Romania, the Government, and the judicial authority shall guarantee that the obligations resulting from the accession act and the provisions of paragraph (2) are implemented. (5) The Government shall send to the two Chambers of the Parliament the draft mandatory acts before they are submitted to the European Union institutions for approval.*"

This article does not involve any interpretation problem for the part of the doctrine expressly referring to this article. Monism with the primacy of European law is also the obvious solution in this case. However, sometimes this article is analyzed in a way that appears rather as an argument for those who for Article 11 claim a monistic position with the primacy of international law in all the treaties to which the Romanian state is a party.

In Romanian case law, there have been cases in which internal rules came into conflict with the international ones, leaving the court to resolve this conflict. Thus, by Decision no. 1258 of 8 October 2009, the Constitutional Court found the unconstitutionality, as a whole, of the *Law no. 298/2008 Constitutionality of law 298/2008 regarding the retention of the data generated or processed by the public electronic communications service providers or public network providers, as well as for amending Law no. 506/2004 on personal data processing and privacy protection in the electronic communications sector*[2].

The apparently common problem at that time was complicated by the fact that, in the present case, Law no. 298/2008 transposed Directive 2006/24/EC of the European Parliament

[1] Laura Maria Crăciunean, *op.cit.*, pp. 80-81.

[2] Liviu Popescu, *Un caz de opoziţie între norma comunitară şi dreptul naţional* [*A case of opposition between the Community rule and national law*] in „Doctrină şi jurisprudenţă" [*Doctrine and jurisprudence*] no. 4/2009, p. 18.

and of the Council of 15 March 2006 on a national basis. Therefore, there was *opposition between Community law and the national decision*.

In accordance with the provisions of Article 189 (249) para. (3) of the Treaty on European Union, "*the Directive imposes on any Member State the result to be achieved, enabling the national courts to use the powers that purpose*".

Depending on the accuracy of the legislative act to be adopted, two options were possible at that time:

a) the national parliament to adopt legislative acts and measures which, in pursuit of the "*result to be achieved*" set by the European directive, nevertheless betrays its spirit.

In this case, assuming that the normative act adopted by the national law maker (in this case, Law no. 298/2008) brings along alien nuances to the European directive, which, they themselves are precisely declared unconstitutional, it was the parliament's duty to return to the law in order to reconcile the community objectives with the constitutional requirements.

b) the rules adopted domestically faithfully reflect the European norm (sometimes even word by word).

In this situation, the adopted law faithfully reflects the European norm, and yet, being declared unconstitutional, in its essence, a genuine conflict arises between Community and domestic law.

The present case ranked in the second situation, since we speak about the unconstitutionality of the normative act as a whole and not just about certain hypothetical nuances; the solution consisted in the adoption of the revised form of the Law no. 298/2008 on 23 November 2009 by the Parliament, which was in agreement with the requirements of the European legislation and those of the Constitutional Court's decision.

5. In order to complete the process of harmonizing the internal norms with the Community norms, the following specifications from doctrine are to be made, which we considered very suggestive for this article:

a) Even those conventional divisions that include groups of different laws will not survive in the context in which the globalization of law, *ie* the formation of a transnational law, makes possible a convergent evolution of legal systems, a natural process in a mobile society evolving in the same direction, being natural for the developed countries to have many common legal institutions [1].

In this process, the forms of transnational law production include also *the method or the planned normative form*, though optional, a method that is often used, which represents an important aspect of the contemporary legal engineering and which is achieved through different ways. Friedman stops on two of them, respectively

- model laws or uniform laws that have identical texts formulated and presented in the hope that they will be adopted simultaneously in different countries.

- the harmonization that he characterizes as an attempt to mitigate the differences that exist between the existing laws in different territorial environments, the regulations having the same orientation, pursuing the same goals and using, if possible, the same means.

Harmonized laws are mutually compatible even if their texts are not necessarily identically. Both the method of model laws and that of harmonization are attempts to achieve uniformity, rather by persuasion and by hard work than by force or by imposition.

b) Difficulties in European integration are due to the differences between different legal cultures that are confronted with many problems, but also to the inequality of the legal systems between which the "legal transplant" is achieved, which should have in common the features of the 21st century post-modern law[2].

---

[1] Lawrance M. Friedman, *Una sociologia del dirrito transnaţionale* in „Sociologia del dirrito" no. 1/1993, pp. 40-48 quoted by Sofia Popescu in *Cercetarea socio juridică comparativă, integrarea europeană şi reforma juridică în România [Comparative Socio-legal Research, European Integration and Legal Reform in Romania]*, published in „Studii de drept românesc" [*Romanian Law Studies*] no. 1-2/2004, pp. 69-71,

[2] Volkmar Gessner, *L'interazione juridice globale e la culture giuridice* in „Sociologia del dirrito" no. 1/1993 quoted by Sofia Popescu in *op.cit.*, p. 46.

6. *In conclusion*, we appreciate, in addition to the arguments set out above, that, in order to better correlate internal and community norms, it is also necessary to involve both the *external factor* - the European Union (in terms of the requirements and the tendencies it imposes, so that it can be achieved by the Member States without detracting from the purpose and finality of its policies), and the *internal factor* - the Romanian state, that should express interest and concern regarding the requirements imposed by the European Union and also adapt the economic, social and political realities to these requirements.

The purpose of the two actors involved in this process is "*the happiness of its citizens*" because, as Hegel said, "*if things do not run smoothly for the citizens, if their subjective aims are not satisfied, if they do not find that the mediation of this satisfaction is the state itself, as such, then the state will stand on weak feet.*"

BIBLIOGRAPHY

Ioan Vida, *Universalitatea şi diversitatea dreptului din perspectiva sistemelor de drept* in „Dreptul" nr. 5/2015, page. 193 and the next one.

Josif Friedmann Nicolescu, *Interpretarea normei juridice în interdisciplinaritate. Viziuni atipice ale interpretării normei juridice în procesul de aplicare* in „Doctrină şi jurisprudenţă" nr. 2/2011, page 43.

Nicolae Popa, Mihail-Constantin Eremia and Simona Cristea, *Teoria generală a dreptului*, 2nd Edition, All Beck Publishing House, Bucharest, 2005, page 81 and the next one.

Sofia Popescu, *Câteva reflecţii privind armonizarea legislaţiei naţionale cu dreptul european* in „Revista de drept penal" nr. 3/2009, page 20.

M. Viley, *Le droit naturel* în „Revue de Synthese", 118-119, 1985, page 179 used by Nicolae Popa, Mihail-Constantin Eremia and Simona Cristea, *Teoria generală a dreptului*, 2nd Edition, All Beck Publishing House, Bucharest, 2005, page. 33.

Ştefan Deaconu, Elena Simina Tănăsescu, *Comentariul art. 11 din Constituţie* cited by Ioan Muraru, Elena Simina and others in „Constituţia României- Comentariu pe articole", Ed. C.H.Beck, Bucharest, 2008, page 112.

Laura Maria Crăciunean, *Propuneri de lege ferenda în ceea ce priveşte raportul dintre dreptul internaţional public şi dreptul intern român* in Dreptul nr. 5/2015, page 73.

C. Rousseau, *Droit International Public*, Paris, 1979, page 4-16, Sir G. Fitzmaurice, *The General Principles of International Law. Considered from the Standpoint of the Rule of Law* in" 92 Hague Recueil" nr. 5/1957, page 70-80 used by Laura Maria Crăciunean, *Propuneri de lege ferenda în ceea ce priveşte raportul dintre dreptul internaţional public şi dreptul intern român* în Dreptul nr. 5/2015, p. 75.

Ştefan Deaconu, *Comentariul art. 10 din Constituţie* [commentary on the Article 10 of the Constitution] quoted by Ioan Muraru, Elena Simina Tănăsescu ş.a. in „Constituţia României - Comentariu pe articole" [Constitution of Romania - Commentaries on articles], C.H. Beck Publishing House, Bucharest, 2008, p. 105.

Liviu Popescu, *Un caz de opoziţie între norma comunitară şi dreptul naţional* [*A case of opposition between the Community rule and national law*] in „Doctrină şi jurisprudenţă" [*Doctrine and jurisprudence*] no. 4/2009, p. 18.

Lawrance M. Friedman, *Una sociologia del dirrito transnaţionale* in „Sociologia del dirrito" no. 1/1993, pp. 40-48 quoted by Sofia Popescu in *Cercetarea socio juridică comparativă, integrarea europeană şi reforma juridică în România [Comparative Socio-legal Research, European Integration and Legal Reform in Romania]*, published in „Studii de drept românesc" [*Romanian Law Studies*] no. 1-2/2004, p. 69-71,

Volkmar Gessner, *L'interazione juridice globale e la culture giuridice* in „Sociologia del dirrito" no. 1/1993 quoted by Sofia Popescu in *Câteva reflecţii privind armonizarea legislaţiei naţionale cu dreptul european* în „Revista de drept penal" nr. 3/2009, p. 46.

A STUDY ON THE IMPACT OF SERVICE QUALITY ON THE ROMANIAN PRIVATE HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS CUSTOMER

Laurențiu Stoenică

Lecturer, PhD, "Artifex" University of Bucharest

Abstract: The market of educational services offered by the higher education institutions has experienced a remarkable growth in the 90's so that, in the next period, it would register decreases due to the conditions of evaluation, accreditation and authorization. Therefore, the quality of services has become a determining factor for higher education institutions in general, both public and private, with consumer satisfaction contributing to their loyalty and attracting new consumers.
The main purpose of this study was to understand the impact of the quality of the educational services on the loyalty of the clients in the case of the private higher education institutions and to identify the dimension of the quality that contributes to the increase in the satisfaction of the students.
The study shows the significant impact of the dimensions of the quality of educational services on customer satisfaction and loyalty.
The dimension of the educational market is directly determined by the consumers' behavior regarding the educational products and services offered by the higher education institutions and by the general context in which they evolve.
In the context of the current development of technology and of the virtual environment, consumers have access to information regarding higher education institutions, offered educational products and services, thus their expectations towards them being higher.
The study considers that the level of satisfaction or dissatisfaction of consumers of educational products and services is a significant element in the future evolution of the higher education institution.
Thus, the research model used to measure the degree of satisfaction of the educational services consumer, SERVQUAL, has been applied in private higher education, an area in which we point out that marketing methods and tools should be used predominantly, in the context of competition manifested on the Romanian education market.

Keywords: marketing, quality, customer satisfaction, private higher education, SERVQUAL

Introduction

The origin of higher education in Romania can be traced in history until the middle of the seventeenth century, in 1634 the Vasilian Academy was founded, in 1677 the first higher school with Romanian language teaching appears in Făgăraș and in 1694 the "Sfântul Sava" College was established in Bucharest. Prior to 1918, 33 higher education institutions were registered in the Romanian area (Petrescu et al., 2018).

The first private universities in Romania were established in the early 1990s. After thirty years, the market of higher education institutions in Romania comprises 54 public and 37 private higher education institutions.

According to the data of the National Institute of Statistics, the number of students enrolled in public higher education institutions increased after the 90s, reaching a maximum of 526844 students in the academic year 2007-2008 so that in the following period it will decrease constantly to 347517 students in the academic year 2018-2019. The situation for students enrolled in private higher education institutions is similar, their evolution being up until the academic year 2008-2009 when 410859 students were registered, following a period

of decreases from one year to another up to 54179 students enrolled in academic year 2018-2019, which represents 13.45% of the number of students enrolled in the cycle of undergraduate studies in Romania.

In this context, the competition in attracting students makes the quality of the educational services offered an advantage for universities, both public and private. The quality of the educational services perceived by the students is one of the important problems for the universities, the monitoring of the quality of the services becoming a necessity and an aspect that must be constantly improved.

Consumer expectations of educational services offered by private higher education institutions are formed as a result of the influence of family members, advice received from friends, colleagues, information provided by the websites of educational institutions, the promised facilities to be achieved after enrollment as students. Competitors on the market of higher education services, public higher education institutions and the educational products/services offered, their facilities, also influence the expectations of consumers, potential students.

Too high a level of expectations offered by universities can generate consumer dissatisfaction, even disappointment, abandonment of studies and orientation to other higher education institutions. Also, a much lower level of expectations, an educational offer below standards, will generate a small number of enrollments even if those who have opted for this higher education institution are satisfied with the educational products/services offered, by the educational process promoted by the university, overall.

The development of higher education in Romania has favored the access of high school graduates to both public and private higher education institutions, which have sufficient information on universities, being more informed and benefiting from more options and facilities offered by the institutions in which they will study. In the context of competition from both public and other private institutions, private higher education institutions should research and understand the perceptions of potential students and students enrolled in the quality of educational products and services and identify and analyze the differences between expectations and perceptions as well as the impact on their satisfaction.

Literature review

Kotler (2005) shows that the relationship between consumer satisfaction and customer loyalty to the product or service offered is not directly proportional. According to Kotler (2005) consumer satisfaction or dissatisfaction depends on the performance of the offer in relation to the consumer's expectations. The satisfaction is given by the pleasure or disappointment felt by the consumers when they compare the impression on the performance of a product with the expectations that it had before the option for it.

Studies carried out in the field of service quality (Balog and Bădulescu, 2008) show that the basis of service quality assessment is the individual experience of the consumer with a certain service. Conceptual models are used both for understanding and improving the quality of services, as well as for developing methods and instruments for evaluating the quality of services, based on a series of theoretical concepts, such as: customer perceptions of service quality and customer expectations regarding service quality.

Starting from the idea that, from a conceptual perspective, the quality of the service is determined by the difference between perceptions and expectations, Parasuraman, Zeithaml and Barry (1988) have carried out numerous studies and experiments that have led to the definition of a general model of service quality. The expectations of the clients are determined by their previous experiences, by the communications regarding the service and by the advertising made by the provider company. They choose one provider or another according to these criteria, and after performing the service, compare the perceived service (received) with the expected service (desired).

If the level of the first provider is lower than the level of the second one, the client gives up the services of the respective provider, but if the service received is at the same level

or at a level higher than the client's expectations, he is willing to call the provider in the future.

According to Rathee et al. (2016), the quality of services was defined as the result of an evaluation process in which the consumer compares their expectations with the service received or the difference between the expected service and the perceived service.

Andrlic et al. (2013) shows that customer satisfaction is the best predictor of future activity, through indicators of loyalty and availability spreading positive advertising. However, the general satisfaction of the customers is dictated by the measure of fulfilling their expectations according to the value received. By analyzing and monitoring consumer satisfaction data, the organization develops action directions to improve the activity. Whenever possible, in order to provide customers with a higher value than expected, at least according to their expectations, the organization must always improve critical activities.

In the case of the educational services offered by higher education institutions, it is necessary to analyze the importance as well as the application of test methods in order to determine the satisfaction level of the students regarding the quality of the educational services they benefit from.

In the approach of Churchill and Suprenant (1982) the concept of consumer satisfaction occupies a central position in both theory and practice. Satisfaction is defined as a major result of the marketing activity and serves to link the processes that culminate in the purchase and consumption with post-purchase phenomena, such as attitude change, repeated purchase and loyalty to the product/service. The significance of the concept is reflected by its inclusion in the marketing concept and the presentation of the profit of the organization as being generated by satisfying the needs and wishes of the consumers.

Parasuraman et al. (1985) suggest three basic themes regarding the quality of services:

- the quality of services is more difficult to evaluate than the quality of the goods
- perceptions of service quality result from comparing consumer expectations with actual service performance
- in order to evaluate the quality, not only the results obtained from the consumption of the service are taken into account, but the whole process of providing services is also needed.

In higher education, Kontic (2014) shows that measuring the quality of educational services is a complex problem. In order to measure students' perception of the quality of services, universities face many measurement techniques, the main challenge being to identify and implement the most appropriate method of measuring the quality of services, in terms of costs and implementation procedures.

According to Kontic (2014) the SERVQUAL model defines five dimensions for the quality of services as follows:

- tangibility - includes the appearance of buildings, equipment and personnel
- reliability - aims at the degree to which the knowledge, skills learned and services are provided exactly and in a timely manner
- responsiveness - refers to the availability to help customers and to provide fast services. In difficult situations, there is the ability to respond effectively.
- trust - includes the knowledge and kindness of the employees and their ability to transmit trust
- empathy - refers to the attention and care that the educational institution can offer to the clients, as well as to the convenient operating hours.

Gronroos (1982) developed a model in which consumers compare the service they expect with the perceptions of the service they receive in assessing the quality of services.

Service providers need to ensure the satisfaction of each customer in order to be competitive, a task that is difficult to accomplish, as the tastes and preferences of the customer may vary. Thus, the service organizations must identify the real needs and desires of the client to meet their expectations, maintaining loyal customers generating benefits for any

organization, advantages over the competition on the market, as keeping existing customers is less expensive than attracting new customers (Kitapci et al., 2013).

Metodological notes

The study uses the SERVQUAL model, developed by Parasuraman et al. (1988), to measure the quality of the services, adapted for the educational services offered by private higher education institutions. The model explains the quality of services in five dimensions, namely reliability, tangibility, empathy, assurance and responsiveness (Parasuraman et al., 1988).

Figure 1. Perception of service quality in SERVQUAL model (Parasuraman et al., 1988; Krsmanovic et al. 2014)

The study aims to provide a better understanding of how the quality dimensions of educational services offered by private higher education institutions affect consumer satisfaction.

The instrument used in this research was a questionnaire with 22 statements regarding the students' perception of the quality of the educational services offered by the higher education institution in which they study, as well as 22 statements regarding the students' expectations regarding the quality of the educational services offered by the education institution in which they chose to study. In order to establish the quality level of the educational service offered by the private higher education institutions as perceived by the beneficiaries of the services, students of these institutions, the difference between the students' perception of the quality of the educational service provided and their expectations regarding the educational services provided by the private higher education institutions in general is established.

Service quality = Perceptions – Expectations

Respondents, students of the private higher education institution, were asked to rate the statements using a seven-step Likert scale, from total disagreement (1) to total agreement (7).

The statements included in the questionnaire were grouped into the five dimensions:

1) tangibility - tangible elements offered by the particular universities (the university buildings, the attractiveness of the course and seminar supports, the equipments available to carry out the educational process, the teaching staff, the university library)

2) reliability (timely delivery of the service, sincere interest of the academic and administrative staff, the confidence inspired to the consumers that the promises offered by the university will be respected)

3) receptivity (service performance, prompt response from academic and administrative staff)

4) confidence (the training and knowledge needed by the teachers to provide quality services, kindness)

5) empathy (individual attention, need for understanding, communication between teachers and students).

The objectives of the study are to analyze the impact of the quality dimensions of educational services offered by private higher education institutions on consumer satisfaction.

Main findings of the research

The investigated community, representing the sampling base, included 90 students from private higher education institutions. Of these, 72 responded affirmatively to the invitation and effectively participated in the research carried out. Regarding the sex of the respondents, 79.6% are female and 20.4% are male, 63.9% live in urban areas and 36.1% live in rural areas.

The research involved the transmission of the questionnaire to first year students, at the beginning of the academic year, so as to generate the data necessary to reach the research objectives, namely the level of their expectations regarding the offered educational services, when they chose the private higher education institution for the university experience. The same students were questioned at the end of the third year of studies in order to obtain the level of perceptions about the expectations regarding the educational services they benefited from. The quality of the educational service carried out by the private institutions of higher education was determined for each dimension as an average between perceptions and expectations. Regarding the size of the tangible elements, the expectations of the consumers, students of the private higher education institutions regarding the quality of the educational process, took into account the following aspects:

• training and teaching of university teachers at courses and seminars
• arranging spaces for didactic activities
• equipping the university with equipment for didactic activities
• offer of specialized works at the university library

Regarding the reliability dimension, the expectations of consumers, students of private higher education institutions regarding the quality of the educational process, took into account the following aspects:

• offers and commitments undertaken by the university
• the responsibilities assumed by the university for the professional training of the students throughout the cycle of studies
• conducting the education process according to the academic regulations even from the first year of studies
• teaching information at interactive and attractive courses and seminars, in accordance with quality standards
• updating the content of the courses to allow the accumulation of basic and specialized knowledge

Regarding the size of receptivity, the expectations of consumers, students of private higher education institutions regarding the quality of the educational process, took into account the following aspects:

• providing support, counseling and help to students
• teaching information at courses and seminars at the level of understanding of the students regarding the acquisition of knowledge.
• Permanent information of the students and inclusion in the academic community
• teachers promote a sustained and efficient learning style in order to give the student the opportunity to take a job corresponding to his/her preparation for graduation

Regarding the dimension of trust, the expectations of consumers, students of private higher education institutions regarding the quality of the educational process, took into account the following aspects:

• The positive attitude of the teacher provokes the student with attractive learning ideas and tasks, motivating with the development of the ability to think critically
• the materials offered to understand the taught content lead to an increased learning efficiency
• during the years of studies, the student develops the necessary practical skills in the field in which they will work

• the disciplines studied meet the expectations of the employers

• the teacher offers the student the opportunity to choose the study subjects to follow in a semester

Regarding the dimension of empathy, the expectations of consumers, students of private higher education institutions regarding the quality of the educational process, took into account the following aspects:

• the student is encouraged to actively participate in classes, ask questions, express their opinions

• the student develops his teamwork and communication skills

• the student has easy access to useful information about the faculty

• the student receives feedback on the activity from the course or seminar

The calculation of the scores of the perceptions and expectations of the consumers, students of the private higher education institutions was performed separately on each of the 5 dimensions of the SERVQUAL model and their averages are presented centrally in the table no. 1.

Dimensions	Average expectations of consumers, students of private higher education institutions	Average perceptions of consumers, students of private higher education institutions	The difference between perceptions and expectations
Tangibility	6.27	5.90	-0.37
Fiability	6.51	5.82	-0.69
Receptivity	6.32	6.09	-0.23
Trust	6.16	5.85	-0.31
Empathy	6.28	5.49	-0.79
The quality of offered educational services	6.31	5.83	-0.48

Table no.1. The degree of fulfillment of consumer expectations

It can be observed that for all the dimensions of the quality of the educational services offered by the private higher education institutions the level of perceptions is lower so that we cannot say that following the university experience in private higher education institutions the consumers are not fully satisfied. Thus, regarding the facilities of the educational services offered, equipments, the way of presenting the personnel, the materials used in communicating with the students, the capacity of the private higher education institution to provide in a correct way the services as promised, the desire to help the students and to provide prompt educational services, the knowledge in the field of the staff as well as their ability to inspire confidence in the students, the attention that the particular institution of higher education offers to each student separately, negative scores have been registered, resulting in a lower quality level than expected by students. At the level of the five dimensions it can be observed that the lowest average was registered in the case of the empathy dimension, followed by the reliability of tangible elements, and the dimensions of trust and receptivity, respectively, registered higher averages, significantly oriented towards the satisfactory, the expected level of quality.

Limitations of the research

• the relatively small number of respondents who participated in the research, so the sample is not statistically representative;

• the reluctance of the respondents to give honest answers;

• limited resources: temporal and material;

Conclusions

The results of the research show that there is a significant difference between the general expectation of the students of the private higher education institutions and the

perception regarding the quality of the educational services offered. The students want and need to be given support, counseling, they need confidence, they want adequate academic performance. If the private higher education institutions fail to provide educational services at the level of the students' expectations, there will be a gap that does not favor the educational institutions in the competition on the educational market. The evaluation of the perceptions of the students of the private higher education institutions will determine the level of the quality of the educational services and will significantly influence their satisfaction.

Consumer satisfaction of educational services offered by private higher education institutions and the quality of these services are essential for consumers. The gaps between students 'perceptions of particular higher education institutions regarding the educational process as a whole and students' expectations are the basis of the quality assurance process of education, a component that allows real-time perception of less favorable aspects and contributes to substantiating measures aimed at improving the quality of the educational process in the dynamic context of the education market.

BIBLIOGRAPHY

1. Andrlic, B.,. Budic, H., Pismis, V., 2013, Customer satisfaction as a marketing concept in higher education, Scientific Annals of the „Alexandru Ioan Cuza" University of Iaşi, Economic Sciences
60 (1), 2013, 1-10, https://content.sciendo.com/view/journals/aicue/60/1/article-p135.xml, accesed on 22.11.2019;
2. Balog, A., Bădulescu, G., 2008. MODELE CONCEPTUALE ALE CALITĂŢII SERVICIILOR ON-LINE Cercetari practice si teoretice în Managementul Urban, Anul 3, nr. 8, p.37 – 49., http://www.um.ase.ro/no8/3.pdf, accesed on 12.11.2019;
3. Churchill, G. A., Surprenant, C., 1982. *An Investigation into the Determinants of Customer Satisfaction. Journal of Marketing Research, 19(4), 491,* https://www.geocities.ws/matthew_lau2002/Downloads/Satisfaction_churchill.pdf, accesed on 02.12.2019;
4. Grönroos, C., 1984. A Service Quality Model and Its Marketing Implications, European Journal of Marketing, https://www.researchgate.net/publication/233522386_A_Service_Quality_Model_and_Its_Marketing_Implications, accesed on 27.11.2019;
5. Iordan Petrescu, Constantin Anghelache, Emilia Gogu, Mădălina Gabriela Anghel, 2018. Geneza şi evoluţia învăţământului superior din România în date statistice, Editura Economică, Bucureşti
6. Kitapci, O., Dortyol, I., Yaman, Z. & Gulmez, M., 2013. The paths from service quality dimensions to customer loyalty-An application on supermarket customers. *Management Research Review*, 36(3), pp. 239-255, https://ideas.repec.org/a/eme/mrrpps/v36y2013i3p239-255.html, accesed on 12.11.2019;
7. Kontic, L., 2014. Measuring Service Quality in Higher Education: The Case of Serbia, Human Capital without Borders: Knowledge and Learning for Quality of Life, Proceedings of the Management, Knowledge and Learning International Conference, http://www.toknowpress.net/ISBN/978-961-6914-09-3/papers/ML14-610.pdf, accesed on 25.11.2019;
8. Kotler, Ph., 2005. *Managementul marketingului*, Editura Teora, Bucureşti
9. Krsmanovic, M., Horvat, A., Ruso, J., 2014. *Application of SERVQUAL model in high education*, 11th International conference "Standardization, protypes and quality: A means of balkan countries' collaboration" https://www.researchgate.net/publication/267980133_Application_of_SERVQUAL_model_in_high_education, accesed on 30.11.2019;
10. Parasuraman, A., Zeithaml, V.A., Berry, L.L., 1988. SERVQUAL: A Multiple-Item Scale for Measuring Consumer Perceptions of Service Quality, Journal of Retailing vol. 64, No. 1,

pp.12-40,
https://www.researchgate.net/profile/Valarie_Zeithaml/publication/225083802_SERVQUAL_A_multiple-_Item_Scale_for_measuring_consumer_perceptions_of_service_quality/links/5429a4540cf27e39fa8e6531/SERVQUAL-A-multiple-Item-Scale-for-measuring-consumer-perceptions-of-service-quality.pdf, accesed on 22.11.2019;
11. http://www.insse.ro/cms/ accesed on 20.11.2019.

STEREOTYPES, PREJUDICE AND DISCRIMINATION. STRATEGIES TO ELIMINATE AND CONTROL THEM

Ingrid Ileana Nicolau

Lecturer, PhD, "Spiru Haret" University of Bucharest

Abstract:The myth of cultural uniform societies has suffered more and more during the last decades. Gradually, it was concluded that the cultural diversity is and has been a state of fact characteristics for the European societies. The contemporary society is defined by geopolitical, economic and culturally diverse context. Globalization and migration exist world wide, changes and transformations in all areas, economical, social, cultural, educational, etc., are more and intense. The way we perceive other individuals is influenced by a factors which reflect our own logic/train of thoughts as well as generalizations, which, indirectly are absorbed from our society.

Keywords: stereotype, prejudice, discrimination, culture, globalization, migration

Introducere

Pe plan internaţional şi la nivel european, interzicerea discriminării de orice fel este reglementată prin două documente fundamentale, care constituie cadrul juridic al promovării şi apărării drepturilor şi libertăţilor omului: Declaraţia Universală a Drepturilor Omului şi Convenţia Europeană a Drepturilor Omului.[1]

Declaraţia Universală a Drepturilor Omului (8 decembrie 1948) consacră principiul nediscriminării, prin prevederea accesului la drepturi şi libertăţi al fiecărui individ, în Art. 2: „Fiecare om se poate prevala de toate drepturile şi libertăţile proclamate în prezenta declaraţie fără niciun fel de deosebire ca, de pildă, deosebirea de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau altă opinie, de origine naţională sau socială, avere, naştere sau orice alte împrejurări. În afara de aceasta, nu se va face nicio deosebire după statutul politic, juridic sau internaţional al ţării sau al teritoriului de care ţine o persoană, fie că această ţară sau teritoriu sunt independente, sub tutelă, neautonome sau supuse vreunei alte limitări de suveranitate".[2]

Dacă în Declaraţia Universală a Drepturilor Omului, prevederea cu referire la discriminare are statutul unei recomandări („Fiecare om se poate prevala"), în Convenţia Europeană a Drepturilor Omului, „interzicerea discriminării", în art.14, beneficiază de o reglementare imperativă: „Exercitarea drepturilor şi libertăţilor recunoscute de prezenta Convenţie trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine naţională sau socială, apartenenţă la o minoritate naţională, avere, naştere sau orice altă situaţie"

Este o viziune consolidată în perioada imediat postbelică, un moment istoric în care lumea a simţit nevoia întoarcerii la valorile umanismului şi ale omului, după tragediile celui de-al Doilea Război Mondial. Diferenţele de regim, discriminarea, la nivel social şi uman, sunt însă fenomene asociate istoriei şi evoluţiei umanităţii, de-a lungul epocilor, ideologiilor, formelor de guvernare, de exercitare a puterii şi de control social. Istoria civilizaţiei este, din acest punct de vedere, o istorie a inegalităţilor flagrante, a diferenţelor de regim şi de statut ale

[1] http://www.tribunainvatamantului.ro/nediscriminarea-principiu-fundamental-in-sistemul-european-al-drepturilor-omului/

[2] Marilena Marin, Protecția Juridică a Drepturilor Omului între Cutumă, Lege și Jurisprudență, Management Intercultural, Volumul XVI, Numărul 30 / 2014, ISSN Online: 2285 – 9292, Iași, pp. 122-126;

indivizilor, a injustiţiei şi a incorectitudinii politice. Tocmai de aceea, egalitatea, echitatea, binele comun, armonia socială au constituit, de-a lungul timpului, începând încă din Antichitate, de la Platon, obiectul unor sisteme filosofice şi proiecte sociale, al unor utopii în căutarea unei lumi mai bune şi a societăţii ideale. [1]

Stereotipuri, prejudecăți și discriminare

În construirea percepţiei noastre despre celălalt intervin o serie de factori care reflectă atât propriile noastre raţionamente, cât şi anumite generalizări pe care, în mod indirect le preluăm din societatea în care trăim. Există situaţii diverse în care apar anumite efecte negative, convingeri subiective ale unui anumit individ sau grup cu privire la caracteristiile altui individ sau grup, perceput ca diferit faţă de primul (grupul de apartenenţă). Altfel spus, se observă în acest caz o deteriorare sau construire a unei imagini deformate a realităţii, apare o convingere sau o reprezentare preconceptă asupra unor categorii de pesoane sau a unor indivizi care fac parte din acea catgorie.

Sterotipul reprezintă un ansamblu convingeri împărtăşite de un anumit grup/individ, pe baza unor scheme rigide de înţelegere a altora, cu privire la caracteristicile personale sau trăsăturile de personalitate şi de comportament ale unui anumit grup de persoane îi implicit a indivizilor care aparţin acelei categorii.

Stereotipurile sunt foarte puternice, iar impactul lor poate fi determinat atât pentru percepţiile cât şi pentru relaţiile noastre. Se pune, astfel, întrebarea cum putem să scăpăm de ele și dacă putem să le modificăm. Contrar lucrărilor care subliniază impactul stereotipurilor în tratamentul datelor, anumiţi autori au scos în evidenţă un fenomen sub numele de diluţie.[2]

Este vorba de tendinţa subiecţilor de a se îndepărta de aşteptările lor stereotipe atunci când trebuie să judece un individ despre care ei deţin informaţii fără vreo valoare reală. Conform teoriei echităţii, pentru a elimina prejudecăţile, discriminarea şi conflictele intergrupuri ar fi suficient ca resursele materiale să fie distribuite echitabil.

Stereotipizarea este procesul prin care sunt emise „etichete”generalizatoare asupra unor grupuri, clişee care pleacă de la anumite credinţe şi valorizări particulare, accidentale. Datorită sereotipiilor apar prejudecăţile, şi mai mult, apare discriminarea. Prin acest proces al stereotipizării are loc o simpificare a realităţii care se organizează astfel pe categorii, potrivit unor caracteristici aparent comune.[3] Astfel anumite imagini se transformă în clişee/ etichete care vor fi atribuite mai apoi situaţiilor/ grupurilor/ persoanelor aparţinând categoriei iniţiale de clasificare.

Evident, că uneori suntem afectaţi, poate în mod inconştient de anumite stereotipuri care se propagă în societate. Desigur sunt astfel de situaţii diverse în care stereotipurile afectează percepţiile noastre, de exemplu când analizăm (critic sau mai puţin critic un articol din ziar, o emisiune TV despre rromi); sau chiar comportamentul nostru (atitudinea noastră – uneori inconştientă în situaţii sociale ca de exemplu în tramvai cu un grup de rromi).

Devenit parte a culturii, stereotipul se menţine prin trei procese:

1. percepţia selectivă – observatorul reţine din realitate doar aspectele conforme cu stereotipul şi le ignoră pe celelalte.
2. interpretarea selectivă a datelor în concordanţă cu elementele stereotipului *Oltenilor le place să fie şefi; chiar şi între prieteni aleg locul din capul mesei*.
3. confirmarea regulii prin excepţii: *Totuşi, nu arată ca o domnişoară bătrână.*

Formarea stereotipurilor este dificil de explicat. Se poate afirma însă că ele se creează uşor într-un timp relativ scurt şi pot avea o gamă largă de efecte. Între *stereotipurile de gen*, cele referitoare la femei sunt mai ales negative; femeia tipică este supusă, emotivă, înclinată spre manifestări isterice, vorbăreaţă, lipsită de dotare nativă pentru matematică şi ştiinţele

[1] http://www.tribunainvatamantului.ro/nediscriminarea-principiu-fundamental-in-sistemul-european-al-drepturilor-omului/
[2] https://edict.ro/strategii-de-inlaturare-a-stereotipurilor-prejudecatii-si-discriminarii-in-gradinita-de-copii/
[3] Neculau A, *Manual de psihologie socială*. Ed. Polirom, Iasi, 2003, p.43;

exacte. Bărbatul în schimb este mai puţin sensibil, macho, brutal, încăpăţânat, învingător, cu o dorinţă sexuală insaţiabilă. Mass-media, literatura, filmul, arta în general propagă şi întreţin aceste stereotipuri.

Stereotipurile de clasă socială sunt diferite de la o clasă la alta. „Lumea bună" este văzută ca fiind distantă, snoabă, infatuată, condescendentă, falsă. Clasa de mijloc are ca principale caracteristici stereotipe ambiţia şi munca grea, în timp ce săracii sunt consideraţi, murdari, lipsiţi de ambiţie, nemotivaţi pentru muncă, needucaţi, primitivi.[1]

A fost identificată o strânsă legătură între stereotipuri şi umor. Foarte multe glume şi anecdote pot fi clasificate în categorii ce gravitează în jurul unui stereotip: blondele prostuţe, ardelenii molcomi, oltenii şmecheri, scoţienii zgârciţi, nemţii reci şi tehnici, englezii flegmatici, evreii mercantili. [2]

Influenţa stereotipurilor asupra celor vizaţi diferă în funcţie de conotaţia lor: cele flatante sunt acceptate, cele devalorizante sunt respinse de regulă, deşi există şi excepţii.

Prejudecata este un set de idei şi credinţe care lezează grupuri sau indivizi aparţinând unor grupuri pe baza unor trăsături reale sau imaginare.

Apariţia prejudecăţilor este favorizată de izolarea grupurilor şi a persoanelor şi, în mod deosebit, de stările de conflict sau concurenţă. Sunt frecvente prejudecăţile referitoare la minorităţile etnice, religioase, naţionale ale căror comportamente sunt insuficient cunoscute şi interpretate eronat de către ceilalţi membri ai comunităţii. Atât stereotipurile, cât şi prejudecăţile pot fi consensuale, adică împărtăşite de membrii unei comunităţi, sau personale.

Discriminarea este comportamentul negativ sau tratamentul nefavorabil faţă de anumiţi indivizi, membri ai unui anume grup social (sau de alt natură) despre care avem prejudecăţi, şi anume din cauza rasei, sexului, religiei, etniei sau cerinţelor/ orientărilor speciale pe care le are. Discriminarea este o acțiune care presupune un tratament diferit, nedrept față de persoane din cauza apartenenței lor la un anumit grup social. Există mai multe forme de comportamente discriminatorii, dar toate au comun faptul că implică o anumită formă de excludere sau de respingere.[3]

Principiul nediscriminării este, practic, înscris în toate tratatele şi documentele internaţionale de protecţie a drepturilor omului.[4] Art. 2 paragraful 1 din Declaraţia Universală dispune că fiecare se poate prevala de toate drepturile şi de toate libertăţile pe care ea le proclamă, fără nicio deosebire, în special de rasă, de culoare, de sex, de limbă, de religie, de opinie politică sau de orice altă opinie, de originea sa naţională sau socială, de averea sa, de naştere sau care ar decurge din orice altă situaţie. Acest principiu presupune aplicarea unui tratament egal tuturor indivizilor, care sunt egali în drepturi.[5]

Concluzii

Prejudecata este foarte complexă, nu apare după un algoritm precis şi repetabil, de aceea încercările de a o combate trebuie să fie la rândul lor complexe. Una dinte pârghii este educaţia, şi ea este cu atât mai eficientă cu cât cea desfăşurată în şcoală[6] este congruentă cu influenţele educative exercitate de părinţi, grupul de prieteni, mass-media, societate.

1. Stabilirea de scopuri supraordonate între grupurile care manifestă reciproc prejudecăţi

Impunerea de scopuri supraordonate unor grupuri aflate în conflict poate conduce la depăşirea animozităţilor, reducerea comportamentului dominat de prejudecată şi discriminare.

2. Stabilirea contactului între grupuri care manifestă prejudecăţi unul faţă de celălalt

---

[1] Carr-Ruffino N, ***Managing diversity***, Thomson Executive Press ,New York, 1996, p.43,
[2] Plugaru L., Pavalache M., ***Educatie interculturală***, Ed.Psihomedia Sibiu, 2007, p.66;
[3] Marilena Marin, Human Rights Between Abuse And Non-Discrimination **(Drepturile omului intre abuz si nediscriminare),** Managementul Intercultural, Volumul XVI, Nr. 2 (31), 2014, pp. 209-213, Braşov, 2014;
[4] Nicolau Ingrid, Manuc Liliana, ***Protectia internationala a drepturilor omului***, Ed. Sitech, Craiova, 2012, p.59;
[5] Bîrsan C., ***Convenţia Europeană a Drepturilor Omului, Comentariu pe articole*** , Editia. a 2-a ,Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2010., p.889;
[6] A se vedea si Topor R., Dragomir C., ***Privatul- performanţă sau alternativa ieftină a învăţământului de sta***t, Responsabilitate publică în educaţie – Simpozion Internaţional, Ediţia II, Constanța 2010;

În acest fel se poate reduce ignoranţa reciprocă, şi diminua anxietatea.

3. Cunoaşterea celuilalt

Desfăşurarea programatică de acţiuni menite să faciliteze cunoaşterea celor aparţinând altor grupuri reduce prejudecăţile în ceea ce îi priveşte.

Modalităţile posibile pentru aceasta sunt[1]:

- *Învăţarea academică în şcoli* – informaţiile de natură antropologică permit înţelegerea diferenţelor dintre diverse grupuri, atât sub aspect anatomo-morfologic, cât şi sub aspect cultural.
- *Călătoria socială* care asigură găzduirea unor elevi/studenţi sosiţi din străinătate în familii autohtone, fapt ce permite o cunoaştere directă şi autentică a modului de viaţă şi specificului cultural al acestora, astfel încât diminuează prejudecăţile şi se pozitivează atitudinile.
- *Educaţia interculturală* în oricare din cele trei forme paralele (formală/informală/ nonformală).

BIBLIOGRAPHY

- Andersen M.L., Taylor H.F. , ***Sociology – The essentials***, Thomson Learning, Inc. , Australia: Wadsworth, 2001;
- Bîrsan C., ***Convenţia Europeană a Drepturilor Omului, Comentariu pe articole*** , Editia. a 2-a ,Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2010,
- Carr-Ruffino N, ***Managing diversity***, Thomson Executive Press ,New York, 1996;
- Marilena Marin, ***Human Rights Between Abuse And Non-Discrimination (Drepturile omului intre abuz si nediscriminare),*** Managementul Intercultural, Volumul XVI, Nr. 2 (31), 2014, pp. 209-213, Braşov, 2014;
- Marilena Marin, ***Protecția Juridică a Drepturilor Omului între Cutumă, Lege și Jurisprudență,*** Management Intercultural, Volumul XVI, Numărul 30 / 2014, ISSN Online: 2285 – 9292, Iași, pp. 122-126;
- Neculau A, ***Manual de psihologie socială***. Ed. Polirom, Iasi, 2003,
- Nicolau Ingrid, Manuc Liliana, ***Protectia internationala a drepturilor omului***, Ed. Sitech, Craiova, 2012;
- Plugaru L., Pavalache M., ***Educatie interculturală***, Ed.Psihomedia Sibiu, 2007;
- Topor R., Dragomir C., ***Privatul- performanţă sau alternativa ieftină a învăţământului de stat***, Responsabilitate publică în educaţie – Simpozion Internaţional, Ediţia II, Constanța 2010;
- https://edict.ro/strategii-de-inlaturare-a-stereotipurilor-prejudecatii-si-discriminarii-in-gradinita-de-copii/
- http://www.tribunainvatamantului.ro/nediscriminarea-principiu-fundamental-in-sistemul-european-al-drepturilor-omului/

[1] Andersen M.L., Taylor H.F. , ***Sociology – The essentials***, Thomson Learning, Inc. , Australia: Wadsworth,2001, p.54;

THE GLOBAL FINANCIAL VULNERABILITY AND THE ECONOMIC CRISIS OF 2008

Andra Maria Găină

Lecturer, PhD, University of Craiova

Abstract:The economic-financial turmoil of the 1990's is considered to be the most serious threat to the international economy, after the recession of the 1930's and the end of World War II, to which we believe that the recent turmoil in the global economy may be added. The moment that triggered the financial crisis, which began on 9th of August 2007, is considered to be the downfall of the Lehman Brothers investment bank on 15th September 2008.
The causes that generated the financial crisis of 2008 are the deficient or inadequate economic policies; deregulation, insufficient regulation or lack of regulation due to the liberalization of financial markets; financialization of the international economy and the excess of funds available in the international economy; speculative balloons on the financial markets. The burst of the speculative real estate bubble was the spark that triggered the financial crisis of 2008, which first expanded into the shadow banking system and then into the American and global economy.
The consequences of the financial crisis of 2008 are still felt. Jobs in the United States were hard to find, more and more families were losing their savings, losing their homes and losing hope. In 2012, the citizens of the most advanced states of the world, countries rich in material, human and intellectual resources were still in a state of intense suffering.
The problem of the vulnerability of the banking system is given by the financial innovations, which have led the financial system based on the gap. So far, it has not been possible to foresee and prevent financial crises. According to the International Monetary Fund, crises cause serious short-term damage and have a long-term negative impact.

Keywords: global financial vulnerability; economic-financial crisis; deregulation; real estate balloon; financial innovations

I. DINAMICA, NATURA, ORIGINEA ȘI RECURENȚA CRIZELOR FINANCIARE

1. Dinamica și natura crizelor financiare

1.1. Marea criză economică

Activitatea economică mondială a fost puternic afectată în perioada Marii Depresiuni economice din perioada anilor 1929-1933. Marea criză economică a fost perioada crizei lumii capitaliste datorată supraproducției, caracterizată printr-o scădere dramatică a activității economice mondiale. Începutul marii crize economice în Statele Unite este de obicei asociat cu prăbușirea bursei de acțiuni din ziua de marți 29 octombrie 1929. Criza economică a avut efecte devastatoare atât în țările dezvoltate cât și în țările mai puțin dezvoltate, ale căror economii depindeau de exporturile de materii prime. Manifestările crizei s-au produs în toate segmentele economico-sociale (comerț, transporturi, construcții, venituri ale populației, etc). Nivelul comerțului mondial a scăzut rapid, la fel și veniturile personale, veniturile bugetare și profitul din afaceri. Orașele din întreaga lume au suferit puternic de pe urma crizei, în special cele care depindeau de industria grea. Activitatea în construcții a fost practic oprită. Zonele rurale au suferit de pe urma scăderii prețurilor mărfurilor agricole cu 40 – 60%. Mineritul și exploatarea lemnului au avut probabil cea mai dramatică scădere, deoarece cererea scăzuse puternic iar alternativele de reangajare a muncitorilor mineri sau forestieri în alte sectoare erau cele mai reduse. Marea depresiune economică s-a încheiat în momente diferite pentru

tările globului. În majoritatea țărilor au fost concepute programe de refacere și cele mai multe au trecut prin transformări politice, care le-au împins spre extremele dreaptă sau stângă.

Această experiență nefastă prin efectele sale a determinat SUA și alte state să devină prudente la mișcările financiare internaționale și să instituie un control al acestora după cel de-al Doilea Război Mondial.

1.2. Sistemul Bretton Woods

Prin crearea sistemului Bretton Woods s-a instaurat o stabilitate și o bună funcționare a sistemului cursurilor de schimb, până în perioada anilor 1970, când fluxurile de capital au înregistrat o creștere îngijorătoare. S-a conturat atunci un sistem financiar cu adevărat global, când Arabia Saudită și alte țări exportatoare de petrol îmbogățite ca urmare a creșterii prețului petrolului și-au investit excedentul pe piața eurodolarului.

Revoluția financiară din perioada anilor 1970- 1980[1] a determinat o dezvoltare a economiei internaționale. Eliminarea controlului capitalului de către economiile leader și liberalizarea mișcărilor de capital au avut ca rezultat creșterea integrării piețelor naționale de capital și crearea unui sistem financiar global, care a devenit un element esențial al economiei globale. Tranzacțiile financiare internaționale, au ajuns în anul 1997 la 360.000 de miliarde de dolari. Ele au depășit valoarea întregii economii globale și au contribuit la complexitatea domeniului financiar, dar și la instabilitatea financiară internațională.

2. Originea crizelor financiare

Este adevărat că nu toate crizele sunt la fel, dar există opinii care susțin că originea crizelor are trei surse[2]: a) o criză de încredere, care se datorează unei mari răspândiri a devalorizării monetare; b) o criză a principiilor de bază, care se datorează unei rate de creștere scăzute în economie; c) o criză a politicii economice, rezultată din deficite bugetare mari.

Apariția de noi titluri financiare (titlurile hibride cu venit fix; instrumentele financiare legate de securizarea împrumuturilor, cărților de credit, etc), ca efect al inovației financiare în procesul de globalizare au făcut ca entitățile financiare să aibă o mai mare capacitate de influențare pe piață și în consecință să crească riscul pozițiilor acestora.

Competiția pe piețele de capital a crescut și a generat o adevărată întrecere între țări și piețe, iar dezvoltarea tehnologică a permis investitorilor să intre și să părăsească repede o piață, crescând volatilitatea și creând investiții în stocuri sau în datorii din ce în ce mai mult pe termen mai scurt[3]. Creșterea volatilității piețelor financiare, dar și viteza de reacție a acestora, în condițiile globalizării au generat crizele financiare recurente.

Crizele finanicare nu ar apărea și nu s-ar dezvolta în anumite zone sau chiar la nivel global dacă nu ar exista expunerea la piețele internaționale de capital, dar nu ar putea exista nici ritmurile de creștere economică în țările expuse la criză, dacă nu ar exista fluxurile financiare propagate de globalizare. Crizele au geneze și rațiuni mai profunde, care depind de interacțiunile dintre managementul și politicile financiare naționale și sistemul financiar internațional.

Inovațiile financiare, progresul tehnologic, dezvoltarea piețelor și produselor financiare și apariția de noi populații de investitori au generat vulnerabilități la nivelul sistemului financiar-bancar.

De cele mai multe ori, literatura economică[4], dar și precedentul istoric asociază procesul de inovare financiară cu acumularea vulnerabilităților la nivelul sistemului financiar-

[1] **R. Gilpin**, *Economia mondială a secolului XXI. Provocarea capitalismului global*, Ed. Polirom, Bucureşti, 2004, p. 264.
[2] **D. Cohen; R. Portes**, *Crise de la dette: Prevention et resolution*, Conseil D'Analyse Economique, Rapport 43, La Documentation Francaise, Paris, 2003, p. 11.
[3] **Guillermo De la Dehesa**, *Învingători şi învinşi în globalizare*, Ed. Historia, Bucureşti, 2007, p. 208; **R. Gilpin**, *op.cit*, 2004, p. 112.
[4] **D. I. Popescu**, *Vulnerabilităţi ale sistemului financiar-bancar şi implicaţiile asupra stabilităţii preţurilor*, Academia Română, Institutul național de cercetări economice „Costin C. Kiriescu" Centrul de Informare și Documentare Economică, Colecția Economică, Vol. 105, 2016, p.7

bancar prin formarea baloanelor speculative, în care prețul activelor financiare sau nefinanciare depășește valoarea lor intrinsecă.

Aceste evoluții sunt susținute, de regulă, de creșterea ofertei de credit și de acumularea rapidă de datorii, dat fiind faptul că investitorii solicită finanțare pentru a-i spori câtigurile generate de așteptările potrivit cărora prețurile vor crește în mod inexorabil în viitor.

Excesul de cerere pentru activul vizat impulsionează majorările de prețuri, ceea ce relaxează suplimentar standardele de creditare și sporește bonitatea debitorilor.

În ultimele două decenii, inovația financiară asociată procesului de reglementare a condus la crearea unor instrumente financiare sofisticate și opace și la ascensiunea sistemului bancar paralel, un mix de împrumutători ipotecari nebancari, fonduri de hedging, societăți de investiții financiare, fonduri mutuale și alte instituții determinate să caute și să valorifice oportunitățile de câștig oferite de noua textură financiară globală.

Criza economică din 2008[1] a desfiinţat soluţiile temporare care au dominat economia mondială începând cu mijlocul anilor 1980. Profiturile nu erau create prin producţie, ci prin circulaţie şi schimb. Fundamentaliştii pieţei laissez-faire din ultimii 20 de ani au picat testul realităţii. Dereglementarea financiară a creat premisele pentru acumularea unor poziţii riscante care au împins economia globală într-o deflaţie a datoriilor care poate fi contracarată numai prin inflaţia guvernamentală a datoriilor.

Există trei puncte de plecare importante pentru înţelegerea crizei economice din 2008. În primul rând, ceea ce se întâmplă reprezintă spargerea seturilor de acorduri de legătură prin care economia mondială a fost guvernată începând cu anii 1980. Aceste acorduri reprezintă „soluţia" temporară a capitalului pentru crizele care au apărut anterior. În al doilea rând, crizele anilor 1970 şi încercările de a le rezolva în anii 1980 îşi au originea într-o contradicţie centrală a capitalismului, respectiv contradicţia dintre crearea profitului în sfera producţiei şi realizarea profitului în sfera circulaţiei şi schimbului. În al treilea rând, situaţia slabă istoric pentru capitalul britanic, cel puţin a celui situat teritorial în Marea Britanie, a lăsat această ţară foarte vulnerabilă la criză.

3. Recurența crizelor financiare

Economia internațională a cunoscut în perioada de după al Doilea Război Mondial și pâna la criza din Asia de Est mai multe crize financiare. Dintre toate acestea, sunt considerate ca având particularități deosebite următoarele[2]: a) criza de la sfârșitul anilor 1970 și începutul anilor 1980, care s-a produs din cauza datoriilor multora dintre țările în curs de dezvoltare; b) criza din anii 1992-1993, care a determinat prăbușirea mecanismului cursurilor de schimb al Uniunii Europene și care a determinat Marea Britanie să se retragă din rândul țărilor care doreau să creeze o monedă europeană comună; c) criza din perioada anilor 1994-1995 a pesoului mexican. Toate aceste crize au fost concentrate în anumite regiuni și au fost depășite relativ ușor, fără a amenința profund economia internațională.

Nu același lucru se poate afirma despre criza financiară din Asia de Est, care a afectat întreaga economie globală și despre care sunt făcute afirmații că ea se datorează cel puțin parțial globalizării și transformării de substanță a sistemului financiar internațional, adică proporțiilor masive ale mișcărilor financiare internaționale, precum și a velocității acestora peste granițele naționale, dar și anvergurii lor globale.

Globalizarea financiară a fost făcută responsabilă, cel puțin parțial, de recurența tot mai mare a crizelor financiare, în ciuda faptului că globalizarea, prin factorii săi asociați cu disciplină bugetară, instituții de calitate, capital uman de înalt nivel și dezvoltarea tehnologică determină creșterea economică[3].

---

[1] **F. Bran, C.V. Rădulescu, I.Ioan, F. O. Bălu**, *Criza economică şi efectele sale asupra economiei globale,* Economie teoretică şi aplicată Volumul XVIII (2011), No. 5(558), p. 74.

[2] **R. Gilpin**, *op.cit,* 2004, p. 112.

[3] **Guillermo De la Dehesa** *Învingători şi învinşi în globalizare*, Ed. Historia, Bucureşti, 2007, p. 205; **R. Gilpin**, *op.cit,* 2004, p. 112.

Întrebarea care s-a pus este: „De ce trebuie ca un astfel de proces aparent pozitiv, cum este globalizarea financiară să crească probabilitatea crizelor?”[1]

Un răspuns la o asemenea întrebare există și el este fundamentat cel puțin până în prezent pe fondul manifestărilor subsidiare ale globalizării, pe raportul dintre efectele benefice și efectele negative ale globalizării, în contextul asimilării și influențelor acesteia de către economiile dezvoltate și economiile emergente.

Globalizarea financiară permite o mai mare dezvoltare a țărilor cu piețe financiare eficiente, datorită mobilității și alocării eficiente a capitalului, cu consecința creșterii ratelor de dezvoltare potențială. Cu toate acestea, piețele financiare globale eficiente expun la dificultăți economice și facilitează distorsiunile financiare cu mare velocitate. Șocurile se propagă mult mai ușor și afectează și alte țări. Liberalizarea pieței, fluxurile libere de capital și inovația financiară nu aduc numai beneficii, dar crează și probleme, iar acolo unde ele sunt predominante există tendința de recurență a crizelor financiare[2].

Diferența de potențial dintre economiile dezvoltate și economiile emergente, cu toate eforturile acestora din urmă de a-și perfecționa instituțiile și de a avea reglementări mai bune este elementul care le face mai vulnerabile în prevenirea crizelor, având în vedere că globalizarea financiară promovează o competiție acerbă.

II. DECLANŞAREA, MECANISMUL ŞI CAUZELE CRIZEI FINANCIARE GLOBALE DIN 2008

1. Premisele favorizante ale crizei

Actuala criză finanicară globală, denumită și criza subprime putea fi anticipată cu cel puțin șapte ani înainte. Au existat suficiente semnale de alarmă, pe fondul unor evenimente anterioare debutului crizei, care dacă ar fi fost evaluate cu mare atenție, criza s-ar fi putut anticipa. Originea crizei financiare actuale se regăsește în spargerea balonului internet[3] la sfârșitul anului 2000. Urmare a acestui eveniment, rata fondurilor federale a scăzut în câteva luni de la 6,5% la 3,5%.

Atacurile teroriste de la 11 septembrie 2001 au reprezentat un eveniment cu consecințe grave în principal asupra economiei americane, dar și în special asupra economiilor partenere economiei americane.

În luna iulie 2003, rata rezervei federale americane scăzuse la 1%, atingând cel mai scăzut nivel din ultima jumătate de secol[4]. Timp de 31 de luni consecutiv, diferența dintre rata inflației și rata dobânzii pe termen scurt a fost negativă[5].

În această perioadă premergătoare crizei, pe fondul unei monede ieftine, a apărut un boom imobiliar, care a fost facilitat și alimentat de standarde din ce în ce mai lejere pentru aprobarea de împrumuturi ipotecare, de creșterea semnificativă a stimulentelor pentru credite și de tendința pe termen lung de creștere a prețurilor caselor. Creditorii ipotecari creditau pe oricine și au inventat noi modele de stimulare a afacerilor. Băncile de investiții au dezvoltat tehnici noi de a transfera riscul de creditare către alți investitori, cum erau fondurile de pensii și fondurilor mutuale, care erau dornice de profit.

Populația nu a ezitat să contracteze împrumuturi ipotecare împovărătoare în speranța de a le refinanța pe parcurs la rate mult mai avantajoase. Dacă în anul 1994, 64% dintre americani dețineau o casă, în anul 2004 existau 69,2% dintre americani ca deținători ai unei case, adică într-o creștere procentuală de aproximativ 5,2%, ceea ce reprezintă circa 15 milioane de noi deținători de proprietăți imobiliare. Prețurile caselor au avut o creștere de 124% în perioada 1997-2006. în raport de venitul mediu anual al unei gospodării, prețul mediu al caselor a crescut de la aproximativ trei ori venitul mediu anual la 4,6 ori în 2006.

---

[1] **Guillermo De la Dehesa**, *op.cit*, 2007, p. 205.
[2] **Idem**, p. 206.
[3] **G. Soros**, *Noua paradigmă a pieţelor financiare,* Ed. Litera Internaţional, Bucureşti, 2008, p.12.
[4] **D. Sornette, R. Woodard**, *Financial Bubbles, Real Estate Bubbles, Derivative Bubbles, and the Financial and Economic Crisis*, în Swiss Finance Institute Research Paper Series, No. 09-15, p. 3.
[5] **G. Soros**, *op.cit.*, 2008, p.12.

În prima jumătate a anului 2005, Merrill Lynch estimase că 50% din creșterea PIB-ului american în această perioadă avea legătură cu problema locuințelor, fie în mod direct, prin construirea acestora și cumpărarea obiectelor necesare, fie indirect, prin cheltuirea banilor generați din refinanțarea ipotecilor.

Creșterea mare a prețurilor la case a favorizat speculațiile, iar mulți americani au pus o a doua ipotecă pe diferența de valoare, iar cu banii respectivi și-au finanțat cheltuielile aflate în continuă creștere. Împrumuturile ipotecare subprime cu grad ridicat de risc au crescut de la 5% în 1994, la 20% din totalul împrumuturilor ipotecare din 2006. Se ajunsese la așa numitele credite ”ninja”, în care creditele erau acordate fără ca împrumutatul să facă dovada unui loc de muncă stabil, să aibă un venit stabil sau să prezinte o garanție pentru alte bunuri. Au fost astfel ignorate riscurile inerente ale unor asemenea afaceri.

Multe din ipoteci au fost transformate în efecte publice, iar băncile și-au vândut ipotecile cu grad mare de risc sub denumirea de titluri numite obligațiuni de plată garantate, canalizând fluxuri de capital din mii de ipoteci în obligațiuni cu riscuri și beneficii conform opțiunilor fiecărui investitor.

Securitizarea prin transferul obligațiunilor respective avea ca scop reducerea riscurilor prin ierarhizare și diversificare, dar în realitate acestea creșteau. Aceste transferuri succesive generau comisioane pentru toți cei care intermediau vânzările respective. În acest joc, al produselor derivate, au intrat multe instituții financiare, printre care și marile bănci de investiții, care sub imperiul randamentelor mari ale produselor derivate s-au împrumutat cu sume foarte mari pe care le-au plasat în investiții în aceste produse. Marile bănci de investiții din SUA (Lehman Brothers, Bear Stearns, Merrill Lynch, Goldman Sachs și Morgan Stanley) au obținut profituri mari în perioada boom-ului imobiliar, dar ca efect al tranzacțiilor în marjă, gradul lor de îndatorare și de risc a crescut foarte mult, iar în 2007, acestea cumulau o datorie de 4100 miliarde USD, care echivala cu 30% din valoarea economiei SUA.

În perioada anilor 2005-2006, dobânzile au început să crească, iar prețurile caselor să scadă moderat în multe zone din SUA, iar refinanțarea creditelor ipotecare a întâmpinat tot mai multe dificultăți. A crescut numărul împrumuturilor nerambursate, pe măsură ce acestea ajunseseră la scadență, iar dobânzile variabile au crescut.

Prețurile caselor au scăzut, ajungându-se la situația în care o casă valora mai puțin decât valoarea ipotecii. Balonul imobiliar a explodat, iar instituțiile financiare legate de piața imobiliară au intrat și ele în pierderi. Banca HSBC a raportat în februarie 2007 o pierdere de 10,5 miliarde USD.

Pe 15 iunie 2007, banca de investiții Bear Stearns a anunțat că două mari fonduri ipotecare de hedging aveau probleme cu realizarea apelurilor în marjă. Bear Stearns a creat o linie de credit în valoare de 3,2 miliarde USD pentru a salva unul dintre fonduri și a lăsat celălalt fond să se prăbușească. La data de 9 august, BNP Paribas (o bancă franceză) a suspendat trei dintre fondurile sale de investiții, în valoare de 2 miliarde de euro, invocând probleme din sectorul ipotecar subprime din SUA. BCE a făcut în aceiași zi o primă infuzie de 95 miliarde de euro, în sistemul bancar al zonei euro, iar pe data de 10 august, BCE a pus la dispoziția fondurilor bancare o a doua infuzire de încă 61 miliarde euro, pentru ca la data de 13 august 2007, să pompeze încă 47,7 miliarde euro în piețele financiare.

Băncile centrale din SUA și din Japonia au făcut și ele infuzii pe piețele financiare și se pregăteau pentru a susține piața în continuare cu banii necesari pentru combaterea problemei creditelor. Criza bătea la ușă! Problemele majore ale fondurilor de hedging, precum și cele ale BNP Paribas sunt considerate[1] că au marcat debutul celei mai mari crize financiare, de după Marea Depresiune din 1929.

2. Declanşarea crizei financiare globale din 2008

Problemele de pe piața ipotecară americană s-au agravat, iar criza care a debutat în august 2007 s-a acutizat în luna septembrie 2008.

[1] **P. Krugman**, *op.cit.*, 2009, p. 204.

La data de 7 septembrie, Fanni Mae (Federal National Mortgage Association) și Freddie Mac (Federal National Mortgage Association), două instituții de credit ipotecar americane, au intrat sub control guvernamental pentru a fi salvate de la faliment, iar la data de 14 septembrie, Lehman Brothers, una dintre cele mai mari bănci de investiții solicită intrarea în faliment, deoarece nu primise ajutor financiar de la FED. Banca de investiții Merrill Lynch este preluată, în aceiași zi de 14 septembrie 2008, de Bank of America. Majoritatea acțiunilor de la bursă cad în data de 15 septembrie 2008, iar în data de 16 septembrie 2008, AIG (American International Group), care este cea mai mare firmă de asigurări din lume intră într-o criză de lichidități, fiind creditată până la urmă de către FED cu 85 miliarde de USD, în schimbul a 79,9% din acțiuni. Până la sfârșitul săptămânii, FED mai introduce pe piață lichidități în valoare de 105 miliarde USD, dar evenimentele iau amploare și criza de lichidități afectează din ce în ce mai multe instituții financiare din lume. SUA a pregătit un plan de salvare de 700 miliarde USD, pe care l-a supus aprobării senatului, iar guvernele sar în sprijinul instituțiilor financiare din statele lor. Bursele au căzut, iar încrederea în sistemul financiar s-a redus considerabil.

Momentul care a declanșat criza financiară, care debutase la 9 august 2007, este considerat[1] a fi căderea băncii de investiții Lehman Brothers la data de 15 septembrie 2008.

3. Mecanismul și cauzele crizei financiare globale actuale

3.1. Mecanismul crizei

a. Erupția creditelor ipotecare. Pe fondul dereglementării piețelor financiare, condițiile de acordarea a creditelor imobiliare s-au relaxat pentru a permite accesul la dobândirea unor case proprietate personală și acelora cu venituri reduse. Dobânda care se percepea la creditele respective avea o rată fixă pentru primii doi ani de creditare, iar după aceea ea devenea variabilă în raport de evoluțiile de pe piață. Marea expansiune a creditelor ipotecare s-a produs în anul 2004, când administrația Bush a pus în aplicare programul său „visul american", prin care ipotecile au devenit accesibile și pentru gospodăriile care nu aveau capital propriu. Dincolo de cei care prin achiziționarea unei case încercau să-și îndeplinească un vis, au existat și persoane care au urmărit tranzacționarea speculativă a valorii caselor.

b. Financializarea creditelor. Titlurile de credit au fost transformate în efecte publice și au fost vândute băncilor de investiții, care și ele la rândul lor le-au vândut către alte instituții financiare. Vânzătorii obțineau lichidități și dispersau riscuri, în timp ce ultimii cumpărători ai titlurilor financiare emise în baza creditelor preluau riscurile respective.

c. Apariția crizei. FED majorează în anul 2006 ratele directoare ale dobânzii, cu consecința creșterii până la 18% a ratelor dobânzii pentru creditele imobiliare. Debitorii cu venituri reduse nu și-au mai putut plăti ratele scadente și s-au grăbit să-și vândă casele, provocând o reducere masivă a prețului acestora. Scăderea valorii caselor, sub valoarea ipotecilor a pus instituțiile creditoare în poziția de a nu-și mai putea recupera creanțele, pe seama ipotecilor pe care le dețineau.

d. Reducerea volumului de credite. Scăderea dramatică a prețurilor caselor a condus la degradarea titlurilor financiare derivate, care fuseseră emise pe seama creditelor imobiliare. Produsele derivate au fost intoxicate de titlurile ipotecare subprime și în consecință nu s-au mai putut evalua corect portofoliile instituțiilor financiare, care dețineau produsele derivate respective. Valoarea titlurilor a scăzut, iar investitorii au vândut masiv aceste titluri, creându-se o cerere mare de lichidități pe termen scurt, pe care băncile nu au mai putut să o satisfacă. S-a creat astfel o criză de lichidități și neîncredere din partea băncilor față de partenerii lor financiari. Băncile și-au păstrat propriile lichidități pentru ele, iar nivelul ratelor dobânzilor interbancare a crescut. Consecința a fost reducerea volumului de credite acordate.

e. Răspândirea crizei. Criza s-a răspândit rapid în sistemul bancar american, dar și pe piața financiară globală. Globalizarea piețelor financiare a constituit cadrul în care și alte instituții din afara spațiului american să întâmpine aceleași dificultăți și să se generalizeze neîncrederea în plan global. S-a produs astfel o criză globală de lichidități.

[1] **P. Krugman**, op.cit., 2009, p. 204.

f. Intervenția instituțiilor publice. Amploarea și dimensiunea crizei de lichidități a făcut necesară intervenția instituțiilor publice americane, dar și a altora cu vocație universală (FMI, Banca Mondială) sau regională (BCE).

3.2. Cauzele crizei financiare globale actuale

a. Considerații preliminare. Criza financiară declanșată în anul 2008 este considerată o criză cum n-a mai fost văzută niciodată până acum. Ea este la fel ca și celelalte, dar care încorporează toate elementele din acestea luate la un loc, adică: un balon speculativ al pieței imobiliare care se sparge și care este comparabil cu ceea ce i s-a întâmplat Japoniei la sfârșitul anilor 1990; un asalt masiv asupra băncilor, comparabil cu ceea ce s-a petrecut în primii ani ai deceniului 1930, chiar dacă marile implicații sunt în sistemul bancar din umbră; o capcană a lichidității în SUA, asemănătoare cu cea din Japonia, din anii 1990; o perturbare a fluxurilor internaționale de capital și un val de crize monetare, care ne amintesc de ceea ce s-a întâmplat în Asia la sfârșitul deceniului 1990.

A fost acreditată și ideea[1] că de fapt nu ar exista o singură criză economică globală, ci două crize cauzate de factori diferiți. O criză care a pornit din SUA, din cauza activelor toxice ale băncilor non-americane, și care s-a extins în țările dezvoltate (Marea Britanie, Franța, Germania, Canada) și o altă criză, care a fost determinată de deficitul prea mare al contului curent și care este specifică unor economii emergente, unor economii ale unor state noi membre ale UE (Bulgaria, Letonia, Estonia, Lituania, România), dar și unor foste economii de coeziune ale UE (Spania, Grecia, Irlanda).

Suprapunerea dintre cele două crize a fost determinată de mecanismul de transmitere, adică de reducerea finanțării private, vizibilă în ajustarea brutală a deficitului de cont curent.

S-a afirmat[2]că elementul care deosebește criza declanșată în anul 2008 de alte crize ori contagiuni anterioare este impactul negativ pe care inovațiile financiare ale obligațiunilor create din datorii securizate l-au avut asupra transparenței piețelor și asupra gradului de încredere în valoarea tranzacțiilor realizate.

Cauzele care au generat criza financiară globală actuală sunt cauze de natură ciclică și cauze de natură structurală. Considerăm, având în vedere și identificarea[3] nuanțată a acestora de către economiști, că principalele cauze ale crizei financiare globale actuale sunt: a) politicile economice deficitare sau neadecvate; b) dereglementarea, reglementarea insuficientă sau lipsa de reglementare pe fondul liberalizării piețelor financiare; c) financializarea economiei internaționale și excesul de fonduri disponibile în economia internațională; d) promovarea modelului de creștere economică bazată pe consum; e) baloanele speculative de pe piețele financiare. Aceste cauze s-au produs pe fondul slăbiciunilor structurale ale arhitecturii financiare mondiale influențată de politicile neoliberale bazate pe liberalizarea, dereglementarea și convingerea în ajustarea naturală a piețelor.

b. Politicile economice deficitare sau neadecvate. Politica FED în anul 2001 de a reduce rata directoare a dobânzii, în condițiile unui exces de lichidități în economie a avut ca efect stimularea creditului imobiliar, dar a alimentat și riscul de creștere a prețurilor. Scăderea dobânzii coroborată cu proiectul „visul american", promovat de administrația Bush, prin care se permitea gospodăriilor fără capital propriu să acceseze credite ipotecare a condus la o explozie a acestora și la umflarea balonului speculativ pe piața imobiliară. Spargerea balonului, ca efect al politicii neadecvate a condus la criza ipotecară.

---

[1] **L. Voinea**, *op.cit*., 2009, p. 35.

[2] **D. Dăianu**, *Capitalismul încotro? Criza economică, mersul ideilor, instituții*, Ed. Polirom, Iași, 2009, p. 136; **J. Crotty, G. Epstein**, *Proposals for Effectively Regulating the US Financial System to Avoid Yet Another Meltdown*, Political Research Institute (PERI), University of Massachusetts Amherst, Workingpaper Series, no.181, p 3-6; **D. Dăianu, R. Vrânceanu**, *Frontiere etice ale capitalismului*, Ed. Polirom, Iași, 2006, p. 255; **O. Rujan, R. Țarțavelea**, *Criza economică globală. Cauze și consecințe*, Tribuna Economică, nr. 21/2009, p. 84; **D.D Chiriţescu, L.P. Duduială, M. Vasilescu**, *Mai mult decât o criză financiară!*, Tribuna Economică, nr. 4/2009, p. 86.

Politica de finanțare a economiei americane prin intermediul piețelor de capital, în condițiile în care acestea funcționau pe principiul autoreglementării, ar fi trebuit să adopte măsuri care să asigure totuși o supraveghere a piețelor și un anumit regim al stimulentelor, deoarece piețe libere nu înseamnă piețe dereglementate.

Cum pe piața de capital operau fondurile de investiții care preluaseră active financiare ale băncilor datorită randamentului speculativ mare, politica de finanțare preponderentă a economiei pe piața de capital a condus la colapsul acesteia.

Politicile economice deficitare au permis băncilor de credit să-și schimbe modelul clasic de afaceri, prin desfășurarea de către acestea de activități financiare care erau specifice băncilor de investiții.

c. Dereglementarea, reglementarea insuficientă sau lipsa de reglementare pe fondul liberalizării piețelor financiare. Dereglementarea și liberalizarea piețelor financiare și lăsarea acestora să se ajusteze pe cale naturală prin autoreglementare a avut ca scop reducerea costurilor de tranzacționare și permiterea accesului pe piață a micilor operatori. O asemenea măsură a facilitat intrarea pe piață a unor brokeri low cost, care au acordat credite pentru gospodăriile cu venituri scăzute și a permis băncilor de investiții să intre în operațiuni cu riscuri mari. Prin abrogarea în anul 1999 în SUA a legii Glass Steagall din 1933, au fost eliminate restricțiile care separau băncile comerciale care erau bine reglementate de băncile de investiții, unde reglementările erau mai permisive. În anul 2000, a fost promulgată în SUA o lege prin care instrumentele derivate erau scoase de sub reglementarea și supervizarea organismelor specializate în acest sens, facilitându-se explozia produselor financiare inovative.

Dereglementarea financiară a provocat efecte cu impact negativ. Băncile de investiții au ieșit de sub supravegherea prudențială, iar fenomenul de supraîndatorare nu a mai putut fi evaluat corect datorită opacizării piețelor pe fondul globalizării tranzacțiilor. Inovațiile financiare au mărit eficiența unor tranzacții, dar opacizarea piețelor a mărit incertitudinea și a produs instabilitate. A fost ignorată etica afacerilor și au sporit conflictele de interese, iar dereglementarea care se dorea a fi o șansă a performanței a devenit o dereglementare a necinstei[1].

Anchetele judiciare efectuate în cazurile Enron, World Com, Global Crossing, Tico, Qwest, Adelphia au scos la iveală fenomenele de necinste ale unor manageri generali ai unor mari companii, care în complicitate cu auditori corupți au falsificat rapoartele financiare și care chiar înainte de prăbușirea acestor companii și-au vândut acțiunile și au obținut câștiguri fabuloase datorită supraevaluării pe termen scurt a companiilor respective.

d. Financializarea economiei internaționale și excesul de fonduri disponibile în economia internațională. Financializarea economiei americane și a economiei mondiale este o cauză majoră a crizei globale. Creșterea profiturilor în venitul național al multor economii dezvoltate nu a fost însoțită de o creștere a investițiilor productive, deoarece managerii corporațiilor au fost preocupați de profitul pe termen scurt, iar fondurile pentru investiții la nivel mondial au fost dirijate către investiții imobiliare sau către instrumente financiare derivate complexe și netransparente. Companiile nefinanciare s-au orientat către investiții financiare, deoarece acestea ar fi putut genera profituri mari pe termen scurt.

Țările asiatice, cu niveluri ridicate de economisire internă și cu excedente ale balanțelor de cont curent și-au reorientat după criza din Asia, din anul 1997, fondurile disponibile în alte zone și arii goegrafice, țintind în primul rând SUA. Datorită restricțiilor practicate de SUA pentru investițiile directe chineze, fondurile care au provenit din China au fost plasate în titluri financiare ale diferitelor instituții financiare. Aproximativ 20% din rezervele valutare ale Chinei au fost plasate în Fannie Mae și Freddi Mac, care sunt două fonduri pentru garantarea creditelor ipotecare.

O invazie masivă (circa 1000 miliarde USD) de plasamente în active financiare pe piața americană a fost făcută și de Japonia, prin achiziția de obligațiuni guvernamentale.

[1] **D. Dăianu, R. Vrânceanu**, *op. cit.*, 2006, p. 258.

e. Promovarea modelului de creștere economică bazată pe consum. Creșterea economică bazată pe consum a fost modelul economic promovat în SUA și în alte zone ale lumii. Consumul ajunsese să fie principalul motor al creșterii economice.

Creditele pentru consum și în special cele imobiliare, deveniseră principalele instrumente de creștere economică. Datorită politicilor neoliberale bazate pe dereglementare s-a produs o distribuție polarizată a veniturilor.

Categoriile sociale au evoluat diferențiat, iar în perioada 2000-2007, venitul mediu a crescut în SUA cu circa 2,5% anual, iar salariul mediu cu numai 0,1% anual. Pentru menținerea consumului la un nivel ridicat, a fost susținută creditarea imobiliară și de consum, inclusiv pentru persoanele cu venituri mici, ajungându-se în anul 2007 la un nivel de îndatorare a gospodăriilor de circa 93% din PIB. Rata de economisire s-a redus de la 18% din PIB în anul 2000, la 13,6% în anul 2007.

f. Baloanele speculative de pe piețele financiare. Criza în SUA a fost determinată de o suită de cinci baloane[1] speculative majore, apărute pe următoarele piețe: piața tehnologiei informației (2000); piața imobiliară, stimulată de reducerea dobânzii de referință a rezervei federale (2000); piața inovațiilor financiare, bazate pe obligații de plată colateralizate și alte instrumente derivate, care au însoțit creșterea pieței imobiliare (2007-2008); piața prețurilor la mărfuri cum sunt energia, metalele și alimentele (2006-2007) și piața bursieră (2007).

Balonul speculativ de pe piața imobiliară din SUA umflat cu ajutorul inovațiilor financiare derivate a fost principala cauză a crizei financiare globale declanșată în anul 2008. Spargerea balonului imobiliar speculativ a fost scânteia care a declanșat actuala criză, care s-a extins mai întâi în sistemul bancar din umbră și mai apoi în economia americană și mondială.

BIBLIOGRAPHY

1. **Bran, F. Rădulescu, C.V., Ioan, I., Bălu**, **F. O.,** *Criza economică şi efectele sale asupra economiei globale,* Economie teoretică şi aplicată Volumul XVIII (2011), No. 5(558);
2. **Chiriţescu, D.D, Duduială, L.P., Vasilescu**, **M.,** *Mai mult decât o criză financiară!*, Tribuna Economică, nr. 4/2009;
3. **Cohen D., Portes**, **R.,** *Crise de la dette: Prevention et resolution*, Conseil D'Analyse Economique, Rapport 43, La Documentation Francaise, Paris, 2003;
4. **Crotty, J., Epstein**, **G.,** *Proposals for Effectively Regulating the US Financial System to Avoid Yet Another Meltdown,* Political Research Institute (PERI), University of Massachusetts Amherst, Workingpaper Series, no.181;
5. **Dăianu**, **D.,** *Capitalismul încotro? Criza economică, mersul ideilor, instituții*, Ed. Polirom, Iași, 2009;
6. **Dăianu, D., Vrânceanu**, **R.,** *Frontiere etice ale capitalismului*, Ed. Polirom, Iași, 2006;
7. **de la Dehesa G.**, *Învingători şi învinşi în globalizare*, Ed. Historia, Bucureşti, 2007;
8. **Gilpin**, **R.,** *Economia mondială a secolului XXI. Provocarea capitalismului global*, Ed. Polirom, Bucureşti, 2004;
9. **Greenspan A.,** *Era turbulenţelor,* Ed. Publica, Bucureşti, 2008;
10. **Guillermo De la Dehesa**, *Învingători şi învinşi în globalizare*, Ed. Historia, Bucureşti, 2007;
11. **Kindelberger C.**, *Manias, Panics and Crahes: A History of Financial Crises*, Willey, 5 th Edition, 2005;
12. **Krugman P.,** *Întoarcerea economiei declinului şi criza din 2008,* Ed. Publica, Bucureşti, 2009;

[1] **D. Sornette, R. Woodard**, *Financial Bubbles, Real Estate Bubbles, Derivative Bubbles, and the Financial and Economic Crisis*, în Swiss Finance Institute Research Paper Series, No. 09-15, p. 2.

13. **Krugman P.,** *Opriți această depresiune-acum!*, Ed. Publica, București, 2012;
14. **Popescu**, **D. I.** *Vulnerabilităţi ale sistemului financiar-bancar şi implicaţiile asupra stabilităţii preţurilor*, Academia Română, Institutul național de cercetări economice „Costin C. Kiriescu" Centrul de Informare și Documentare Economică, Colecția Economică, Vol. 105, 2016;
15. **Rujan, O., Țarțavelea**, **R.,** *Criza economică globală. Cauze și consecințe*, Tribuna Economică, nr. 21/2009;
16. **Sornette, D., Woodard**, **R.,** *Financial Bubbles, Real Estate Bubbles, Derivative Bubbles, and the Financial and Economic Crisis*, în Swiss Finance Institute Research Paper Series, No. 09-15;
17. **Soros G.**, *Noua paradigmă a pieţelor financiare,* Ed. Litera Internaţional, Bucureşti, 2008;

THE MIGRATION AXIOM

Tiberiu Crisogen Dîscă

Lecturer, PhD, "Vasile Goldiș" University of Arad

Abstract:Making an analogy with psychology regarding the use of the term "trait" for understanding personality, we consider more appropriate the term "factor" in understanding migration, in its acceptance of "element, condition, circumstance that determines the birth of a process, an action, a phenomenon ".
There are multiple advantages of a factorial approach of migrations: allows a deep approach of any form of migration; allows a transdisciplinary attitude towards migration;
we can observe individual differences among one migration network. Taking by example the syrian migration: even though the war is the main reason of leaving their country, religion and echonomic factors plays different roles in each and every case.
Each migration is unique. In Romania, there were different „waves" of departures, which differ one from another: between 1990 and 1995 (with a 3% migration rate in countries like Israel, Turkey, Italy, Hungary and Germany), between 1996-2001 (migration rate of 7%, with Spain, SUA and Canada as target countries), between 2001-2006 (with 28% migration rate – facilitated by Schengen visa abortion),and now – according to some authors – we are witnessing at the fourth migration wave, of the brains (brain drain) from which – because of national security risk – we can extract the doctors (approx 20000 annually)
We may consider migration as a system or as in its individual elements; only by knowing the roots of migration, we can interfere either to fight against her, either to coordinate, to prevent some serious cases among migrants or arrival / departures communities. Speaking about Romania, if a noticeable and coherent politics would have been in place, the migrant effects would have been a part of community development. Statements, along with Romanian president Iohannis, have already started to take into consideration the doctor's migration in particular, and all other peoples but, for the time being, nothing palpable, useful or efficient has been done. Recent salary rises in medical system, real support of medical private system along with encouragement of „deservesness" in state system, with a change of attitude from society towards doctors and social media, could rise to diminution or even complete fade of this phenomenon;
Allows, with a certain degree of error, the establishment of the main primary causes, which privileged migration and the decision to migrate to such an extend that even when you cannot change the main causes, you are still able to change the secondary causes.

Keywords: migration, factors, causes, brain drain, politics.

Etimologic, cuvântului „migraţie" provine din latinescul „migrare" care la rândul său are rădăcina în sanscrită „mej" însemnând „ schimbare" pozitivă sau negativă.

Dicţionarul de sociologie, coordonat de Gilles Ferreol defineşte din punct de vedere sociologic: „schimbări de rezidenţă definitive, deplasări sezoniere sau zilnice (migraţii alternante între locul de muncă şi locul de rezidenţă)." (1998, p.114)

Precizări în legătură cu timpul se găsesc şi în definiţia din Dicţionarul de sociologie Oxford: „Migraţia implică mişcarea mai mult sau mai puţin permanentă a indivizilor sau a grupurilor dincolo de graniţele simbolice sau politice spre noi comunităţi şi arii rezidenţiale." (2003, p.598).

Definiţia folosită de Organizaţia Internaţională pentru Migraţie (IOM) este: „Mişcarea persoanelor sau a grupurilor de persoane fie peste o frontieră, fie în interiorul unui stat. Este o mişcare de populaţii cuprinzând orice fel de mişcare de oameni,

indiferent de lungimea, compoziţia sau cauza ei; include mişcarea de refugiaţi, persoane dislocate, migranţi economici şi persoane care se mută din alte cauze, incluzând reunificarea familiei."

Din perspectivă globalizantă: „conform celei mai simple definiţii, migraţia se referă la deplasarea oamenilor şi la relocalizarea lor geografică, permanentă sau temporară." (Held, 2004, p.326)

Rezumând, migraţia este:

- o deplasare, schimbare de rezidenţă, relocare;
- a unor indivizi sau comunităţi;
- pe o anumită perioadă de timp (determinată, nedeterminată, permanentă, temporară);
- dintr-un loc stabil în alt loc.

În decursul timpului au fost formulate mai multe teorii ale migraţiei, nu le vom enumera ci ar putea fi clasificate ca fiind teorii ce privesc migraţia la nivel macro (teoria factorilor push şi pull, teoria clasică a migraţiei, teoria neoclasică a migraţiei, teoria dualismului pieţei, teoria sistemelor mondiale, teoria instituţională, teoria cauzalităţii cumulative, teoria sistemelor de migraţie, teoria modelelor gravitaţionale, teoria tranziţiei mobilităţii etc.), teorii la nivel mezzo (teoria neoclasică, teoria noua economie a migraţiei, teoria reţelelor sociale, teoria sistemelor de migraţie, teoria factorilor push şi pull etc.) sau care analizează migraţia la nivel micro (teoria reţelelor sociale, teoria capitalului uman, teoria migraţiei transnaţionale etc.) (apud. Sîrca, 2014, p.66)

De fapt, din ceea ce am putea constata enumerându-le, toate aceste teorii ale migraţiei nu contestă neapărat definirea termenului de migraţie ci ele se străduiesc să explice cauzalitatea.

Dacă sesizăm, din definiţiile dicţionarelor şi enunţurile teoriilor migraţiei se porneşte de la premisa că dacă nu ar exista nişte cauze nu ar exista migraţie. Asta presupune, prin urmare, că starea naturală a unui individ sau a unei comunităţi este non-migrantă, sedentară şi doar din cauza unor factori apare fenomenul de migraţie.

Însă istoria afirmă că oamenii primitivi erau nomazi. Spre exemplu, Homo erectus apărut în Estul Africii, se răspândeşte în aproape toată lumea, fiind migrator. În Cronica ilustrată a omenirii (2011, p.54) autorii dau o explicaţie simplistă acestei migraţii: creşterea constantă a populaţiei ce ducea la insuficienţa hranei. Aşadar ceea ce a făcut ca planeta noastră să fie populată a fost… foamea! Este o explicaţie dusă la extrem a percepţiei lui Steve Jobs care afirma că „foamea este cel mai puternic motor al dezvoltării".

Doar odată cu Homo sapiens a început sedentarismul, locuirea oamenilor în mijlocul unor culturi permanente, practicând agricultura. Sunt 10000 de ani, spun istoricii, de când Revoluţia Neolitică a marcat trecerea de la stilul de viaţă nomad la cel sedentar.

Pe de altă parte, au existat de-a lungul secolelor numeroase popoare nomade care au avut o influenţă importantă în anumite regiuni, pentru anumite perioade, influenţă resimţită şi azi în ceea ce considerăm a fi cultura prezentă. Să nu uităm că Isus Hristos a fost un migrant iar apostolul Pavel şi alţi propovăduitori ai credinţei creştine i-au urmat exemplul!

Existenţa actuală a unor populaţii migratoare, ne pune totuşi întrebarea: oare nu sunt ei în starea naturală şi noi suntem „anormali"?

Ceea ce putem spune este faptul că, deocamdată, în condiţiile actuale, noi considerăm ca stare naturală sedentarismul. Însă nu poate fi exclus faptul că, în timp, progresul tehnologic să nu mai presupună o existenţă stabilă, să nu mai fie necesară legarea omului de glie. Diversele meserii transfrontaliere ne determină să spunem că, în curând, va exista o nouă etapă în definirea migraţiei şi non-migraţiei, şi acest lucru va fi cu atât mai repede cu cât va continua mondializarea, cu cât progresul tehnologic va face ca distanţele să fie parcurse tot mai simplu şi rapid, cu cât mijloacele de comunicare vor fi tot mai performante, uşor de procurat şi utilizat.

Să luăm cazul fotbalului: într-o mare echipă spaniolă pot juca germani, italieni, scoţieni, portughezi, argentinieni sau brazilieni şi, uneori, câţiva spanioli. În schimb sunt jucători spanioli care joacă bine şi sunt plătiţi bine în Anglia. Şi dacă, în mare parte, a fost criteriul salarial cel care a decis „migraţia" unui sportiv, uneori s-a putut observa că nu acela a fost elementul definitiv. Chiar dacă în altă parte ar fi primit salariu mult mai mare, din considerente pur sportive (antrenorul, coechipieri, prestigiul clubului etc.) a ales o anumită echipă. Astfel, majoritatea jucătorilor de mare calitate sunt într-o continuă stare de migrare, stare care poate continua dacă ei îşi vor alege apoi meseria de antrenor. Cu banii câştigaţi îşi poate cumpăra mai multe case în mai multe ţări şi cu greu poate fi încadrat în categoria nomazilor sau în cea a sedentarilor. Plus că nu trebuie neapărat să-ţi cumperi o casă ca să fii „acasă"…

Aşadar, deşi în istoria mai recentă şi în ce priveşte majoritatea populaţiei, starea de bază a fost cea sedentară, totuşi acest lucru nu este o stare „0" a omenirii, un mod absolut de raportare, nu este un mod „de la sine înţeles" de a trăi pe acest pământ, ci este pur şi simplu modul de trăi care s-a dovedit necesar în anumite etape de dezvoltare a omenirii.

Putem trage, aşadar, câteva concluzii.

Prima este că existenţa unor popoare care migrează trebuie înţeleasă ca o normalitate a lor, deoarece gradul şi felul lor de civilizaţie este în acord cu existenţa nomadă.

Al doilea aspect este că exacerbarea studierii cauzelor migraţiei poate oferi o perspectivă deformată a fenomenului. Factorii migraţiei nu ar trebui înţeleşi absolutist, doar prin raportul „cauză-efect", ci mai degrabă ca nişte argumente în favoarea unei alegeri.

Un al treilea aspect este dat de faptul că împărţirea categorică în „migrant" şi „non-migrant" ar trebui nuanţată. Există deja termeni de „remigraţie", de „pseudomigrant", cine ştie dacă nu vor fi necesari apariţia unor termeni noi: „a-migrant", „ultra-migrant", „hipomigraţie", „hipermigraţi", „pseudosedentar" etc.?

Pe de altă parte, discutând recenta decizie a Guvernului Franţei de a oferi câte 300 de Euro rromilor care părăsesc hexagonul pentru a se întoarce în România (http://stirileprotv.ro/stiri/social/inca-280-de-romi-trimisi-acasa-francezii-ne-spun-sa-depunem-eforturi.html), acest caz ar putea precedent. Poate va exista, în curând, nu doar ajutor social pentru migranţi ci şi ajutor pentru „ne-emigrare"!

În fine, din punct de vedere al teoreticizării ne putem întreba: e nevoie de o teorie a migraţiei sau de o teorie a non-migraţiei? De fapt, e nevoie de o teorie sau de o modalitate practică de analiză, predictibilitate şi diagnoză a fenomenului migrator şi non-migrator?

De aceea, propunem o axiomă a migrației:

Starea de migraţie sau non-migraţie este o consecinţă a acțiunii mai multor factori.

Pentru că există două scheme explicative, cea cauzală și cea funcțională, suntem de acord cu punctul de vedere exprimat de d-l Zamfir, potrivit căruia aceste scheme nu sunt nici alternative, nici identice, reductibile una la cealaltă, ci sunt complementare. În timp ce schema funcțională se referă la dinamica interioară a sistemelor sociale, explicațiile cauzale se focusează asupra relațiilor dintre condițiile de mediu și comportamentul sistemului (Zamfir, 1987, p.73-74). În acest sens, și explicațiile cauzale privind migrația sau non-migrația trebuie privite complementar.

De aceea considerăm că este important, pentru a înțelege fenomenul, să aducem în discuție factorii care generează, în general, fenomenul.

Nefiind exhaustivă, am încercat o taxonomie a factorilor ce influențează migrația, încercând să includ diferitele abordări și influențe sociale care sunt în legătură cu migrația. Prezint în continuare acești factori, cu câteva exemple concrete:

A. După direcţia de acţiune:

- factori de atracţie sunt: nivelul salarial crescut în țările occidentale comparativ cu România, existența unor comunități sau măcar a unor cunoștințe, rude, prieteni care pot

facilita integrarea pe piața muncii, „mirajul Occidentului" chiar dacă s-a mai estompat (fiindcă există și în România suficiente produse și servicii occidentale) etc.;

- factori de respingere:„saltul în necunoscut" creează o teamă multor persoane, intoleranța crescândă în unele țări față de România, bariere lingvistice sau culturale etc.

B. După impactul volitiv:

- factori motivaţionali: reușita unor persoane apropiate, uneori chiar familia încurajează migrația, fiind văzută ca o modalitate de rezolvare a problemelor familiale;
- factori descurajanţi: despărțirea, chiar dacă e temporară, de membrii familiei, de anturajul de prieteni, legislația tot mai strictă în ceea ce privește migrația, probleme de sănătate sau dificultăți „de a se descurca singur/ă" etc.

C. După generalizare:

- factori generali: situația economică a României comparativ cu cea din țările de destinație, nivelul corupției, lipsa de perspectivă pentru tineri etc.
- factori specifici (particulari): chemarea făcută de o cunoștință care îi oferă un loc de muncă sigur, stabilirea unor relații sentimentale cu o persoană migrantă, probleme medicale, probleme cu plata unor rate bancare etc.

E. După arealul de manifestare:

- factori interni: situația economică generală a României și decalajul economic între regiuni, închiderea unei firme la care lucra, situația politică, corupția etc.
- factori externi: deficitul de forță de muncă în unele țări, lipsa unui personal specializat în anumite domenii, ajutoarele sociale generoase oferite de unele state etc.

F. După gradul de rezonabilitate:

- factori logici: neputința achiziționării unei locuințe în țară, șomajul, rate bancare neachitate etc.
- factori ilogici: nivelul exagerat al unor expectanțe, „visul american sau occidental", factori religioși („plecarea în misiune") etc.

G. După expunere

- factori mediatizaţi: factori economici generali (din România și străinătate), factori politici interni sau externi etc.
- factori ascunşi: relații sentimentale, certurile familiale, dorința achiziționării unor anumite bunuri specifice etc.

H. După timp:

- factori acuți: executarea silită a bunurilor de către banca creditoare, probleme medicale ale unor membrii ai familiei ce necesită o sumă mai mare de bani etc.
- factori permanenţi: sărăcia generală în care se află unele persoane din țară, șomajul cronic în anumite regiuni, lipsa unei perspective reale pentru tineri (la angajare se cere, în general, experiență).

I. După perspectivă:

- subiectivi: propriile idealuri sau expectanțe economice și sociale, atitudini patriotice sau europeniste, sentimente de dragoste față de o persoană migrantă etc.
- obiectivi: situația economică a țării, cerere de specialiști pe piața europeană (electricieni, medici etc.), apartenența etnică (germani, greci, italieni etc.)

J. După disciplină: factori istorici (strămoși veniți în România în decursul istoriei), geografici (mediul, clima, dezastre naturale etc.), sociali (insecuritate socială, lipsă de protecție socială a persoanelor defavorizate), juridici (corupția), economici (lipsa unui loc de muncă), politici (venirea la putere a unor partide xenofobe, extremiste în Europa), psihologici (afectivitate, comportament, convingeri și atitudini), educaţionali (plecarea la studii în străinătate), medicali (un sistem medical civilizat și performant), religioși (misionarismul, în special cel neoprotestant).

Concluzii

Făcând o paralelă cu psihologia în privința utilizării termenului de „trăsătură" pentru înțelegerea personalității, considerăm mai potrivit termenul de „factor" în înțelegerea migrației, în accepţiunea lui de „element, condiţie, împrejurare care determină apariţia unui proces, a unei acţiuni, a unui fenomen".

Avantajele unei abordări factoriale a migrației sunt multiple:

- permite o analiză a oricărei forme de migrație;
- permite o abordare transdisciplinară a migrației;
- se pot observa diferențele individuale în cadrul unei rețele de migrație. Luând spre exemplu migrația siriană, chiar dacă războiul constituie cauza principală a migrației, totuși factorii religioși sau economici joacă roluri diferite în ceea ce privește abordarea migrației de către fiecare caz în parte;
- fiecare migrație este unică. Spre exemplu, în România au fost valuri diferite de migrație, care diferă între ele: între 1990 și 1995 (cu o rată a migrației de 3‰, în țări precum Israel, Turcia, Italia, Ungaria, Germania), între 1996-2001 (cu o rată a migrației de 7‰, cu destinații principale Spania, SUA, Canada), între 2001-2006 (cu o rată a migrației de 28‰, favorizată de ridicarea vizei Schengen) iar acum, potrivit unor autori, asistăm la al patrulea val de migrație, a creierelor (brain drain), între care se remarcă, datorită riscului pentru siguranța națională, migrația medicilor (cam 2000 de medici anual). (Alexe, coord., 2011, p. 14-15)
- migrația poate fi privită atât ca și sistem, cât și în elementele ei individuale;
- cunoscând cauzele migrației, se poate interveni fie pentru combaterea ei, fie pentru coordonare, pentru prevenirea unor situații grave, atât în ce privește migranții cât și societățile de plecare sau de sosire. Spre exemplu, în România, dacă ar exista o politică vizibilă și coerentă, efectele migrației s-ar integra în dezvoltarea comunităților (Sandu, 2010, p.13). Politicienii, în frunte cu președintele Iohannis, au început să vorbească tot mai des de migrația medicilor, în general, de migrația românilor, dar deocamdată nu s-a întreprins nimic concret, util, eficient. Mărirea salariilor în sistemul medical, sprijinirea sistemului medical privat, concomitent cu promovarea meritocrației în sistemul de stat, cu o schimbare de atitudine față de medici din partea societății, a mass-mediei, ar putea avea un efect în diminuarea, dacă nu estomparea acestui fenomen;
- permite, cu oarecare grad de aproximare, stabilirea acelor cauze primordiale, principale, determinante care au determinat migrația, precum și a altor cauze, adiacente, care au favorizat luarea deciziilor de migrare, astfel încât, atunci când nu se pot schimba cele principale, să se poată interveni asupra celor secundare.

BIBLIOGRAPHY

1. * * * - *Cronica ilustrată a omenirii*, (2011), vol. I, Editura Litera Chișinău;
2. Academia Română, (2012), *Dicţionarul explicativ al limbii române*, Editura Univers Enciclopledic Gold, Bucureşti;
3. Alexe I. (coord.), 2011, *Al patrulea val. Migraţia creierelor pe ruta România-Occident*, Bucureşti, Fundaţia Soros România;
4. Ferreol G. (coord.), (1998), *Dicţionar de sociologie*, Editura Ştiinţă şi Tehnică, Bucureşti;
5. Held D., McGrew A., Goldblatt D., Perraton J., (2004), *Transformări globale, politică, economie, cultură*, Editura Polirom, Iaşi;
6. Marschall, G., (2003), *Oxford, Dicţionar de sociologie*, Editura Univers, Bucureşti;
7. Sandu D., (2010), *Lumile sociale ale migraţiei româneşti în străinătate*, Editura Polirom, Iaşi;

8. Sîrca V., (2014), *Migraţia românească postdecembristă: focus grup cu specialişti*, în Anuarul Institutului de Istorie "George Baritiu" din Cluj-Napoca, vol. XII, pp. 65-95;
9. Zamfir C., (1987), *Structurile gândirii sociologice*, Editura Politică, Bucureşti.

CULTURAL COMMUNITIES AS GUARDIANS OF HUMAN RIGHTS

Alina Gentimir

Lecturer, PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: The current paper focus on the importance of the relation between culture and politicy in the interest of multicultural communities. Beyond the political qualification of a geografical unity, it remains important the delimitation of the cultural approach of the same unity: nation. Would be the nation the fundamental expression of a certain people's cultural items? Would be possible to define a nation throught the multicultural communities's perspectives? The intersection of the culture and nations's rights will continue to underline the idea that protection of cultural heritage provokes local conflicts? Taking into account that the communities have a role to pass the cultural heritage to the future generations this means that the conflicts will remain a constant of multicultural societies?

Keywords: cultural heritage, minorities rights, local communities, cultural interest

1. Prolegomena

The core of the cultural communities issues seems to be so complex and polyvalent, because brings together in the same framework political, anthropological, philosophical, legal, linguistically, religious concepts and principles. Even they cover different directions of a profound analysis; the main premises of the cultural communities' existence are reshaped as it follows. No matter how geographical arias are qualified, taking into account either the cultural perspective which defines that aria as a nation or the analyses of that aria is made in function of the political approach and in this manner are shaped the States, the cultural heritage of a geographical aria is a collective good and involves a cultural interest. Beyond cultural homogeneity of a territory, local culture of the people brings to attention the heritages of the communities and people unrepresented by the State, as well. The current reality expresses, nevertheless, that the manifested intolerance of the multicultural societies, even the protection of democracy is done by normative acts, underlines that the protection of the cultural heritage might provoke local conflicts.

2. Preliminary conceptualization regarding cultural communities

Beyond different philosophical and axiological conceptions regarding civilization and culture of a people, remains the clear distinction made between culture and civilization: « culture has the significance of totality of material and spiritual values created by individuals of a people in their activities; civilization is represented by totality of material and spiritual goods structured in the process of cultural values' objectification» (Lupu, 1996).

It is noticeable that, in the first instance, political concept of State might not be included in an analysis of cultural communities because it expresses the relations between individuals no matter it is done an individual approach – member of a cultural community – or it is realized applied a collective perspective of the concept. More than that, the horizontal sectioning of the concept of cultural communities underlines «the character of the cultural groups which correspond not only to the autochthonous people, ethnical and religious minorities and all other cultural groups» (Turhalli, 2014).

3. Interdependence between politics and culture in cultural communities

The interdisciplinary of character of the cultural communities concept has as general premises that a society confronted with multiple crises becomes frightened by the incapacity of its institutions to react to the internal and external interventions in their common activity.

The dynamic of the political process to the local, national and international level provokes continue modification of the cultural structure of society even the direct purpose of the political decision reveals to not be this one. Decisions on industrialization or agriculture might have impact, indirectly, on the citizens' life, influencing them to make options of changing their home's emplacement. Untimely, nevertheless, decisions on migration or minorities (Balan, 2013) have a direct effect on societies and its members, changing considerably both the activity of States' institutions and citizens' life. An addict circle is activated when is taken into account the presence of the migrants in a local, national, continental aria because the social balance of the aria might be broken, creating security problems and underlining the vulnerability of inside policy.

Going further, in the context of cultural communities' analysis from political point of view, it has to be taken into consideration the nature of the specific relations on vertical: State and cultural communities. The superiority of the States' role implies both benefits and duties. The most noticeable benefit is represented by the «States' monopole over the cultural patrimony» (Turhills, 2014).

In the same time, States are obliged to establish a multicultural policy which becomes easily uselessness if people do not see its relevance or credibility, especially when multicultural policy, with its insistence on certain structural goals that are contested by certain segments of public opinion, could be considered anti-democratic (Kukathas, 2003). Consequently, one of the biggest challenges of the anti-discrimination paradigm in multicultural society seems to be the people' resistance to it. Further, the State has to find the proper solution for the individual or communities who don't agree with that policy (Kukathas, 2003).

Keeping the balance between the two types of actors involved in a democratic multicultural society, the only role which a State might have is to encourage the individuals and communities to explore, investigate and examine different views including both the general and theoretical elements of politics, ideology and religion, and the specific persuasive arguments arising from minorities members' subjectivities, opinions, experiences, and to extend that themes (Kukathas, 2003).

Within the context of ethnical, religious diversity, it might still remain a challenging situation: «the State would have the authority to impose equality among all communities, situation which might be considered inherently anti-democratic» (Kukathas, 2003). «A social justice agenda against diversity which claims for equality creates an egalitarian system that intentionally oppresses diversity? » (Kukathas, 2003).

«The assumption that multiculturalism entails fighting for equality is unrealistic and erroneous. There are situations when equality might not be a value cherished by certain communities within a society that seeks it. For example, the Amish in the US, the Indians in Brazil, and the aboriginal people of Malaysia might more likely be indifferent to political equality and sharing power; in fact, many of them have no desire to embrace it and are considered as victims of those who try to bring them forcibly into it »(Kukathas, 2003).

«Moreover, the role of the State is not to ensure equality but to ensure tolerance and the freedom to associate with any group membership that an individual should desire. The concept of group association will present one plausible solution to the problem of minorities being ostracized by their own group members when they demonstrate cultural traits and cultural references that are more in congruence with the mainstream culture than with the culture of their own communities» (Elkader, 2015).

4. Cultural communities – central role in current societies

The role of the cultural communities extends gradually the more the accent on the culture is growing to the national and international level, especially thanks to the multiculturalism policy in current societies. This way, culture becomes the essential element which unites societies or brings them apart?

Beyond any controversy, cultural communities have the role to emphasis the equality of minorities with majority of national community (Elkader, 2015), which is the perfect premise for an efficient intercultural dialogue.

More than this, cultural communities essentially contribute to the reduction of the prejudices and the change of the negative stereotypes about minorities (Elkader, 2015) that have been circulated in the public discourse by the aid of the media, the law, and the political arena. This goal doesn't appears to be more difficult to be fulfilled in the current context when are obvious the changes in the people' convictions or perceptions.

Not less important, it has be taken into account the fact that the communities have a role to pass the cultural heritage to the future generations (Turhalli, 2014), this way being assured the continuance of an entire society.

5. Legal regime of the cultural communities' rights

From the moment when it was recognized internationally the necessity to guarantee human rights to the individuals and people appeared the dilemma regarding the legal regime of the human rights (Diaconu, 2012). The most part of the human rights are qualified as individual rights thanks to their holders. The current reality of the two World Wars put into the attention of the international community the need to proclaim the collective rights. The holders of this category of rights are the groups analyzed to different levels of geographical membership: local, regional, world.

Being rights of the second generation, the rights of cultural communities, nowadays, follow the current international trend in human rights field to be in the center of academics and practitioners' preoccupations. The framework of the most important collective cultural rights (Prisacariu, 2010) of the communities is delimited by the right to culture of minorities and indigenous communities (Gibson, 2008), right to cultural identity of indigenous people - *sui generis* rights of indigenous people: ancestral territory (Alfredsson, 2002; UN Expert Mechanism on the rights of indigenous people Advice no.8, 19 August 2015), right to self-determination and the right to humanitarian intervention (Prisacariu, 2010), right to an appropriate life standard (Crăciunean, 2013).

The intersection between space criteria and material criteria regarding the generations of rights offers the proper argument to distinguish a new category of individual rights which have collective application. It is accepted that this new type of rights are exemplified by the rights of the members belonging to a cultural community.

The individual cultural rights have extended continuously their domain of application, thanks to the evolution of current society: right to participate in cultural life which includes, as well, the right to benefit of science progress, the right to protection of author's moral and material interests (General Comments 17 and 21, UN Committee on Economic, Social and Cultural Rights), right to the liberty of the research and artistic creation activity, right to education, right to maintain the linguistic, religious, cultural identity, right to use own native language (Crăciunean, 2013).

6. Modus operandi of cultural communities

6.1. Cultural Homogeneity.

Taking into consideration that «culture is considered progress agent» (Turhalli, 2014) and there is «a compliance of the equal dignity of all cultures» (Elkader, 2014), it might be created the premises of the cultural homogeneity.

The activation of the individuals' emotional reaction supplying the sense of belonging to a common space represents a possible solution to blur the cultural discrepancies (Kaplan, 2019). More than this, belonging to the same geographical aria is the perfect premise for an intercultural dialogue.

Intercultural dialogue includes situations of dualistic meaning of the communication's elements. It has to be taken into account the communities' cultural differences which might appear in a dialogue, differences which might break down the dialogue. As well, it can be said that also that when dialogue breaks down because of misunderstandings, people are characterized as cultural (Matusov, 2003).

In the context of multicultural education, the absence of the voices of cultural minorities could be a problem in depriving the dialogue from the experiential knowledge of these minorities; however, could the presence of such minorities offer these experiences in light of their socialization and education within a society that could have masked their ethnic identity in favor of allowing them to pass as relevant citizens and thus to succeed academically and socially (Elkader, 2014)?

Not less important is the fact that the respect of the cultural diversity represents the element of the peace protection, as well being an element of common patrimony of humankind. Likewise, the elements of the cultural patrimony are exceptional universal values. More than this, patrimonies of the people and communities unrepresented by a State frame the environment which has to be defended. In that context, the discourse on cultural patrimony as common resource might change the perceptions, thoughts and activities of individuals who compose the cultural group (Elkader, 2014).

In the end, still stands a fundamental question: Cultural homogeneity is beneficial reality or viable solution knowing that the pride of being a nation or to belong to a certain cultural space as European space eliminates the differences between cultural groups. Proliferation of the nationalism thanks to strengthening of national identity creates the proper environment for intercultural dialogue to national level. Protection of the cultural patrimony is an appropriate mean to build a common identity on the territory of a State (Elkader, 2014).

4.2. Cultural Heterogeneity.

The cultural fundamental disparities which exist to national or regional level might create the suitable environment for cultural abiding heterogeneity. More than this, it has to be taken into consideration that, generally, in societies, major changes cannot be done without being created conflicts (Lupu, 1996).

Horizontal or vertical dimensions of the cultural communities' competition underline the tensions which appear firstly, between the State and cultural communities, and secondly, between cultural communities themselves.

The main raison of the conflict is the exclusive competence of the State over the cultural patrimony. Taking into account that the premise is the collective interest, thanks to an evolutionary interpretation, cultural communities have the right of intervention.

Protection of cultural heritage (Francioni, 2004), although is a modern pursuit, causes the conflicts. Different approaches of the States or others cultural groups which have others interests beside the interested related to culture, as for example are the political one, make them to adopt litigious behaviors.

As a conclusion, the intolerance manifested in multicultural societies cannot be ignored, indifferently of its proportions; its direct and indirect consequences might affect profoundly the political stability of the State or Region.

Conclusions

The emergent current society has a new behavioral code, influencing considerably all aspects of material and spiritual life, political and legal principles.

No matter the reason for which the demographical mutations have happened they produce bottlenecks in society thanks to the rapid changes of individuals' life style, caused by technological revolution, environmental challenges, multinational structure of the community, and political reactions of certain social exponents.

Consolidation of the culture's role and position in a world full of crises might be a proper solution in the current society. In this context it has to be underlined «the important role of community organizations as intermediaries between community and culture. The role played by cultural intermediaries who seek to mitigate the worst effects of social exclusion through engaging communities with different forms of cultural consumption and production. The policy makers see cultural intermediation as an inexpensive fix to social problems. Cannot be ignored the difficulties facing intermediaries trying to adapt their activities to the rapidly changing public sector landscape, and offer alternative frameworks for future practice» (Jones, Perry, Long, 2019).

Being given these contestable polyvalent solutions to the crises caused in current society by challenges of the cultural communities, human rights perspective might be considered the optimal answer thanks to the conciliation in the substance of its arguments of the emotional and rational approaches, of theoretical and practical perspectives.

BIBLIOGRAPHY

1. Phil Jones, Beth Perry, Paul Long, *Cultural Intermediaries Connecting Communities. Revisiting Approaches to Cultural Engagement – Connected Communities*, Policy Press, 2019
2. Yosef Kaplan, *Religious Changes and Cultural Transformations in the Early Modern Western Sephardic Communities*, Brill - Nijhoff, 2019
3. Nermine Abd Elkader, *Dialogic Multicultural Education Theory and Praxis: Dialogue and the Problems of Multicultural Education in a Pluralistic Society*, Dialogic Pedagogy: An International Online Journal | http://dpj.pitt.edu , DOI: 10.5195/dpj.2015.71 | Vol. 3, 2015
4. Zeynep Turhalli, *Le droit au patrimoine culturel face aux revolutions*, La Revue des droit de l'homme, no.6, 2014
5. Marius Nicolae Balan, *Statutul juridic al minorităţilor naţionale*, Editura Universităţii „Alexandru Ioan. Cuza", Iaşi, 2013
6. Laura-Maria Crăciunean, *Protecţia diversităţii culturale în dreptul internaţional: modelul „uniţi în diversitate"?*, Editura Hamangiu, Bucuresti, 2013
7. Ion Diaconu, *Cultura și drepturile omului*, Ed. ProUniversitaria, 2012
8. Mihaela Roxana Prisacariu, *Statutul juridic al minorităților naționale*, Ed. CH Beck, 2010
9. Gibson, Johanna, *The UDHR and the Group: Individual and Communities Rights to Culture*, Hamline J.Pub.L. and Pol'y, 2008
10. Francesco Francioni, *Beyond State Sovereignity :The Protection of Cultural Heritage as a Shared Interest of Humanity*, Michigan Journal of International Law, vol. 25, no. 4, 2004
11. Chandran Kukathas, *The Liberal Archipelago: A Theory of Diversity and Freedom*, Oxford University Press, 2003
12. Eugene Matusov, Heather Pleasants, Mark Philip Smith, *Dialogic framework for cultural psychology: Culture-inaction and culturally sensitive guidance*,. Review Interdisciplinary Journal on Human Development, Culture and Education, 4(1), 2003
13. Gudmundur Alfredsson, *Justice Pending: Indigenous Peoples and Other Good Causes: Essays in Honour of Erica-Irene A. Daes*, Brill – Nijhoff, 2002
14. Maria Dvoracek, Gheorghe Lupu, *Teoria generala a dreptului*, Editura Fundatiei Chemarea, Iasi, 1996

PUBLIC POLICIES IN ROMANIA IN THE CONTEXT OF THE EUROPEAN SPACE

Ioan Micle

Lecturer, PhD, ”Aurel Vlaicu" University of Arad

Abstract: The public policies are based on the organized action of the state, evolving with the social-historical evolution of the states. The role and importance of public policies are based on ensuring for all citizens of a state or citizens of an integrated space, the general public interest and the highest degree of satisfaction of the general needs. Public policies offer solutions to the needs of the community at a given time, assuming a series of actions, decisions, institutions and a normative framework for achieving them. By implication, any public policy included in a governance program requires public financial means, budgetary resources and policies to attract revenue and efficiently allocate public money. By substantiating and carefully elaborating public policies, administrative authorities can better respond to the general interests of citizens, but also at the level of local communities. The closer a public policy is to the citizen and to his problems, the greater the efficiency and efficiency. The purpose of the common (community) policies is, according to the constitutive treaty, to promote a harmonious development of the economic activity throughout the community, a continuous and balanced expansion, an increased stability, an accelerated raising of the standard of living and more stable relations between the states that it reunites.

Keywords: public policy, governance program, effectiveness, common policies, public policy development.

The public policies are based on the organized action of the state, evolving with the social-historical evolution of the states. The role and importance of public policies are based on ensuring for all citizens of a state or citizens of an integrated space, the general public interest and the highest degree of satisfaction of the general needs.

Public policies offer solutions to the needs of the community at a given time, assuming a series of actions, decisions, institutions and a normative framework for achieving them. By implication, any public policy included in a governance program requires public financial means, budgetary resources and policies to attract revenue and efficiently allocate public money.

One very important thing should not be overlooked: that any public policy is the option of the party or political party that is running a state that supports a particular government. This means that the objectives, strategies and modalities of transposition in the social-political life are included in the Governance Program, which is based on the political program of the respective party. The governing coalitions involve doctrinal negotiations and compromises, as well as the harmonization of the public policy system, according to the interests of the citizens that are manifested through the elected representatives in the Parliament of the respective country, and at the level of the European Union, the European Parliament.

Public policies have a number of features that must be taken into account when developing, implementing and analyzing results over time. These features are:

- represents a set of measures;
- include actions, activities, decisions or financial resources whose achievement or allocation is ensured by the coercive force;
- subjects or recipients are determined according to the object of the public policy problem;

- aims to achieve certain well-defined goals or goals that may or may not strengthen trust, support in a party or government.

The foundation and careful elaboration of public policies, the administrative authorities can better respond to the general interests of the citizens, but also at the level of the local communities. Public policy has greater efficiency and efficiency as it is closer to the citizen and to his problems.

The beach of public policies implies the existence of a plurality of actors, situations and problems, from whose interdependence a public policy is born and, at the same time, its viability is verified, its duration, how malleable it is and how it folds in the interests of the citizens.

1.Public Policies in Romania in the context of the European space

1.1. Public policy units and their role

Public policy units are established within the ministries and other central public institutions, by order of the head of the institution, and are subordinated to it. Within the units of public policies may include public managers, integration counselors, contract staff and civil servants. The personnel of the public policy units must have experience in the field of public policy and project management.

The public policy units fulfill the following tasks:

a) provides consultancy to the specialized departments within the ministries regarding the elaboration of proposals: of public policies;

b) monitors the observance of the procedures adopted by this regulation within the ministry in which it operates;

c) are responsible for sending the public policy proposal, the public policy units within the General Secretariat of the Government;

d) elaborates monitoring and evaluation reports on the public policies initiated and implemented at the level of the ministries, in collaboration with the specialized departments.

The activity of the public policy units within the ministries is carried out, as the case may be, in collaboration with other ministries and specialized bodies of the central public administration.

The proposal of public policies containing the variant of public policies chosen to be implemented is approved by the head of the initiating institution,

According to the "Guide on the elaboration, implementation and evaluation of public policies at central level", carried out within the Public Policy Unit, under the coordination of the General Secretariat of the Government, the stages of the public policy process are:

- setting the agenda;
- identification, formulation and addition of the public policy option;
- formulation of the public policy option;
- implementation of the public policy option;
- monitoring and evaluation of public policies.

1.1.1. Establishing the agenda for the elaboration of the public policy

This stage consists of identifying a set of problems to be solved as a result of the subsequent stages of the public policy process and is made to each public authority empowered to initiate draft normative acts.

The establishment of the agenda is carried out, for the most part, at the political level, with the participation of the structures in the respective institution, in charge of the strategic planning. This stage has the result of a program of strategic priorities to be realized and which will order the activities initiated and carried out. within the agenda.

The agenda is established in accordance with the priorities set at the political level, through the Governance Program and results in a set of problems to be solved through public policies. The agenda contains topics whose resolution involves the elaboration of a proposal

for a normative act (or set of proposals for normative acts) to be discussed during the Government meetings, but may include, at the same time, other topics.
The agenda setting includes:
- activities and methods and techniques
- results;
- responsible.

Regarding activities, the Guide identifies the following content elements:
Identification of the problems, which consists in choosing a set of problems of public interest in a particular field, which will subsequently be filtered and eventually passed on the agenda of the government institution.

This activity is carried out by the technical teams within the public authority empowered to initiate draft normative acts under political coordination, being only a preliminary selection of the problems that could be the subject of the governmental action.

Problems can be identified from the following sources:
- the public agenda: problems that are at a given moment in public discussion (mass-media, pressure groups, civil society organizations, etc.), which require government intervention to solve them;
- The Governance Program; the problems to be solved by a government institution, established in the content of the Governance Program;
- priorities set at the political level that appear during the government.

a.filtration of problems - consists of the analysis carried out on the different problems and the choice of those to be entered on the agenda of the government institution;
b.official formulation of problems - as a result of this activity, a certain problem is recognized as such, is included on the agenda of a government institution, as a priority and receives an official formulation. It is recommended that this be accompanied by other useful information regarding the components, the causes that determined it and its consequences.

Regarding methods and techniques, those considered to be relevant without being exclusive, are:
- sample monitoring;
- analysis of administrative, social documents, etc.

From the aspect of the final result of this stage it represents the set of problems officially recognized and accepted that can be integrated in a program of strategic priorities that a government institution proposes to achieve.

Establishing the agenda has as team managers: technical from government institutions, coordinated at political level.

1.1.2. Identification, formulation and choice of public police option

This stage consists of generating possible alternatives, analyzing and formulating a proposal of public policy options for a problem that has entered the agenda of a government institution.

At this stage, the political decision maker within the public authority initiating draft normative acts will choose from a list of options of feasible solutions, the one that he considers to be the most suitable for solving the officially resolved problem.

This stage of the public policy process comprises the following activities:

A generation of public policy alternatives, which consists of identifying possible solutions to a selected problem and included on the agenda of a government institution. The alternatives, at this stage, represent possible solutions to a problem and do not yet constitute options public policies. They are processed in the process of public policies (analysis, formulation, selection, etc.) in order to be considered public policy options. In this phase, it is very important to use official statistics, reports and research that could predict the impact of different alternatives at the level social. A public policy problem can be included on the agenda of the institution accompanied by a solution, in which case the activity of identifying alternatives is no longer necessary, If the public policy problem does not have a solution when

it has entered the institution's agenda , it is necessary to identify alternatives. The alternatives can be identified by the technical teams, without taking into consideration at this moment, the legal political aspects of solving the problem. To obtain alternatives, a number of specific techniques can be used (brainstorming, Delphi method, scenario development, etc.).
In this stage of the public policy process, it is useful to consult the civil society organizations that can offer alternative solutions to the problem raised by the respective: public authority.

A consultation of civil society on possible solutions is, in the spirit of ensuring transparency of the governing act, an essential part in the process of public policies.

The results of the activity of generating alternatives are represented by a set of alternatives for solving the public policy problem, which do not yet constitute public policy options formulated by the respective government institution.

A development of the proposal of public policy options and the choice of one, respectively the elaboration of the different public policy options, identified as possible solutions to the problems on the institutional agenda. At present, there is a risk of confusing the process of formulating options with that of drafting a normative act. Unlike the proposed normative act - which must comply with specific drafting procedures, norms and regulations, the formulation of public policy options emphasizes the substantiation of the substantive technical solution.

This activity could result in a proposal, preferably no more than five pages, that would include all identified public policy options. At this stage, the options may be included in a Public Policy Option Proposal.

As methods and techniques used in this stage, we mention:
- Brainstorming;
- Delphi technique:
- Building scenarios;
- The decision tree;
- Cost benefit analysis;
- Risk Analysis.

As mentioned above, the results of this stage consist of:
- identification of the set of alternatives of public policies;
- list of alternatives of public policies analyzed and selected;
- proposals for public policy options;
- the option chosen to be implemented.

At this stage, policy makers and technical teams within government institutions are responsible.

1.1.3. Formulation of the public police option

It consists in the elaboration of the framework strategy for the implementation of the public policy option agreed at the political level and of the legislative framework (one or more normative acts) necessary for its implementation.

This stage includes the following activities:

The framework strategy is a document made by: the technical teams within the government institutions that initiate draft normative acts.

The components of the framework strategy are:
- the objectives to be achieved through the implementation of the public policy option chosen at the political level;
- necessary changes in the components of the management system from the central institutions, public authorities, organizational, decision-making, informational and methods and techniques;
- financial, human, material and informational resources;
- the political agreement and support needed for the activities: the activities corresponding to the implementation;

- the legislative instruments to be used to implement the respective policy option (what types of normative acts will be used and the number of acts necessary for implementation);
- planning the actions of evaluation and monitoring of the activities within the implementation stage.

The framework strategy is specific to the stage of public policy formulation and is, at the same time, the starting point for its implementation. The framework strategy consists of:
- transposing the Public Policies solution into draft normative acts;
- elaboration of the draft normative act that consists of the elaboration, the draft normative act or the set of normative acts necessary to implement the public policy option.

During this activity, in particular, legislative techniques and procedures are used to draft a draft normative act (or a set of draft normative acts).

The elaboration of the draft normative act which represents the transposition into legislative terminology of the option of public policies, is realized by the public authorities empowered to initiate draft normative acts, before being sent for approval. It will be subject to consultations with the public endorsing institutions, respectively the ministries, the Legislative Council and the Economic and Social Council, but also with those involved in. elaboration and implementation of the public policy option. The project must also be brought to the attention of a distinct activity, civil society organizations and groups interested in the content of the respective normative act.

The final form of the project that has undergone the technical, legislative procedures, according to Law no. 24/2000, republished in the Official Gazette no. 777 / 25.08.2004, regarding the norms of legislative technique for the elaboration of normative acts, amended and completed by Law no. 197/2007 published in the Official Gazette no. 453 / 04.07.2007, is to be brought to the attention of the political representatives at the Preparatory Meeting of the Government Session.

At this stage, the decision makers are responsible, besides: policy makers and technical teams from government institutions. Legislative Council, Economic and Social Council, interest groups, civil society and technical teams from the General Secretariat of the Government.

1.1.4. Implementation of the public policy option in Romania

It consists of all the activities through which a public policy option is implemented through the adoption of a normative act, respectively by elaborating and applying an appropriate action plan.

The specific activities of this stage are: - the adoption of the normative act corresponding to the public policy option - which implies the transposition into legislative terminology of the solution offered by the public policy option perspective and the adoption of an act (or set) of normative acts. The normative act elaborated during the formulation phase of the public policy option is discussed during the Preliminary Meeting of the Government Session, following it, a normative act can be:
- relayed to the initiating public authorities for re-analysis;
- entered on the agenda to be adopted at the Government meeting:
- discussed at the Government meeting, if any) divergent points regarding the content.

If the normative act (or the set of normative acts) is adopted at the Government meeting, the action plan (establishing the implementation steps), which constitutes the second activity within the implementation stage, will be elaborated by the initiating public authority. implementation of the public policy option.
- the elaboration of the action plan represents the presentation of the steps to be taken, the terms, the managerial tools and the expenses necessary to implement the public policy option perspective.

The action plan is developed when the solutions proposed by the normative act (we refer here to the executive acts) are transformed into concrete administrative measures.

The technical team (the special teams from the initiating public authorities) that elaborates this documentary must integrate in its structure the following components:
- main actions necessary for implementation;
- deadlines for implementation (the time stepping of the actions);
- assigning tasks within the institution;
- the intermediate results of the activities carried out, as well as the date by which they are to be realized;
- the risks involved in these activities (possible delays or obstacles that may occur during the course of activities);
- the tools of managerial technique that will be used to obtain the results;
- the expenses estimated as necessary for carrying out the actions;
- the timing of the reports that will be made to the political decision-maker within the initiating public authority. The presentations are similar to periodic reports and contain information on the course of actions, as well as the intermediate results obtained.

The activities of the action plan consist of the realization of the content of the action plan.

The activities in the action plan can be carried out in. collaboration, in the form of an external contract, with private and non-profit organizations.

As methods used in this stage, we recall the method; Perţ-Gantt and other specific methods, depending on the domain.

The results of this stage are:
- the normative act adopted by the Government;
- the action plan;
- the periodic reports on the stage and the results: intermediates of the implementation;
- solving the problem of public policies.

As responsible at this stage, we find the political decision-makers and technical teams from the initiating public authorities or from the General Secretariat of the Government and any collaborators: specialized organizations in the private field or organizations, external consultants.

1.1.5. Monitoring and evaluation of public policies in Romania

It consists of tracking, obtaining useful information and evaluating the results, throughout the public policy process.

At this stage it is noted the extent to which the problems of public interest on the agenda of government institutions have been resolved.

Monitoring and evaluation can be done both at the conclusion of the implementation of a public policy option, taking into account the time required for the effects of a certain public policy to be observed, and during the processes of elaborating and implementing the public policy option. Monitoring and evaluation can be carried out, as the case may be, simultaneously, and it is possible that activities from other stages of the public policy process may be configured according to the results obtained.

The activities specific to this stage are:
- monitoring of public policies that represents the collection of information regarding the elaboration and implementation of public policies and precedes the activity, of evaluation.

Monitoring is carried out throughout the public policy process, starting with the identification of the problem and ending with the implementation of the public policy option, before the monitoring activities, the concrete results must be identified, including at the level. social indicators, which are expected to be obtained following the implementation of the public policy option. These results. they must be measurable, so that the application of the evaluation methods is subsequently possible.

Monitoring is different from the evaluation activity: the results, being limited to the recording of data which will subsequently be interpreted, using specific criteria.

Monitoring can continue on the effects of public policy and after it has ended. The elements of a public policy can be modified according to the changes that have taken place at the institutional level or in the specific standards of the field in which they are implemented. Because of this, monitoring could be one of the longest stages of the public policy cycle.
- the evaluation of the public policies represents the systematic examination, with the help of the specific research methods, of the impact of the public policies, in relation to the objectives proposed on the institutional agenda.

The activities corresponding to this stage aim to draw conclusions on how the process of implementing the public policy option was carried out, in relation to the objectives proposed on the agenda of the initiating public authority.

The evaluation of public policies aims at:
1) Increasing the responsibility of the public administration regarding its own actions and creating a framework through which it is possible to involve civil society (increasing the transparency of the government act);
2) Increasing the efficiency and quality of the activities carried out within the central public administration;
3) Identification of the degree to which public policies are oriented and meet the needs of the citizen;
4) learning the "lessons" learned during the activities carried out within the other stages of the public policy process.

The evaluation of public policies could be carried out, developing analyzes that include:
1. defining and measuring the success criteria;
2. identification of the side effects of the implemented public policies;
3. separating the impact of public policies from external influences;
4. comparison of the slabs presented in the studies performed; before implementation and the quantifiable results identified subsequently;
5. retrospective cost-benefit analysis.

The effects that an evaluation could have are decisive in the public policy process. The importance of the activities specific to this stage is also justified by the following aspects related to the results of the evaluation of a public policy.

Public Policies in the European Union

The analysis of the European institutions and their competences, unequivocally proves that until the 1980s, the European Commission was the one that Monitoring and evaluation can be done both at the conclusion of the implementation of a public policy option, taking into account the time required for the effects of a certain public policy to be observed, and during the processes of elaborating and implementing the public policy option. Monitoring and evaluation can be carried out, as the case may be, simultaneously, and it is possible that activities from other stages of the public policy process may be configured according to the results obtained.

The activities specific to this stage are:
- monitoring of public policies that represents the collection of information regarding the elaboration and implementation of public policies and precedes the activity, of evaluation.

Monitoring is carried out throughout the public policy process, starting with the identification of the problem and ending with the implementation of the public policy option, before the monitoring activities, the concrete results must be identified, including at the level. social indicators, which are expected to be obtained following the implementation of the public policy option. These results. they must be measurable, so that the application of the evaluation methods is subsequently possible.

Monitoring is different from the evaluation activity: the results, being limited to the recording of data which will subsequently be interpreted, using specific criteria.

Monitoring can continue on the effects of public policy and after it has ended. The elements of a public policy can be modified according to the changes that have taken place at the institutional level or in the specific standards of the field in which they are implemented. Because of this, monitoring could be one of the longest stages of the public policy cycle.
- the evaluation of the public policies represents the systematic examination, with the help of the specific research methods, of the impact of the public policies, in relation to the objectives proposed on the institutional agenda.

The activities corresponding to this stage aim to draw conclusions on how the process of implementing the public policy option was carried out, in relation to the objectives proposed on the agenda of the initiating public authority.

The evaluation of public policies aims at:
1) Increasing the responsibility of the public administration regarding its own actions and creating a framework through which it is possible to involve civil society (increasing the transparency of the government act);
2) Increasing the efficiency and quality of the activities carried out within the central public administration;
3) Identification of the degree to which public policies are oriented and meet the needs of the citizen;
4) learning the "lessons" learned during the activities carried out within the other stages of the public policy process.

The evaluation of public policies could be carried out, developing analyzes that include:
1. defining and measuring the success criteria;
2. identification of the side effects of the implemented public policies;
3. separating the impact of public policies from external influences;
4. comparison of the slabs presented in the studies performed; before implementation and the quantifiable results identified subsequently;
5. retrospective cost-benefit analysis.

The effects that an evaluation could have are decisive in the public policy process. The importance of the activities specific to this stage is also justified by the following aspects related to the results of the evaluation of a public policy.

Public Policies in the European Union The analysis of the European institutions and their competences, unequivocally proves that until the 1980s, the European Commission was the one that eliminating inequalities and combating any discrimination of sex, age, ethnic origin, religion, beliefs, disability, sexual orientation).

The globalization of the world economy is born at the level of the European Union, as I mentioned, the need to impose common policies in the most diverse fields, such as: monetary, industrial, social, energy, fisheries, research, environmental protection, buyer protection, external relations, etc. .

The notion of "common policies" is synonymous with European Community policy "or" Community policy "and represents in fact" the area where, by virtue of a transfer of competences agreed by the Member States at national, at Community level, the Community institutions intervene decisively and directly, and the actions of the Member States shall take place. "

The purpose of the common (community) policies is, according to the constitutive treaty, to promote a harmonious development of economic activity throughout the community, a continuous and balanced expansion, an increased stability, an accelerated raising of the standard of living and more stable relations between the states that it reunites. .

In the category of common policies of the European Union, we will find the following areas:
1. Economic and monetary policy with its main objectives:
a) the existence of a single market, with the harmonization of indirect taxation and the elimination of fiscal borders;

b) competition policy meant to strengthen market mechanisms;
c) common economic policies that strengthen the economic and social cohesion of the community;
d) the economic policies of the Member States must be coordinated.
2. The common agricultural policy, having as objectives, according to the Treaty of Rome (1957), the following:
a) increasing the European agricultural productivity;
b) ensuring reasonable living conditions for agricultural producers;
c) stabilization of the agricultural products market;
d) guaranteeing the supply of food, at reasonable prices for buyers.

This category of common policies also includes the fisheries policy, which follows:
- the free access of any fisherman from the European Union, in any community waters;
- balanced exploitation of fish resources;
- financial assistance for the restructuring of the fishing sector;
- marketing system;
- conclusion of agreements with third countries.

3. The commercial policy aims to achieve a customs union and a common customs tariff and is based on the following objectives:
a) total elimination of customs duties, quantitative and normative restrictions between Member States;
b) the application of a common external tariff;
c) the existence of a total freedom of movement of goods throughout the Union.
4. Transport policy with the main objectives:
a) establishing common rules for international transport;
b) establishing the conditions for admission of the non-resident carriages;
c) improving transport security.
5. Competition policies in order to promote the unrestricted movement of goods
. 6. Industrial policy, having as main objectives:
a) accelerating the adaptation of the industry to the structural exchanges;
b) encouraging initiative and SMEs;
c) encouraging the environment of cooperation between companies;
d) fostering the exploitation of the industrial potential of the policies of innovation, research and technological development.
7. The regional policy aims to:
a) promoting the development and structural adjustment of the areas of the developed states:
b) the professional reconversion of the areas;
c) contributions to the development of rural areas;
d) adjustment of the less populated Arctic regions;
e) combating long-term unemployment;
f) facilitating the professional integration of young people.
8. Cultural policy, which aims as domains:
a) improving the knowledge and dissemination of the culture and history of the European peoples;
b) the conservation of the cultural heritage of European importance;
c) non-commercial cultural exchanges;
d) development of artistic, literary and audio-visual creation.
9. Environmental policy, with its components:
a) preserving, protecting and improving the quality of the environment;
b) the protection of the health of persons;
c) promoting measures at international level to achieve regional or global environmental problems.
10. Policy on technological research and development, with the main objective in strengthening the scientific and technological bases of the industry, increasing their

international competitiveness, developing SMEs, scientific research activity, setting common standards, etc.
11. Consumer protection policies
- Priority protection against false advertising practices by recognizing the 5 fundamental rights, namely:
- the right to protection of economic interests;
- the right to health and safety protection,
- the right to compensation for damages;
- the right to representation and participation in making decisions regarding buyers;
- the right to information and education regarding consumer protection.
12. Policies regarding the trans-European networks in the sectors of transport, telecommunications, energy infrastructure, with the following objectives:
a) fostering the interconnection and mutual functioning of national networks and access to them;
b) linking the island and peripheral regions with the central ones of the Union.

BIBLIOGRAPHY

Bondoc, Florin, Andrei, Trandafir, Public policies and public administration, Polirom Publishing House, Iasi, 2005.

Lambru, Mihaela, Public and administrative policies, University course, Bucharest, 2006,

Ionescu V.R., Treaty on European Economy, Didactic and Pedagogical Publishing House, Bucharest, 2004

Miroiu, A., Rădoi, Eulean M., Public policies, Politeea Publishing House, Bucharest, 2003.

Miulescu, Nicoleta, Public Policies, Universul juridic Publishing House, Bucharest, 2009.

Moinescu Gabriel. Public policies, doctrinal and legislative groups, Sitech Publishing House. Craiova, 2008.

Naumescu, Valentin, Introduction to the study of policies of social policies, Babes-Bolyai University, Cluj Napoca, 2006

Pârvulescu, C., Public policies and public administration, Trei Publishing House, Bucharest, 2000.

Popescu A., Community policies, in "Labor reports" no. 5/2000.

Popescu, Luminiţa Gabriela, Public Policy, 2nd edition, Economic Publishing House, Bucharest, 2005.

Zamfir, E., Zamfir C., Public policy. Romania in a European context, Alternative Publishing House, Bucharest, 2009.

Legislation

Constitution of Romania, Constitutional Treaties

Treaty of Paris, Treaty of Rome, Treaty of Maastricht, Treaty of Amsterdam

Treaty of Nice

Treaty on European Constitution Charter of Fundamental Rights of the European Union Single European Act Schengen Agreement

The Charter on the Fundamental Social Rights of Workers The White Paper "European Social Policy - A way forward for the Union www. Europa.eu.int.

Government Decision no. 1623/2003 regarding the establishment of the Superior Council for the Reform of Public Administration, the Coordination of Public Policies and Structural Adjustment.

Government Decision no. 73/2005 regarding the approval of the National Drug Strategy in the period 2005-2012.

Government Decision no. 157/2005 for the organization and functioning of the General Secretariat of the Government.

Government Decision no. 750/2005 regarding the establishment of permanent internal-ministerial councils.

Government Decision no. 541/2005 for the approval of the National Strategy for the development of the social assistance system for the elderly in the period 2005-2008

Government Decision no. 686/2005 for the approval of the National Strategy in the field of preventing and combating the phenomenon of domestic violence.

Government Decision no. 775/2005 for the approval of the Regulation regarding the elaboration, monitoring and evaluation procedures of the public policies at central level

Government Decision no. 870/2006 regarding the approval of the Strategy for improving the system of elaboration, coordination and planning of the public policies at the level of the central public administration.

Government Decision no. 319/2006 regarding the approval of the National Strategy for Gender Equality for the period 2006-2009 and of the General Action Plan for the implementation of the National Strategy for Gender Equality for the period 2006-2009.

Government Decision no. 1807/2006 for the approval of the Management Component within the Methodology regarding the medium-term strategic planning system of the public administration institutions at central level.

Law no. 1/1991 regarding the social protection of the unemployed and their professional reintegration.

Law no. 705/2001 regarding the national system of social assistance. 43. Law no. 76/2002 regarding the unemployment insurance system and the stimulation of employment.

Law no. 272/2004 regarding the protection and promotion of the rights of the child.

Government Ordinance no. 137/2000 regarding the prevention and sanctioning of all forms of discrimination.

LEGAL PLURALISM IN PRACTICE – THE RELATIONSHIP BETWEEN INTERNATIONAL AND DOMESTIC CRIMINAL LAW. DIRECT APPLICATION VS. IMPLEMENTATION OF THE ROME STATUTE IN ROMANIA

Alina Ioana Szabó

Lecturer, PhD, "George Bacovia" University of Bacău

Abstract: The New Romanian Criminal Code was adopted on 24 July 2009 as a part of the Romanian justice reform. Title XII of the Code is dedicated to international crimes, dealing with genocide, war crimes and crimes against humanity. The rationale behind this title was the implementation of the Rome Statute, Romania being a State Party since 2002. The article starts by analysing the relationship between international and domestic criminal law. It then takes into account constitutional and substantial criminal law, like immunities, command responsibility or superior orders. It ends with some conclusions concerning the dilemma of direct application versus implementation of international law in national legislation by referring to recent Romanian jurisprudence concerning international crimes.

Keywords:legal pluralism, international law, Rome Statute, Romania

1. Introduction. International law versus national law

The beauty of legal pluralism stands in the way of how different systems of law interact, of how different branches of law complement each other or how one subordinates to the other. The Rome Statute establishing the International Criminal Court (ICC) mirrors in our opinion, in the best way, legal pluralism. The beauty of international criminal law (ICL) stands in the complexity of this new branch of law, deriving from international humanitarian law (IHL), human rights law (HRL) and national criminal law (NCL), but mutually subordinating to public international law (PIL).[1] This is the reason for which, to discuss about the relationship between ICL and NCL specifically, one has to take into consideration the rapport between international law and domestic law[2] considering both theories, as the monism (direct application) and the dualism (implementation).[3]

Most states provide in their Constitution the supremacy of international law. The Hungarian Constitution for example writes that "the legal system of the Republic of Hungary accepts the generally recognized rules of international law, and shall harmonize the country's domestic law with the obligations assumed under international law".[4] The Dutch Constitution

[1]Antonio Cassese, 'International Criminal Law', Second Edition, Oxford, 2008 at 7.
[2]See e. g. European Commission for Democracy Through Law (Venice Commission), The Relationship Between International and Domestic Law, CDL-STD(1993)006, Strasbourg, 1993.
[3]See e.g. Eileen Denza, `The Relationship between International and National Law` in International Law, 4th ed. Edited by Malcolm Evans, p.412-440, Oxford University Press, 2006. For the relationship between EU law and International law, see e.g. Tamas Molnar, `EU Migration Law Shaping International Migration Law in the Field of Expulsion of Aliens – the Case of the ILC Draft Articles`, in Hungarian Journal of Legal Studies 58, no. 3, p. 237-260 (2017), Akademiai Kiado, Budapest, DOI: 10.1556/2052.2017.58.3.1.
[4]Constitution of the Republic of Hungary, Article 7(1). For an analysis of the relationship between a Hungarian Constitutional norm and a norm of international law, see Péter Kovács, „La collision d'une norme

foresees in Article 94 that published treaties and instruments supersede national law, including the Constitution itself, while in France ratified treaties are above national law but not constitutional law.[1] The German Constitution prescribes that "the general rules of public international law form part of the Federal law and directly creates rights and duties for the inhabitants of the Federal territory".[2] According to the Constitution of the Republic of Macedonia, international treaties ratified in accordance with the Constitution, are considered national law and cannot be changed by an act of Parliament.[3]

In Romania, "treaties ratified by Parliament are part of national law. If a treaty Romania is to become a party to comprises provisions contrary to the Constitution, its ratification shall only take place after the revision of the Constitution".[4] In relation to human rights treaties, the Constitution provides that in case of conflict between an international and a domestic norm, the international one shall prevail, except when the domestic one, including the constitutional norm, comprises more favourable provisions.[5] Also, according to Romanian Law of Treaties[6], once Romania has ratified a treaty, the Government, the Ministry of Foreign Affairs, other ministries or authorities have the obligation of supervising the application of the treaty in Romania in good faith.

Therefore, international law supersedes national law, with some debates when it comes for a conflict between an international norm and a constitutional one. As a part of international law, and given the gravity of the crimes ICL is dealing with, "the most serious crimes of concern to the international community as a whole"[7], we share the opinion that ICL has also supremacy over national criminal law. The supremacy of international law over national law and consequently the one of ICL over NCL, brings us to some questions concerning the applicability of ICL in domestic law: is ICL directly applicable in NCL, is it directly applicable by national courts of law? Should ICL be directly applicable in domestic law or by national courts? Should ICL norms be implemented in national law before applying them by national courts?

Considering these questions, in the next pages, the present article will take the example of the Rome Statute as an ICL instrument with regard to Romania. Is or should the Rome Statute be directly applicable in Romanian criminal law or by Romanian courts of law? Would direct applicability work considering the Romanian legal culture or would implementation of the Rome Statute work better?

2. Is the Rome Statute a self-executing treaty?

As shown in the doctrine, for a treaty to be a self-executing, it must be sufficiently clear and precise to confer rights or obligations on individuals in domestic law without states having to adopt implementing measures.[8] Such a treaty must fulfil a material and a personal criterion. The material criterion consists in the fact that the interpretation of the provisions of

---

constitutionelle et du droit international dans la pratique de la Cour Constitutionelle hongroise" in Miskolc Journal of International Law, 2010 (7) No. 1 at 14-23.

[1]France, Cour de Cassation, Arrêt du 2 juin 2000 rendu par l'Assemblée plénière.

[2]German Constitution (Grundgesetz), Article 25.

[3]Blerton Sinani, Sami Mehmeti, `International Legal Norms in Macedonia`s Domestic Law`, in Acta Universitatis Danubius. Juridica, vol 10, no. 3/2014, p. 37-50.

[4]Romanian Constitution, Article 11 (2), (3).

[5]Article 20 (2) of the Romanian Constitution reads as follows: "Where any inconsistencies exist between the covenants and treaties on the fundamental human rights Romania is a party to, and the national laws, the international regulations shall take precedence, unless the Constitution or national laws comprise more favourable provisions."

[6] Law 590/2003 published in the Romanian Official Journal no. 23 of 12 January 2004.

[7] Preamble of the Rome Statute.

[8]See e.g. Carlos Manuel Vazquez, `The four Doctrines of Self-Executing Treaties`, 89 Am. J. Int`l L.695-723 (1995) available at https://scholarship.law.georgetown.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2008&context=facpub, last accessed November 2019 . See also Avocats sans frontieres – Case Study: The application of the Rome Statute of the ICC by the Courts of the DRC", March 2009, at 14.

the treaty must be straight forward, leaving minimal leeway in the implementation of the treaty, no internal measure or law of transposition being necessary. The personal criterion is fulfilled if individuals can enforce rights and obligations directly before national courts to their benefit. As states and not individuals were traditionally considered the main subjects of international law, few treaties are considered self-executing.[1]

While the Rome Statute does contain very clear provisions in some regard, in our opinion, there are dispositions which require further clarification. These dispositions are consequences of the fact that the Statute represents a compromise between states and in order to pass, they left some aspects to be further discussed. One of the examples is the crime of aggression. While it was included among the four crimes under the jurisdiction of the ICC, aggression was not defined until 2010 when the Review Conference took place.[2] It is also worth taking into account the drafters' intention. The creators of the Rome Statute did not intend to make of the Statute a self-executing treaty. Part 9 of the Statute or the Rules of Procedure and Evidence of the ICC are explanatory in this regard.[3] Furthermore, ICC is based on complementarity principle, states having priority in prosecuting international crimes as genocide, war crimes, crimes against humanity or aggression.

3. Constitutional issues

As far as constitutional issues are concerned, direct applicability of the Rome Statute would have not been a problem in general. Immunities would have not been shielded the President or members of the Government or Parliament in Romania, the Constitution being in conformity with the Rome Statute. In other words, the Romanian Constitution provides that the Head of State enjoys immunity and cannot be held accountable for the votes cast or the political opinions expressed while exercising his/her office. The Parliament may decide the suspension of the President in case of committing grave acts infringing upon constitutional provisions. Generally it is accepted that if a President commits international crimes like genocide, war crimes, crimes against humanity or aggression, he acts against the Constitution, therefore the Head of State does not enjoy immunity in such cases. The procedure would be for the Parliament to suspend the President's mandate with the consultation of the Constitutional Court and refer him to the High Court of Cassation and Justice[4]. As far as the members of the Parliament or the Government are concerned, a special procedure in case they commit crimes, is prescribed[5].

The issue of extradition was more problematic. The Constitution of 1991 which was in force at the time the Rome Statute started to produce effects did not permit the extradition of the Romanian citizens. Therefore, direct applicability of the Rome Statute would have not worked as it would have been contrary to the Constitution. The problem was solved by the referendum of 2003, when the Constitution was amended in order for Romania's Euro-Atlantic integration to be ensured,[6] extradition of the Romanian citizens being permitted in

[1]Avocats sans frontieres. Ibid.
[2]See Aurora Ciucă, „În căutarea unei definiții a agresiunii internaționale: de la V.V. Pella la Kampala", în 100 de ani de gândire juridică românească, Vesapasian V. Pella și dezvoltarea dreptului penal internațional și național, Ed. Univ. Al. I. Cuza, Iași, 2018.
[3]See Rules of Procedure and Evidence of the ICC, Explanatory note of the title, para 3: "The Rules of Procedure and Evidence of the International Criminal Court do not affect the procedural rules for any national court or legal system for the purpose of national proceedings".
[4]See Expunere de motive pentru adoptarea proiectului de lege referitoare la ratificarea Statutului de la Roma, available at http://www.cdep.ro/proiecte/2001/600/90/8/em698.pdf.
[5]Constitution of Romania, Articles 72 and 109.
[6] According to Article 19 of the Romanian revised Constitution: "(1) No Romanian citizen shall be extradited or expelled from Romania. (2) By exemption from the provisions of paragraph (1), Romanian citizens can be extradited based on the international agreements Romania is a party to, according to the law and on a mutual basis. (3) Aliens and stateless persons may be extradited only in compliance with an international convention or in terms of reciprocity. (4) Expulsion or extradition shall be ruled by the court."

accordance with international treaties and consequently with the RS as well.[1]

Unlike immunities or extradition which do not seem to raise problems if the RS would directly apply, individual pardon might generate a conflict between the RS and the Romanian Constitution. According to both old and new versions of the Constitution, the President of Romania has the right to grant individual pardon.[2] Theoretically, in case a sentence is pronounced in Romania and the President grants pardon to the sentenced person, ICC would not be entitled to prosecute that person, unless the proceedings shielded the person from criminal responsibility. A problem might arise when ICC is the one which pronounces the sentence against a person, and Romania is the state of enforcement. In this case the Romanian President could grant individual pardon. However, according to Article 110 of the Rome Statute, ICC is the only one to decide any reduction of the sentence and consequently the release of that person. This article is contradictory to Article 94(d) of the Romanian Constitution and restricts therefore the competencies of the Romanian President. In Romania this aspect went unobserved and no amendment of the Constitution was considered, unlike in some other countries where this issue arose as well.[3] In our opinion, the problem might be solved by modifying Law 546 of 2002 regarding individual pardon and the procedure to grant it[4], namely inserting an article with regard to the situation when the sentence is pronounced by ICC, and not by a national court. A similar approach was chosen by Belgium, which even if did not modify a law in this regard, considered the constitutional right to pardon limited to penalties imposed by Belgian Courts[5].

These being said, we may argue that direct applicability of the Rome Statute would be possible as no real conflict with the dispositions in the Romanian Constitution seems to appear, with the exception of the individual pardon, which as we showed, may be addressed and solved.

4. Substantive criminal law issues

When it comes for the direct applicability of the general principles of criminal liability and defences consecrated in the Rome Statute, no problems arise, as the Romanian Criminal Code contains similar dispositions. Principles as *nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege, non-retroactivity ratione personae* or individual criminal responsibility are foreseen by the Romanian legislation, as well. Unlike the Rome Statute which excludes jurisdiction over persons under eighteen, Romanian legislation does not apply to persons under fourteen. The minors between 14 and 16 are criminal responsible only if they hold discernment while those above 16 are fully responsible for their criminal acts. The principle of non-applicability of statute of limitations is also incorporated in the Romanian legislation.[6]

Some problems might arise though, when it comes for superior orders and command responsibility. As the Romanian Criminal Code in force is not entirely in accordance with the Rome Statute, if the question of direct applicability would arise right now, this might generate

[1]For an analysis of the extradition in Romania, see Alexandru Boroi (coordonator), Ion Rusu, Minodora Ioana Rusu, Tratat de Cooperare judiciară internațională în materie penală, Titlul II, p. 121-341, ed. C.H.Beck, București, 2016.
[2]See Mihail Udroiu, 'Drept penal. Partea generala', ed. 3, CH. Beck,2016.
[3]See e.g. Finland. For a commentary on the Finish constitutional issues and the Rome Statute, see A.M. Nuutila,'Implementation of the Rome Statute in Finish Law', in M. Neuner (ed.), *National Legislation incorporating International Crimes. Approaches of Civil and Common Law Countries*, 2003
[4] Law 546 of 2002 published in the Official Journal no. 755 of 16 October 2002.
[5]Opinion of the Council of State of 21 April 1999 on a legislative proposal approving the Rome Statute on the International Criminal Court, Parliamentary Document 2-239 (1999/2000), available at http://www.icrc.org/IHL-NAT.NSF/46707c419d6bdfa24125673e00508145/81c1e68caa4cd0d6c1256a76002deba2!OpenDocument.
[6]For an analysis of the role of Eastern European governments and legal expert in encoding the non-applicability of statutory of limitations to international crimes, see Raluca Grosescu, "State Socialist Endeavours for the Non – Applicability of Statutory Limitations to International Crimes: Historical Roots and Current Implications", in Journal of the History of International Law, 21(2019), p. 239-269.

a conflict between the Rome Statute and the Romanian legislation. This is why, it was considered as a possible solution, the alignment of the national legislation to the RS. In other words, the implementation of the Statute would work better. Article 21 of the New Code prescribes that a prohibited act is justified if it is perpetrated while exercising a right recognized by law or pursuant to an obligation imposed by law, as long as its limits and conditions are respected. Furthermore, paragraph 2 provides that a prohibited act is justified if it is perpetrated pursuant to an obligation imposed by a competent authority, according to the law, if this obligation is not manifestly unlawful. So practically, according to these dispositions, the inferior could ask for the protection of the superior orders principle, unless the order was manifestly illegal.

Articles 417 and 419 of the New Code must be interpreted in connection with Article 21. According to Article 417, entitled 'Insubordination', the refusal of executing an order concerning duties is punished with a fine or imprisonment if committed in time of peace and only with imprisonment if committed in time of war. Article 419 called 'Abuse of authority' punishes the act of a superior or a leader who by infringing his duties causes an injury to an inferior or a subordinate or oblige these persons to not respect their duties. Also in connection to superior orders should be read Article 7(2) of Statute of Military Discipline approved by Order of 2013[1]. According to this Article, the refusal of executing a commander or other legal authority's order does not count as a violation of the military discipline if the order is not given according to the law and does not respect the laws in force, the customs of war and international conventions that Romania is part to.

Article 28 of the RS concerning the commander's responsibility seems to not being implemented entirely by the new Criminal Code. In our opinion the modes of liability prescribed by the RS might not correspond entirely to those prescribed by the Romanian legislation and this could create problems if the RS would directly apply. According to the national code, co-perpetration means co-authorship, complicity and instigation. Their definitions do not correspond exactly to those of joint criminal enterprise or control over the crime theories contained in the Rome Statute or born by the ICC' early jurisprudence. Furthermore it seems to us that the Romanian legislator does not cover the civil commander or the political leader in the same way as the RS does. Even the military leader's responsibility is not exactly the same under the RS.

According to the Statute of Military Discipline, the commander responsibility may be engaged in connection to his orders. No dispositions are contained in the New Code concerning this aspect which entitles us to believe that in case an inferior commits a crime, the commander might be responsible according to general rules of criminal law concerning participation, in addition to the infringements of the Statute of Military Discipline. The Statute only provides that a commander has the duty to explain the inferiors his orders so that he makes sure they understood correctly the order, as his responsibility will be engaged in connection to his orders.

Therefore, if the order is illegal, the commander will answer for it and the inferior has the right to refuse executing that order, without him committing a violation of the military discipline. In case the order is legal but the inferior does not respect it and commits a crime, according to our interpretation of the Statute of Military Discipline, the inferior only, will be responsible for his acts. According to article 28 of the Rome Statute, in such cases the commander responsibility is also engaged, but only if he knew or should have known that his forces are about to commit a crime and did not take the necessary measures to prevent it. Unlike the Rome Statute, which punishes the commander's knowledge or "quasi knowledge" about the crimes in a separate article, the Romanian Statute of Military Discipline does not provide for a separate offence.

One has not to forget about the general rules concerning participation which can be applied in relation to each crime and that could cover the civil commander or the political

[1] Regulamentul disciplinei militare, published in Official Journal no. 399 bis of 03 July 2013.

leader as well. The problem is that by applying general rules concerning participation, the Romanian legislator punishes only the commander who helped or abetted in any way at the commission of the crime by his inferior. It doesn't seem to us or it is not clear enough that according to Romanian legislation the commander can be held responsible for knowing or should have known that his forces or inferiors commit crimes or for failing to take the necessary measures. One may say the omission to take the necessary measures falls under aiding or abetting but in our opinion, it leaves place to interpretation.

Another problem that appears when applying general rules concerning participation is in relation to *mens rea* necessary for the crimes which might be lacking in case of the superior. A better solution and also compatible with the Rome Statute seems to be found by Canadian legislator who chose to create separate offence for superior responsibility criminalizing the failure to supervise or to report crimes committed by inferiors. Therefore, in case the commander fails to exercise proper control over the inferiors who commit international crimes, he is charged with 'breach of command responsibility' and not with genocide, war crimes or crimes against humanity as he was not a party to these crimes and had no subjective knowledge.[1] This might serve as a model for the Romanian legislators who could insert not only in the Statute of Military Discipline but also in the Criminal Code an article concerning the punishment for the commander's failure to properly exercise his command.

If we compare the punishments prescribed by the RS and the Romanian legislation we may say that the Romanian Criminal Code is stricter than the Rome Statute. The minimum of years of imprisonment for genocide, war crimes and crimes against humanity is 15 years, while the maximum, if not sentenced to prison for life, is 25 years. It is worth mentioning that life imprisonment cannot be applied to minors or persons over 65 years.[2] In the latter case, the penalty should be replaced with 30 years imprisonment.

5. Concluding remarks. Romanian jurisprudence concerning international crimes

After the Romanian Revolution in December 1989 more persons were accused of international crimes concerning acts committed in the Communism, during the Revolution or in the period that followed the Revolution.[3]

The investigations concerned genocide, complicity to genocide, inhuman treatments and more recently, crimes against humanity. Except the case of Ceausescu, the investigations ended with acquittals, closings of the investigations or convictions for ordinary crimes[4]. After the entrance into force of the New Criminal Code, in 2014, new solutions had been observed, as reopening files concerning crimes against humanity[5], granting complains against refusals of opening investigations[6], solutions of sending people to Court for international crimes[7], and also the first convictions in 2015 and 2016[8].

After 25 years from the falling of the Communism, it seems that ICL was finally used

[1]See Darryl Robinson, 'Implementing international crimes in national law: the Canadian approach', in M. Neuner (ed.), id. 21 at 52-53. See also W. A. Schabas, 'Canadian Implementing Legislation for the Rome Statute', in Yearbook on International Humanitarian Law, 2000 at 342-343.
[2]The New Criminal Code fixed the limit of 65 instead at 60 as it used to be.
[3]For example the Ceaușescu File, The Revolution File or the Mineriads File.
[4]For an analysis see Raluca Grosescu, Raluca Ursachi: „Justiția penală de tranziție. De la Nurnberg la postcomunismul românesc", Editura Polirom, Iași, 2009.
[5]E.g Dosar 514/1/2015, The High Court of Cassation and Justice
[6]E.g. Dosar 1116/1/2015 The High Court of Cassation and Justice
[7]E.g. Dosar 1752/1/2017 The High Court of Cassation and Justice
[8]Decision 122/F of 24.07.2015, Decison nr. 58/F of 30.03.2016 Bucharest Court of Appeal, available at http://www.rolii.ro/hotarari/58a021cee490094810001fbc și http://www.rolii.ro/hotarari/58a04a51e49009483f001df2)

to put an end to impunity. As argued in the doctrine[1], the creation of the international tribunals, the ratification of the Rome Statute and the development of the human rights jurisprudence, were international changes that influenced the Romanian jurisprudence.[2] Nevertheless, a very important change consisted in the perception of lawyers, judges and prosecutors of ICL and its relationship with NCL. Unlike the jurists trained in the Communism, for whom it was national law that mattered, as they did not have legal education of how to use international law in courts[3], the jurists of today receive extensive training in human rights and international law. Even though knowledge of ICL is still not very widespread among lawyers, an increasing interest for this field of law may be observed.

A very important role had also the Institute for the Investigation of Communist Crimes in Romania (IICCR) which conducted investigations by its own and then handed out the information to prosecutors who used most of the evidence to indict Visinescu and Ficior, two former military officials, for political crimes committed in the 1950s.[4] The convictions, even if they came after 60 years from their commission, represented a start to end impunity, a novelty for Romanian jurisprudence dealing with international crimes. The Court referred in both cases, in addition to national legislation, to the 1968 UN Convention on the Non-Applicability of Statutory Limitations, to the Statute of International Tribunals, Rome Statute and also to European Court of Human Rights jurisprudence.[5] After more than 40 years from its ratification, the 1968 UN Convention was applied by Romanian Courts to political crimes committed during the communist era.[6]

The Courts argued that according to a decision of the High Court of Cassation and Justice, during the communist period it was impossible to investigate the political crimes. Therefore Statutory limitations was suspended during this period and the counting should be taken into account only after December 1989, when the Romanian Revolution took place.[7] When the UN Convention was ratified by Romania, the Statutory limitations for the crimes committed by Visinescu and Ficior, was not due. To convince more, the Romanian Courts added that the Romanian criminal code in force at the moment the crimes were committed, was modified making statutory limitations non applicable to those crimes, no matter when they were committed. Also, when qualifying the crimes, in addition to the definition from the Criminal Code, the Courts referred to the Rome Statute to explain that the acts committed by the defendants represented crimes against humanity.

While is laudable that the Romanian Courts made use of ICL instruments, it seems to us that they did it in order to support the arguments from the national legislation and not the other way around. In our opinion, direct application of ICL instruments, even if possible according to Romanian legislation, is not very handy for jurists in Romania, yet. For the moment it seems that implementation of international instruments is more likely to suit the Romanian culture, but as more investigations for crimes against humanity are ready to go to trial, we are optimistic about the use of ICL instruments by future Romanian jurisprudence.

BIBLIOGRAPHY

[1]Raluca Grosescu, `Judging Communist Crimes in Romania: Transnational and Global Influences`, in International Journal of Transitional Justice, 2017, 0, 1-20, Doi: 10.1093/ijtj/ijx016.
[2]Ibid at 3.
[3]Ibid at 8. The author cites from a personal interview with Dan Voinea, a military prosecutor who investigated communist crimes and drafted the indictment of Nicolae and Elena Ceausescu.
[4]See Andrei Muraru, Visinescu Tortionarul Uitat. Inchisoarea, crimele, procesul, ed. Polirom, Bucuresti, 2017, p. 9-10.
[5]See Alina I. Szabo, `Transpunerea principiului complementaritatii in jurisprudenta instantelor penale romane`, in „100 de ani de gândire juridică românească. Vespasian V. Pella și dezvoltarea dreptului penal internațional și național, coord. Aurora Ciucă, Editura Universității Alexandru Ioan Cuza, Iași 2018, p. 85-102.
[6]Raluca Grosescu, Ned Richardson-Little, ”Revisiting State Socialist Approaches to International Criminal and Humanitarian law: An Introduction”, in Journal of the History of International Law, 21 (2019), 161-180.
[7]ICCJ Decizia nr. 2579/2009.

Alexandru Boroi (coordonator), Ion Rusu, Minodora Ioana Rusu, Tratat de Cooperare judiciară internațională în materie penală, Titlul II, p. 121-341, ed. C.H.Beck, București, 2016

Alina I. Szabo, `Transpunerea principiului complementaritatii in jurisprudenta instantelor penale romane`, in 100 de ani de gândire juridică românească. Vespasian V. Pella și dezvoltarea dreptului penal internațional și național, coord. Aurora Ciucă, Editura Universității Alexandru Ioan Cuza, Iași 2018

A.M. Nuutila,'Implementation of the Rome Statute in Finish Law', in M. Neuner (ed.), National Legislation incorporating International Crimes. Approaches of Civil and Common Law Countries, 2003

Andrei Muraru, Visinescu Tortionarul Uitat. Inchisoarea, crimele, procesul, ed. Polirom, Bucuresti, 2017

Antonio Cassese, 'International Criminal Law', Second Edition, Oxford, 2008

Aurora Ciucă, „În căutarea unei definiții a agresiunii internaționale: de la V.V. Pella la Kampala", în 100 de ani de gândire juridică românească, Vesapasian V. Pella și dezvoltarea dreptului penal internațional și național, Ed. Univ. Al. I. Cuza, Iași, 2018

Avocats sans frontieres – Case Study: The application of the Rome Statute of the ICC by the Courts of the DRC", March 2009

Blerton Sinani, Sami Mehmeti, `International Legal Norms in Macedonia`s Domestic Law`, in Acta Universitatis Danubius. Juridica, vol 10, no. 3/2014

Bucharest Court of Appeal, Decision 122/F of 24.07.2015, Decison nr. 58/F of 30.03.2016

Carlos Manuel Vazquez, `The four Doctrines of Self-Executing Treaties`, 89 Am. J. Int`l L.695-723 (1995)

Constitution of the Republic of Hungary

Darryl Robinson, 'Implementing international crimes in national law: the Canadian approach', in M. Neuner (ed.), National Legislation incorporating International Crimes. Approaches of Civil and Common Law Countries, 2003

Dutch Constitution

Eileen Denza, `The Relationship between International and National Law` in International Law, 4th ed. Edited by Malcolm Evans, p.412-440, Oxford University Press, 2006

European Commission for Democracy Through Law (Venice Commission), The Relationship Between International and Domestic Law, CDL-STD(1993)006, Strasbourg, 1993

Expunere de motive pentru adoptarea proiectului de lege referitoare la ratificarea Statutului de la Roma (http://www.cdep.ro/proiecte/2001/600/90/8/em698.pdf)

Files 514/1/2015, 1116/1/2015, 1752/1/2017, The High Court of Cassation and Justice

France, Cour de Cassation, Arrêt du 2 juin 2000 rendu par l'Assemblée plénière

German Constitution

ICCJ Decision no. 2579/2009

Péter Kovács, „La collision d'une norme constitutionelle et du droit international dans la pratique de la Cour Constitutionelle hongroise" in Miskolc Journal of International Law, 2010 (7) No. 1

Law 546 of 2002 published in the Official Journal no. 755 of 16 October 2002

Law 590/2003 published in the Romanian Official Journal no. 23 of 12 January 2004

Mihail Udroiu, Drept penal. Partea generala. ed. 3, Ed. CH Beck, Bucuresti, 2016

Opinion of the Belgian Council of State of 21 April 1999 on a legislative proposal approving the Rome Statute on the International Criminal Court, Parliamentary Document 2-239 (1999/2000)

Raluca Grosescu, "State Socialist Endeavours for the Non – Applicability of Statutory Limitations to International Crimes: Historical Roots and Current Implications", in Journal of the History of International Law, 21 (2019)

Raluca Grosescu, Ned Richardson-Little, ”Revisiting State Socialist Approaches to International Criminal and Humanitarian law: An Introduction”, in Journal of the History of International Law, 21 (2019)

Raluca Grosescu, ”Judging Communist Crimes in Romania: Transnational and Global Influences”, in International Journal of Transitional Justice, 2017, 0, 1-20, Doi: 10.1093/ijtj/ijx016

Raluca Grosescu, Raluca Ursachi: „Justiția penală de tranziție. De la Nurnberg la postcomunismul românesc”, Editura Polirom, Iași, 2009

Regulamentul disciplinei militare, published in Official Journal no. 399 bis of 03 July 2013

Rome Statute

Rules of Procedure and Evidence of the ICC

Tamas Molnar, `EU Migration Law Shaping International Migration Law in the Field of Expulsion of Aliens – the Case of the ILC Draft Articles`, in Hungarian Journal of Legal Studies 58, no. 3, p. 2017, Akademiai Kiado, Budapest, DOI: 10.1556/2052.2017.58.3.1

The Ceaușescu File, The Revolution File, The Mineriads File

W. A. Schabas, ‘Canadian Implementing Legislation for the Rome Statute’, in Yearbook on International Humanitarian Law, 2000

NOTORIOUS BRAND. CRITERIA FOR ESTABLISHING NOTORIETY

Daniela Isabela Scarlat

Assist. PhD, University of Craiova

Abstract: Law no.84/1998 defines the notorious brand as being a widely known brand in Romania within the target audience for the products or services to which it is applied without the need to register or use the trademark in Romania. A brand is considered notorious when the public, hearing or saying its name, has the automatic reflex to think about the product or service it represents (eg. Vodafone for mobile phone products or services, PUMA for sport equipments etc).
Through this article we set out to analyze the criteria for finding the brand's notoriety reflected in the Romanian legislation, as well as some practical aspects deduced from the courts. We emphasize that the well-known brand is characterized by a special reputation, having an international value. Notoriety is a complex issue. The determination of notoriety takes into account the age of the brand, the intensity of the advertising, as well as the identification with the company or the idea of quality of the product/service.

Keywords: industrial property, brand, notoriety, risk of confusion, consumer, availability.

Art. 2 din Legea Mărcilor și a Indicațiilor Geografice[1] prevede că poate constitui o marcă orice semn susceptibil de reprezentare grafică, cum ar fi: cuvinte (inclusiv nume de persoane), desene, litere, cifre, elemente figurative, forme tridimensionale şi, în special, forma produsului sau a ambalajului său, culori, combinaţii de culori, holograme, semnale sonore, precum şi orice combinaţie a acestora, cu condiţia ca aceste semne să permită a distinge produsele sau serviciile unei întreprinderi de cele ale altor întreprinderi.

Marca este în principiu facultativă, adică titularul este liber de a o utiliza sau nu pentru a desemna produsele sau serviciile sale, fiind liber de a oferi consumatorilor produse nemarcate. În termenii legii, calitatea esenţială ce condiţionează protecţia este ca semnul să fie susceptibil de reprezentare grafică, dar şi că trebuie să prezinte caracter distinctiv[2].

Potrivit legii in vigoare; în România un semn apropiat deja ca marcă devine indisponibil pentru o nouă înregistrare în același domeniu de activitate: Apropierea spre a determina indisponibilitatea se poate produce numai prin înregistrare: Conform principiului specialității, semnul înregistrat ca marcă este protejat exclusiv pentru produse sau servicii de aceeași natură.

O marcă va fi notorie sau renumită, dacă ea este cunoscută de o parte semnificativă din publicul vizat. O asemenea marcă beneficiază de un regim particular privind modul de dobândire a unui asemenea drept şi întinderea protecţiei sale[3]. Notorietatea mărcii trebuie dovedită de către titular, în considerarea vechimii sale, răspândirii sale comerciale sau eforturilor publicitare.

Legea nr. 84/1998 definește marca notorie în art. 3 pct. d ca fiind" marca larg cunoscută în România în cadrul segmentului de public vizat pentru produsele sau serviciile cărora aceasta se aplica, fără a fi necesara înregistrarea sau utilizarea mărcii în România

[1] Legea nr. 84/1998 privind mărcile și indicațiile geografice republicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 337 din 08 mai 2014
[2] E.G.Olteanu, *Condițiile de fond ale protecției mărcii*, Revista de Științe Juridice nr. 29/2003, p.190-194
[3] O. Spineanu-Matei, *Marca notorie şi marca ce a dobândit un renume*, în RRDPI, nr. 1/2004, p. 149

pentru a fi opusa"[1]. Mai mult, protecţia mărcii notorii se extinde şi cu privire la produse şi servicii diferite de cele pentru care marca a fost înregistrată. Notorietatea trebuie dovedită prin administrarea unui probatoriu adecvat din care să rezulte care este procentul din cadrul publicului vizat de marcă în cadrul căruia marca este cunoscută.

Art. 36 alin.2 din lege protejează marca înregistrată precum şi marca notorie în caz de conflict cu un semn distinctiv, identic sau similar.

Dacă o marcă este identică sau similară cu o marca notorie în România pentru produse sau servicii identice sau similare, inregistratea va fi respinsă.

Prima reglementare a mărcilor notorii a fost făcută prin Convenția de la Paris, în urma revizuirii acesteia în cadrul Convenției de la Haga din 1925[2]. Astfel, art.6 alin.1 prevede că: „Țările uniunii se obligă, fie din oficiu daca legislația țarii o îngăduie; fie la cererea celui interesat, să refuze sau să invalideze înregistrarea și să interzică folosirea unei mărci de fabrică sau de comerț care constituie o reproducere; imitație sau traducere putând crea confuzie; a unei mărci pe care autoritatea competentă a țarii de înregistrare sau de folosire o va considera notoriu cunoscută ca fiind deja marca unei persoane admise sa beneficieze de prezenta convenție și ca fiind folosita pentru produse identice sau similare"[3].

Pentru a fi considerată larg cunoscuta in România, marca nu trebuie sa fie cunoscută pe întreg teritoriul țării sau pentru majoritatea locuitorilor acesteia, ci în cadrul segmentului de public vizat de produsele sau serviciile cărora li se aplica acea marcă[4].

O marcă este considerata notorie atunci când publicul, auzind sau rostind numele ei, să aibă reflexul automat de a se gândi la produsul sau serviciul pe care îl reprezintă[5]. Caracteristica de bază a mărcii notorii este numele deosebit pe care îl are, având o valoare de talie internațională[6] (Ex: „NIKE" – echipamente sportive;„SHELL" – uleiurile pentru motor). Singurul criteriu obiectiv ce trebuie avut în vedere pentru aprecierea caracterului notoriu al unei mărci este cunoașterea de către public, indiferent de vechimea acesteia ori de investițiile în publicitate.

Stabilirea și aprecierea condițiilor de valabilitate a mărcilor se face pe plan intern, astfel, dacă un semn este recunoscut ca marcă într-o altă țară nu se va bucura de protecție în România dacă nu este înregistrat la OSIM.

În cazul mărcilor notorii, potrivit art.6 al Convenției de la Paris, nu este obligatorie înregistrarea, țările membre angajându-se să refuze ori să invalideze înregistrarea ori folosirea unei mărci care reprezintă reproducerea, imitarea sau traducerea, susceptibila de a provoca confuzie; a unei mărci notorii cunoscute și utilizate pentru produse și servicii similare[7]. În cazul numelui comercial sau al emblemei este permis unui comerciant să își folosească aceste semne și ca marca, însă, folosirea unui nume comercial sau emblema ale unui comerciant, ca atare; de către alt comerciant nu este posibila.

Chiar dacă marca nu este înregistrată în România, înregistrarea internaţională conform condiţiilor impuse de Aranjamentul de la Madrid privind înregistrarea internaţională a mărcilor, încheiat la 14.04.1891, revizuit ulterior şi ratificat de România în forma revizuite la Stockholm prin Decretul 1176/1968, conferă protecţie mărcilor[8] peste graniţele naţionale: Acest aranjament a reglementat constituirea unui depozit internaţional al mărcilor care să

---

[1] V. Roș, O. Spineanu-Matei, D. Bogdan, *Dreptul proprietății intelectuale. Dreptul proprietății industriale. Mărciile și indicațiile geografice*, Editura All Beck, București 2003, p. 96.
[2] A se vedea A.I Dușcă, *Drept comunitar al afacerilor*, Editura Universitaria, Craiova, 2009, p.242
[3] Buletinul Oficial nr. 1 din 6 ianuarie 1969, traducere în limba română a Convenției de la Paris
[4] V. Roș, *Dreptul proprietății intelectuale*, Editura Global Lex, București 2001, p. 594.
[5] O.Stăiculescu, A.Sandu, Can social responsability be a kind of business?, în Analele Universităţii „Constantin Brancuşi" din Tg. Jiu, seria Ştiinţe Economice, nr. 2/Februarie 2016 „Academica Brâncuşi" Publisher, p.104-108, http://www.utgjiu.ro/revista/ec/pdf/2016-02/13_Staiculescu,Sandu.pdf , consultat la 27/11/2019
[6] A.I.Dușcă, *Piaţa internă. Jurisprudenţa Curţii de Justiţie a Uniunii Europene*, Editura Universul Juridic, Seria biblioteca practică de drept european, 2019, p.298
[7] A se vedea art. 5 din Legea 84/1998
[8] A se vedea D. Dănișor, D. Gărăiman , D. Gărăiman , O. Ghiţă, R. Răducanu, M. M. Soreata, *Mic dicţionar de termeni juridici în spaţiul european*, Editura Universitaria, Craiova, 2008

confere protecţie mărcilor peste graniţele naţionale; pornind de la prima înregistrare în una din ţările membre: Înregistrarea internaţională se face la Biroul Internaţional al OMPI şi produce efectele unui depozit internaţional. Marca înregistrată internaţional are regimul juridic al mărcii naţionale în condiţiile în care România este ţară desemnată conform Aranjamentului de la Madrid, Protocolul referitor la Aranjamentul de la Madrid încheiat în 1989 fiind ratificat de România prin Legea 5/1998.[1]

Notorietatea unei mărci permite o lărgire a câmpului de protecţie: Titularul unei mărci notorii poate obţine anularea unui eventual depozit al mărcii unui terţ, iară a fi necesar de a obţine propria înregistrare; pe de o parte; iar pe de altă parte; dacă s-a efectuat un asemenea depozit, al mărcii notorii, acesta acoperă nu numai produsele sau serviciile similare pentru care s-a făcut înregistrarea, ci şi produse sau servicii non-similare; dacă se face dovada că prin folosire se profită de notorietatea şi implicit aduce şi un prejudiciu.

Semnul este disponibil în momentul în care nu aduce atingere unui drept anterior protejat. Altfel spus, notorietatea reprezintă o cauză de indisponibilitate, ori de câte ori se constată solicitarea înregistrării ca marcă a unui semn considerat notoriu conform dispozițiilor art.3 lit.d) din Lege.

Prin folosirea nejustificată a mărcii solicitantului s-ar putea profita de caracterul distinctiv, sau de renumele mărcii notorii, ori această folosire ar putea produce prejudicii titularului mărcii notorii.

Funcţiile mărcii notorii au un caracter mai pronunţat, fapt ce a determinat instituirea unei protecţii speciale ce depăşeşte limitele principiilor care guvernează sistemul de protecţie a mărcii obişnuite:[2]

Marca notorie distinge cu mai multă putere în mintea consumatorului mediu produsele şi serviciile sub aspectul provenienţei lor. Funcţia economică socială de garanţie a calităţii produselor şi serviciilor are de asemenea un caracter pronunţat în cazul mărcii notorii.

Calitatea produselor sau serviciilor oferite pe piaţă de către un comerciant sub o anumită marcă constituite de regulă unul dintre factorii importanţi care determină atragerea clientelei[3] şi implicit dobândirea caracterului de marcă notorie:

Odată marca devenită cunoscută în percepţia consumatorului potenţial vizat operează prezumţia de calitate: Funcţia de reclamă a mărcii notorii poate deveni una primordială.

Legea specială reglementează expres protecţia mărcii notorii atunci când se cere înregistrarea ca marcă a unui semn identic sau similar.

Astfel, într-un caz dedus judecatii. în susţinerea notorietăţii mărcii intimatei, dincolo de probele reţinute de Comisia de reexaminare a mărci (publicaţii din diferite ţări aflate în spaţiul comunitar şi extra-comunitar, lista ţărilor în care apare revista, articole în paginile web, reclamante comunicate de presă), instanţa face precizarea că trebuie avute în vedere posibilităţile cetăţenilor români de a se deplasa în spaţiul comunitar, de a obţine permise de şedere şi de a în cheia contracte de muncă, de a veni în contract cu mărci notorii şi de renume; pentru ca odată întorşi în ţară să poată distinge produsele şi serviciile în raport de notorietatea mărcilor devenite astfel curente şi în România.

Motivarea privind protecţia mărcii notorii neînregistrate în speţă devine superfluă în raport de faptul că marca aflată în litigiu este în primul rând o marcă înregistrată internaţional, deci o marcă de renume; România fiind ţară desemnată conform Aranjamentului de la Madrid este pe deplin aplicabil art. 35 alin. 2 lit. c din Legea 84/1998 potrivit căruia titularul mărcii poate cere instanţei de judecată competente să interzică terţilor să folosească în activitatea lor comercială fără consimţământul titularului (...) un semn identic sau asemănător cu marca pentru produse sau servicii diferite de cele pentru care marca este înregistrată, când aceasta

[1] Faţă de republicarea Legii 84/1998 prin care s-a dat textelor o nouă numerotare, se va avea în vedere că articolele menţionate în hotărârea redată mai jos sunt în forma actuală: art. 3 lit. d (în decizie art. 3 litera c), art. 6 lit. f (în decizie art. 6 litera e), art. 36 alin.2 (în decizie art.35 alin.2)

[2] A se vedea E.G.Olteanu, *Dreptul concurentei comerciale*, Editura Universitaria, Craiova, 2002

[3] O. Stăiculescu, A.C. Stăiculescu, *Providing quality – a key to success*, articol publicat în Analele Universităţii din Craiova, seria Ştiinţe Economice, Vol. 2, nr. 40/2012, p.222

din urmă a dobândit un renume în România şi dacă din folosirea semnului fără motive întemeiate s-ar putea profita de caracterul distinctiv ori de renumele mărcii sau folosirea semnului ar cauza titularului mărcii un prejudiciu.

Astfel, un consumator mediu care cunoaşte marca apelantei-reclamante şi întâlneşte pe piaţa specifică domeniului autovehiculelor un serviciu sau un produs prestat sub semnul protejat AUTOBILD (respectiv AUTO BILD în cazul pârâtei), va crede că acest serviciu sau produs provine de la titularul mărcii, astfel că va asocia marca cu semnul în litigiu.

Nici un dubiu nu există, în opinia curţii, cu privire la renumele de care se bucura în România în perioada de referinţă marca Autobild pentru revista cu specific automobilistic cu acelaşi nume; astfel că, fără a justifica vreun motiv întemeiat, folosirea denumirii de Auto Bild de către intimata pârâtă pentru a desfăşura activitatea sa principală, de comerţ cu piese şi accesorii pentru autovehicule; este de natură a profita de renumele mărcii şi de asemenea, este susceptibil a aduce un prejudiciu apelantei reclamante:

Distinctivitatea faţă de mărcile notorii se impune a fi analizată cu şi mai mare rigoare; tocmai pentru a se evita slăbirea acestora, în condiţiile în care notorietatea nu reprezintă altceva decât asimilarea în percepţia consumatorilor a anumitor produse şi a calităţilor esenţiale ale acestora cu mărcile notorii şi este o consecinţă a unei politici susţinute de promovare a produselor şi de asigurare a calităţii acestora.[1]

BIBLIOGRAPHY

1. Bodoaşcă T., Dreptul proprietății intelectuale; ediția a II-a, revăzută, Editura Universul Juridic, București, 2012
2. Ciobotă Gh., Tehnici de vânzare în marketingul modern, Editura ProUniversitaria, București, 2016
3. Circa A., Protecția drepturilor intelectuale: Actualități și perspective; Editura Universul Juridic, București, 2013
4. Dușca I.A., Drept comunitar al afacerilor, Editura Universitaria, Craiova, 2009
5. Eminescu Y., Dreptul de autor. Legea nr. 8 din 14 martie 1996. Comentată, Editura Lumina Lex, București, 1997
6. Eminescu Y., Regimul juridic al mărcilor, Editura Lumina Lex, București, 1996
7. Florea B., Dreptul proprietății intelectuale; Editura Universul Juridic, București, 2011
8. Kotler Ph., Managementul marketingului, ediția a 3-a, Editura Teora, București, 2002
9. Lazăr O., Introducere în internet și în marketing online; Editura StudIS, Iași, 2014
10. Macovei I., Tratat de drept al proprietății intelectuale; Editura CH Beck, București, 2010
11. Olteanu G., Dreptul proprietății intelectuale; Editura CH Beck, București, 2008
12. Pantea M., Protecţia proprietăţii intelectuale: Abordări teoretice şi practice; Editura Sitech, Craiova, 2008
13. Roș V., Dreptul proprietății intelectuale; Editura Global Lex, București 2001
14. Roș V., Spineanu-Matei O., Bogdan D., Dreptul proprietății intelectuale: Dreptul proprietății industriale: Mărciile și indicațiile geografice; Editura All Beck, București 2003
15. Roș V., Bogdan D., Spineanu-Matei O., Dreptul de autor și drepturile conexe: Tratat, Editura All Beck, București, 2005

[1] A se vedea Decizia nr. 314/2010, https://osim.ro. Comisia de reexaminare a O.S.I.M., consultat 25/11/2019

16. Dănișor D., Gărăiman D, Gărăiman D., Ghiţă O., Răducanu R., Soreața M.M., Mic dicționar de termeni juridici în spațiul european, Editura Universitaria, Craiova, 2008
17. http://www.jurisprudenta.com
18. http://curia.europa.eu
19. https://osim.ro
20. http://adage.com

GENERAL CONSIDERATIONS REGARDING THE CRIMINAL LIABILITY FOR THE VIOLATION OF THE RIGHTS DERIVING FROM THE PERFORMANCE OF A DRAWING OR MODEL

Ionela Cecilia Șulea

Assist. PhD, "Dimitrie Cantemir" University of Târgu Mureș

Abstract: The main idea of the study is based on the analyze of criminal liability in situations when the rights arising from the realization of a design or model are broken. Also, are taken into consideration the modification of the regulation regarding Law no. 129/1992 after the Criminal Code was adopted.
In particular, are approached issues concerning: the offense provided in Law no. 129/1992, the modification brought to the articles that regulate these types of offenses and a couple of proposal regarding the modification that can be brought to the legislation in force.
In the final part, we bring into discussion aspects of comparative law on criminal liability for the infringement of rights arising from the realization of a model or design, in particular aspects from the French legislation.

Keywords: criminal liability, design or model, regulation, counterfeiting, punishment.

1. PRECIZĂRI PREALABILE

Răspunderea penală pentru încălcarea drepturilor ce decurg din realizarea unui desen sau model este reglementată prin intermediul art. 50, respectiv art. 52 din Legea nr. 129/1992[1], cu modificările și completările aduse de Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicație a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal[2].

Conform acestei reglementări, în art. 50 este prevăzută infracțiunea de însușire fără drept a calității de autor al desenului ori modelului, iar art. 52 prevede infracțiunea de contrafacere a desenului sau modelului.

Facem precizarea că, potrivit reglementărilor Legii nr. 129/1992 privind protecția desenelor și modelelor, drepturile ce decurg din realizarea acestora sunt recunoscute și protejate pe teritoriul României prin eliberarea de către Oficiul de Stat pentru Invenţii şi Mărci (OSIM) a unui titlu de protecție, sub forma certificatului de înregistrare al desenului sau modelului[3].

Apărarea drepturilor ce decurg din realizarea unui desen sau model este asigurată prin mijloace diferite, acestea sunt de natură civilă, penală și contravențională, fiind grupate astfel în funcție de natura organului competent dar și a dreptului apărat.

---

[1] Legea nr. 129/1992 privind protecția desenelor și modelelor a fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1 din 8 ianuarie 1993 și apoi republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 876 din 20 decembrie 2007 și în nr. 242 din 4 aprilie 2014. Prin Hotărârea Guvernului nr. 211/2008 a fost aprobat Regulamentul de aplicare a Legii nr. 129/1992 privind protecția desenelor și modelelor industriale, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 181 din 10 martie 2008. *Brevitatis causa*, pentru evitarea repetărilor și ușurința exprimărilor, în continuare, în cuprinsul studiului, referirile la dispozițiile Legii nr. 129/1992 se vor face, de regulă, fără indicarea actului normativ.

[2] Legea nr. 286/2009 privind Codul penal, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 757 din 12 noiembrie 2012, în vigoare de la 1 februarie 2014.

[3] Pentru mai multe detalii a se vedea, S. Cocoș, *A,B,C-ul protecției și valorificării proprietății industriale*, Editura Rosetti, București 2004, p. 209-210.

2. ANALIZA INFRACȚIUNILOR PREVĂZUTE DE LEGEA NR. 129/1992 PRIVIND PROTECȚIA DESENELOR ȘI MODELELOR

2.1.Aspecte introductive privind infracțiunea prevăzută de art. 50 din Legea nr. 129/1992

Conform art. 50 din Legea nr. 129/1992, cu modificările aduse de art. 45 pct. 1 din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, infracțiunea de însușire fără drept a calității de autor al desenului ori modelului, are următorul conținut: „Însușirea, fără drept, în orice mod, a calității de autor al desenului ori modelului constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoarea de la 3 luni la 2 ani sau cu amenda –alin. (1). Împăcarea părților înlătură răspunderea penală –alin. (2)".

Modificările aduse acestui text de lege[1] privesc, *în primul rând,* reducerea limitei speciale minime a pedepsei cu închisoarea, de la 6 luni la 3 luni, conform concepției de reducere a pedepsei cu închisoarea care este întâlnită la marea majoritate a infracțiunilor reglementate în Codul penal, care a intrat în vigoare la data de 01 februarie 2014.

În al doilea rând, pedeapsa amenzii de la 1500 lei la 3000 lei, regăsită astfel în vechea reglementare, a fost reformulată, conform noului sistem prevăzut în actualul Cod penal, denumit sistemul „zilelor amendă"[2]. Potrivit acestui sistem, amenda este prevăzută sub forma unui număr de zile - amendă, care este stabilit de instanța de judecată odată cu suma corespunzătoare unei zile - amendă[3].

În al treilea rând, a fost adusă modificarea referitoare la introducerea în alin. (2) a unei cauze care înlătură răspunderea penală[4], aceea a *împăcării.* În vechea reglementare, această cauză purta denumirea de împăcarea părților, dar datorită faptului că persoana vătămată, nu se mai regăsește în rândul părților procesului penal, ci este doar un subiect procesual principal, nu mai putem vorbi despre împăcarea părților[5].

În ceea ce privește infracțiunea prevăzută de art. 50 din Legea nr. 129/1992, punerea în mișcare a acțiunii penale se face din oficiu, iar împăcarea părților intervine în mod expres, ori de câte ori părțile se înțeleg între ele în acest sens. Acordul dintre părți mai trebuie să respecte condiții privind: caracterul de act bilateral, caracterul definitiv și necondiționat.

De asemenea, acordul de voință dintre părți, trebuie să intervină cel mai târziu până la citirea actului de sesizare, să producă efecte automat și împăcarea să intervină între subiectul activ și subiectul pasiv, ambele persoane fizice.

2.2. Analiza infracțiunii prevăzută de art. 50 din Legea nr. 129/1992

[1] Înainte de modificare, art. 50 din Legea nr. 129/1992 avea următorul conținut: „Însușirea, fără drept, în orice mod, a calității de autor al desenului ori modelului constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoarea de la 6 luni la 2 ani sau cu amendă de la 1500 lei la 3000 lei".

[2] Pentru mai multe detalii privind sistemul zilelor amendă, a se vedea C. Voicu, A. S. Uzlău, R. Morășanu, C. Ghigheci, *Noul Cod penal. Ghid de aplicare pentru practicieni*, Editura Hamangiu, București, 2014, p.102.

[3] Conform art. 61 alin. (2) C. pen, suma corespunzătoare unei zile amendă este cuprinsă între 10 lei și 500 lei, care se înmulțește cu numărul zilelor amendă, ce este cuprins între 30 zile și 400 zile, suma maximă de care putem vorbi fiind 200.000,00 lei.

[4] Cauzele care înlătură răspunderea penală sunt următoarele: amnistia –art. 152 C. pen., prescripția răspunderii penale –art. 153-156 C. pen., lipsa plângerii prealabile –art. 157 C. pen, retragerea plângerii prealabile –art. 158 C. pen și împăcarea –art. 159 C. pen.

[5] Pentru mai multe detalii a se vedea B. Florea, *Infracțiuni contra drepturilor de creație intelectuală,* Editura Universul Juridic, București, 2015, p. 107.

Infracțiunea prevăzută de art. 50 din Legea nr. 129/1992 nu are un obiect juridic generic[1] (de grup), deoarece nu are un grup de infracțiuni din care putem spune că face parte[2], cum se întâmplă de obicei în cazul infracțiunilor reglementate în codul penal.

Din acest motiv, și nu numai, *de lege ferenda*, s-ar impune reglementarea unui *Cod de proprietate intelectuală*, unde infracțiunile contra drepturilor ce decurg din realizarea unui desen sau model să fie analizate și grupate corespunzător, astfel încât să poată fi identificate toate elementele conținutului juridic.

Precizăm că *obiectul juridic* este format din relațiile sociale care se nasc și se dezvoltă în jurul calității de autor al desenului sau modelului[3].

În ceea ce privește *obiectul material,* considerăm că această infracțiune nu are obiect material, deoarece acțiunea nu se îndreaptă împotriva unui bun, lucru sau persoană fizică, ci împotriva unei valori nepatrimoniale[4].

În acest sens considerăm că înscrisul eliberat de OSIM nu conferă calitatea de autor, ci numai o constată[5], deoarece actul de creație și efectul creator încorporat în desenul sau modelul realizat redă calitatea de autor.

Subiectul activ al infracțiunii poate fi orice persoană fizică ce îndeplinește condițiile generale pentru a răspunde penal[6].

În ceea ce priveşte infracţiunea de însuşire fără drept, în orice mod, a calităţii de autor al desenului sau modelului, opinăm că *participaţia penală* este posibilă şi sub forma coautoratului, alături de forma instigării și complicității.

Subiectul pasiv al infracțiunii este reprezentat de autor sau în unele cazuri de coautorii desenului sau modelului.

Elementul material al laturii obiective constă în însușirea fără drept, în orice mod, a calității de autor al desenului sau modelului.

Opinăm că introducerea sintagmei „fără drept” în conţinutul constitutiv al acestei infracţiuni este discutabilă, fiind calificată ca un exces de zel al legiuitorului, având în vedere că acţiunea de însuşire a calităţii de autor al desenului sau modelului nu se poate realiza „cu drept”[7].

În ceea ce privește sintagma „în orice mod” cu referire directă la acțiunea de însușire, acesta poate fi realizată prin multiple modalități faptice, tocmai din acest motiv nu este restrânsă în nici vreun fel.

Urmarea imediată constă în starea de pericol creată prin încălcarea dreptului autorului desenului sau modelului de a-i fi recunoscute prerogativele privind paternitatea operei.

Legătura de cauzalitate dintre acțiunea de însușire a calității de autor al desenului sau modelului, mai exact elementul material și urmarea imediată, rezultă automat prin materialitatea faptei.

Forma de vinovăție este prezentă sub forma intenției directe și indirecte, iar în ceea ce privește *mobilul și scopul* acestea nu au o cerință specială reglementată de lege, fiind doar criterii care se i-au în vedere la individualizarea pedepsei.

---

[1] Din moment ce infracțiunea prevăzută de art. 55 din Legea nr. 64/1991 nu are obiect juridic generic (de grup), nu putem vorbi despre obiectul juridic specific (special).

[2] Pentru o opinie contrară, a se vedea C-tin. Duvac*, Din nou despre însușirea fără drept a calității de autor al desenului sau modelului,* în „Revista Română de Dreptul Proprietății Intelectuale”, nr. 1/2008, p. 74.

[3] A se vedea C. R. Romițan, *Protecția penală a proprietății intelectuale*, Editura C. H. Beck, București, 2006, p. 241.

[4] Pentru mai multe detalii a se vedea C. R. Romițan, *op.cit.,* p. 241; V. Lazăr, *Infracțiuni contra drepturilor de proprietate intelectuală*, Editura Lumina Lex, București, 2002, p. 143.

[5] A se vedea B. Florea, *Infracțiuni contra drepturilor de creație intelectuală…*,p. 160.

[6] Condițiile generale pentru a răspunde penal se referă la: îndeplinirea vârstei prevăzută de lege, persoana fizică să fie responsabilă, și să aibă libertatea de a decide și acționa conform propriei voințe.

[7] Pentru mai multe detalii privind susținerea acestei opinii, a se vedea B. Florea, *Infracțiuni contra drepturilor de creație intelectuală…,*p. 163.

Consumarea infracțiunii are loc instantaneu, adică în momentul însușirii calității de autor al desenului sau modelului. Chiar dacă *actele pregătitoare* sau *tentativa* sunt posibile, acestea nu sunt pedepsite de lege[1].

2.3. Aspecte introductive privind infracțiunea prevăzută de art. 52 din Legea nr. 129/1992

În conformitate cu art. 52 din Legea nr. 129/1992 și cu modificările aduse de art. 45 pct. 2 din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, infracțiunea de contrafacere are conținutul modificat în alin. (1) conform căruia: săvârșirea fără drept a oricărui act prevăzut la art. 30 după data înregistrării desenului sau modelului, constituie infracțiunea de contrafacere și se pedepsește cu închisoarea de la 3 luni la 2 ani sau cu amenda. Iar alin. (2) prevede că: împăcarea înlătură răspunderea penală.

Pentru a analiza infracțiunea de contrafacere trebuie să aducem în discuție și art. 30 din Legea nr. 129/1992, care prevede drepturile patrimoniale ale titularului certificatului de înregistrare, precum dreptul exclusiv de a utiliza și de a împiedica utilizarea acestora de o terță persoană care nu dispune de consimțământul său. Acestea se completează cu dreptul titularului de a interzice terților să efectueze, fără acordul său acte, precum: reproducerea, fabricarea, comercializarea ori oferirea spre vânzare, punerea pe piață, importul, exportul sau folosirea unui produs în care desenul sau modelul este încorporat, ori la care acesta se aplică, sau stocarea unui astfel de produs în aceste scopuri.

Modificările ce au fost aduse art. 52 din Legea nr. 129/1992, privesc, *în primul rând,* stabilirea pedepsei cu amenda, care se realizează acum potrivit sistemul „zilelor amendă". Acesta a fost impus, deoarece instituția amenzii a suferit modificări odată cu intrarea în vigoare a Codului penal. Astfel, amenda reprezintă un număr de zile – amendă, a căror sumă de bani este stabilită de instanță[2]. Pedeapsa cu amenda alternează cu pedeapsa închisorii, fiind și aceasta o noutate în raport cu reglementarea anterioară.

În al doilea rând, s-a introdus o cauză care înlătură răspunderea penală, adică: *împăcarea*, care pentru a putea interveni, trebuie să existe doar cazuri în care acțiunea penală s-a pus în mișcare din oficiu[3].

În al treilea rând, s-a eliminat forma agravată de la alin. (2) privind faptele care prezintă pericol social pentru siguranța sau sănătatea consumatorilor. Actuala reglementare are doar forma tip a infracțiunii, legiuitorul considerând că aceasta este îndestulătoare.

În al patrulea rând s-au eliminat și dispozițiile ce priveau măsurile de indisponibilizare a produselor care poartă desene sau modele contrafăcute cât și cele care privesc conservarea probelor. După părerea noastră aceste dispoziții au fost eliminate deoarece în cadrul art. 53 sunt prevăzute măsuri provizorii care pot fi luate de instanța de judecată, printre care se numără interzicerea încălcării sau încetarea ei provizorie și conservarea probelor.

În al cincilea rând s-a redus, atât limita inferioară cât și cea superioară, a pedepsei cu închisoarea, de la 6 luni la 5 ani în vechea reglementare, la închisoarea de la 3 luni la 2 ani în actuala.

2.4. Analiza infracțiunii prevăzută de art. 52 din Legea nr. 129/1992

[1] A se vedea Al. Boroi, Ghe. Nistoreanu, *Drept penal. Partea specială. Ediția a 3-a, volumul III*, Editura All Beck, București, 2005, p. 618.
[2] Suma corespunzătoare unei zile-amendă este cuprinsă între 10 lei și 500 lei. Pentru mai multe detalii a se vedea art. 61 alin. (1) C. pen.
[3] Pentru mai multe detalii a se vedea B. Florea, *Infracțiuni contra drepturilor de creație intelectuală…,* p. 116-120.

În ceea ce privește obiectul juridic generic și obiectul juridic specific, sunt incidente situațiile analizate în cadrul infracțiunii de însușire fără drept a calității de autor al desenului sau modelului.

Obiectul juridic este constituit din relațiile sociale care apără și asigură protecție titularului certificatului de înregistrare a unui model sau desen ori al succesorilor săi, împotriva contrafacerii obiectului acestuia.

În ceea ce privește *obiectul material*, acesta a fost analizat îndelung datorită faptului că sunt mai multe teorii în acest domeniu.

Una dintre aceste teorii subliniază că obiectul material al infracțiunii ar fi reprezentat de desenele și modelele pentru care s-a constituit un depozit național reglementar și bunurile în care sunt încorporate acestea[1].

O altă teorie subliniază că numai materialele folosite pentru reproducerea desenului sau modelului reprezintă obiectul material[2].

S-a expus și teoria conform căreia numai produsele cu aspect identic oferite spre vânzare, vândute, împărțite, folosite sau stocate ar reprezenta obiectul material[3].

Nu putem afirma că vreuna dintre teoriile de mai sus ar fi neîntemeiată, ci incompletă, deoarece obiectul material al infracțiunii de contrafacere trebuie analizat în raport cu modalitatea normativă de realizare a infracțiunii[4].

În acest sens, dacă actele prin care se valorifică produsul contrafăcut sunt: comercializarea, oferirea spre vânzare, punerea pe piață, importul, exportul, folosirea, stocarea constituie, acestea constituie infracțiunea de contrafacere.

De asemenea, actele prin care se modifică produsul contrafăcut – reproducerea sau fabricarea, dar și actele prin care se valorifică produsul original care încorporează, ori căruia îi sunt aplicate desenul sau modelul contrafăcut[5], reprezintă acele categorii de acte pe care titularul certificatului de înregistrare a desenului sau a modelului o poate interzice terților să o efectueze.

Subiectul activ al infracțiunii poate fi orice persoană fizică sau juridică care poate răspunde penal. Persoana juridică răspunde pentru fapta proprie, iar instanța îi va stabili cuantumul sumei corespunzătoare unei zile amendă în funcție de criterii precum ar fi: cifra de afaceri, valoarea activului patrimonial, valoarea folosului patrimonial urmărit sau obținut. Se presupune că suma nu va depăși activul patrimonial, pentru a nu fi adusă în discuție răspunderea asociaților, care oricum nu poate interveni deoarece răspunderea penală a persoanei juridice este de sine stătătoare și independentă.

Subiectul pasiv poate fi titularul certificatului de înregistrare a desenului sau modelului, neavând nici o relevanță că este aceeași persoană cu autorul creației sau este succesor al acestuia.

Mai poate fi subiect activ și persoana care a comandat desenul sau modelul în baza unui contract cu misiune creativă sau angajatorul, dacă creația a fost realizată de autorul angajat în cadrul atribuțiunilor de serviciu.

Elementul material constă în acțiunile de reproducere, fabricare a produsului contrafăcut; comercializarea ori oferirea spre vânzare, punerea pe piață, importul, exportul sau folosirea unui produs în care desenul sau modelul este încorporat modelului original, ori la care acesta se aplică, adică produsului contrafăcut, sau stocarea unui astfel de produs în aceste scopuri.

---

[1] A se vedea A. Ungureanu, A. Ciopraga, *Dispoziții penale în legi speciale române,* Volumul I, Editura Lumina Lex, București, 1996, p. 188.

[2] Pentru mai multe detalii a se vedea Al. Boroi, Gh. Nistoreanu, *op.cit.*, p. 620.

[3] A se vedea C. Voicu, Al. Boroi, Fl. Sandu, I. Molnar, M. Gorunescu, S. Corlățeanu, *Drept penal al afacerilor*, Ediția a 3 a, Editura C. H. Beck, București, 2006, p. 545.

[4] Pentru mai multe detalii a se vedea B. Florea, *Infracțiuni contra drepturilor de creație intelectuală…,* p. 170-171.

[5] A se vedea propunerea *de lege ferenda* privind modificarea și completarea art. 30 din Legea nr. 129/1992, aparținând lui B. Florea, *Infracțiuni contra drepturilor de creație intelectuală…,* p. 172.

De remarcat este faptul că aceste acțiuni trebuie să fie săvârșite fără consimțământul titularului certificatului de înregistrare a desenului sau modelului în cauză, fiind o *cerință esențială* pentru realizarea infracțiunii de contrafacere.

Urmarea imediată constă în crearea unei stări de pericol, prin atingerea dreptului de autor al desenului sau modelului dar și a dreptului exclusiv al titularului certificatului de înregistrare.

Între acțiunile făptuitorului și urmarea imediată trebuie să existe o *legătură de cauzalitate*, care rezultă *ex re,* mai precis reiese automat din materialitatea faptei.

În ceea ce privește *latura subiectivă*, infracțiunea se săvârșește cu intenție directă cât și indirectă, deoarece starea de pericol creată a fost urmărită sau acceptată de făptuitor.

Cu privire la *scop*, ca element al laturii subiective, precizăm că acesta este prezent încă din modalitatea normativă, care reglementează scopul de a stoca produsele.

Mobilul și scopul săvârșirii infracțiunii sunt avute în vedere la individualizarea pedepsei, în ceea ce privește gravitatea infracțiunii, periculozitatea făptuitorului și nivelul de răspundere juridică a subiectului activ. Acestea determină elementele constitutive ale infracțiunii cu privire la trăirea interioară a făptuitorului și la motivul care a pricinuit exteriorizarea.

Actele preparatorii și *tentativa* nu sunt incriminate de legea penală, fiind nepedepsibile, deși sunt posibile.

Consumarea are loc în momentul în care operațiunea de reproducere a desenului sau modelului s-a realizat. Când infracțiunea este realizată prin celelalte modalități expres prevăzute de art. 30 din Legea nr. 129/1992, consumarea are loc în momentul realizării acțiunilor respective[1].

Sancțiunea este închisoarea de la 3 luni la 2 ani sau amenda conform art. 52 alin. (1) din Legea nr. 129/1992.

3. ASPECTE GENERALE PRIVIND RĂSPUNDEREA PENALĂ PENTRU ÎNCĂLCAREA DREPTURILOR CE DECURG DIN REALIZAREAUNUI MODEL SAU DESEN ÎN FRANȚA

În *dreptul francez* acțiune în contrafacere este întâlnită, la fel ca și în dreptul român, în cazul încălcării drepturilor de autor, ale drepturilor conferite de marcă, ale drepturilor ce decurg din înregistrarea unei mărci și a drepturilor ce decurg din realizarea unui model sau desen.

Acțiunea în contrafacere introdusă pe cale penală cunoaște mai puțin succes în dreptul francez ca și acțiunea în contrafacere în civil, din cauza faptului că prejudiciile interese sunt mai slabe în dreptul penal.

În dreptul penal francez, *contrafacerea,* ca și complicitatea la contrafacere constituie un delict. Este o infracțiune mai puțin gravă ca și crima, dar mai gravă ca și o contravenție, dar nu este un delict reglementat în Codul Penal francez, ca și violul, spre exemplu.

Dreptul penal francez nu se apleacă foarte mult asupra infracțiunii de contrafacere, nu edictează nici o normă în acest sens, ci se mulțumește doar să îl sancționeze.

Elementul material care constituie delictul contrafacerii se regăsește reglementat în Code de la Propriété Intellectuelle – Codul de proprietate intelectuală francez.

Competența jurisdicțională. În penal ia act de litigiu tribunalul corecțional și de jurisdicția specializată în materia economică și financiară. A se vedea și jurisdicția inter-regională specială, dacă dosarul este de o mare sau foarte mare complexitate.

[1] Pentru mai multe detalii a se vedea C. R. Romițan, *Protecția penală a proprietății intelectuale…,* p. 249,

Nu există, în acest caz o instanță de drept comun, ca și în cazul dreptului civil francez, dar nici camere mixte asociate magistraților din domeniul civil sau penal, dar aceste idei sunt de actualitate[1].

Sancțiunile. Autorul contrafacerii, ca și eventualii complici, pot primi 300.000,00 Euro amendă și trei ani de închisoare, fără a se număra aici și eventualele daune complementare, cum ar fi distrugerea produselor contrafăcute, închiderea așezărilor etc[2].

Trei *circumstanțe agravate* sunt reglementate de Codul de proprietate intelectuală francez în cazul infracțiunii de contrafacere.

Prima dintre ele se referă la contrafacerea comisă în bandă organizată, atunci infracțiunea este pedepsită cu 500.000,00 Euro amendă și cinci ani închisoare.

A doua are în vedere contrafacerea periculoasă pentru sănătatea și securitatea personală[3]. Pedeapsa este de cinci ani închisoare și 500.000,00 Euro amendă pentru contrafacerea desenelor și modelelor, dar și pentru contrafacerea brevetelor și mărcilor[4].

A treia circumstanță agravată are în vedere în mod egal contrafacerea desenelor sau modelelor, a mărcilor, a brevetelor, dar în acest caz comise pe o rețea de comunicare publică on-line[5], vizând bineînțeles, utilizarea internetului.

BIBLIOGRAPHY

LEGISLAȚIE

Legea nr. 129/1992 privind protecția desenelor și modelelor;
Legea nr. 286/2009 privind Codul penal.
Code de la Propriété Intellectuelle – Codului de Proprietate Intelectuală Francez.

DOCTRINĂ

Al. Boroi, Ghe. Nistoreanu, *Drept penal. Partea specială. Ediția a 3-a, volumul III*, Editura All Beck, București, 2005;

S. Cocoș, *A,B,C-ul protecției și valorificării proprietății industriale*, Editura Rosetti, București 2004;

B. Florea, Infracțiuni contra drepturilor de creație intelectuală, Editura Universul Juridic, București, 2015;

V. Lazăr, *Infracțiuni contra drepturilor de proprietate intelectuală*, Editura Lumina Lex, București, 2002;

L. Marino, *Droit de la propriété intellectuelle,* Collection : Thémis – Droit, Editeur(s): PUF, Paris, 2013;

[1] A se vedea în acest sens Raportul L. Beteille și R. Yung, *Lutte contre la contrafacon: premier bilan de la loi du 29 octobre 2007,* rapport d information number 296 au nom de la comunication des lois, 9 fevr. 2011, p. 54; www.senat.fr.

[2] După aprobarea Legii din 29 octombrie 2007 (în Franța), anumite contrafaceri ale mărcii sunt sancționate mai dur, cu o pedeapsă de patru ani închisoare și 400.000,00 Euro amendă, a se vedea în acest sens art. L. 716-9 CPI. Code de la Propriété Intellectuelle, modificat prin Ordonnance n°2001-670 du 25 juillet 2001 - art. 1 jorf 28 juillet 2001. Brevitatis causa, pentru evitarea repetărilor și ușurința exprimărilor, în cuprinsul studiului, referirile la dispozițiile Code de la Propriété Intellectuelle – Codului de Proprietate Intelectuală Francez, se vor face, de regulă, cu ajutorul prescurtării CPI.

[3] Un exemplu în acest sens îl constituie contrafacerea de medicamente, produse cosmetice, piese de schimb pentru automobile, jucării sau ochelari etc.

[4] A se vedea art. L. 615-14, L. 716-9, și L. 521-10 CPI.

[5] A se vedea L. Marino, *Droit de la propriété intellectuelle,* Collection : Thémis – Droit, Editeur(s): PUF, Paris, 2013, p. 59-62.

C. R. Romițan, *Protecția penală a proprietății intelectuale*, Editura C. H. Beck, București, 2006;

A. Ungureanu, A. Ciopraga, *Dispoziții penale în legi speciale române,* Volumul I, Editura Lumina Lex, București, 1996;

C. Voicu, A. S. Uzlău, R. Morășanu, C. Ghigheci, *Noul Cod penal. Ghid de aplicare pentru practicieni*, Editura Hamangiu, București, 2014;

C. Voicu, Al. Boroi, Fl. Sandu, I. Molnar, M. Gorunescu, S. Corlățeanu, *Drept penal al afacerilor*, Ediția a 3 a, Editura C. H. Beck, București, 2006.

STUDII ȘI ARTICOLE

C-tin. Duvac, *Din nou despre însușirea fără drept a calității de autor al desenului sau modelului,* în „Revista Română de Dreptul Proprietății Intelectuale", nr. 1/2008;

ALTE SURSE

Raportul L. Beteille și R. Yung, *Lutte contre la contrafacon: premier bilan de la loi du 29 octobre 2007,* rapport d information number 296 au nom de la comunication des lois, 9 fevr. 2011, p. 54; www.senat.fr.

GENERAL AND INDUSTRIAL MARKETING. INFORMATION SUPPORT - BASIC ELEMENTS AND APPLICATIVE STUDIES

Mihaela (Ștefan) Hint, Maria Bădescu, Marcela Lung

PhD Student, "1 Decembrie 1918" University of Alba Iulia, „Hermes" College of Petroșani

Abstract: Marketing can be interpreted as an economic attitude towards the customer. The decision-making process has as its starting-point "the needs of the customers", in close connection with the determining factors of the market, respectively the competition and the changes that take place at its level due to the phenomenon of globalization. As the decision-making process of an economic entity starts from the needs of the customers, marketing should have a leading role in the entire activity of an economic entity: Marketing is the managerial process by which satisfying questions and answers for the managerial decisions in the knowledge of the competition in their field of activity are identified and planned. Different market circumstances require different mixes or combinations. That is why it is imperative to analyse the customer database and competition. The creation of this marketing mix leads to a competitive advantage in the market in terms of creating better products and services, innovation in the field, a more rigorous analysis of prices in relation to costs, a technology and a more efficient computer system.

Keywords: marketing, market, prices, costs, applications

1. Research methodology. Starting from the general notions about marketing, we will present the basic elements in general and industrial marketing, the marketing research and the development of a marketing plan. By analysing the specialized literature we will be able to identify their evolution from the notion of concept to the main features specific to industrial marketing. During this paper we will try to present the general concepts of marketing and their integration with some of the most debated information in the marketing activity. We will present the opinions of the specialists on its viability and its implications on management. During this paper we set out to achieve several objectives: (1) identifying some aspects related to the concept and the marketing process; (2) the implementation of integrated systems regarding the ways of expanding the market by exemplifying some empirical studies, in order to identify some management implications.

2. Analysis of the specialized literature. As a concept, marketing can be applied to all markets where there are consumers, competition and environmental changes. The main elements of the marketing process have universally valid applicability. Notions like "segmentation", "target markets" or "marketing mix" are not limited to just one type of business. The methods of putting into practice the elements of the marketing process are different, depending on the specific situations encountered on the market. Both industrial and consumer marketing must follow the idea of competitive advantage. These are differentiated by the modalities of putting into practice the competitive advantage (Sasu C., 1995). [1]"Consumption is the sole aim and sole target of production." (Adam Smith) The customer buys utility - solutions offered by products and services for the problems they have. [2]"The

[1] Consumption is the sole aim and sole target of production." (Adam Smith) The customer buys utility - solutions offered by products and services for the problems they have. "- Lucian Grama, Mihaela Bucur. *Marketing General și Industrial-note de curs*, 2005, pag.9

[2] The client is the one who decides what and how a company must do." (Peter Druker)., ibidem.2, pag.9

client is the one who decides what and how a company must do." (Peter Druker). The decision-making process has as its starting point the needs of the customers, but the two dynamizing factors of the markets cannot be ignored: competition and change. Marketing should be viewed not only as a function of a department, but as a guiding philosophy of the company as a whole[1] . On a conceptual level, marketing can be applied to all markets where there are consumers, competition and environmental changes. Both industrial and product marketing must follow the idea of competitive advantage. Most economic entities have a lot of information on the markets they serve. The first step of the research should be to extract all the information inside. Few economic entities have information centers whose sole function is to collect, on a physical basis, the information relevant to their activity[2]. It is unlikely that a budget will provide all the proper data. Factors underlying the design process of a study are, generally speaking, information, budget and time. The main categories of market research are secondary data sources, quantitative studies and qualitative studies. Quantitative research is used for the exclusive generation of figures, numerical data, which can be of two types: concrete data and "projections" of the attitude of a sample considered representative for the situation on the market. Qualitative research is applied to find out what consumers / customers think and finding explanations about their behavior. Customer-oriented strategies are supplemented with competition-oriented strategies[3] . Competition analysis is an increasingly important sub-segment of qualitative research[4].

3. Materials for analysis and applications. Information is the guarantee of success, but it can also lead to costly mistakes. The main elements that influence the nature of the information are: volume of information, costs, time of collection and collection costs. Steps in planning the process of obtaining information are: Defining the necessary information, specifying the degree of detail and accuracy; Determining the data already existing within the company; Verifying the possibilities of obtaining information; Verification of available internal resources; Establishing the limits of an acceptable budget; Determining the time limits for the information to be obtained. Most economic entities have a lot of information on the markets served. The first step of the research should be to extract all the information inside. Few economic entities have information centers whose sole function is to collect, on a physical basis, information relevant to their activity. An internal information audit is unlikely to provide all the required data. Numerous study and analysis techniques can be used within each generic category of research. Research a complex, lengthy, and costly process that needs to be used in the most efficient way. It is essential to mention that the research represents a "useless luxury", the cost of which cannot be justified.

3.1. Basic elements in general and industrial marketing. Starting from the concept of marketing defined as a customer-oriented attitude and the driving forces of the markets, marketing must be regarded as general function as a whole. The ***marketing process*** identifies and anticipates the profitability of the consumer requirements (Chartered Institute of Marketing). The ***marketing mix*** represents the main operating variables available to the economic entities that carry out marketing activities: product; price; promotion; market position. Studying the customer base and competition makes up the combination of the mix of activities. We can mention the following major sources from which the competitive advantage derives: better products / services; products / services perceived as being better; innovation; better pricing structure in relation to costs; better purchasing skills; better technology; better IT systems; better labour or better organizational culture. As ***features specific to industrial marketing***, marketing *can be applied to all markets* where there are consumers, competition and environmental changes. The methods of putting into practice the elements of the marketing process are different, depending on the specific situations encountered on the market. Examples of features specific to the organizational procurement market: higher

[1] Prutianu Ş(1997*),,Inteligenţa marketing*" Ed. Junimea, Iaşi;
[2] Demetrescu M.C. (2004),,*Metode de analiză în marketing*", Ed. Teora, Bucureşti
[3] Porter M.E (2003),,*Strategie concurenţială*" Ed. Teora, Bucureşti;
[4] Fanlkener CliffBrowman K(2004),,*Elemente de strategie concurenţială*", Ed. Teora, Bucureşti

acquisitions in value or in number of units; more complex products from technical point of view; higher buyer risk; longer purchase time; complex decision-making groups; purchasers are professionals; the request is derived. Both industrial and consumer marketing must follow the idea of competitive advantage. The only differences are how to put the competitive advantage into practice.

3.2. The role of the information and obtaining them in the marketing activity. Information is the guarantee of success, but it can also lead to costly mistakes. Planning the process of obtaining information involves the following steps: defining the necessary information, specifying the degree of detail and accuracy; determining the data already existing within the company; verifying the possibilities of obtaining information; verification of available internal resources; establishing the limits of an acceptable budget; determining the time limits for the information to be obtained. The necessary data can be divided into five main categories: regarding the size and structure of the market concerned; on the trends of market evolution; on the requirements of the clients; looking at customer satisfaction; about the activity of the competitors. From the point of view of priority, the information is divided into: information absolutely necessary; possibly useful information. Research costs can be "flexible", within certain limits. For any research problem a minimum; average; exhaustive solution can be mentioned. The business world is a "rushed universe", and the time graph should be very well correlated with the accepted budget. Most economic entities have plenty of information on the markets served. The first step of the research should be to extract all the information inside. Few companies have information centers whose sole function is to collect, on a physical basis, the information relevant to the activity of the company. An internal information audit is unlikely to provide all the required data. Factors underlying the design process of a study are: information, budget and time. Quantitative research is used for the exclusive generation of figures, numerical data, which can be of two types: concrete data; "projections" of the attitude of a sample considered representative on the situation existing on the market. Qualitative research is applied to find out what consumers / customers think and find explanations about their behaviour. Through qualitative research it is determined: the type of services to be offered; optimal methods of approaching clients; marketing messages to be used. In industrial research, the method that is closest to the regime of an uninterrupted service is the "omnibus" survey among business people, that is, a monthly or quarterly questionnaire, sent to a sample of business people, where interested suppliers can bring their own questions.

3.3. Marketing of new products. The market for any new product must have considerable potential and is still untapped. The product must provide a sales volume that justifies the effort made in creating and marketing it. Most companies are in search of new products to ensure their gross profit. In order to gain market share, any new product must compete and the sales volume estimate is directly related to the competitive advantages offered by it when it is launched. Some products are very difficult to integrate into the basic activity of the company, as it has been developed over time; the importance of this aspect is a matter of rational judgment and assessment. Brainstorming has some basic rules: discussions should take place in groups where the professional hierarchy is irrelevant; no member of the group should feel threatened by the possible results; before the end of the session, no attempt should be allowed to filter the ideas based on the parameters already established. As main elements in the evaluation of projects we can mention the following: product definition; general information regarding the involvement of the company; market appreciation (potential, degree of penetration, annual sales figure, evolution trends, market shares and methods of selling competitors, market price levels, etc.); description of the characteristics and benefits of the product, estimated cost of production, the price for marketing; sales forecast; situation of the necessary resources; profitability assessment (life expectancy analysis); the clear situation of the possible risks; a unitary program of action, for the realization and launch of the product. The greatest threat that arises during the process of making the product is the unknown, the product launch area and the non-observance of the

planning. In order to carry out an in-depth evaluation of the launch of the new product on the market, statistics can be used regarding: The customers gathered up to that moment -will they issue massive orders?; Potential customers - have we entered the most lucrative sectors of the market?; Sent offers - in realistic terms, how many sales were triggered by these offers?; Sales cycle length - the first customer to issue a firm order; Sales activity - indicators obtained through numerical reporting; Sales performance - of subsidiaries, sales teams, individual agents.

3.3.1. Price setting. The basic factors of the decision process by which the industrial prices are established will be studied in sections: Product benefits; Value added; The importance of costs; Customer base; Competition; Seller's marketing strategy. The technological process leads to the creation of benefits for its users, which they have not thought about:

Fig.no.1. Product benefits

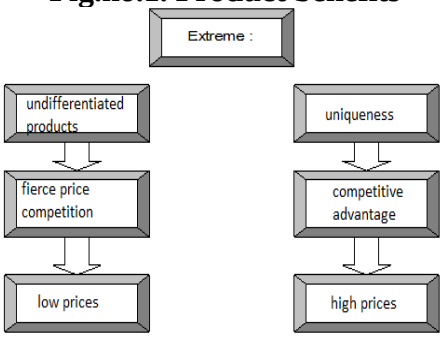

Source: Systematization according to Mathan P (2004)
„*Manual de marketing strategic şi operaţional*", Ed. Teora, Bucureşti

3.3.2. Value added. The main areas where value can be added to a product or service are the following:

1) Associated benefits: Auxiliary products; Peripheral components; Product extensions; Compatibility with other products;

2) Financial benefits: Conditions for conclude the business; Commercial discount; Credit period granted; Special financial arrangements;

3) Reputation: Previous collaborations;

4) Consulting services: Where the product has complex technical characteristics; Keeping in touch with customers, ensuring an analysis of the basic requirements;

5) Training (schooling): After receiving the order; Before delivery;

6) Safety and speed of delivery;

7) Customers' perception of the company's ability: To provide efficient after-sales services; Supply of spare parts; Modernization services.

3.3.3. The importance of costs. In the case of cost-based methods, the following problems may arise: The supplier underestimates the offer; At the moment of fixing the price, the real costs of sales and assistance cannot be evaluated correctly; The absence of any logical reason to link the price charged on a product to the cost of its manufacture. Standard cost is the average cost of information for a certain volume of products, over a certain period of time and under normal production conditions. Differences from the standard level: favourable deviations; unfavourable deviations; negative deviations. The link between price and cost becomes evident when managers try to calculate the profit that was brought about by selling a particular product, and it is useful for the planning and control activity.\

3.3.4. Customers and competition. Different customers mean different prices for similar products. The differential setting of prices depends on: Geographical location; Existence of distinct variants of the same product. Competition means the policy of the set-up tariff followed by the leader who set up the current tariff. The policy of the "price plate"

represents: prices agreed by agreements between the supplying companies; there are industrial products that are subject to administrative regulation by granting state subsidies, but also competitive bidding.

3.3.5. Marketing strategies regarding the sales. In general, the selling price is determined according to the market price. The optimal selling price depends on the size of the demand depending on the offer. For the application of this pricing method we must have additional data where the size of the demand exceeds the supply capacity: a precise and faithful market research regarding the prices and the elasticity of the demand of the respective product; a calculation of the variable average cost for a series of probable volumes of estimated sales. The price must be set in order to cover the production capacity.

3.4. Stimulating the purchase-acquisition phenomenon. The purchase of industrial products has the following characteristics:

1) .Number of customers: The number of final customers is small; For an industrial trader, each customer is of major importance (e.g. in the manufacture of cars);

2). The purchase of industrial products is often complex: It involves the participation of a large number of people; The sale action is carried out on several plans, through a team of agents;

3). The purchase of industrial products has a pronounced rational character. The emotional factors are very important, the decision being based on strictly economic criteria;

4). The act of sale-purchase of industrial products entails risks: Sometimes a contract is signed before the product is made; Unforeseen problems may arise after the installation and commissioning at the beneficiary;

5). The purchase of industrial products often takes place on the basis of very specific requirements from the client;

6). Reciprocity in the purchase - an important virtual factor.

4. Example of applications for market expansion

A company producing natural coffee wants to identify the possibilities of increasing the volume of the market for natural coffee in the coming year, knowing the actual size it has at the moment and the estimates for the following year: family - the average annual quantity actually bought by a family.

Na= 45,000 families - the number of current buyers;

Ca= 50 kg/year family- the average annual amount actually bought by a family;

Nv= 80.000 families – number of purchases estimated next year;

Cv= 80 kg/year/year family – the average annual amount estimated to be purchased by a family.

Which way of expanding the market will the company in question choose?

SOLUTION:

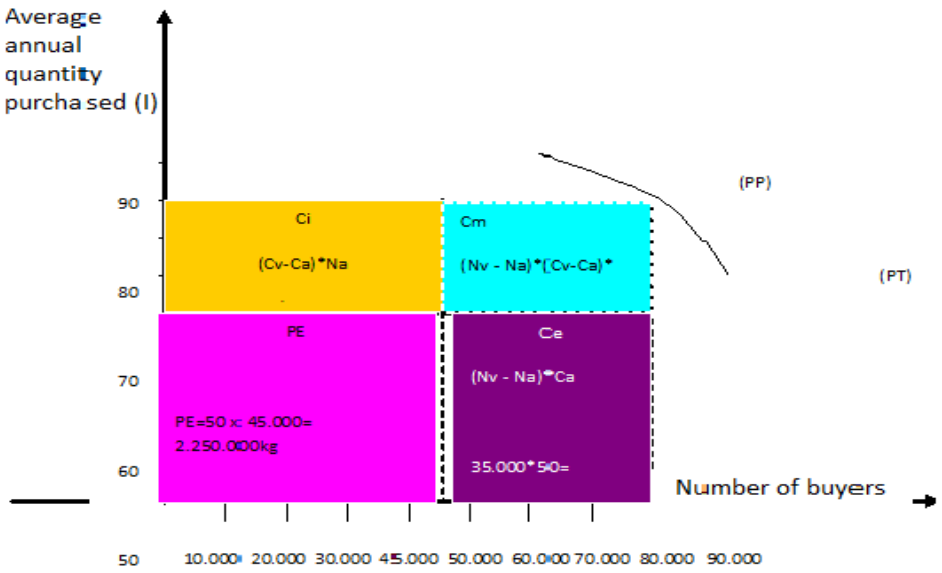

Legend

PE – the effective market
PP – the potential market
PT – the total market
Ce – the extensive way
Cm – the mixed way
Ci – the intensive way

The potential market size (PP) is:

PP = 80 x 80.000 = 6.400.000 kg

PE = 50 x 45.000 = 2.250.000 kg

ΔP = PP – PE = 6.400.000 – 2.250.000 = 4.150.000 kg *Development of PE up to PP

The extension of the actual market of the analyzed company from 2,250,000 kg to 6,400,000 kg could be achieved as follows:

extensively Ce ..... 50 x 35.000 = 1.750.000 kg
intensively Ci ..... 30 x 45.000 = 1.350.000 kg
by mixed way Cm ..... 30 x 35.000 = 1.050.000 kg
Total ..... 4.150.000 kg

Conclusions

The present paper "General and industrial marketing. Information support - basic elements and applicative studies "aims at forming skills in the field of Marketing. Starting from the general notions about marketing, presenting the basic elements in general and industrial marketing, marketing research, and developing a marketing plan, as well as analysing the specialized literature, we were able to identify the evolution of marketing from concept to characterization of the main features specific to marketing, and their integration with some of the most debated information in the marketing activity. We have presented the opinions of the specialists regarding the viability and its implications on the management, thus managing to achieve the proposed objectives. The paper also presents an applicative side, thus managing to complete the technical-economic knowledge necessary for a young specialist to cope with the new requirements arisen from the globalization.

BIBLIOGRAPHY

Anghel L., Florescu C., Zaharia ,,*Marketing – probleme, cazuri, teste,* Marketer, Ed. Expert, Bucureşti, 1994

Bruce A., Longton K(2003). ,,*Cum să gândim strategic?",* Ed. Teora, Bucureşti

Demetrescu M.C. .,*Metode de analiză în marketing*, Ed. Teora, Bucureşti,2004;

Fanlkener CliffBrowman K., *Elemente de strategie concurenţială*, Ed. Teora, Bucureşti,2004

Grama L., Bucur M. *Marketing General și Industrial-note de curs*,București, 2005, pag.9

Hart N., ,*Marketing Industrial,* Ed. Codecs, Bucureşti, 1982;

Kotler Ph., Armstrong G. (2004),,*Principiile marketingului, ediţia a treia*", Ed. Teora, Bucureşti, 2004;

Mathan P., *Manual de marketing strategic şi operaţional*, Ed. Teora, Bucureşti, 2004;

Niculescu E., *Marketing modern*, Ed. Polirom, Bucureşti, 2006;

Niculescu E.,*Marketing şi afaceri în economia modernă de piaţă*, Ed. Graphix, Iaşi, 1993;

Patriche D.,*Marketing industrial*, Editura Expert, Bucureşti, 1994;

Prutianu Ş.,*Marketing- Probleme, Teste, Comentarii*, Ed. Universităţii „Al. I. Cuza", Iaşi,1995;

Prutianu Ș., *Inteligenţa marketing,* Ed. Junimea, Iaşi, 1997;

Porter M.E., *Strategie concurenţială,* Ed. Teora, Bucureşti, 2003;

Pocinog G., *Ingineria industrială şi Marketing*, Editura ALL Bucureşti,1994;

Purcărea T., Valeriu I.F., *Marketing-Evoluţii-Experienţe- Dezvoltări conceptuale*, Ed. Expert, 2000

Sasu C., *Marketing, Editura Universităţii*, Al. I. Cuza" Iaşi,1995;

Spircu L, Calciu M., Spircu T,*Analiza datelor de marketing,* Editura ALL Bucureşti,1994;

Ura Bender P., Torok G.,*Secretele succesului în marketing*, Ed. Teora, Bucureşti, 2004;

Ştefănescu P.,*Bazele marketingului,* Bucureşti, 1995;

Watson RMarketing, Edinburgh, R. Cambers Ltd., 1988;

Watson R. Marketing., *Manual pentru cercetarea pieţelor de export*, Lumina Lex, Bucureşti, 1992;

Yvoule Men Marc Bruseau, *Marketing direct- curs practic*, Ed. Teora, Bucureşti, 2003.

www.academiaonline.ro

www.markmedia.ro

COST-BENEFIT ANALYSIS - MAIN INDICATOR FOR THE ELABORATION AND IMPLEMENTATION OF MANAGERIAL DECISIONS IN THE PRODUCTION OF ELECTRIC LIGHTING EQUIPMENT

Mihaela (Ștefan) Hint

PhD Student, "1 Decembrie 1918" University of Alba Iulia

Abstract: In view of identifying the trends of increased growth of the market of electrical lighting equipment and of orientation towards the "Eco friendly" behavior of the consumers, we consider this area of interest. The external environment represents real opportunities and challenges in this sector of activity. Being dictated by the laws of competition, the production of electric lighting equipment is very dynamic due to the main players in this field. That is why it is very important to analyze the main factors that have had influence on this field in the past and present, but also to evaluate their influence in the future. Knowing the characteristics and mutations involved in the structure of the external environment is a fundamental condition of the quantitative and qualitative satisfaction of a certain category of needs by a production entity operating in this field, needs that are constantly growing and diversifying, which must be the base for the development of a realistic, scientifically well-grounded strategy. As a dynamic, socio-economic system, this field of production takes from the external environment the resources it needs and introduces them in specific processes, from which result products or services that will be transferred to the same environment. The management of an economic entity aims at the efficiency of managerial decisions in order to reach the highest degree of productivity. In order to be able to appreciate the performance, an appropriate value system is needed, with which its specific objectives can be interpreted..

Keywords: cost, benefit, administration control, performance, decision

1.Research methodology. This paper intends to carry out a comprehensive analysis on the production cost-selling price ratio for the products through an empirical study within an economic entity producing electrical lighting equipment. In order to obtain an image regarding the production cost, we made a study of the theoretical aspects regarding the notion of cost, administration control, performance and managerial decision, respectively expenditure, continuing with the methods used to determine the costs in relation to the benefits obtained by presenting the information system of costs, the general methodology applied in its analysis. The practical applicability of our approach has been demonstrated by developing a cost-benefit analysis model using a statistical, mathematical method. Thus, we consider that we will achieve the proposed objectives of increasing the efficiency of the economic activity in the field by following the benefits brought by using the domination strategy through the cost-benefit relationship. The validity of the information used can be said to be proven both by demonstrating the theoretical statements and by the solutions obtained to the concrete applications during this work..

2. Analysis of the specialized literature. Given the transformations occurring at all levels of economic life with the phenomenon of globalization, from the legislative environment to the implementation of new technologies, they have led to increased market competitiveness and have had a massive impact on the evolution of economic entities, because their performance means past, present and future. Generally speaking, the purpose of any economic activity is to provide benefits to those involved in it, but because of the major

changes mentioned, the viability of these interests can sometimes be called into question. The aim is to know the market, the ability to explain the economic phenomena and the changes caused by them in order to obtain and maximize the profit. The managers of the economic entities must have a full understanding of the whole activity, thus leading to optimal results in the best possible circumstances. In the lighting equipment manufacturing industry, the launch of new products on the market does not guarantee a success if we do not analyze all the elements of the investment efficiently. "Because no one is operating in isolation from other business entities and the same market rules apply to everyone before launching something new, it would be good to evaluate the costs and benefits that could result from a new business, have a rough picture of the benefits and at the same time be able to plan additional steps in business. Cost-benefit analysis is one of the analyzes that must be done in this process to make the right business decision. ” Demartini (2014) divided the theories of organizational control into four categories: economic, sociological, psychological and behavioral. The control strategy represents the different ways in which the management control systems can support valuable strategic roles. Management control is defined as "the set of processes by which managers ensure that resources are obtained and used efficiently, effectively and appropriately, according to the organization's objectives, and the actions are carried out within the defined strategy". Later (2013), the notion of management control was supplemented with the inclusion of performance. A. Braganza, H. Stebbings and Th. Ngosi (2013, p. 443, Wernerfelt, 1984, Peteraf, 1993, Hart, 1994).[1] The performance of an economic entity cannot be analyzed only from the point of view of the "operating result" or by "increasing the net book value", because the profit is the result of all the events that led to its achievement. So when it comes to performance, we need to consider all the links in this chain of events. (C.Alazard, S.Separi, 19981998; A. Burlaud, C. Simon, 1997; M. Niculescu, G.Lavalette, 1999) associate the term performance as "a stable balance between efficiency and effectiveness". According to the authors (Albu & Albu, 2005), performance represents everything that leads to the achievement of strategic objectives in an organization and leads to the creation of wealth and value for it. For the management of the economic entities we consider it very important to know both the costs and the prices, for a viable analysis regarding its activity and the decisions to go further knowing the level of competitiveness in relation to its economic environment, having as main support a comparative analysis. If we analyze the concept of benchmarking we can deduce that an economic entity can be productive and at the same time not be efficient in relation to the market. P. Lorino (1995), appreciates the performance as follows: "Performance for an enterprise represents what contributes to the improvement of the value-cost couple, and not only what contributes to the decrease of the cost or the increase of the value". “The purpose of the CBA (Cost-benefit analysis) analysis is to reach the conclusion which option will result in the best (optimal) cost-benefit ratio. This is also true for solving the problem related to opportunity costs, which represent lost benefits that will come if the choice between the two options must be made so that the lost benefit is reduced, respectively the chosen alternative brings more benefits to the new business project".

3. Materials and methods of analysis

3.1. Specificity of the lighting market. As the main feature of the production of electric lighting equipment, this field is characterized by the diversity of the manufacturing processes of the products on the one hand, and another feature worth mentioning is the highly diversified market to which these products are addressed. In this field of activity, the sale of products is aimed both at the niche markets and at the mass markets. ***Niche markets*** are characterized by: specific products; small quantities of products; high capital gains on these types of products; inconsistency in sales; reduced competition; requires expensive

[1] Braganza, A., Stebbings, H., Ngosi, Th., *The case of customer recruitment processes:Dynamic evolution of customer relationship management resource networks, Journal of Marketing Management*, 2013, Vol. 29, Nr. 3–4, pp.439–466

certifications; high personnel specializations; low stocks; costly marketing; problems in stock and personnel management; high delivery times; very expensive manufacturing preparation / per product. ***Mass markets*** have the following characteristics: consumer products; large quantities of products; small capital gains on products; constant sales; high market competition; does not require special certifications; low or medium staff specialization; large stocks of products; lower marketing costs; the possibility of sizing stocks; supplies from stocks.

3.2. Analysis of the evolution of production costs and sales prices over a three-year period within a lighting production entity. Material costs and sale prices for the main products made and marketed by SC. Electromax SRL in 2016-2018 are presented in figure no. 1. Variations in costs are seen for each product, the cause of these variations being the purchase price of the raw material. Figure 1 shows a diagram of the sale prices and material costs for the year 2018 for each product out of the 45 products presented in the previous table. It can be seen that for the last two products the material costs were higher than the selling price, which is possible through a policy of the economic entity to promote the products on the market. The benefit-material cost ratios for each of the 45 products were also calculated. Thus it can be known for each category of products the benefit brought by each leu consumed for the materials needed to produce the respective category.

Figure no.1 Variation of costs in relation to the selling price

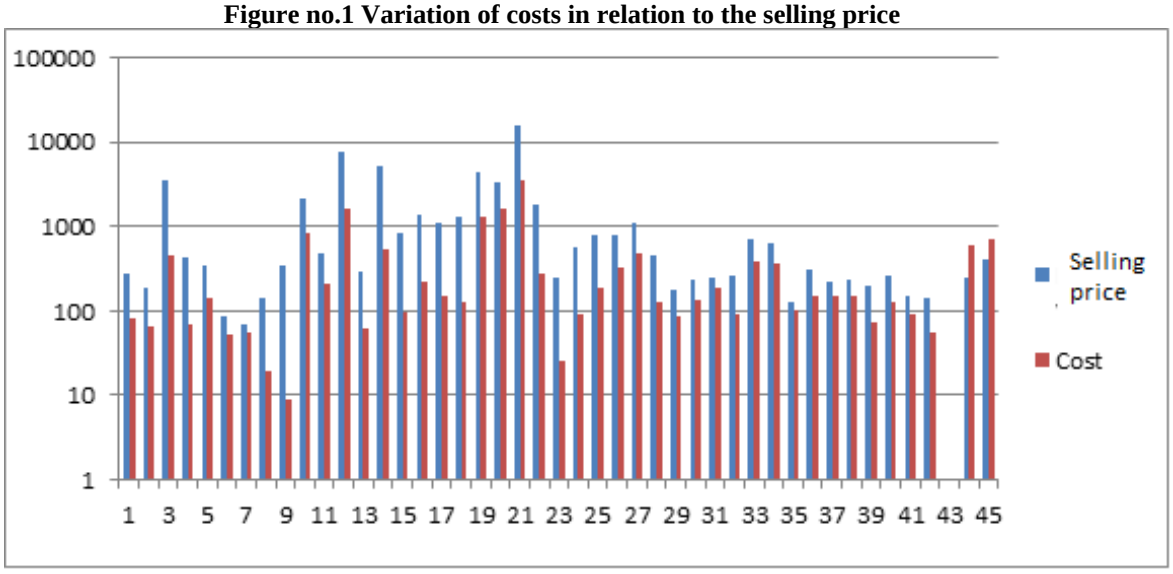

Source: own systematization according to the data provided by SC Electromax SRL

From the analysis of figure no. 1 it can be observed that both the material costs and the selling price have varied from year to year for each product. Figure 3 illustrates graphically the variation of the material costs and the price for the product "Stradal PROTON S". To study the trend of these values in 2019 it is necessary to identify the functions that best approximate the history of these values. The approximation can be done by polynomial functions, the most commonly used being the interpolation by polynomials of degree 1. The form of the polynomials is determined based on the theory of least squares. According to this theory, one equation is written for each known value in history. For example, we consider that the production cost graph is approximated by the function f (x) having in the abscissa the year and in the ordinate the value of the costs. Considering the function f (x) of the form f (x) = ax + b and considering the cost history of the last years in table no 1:

Tabel.nr.1. Cost history for PROTON S

Product	Year	x (year)	f (x)
Stradal PROTON S	2016	1	4027,12

	2017	2	4 86,82
	2018	3	3 72,37

Source: own systematization according to the data provided by SC Electromax SRL

the following equations can be written based on the cost history of the last years:

$$f(1) = a * 1 + b = 427{,}12$$
$$f(2) = a * 2 + b = 486{,}82$$
$$f(3) = a * 3 + b = 372{,}37$$

Since in most cases the function cannot pass exactly through the points known in the history but only to make an approximation, the differences between the function and the known values in the history will have very small values, denoted by v, and to obtain the parameters a and b what define the function f (x), the system of equations used will be of the following form:

$$a * 1 + b - 427{,}12 = v_1$$
$$a * 2 + b - 486{,}82 = v_2$$
$$a * 3 + b - 372{,}37 = v_3$$

The system is solved provided that $v_1^2 + v_2^2 + v_3^2 = minim$

Thus, the following expression will be formed :

$$E(a,b) = (a * 1 + b - 427{,}12)^2 + (a * 2 + b - 486{,}82)^2 + (a * 3 + b - 372{,}37)^2 = minim$$

The minimum of this expression is achieved when the partial derivatives in relation to variables a and b are zero:

$$\frac{\partial E}{\partial a} = 0$$

$$\frac{\partial E}{\partial b} = 0$$

Following the derivations, the following system is obtained:

$$\begin{cases} 14a + 6b - 2517{,}87 = 0 \\ 6a + 3b - 1286{,}31 = 0 \end{cases}$$

The solutions of the system are $a = -27{,}375$ and $b = 483{,}52$

For the estimation after the first three years of the material costs for the chosen product, that is to say in the next year, the 4th, the following expression will be used:

$$f(4) = a * 4 + b = -27{,}375 * 4 + 483{,}52 = 374{,}02$$

In this way, forecasts regarding the evolution of costs or prices over the next year can be made. This is how the price change trend was determined.

Fig.nr.2. Variation of material costs and price for the product "Stradal PROTON S"

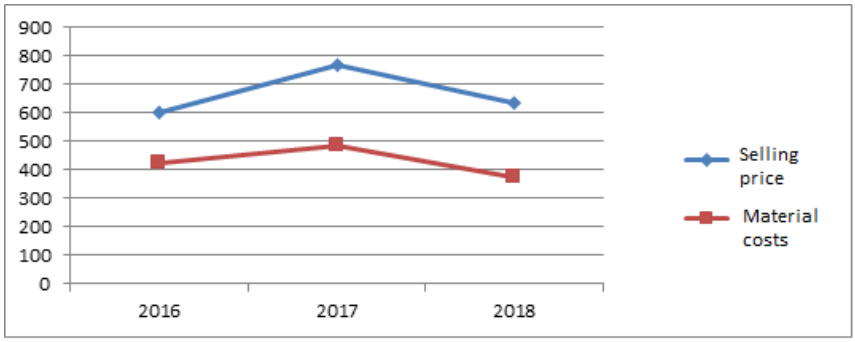

Source: own systematization

3.3. Methods of analysis. Calculation of the probable volume of an order.

3.3.1. Calculation of the probable volume of an order. It is important for each customer to analyze not only the likelihood of an order occurring but also the likely volume of an order for each type of product. The most used form of estimation is based on an average volume of past orders.

$$No_{average} = \frac{Total\ numer\ of\ products\ ordered}{Number\ of\ orders}$$

For the situation described in fig. 2, with reference to the product category "Display line III", the average number of products ordered on a single order is:

$$No_{average} = \frac{34 + 35 + 6 + 10 + 8 + 10}{6} = 17{,}1667\ \ products/order$$

The average number of products on order is not enough to characterize a customer's history and to issue future expectations from that customer. For example, the following relationships show that there is the possibility for two different customers to be characterized by the same average number of products per order, but we cannot have the same expectations from them in the future.

$$No_{average}^{Client\ A} = \frac{22 + 25 + 23 + 21 + 24}{5} = 23\ \ products/order$$

$$No_{average}^{Client\ B} = \frac{10 + 28 + 13 + 37 + 27}{5} = 23\ \ products/order$$

As noted, customer B varies widely from one order to another in the number of products requested. Although in the long run the same average number of products is obtained on an order as in customer A, however the orders of customer B are much more unpredictable in volume (sometimes ordering much, sometimes less). For this reason, in the analysis performed on the existing data we must also take into account the indicator "standard deviation".

$$s = \pm\sqrt{\frac{\sum_{i=1}^{N}\left(x_i - No_{average}\right)^2}{N-1}}$$

In which N represents the total number of orders

x_i represents the number of products ordered on order ***i***

Table no. 2. The "standard deviation" indicator

Number of the order	*Client A*		*Client B*	
	x	$No_{average}$ $\left(x_i - No_{average}\right)^2$	x	$No_{average}$ $\left(x_i - No_{average}\right)^2$
1	22	2	23	10	1
2	25	2		48	2			169	
								25	

3	3^2		0	3^1		100
4	1^2		4	7^3		196
5	4^2		1	7^2		16
$\sum$			10			506

Source: own calculations

$$s^A = \pm\sqrt{\frac{10}{5-1}} = \pm 1{,}58 \qquad s^B = \pm\sqrt{\frac{506}{5-1}} = \pm 11{,}25$$

The standard deviation expresses the degree of inhomogeneity of the values in the string. A high value of this indicator expresses that the string is very inhomogeneous, with very large oscillations of the numbers. A small value of this indicator expresses very small fluctuations on the values in the string, so we can speak of a higher degree of confidence that in the future the volume of orders will be relatively constant.

Rgerding the two exemplified clients, we can say that:

- we estimate from customer A that the next order is 23 ± 1.58 products
- we estimate from customer B that the next order will be 23 ± 11.25 products

Calculating the average and standard deviation for a range of values can be done very easily using the following functions in the Excel library:

=AVERAGE(the block of cells)

=STDEV(the block of cells)

The AVERAGE function generates the average of the values in the cell block, and the STDEV function determines the standard deviation of the values in the cell block.

Another important function in the computer simulation of the volume forecasted for an order is:

=RANDBETWEEN(lower limit; upper limit)

This function generates random numbers within a range defined by the two limits. In the case studied, the two limits can be calculated as follows:

$$Lower\ limit\ =\ average\ number - standard\ deviation$$
$$Upper\ limit\ =\ average\ number + standard\ deviation$$

Figure no.2 The forecast volume for an order on the example of three products

Product	Year	Tripol Sistem Energy SRL												History		Prognosis number of products per order
		January	February	March	April	May	June	July	August	September	October	November	December	Average of products per order	Standard deviation	
DISPLAY LINE III	2018													17,17	13,51	23
	2017				34	35						6				
	2016					10				8			10			
Stradal PROTON S	2018													11,60	5,41	8
	2017			9							7					
	2016				20	14		8								
Topaz	2018													15,75	11,53	14
	2017															
	2016		10			29				3		21				

Source: own systematization

The formulas introduced in P4, Q4 and R4 respectively and then copied on down columns were:

P4 =AVERAGE(D4:O6)
Q4 =STDEV(D4:O6)
R4 =RANDBETWEEN(P4-Q4;P4+Q4)

It is noteworthy that the values generated as a forecast in column R may be different from what is seen in figure no.2. These values are generated randomly, within the set limits. By pressing the F9 key other values are automatically generated (simulated) in the worksheet.

3.3.2. Simulation of product sales in the next 12 months

For any economic entity, a forecast of costs, sales and benefits is very important. The model presented below makes such a forecast. The costs referred to in the model are the material costs without including variable costs and personnel costs.An Excel calculation template was created in which data from the history of each client's relationships can be entered. The data entered in the template is from the history of the orders made by Elprest SRL, but the data of other customers can be easily replaced in the template.The template is presented in fig.3.20 and integrates all the aspects presented previously in this report. The following formulas have been introduced:

R3 =COUNT(F3:Q5)

The role of this formula is to count how many times there have been orders in the months that have passed. Block F3: Q5 contains the order history of the last 3 years (36 months)

S3 =R3/36

The formula calculates the likelihood of an order to occur. Probability takes into account over a long period of time, namely 36 months.

T3 =IF(R3=0;0;AVERAGE(F3:Q5))

The formula calculates the average number of ordered products. The formula also uses the IF function that tests whether R3 = 0 i.e. if there were orders in the product. If there were no orders from the respective product, then the T3 cell automatically receives the value 0. Otherwise, the T3 cell receives the value of the average number of ordered products.

U3 =IF(R3=0;0;STDEV(F3:Q5))

The formula calculates the standard deviation. In this case, the IF function also tests whether there were any commands. If there were no commands, then U3 automatically gets the value 0.

V3 =FORECAST(2019;D3:D5;C3:C5)
W3 =FORECAST(2019;E3:E5;C3:C5)

The formulas calculate the tendency to change the price, respectively the cost per product.

X3 =V3-W3

The formula calculates the benefit on a product as the difference between price and cost.

The value from Y3 is entered by the operator and represents the number of orders expected from the respective product from the customer.

Z3 =1-BINOMDIST(Y3-1;12;S3;TRUE)

The formula determines the probability that during the 12 months a number of orders will be made at least equal to the expected number of orders.

AA3 =RANDBETWEEN(T3-U3;T3+U3)

The formula simulates the possible volume of an order. At the base of the simulation there is the generation of random numbers within the range determined by the average number of products on the order to which the standard deviation is decreased, respectively added.

AB3 =Y3*Z3*AA3*V3

Calculates the total price obtained from the sale of the respective product to the customer. The price is given by

$$Price = number\ of\ orders\ expected \times probability\ of\ execution \times x\ the\ simulated\ volume\ of\ the\ order \times estimated\ price\ per\ piece$$

AC3 =Y3*Z3*AA3*W3

Calculates the total material cost obtained from the sale of the respective product to the customer. The cost is given by

$$Cost = number\ of\ orders\ expected \times probability\ of\ fulfillment \times x\ simulated\ volume\ of\ order \times estimated\ cost\ per\ piece$$

AD3 =AB3-AC3

The formula calculates the total estimated benefit for that product. The benefit is calculated as the difference between the estimated price and the estimated cost. The formulas in block R3: AD3 will be copied down on the column next to each product. The operator can thus obtain a simulation of the sales relations with a customer for the next 12 months..

Conclusions

The effective approach of a target market and the successful maintenance on the market can only be achieved effectively based on a realistic and well-founded management strategy. In order to know the cost of a long-term activity, we need, in addition to knowing the costs, a thought to reach the cost-benefit couple. The paper presents the evolution of material costs and selling prices over a period of three years within an entity producing luminaires, and their approximation was achieved using the method of least squares by polynomial functions, methods of calculation and analysis of relevant costs for measuring the performances of economic entities. An optimal forecast of the number of orders expected (how many orders are expected per year) from a customer regarding a product can be made taking into account the maximum reached by the curves "Total price", "Total cost" and "Total profit" for the respective product category. For example (fig, 2), on the studied case of the client Elprest SRL and with reference to the Display Line III product, it can be observed that the optimal number of expectations is on 6-7 orders per year. Even if a larger number of orders per year (for example 11-12 orders) would be expected, the probability of them happening is very small, and this will affect the forecast in such a hypothesis. The calculation was made by constantly considering the number of pieces (34) per order. Once the optimum values for the “Number of expected orders” have been set, figure 2. one can obtain estimated values of the price, cost and benefit, calculated for the next 12 months for each product category. These summed values give a total value and an overview of the order-sales scenario forecast for Elprest SRL. On the model presented, estimates can be made in relation to each customer of the Electromax entity. In this way, on a mathematical basis, the forecasts and decisions taken in the management of the company are much closer to reality. As future prospects of the present research topic, we consider the development of an econometric model that quantifies and highlights the cost-benefit relationship on products, but also the likelihood of customer

orders being placed, with which we can identify the categories of markets and products with the most high profitability.

BIBLIOGRAPHY

Achim, M. (2010), „*Analiză economico-financiară*‖, Ed. Risoprint, Cluj-Napoca

Alazard C., Separi S., 2001, Controle de gestion, Editura Dunod, Paris

Albu N., Albu C., *Instrumente de management al performanței, Vol. II., Control de gestiune*, Editura Economică București, 2003,pag. 12

Antony R., Govindarajan V., 2007, *Management Control Systems, Chicago*, Mc-Graw-Hill IR WIN

Braganza, A., Stebbings, H., Ngosi, Th., *The case of customer recruitment processes:Dynamic evolution of customer relationship management resource networks, Journal of Marketing Management*, 2013, Vol. 29, Nr. 3–4, pp.439–466

Briciu S., Contabilitate managerială. Aspecte teoretice și practice, Editura Economică, București 2006, pag.9.

Briciu S., Contabilitate managerială.Aspecte teoretice și practice, Editura Economică București, 2006.

Briciu S., Căpușneanu S.,, ROF L.M.,, Topor D.I., *Contabilitatea și Controlul de gestiune, instrumente pentru evaluarea performanței entității*, Editura Aertenitas, Alba Iulia, 2010, op. cit., pag 28, 34.

Bourgoingon A. (2000), „*Performance et controle de gestion*‖*, Encyclopedie de Comptabilite*,

Champan C.S., *Controlling Strategy, Management Accounting and Performance Measurement*, Hardcover – 9 Jun 2005

Debiens, J. (1988), „*Comment augmenter la productivité dans le secteur public", Revue de gestion*

Demartini, C., *Performance Management Systems, Contributions to Management Science*, © Springer-Verlag Berlin Heidelberg, 2014, 215

Garriga E, Mele D. (2004), ―*Corporate Social Responsibility Theories: Mapping the Territory*‖*,* Journal of Business Ethics 53, p. 51-71.

Gervais, M., *Contrôle de gestion*- 8 éd.. Paris:Ed. ECONOMICA, 2005, 774 p

Griffith A., Bhutto K. (2009), „*Better environmental performance: A framework for integrated management systems (IMS)*‖*, Management of Environmental Quality*: An International Journal Vol. 20 No. 5, p. 566-580

Grosanu A., *Calculația costurilor pe centre de profit*, Editura Irecson, București 2010

Hoffman D. (2006), ―*Getting to world-class supply chain measurement*‖*, Supply Chain Management Review*, Vol. 10 No. 7, p. 18-24.

Jean-Francois H. (2006), ―*Organizational culture and performance measurement systems, Accounting*, Organizations and Society, nr. 31.

I.Ionescu, C. Iacob (2015), *Control de gestiune-abordare în context European și international*,Editura Universitaria Craiova, 2015

Niculescu M., Op. Cit., pag.38

M.,Ștefan *Performance analysis methods within manufacturing companies ans their role in managerial decision*, http://old.upm.ro/cci/CCI-05, pag. 336-338

N.,Tabără, S.,Briciu, *Actualități și perspective în contabilitate și control de gestiune*, Editura TipoMoldova, Iși, 2012

I.D. Topor, , *Noi dimensiuni ale informației de tip cost aferente procesului decizional în industria de vinificație*, Editura Universitară București, 2014, pag.160, 164, 166

https://www.business-academy.ro/analiza-cost-beneficiu

THE ROMANIAN FAMILY BETWEEN TRADITIONS AND POSTMODERNISM

Filip Vasile

PhD Student, "Aurel Vlaicu" University of Arad

Abstract: In this work, we want to address a traditional and family problem of postmodernist societies. The importance is necessary for the works while it is familiar in favor of the oldest time in the nucleus of societies. In recent years, with the French Revolution and the Second Vatican Council, a series of changes in society have taken place, which also affect the family. In Romania there are no situations of identification and orientation. On the one hand, there is a country with a change of sexual orientation in Europe, and on the one hand, the preservation of the traditional family, of Christian origin, when a man and a woman was be created. In this case, we cannot propose their approach while we have to offer them demarcation lines and to help them tell the traditional family and redefine their family from the divine perspective. The works are in the field of social sciences.

Keywords: family, traditional family, postmodernism, Christianity, new sexual orientations

Introducere

În ultimii ani în România au avut loc o serie de dezbateri legate de familia tradițională, definită ca fiind familia creștină și familia pe care o numim postmodernă, caracterizată de concepțiile postmoderne asupra familiei. Familia tradițională este cunoscută ca fiind compusă dintr-un bărbat și o femeie, pe când familia postmodernă permite și persoanelor de același sex să formeze o familia. În România încă nu a fost legalizată homosexualitatea, dar întrucât au apărut o serie de dezbateri legate de acest subiect, vom trata în această lucrare tocmai problema aceasta. În prima parte a lucrării vom vorbi despre familia tradițională și rădăcinile ei, în a doua parte vom vorbi despre concepțiile Postmoderne cu privire la familia, iar în a treia parte vom vorbi despre încercările din România de a păstra familia tradițională, urmând ca în ultima parte să vorbim despre modul ideal în care poate funcționa familia și că viața heterosexuală este net superioară vieții homosexuale.

1. Familia tradițională

Familia tradițională pretinde a avea rădăcinile în Scriptură. Biblia începe cu o familie, din punct de vedere biologic, indicând-o drept contextual social esential al vieții umane și mijlocul principal de comunicare a lui Dumnezeu cu ființa umană.[1] Încă din primul capitol al Genezei este menționat faptul că Dumnezeu a creat pe om din țărâna pământului, parte bărbătească și parte femeiască (Geneza 1:27). Prin urmare, sexualitatea noastră este creată de către Dumnezeu. Tot în contextul creației apare și întemeierea primei familii de către Dumnezeu. „De aceea va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa și se va lipi de nevasta sa și se vor face un singur trup" (Geneza 2:24). Prima familia, Adam și Eva, sunt prototipul soțului și al soției, uniți în căsnicie într-un singur trup.[2] Prin urmare, familia tradițională sau familia creștină așa cum se pretinde a fi, se bazează pe principiul biblic al creației și constă între un bărbat și o femeie. Dacă urmărim paginile biblice, vom vedea că Dumnezeu întotdeauna a condamnat homosexualitatea sau practicile sexuale în afara acestor standarde (Proverbele 5:18-19; Matei 5:28; Matei 19:6). Biblia încurajează și consideră viața de familie ca fiind o

[1] Leland Ryken, James C. Wilhoit și Tremper Longman III, Edits., *Dicționarul de imagini și simboluri biblice, Oexplorare enciclopedică a imaginilor, a simbolurilor, a motivelor, a metaforelor, a figurilor de stil și a tiparelor literare din Biblie*, Oradea, Casa Cărții, 2011, p. 316.
[2] Ryken, *Dicționarul de imagini și simboluri biblice*, p. 316.

binecuvântare. Sunt cunoscute o serie de familii care pot fi considerate model, familia lui Noe, Avraam, Isaac, Iacov și altele.

Funcționalitatea vieții de familie se bazează pe originea ei și pe directivele pe care Dumnezeu le dă familiei. Bărbatul este capul, prim responsabil pentru bunul mers al familiei. El are datoria de a-și iubi soția și de a purta grijă de toate nevoile familiei, de la lucrurile materiale până la cele educaționale și spirituale. Soția are datoria de a fi supusă soțului ei din dragoste și de a lucra împreună cu el la bunul mers al familiei.

2. Familia postmodernistă

Familia în perioada postmodernismului trece printr-o perioadă de criză datorită noilor libertăți sexuale la care s-a ajuns. În prezent există practici sexuale în afara căsătoriei, adulter, homosexuali și alte practici care din punct de vedere tradițional sunt condamnate.

Unii consideră că rădăcinile modernismului se găsesc încă din secolul a XII-lea și al XIII-lea, Dante și Toma din Aquin fiind precursori ai modernismului.[1] Renașterea și Reforma protestantă au facilitat dezvoltarea modernismului, iar căderea Constantinopolului și descoperirea Americii sunt considerate ca fiind momentul de început al modernismului.[2] În urma Revoluției Franceze (1789-1799 d.Hr.), familia a început să intre într-un oarecare declin datorită loviturii date bisericii. În această perioadă au fost închise biserici, martirizați preoți, au fost arse Biblii, iar moralitatea creștină a fost periclitată. Iluminismul avea să ducă la statul autonom laic,[3] lucru care afectează și familia. „De la acest eveniment libertatea sexuală a început să capete noi proporții. Treptat, această revoluție sexuală s-a intensificat, iar după anii ’60 a devenit o adevărată industrie. Punctul de cotitură al absorbirii religiei în democrație este Conciliul de la Vatican II, moment în care religia încetează să mai fie instituționalizarea unui adevăr obiectiv căruia oamenii trebuie să se supună.[4] Intelectualii secolului XX caută să elibereze relațiile sexuale de orice obligație și semnificație socială, contractuală și morală, astfel încât atunci când luăm decizii să conteze doar dorința sexuală brută în sine.[5] Fiind facilitată și de mass-media și mijloacele de comunicare moderne, sexualitatea a ajuns să fie pusă în centrul societății. Din moment ce este un instinct foarte puternic al omului societatea a hotărât să îl exploateze la maxim. Marea pierdere se datorează încercării de eliberare a omenirii de credința în Dumnezeu, iar moralitatea devine relativă și în afara oricărei norme absolute. Pentru că adevărul în postmodernism este relativ, etica este și ea relativă.[6] În felul acesta, este dat un atac direct asupra moralității creștine, care are noțiunea de păcat și de vină.[7] Așa cum subliniază Ioan Ică Jr. „omul modern nu mai recunoaște nici harul divin, nici ordinea cosmică și nici legea lui Dumnezeu, ci voința omului ia locul binelui natural și supranatural”.[8] Ca rezultat al acestor schimbări, „omul se substituie Dumnezeirii în centrul universului moral și strădania lui devine pretenția de a se mântui prin sine însuși stăpânind natura”.[9] Omul modern pierde sentimentul transcendenței și al întrupării. Pierderea sentimentului transcendenței lasă pe om în lume singur și fără sens și introduce anarhia în înțelegerea lumii. Pierderea sentimentului Întrupării răpește omului așteptarea sfârșitului, îl desface din rostul lui și îl orientează înfăptuirea asupra îmbunătățirii vieții de aici.[10] Armand

[1] Mircea Vulcănescu, *Creștinismul în lumea modernă,* în Ioan I. Ică jr., Germano Marani, *Gândirea Socială a Bisericii: fundamnete, documente, analize, perspective*, Sibiu, DEISIS, 2002, p. 80.
[2] Vulcănescu, *Creștinismul în lumea modernă*, p. 80.
[3] Ioan Ică jr. *Biserică, societate, gândire în Răsărit, în Occident și în Europa de azi,* în Ioan I. Ică jr., Germano Marani, Gândirea Socială a Bisericii: fundamnete, documente, analize, perspective, Sibiu, DEISIS, 2002, p. 30.
[4] Pierre Manent, *O filosofie politică pentru cetățean*, în Radu Carp. *Dumnezeu la Bruxeles, Religia în spațiul public European*, Cluj-Napoca, Eikon, 2009, p. 42-43.
[5] Theodore Dalrymple, Life at the Bottom: The Wordview That Makes the Underclass, în David Noebel, *Înțelegerea vremurilor. Cum ne afectează pe noi astăzi conflictul dintre principalele concepții despre lume și viață,* Oradea, Cartea Creștină, 2013, p. 201.
[6] Pentru un studio al eticii în post modernism recomandăm David A. Noebel, *Înțelegerea vremurilor*, p. 197-201.
[7] Robert J. Priest, *Antropologia culturală, păcatul și misionarul,* în D. A. Carson și John D. Woodbridge, Ed., *Dumnezeu și cultura.* Eseuri scrise în memorial lui Carl F. H. Henry, Oradea, Casa Cărții, 2006, p. 114-115.
[8] Ică, *Biserică, societate, gândire,* p. 34.
[9] Vulcănescu, *Creștinismul în lumea modernă*, p. 82.
[10] Vulcănescu, *Creștinismul în lumea modernă*, p. 84.

M. Nichori spune că ”societatea noastră a respins standardele iudeo-creștine de moralitate și odată cu această respingere totul a devenit relativ. Părerea unuia este la fel de corectă ca a altuia. Nu mai există percepte morale clar definite. Am ajuns treptat să recunoaștem la nivel de societate drept comportament acceptabil și normal infidelitatea, homosexualitatea, adulterul, pornografia, sadismul și violența. Limitele dintre comportamentul corect și incorect s-au estompat, rezultatul fiind confuzia.[1] Așa s-a ajuns ca societatea să permită noi orientări sexuale și familii formate din persoane de același sex, afectând familia creștină într-un mod negativ. Astăzi există persoane care consideră că identitatea sexuală a lor nu este aceeași cu care s-a născut și apelează la mijloace de schimbare a identității. „Uneori identitatea sexuală este în conflict cu identitatea de gen: unii oameni simt în interiorul lor că sunt diferiți de înfățișarea lor exterioară și chiar pot chiar să își schimbe înfățișarea exterioară. Astfel că avem traverstiți, care își schimbă înfățișarea exterioară îmbrăcându-se ca sexul opus, sau transsexuali, care doresc să-și schimbe înfățișarea prin injecții hormonale și operații chirurgicale”.[2] În felul acesta s-a ajuns la o răsturnare a valorilor molare, iar familia care altădată era normală, acum este pusă sub presiune.

Dacă până la această revoluție sexuală, nu se putea vorbi deschis despre sexualitate și părea ceva rușinos și nepotrivit de discutat despre el, din acest moment se poate vorbi liber și fără nici o sfială. În felul acesta s-a ajuns, după cum spune Nicholi, ca „în anii ´90 se discută peste tot și pe față despre sexualitate. Am analizat-o cu toate instrumentele științei și tehnologiei moderne. Știm foarte multe despre sex. Am acumulat un bagaj impresionant de cunoștințe despre anatomia, fiziologia, neurologia, endocrinologia, biochimia, patologia, genetica, sociologia și psihologia sexualității umane. Pentru prima dată în istorie, sexualitatea umană este studiată la toate nivelele de dezvoltare, de la naștere până la bătrânețe”.[3] Dacă Nicholi spune acest lucru despre anii ’90 ce să mai spunem noi despre anul 2019 când despre sexualitate se vorbește pretutindeni. De la simple discuții până la acte înfăptuite. În zilele noastre sexualitatea este promovată prin toate mijloacele, modeling, filme, emisiuni, reviste, reclame, jurnale, cărți, ziare, muzică, artă etc. Fără îndoială, nu se mai poate sta departe de acest subiect. Mai mult, dacă în România, înainte de anul 1989 familia era un pion de bază al societății, odată cu democratizarea României se copiază tot mai mult stilul de viață european. Pe de o parte acest stil este bun, dar în același timp trebuie să primim acest stil de viață cu discernământ. În România, mișcarea LGBT a prins proporții mari prin o serie de activiști. Remus Cernea, care este recunoscut ca fiind un susținător înverșunat a acestei mișcări și care este un adept al separării religiei de stat, a propus în 2014 legalizarea căsătoriilor indiferent de sexul partenerilor. Propunerea a fost respinsă fără echivoc, dar a stârnit o serie de discuții în mass-media.

Promovarea acestei libertăți și schimbări nu ajută societatea, ci mai degrabă o distruge. Helena Deutsch crede că noua libertate sexuală nu a reușit să își îndeplinească promisiunile. Ea afirmă că tinerii prinși în mrejele noii libertăți sexuale suferă de frustrare emoțională și de o oarecare amorțeală în urma așa-numitei excitații sexuale libere și nelimitate, și că eterna căutare de noi metode pentru amplificarea plăcerii arată clar că libertatea sexuală a adolescenților nu asigură elementul extatic inerent.[4] Analizând această libertate sexuală în care a ajuns omenirea, Armand Nicholi spune:

> Mulți dintre cei care au lucrat îndeaproape cu tinerii în ultimul deceniu au observat că noua libertate sexuală nu a dus în nici un caz mai multă plăcere, libertate și deschidere, relații mai împlinite între sexe sau eliberare de inhibițiile înăbușitoare. Dimpotrivă, experiența clinică dovedește că noua permisivitate a dus adesea la relații superficiale, la scăderea valorii de sine, la sentimentul de inutilitate, la epidemii de boli venerice și la o creștere rapidă a sarcinilor nedorite.[5]

---

[1] Armand M. Nicholi Jr., *Sexualitatea umană: O perspectivă psihiatrică și biblică,* în D. A. Carson și John D. Woodbridge, Ed., *Dumnezeu și cultura*. Eseuri scrise în memorial lui Carl F. H. Henry, Oradea, Casa Cărții, 2006, p. 394.
[2] Nicholi, S*exualitatea umană,* p. 380.
[3] Nicholi Jr., *Sexualitatea umană,* p. 380.
[4] Helena Deutsch, *Selected Problems of Adolescence*, în Nichori, *Sexualitatea umană,* p. 385.
[5] Nicholi, *Sexualitatea umană*, p. 386.

Ca rezultat al schimbărilor sexuale produse în ultimii au s-a ajuns la periclitarea familiei, dar nu numai a familiei, ci și întregii societăți. Sănătatea populație a ajuns să fie pusă în pericol. Într-adevăr, nicio societate nu a acordat vreodată un statut homosexualilor. Este o practică periculoasă nu doar din punct de vedere psihologic sau social, însă a devenit o amenințare epidemică pentru milioane de oameni și trebuie să ne protejăm societatea.[1] Dacă până în anul 1980 nu se știa de HIV, acum în America sunt mii de cazuri. Această boală se răspândește aproape cu exclusivitate între persoanele homosexuale, 90% din cazuri răspândindu-se astfel.[2] Dacă prin europenizare se crede acceptarea tuturor imoralităților sexuale din Europa, atunci ne-am ratat țelul. În același timp nu am vrea să se înțeleagă că suntem de acord cu tot ce se petrece în România din punct de vedere al raportului la sexualitate, ci mai degrabă susținem că România are nevoie de o redefinire a tot ce înseamnă sexualitate. Suntem de acord că România împărtășește credința creștină moștenită de mii de ani, dar problema în România nu este credința, ci trăirea în conformitate cu credința. Se vorbește mult că România este cea mai religioasă țară din Europa, dar tot ea, este una dintre cele mai corupte țări din Europa. De aceea, în continuare vom încerca să promovăm o familie bazată pe credința în Isus Hristos, o credință care transformă viața credincioșilor de la imoralitate la moralitate. Plecând de la această viață nouă în Hristos decurge și viața de familie. Dar înainte să vorbim despre acest lucru ne vom opri asupra câtorva încercări de păstrare a familiei tradiționale în România.

3. Încercăti de a menține familia tradițională

În România au avut loc câteva încercări de păstrare a familiei tradiționale. Pe de o parte, bisericile, indiferent de confesiune, încearcă o păstrare sau chiar o redefinire a familiei. Pe de altă parte, a fost întemeiată *„Coaliția pentru familia”,* având ca președinte pe Mihai Gheorghiu. Ea este o organizație nonpolitică și nonreligioasă care promovează familia tradițională și luptă împotriva avortului. În anul 2013 a cerut revizuirea a Constituției României în care este definită familia. Aceasta prevede modificarea articolului 48, aliniatul 1 în care familia este definită ca fiind întemeiată „între soți”, lucru care este interpretabil, cu sintagma „între un bărbat și o femeie”. Aceasta ar fi înlăturat orice fel de dubiu asupra căsătoriei, rămânând astfel întemeiată între un bărbat și o femeie. În 2016 a reușit să adune un număr de trei milioane de semnături cu acest scop. O altă încercare de rezistență față de schimbările din ultima vreme s-a produs în România în 6-7 octombrie 2018, când Coaliția pentru familie a reușit să ducă la capăt proiectul de modificare a constituției României. De precizat este că legea prevede deja o reglementare în Codul civil, articolul 277, în care este specificat că familia este întemeiată între un bărbat și o femeie. Inițiativa Coaliției pentru Familie prevede modificare constituției României, lucru care ar interzice prin lege căsătoria dintre persoanele de același sex. Codul civil poate fi modificat fără consultarea populației, pe când Constituția nu poate fi modificată decât printr-un referendum. Spre dezamăgirea unora, referendumul nu a fost validat deoarece a atins pragul de doar 21,1%. Printre motivele care au stat la atingerea acestui prag a fost mai degrabă politizarea referendumului, boicotarea lui de către unele partide politice și dezinformarea cetățenilor. Chiar dacă referendumul nu a fost validat, totuși populația României nu este recunoscută ca fiind susținătoare căsătoriilor LGBT.

Câștigătoarea Eurovisionului din România în anul 2019 a fost Ester Peony, dar cei mai mulți dintre cei care au privit acest concurs consideră că niciodată nu ar fi ieșit ea câștigătoare, dacă nu ar fi fost în juriu doi jurați gay. Aceștia ar fi depunctat-o pe Laura Bretan datorită susținerii referendumului pentru familia tradițională. Câștigătoare a „*Românii au talent”* și finalistă la „*America Got Talent”* în anul 2016 a fost de departe alegerea publicului. Dar, pentru că votul a fost de data aceasta doar valoare unui jurat, a fost aleasă Estera Peony. Reflectând la acest eveniment Răzvan Filip spune:

> În vest, Eurovision este o competiție cu mulți participanți din comunitatea LGBT. Aerul flamboaiant, culorile, spectatorii care călătoresc oriunde e competiția sunt în bună măsură gay și ar fi fost jalnic pentru România să o trimită în asemenea mediu pe adolescenta homofobă. Ce avea Laura

[1] Norman Geiser, *Etica Creștină: opțiuni și consecințe*, Oradea, Societatea Biblică din România, 2008, p. 321.
[2] Nicholi, *Sexualitatea umană,* p. 383.

> Bretan de transmis prin limbajul universal al muzicii, ca homosexualii să se întoarcă pe calea cea dreaptă a creștinătății? Nu mai spun că, în contextul activismului ei, și titlul melodiei ei („Dear Father") poate căpăta valențe bizare.[1]

Ca urmare a acestei deteriorări a concursului, Ungaria, care este o țară ce își propune revenirea la credința autentică, a hotărât să se retragă de la Eurovision. Motivul este că Eurovisionul a devenit prea înclinat spre promovarea mișcării LGBT. Oare nu așa ar trebui să procedeze și o țară ca România, din moment ce mulți consideră că Laura Bretan a fost depunctată tocmai pentru că a susținut Referendumul pentru familie?[2]

O alternativă pentru rezolvarea problemei dintre familia tradițională și familia în postmodernism a fost „parteneriatul civil". Acesta prevede un acord între două persoane necăsătorite, indiferent de sex, de a locui împreună și de a avea drepturi civile. Aceasta vine pe fondul încercărilor de a rezolva problemele concubinajului și a partenerilor de același sex. Evident, aceasta nu este o soluție pentru rezolvarea moralității din familie, drept pentru care a și fost respinsă de către Guvernul României. Acesta este mai degrabă un alt mod de a numi căsătoria și de a evita responsabilitățile care decurg în urma ei.

4. O viață nouă în Hristos: familia, o funie împletită în trei

După cum am văzut în prima parte a articolului, familia tradițională este compusă dintr-un bărbat și o femeie. Ea se întemeiază pe principiul creației, când Dumnezeu a creat partea bărbătească și partea femeiască. În partea aceasta a lucrării ne vom concentra asupra elementele care fac ca această familie să funcționeze. Este posibil ca cineva să își pună problema în felul următor: am credință că familia este compusă dintr-un bărbat și o femeie, dar am eșuat. Am ajuns să divorțez și să nu îmi găsesc împlinirea în familie, care este problema? Conform familia funcționează nu pe baza unor principii tradiționale, ci pe principiul vieții noi în Hristos. Eșecul în familie, datorându-se mai întâi eșecului relației cu Hristos, și din această viață decurgând și viața de familie. Un este suficient ca familia să fie compusă dintr-un bărbat și o fememie, lucrul acesta este bun, dar un suficient. Este nevoie ca această familia să trăiască și în conformitate cu principiile descrise în Scriptură pentru a reuși.

Întrucât familia tradițională din România își are originea în creștinism, trebuie să definim mai întâi ce înseamnă a fi creștin. Mircea Vulcănescu spune că termenul „creștin" este înțeles în două feluri. Pe de o parte, termenul „creștin" cuprinde pe toți cei care, cu vreun titlu oarecare, se reclamă (de la), sau se referă la Isus Hristos. Astfel, termenul se referă la toți cei care cred într-un oarecare fel în Isus. Pe de altă parte, termenul „creștin" cuprinde numai pe cei care mărturisesc credința în Isus și care trăiesc în conformitate cu această credință.[3] Din această mărturisire a credinței în Isus decurge întreaga viață a credinciosului. Potrivit Apostolului Pavel, Dacă este cineva în Hristos este o făptură nouă, cele vechi s-au dus, iată că toate lucrurile s-au făcut noi" (2Corinteni 5:17). Potrivit lui D. S. Dockery, vechi înseamnă tot ce este ființa noastră căzută în urma păcatului, iar nou este tot ce este ființa noastră înnoită de Hristos.[4] Astfel, în Hristos credincioșii se bucură de o viață deplin înnoită și eliberată de tot ce este imoral, pentru a trăi o viață holistică. Ba mai mult, el se bucură de libertatea față de păcat, o libertate ce înseamnă eliberarea lui de tot ce înseamnă stăpânire, de tirania păcatului și posibilitatea de a trăi o viață de moralitate.[5] Astfel, *noi nu mai dăm în stăpânirea păcatului mădulare noastre ca pe niște unelte ale nelegiuirii, ci dăm lui Dumnezeu mădularele noastre*

---

[1] Răzvan Filip, *M-am uitat la finala națională de Eurovision ca să văd cum pierd homofobii,* în https://www.vice.com/ro/article/j57ded/finala-nationala-de-eurovision-ca-sa-vad-cum-pierd-homofobii - accesat în 26/11/19.

[2] Laura Bretan și-a exprimat susținerea Referendumului într-un scurt filmuleț care a fost postat pe internet. Acest filmuleț se poate găsi aici: https://www.youtube.com/watch?v=o42JTxRTfdI – accesat în data de 04/12/19.

[3] Mircea Vulcănescu, *Creștinismul în lumea modernă,* în Ioan I. Ică jr., germano Marani, *Gândirea Socială a Bisericii: fundamnete, documente, analize, perspective*, Sibiu, DEISIS, 2002, p. 75-76.

[4] D. S. Dockery, *New Nature and Old Nature, în* Gerald F. Hawthorne et al., *Dictionary of Paul and His Letters A Compendium of Contemporary Biblical Scholarship*, Downers Grove, Illinois, Inter Varsity Press, 1994, p. 457.

[5] Adrian Lemeni, *Libertate și identitate în contextul ideologic al societății globalizate contemporane*, în Nelu Burcea, Ed., *Jurnalul Libertății de Conștiință*, București, Editura Universitară, 2013 p. 64.

ca pe niște unelte ale neprihănirii (Romani 6:13). Căci *Roada Duhului este dragostea, bucuria, pacea, îndelunga răbdare, bunătatea, facerea de bine, credincioșia și înfrânarea poftelor* (Galateni 5:22-23).

Conform învățăturii biblice, din această viață nou decurge și viața de familia. Din momentul credinței și a pocăinței omul se bucură de o viață nou, o viață transformată de Hristos. Acest lucru presupune o renunțare la tot ce este rău și alipirea de tot ce este bine. Viața nouă fiind înnoită de Hristos și trăiește o viață de pace cu Dumnezeu și cu semenii. Pe planul central al experienței creștine stă dragostea lui Dumnezeu pentru făptură, pe planul uman stă iubirea de aproape a omului".[1]

Cum se împacă această nouă viață a credincioșilor cu homosexualitatea, sau ce zice Biblia despre ea, poate un om să fie și creștin și homosexual sau să trăiască în concubinaj? Este evident, din învățătura biblică homosexualitatea și concubinajul nu își au locul în viața nouă a creștinului. Încă din Vechiul Testament până în Noul Testament și chiar tradiția creștină homosexualitate și relațiile sexuale în afara căsătoriei au fost condamnate și nu poate o persoană să fie creștină și homosexuală sau să trăiască în concubinaj în același timp. În Vechiul Testament avem cetățile Sodoma și Gomora care au fost distruse de Dumnezeu datorită acestui păcat (Geneza 19). În Leveticul 20:13 este menționat: „*Dacă un om se culcă cu un om cum se culcă cu o femeie, amândoi au făcut un lucru scârbos, să fie pedepsiți cu moartea*". Această practică este condamnată și de Noul Testament (Romani 1:26-27, 1Corinteni 6:9-10 și 1Timotei 1:9-10). Fără îndoială, homosexualitatea nu își găsește locul într-o societate creștină. Acest lucru nu înseamnă că ne manifestăm ura și dăm la moarte pe homosexuali sau pe cei ce trăiesc în concubinaj, ci le dăm șansa reabilitării sau a restaurării.

Așa stând lucrurile, cum poate fi rezolvată problema homosexualității? Armand Nicholi pune trei întrebări legate de homosexualitate și caută să răspundă la ele. 1) Un individ se naște homosexual? 2) Este homosexualitatea o boală sau numai o formă de comportament sexual normal? 3) Poate cineva să treacă de la homosexualitate exclusivă la heterosexualitate exclusivă? Nicholi răspunde la aceste întrebări în felul următor. Nu există nici o dovadă științifică conform căreia cineva se naște homosexual. Mai degrabă ea este o boală, o dereglare a normalului. Prin urmare, orice persoană homosexuală poate să treacă la heterosexualitate. Există foarte multe dovezi medicale și științifice că această schimbare se poate realiza, prin psihoterapie și alte metode de tratament sau chiar religioase.[2] Misiunea creștinului în acest context este de a iubi pe Dumnezeu și de a iubi pe semeni, chiar și pe cei care ne sunt vrăjmași sau de o altă părere, din moment ce creștinismul este supranumit *„Regina iubirii*".[3]

În Biblie se vorbește despre o familie răscumpărată. Mesia este cel care va întoarce inimile părinților spre copii și a copiilor spre părinți (Maleahi 4:6). Aceasta nu este o familie dezorganizată, ci una organizată, în care tatăl este prim responsabil pentru bunul mers al familiei, el își iubește familia și lucrează la bunul mers al ei. Soția este supusă soțului din dragoste și contribuie la unitatea familiei, astfel încât copiii să primească o creștere și educație deosebită.[4]

Potrivit lui Radu Carp, religia în Europa poate fi analizată la nivelul a trei paliere. Pe de o parte, religia nu poate fi separată de nici una din sferele publice naționale […], Totodată, religia contribuie la formarea unui spațiu public european. În același timp, religia rămâne și o opțiune privată.[5] Astfel, religia rămâne un factor important în Europa și principiile moralității sale nu pot fi neglijate, ba din contră, ele sunt singura soluție pentru rezolvarea crizei de moralitate din Europa. Pe de altă parte, după cum precizează Laurențiu Petrila, „credințele

[1] Vulcănescu, *Creștinismul în lumea modernă*, p. 78.
[2] Nichols, Sexualitatea umană, p. 386-388.
[3] Andrei Andreicuț, *Repere de morală creștină,* Alba Iulia, Reîntregirea, 2007, p. 77.
[4] Ryken, *Dicționarul de imagini și simboluri biblice,* p. 318.
[5] Carp, *Dumnezeu la Bruxeles*, p. 28.

religioase sunt tot mai prezente în spațiul public european".[1] Potrivit lui Corneliu Constantineanu, „studiile privitoare la religie, drepturile omului și democrație, efectuate pretutindeni în lume, arată că religia este o componentă vitală a oricărei democrații, prin aceea că oferă un set de valori înalte, conferind în același timp consistență și coerență structurilor sociale și culturale ale diferitelor comunități […], factorul religios nu poate fi ignorat, din moment ce joacă un rol major în metabolismul societății umane.[2] Astfel, religia și mai exact viața nouă în Hristos este singura soluție viabilă pentru rezolvarea crizei de moralitate din societate. John Stott, are dreptate când spune: „ceea ce a stabilit creația, nici o cultura nu poate să distrugă".[3] Omenirea, cultura, principiile morale ale societății se pot schimba, dar ceea ce a întemeiat Dumnezeu rămâne pururi în picioare. Bine a zis Apostolul Pavel: „fiecare bărbat să aibă nevasta lui (1Corinteni 7:2). Dumnezeu a creat omul cu această fire comunitară, duhovnicească, după chipul propriei existente treimice.[4] Astfel, ce a împreunat Domnul, omul să nu despartă (Marcu 10:9).

Concluzii

După cum am văzut, în această lucrare am vorbit despre situația familiei din România care osciliază între tradiție și concepțiile postmodernismului asupra familiei. Am arătat că familia tradițională este întemeiată de Dumnezeu și constă dintr-un bărbat și o femeie, pe când postmodernismul prevede și alte forme ale familiei, cum ar fi familiile de homosexuali. Am arătat că familia tradițională este net superioară noilor abordări cu privire la familie. De altfel, noile libărtății asupra sexualității pun în pericol viața de familie, viața socială și chiar sănătatea populației, din moment ce o mulțime de boli au apărut în urma acestor practici. Este nevoie de o revenire la origini, este nevoie de o redefinire a familiei după valorile creștine. Nu este suficient să spunem că promovăm o familia tradițională, ci este nevoie de o trăire în conformitate cu viața nouă în Hristos. Pe această viață nouă care este în Hristos se bazează întreaga viață creștină și, bineînțeles, și viața de familie. Acolo unde este viața nouă, nu încape loc altor abordări ale vieții de familie decât cele menționate în Scriptură. Deci, singura soluție pentru moralitatea familiei in România și Europa este revenirea la standardele creștine.

BIBLIOGRAPHY

Andreicuț, Andrei, *Repere de morală creștină,* Alba Iulia, Reîntregirea, 2007.

Bretan, Laura, *Referendumul:* https://www.youtube.com/watch?v=o42JTxRTfdI – accesat în 04/12/19.

Carp, Radu, *Dumnezeu la Bruxeles, Religia în spațiul public European,* Cluj-Napoca, Eikon, 2009.

Constantineanu, Corneliu și Terinte, Ciprian, *Religia în spațiul public – o perspectivă teologică asupra relației dintre religie, libertate și democrație,* în Nelu Burcea, Ed., *Jurnalul Libertății de Conștiință,* București, Editura Universitară, 2013.

Dockery, D. S., *New Nature and Old Nature, în* Gerald F. Hawthorne et al., *Dictionary of Paul and His Letters A Compendium of Contemporary Biblical Scholarship,* Downers Grove, Illinois, Inter Varsity Press, 1994.

Faros, Filoteu și Kofinas, Stavros, *Căsătoria: dificultăți și soluții*, București, Sofia, 2012.

[1] Laurențiu Petrila, *Criza valorilor europene în contextul globalizării, Perspective identitare asupra Europei*, București, Eikon, 2019, p. 157.

[2] Corneliu Constantineanu și Ciprian Terinte, *Religia în spațiul public – o perspectivă teologică asupra relației dintre religie, libertate și democrație,* în Nelu Burcea, Ed., *Jurnalul Libertății de Conștiință,* București, Editura Universitară, 2013, p. 79.

[3] John Stott, *Noua societate a lui Dumnezeu*, în Viorel Iuga, Visul familie. *Redescoperirea familiei biblice*, Arad, Ramira, 2008, p. 20

[4] Filoteu Faros și Stavros Kofinas, *Căsătoria: dificultăți și soluții*, București, Sofia, 2012, p. 161.

Filip, Răzvan, *M-am uitat la finala națională de Eurovision ca să văd cum pierd homofobii,* în https://www.vice.com/ro/article/j57ded/finala-nationala-de-eurovision-ca-sa-vad-cum-pierd-homofobii - accesat în 26/11/19.

Geiser, Norman, *Etica Creștină: opțiuni și consecințe*, Oradea, Societatea Biblică din România, 2008.

Ică, Ioan, jr., *Biserică, societate, gândire în Răsărit, în Occident și în Europa de azi*, în Ioan I. Ică jr., Germano Marani, Gândirea Socială a Bisericii: fundamnete, documente, analize, perspective, Sibiu, DEISIS, 2002.

Lemeni, Adrian, *Libertate și identitate în contextul ideologic al societății globalizate contemporane*, în Nelu Burcea, Ed., *Jurnalul Libertății de Conștiință*, București, Editura Universitară, 2013.

Nicholi, Armand M. Jr., *Sexualitatea umană: O perspectivă psihiatrică și biblică,* în D. A. Carson și John D. Woodbridge, Ed., *Dumnezeu și cultura.* Eseuri scrise în memorial lui Carl F. H. Henry, Oradea, Casa Cărții, 2006.

Nicholi, Armand M. Jr., *Sexualitatea umană: O perspectivă psihiatrică și biblică,* în D. A. Carson și John D. Woodbridge, Ed., *Dumnezeu și cultura.* Eseuri scrise în memorial lui Carl F. H. Henry, Oradea, Casa Cărții, 2006**.**

Noebel, David, *Înțelegerea vremurilor. Cum ne afectează pe noi astăzi conflictul dintre principalele concepții despre lume și viață,* Oradea, Cartea Creștină, 2013.

Petrila, Laurențiu, *Criza valorilor europene în contextul globalizării, Perspective identitare asupra Europei*, București, Eikon, 2019.

Priest, Robert, J., *Antropologia culturală, păcatul și misionarul*, în D. A. Carson și John D. Woodbridge, Ed., *Dumnezeu și cultura.* Eseuri scrise în memorial lui Carl F. H. Henry, Oradea, Casa Cărții, 2006.

Ryken, Leland, Wilhoit, James C. și Longman III, Tremper, Edits., *Dicționarul de imagini și simboluri biblice, O explorare enciclopedică a imaginilor, a simbolurilor, a motivelor, a metaforelor, a figurilor de stil și a tiparelor literare din Biblie*, Oradea, Casa Cărții, 2011.

Stott, John, *Noua societate a lui Dumnezeu*, în Viorel Iuga, Visul familie. *Redescoperirea familiei biblice,* Arad, Ramira, 2008.

Vulcănescu, Mircea, *Creștinismul în lumea modernă,* în Ioan I. Ică jr., Germano Marani, Gândirea Socială a Bisericii: fundamnete, documente, analize, perspective, Sibiu, DEISIS, 2002.

METHODS AND MODELS USED IN THE ANALYSIS OF NATURAL DISASTERS

Ionela-Daniela Găitan (Botezatu)

PhD Student, "Ștefan cel Mare" University of Suceava

Abstract: In this paper I highlighted the methods and models that can be used in the analysis of natural disasters. The topic addressed in this paper is of interest and up to date worldwide, given that natural disasters are becoming more frequent and cannot be easily managed and predicted.
This topic involves approaches from different, interconnected areas, namely: IT, geography, risk management, crisis management, as well as modeling and simulation of natural disasters.
In order to fulfill the proposed purpose, in the first part of this paper I have made a conceptual approach to natural disasters, in the second part of the paper I have presented an analysis of natural disasters at global level, and in the last part of the paper I identified the methods and models that can be used in the analysis of natural disasters, a comparisons between them and conclusions.
Natural disasters are events that have particularly serious adverse effects on the environment and can cause huge material and human losses. These phenomena require a rapid action plan, which involves prevention, preparedness and recovery strategies.
The research methodology of this paper includes qualitative research based on the use of methods such as comparative analysis, the study of reference works, the processing and analysis of data, the documentation of reports, and the synthesis of the conclusions drawn.
Researching this field to improve the methods that can be used and to increase the knowledge is a challenge because a complete protection against natural disasters is not possible.

*Keywords**:** risk, natural disasters, methods, modeling, economic losses, human losses*

I. Conceptual approach to natural disasters

Natural disasters are not isolated events. These are the results of repeated natural systems that exist for centuries, exacerbated by modern human activities, for example, spread of countagious diseases through massive and global travel. From this perspective, most natural disasters should not come as a surprise. In some cases, for example, earthquakes and volcanic eruptions, the exact timing of disasters cannot be predictable. But it shouldn't be a complete surprise. For a particular city or region, with moderate effort, it is possible to identify what are the main risks. Part of this analysis may come from historical records, others from scientific research, such as local geoscience and others from contemporary instruments.

Natural disaster is defined as an unexpected situation or event, the occurrence of which has serious consequences (major damage, damage and human suffering), which cannot be managed locally, requiring a national or international request for external assistance.[1]

Disaster is synonymous with the notion of catastrophe, but not all disasters are catastrophes.

A disaster occurs when the effects of the disaster extend over large areas and the impact is so great that the community no longer has the capacity to function.

II. The analysis of natural disasters at the global level

[1] Wallemacq P., House R. (2018) - Economic losses, poverty and disasters 1998-2017, Centre for research on the epidemiology of disasters (CRED), United Nations Office for Disaster Risk Reduction, accesat pe https://www.emdat.be/publications, p. 25.

The study of natural hazards and natural disasters worldwide began in the 1940s-1950s, with Gilbert White (1942-1956) as a promoter.

Since 1990, the study of natural disasters has become a priority, the 90s being called the International Decade for the Reduction of Natural Disasters and Effects (IDNDR), an activity that continued during 2000-2010, within the international program International Strategy for Disaster Reduction (ISDR).

During 2005-2015, the Hyogo agreement on disaster risk reduction was implemented internationally.

Currently the Sendai Seven Strategy for disaster risk reduction (2015-2030) is being applied. The Sendai Framework is an international document, adopted by the United Nations member states, on February 14-18, 2015, at the World Conference on Disaster Risk Reduction, organized in Sendai, Japan.

The world's 10 most exposed cities to natural disasters are: Tokyo - Yokohama region - 57 million people affected, Manila (Philippines) - 34.6 million people affected, Pearl River Delta - 34.5 million people affected, Osaka -Kobe, Japan - 32.1 million people affected, Jakarta, Indonesia - 27.7 million people affected, Nagoya, Japan - 22.9 million people affected, Calcutta, India - 17.9 million people affected, Shanghai , China - 16.7 million people affected, Los Angeles, USA - 16.4 million people affected, Tehran, Iran - 15.6 million people affected (according to a Swiss Reinsurance analysis)[1].

In 2018, the largest losses from natural disasters occurred in the US, respectively 16.5 billion dollars and were caused by vegetation fires (table 1).

Table 1. Natural disasters with the largest economic losses that occurred in 2018

The type of disaster	Affected countries/territories	Total amount of losses (billion dollars)
Wildfires	USA	16,5
Michael hurricane	USA	16
Florence hurricane	USA	14
Jebi typhoon	Japan	12,5
Floods	Japan	9,5

Source: Data were taken from https://www.emdat.be.

UNDRO (United Nation Disaster Organization) specialists believe that the most destructive disasters, with huge losses, are those caused by earthquakes, floods and storms.

The frequency of natural disasters in the world has increased steadily over the years, in 2000-2010, reaching the highest rate (with an average of 450 natural disasters per year). Natural disasters produce huge social, economic and human costs.[2]

In the figure below I have presented an evolution of the natural disasters recorded worldwide during the period 1998-2018.

[1] http://www.mediafax.ro/externe/top-10-al-celor-mai-expuse-orase-din-lume-la-dezastre-naturale-12352294, accesat la data de 10 octombrie 2015.

[2] Abe S., Thangavelu S. M. (2012), Natural Disasters and Asia: Introduction, publicat în Asian Economic Journal 2012, Vol. 26 No. 3, 181–187, p. 181.

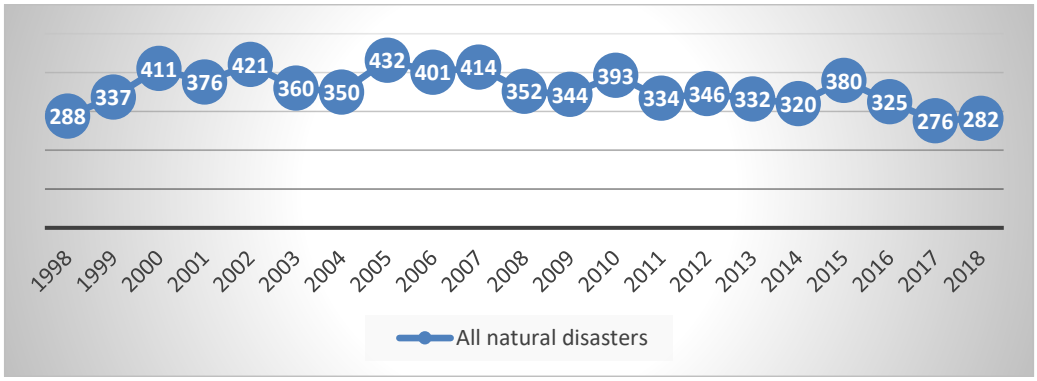

Source: own elaboration according to the data taken from https://ourworldindata.org/natural-disasters, accessed in september 2019.

Figure 1. Evolution of natural disasters worldwide in the period 1998-2018

From the above figure it can be seen that most natural disasters occurred in 2005 (432 natural disasters recorded), and in 2018 the smallest number of natural disasters was recorded (282).

Also, in the following figure I have also presented an evolution of natural disasters according to their type, observing that the most common natural disasters are floods and variations of the extreme weather, and less frequently there are mass movements, volcanic activities. and vegetation fires.

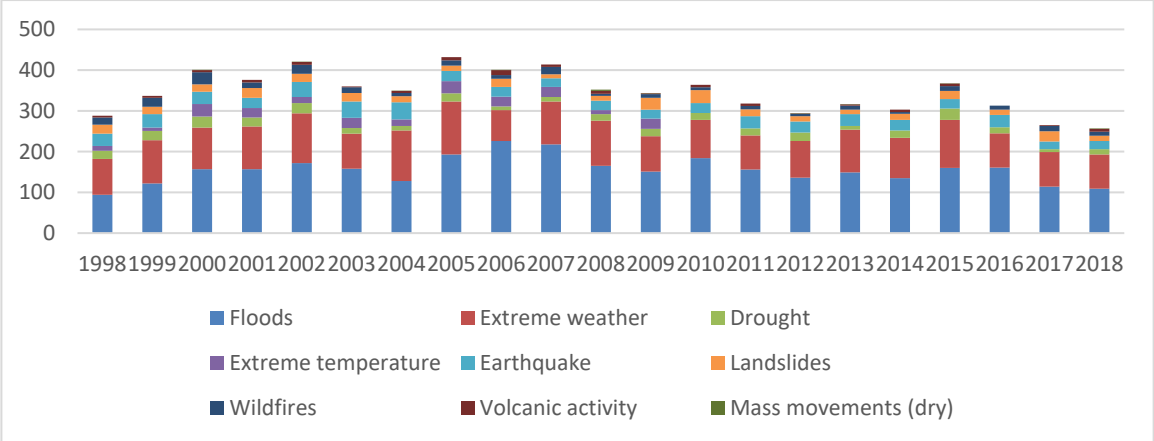

Source: own elaboration according to the data taken from https://ourworldindata.org/natural-disasters, accessed in september 2019.

Figure 1. Evolution of the types of natural disasters worldwide in the period 1998-2018

In the following figure I have presented an evolution of the number of disasters according to the type of hazard that produces it (disasters related to the climate: meteorological (extreme storms and temperatures), hydrological (floods and landslides) and climatological (drought and fires), and geophysical disasters (earthquakes, volcano activity and mass movement (dry)), recorded between 1998-2018.

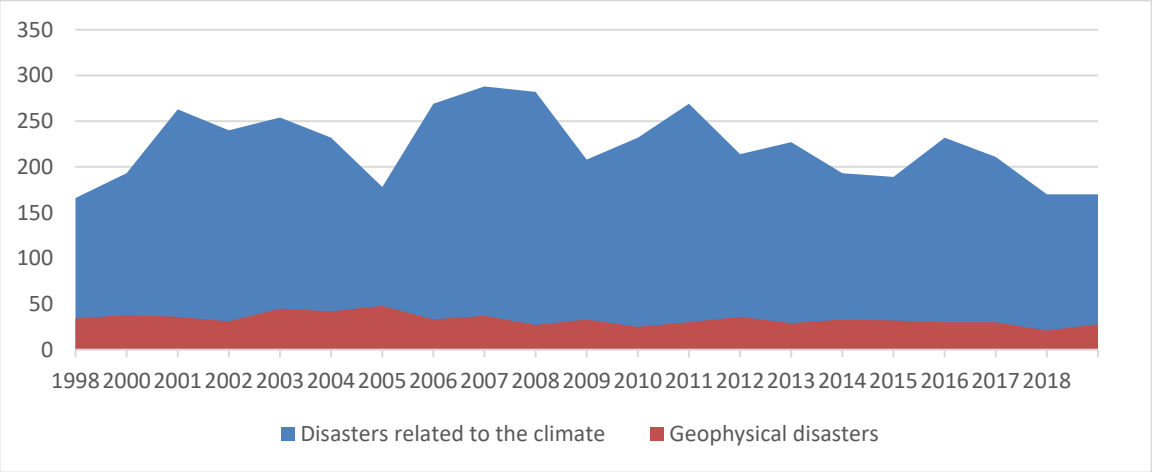

Source: own elaboration according to the data taken from Wallemacq P., House R. (2018) - Economic losses, poverty and disasters 1998-2017, Centre for research on the epidemiology of disasters (CRED), United Nations Office for Disaster Risk Reduction, accessed on https://www.emdat.be/publications, p. 7.

Figure 3. Number of disasters by major categories per year between 1998-2018

The figure presented above shows that natural disasters related to climate have occurred much more often than geophysical ones.

The following charts analyze the types of disasters that have occurred most often, which have affected the largest number of people, and which have caused the greatest loss of human life.

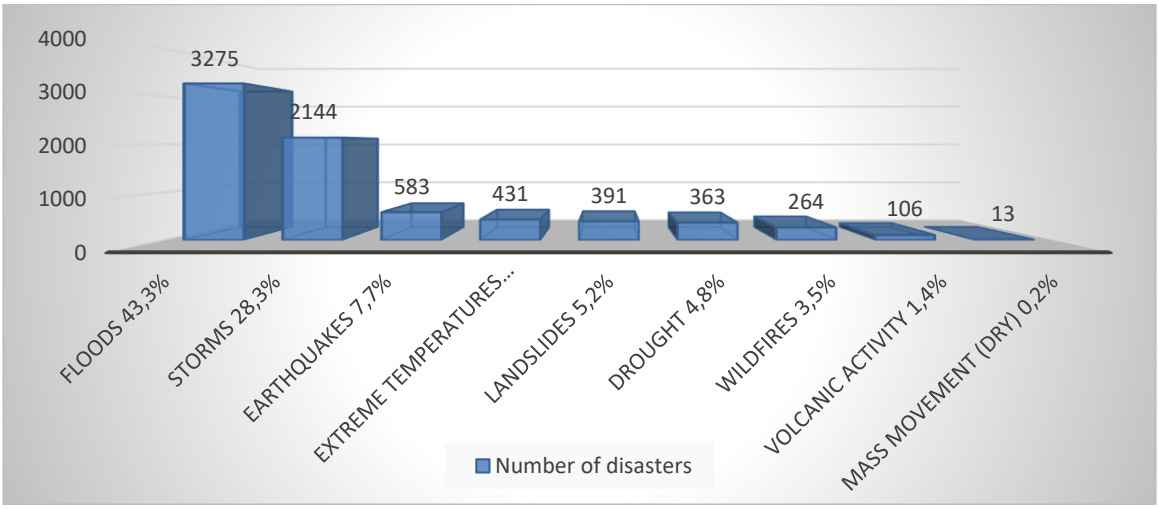

Source: own elaboration according to the data taken from https://www.emdat.be/publications.

Figure 4. The number of disasters by categories between 1998-2018

We can see that during the period 1998-2018, floods occupied a leading place worldwide, the second place being occupied by storms, and on the last places there were vegetation fires and volcanic eruptions.

Also, during this period, 45% of the population in the territories where disasters occurred were affected by floods, 33% were affected by drought, and the last place in the ranking is the population affected by landslides (0.1%) and vegetation fires, volcanic activity and mass movement (0.1%).

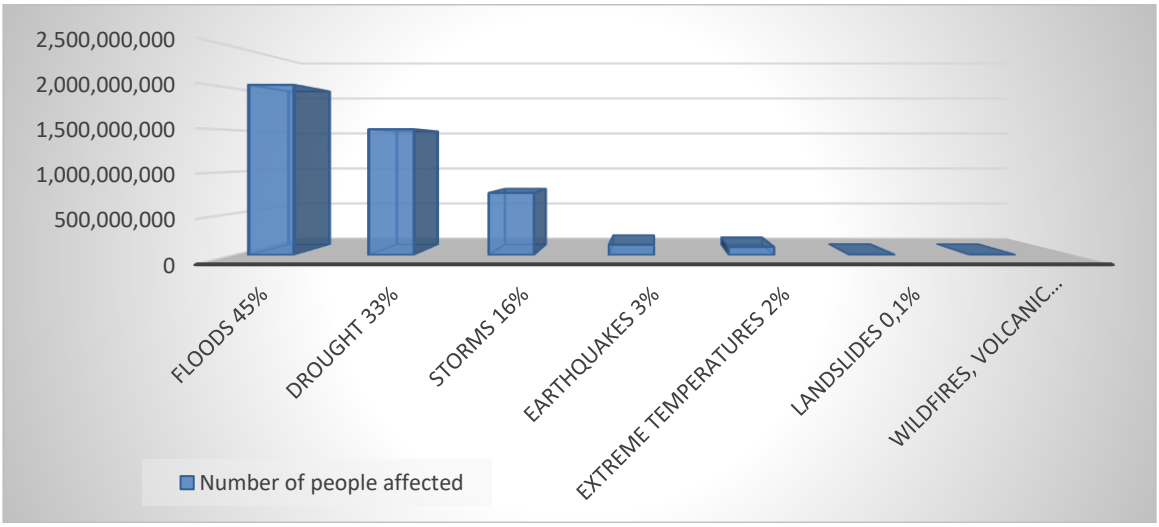

Source: own elaboration according to the data taken from https://www.emdat.be/publications.

Figure 5. The number of people affected by disaster type during 1998-2018

Also, due to the earthquakes that occurred during 1998-2018, most human lives were lost, respectively 752.498, representing 56% of the total recorded losses, and the storms caused the loss of 234.414 human lives.

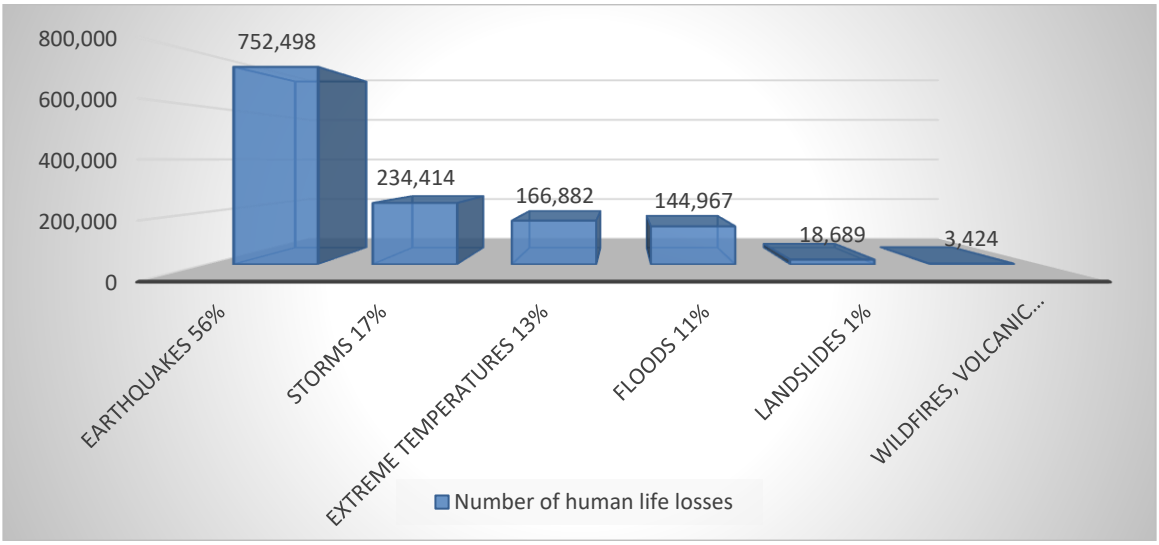

Source: own elaboration according to the data taken from Wallemacq P., House R. (2018) - Economic losses, poverty and disasters 1998-2017, Centre for research on the epidemiology of disasters (CRED), United Nations Office for Disaster Risk Reduction, accessed on https://www.emdat.be/publications, p. 9.

Figure 6. Number of human life losses in the period 1998-2018, depending on the type of disaster

In Romania, the systematic study of natural disasters began in the period 1882-1906, by publishing materials by Stefan Hepites, the founder and first director of the Romanian Meteorological Institute. Contributions regarding natural risks have also been made by Vințilă Mihăilescu since the 1930s.[1]

The necessity of using risk maps in Romania was highlighted for the first time in 1978, Petre Coteț being the one who considered them special maps, which could be prepared in order to prevent a danger (an artificial or natural phenomenon).

Until 2000, the specialized studies in the field of natural risks in Romania focused on the theoretical and cartographic problem, subsequently, although the previous researches were continued, the focus was also placed on the problem of risk perception and acceptance, as well as identifying the different methods of calculating the risk.

[1] Săndulache C. (2011), Hazarde și riscuri naturale în România, Ed. Universitară, București, p. 17.

In the event of disasters it is necessary to quickly develop an action plan. It has been shown the usefulness of having standard action plans made in advance for various extreme risk events that occur frequently, such as natural disasters, kidnappings, terrorism, explosions or other events, the consequences of which can be mitigated by the action of an emergency team.

III. Methods and models used in the analysis of natural disasters

In analyzing the impact of extreme risk events on the economy, both qualitative and quantitative methods can be used.

The qualitative methods used in analyzing the impact of extreme risk events on the economy involve the use of qualitative criteria, and the decisions are made qualitatively, based on the evaluator's experience. This method has a high degree of subjectivity, is less restrictive and allows generalization. In such analyzes the risk is considered to be high, medium, small etc.

Compared to qualitative methods, quantitative methods have a high degree of objectivity, contain numerical data, and the results obtained are quantitative. The results obtained by these methods should not be considered as accurate data, but as estimates, as they may be affected by the accuracy and validity of the entries.

Some authors make predictions using an econometric model that has a greater or lesser degree of uncertainty, which depends on the direction of the estimated parameters, the error terms, the variables based on which the model is constituted, respectively the data series used for each variable in model.

The purpose of an econometric model is to predict in the short term the future state of the economy. However, in practice econometric models fail in achieving this objective. The predictive power of these models, even in the short term, is low and by no means superior to other forecasting techniques. It is not surprising that the prediction generated by econometric models does not match the modeler's intuition. When the output generated by an econometric model does not match reality, then many modelists (econometricians) adjust their forecasts in the sense of truth to real.[1]

In the specialized literature I have encountered the concept of "econometrics of disasters", being defined as an interdisciplinary field, in which it lays the basis of the necessary prevention measures in case of disasters and the level of losses is measured.

Among the authors who have used in articles models to highlight the impact of extreme risk events on the economy, I have mentioned Hara T. (2015). He highlighted in his article models and methods that can be used to analyze the economic impact of extreme risk events, namely **multivariable econometric models**, **time series/chronological models** and **I-O/SAM Models (Input-Output/Social Accounting Matrix).**

The input-output (I-O) models are based on the input-output tables that represent the interdependence of the different sectors of the (regional) economy.

This model was used to analyze the economic impact of the World Trade Center terrorist attack of September 11, 2001, to determine whether it could reasonably predict the magnitude of the total negative impact of a shock on an economy, given a situation of limited availability of public data, due to the uncertainty caused by the unprecedented shock, following a major terrorist incident. Quantifying the negative economic impact of terrorism can help us to justify the costs of immediate improvement and any future prevention measures.

Econometric models based on multivariables (Multivariate Econometric Models) can be precise and useful when researchers have all the data, especially the independent variables. Hara T. (2015) believes that immediately after an act of terrorism, all relevant data are not necessarily available, which hinders the use of such a model in these cases. The

[1] Neculai A. (2004), Modele de Optimizare versus Modele de Simulare şi Econometrice, Institutul de Cercetări în Informatică, Centrul de Modelare şi Optimizare Avansată, București, p. 10.

unprecedented size of the shock represents a challenge for a number of assumptions on which models based on econometric regression are valid. The problem of classical econometric models is that the observed data come from a stationary process, with constant variations over time.

An econometric multiple regression model was used to estimate the economic effects of the Sri Lankan civil war, revealing a strong inverse relationship between national investment and military spending (that is, if military spending increased by 1 million dollars, national investment decreased by $ 1,44 million).

A chronological series model could be a useful tool to estimate what might have happened without a terrorist event, similar to the method applied by the Federal Reserve Bank of New York to estimate the state's economy, excluding the shock of September 11, 2001.

Also, the time series model was used in an in-depth econometric study that uses the time series, regarding the effect of the San Francisco Bay earthquake on housing prices, with a sample of 9.000 housing sales data. In this study we analyzed the characteristics of the dwellings (structure, neighborhood, community, location) that could be correlated with the occurrence of the earthquake and concluded that it caused an increase of about 2% when reducing the value of the houses.

The econometric models based on the multivariables and the time series models are not intended for a forecast concomitant with the shock of the occurrence of the terrorist phenomenon, on the regional economy.

For a better understanding of the models that can be used in the study of the impact of extreme risk events on the economy, Hara T. (2015) differentiates the work between natural disasters, man-made disasters and terrorism.

These models are often used by governments and economics researchers to estimate the impact of certain actions and policy choices. They are also used to estimate the positive impact of large development projects in a region, for example, the economic impact of a development on the real estate market.

These models are often used by governments and economics researchers to estimate the impact of certain actions and policy choices. They are also used to estimate the positive impact of large development projects in a region, for example, the economic impact of a development on the real estate market.

Modelists working in global modeling (at national or planetary level) accept the idea that accurate and timely prediction of the future is neither possible nor necessary. Econometric modeling has its place and used in appropriate contexts, in combination with optimization or simulation models is a very good tool for knowledge.[1]

In the case of natural disasters, decisions should not be made just on the basis of a mathematical model, a tool that does not replace critical thinking, but is used to improve judgment.

Conclusion

Natural disasters cannot be predicted, but it is possible to mitigate their impact by using methods and models to analyze them.

I believe that in order to better predict natural disasters, it is necessary to study the causes that favor their occurrence and to analyze climate series over a longer period of time.

The methods and models are usually used after the occurrence of extreme risk events, for a better understanding of them.

Decision-makers should not make action plans just on the basis of the application of an econometric or statistical model, as these tools do not replace critical thinking. To formulate strategies to mitigate the damage caused by extreme risk events, it is necessary to

[1] Neculai A. (2004), Modele de Optimizare versus Modele de Simulare şi Econometrice, Institutul de Cercetări în Informatică, Centrul de Modelare şi Optimizare Avansată, București, p. 10.

have a combined knowledge of extreme risk events and estimate losses. Thus, intense cooperation between people dealing with natural sciences and economists is required.

To counteract the effects of natural disasters, it is necessary to quickly create action plans, which require both knowledge in the field and imagination to manage the unforeseen elements, but also to inform and educate the population to act correctly in such situations.

BIBLIOGRAPHY

Books:

1. Bari I. (2003) –„ Probleme globale contemporane", Editura Economica, București;
2. Bobeanu M. (2011), conducător științific prof. univ. dr. Florian Bercea – Teza de doctorat – Asigurarea și reasigurarea riscurilor catastrofale, Academia de studii Economice, Facultatea de Finanțe, Asigurări, Bănci și Burse de Valori, București;
3. Cavaropol D. V. (2012), Management strategic și analiză de risc, Ed. Sitech, Craiova;
4. Duguleană L. (2009), Metode de previziune economică, Ed. Universității „Transilvania", Brașov;
5. Gociman C. O. (2006), Managementul reducerii riscului la dezastre – strategii de arhitectură și urbanism, Ed. Universitară „Ion Mincu", București;
6. Neculai A. (2004), Modele de Optimizare versus Modele de Simulare şi Econometrice, Institutul de Cercetări în Informatică, Centrul de Modelare şi Optimizare Avansată, București.
7. Petrescu I. (2008), Riscuri și catastrofe naturale – volumul I, Ed. Fundației pentru Studii Europene, Cluj-Napoca;
8. Săndulache C. (2011), Hazarde și riscuri naturale în România, Ed. Universitară, București;
9. Tudorel Andrei (2013), Metode de cercetare, Ed. Tritonic, București;
10. Turdean M, Prodan L. (2012), Bazele statisticii: manual de studiu individual, editura Pro Universitaria, Bucureşti.

Articles:

11. *** - 2015 Global Assessment Report on Disaster Risk Reduction (GAR15), Making Development Sustainable: The Future of Disaster Risk Management, http://www.unisdr.org/we/inform/publications/42809;
12. Abe S., Thangavelu S. M. (2012), Natural Disasters and Asia: Introduction, publicat în Asian Economic Journal 2012, Vol. 26 No. 3, 181–187;
13. Andrei N. (2004), Modele de optimizare versus modele de simulare și econometrice, Institutul de Cercetări în Informatică, Centrul de Modelare şi Optimizare Avansată, București;
14. Cassar A., Healy A., Kessler C. (2017), Trust, Risk, and Time Preferences After a Natural Disaster: Experimental Evidence from Thailand, publicată în World Development Vol. 94, pp. 90–105, 2017, accesată pe http://dx.doi.org/10.1016/j.worlddev.2016.12.042;
15. Chou C. H. (2014), Ontology-based evaluation of natural disaster management websites: a multistakeholder perspective, publicat în MIS Quarterly Vol. 38 No. 4, pp. 997-1016/December 2014;
16. Gabrielli F., Amato A., Balducci S., Magi Galluzzi L., Beolchini F. (2017), Disaster waste management in Italy: Analysis of recent case studies, publicată în Waste Management, nr. 71 (2018), pp. 542–555, accesat pe https://doi.org/10.1016/j.wasman.2017.10.012;
17. Hara T. (2015), Estimating the immediate effects of an unprecedented event of terrorism, In Advances in Hospitality and Leisure. Published online: 09 Mar 2015; 237-254;

18. Ilan Kelman, J.C. Gaillard. (2015), "Chapter 2 Embedding climate change adaptation within disaster risk reduction" In Climate Change Adaptation and Disaster Risk Reduction: Issues and Challenges. Published online: 09 Mar 2015; 23-46;
19. McKenzie M. (2006), Natural disasters and money laundering risks, publicat în Journal of Money Laundering Control, Vol. 9 No. 2, 2006, pp. 198-202;
20. Prabhakar S.V.R.K. (2015), Chapter 4 - Promoting adaptation and disaster risk reduction in the post-Kyoto climate regime, publicat în Climate Change Adaptationand Disaster Risk Reduction: Issues and Challenges, published online: 09 Mar 2015; pp. 77-98, accesat pe http://dx.doi.org/10.1108/S2040-7262(2010)0000004010;
21. Wallemacq P., House R. (2018) - Economic losses, poverty and disasters 1998-2017, Centre for research on the epidemiology of disasters (CRED), United Nations Office for Disaster Risk Reduction, accesat pe https://www.emdat.be/publications.

Web Resources:
22. http://www.mediafax.ro/externe/top-10-al-celor-mai-expuse-orase-din-lume-la-dezastre-naturale-12352294;
23. http://www.unisdr.org;
24. https://ourworldindata.org/natural-disasters;
25. https://www.emdat.be;
26. https://www.swissre.com.

FUNDAMENTAL RELATIONSHIPS BETWEEN ETHICS AND ECONOMICS

Gabriela-Mariana Ionescu

PhD Student, School of Advanced Studies of the Romanian Academy (SCOSAAR)

Abstract:The paper examines, rather from the point of view of logic, than historical, the fundamental relationships, which are necessary or are settled by social practice, between the ethical values and the principles of economic behaviour, as they are still required by the normative economics. Regarding the respective line, educational and praxiological characteristics are evaluated regarding the incorporation and application of the requirements that govern individual economic actions and especially the social ones. The aspects of necessity and possibility for learning ethics from economic action and through economic one is points of relevant interest for the paper's structure. Finally, the study is engaged, in the ideological line which links Adam Smith with Amartya Sen, for an economic theory being anchored to the moral values, that is to what is called political economics.

Keywords: ethics, economics, behaviour, legitimacy, legality

Introduction

The deepest need of people is the justification of life (some call this the finding of the meaning of life). The justification of life can be made to two courts:

- the external (social) court - the social rule - which requires accountability;
- the internal (individual) court - the moral rule - which requires responsibility.

While accountability is governed by positive laws, responsibility is governed by moral laws. Thus, we affirm that the legitimacy of legality (Nussbaum, 2007) can transform legal laws into moral laws, that is, it can replace accountability with responsibility. Ethics (Sen, 2004) is necessary to legitimize (more precisely, justify) our actions (acts or abstentions) that affect (or could affect) ourselves or others (regardless of the good or bad significance). The significance of our actions must be evaluated only from the perspective of the actors, not from the perspective of those who bear the effects of the actions of the actors.

The social disciplines, considering that they deal with practical relations (in the Kantian sense, that is, concerning the interaction of individuals and / or groups) are "passable" of an ethical dimension. Economic activity, unlike all other social activities, combines practical relations with praxiological ones (the latter refers to the actions / activities of individuals / groups whose purpose is to transform the objective reality). In this context, of all the social disciplines, the economic one is not only the most permissive in the ethical dimension, but also the one that most demands this dimension. Of course, the economic activity mainly concerns the formal ethical command, that is that ethical command codified in norms of general purpose. The un-coded ethical imperatives, of course, act with the formal ones but, from the perspective of the theoretical (first, logical) modelling of interest, are the formal ethical norms. It is worth mentioning here that the ethical "ingredient" in economic action concerns not only the morality aspects but also the efficiency aspects of the economic action.

Is there an ethical meaning?

By ethical sense we mean the meaning of ethics or the meaning of action (either act or abstention) from the perspective of ethics. So, in this paragraph, we will not make the usual

distinction (which is done in semiotics) between meaning and sense, but we will consider them synonymous. The importance of the question of the existence of an ethical meaning is that the acceptance of the ethical constraint in human action is possible only if that constraint "promises" the meaningful loading of the action in question.

The roots of a possible ethical sense are located in the cultural dimension of the human being, not in its natural (genetic) dimension. In the cultural environment (which involves the social environment), there is a sense (in the most common sense) that dominates the ethical sense: the sense of survival - which is natural / genetic. Thus, the satisfaction of human needs can be filtered through the ethical sense only after ensuring survival. The sense of survival, however, is not pure. It would be so if selfishness was the only feeling that governs human action. Altruism is what allows the "interference" of the ethic in the survival behaviour. Being cultural in nature, the ethical sense must be instilled in individuals, either unintentionally (accidentally) or deliberately (systematically) - because the individual is not naturally endowed with an ethical sense. This last statement seems to contradict the above assertion that altruism is a component of human behaviour. In fact, the contradiction does not exist, since altruism itself is culturally generated: it appears whenever there is interaction between individuals, that is, whenever the cultural one appears - a single individual can only be selfish, he has no one to be altruist. Figure 1 shows the logical scheme by which ethics in human behaviour is generated.

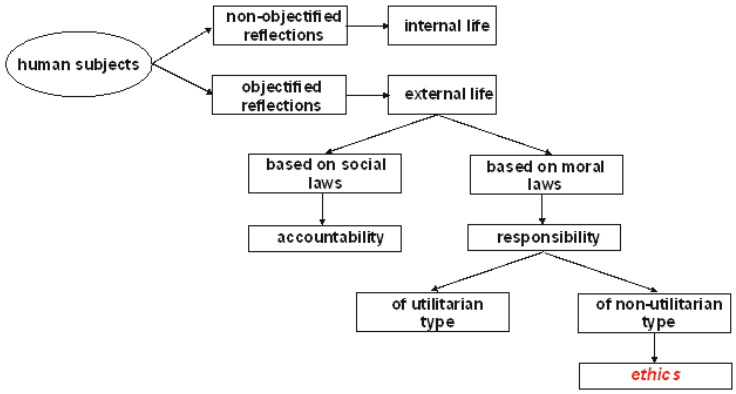

Figure 1. Logical scheme for generating ethics in human behaviour

Source: graphic construction of the author

From figure 1 it follows that ethics comes from the sphere of utilitarianism (of course it is standard utilitarianism, that is, substantive utilitarianism, because ethics has symbolic utility).

About the existence of the ethical meaning, we can say that it is necessarily acquired in the social interactions (Rawls, 2011), it is assigned only individually, it is never assigned to groups. No individual who has passed beyond his instinctual age lacks an ethical sense. Like general instruction, the ethical sense is the result of the life of social groups, either deliberately or non-deliberately. So, ethics is about education, not instruction. Figure 2 explains the distinction between the sense of survival and the sense of community, the latter being at the origin of ethics. Along with the genetic factors (specific to the sense of survival) are introduced two other evolutionary factors - the memetic factor, respectively the semetic one - which, in fact, represents the "vehicle" that leads to the genesis of ethics. We mention that the concept of meme (introduced by Richard Dawkins) means the behavioural contagion, and the concept of seme (introduced by us) means the institutional constraint. It should be mentioned that, as can be seen from the following figure, along with the ethical sense, community interaction generates two senses: a) the sense of justice (here in the sense discussed by John Rawls); b) the aesthetic sense (understood in the Kantian sense, that is from the perspective of the a priori "devices" of the esthesis).

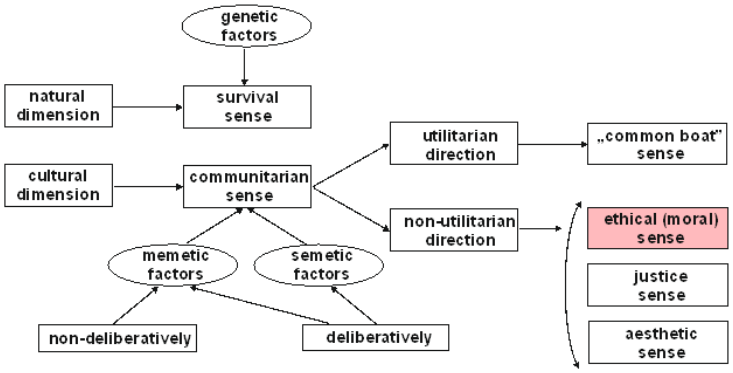

Figure 2. The "channel" for generating ethics originated in the community sense
Source: graphic construction of the author

Ethics and economics

Any social interaction necessarily requires two types of filters designed to distribute the social costs of these interactions between individuals (not between groups):

- the utility filter (including both "invisible hands" and legal laws);
- ethical filter (which seems to include / generate the justice filter).

Thus, we can say that there are levels of ethical urgency, which are "allocated" to the actions, based on the potential of self-defence of the recipients of the effects of the actions, by an inverse proportionality.

There is a special character of ethics in the economy. The economic interaction is characterized by a high degree of impersonality (no other practical activity has a comparable degree of impersonality - neither political, religious nor aesthetic). Thus, the economic interaction has the smallest degree of potential for self-defence against the negative effects of social interactions, the economic domain (which brings together the economics, economic activity, economic policies, economic impact, etc.) seems by far the most sensitive and the biggest "applicant" for an ethical dimension - that is, economic ethics is really special (or at least with the greatest impact).

In fact, economics (both as a discipline and as an activity) is located on the border between theoretical activity (object-object relationship) and practical activity (subject-subject relationship), referring to the subject-object relationship, which transforms it into a praxeology. Although it is the most distant human activity from the purely social domain, where we have exclusively practical activities, it is precisely this characteristic that makes it the most vulnerable to ethical distortions (i.e. to those distortions that affect the subject-subject interaction). This vulnerability is generated by the "competition" between efficacy (or efficiency) and the practical relationship - often the criteria of optimality eliminate the ethical commands from the economic activity. It follows, therefore, that in the economy we have the highest degree of ethical urgency (as shown in the following figure).

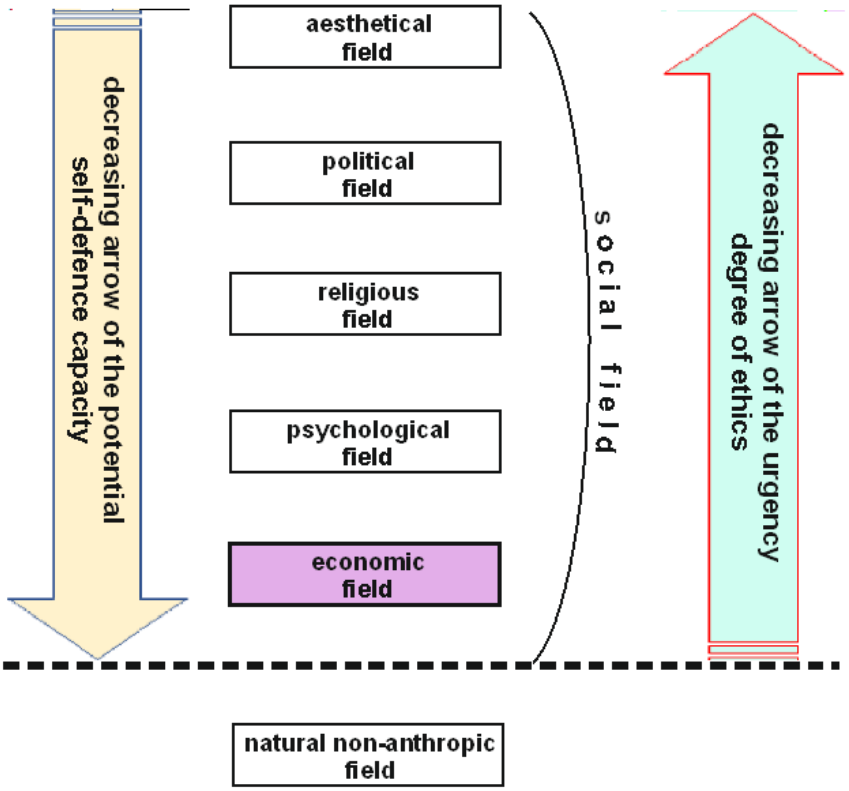

Figure 3. The hierarchy of the fields of human action according to the degree of ethical urgency

Source: graphic construction of the author

Ex-ante ethics and ex-post ethics

Being a non-utilitarian concept, ethics is, in essence, an ex-ante concept. More specifically, ethics is a concept driven by two imperatives:

- of intentionality (not in Husserl's meaning, but simply based on intention);
- non-contextual values (i.e. by principles).

Both intentionality and non-contextual values are ex-ante in nature. Thus, regarding ex-ante ethics vs. ex-post ethics, the following can be said:

- authentic ethics is always ex-ante and can never be ex-post;
- the consideration of ex-post "ethics" is similar to the Popper-ian falsifiability (ex-ante ethics is the hypothesis, while ex-post ethics is the fact that can corroborate or reject the hypothesis)

We could have here a practical version (more precisely, a praxiological one) of cognitive factual testing of scientific theories.

- since ethics has no relation to truth, ex-post ethics is a concept without any significance;
- any consideration of ex-post ethics leads us directly to utilitarianism.

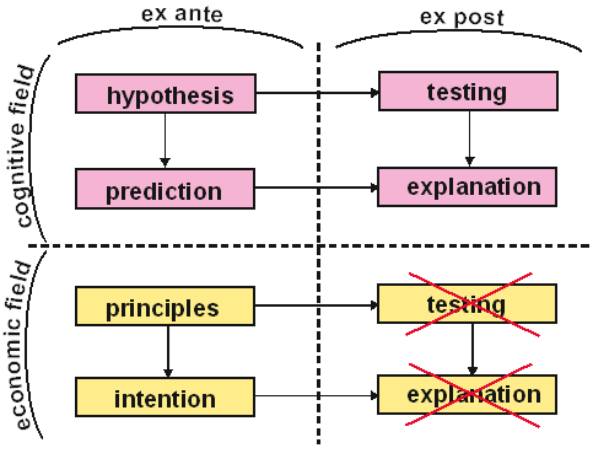

Figure 4. Logical construction of the two moments in the cognitive field and in the economic field

Source: graphic construction of the author

Can the ethics be learned?

Being a cultural result, ethics cannot be acquired otherwise than through learning, whether learning is deliberative or non-deliberative, random or systematic. Awareness of the binding nature of ethics in the economic field could give to the institutional framework (Buchanan, 1999) of ethics learning a deliberate and systematic profile. We believe that education and instruction in ethics learning should be combined to rationalize (through instruction) the learned ethical principles (through education).

Regarding ethics learning, two crucial directions must be followed:

(1) maintaining an ethical educational environment for the "student" in ethics - any theoretical learning about ethics can be distorted by ethical memes with adverse significance ("to do what he says, not what he does" does not work), thus the social law would it must be inspired and based on ethical principles (Nozick, 1993) and values;

(2) creating an instructional device (institutional and / or non-institutional) to provide models of rationality for principles, values and ethical behaviour - including through school (of all levels), through research, public debates, natural experiments, media and others like that.

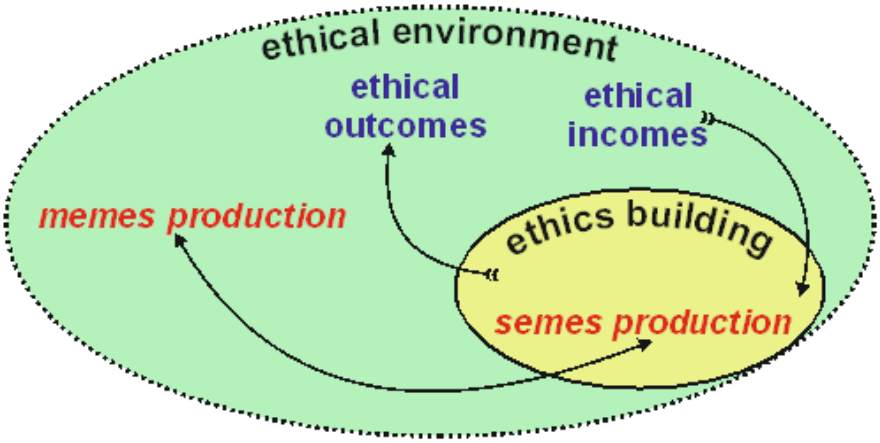

Figure 5. Causes and effects of "ethical construction" in the ethical environment

Source: graphic construction of the author

Economic ethics and metaethics

Also, in the field of ethics there can be (and in fact there is) a theoretical-philosophical reflection on ethical values, criteria and behaviour, that is, what we call metaethics. Considering the economic ethics, that is to say the general ethics applied to the economic action, we consider that we can talk about an economic metaethics for the following reasons:

• as shown above, the economy does not aim at practical action; as a result, the ethical dimension within the economic action is not a "pure" one, being impregnated with values and criteria of utilitarian type (substantive utility, maximum optimizations, etc.). Consequently, a meta-economic reflection in the field of economics must take into account the fact that ethical criteria are almost always "disguised" in praxiological criteria. From this it follows that in the economic field a general metaethics cannot be operationalized, but a specific one;

• if in general metaethics, theorizing the ethics is done from a purely axiological perspective, in the metaethics specific to the economic action (as we "demand" here) theorizing should be done concomitantly between an axiological and a praxiological perspective;

• taking into account the immediately preceding conclusion, the question arises whether there is a logical or methodological priority between the axiological and the praxiological perspective in the construction of economic metaethics. Our answer to such a presumptive question is yes. The axiological perspective remains a priority from the two points of view - logically and methodologically - following that the praxiological perspective comes in a second stage of ordering the values, the criteria and therefore the economic behaviours. It is understood that the ordering of the two perspectives is one of lexicographic type.

Conclusions

The paper examined, from a logical point of view, the fundamental relationships between ethical values and the principles of ethical behaviour. From the theoretical point of view, the roots of a possible ethical sense were identified as being located in the cultural dimension of the human being and not in its genetic dimension. Regarding the social interaction, in the paper, two types of filters were identified by means of which the social costs of the interactions between individuals are distributed, namely the utility filter and the ethical one. Further arguments have been made regarding the special character of ethics in the economy by the fact that the economic interaction is characterized by a high degree of impersonality, thus, we conclude that the economy has the lowest degree of potential for self-defence against the negative effects of social interactions.

Identified as a non-utilitarian concept, it has been established that ethics is, in essence, an ex-ante concept, driven by two imperatives: intentionality and non-contextual values. In the conclusion, the concept of metaethics specific to the economic action was presented and it was stated and argued that theorizing from this point of view must be done concomitantly between an axiological and a praxiological perspective, in such an order.

BIBLIOGRAPHY

Sen, A., – On Ethics and Economics, Blackwell Publishing House, 2004

Rawls, J. – O teorie a dreptății, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, 2011

Nozick, R – The Nature of Rationality, Princeton University Press, 1993

Buchanan, J.M. – The Calculus of Consent Logical Foundations of Constitutional Democracy, Liberty Fund. Inc., 1999

Nussbaum, M. – Frontiers of Justice. Disability, Nationality, Species Membership, The Belknap Press of Harvard University, 2007

GLOBALIZATION - SUSTAINABILITY GENERATOR FOR ROMANIAN SMEs

Corina Ana Borcoși

Researcher II, PhD, "Constantin Brâncuși" University of Târgu-Jiu

Abstract: Globalization is a process that brings local phenomena, of interest, internationally. It unites, forming a unique economic, social, political society, etc. Globalization integrates national economies into the world economy through international trade, technology transfer, investments, labor migration, capital flows. Globalization is the result of the development of information technology, of the geographical expansion of multinational companies, of government policies that promote economic openness.
Globalization has generated structures at European and global level (International Monetary Fund, World Bank, etc.) which develop policies, generate tendencies at international level. Due to the interconnection between the states of the world, any major event in one corner of the world has an effect on everyone. Each state plays its role in the world economy.
The paper presents the advantages of globalization as a generator of sustainable development, for Romanian small and medium-sized enterprises.

Keywords: globalization, SMEs, the advantages of globalization, sustainability, competition

1. Introduction

The need for political, economic, social changes, internationally, the need to create another world has led to globalization, of which, at least theoretically, everyone will win. Globalization implies the international circulation of ideas, information, a global civil society, a global ecological movement. From an economic point of view, economic globalization involves the economic cooperation of the countries of the world, the intensification of the circulation of goods and services, the movement of capital and labor. Globalization, as a phenomenon created to help increase the standard of living around the world. Less wealthy countries will have access to foreign markets to sell their products. Investors will be able to enter new markets to facilitate the acquisition of new products at lower prices. The borders will open so that people can ride, can work. People will be able to send money home to help their families and build their own businesses.[1].

Globalization has been designed to bring great benefits to both developed and less developed countries [2]. It has reduced sentiment of isolation, which dominates the less developed countries, has allowed access to knowledge [3]. Due to the strong differences between countries, we cannot speak of a model of social state that can be applied in the process of globalization, being necessary to find an optimal combination based on both social tradition and democratic life.[4].

Sustainability is defined as the quality of an activity that will take place without exhausting the available resources and without destroying the environment, so that next generations will have the possibility to meet their needs, desires, expectations.[5]. It is

[1] Stiglitz, J. E. – Mecanismele globalizării, Editura Polirom, București, 2008, p. 19
[2] Stiglitz, J. E. – Mecanismele globalizării, Editura Polirom, București, 2008, p. 20
[3] Bari, I. – Probleme globale contemporane, Editura Economică, București, 2003, p. 22
[4] Pricop, M. – Globalizarea și strategia firmei, Editura Eficient, București, 2001, p. 152
[5] https://dexonline.ro/definitie/sustenabilitate

necessary, for a sustainable development of organizations, to find a balance between economic growth and environmental protection, by finding alternative resources. Current economic development must be synonymous with sustainable development.

The only successful strategy for business in the future is the one aimed at their sustainability[1].

The economic sustainability of the enterprise is generated by its ability to make a profit, to survive sometimes, being connected also to local, national, but also to global economic systems.[2].

2. Globalization - generators of sustainability for Romanian SMEs

Globalization is a positive force that mobilizes. The interaction has been happening globally for centuries. It is reflected by the human instinct to find new opportunities, to exchange ideas, to discover new people, places, etc. If in the past globalization meant trade with goods and capital flows, today, when technological evolution is rapid, globalization is above all a transfer of knowledge. Most of the products on the market today are manufactured in several countries, meaning manufactured worldwide. The world is facing more and more transnational challenges: migration, financial crises, climate change, etc., so that neither the largest nor the richest countries in the world can face them alone. Global co-operation is becoming indispensable in today's world[3].

The connection between people brings new opportunities. People travel a lot today, studying, working, living in different countries, interacting on the Internet, sharing their experiences, ideas, promoting their national culture. Countries can produce more with low resources, they can specialize in high performance areas and using global markets.[4] Global markets are the result of numerous inter-regional cooperation processes.[5]

Customers around the world have increased the volume of European exports. 80% of European exporting enterprises are SMEs.[6]

The main business opportunities of the Romanian SMEs for 2019 are [7]:

- increasing demand on the external market;
- assimilation of new products;
- establishing business partnerships;
- the use of new technologies;
- penetration on new internal / international markets;
- obtaining a grant;
- digitization;
- increased exports.

For the next two years, the Romanian SMEs intend to extinguish their businesses, most of them. In the Figure no. 1 is presented the structure of the objectives of the SMEs for the next years.[1]

---

[1]Danciu, V. - Întreprinderea sustenabilă. Noi provocări și strategii pentru îmbunătățirea sustenabilității corporative, Economie teoretică și aplicată Volumul XX (2013), No. 9(586), pp. 4-24, available at http://store.ectap.ro/articole/898_ro.pdf

[2] Danciu, V. - Întreprinderea sustenabilă. Noi provocări și strategii pentru îmbunătățirea sustenabilității corporative, Economie teoretică și aplicată Volumul XX (2013), No. 9(586), pp. 4-24, available at http://store.ectap.ro/articole/898_ro.pdf

[3] Comisia Europeană - Document de reflecție privind valorificarea oportunităților legate de globalizare, available at https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/reflection-paper-globalisation_ro.pdf

[4] Comisia Europeană - Document de reflecție privind valorificarea oportunităților legate de globalizare, available at https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/reflection-paper-globalisation_ro.pdf

[5] Cocora, E. – Globalizarea: Efecte asupra resurselor umane din România, Princeps Edit, Iași, 2006, p. 74

[6] Comisia Europeană - Document de reflecție privind valorificarea oportunităților legate de globalizare, available at https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/reflection-paper-globalisation_ro.pdf

[7] Carta Albă a IMM-urilor din România, Ediția 2019 – Raport de cercetare XVII- available at http://cnipmmr.ro/wp-content/uploads/2019/07/Prezentare-Ovidiu-Nicolescu.pdf

Globalization brings the development of trade, increased imports. The commercial agreements contribute to the lowering of taxes for importers and, due to the increased competition, the prices for goods and services decrease. Consumers have a greater variety of products and service offerings. All these also contribute to increasing the level of well-being and comfort, the quality of life in general [2].

The largest economic area without trade barriers in the world is the single European market. It delivers goods and services to 500 million citizens. The single market has created over 2.8 million jobs.[3]. Globalization meant for the Romanian SMEs: access to financing from international funds, the possibility of selling Romanian products and services on international markets, access to the international workforce, access to high-performance technologies, connection with everything new in the world.

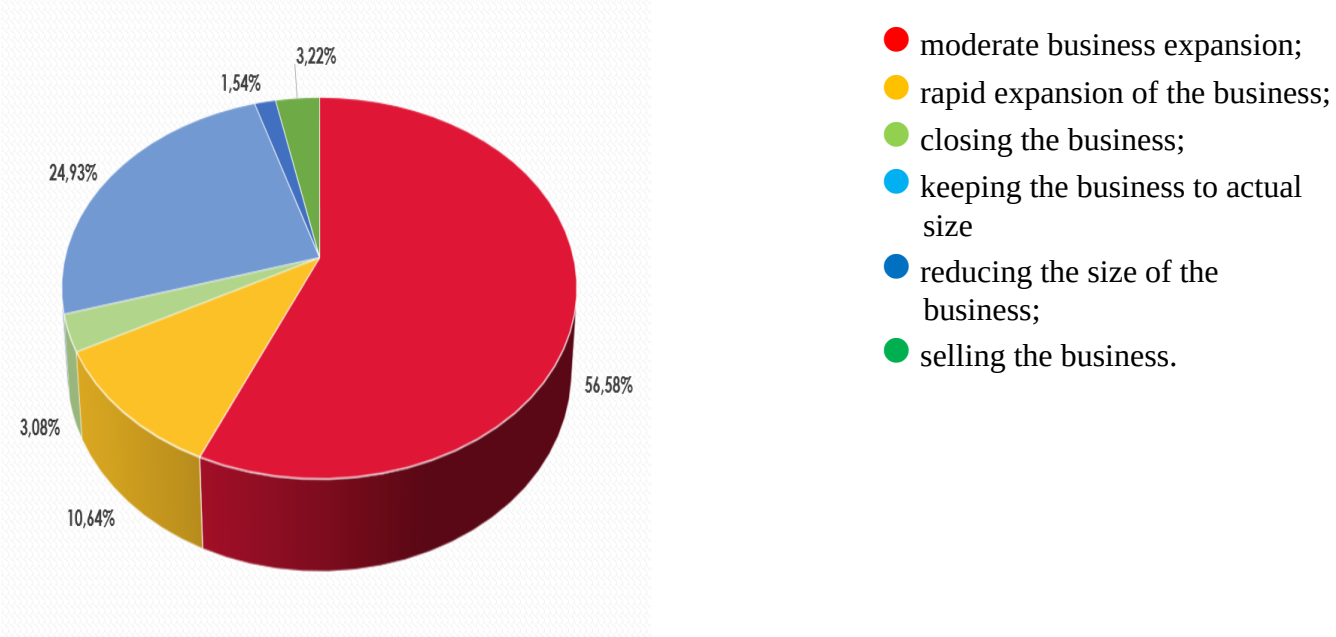

Figura nr. 1 Structure of SMEs objectives for the next 2 years
Sursa: Carta Albă a IMM-urilor din România, Ediția 2019 – Raport de cercetare XVII- available at http://cnipmmr.ro/wp-content/uploads/2019/07/Prezentare-Ovidiu-Nicolescu.pdf

At EU level, the number of job vacancies is constantly increasing.[4] In order for the phenomenon of globalization to work, it is necessary to maximize the opportunities and reduce the negative effects. Globalization creates job opportunities in all areas, worldwide[5].

The effect of globalization was also Romania's accession to the European Union, which meant conforming to the policies promoted by the European Union (EU). This process gave a direction of development, the services market was opened, and European funds were

[1] Carta Albă a IMM-urilor din România, Ediția 2019 – Raport de cercetare XVII- available at http://cnipmmr.ro/wp-content/uploads/2019/07/Prezentare-Ovidiu-Nicolescu.pdf
[2]https://www.europarl.europa.eu/news/ro/headlines/economy/20190603STO53520/beneficiile-globalizarii-economice-in-europa
[3] https://www.europarl.europa.eu/news/ro/headlines/economy/20190603STO53520/beneficiile-globalizarii-economice-in-europa
[4] Institutul Român pentru Evaluare și Strategie - Prognoza evoluției și tendințelor pieței muncii – amenințări și oportunități, 2018, available at http://mts.ro/wp-content/uploads/2019/07/Prognoza-evolu%C8%9Biei-%C8%99i-tendin%C8%9Belor-pie%C8%9Bei-muncii-Amenin%C8%9B%C4%83ri-%C8%99i-oportunit%C4%83%C8%9Bi-pentru-tineri-2018.pdf
[5] http://europedirectbucuresti.ier.ro/stiri-europene/beneficiile-globalizarii-economice-in-europa/

absorbed. However, sometimes it is necessary to adjust the EU policies, to the particularities, specific needs of Romania[1].

Romania, as part of the European Union, can only exploit its potential, taking into account its current state and contributing to finding solutions [2].

Globalization brings with it opportunities for Romanian SMEs, which can favor their sustainable development. In order for more and more Romanian SMEs to be visible globally, it is necessary to strengthen the capacities within the SMEs, and to facilitate access to training and consultancy services.

3. Conclusions

In today's globalized world, Romanian SMEs must have the capacity: to resist increasing competition from developed economies, to connect with the market opportunities offered by these countries. There is a direct connection between global visibility of Romanian SMEs, the growth of the performance and the sustainable development of them. The international activities of the Romanian SMEs are those that consolidate economic growth, consolidate the growth of the employment, increase the competitiveness, support the sustainable development. The Romanian SMEs still depend on their internal market, despite the opportunities offered by the wider single market of the EU, the global market.

Generally, an educated and involved population can understand and influence the good functioning of globalization, contribute to its efficiency. Globalization can contribute to the sustainable development of all the economies of the world, the development of societies that appreciate more fundamental values such as: the environment, culture, life itself.

BIBLIOGRAPHY

1. Albu,L.L. (coordonator) - Impactul aderării României la Uniunea Europeană asupra economiei românești. Analiză sectorială (industrie, agricultură, servicii etc.), București, 2018, available at http://www.ier.ro/sites/default/files/pdf/SPOS_2017_Studiul%201_FINAL.pdf
2. Bari, I. – Probleme globale contemporane, Editura Economică, București, 2003
3. Cocora, E. – Globalizarea: Efecte asupra resurselor umane din România, Princeps Edit, Iași, 2006
4. Cioculescu, Ș. – Fața întunecată a globalizării, Editura Rao Books, 2016
5. Danciu, V. - Întreprinderea sustenabilă. Noi provocări și strategii pentru îmbunătățirea sustenabilității corporative, Economie teoretică şi aplicată Volumul XX (2013), No. 9(586), pp. 4-24, available at http://store.ectap.ro/articole/898_ro.pdf
6. Filip Petru - Strategii sectoriale de interes naţional pe care România ar trebui să şi le asume pe termen lung, ţinând cont de provocările regionale, europene şi mondiale, available at http://www.nos.iem.ro/bitstream/handle/123456789/207/Filip%20Petru.pdf?sequence=1&isAllowed=y
7. Marga, A. – România în Europa actuală, Editura Libris, 2019
8. Pricop, M. – Globalizarea și strategia firmei, Editura Eficient, București, 2001
9. Stiglitz, J. E. – Mecanismele globalizării, Editura Polirom, București, 2008
10. Tătar, Ecaterina Livia – Globalizarea economică și globalizarea militară – generalități și interdependențe, Cross-cultural Management Journal, Volume XI, Issue 1 (19) / 2009, available at http://seaopenresearch.eu/Journals/articles/MI_19_5.pdf

[1] Albu,L.L. (coordonator) - Impactul aderării României la Uniunea Europeană asupra economiei românești. Analiză sectorială (industrie, agricultură, servicii etc.), București, 2018, available at http://www.ier.ro/sites/default/files/pdf/SPOS_2017_Studiul%201_FINAL.pdf

[2] Marga, A. – România în Europa actuală, Editura Libris, 2019

11. Academia Română - ”Creșterea capacității administrative a Ministerului pentru Mediul de Afaceri, Comerț și Antreprenoriat de dezvoltare și implementare a sistemului de politici publice bazate pe dovezi” SIPOCA 5, 2018, available at http://imm.gov.ro/wp-content/uploads/2018/11/Sipoca5-R1.1.pdf
12. Institutul Român pentru Evaluare și Strategie - Prognoza evoluției și tendințelor pieței muncii – amenințări și oportunități, 2018, available at http://mts.ro/wp-content/uploads/2019/07/Prognoza-evolu%C8%9Biei-%C8%99i-tendin%C8%9Belor-pie%C8%9Bei-muncii-Amenin%C8%9B%C4%83ri-%C8%99i-oportunit%C4%83%C8%9Bi-pentru-tineri-2018.pdf
13. Comisia Europeană - Document de reflecție privind valorificarea oportunităților legate de globalizare, available at https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/reflection-paper-globalisation_ro.pdf
14. Comisia Europeană - O politică industrială integrată pentru era globalizării. Atribuirea celui mai important rol competitivității şi viabilității, https://www.adrmuntenia.ro/download_file/article/19/11opoliticaindustrialapentrueraglobalizariiro.pdf
15. Carta Albă a IMM-urilor din România, Ediția 2019 – Raport de cercetare XVII- available at http://cnipmmr.ro/wp-content/uploads/2019/07/Prezentare-Ovidiu-Nicolescu.pdf
16. Strategia guvernamentală pentru dezvoltarea sectorului întreprinderilor mici și mijlocii și îmbunătățirea mediului de afaceri din România Orizont 2020
17. Comisia Europeană - Cum se poate sprijini politica privind IMM-urile cu ajutorul fondurilor structural - Sprijinirea internaționalizării IMM-urilor, available at http://publications.europa.eu/resource/genpub/PUB_NBBN14001RON.1.1
18. https://www.europarl.europa.eu/news/ro/headlines/economy/20190603STO53520/beneficiile-globalizarii-economice-in-europa
19. http://europedirectbucuresti.ier.ro/stiri-europene/beneficiile-globalizarii-economice-in-europa/
20. https://dexonline.ro/definitie/sustenabilitate

PRACTICING THE TRADITIONAL TRADES AND THE LABOR MARKET IN THE VILLAGES OF DOLJ COUNTY

Maria Crăciun and Vlad Ovidiu Cioacă

PhD Student, University of Craiova, MA Student, University of Craiova

Abstract:Our presentation is based on a sociological study conducted in 2018 in the villages of Dolj County, which included two researches: a quantitative research, based on a questionnaire, applied to the representatives of local public administrations in the communes of Dolj County, and a qualitative research, within interviewed with practitioners of traditional trades in the villages of Dolj. The main objective of the survey based on the questionnaire was to understand the labor market situation (surplus and deficit) regarding the traditional trades, while the qualitative research sought to know the problems that the last practitioners of these trades face. From the conclusions of the study, we mention: the veterinary profession is the most sought after in the studied villages, the local public administrations are generally skeptical about the programs aimed at revitalizing the crafts, and their practitioners continue to face numerous institutional barriers, in conditions of low competitiveness.

Keywords: labor market, crafts, traditional trades, village economy, rural development

1. Traditional trades - between the aesthetic value and the potential for economic development

With the rethinking and reorganization of work, both at the level of ethics and organizational framework, modernity has attracted the limitation of the usefulness and relevance of the tasks practiced in the old medieval fairs. Subsequently, postmodernity generated an inevitable discouragement of any form of trade ethically and institutionally based on the principles of traditional work. The "iron cage of bureaucracy", as the German sociologist Max Weber called it at the beginning of the previous century, becomes in the age of globalization the "iron cage of the corporate spirit", in which the cult of efficiency, excessive technology and mass production, often in the quality damage represents sine qua non conditions for the survival of any economic agent in an less equitable market.

The reduced adaptive capacity of traditional economic enterprises, as well as the permanent transitions in the level of consumption culture, outweighed the functional-utilitarian value of the handicraft products, in favor exclusively of the aesthetic or artistic one (the case of the traditional shirts is eloquent in this sense). These products rarely satisfy needs located on the lower steps of Maslow's pyramid, being associated, most of the times, with satisfying the need for beauty, of returning to the roots, of invoking a more or less mythologized past. Sociologist Constantin Schifirneț rightly deplores the emergence of kitsch with the emphasis on the utilitarian on aesthetics: “If in traditionally created objects aesthetics consonant naturally with the functional, they cannot be separated, today the aesthetic is omnipresent and omniscient. In the traditional objects, the aesthetic emerges from itself, contributing to their real functionality, because it expresses a need of a certain group that was used for a certain purpose of that object. "

The emergence of a sui generis socio-professional category, that of "traditional craftsmen", is such a recent phenomenon that labor law in most European countries does not currently offer a specific framework well developed and standardized for their activity. Moreover, the rapid evolution of the crystallization of this category and its coherence in different institutional forms (the case of the revitalization of traditional fairs or some family

businesses that are very successful) have advanced including the cognitive actions circumscribed to understand these social changes and to maximize their social and economic potential.

The sociology of occupations, the social economy, the sociology and the economics of development have not hitherto been bent on developing integrated strategies for developing this new category and capitalizing on the activities performed. In this context, the present approach aims to overcome the ethnographic and cultural view on the phenomenon, to place the crafts activities in the wider context of the sociology of social and economic problems. We also propose that, at the end of the project, titled "Craft: gold bracelet"[1], to obtain a holistic and intersystemic image on the activity of the craftsmen of Dolj, to formulate inferences that can be objectified in general recommendations regarding the possibilities of elaborating certain policies. encouragement and promotion of the crafts activities, estimating, within certain limits, the impact that the latter would have on correcting the evolutionary direction of the rural communities in Dolj county.

Crafts, in a broad sense, are not limited, however, to activities for aesthetic purposes. Many of them, forgotten and marginalized today, prove their usefulness in the models of good practices established at national level and, unfortunately, less at regional level. For example, in the South-West Oltenia Region there is no sheep wool collection center, at national level there are only 23 such units in 8 counties: Bacău, Bistriţa, Brăila, Constanţa, Maramureş, Sibiu, Tulcea and Vaslui, under the conditions in which this raw material could be used as a thermal insulator in constructions, in the textile industry, in workshops of popular creation. There are efficient ways of collecting, processing and exploiting sheep's wool, in the context of the particular interest for this product from Romania, manifested by countries such as India or Turkey. An example of this is that of some investors from Bistriţa Năsăud, who have set up a warehouse in Sangeorz Băi where the wool is collected and packaged, then it will be sent for export, and in perspective they are considering equipping with a technological washing line. of wool, but also solutions for processing - inclusion in the production of insulating materials for construction, in order to replace polystyrene and mineral wool.

2. The situation of traditional trades in the villages of Dolj County

We set out to carry out a study to identify the traditional trades in the villages of Dolj; promoting and exploiting them as bridges between generations, elements of identity, models of aesthetic cultivation, training and specialization among young people. The study involved a questionnaire-based survey, applied to representatives of the local authorities of the 104 villages, as well as an interview-based survey, which had the protagonists of the few craftsmen, both senior citizens and young entrepreneurs.

In descending order, the main trades practiced by the inhabitants of villages from Dolj are greengrocer, farmer, cereal cultivator, construction worker, beekeeper, craftsman/confectioner. Although, according to the representatives of the local authorities, the degree of preservation of traditions is low and very low, the economic profile of the communities continues to be dominated by the trades related to the primary sector. The need for re-technology of this sector determines an important demand for trades such as animal husbandry and agricultural machinery manager. However, the most important request is registered in the case of the "veterinarian" profession, evoked by 68% of the respondents, which requires the urgent intervention of the competent authorities. Although some traditional trades continue to be required (sober, carpentry, masonry), their practitioners are less and less able to cover this demand.

Trades where demand is higher than the job offer	The share of evocations in no. total respondents
veterinarian	68%
mason	24%

[1] The research was carried out within the project "Craft: gold bracelet", implemented by the Oltenia Cultural Association, in partnership with the Dolj County Council. This text is part of the research report.

zootechnician	21%
carpenter	20%
sobar	15%
well sinker	14%
welder	14%
painter	13%
furrier	13%
farrier	11%
weaver	11%
agricultural machinery manager	11%
blacksmith	8%
baker	4%
pastry	4%
farmer	2%
specialist in wood processing	2%
specialist in metalworking by cutting	1%

Tab.1. Trades where demand is higher than the job offer

In only 28% of the investigated localities the crafts continue to be practiced. The finality of the objects resulting from the practice of these activities is more aesthetic than utilitarian. The main causes that led to the disappearance of the craftsmen are, in the view of the representatives of the local authorities, the lack of interest of the young people to carry on the crafts and the disappearance of the craftsmen.

Only 13% of the surveyed local administrations have so far been involved in local craft promotion projects. Five of them were able to name the main projects and the related results aimed at promoting crafts.

The main traditional crafts / trades that continue to be practiced	**The share of evocations in no. total respondents**
making traditional objects	20%
weaver	17%
painter, iconographer	8%
carpenter	7%
specialist knit braid	4%
wicker specialist	3%

Tab.2. The main traditional crafts / trades that continue to be practiced

The attitude of the local authorities regarding the implementation of projects and strategies for promoting and developing local crafts is generally skeptical: 60% of the respondents think that a broad strategy for promoting the crafts would not have any particular impact on the development of the locality. - a positive meaning. Only 15% of the local authorities questioned would be willing to engage in such an approach in the future.

Regarding the strategies to reduce the unemployment rate in the communities they manage, the representatives of the local authorities evoked the following measures:

Measures evoked by the representatives of the local authorities in order to reduce the unemployment rate in the locality	**The share of evocations in no. total respondents**
attracting European funds by local public authorities	73%
attracting investors	47%
job creation	46%
attracting European funds by private micro-enterprises operating in the locality	28%

infrastructure development	17%
professional conversion programs	14%
courses dedicated to the training of farmers for the use of modern agricultural technologies	11%
partnerships with AJOFM	10%
creation of agricultural cooperatives	8%
development of farms with agricultural profile	7%
setting up of craft schools based on the apprenticeship principle	7%
amending the legislation on social benefits	6%
providing facilities for young people	4%
the development of the public-private partnership	4%
stimulation of interest for study among students	3%
free entrepreneurship courses for young people	3%
concession and rental of public spaces for economic activities	3%
diversification of tasks in relation to the specific area	1%
creating an investment climate	1%
facilitating the finding of a job by the persons receiving social assistance	1%

Tab.3. Measures evoked by the representatives of the local authorities in order to reduce the unemployment rate in the locality

3. Conclusions

Regarding the identification of the craftsmen, the survey based on the questionnaire highlighted the numerical fragility of the socio-professional category covered by the present research. In only 28% of the investigated localities the crafts continue to be practiced. The decreasing hierarchy of the crafts practiced in these communities is the following: confectioner of traditional objects, weaver, painter, iconographer, carpenter, specialist knit weaving, specialist wicker weaving. The finality of the objects resulting from the practice of these activities is more aesthetic than utilitarian. Also, out of the total representatives of the local authorities of the localities that participated in the survey (71), only five were able to provide us with factual information about the practitioners, due to the lack of any centralized data about the craftsmen from the communities they administer. The data provided by the local authorities were insufficient to carry out the interview based on the interview, which is why the participation in fairs and exhibitions and the application of the "snowball technique" represented methodological options necessary to identify the traditional tradesmen from the villages of Dolj County. Finally, around 20 exponents were identified, of which 12 accepted to participate in the survey.

The main causes that caused the disappearance of the craftsmen are, in the view of the representatives of the local authorities, the lack of interest of the young people to carry on the crafts and the disappearance of the craftsmen. The disinterest of young people is perceived as the central cause by most of the interviewed craftsmen.

The intergenerational transmission of the craft, through imitation and direct learning, was once a social mechanism meant to generate whole families with highly specialized functions in the community. There were families of carpenters, masonry, sober - a respondent tells us - recognized by the nickname "Tâmplaru", Zidaru "", "Sobaru" etc. with which the members of the community addressed the head of the family and which generated many of today's family names. The war widows had a special social status - a lady who took over the tissue assignment on the maternal line tells us - because, having to cover for themselves the necessities of daily life, they had to master with great skill the art of weaving in order to he could market the objects they produced. It was not about money income. For a shirt that worked a winter, for example, the weaver received from the "client" (father of the girl for

whom the shirt was sewn) firewood to pass well over the colder months. The daughters of these widows usually inherited this task, and they became well-known weavers in the community. Joinery was also a family activity. One of the carpenters interviewed tells us how the workshop had become the small universe around which the very existence of the family gravitated, under all its constituent aspects. There was a strict regulation of roles and distribution of tasks. While the "old man" was doing the "hard work", the woman was responsible for decorating the objects, for which he experienced various combinations of ink, plume and pigments from the plants, and the young apprentice, however keen, was "condemned" only to observe and operate small finishes. When did you become the master apprentice? Another carpenter answers us: when he had his own carpentry workshop, his own tools.

All the exponents of the categories subsumed to the traditional trades - weavers, carpenters, builders, sober, dressmakers, etc. - bring up the communist period as a moment of the decline of the activities they practiced, and the first years of the post-December period as a true beginning of the end. The emancipation (by extending the use of vessels, clothes, furniture, windows, etc. obtained in the big factories) and the paradigm shift among the young generation, who had discovered the attraction of the "urban paradise" or which was displaced by the policies of forced territorial mobility promoted by the communist governments, they have entailed dramatic changes in the structure of the village, mutations of an unprecedented depth until then. The dislocation of the traditional structures of work, thought and social action involved the collapse of those social mechanisms that made the profession a bridge between generations. The resorts and stages of this change were of a sociological depth well beyond the hypothetical situation from which we initially mentioned. One of the interviewed carpenters describes a process of segregation of carpentry guilds from the 1960s, the segregation criterion representing the age, which corresponded to a certain attitude towards technological innovation: “We were young, these young people, with technology, the world was looking for us. And it was the elders, the ones I had learned from. They were with their business, we with ours. ” The segregation - or, more rigorously, the distance - between the generation of the carpenter interviewed and the young furniture makers today is much more striking than that of the previous generations, also against a paradigm shift and successive technological innovations, insufficiently integrated into the practice of generations. earlier.

In this context, the following dilemma arises: are there any crafts that are linked between generations? The answer of our research is negative, and some of the arguments have been presented previously. The weakening or disappearance of the intergenerational connection does not, however, equate with the disappearance of the crafts, with their throwing in an area of old practices, which are not frequent and impossible to revitalize. A young sober person, participating in the survey, reveals the success he enjoyed during the period in which he performed this activity. On the other hand, a woolen quilt confectioner drew our attention to the low profitability of the profession that he practices, in the context of the Romanians' disinterest for products made from natural materials. The experiences are divergent, but the mere existence of these models and the success of some of them represent important premises for the elaboration of strategies and programs in this regard. Analyzing the data collected in this research, we can conclude that the risk management of such a strategy should take into account the following findings:

a) The lack of interest of the local authorities in the implementation of projects for craftsmen is an important risk factor, revealed by the survey based on questionnaire. Most of the local authorities questioned consider that a broad strategy of revitalizing the trades would not significantly influence the evolution in a positive sense of the locality. Only 15% of the surveyed local authorities would be willing to get involved in such a project in the future.
b) The disappearance of the "seniors", the craftsmen who could train apprentices, is a serious impediment to the establishment of apprenticeship schools at local level. The few craftsmen we identified no longer work because of their age, and the younger ones

no longer practice the traditional forms of crafts (using sewing machines at the expense of weaving wars, cutting-edge carpentry tools, etc.).

c) Lack of capital, promotion and retail market are the main problems faced by young entrepreneurs who want to carry on the traditional tasks. Advice, financing and promotion programs are required.
d) Certain legislative provisions discourage the practice of crafts and the declaration of income. The participants of the survey brought to the fore that, although they earn small amounts from the craft they practice, they are denied the right to social assistance, without receiving any aid in the sense of developing and promoting the activity they practice.

BIBLIOGRAPHY

1. Gusti, Dimitrie, *Opere*, vol. I, Editura Academiei, Bucureşti, 1968
2. Herseni, Traian, *Curs de sociologie rurală*, Editura Renaissance, Bucureşti, 2007
3. Otovescu, Dumitru, *Monografia sociologică în România*, Editura Beladi, Craiova, 2006
4. Vedinaş, Traian, *Introducere în sociologia rurală,* Editura Polirom, Iaşi, 2001
5. Institutul de Sociologie al Academiei Române (Ilie Bădescu, Ozana Cucu Oancea, Gheorghe Şişeştean coord.), *Tratat de Sociologie Rurală*, Editura Mica Valahie, Bucureşti, 2009

THE ROLE OF MENTORS IN ENTREPRENEURIAL EDUCATION

Corina Ana Borcoşi

Researcher II, PhD, "Constantin Brâncuşi" University of Târgu-Jiu

Abstract: We live in a period when employees develop by applying mobility as a rule in their professional lives. It no longer applies the rule: one career in one company. On the other hand, attracting and retaining valuable employees is an ongoing challenge for every company. If we consider that a successful organization is a learning organization, and that the most important resource of the current organization is the human resource, we can consider the mentor's role as essential in training a competent, talented employee dedicated to his work. Today, competent employees need leaders who are leaders, who, in their relationships with employees, are those who remove obstacles, save destinies and are mentors.
The paper presents the importance of mentors, their role in educating employees, to become competent in their work, but also what is the role of mentors in entrepreneurial education.

Keywords: mentor, entrepreneurial education, educational transfer, passion, trust

1. Introduction

It is necessary, Europe needs creative, innovative entrepreneurs, flexible, mobile workforce, with the necessary skills and competences. Strengthening entrepreneurship education in: schools, vocational education institutions, higher education institutions, will have a positive impact on entrepreneurship within the national economy and not only. Entrepreneurial education will contribute to the creation of social enterprises and the foundation of new enterprises, will help young people to develop their capacity for professional insertion, to manifest an "entrepreneurial" spirit in their activity within existing organizations[1].

Teachers have an important role, a strong impact on the level of training of the students. The reflective teachers are appreciated, who analyze the results obtained constantly, adapt according to the desired results to be obtained in the field of learning, adapt by the individual needs of the learners. Entrepreneurship does not necessarily mean a certain subject, but it is more a way of teaching, in which the main role is learning through practical experiences. The teachers do not offer the students answers. They help them research to identify the correct questions for which they can then find the most appropriate answers. In order to stimulate the creativity of the students, to help them develop an entrepreneurial attitude, a school environment is needed that encourages creativity, risk taking and mistakes are considered a good opportunity to learn. It should be possible for all young people, before completing the compulsory education cycle, to benefit from at least a practical entrepreneurial experience[2].

Teachers, but also trainers, should be given the opportunity to acquire the knowledge, skills and attitudes needed to provide students an entrepreneurial education. Each teacher

[1] Comisia Europeană – Educația antreprenorială. Ghidul formatorilor, available at https://ec.europa.eu/docsroom/documents/7465/attachments/1/translations/ro/renditions/native
[2] Comisia Europeană – Educația antreprenorială. Ghidul formatorilor, available at https://ec.europa.eu/docsroom/documents/7465/attachments/1/translations/ro/renditions/native

should benefit, at least during their career, from at least one training experience on the topics and methods essential in the field of entrepreneurship.[1].

By studying the important figures throughout the history of the world, we notice that most successful people had mentors who followed their evolution, progress, guided them to success. Since 1980, mentoring has been an important part of managerial training of commercial organizations. Thus, companies like: Xerox, Avon, Kodak, have well-developed mentoring programs. This type of guidance, called mentoring, is recognized as a very effective tool for training, development, used in educational institutions, universities, corporations. It is also used for creating links, bridges between institutions, mentoring can also be considered as a modern communication tool[2].

2. The role of mentors in entrepreneurship education

Anyone can start a business, a company of any kind, but only the best entrepreneurs get to make a correct forecast, as close to reality, about how the business will grow. In addition to intuition, imagination, knowledge in business, experience is also needed. And here comes the decisive role of the mentor[3]. Mentors are entrepreneurs who have businesses in various fields of activity: education, IT, human resources, advertising, etc. [4].

Entrepreneurship means vision and then action [5].

Five major reasons are identified, for which the Romanians prefer the status of employee rather than the entrepreneur, namely:

1. lack of entrepreneurial education;
2. lack of entrepreneurial culture;
3. lack of successful entrepreneurship models;
4. the ambiguous and unstable legislation in the commercial and fiscal field;
5. lack of confidence in one's own strengths[6].

Entrepreneurial education, unlike the academic one, also develops through contact with successful entrepreneurial stories.[7]

The teaching profession is one of the most complex professions. The demands on the school and on the teachers are varied, subject to continuous challenges. Economic, social, political and cultural changes have a direct impact on the school, on the roles of teachers. They need to take on increasingly complex, varied roles, they have to work with students who have different learning needs, have different cultural levels, have different learning potential.[8].

Learning for the sake of learning is a quality, but in today's business world, learning must be done for the sake of results. The mentor does not help the student to develop his or her knowledge without using it. Good mentors know that the mentoring activity ends when the student applies the theory in the "laboratory of life". The actions of the student help the mentor to convince himself that what he learned was useful.[9]

A good mentor is one who maintains a work environment that appreciates and supports education.

---

[1]Comisia Europeană – Educația antreprenorială. Ghidul formatorilor, available at https://ec.europa.eu/docsroom/documents/7465/attachments/1/translations/ro/renditions/native

[2] https://euromentor.eu/ro/mentoring-ro/history-ro/

[3] https://start-up.ro/subiecte/mentorat-pentru-antreprenori/

[4] http://www.elearning.ro/educatie-antreprenoriala-prin-ementorat

[5] https://mentortraining.ro/educatie-antreprenoriala/

[6] Göndör Mihaela (coordonator) – Cultura financiară, spiritul antreprenorial și educația inovativă, Culegere de texte, analize și studii de caz pentru studenți și antreprenori, Presa Universitară Clujeană 2017, available at http://www.editura.ubbcluj.ro/bd/ebooks/pdf/2168.pdf

[7]https://www.zf.ro/companii/ey-educatia-antreprenoriala-accesul-la-finantare-si-teama-de-esec-obstacolele-enumerate-de-antreprenori-in-calea-lansarii-unui-business-16845772

[8] Crasovan, Mariana - Mentoratul - modalitate de pregatire și integrare profesională a viitoarelor cadre didactice, Editura Universitară, 2016

[9] Bell, Chip R. – Manageri și mentori, Editura Curtea Veche, București, 2008, p. 179

Anyone who has an entrepreneurial initiative, is at the beginning of the road or already has entrepreneurial experience, needs a mentor.

The main aspects that a mentor should be able to clarify to an entrepreneur would be:

- there is a market for the business idea in which it wants to invest;
- how to find and convince first customers to buy what you produce;
- how to earn more than you spend;
- the business plan is well elaborated from the point of view of the estimated budget but also of the time running of the business until the profit is obtained;
- all the main elements that can contribute to the success of the business have been taken into account;
- the optimization of the expenses has been elaborated so that all the useless expenses are excluded;
- it is necessary to promote the business efficiently, in order to create a brand that will attract and retain customers;
- attracting suppliers who understand that their chance is to develop with you;
- you are also considering launching new products and services;
- formation of efficient teams, satisfied, motivated employees, conflict management;
- inclusion of the company in successful business networks, by connecting with successful business people, which you need to get financing, orders.

Entrepreneurship itself is an adventure. A good organization can reduce the risk of failure, it can ensure a good predictability so that, as an entrepreneur, you know what you have to do and know that if you follow the chosen path you have great chances of success. If you do not have a business plan, the risks are high, and if, when a problem arises, you have no one to advise with, you may fail to solve the problem, and then fail in business.

The mentor-entrepreneur relationship can also be a lifelong bond.

It requires a mentor both in the launching phase of the business (to have a successful start-up) but also in the development, restructuring or expansion stages of the business.

The mentor must be able to:

- to listen and stimulate the imagination;
- to strengthen his self-confidence, in his business, so that the entrepreneur can find solutions to the problems of his business;
- help the entrepreneur to make the best decisions and implement them in order to be successful in his business.

A successful mentor carefully chooses the people he wants to mentor. They see their qualities, their passion, if they are interested in achieving concrete results, they have a pleasant approach, they show seriousness and they have respect for the time that the mentor gives them. Successful mentors do not mentor many people, they carefully choose their lessons, examples, leave freedom for open questions. The lessons are connected to each other, and as the situation evolves, the student must understand one lesson leads to another lesson, a single question can lead the discussion in many directions.[1].

3. Conclusions

The lack of key people for the business, the communication with the team, the focus only on results, are some of the problems that entrepreneurs face.

More and more people, in recent years, want to have their own business, assuming, the responsibility of a business. However, the lack of professional experience, although offset by the desire to succeed, to be a good example for those who lack the courage, are not always sufficient. The road to performance is not at all easy, so experienced people, called mentors, need to be mobilized to help those who are at the beginning of the road in business. The methods used to help start-ups are varied. These include: providing information, concrete

[1] https://johnmaxwellteam.ro/cum-sa-excelezi-ca-mentor-sau-mentorat.html

examples, tips, suggestions to stimulate them in the medium and long term, to help them be innovative, to plan their activity, to diversify their ways of solving problems, to use appropriate tools and techniques to form successful teams. But perhaps the most important fact is to offer each entrepreneur the right mentor.

BIBLIOGRAPHY

1. Bell, Chip R. – Manageri și mentori, Editura Curtea Veche, București, 2008
2. Crasovan, Mariana - Mentoratul - modalitate de pregatire și integrare profesională a viitoarelor cadre didactice, Editura Universitară, 2016
3. Göndör Mihaela (coordonator) – Cultura financiară, spiritul antreprenorial și educația inovativă, Culegere de texte, analize și studii de caz pentru studenți și antreprenori, Presa Universitară Clujeană 2017, available at http://www.editura.ubbcluj.ro/bd/ebooks/pdf/2168.pdf
4. Comisia Europeană – Educația antreprenorială. Ghidul formatorilor, available at https://ec.europa.eu/docsroom/documents/7465/attachments/1/translations/ro/renditions/native
5. https://mentortraining.ro/educatie-antreprenoriala/
6. https://www.zf.ro/companii/ey-educatia-antreprenoriala-accesul-la-finantare-si-teama-de-esec-obstacolele-enumerate-de-antreprenori-in-calea-lansarii-unui-business-16845772
7. https://start-up.ro/subiecte/mentorat-pentru-antreprenori/
8. http://www.elearning.ro/educatie-antreprenoriala-prin-ementorat
9. https://euromentor.eu/ro/mentoring-ro/history-ro/
10. https://johnmaxwellteam.ro/cum-sa-excelezi-ca-mentor-sau-mentorat.html

PERSPECTIVES ON THE MIGRATION OF THE ROMANIANS' WORKFORCE IN THE EUROPEAN UNION. MIGRATION WAVES

Alexandru-Dumitru Zub

Researcher, "Gh.Zane" Institute of Social and Economic Research, Iaşi

Abstract:Fundamental demographic phenomenon, migration has many dimensions and forms of manifestation, some specific to developing countries, or political systems that restrict the rights and freedoms of citizens. Due to globalization, multiculturalism, ethnic migration, for example, has been encouraged, supported by political decisions. However, labor migration in other countries has become a global phenomenon, characterized by more political, religious, economic, demographic crises, understood as precursors to the current crisis, officially accepted.
Depending on the dynamics / drop in living standards, with the degree of occupational training on the job market, migration is trying to solve the problem of people's shortage of work through demographic inputs and outputs. If other EU member states accept Romanians for prepaidly lower wages (unskilled labor), Romania seems to be willing to bring foreign labor force rather than to increase the minimum wage at a faster rate in line with European standards. We will try to identify negative consequences of mass emigration and possible predictions on retromigration, starting from the assumption that the decision to return to the country varies both according to the living conditions in the country of destination and the prospects for the economic, political context and especially social in Romania.

Keywords:emigration, demography, globalization, labor force, retromigration

Fenomen demografic fundamental, migraţia cunoaşte mai multe dimensiuni şi forme de manifestare, unele specifice ţărilor în curs de dezvoltare sau cu sisteme politice care îngrădesc drepturile şi libertăţile cetăţenilor. Cu o istorie multimilenară, migraţia a variat în funcţie de epocă, societate, cultură, tipuri de motivaţii individuale, mentalităţi, ajungând în final în formă ca resursă şi obiectiv al intereselor politice. Principalii factori cauzali au fost sistematizaţi, spre exemplu, de World Bank:
-factori economici şi demografici -sărăcie, şomaj ridicat, salarii mici, taxe mari, rate de fertilitate crescute, sisteme de sănătate precare);
-factori politici -conflict, nesiguranţă, violenţă, guvernare slabă, corupţie, abuzuri ale drepturilor umane;
-factori sociali şi culturali-discriminare bazată pe etnie, gen, religie etc.[1]
Individul, ca actor social care acţionează în baza unei raţionaliăţi (conjuncturale, predeterminate, subiective, mai mult sau mai puţin limitate) pune în balanţă condiţiile concrete actuale de trai cu şansele, posibilităţile pe care le-ar putea valoriza în ţara de destinaţie. Factorilor "presanţi" *push* mai sus menţionaţi le corespun factori "atractivi" *pull*:
-factori economici şi demografici: cerere de muncă, perspective ale unor salarii mari, potenţial de îmbunătăţire a standardului de viaţă, dezvoltare personală sau profesională, sisteme de educaţie şi sănătate favorabile, creştere economică puternică, tehnologie.
-factori politici-siguranţă şi securitate, libertate politică, drepturi şi libertăţi
-factori sociali şi culturali: reîntregirea familiei, reteaua de prieteni, lipsa discriminării[2]
În cazul României, principalii factori care au stimulat migraţia sunt:

[1] http://siteresources.worldbank.org/INTECA/Resources/257896-1167856389505/Migration_Chapter3.pdf p.78;
[2] Anghelache, C., Niţă, G., "Migraţia-factori determinanţi şi modele economice", în *Revista Română de Statistică*, Supliment Nr.5/2018, p.145;

-*lipsa unui loc de muncă*, respectiv zonele/judeţele cu o rată a şomajului mai ridicată decât media vor prezenta un potenţial sporit de migraţie în rândul forţei de muncă;
-dorinţa de *afirmare profesională* a celor cu potenţial ridicat, de specializare sau continuare a studiilor (masterat, doctorat, cercetare etc);
-perspectiva obţinerii unui *loc de muncă mai bine remunerat* comparativ cu cel din tară[1].

Migraţia externă începând cu anii '90 nu poate fi înţeleasă fără o perspectivă istorică asupra fenomenului, care identifică motivaţiile privind nivelul de trai ca raţiune principală de a emigra. Atât în perioada comunistă cât şi după schimbarea de regim politic, românii nu au sperat că va exista o schimbare pozitivă în plan economic şi politic.

În perioada comunistă migraţia s-a realizat preponderent intern, fiind corelata cu fenomene şi procese sociale specifice trecerii societăţilor de la o economie agrară la forma industrializată, care a presupus urbanizare, navetism, mobilitate socială.
Deoarece industrializarea a presupus dezvoltarea oraşelor, formarea cartierelor muncitoreşti pentru facilitarea accesului la locul de muncă, şcolarizarea copiilor familiilor de muncitori cunoaşte 2 variante, în funcţie de mediul de rezidenţă al părinţilor. Avem copii care urmau ciclul primar, gimnazial, liceal în apropierea locului de origine sau care făceau naveta. Oraşele cu centre universitare au devenit puncte de atracţie, constituind "fenomenul studenţesc"; se pot face corelaţii între nivelul economic zonal, respectiv şansele găsirii unui loc de muncă (acceptabil) şi migraţia rural-urban. Cu cat scade nivelul economic al unei zone se reduce şi intenţionalitatea de a urma studii; în acelaşi timp creşte necesitatea obţinerii de diplome necesare angajării. Cauzele acestor fenomene sunt polarizarea socială şi centralizarea excesivă cu privire la posibilităţile de inserţie în câmpul muncii, şansele de promovare, de ascensiune socială, accesul la resurse sociale-instituţii, organizaţii.

Abordată diacronic, migraţia, motivată de găsirea sau schimbarea locului de muncă, cunoaşte fluctuaţii; urbanizării excesive din perioada comunistă i se opune fenomenul de ruralizare şi migrare spre periferia oraşelor din motive economice-de exemplu costurile prea mari privind întreţinerea la bloc, transportul la locul de muncă ş.a.m.d. Migraţia poate fi corelată,de asemenea, cu fenomenul mobilităţii sociale orizontale şi verticale-ascensiunea socială a copiilor raportată la status-ul social al părinţilor.

În perioada comunistă a existat o "migraţie" a intelectualităţii aflată între marginalizare şi stigmatizare, între pierderea pârghiilor sociale şi exil. Intelectualii au reprezentat un pericol privind planurile Partidului Comunist de a nivela "în jos" indivizii, a le oferi un minim de instrucţie prin omogenizare, aplatizare, limitare a ţelurilor şi stabilire a priori a scopurilor în viaţă. O societate normată excesiv nu era compatibilă cu spiritul cercetării neîngrădite (comanda politică), cu obiectivitatea analizelor şi interpretărilor studiilor din acea perioadă. Altă soluţie de escamotare a constat în refugierea în tehnicism, metodologie, evitând astfel dificultăţile de la nivel paradigmatic, de teorie şi doctrină. Am putea spune că acolo unde n-a "funcţionat" limba de lemn, au urmat concecinţe nefaste-pierderea locului de muncă, retrogradare, conflict cu sistemul.

Atât în perioada comunistă cât şi în cea următoare, status-ul social al intelectualităţii, rolul public al acesteia, reprezentările colective au avut în continuare o dimensiune minimalizată. Societatea românească n-a înţeles, se pare, rolul important al cunoaşterii în dezvoltare, importanţa ştiinţelor; era de aşteptat ca guvernele ale căror membri nu aveau multe tangenţe cu cercetarea, învăţământul etc. să materializeze prin politici sociale acea vizune uşor umoristică, ironică asupra intelectualilor, fapt uşor observabil în remuneraţii. Pregătirea profesională, o investiţie a societăţii (în special familiile) în individ devine un sacrificiu în măsura în care rezultatele ajung valorificate în alte ţări care apreciază mult mai corect importanţa lor. Nu s-a înţeles, nici după 1989, importanţa educaţiei permanente în

[1] Constantin, D.-L., Vasile, V., Preda, D., Nicolescu, L., *Fenomenul migraţionist din perspectiva aderării României la Uniunea Europeană*, Institutul European din România, Studiul Nr.5, p.96 http://beta.ier.ro/documente/studiideimpactPaisII_ro/Pais2_studiu_5_ro.pdf ;

formarea individului, rolul pe care-l are în menţinerea coeziunii sociale, importanţa integrării în prevenirea fenomenelor anomice, disfuncţionale, infracţionale ş.a.m.d.

După schimbarea de regim politic din 1989, unele studii au identificat trei perioade privind emigrarea românilor:

"- o primă perioadă, între 1990 şi 1995, caracterizată printr-o rată a emigrării de 7 persoane la 1000 locuitori, ţările de destinaţie fiind Israel, Turcia, Italia, Ungaria şi Germania;

-a doua perioadă, între 1996-2001, cu o rată a emigrării de 7 persoane la 1000 locuitori, ţările de destinaţie fiind Spania, Statele Unite şi Canada;

-a treia perioadă, dupa 2001 şi până în prezent, pe fondul apariţiei vizelor Schengen şi a integrării României în Uniunea Europeană, rata emigrării a crescut la 28 persoane la 1000 locuitori, ţările de destinaţie fiind Italia (40% din emigranţii activi pe piaţa muncii), Spania (18%), Germania (5%), Ungaria (5%) şi Israel (6%)."[1]

Alte periodizări identifică cinci etape, în funcţie de ţările de destinaţie, tipul de emigraţie (sezonieră, ilegală), acorduri, vize-adică factori favorabili emigrării:

"-1990-1993: emigrarea permanentă în masă a minorităţilor etnice (germane, maghiare) şi a românilor care fugeau de tulburările politice şi sărăcie. Mulţi dintre aceştia au cerut azil politic în Occident, atingând un nivel de 116.000 de aplicaţii în anul 1992 (Ethnobarometer, 2004); *f*

-1994-1996: un nivel scăzut al migraţiei economice româneşti în Europa de Vest, în principal pentru muncă sezonieră sau ilegală, dar şi niveluri foarte scăzute ale migranţilor etnici şi ale căutătorilor de azil; *f*

-1996-2001: dezvoltarea mai multor tendinţe în paralel şi creşterea emigrării, transformă fenomenul într-unul complex pentru a fi analizat: (a) migraţia permanentă s-a aflat în creştere în SUA şi Canada, mai mult decât s-a înregistrat migraţie legală în ţările europene; (b) manifestarea, în special începând cu anul 1999, migraţiei ilegale, „incomplete" sau circulare către ţările europene, pentru muncă ilegală (1). c) creşterea traficului de migranţi, fenomen care se suprapune migraţiei ilegale, dar se distinge prin violenţa şi abuzul din partea traficanţilor/angajatorilor. Acest tip de migraţie este considerat a fi întâlnit cu precădere în cazul femeilor. (d) din 1999, asistăm la o reducere a numărului acordurilor de recrutare a forţei de muncă cu diferite ţări europene (Germania, Spania, Portugalia, Italia); (e) un număr restrâns de migranţi români care se întorc din Republica Moldova, precum şi un aflux puternic a migranţilor români între Germania şi România. *f*

-2002-2007: eliminarea obligativităţii vizelor Schengen a promovat o creştere rapidă în migraţia circulară, chiar şi în măsura în care românii care au fost anterior „blocaţi" în ţările Schengen, au putut să se întoarcă în România pentru a intra în sistemul de migraţie circulară (OSF, Ethnobarometru, 2004). Existenţa posibilităţii de şedere legală pe o perioadă de trei luni în calitate de turist a condus la dezvoltarea unui sistem sofisticat de migraţie circulară, concentrat în primul rând pe destinaţii precum Italia şi Spania (OIM, 2005). Această nouă strategie a permis sustragerea de la controlul de pe piaţa forţei de muncă europeană, astfel că migranţii ajungeau să lucreze ilegal timp de trei luni, împărţind locurile de muncă cu alţi români. *f* 2007–până în prezent: asistăm la acces liber pe piaţa europeană a muncii"[2].

Schimbarea de regim politic din 1989 s-a soldat cu un maxim de emigrare in 1990 (96.929 români care au plecat în străinătate) datorită, în principal, liberalizării regimului paşapoartelor, dreptul la liberă circulaţie, anii 1990-1993 cumulând un total de 170.000 persoane. Migratia externă a cunoscut "cele mai mari valori în anii 1995 (25.675 persoane), a urmat apoi o diminuare a emigrărilor, cu o uşoară creştere în anii 2000 (14.753) şi 2006 (14.197)"[3].

---

[1] Dănăcică, D., "Caracteristici ale migraţiei în România", în *Analele Universităţii "Constantin Brâncuşi" din Târgu Jiu,* Seria Economie, Nr.2/2010, pp.189-190;

[2] Roman, M., Voicu, C., "Câteva efecte socioeconomice ale migraţiei forţei de muncă asupra ţărilor de emigraţie. Cazul României", în *Economie teoretică şi aplicată*, Volumul XVII (2010), No. 7(548), p.56;

[3] Ţîrcă, D.M., *Piaţa muncii şi migratia forţei de muncă în context european*, Editura ASE, Bucureşti, 2013, p.111;

Conform Institutului Naţional de Statistică, migraţia este în prezent a doua cauză de scădere demografică, după fenomenul de îmbătrânire demografică în creştere, sporul natural fiind negativ[1]. Migraţia a generat reducerea forţei de muncă şi îmbătrânirea populaţiei. Statisticile arată că în perioada 1989-2012 populaţia stabilă a României s-a redus cu peste 3.1 milioane de locuitori, emigratia determinând peste 77% din sporul negativ al populaţiei rezidente (stabile)[2].

În etapele mai sus menţionate, a existat desigur şi o migraţie de revenire. Retromigraţia se referă la cetăţenii care au emigrat definitiv sau temporar în străinătate şi care decid să se întoarcă în ţara de origine. Migraţia de revenire a românilor din Italia, Spania, Portugalia, Grecia a fost accentuată de criza economică globală din anii 2009-2012, care a condus şi la o reducere a migraţiei externe[3]. Printre principalele motive ale întoarcerii se regăsesc "dorul de familie" şi realizarea planurilor pe care le avea emigrantul la plecare. Un sondaj a reliefat că întoarcerea este în 73% cazuri datorată motivelor familiale, în 40% cazuri de realizarea planurilor făcute la plecare, în 18% din cazuri din cauza pierderii locului de muncă, în 11% din cazuri datorită reducerii salariului, în 10% cazuri pentru continuarea studiilor, în timp ce 8% au invocat înrăutăţirea atitudinii locuitorilor ţării-gazdă faţă de emigranţi[4].

Efectele migraţiei în plan social sunt multiple şi cu consecinţe pe termen lung: "mişcările la nivelul fluxurilor internaţionale ale forţei de muncă creează distorsiuni pe piaţa internă a forţei de muncă din România (structură, specializare, segmentare), dezechilibre ale structurii demografice cu implicaţii economice (evoluţia indicatorilor macroeconomici, efectele fiscale, remitenţele) şi asupra sistemului de securitate socială"[5]. Atât îmbătrânirea populaţiei cât şi migraţia generează nu numai un deficit al forţei de muncă ci şi o fluctuaţie a acesteia, care creează probleme legate de costurile privind locurile de muncă, competitivitatea în cadrul firmelor. Al patrulea val migrator este caracterizat de plecarea forţei de muncă de tip calificat, "migraţia creierelor". Criza economică globală nu a condus la o remigrare semnificativă, în planul reprezentărilor colective existând convingerea că se poate suporta criza mai uşor "în afară" decât în ţară. Perspectivele privind revenirea în ţară nu iau in consideraţie doar creşterea salariului minim pe economie ci şi calitatea serviciilor oferite de instituţii-sistemul de sănătate, învăţământul, administraţia publică. Problemele de ordin instituţional se reflectă inclusiv asupra fenomenului emigrării; Ilie Bădescu constată agenţii mijlocitori ai plecării sunt reţelele, familiile, deci se poate vorbi de un *absenteism guvernamental*: "Decizia plecării nu este un fenomen individual (...) , ci este legată şi de prezenţa/absenţa, accesibilitatea/inaccesibilitatea agenţilor mijlocitori. Agentul mijlocitor al plecării este în cele mai multe cazuri reteaua: rudele din străinătate 39.5%, prieteni, cunoştinţe din străinătate 16.7%, prieteni, cunoştinţe din ţară 14.7%[6]. Important pentru factorii de decizie politici pare să fie doar aportul financiar al emigranţilor, ignorându-se dramele dezrădăcinării , problemele de ordin identitar, de acomodări multiple care fac din emigranţi o categorie vulnerabilă.

---

[1] Institutul Naţional de Statistică, *Populaţia rezidentă la 1 ianuarie 2019 şi migraţia internaţională în anul 2018* (Comunicat de presă), Nr.212/29.08.2019 http://insse.ro/cms/sites/default/files/com_presa/com_pdf/poprez_ian2019r.pdf

[2] Institutul Naţional de Statistică, *Migraţia internaţională a României*, Statisticile curente pe demografie ale Institutului Naţional de Statistică, 2014, p.3 http://www.insse.ro/cms/files/publicatii/pliante%20statistice/Migratia_internationala_a_Romaniei_n.pdf;

[3] Iftimoaei, C., Baciu, I.C., "Analiza statistică a migratiei externe după aderarea Românieie la Uniunea Europeană" în *Revista Română de Statistică*, Supliment Nr.12/2018, p.171; http://www.revistadestatistica.ro/supliment/wp-content/uploads/2018/12/rrss_12_2018_07_ro.pdf;

[4] Stănculescu, M., Stoiciu, V., Alexe, I., Motoc, L., *Impactul crizei economice asupra migratiei forţei de muncă româneşti*, Bucureşti, Editura Freidrich Ebert Stiftung , 2011, p.109;

[5] Tomescu-Dumitrescu, C., "Migraţia în România şi perspectivele demografice", în *Analele Universitatii" Constantin Brancusi"* din Targu Jiu. Serie Litere si Stiinte Sociale, 2017, p.83;

[6] Bădescu, I., *Migraţia internaţională ca problemă socială. Studiu de caz: migranţii pentru muncă din Italia*, pp.44-45 http://sociologia-azi.ro/wp-content/uploads/2013/10/Chestiunea-sociala-a-migratiei-pentru-munca.pdf

Deoarece tendinţele economice, în special dinamica salariului minim pe economie sunt prognozate alarmant, ca avertismente periodice de către instituţiile abilitate, pare de aşteptat ca emigrarea să rămână unul din pricipalele resorturi ale afirmării profesionale, corelată cu un nivel de trai decent, diferit de perspectiva subzistenţei. În altă ordine de idei, imigranţii de alte etnii par a suplini, cel puţin parţial, deficitul forţei de muncă, existând posibilitatea ca aceştia să reprezinte o "soluţie" şi pentru fenomenul de îmbătrânire demografică, soluţie adoptată de principalele ţări membre ale Uniunii Europene.

BIBLIOGRAPHY

1. Andreescu, A., Andreescu, D., Bardaş, D., *Efectul migraţiei asupra securităţii României şi a Europei*, Editura RAO, Bucureşti, 2009;
2. Anghel, G.R., Horváth, I., *Sociologia migraţiei. Teorii şi studii de caz româneşti*, Editura Polirom, Iaşi, 2009;
3. Institutul Naţional de Statistică, *Migraţia internaţională a României,* Direcţia de Editare a Publicaţiilor Statistice, Editura INS&Print, Bucureşti, 2014;
4. Gheţău, V., *Declinul demografic şi viitorul populaţiei României. O perspectivă din anul 2007 asupra populaţiei României în secolul XXI*, Editura Alpha MDN, Buzău, 2007;
5. Roşca, D., *Introducere în sociologia populaţiei şi demografie*, Ediţia a -IV-a, Editura Fundaţiei *România de Mâine*, 2007;
6. Rotariu, Tr., *Demografie şi sociologia populaţiei. Structuri şi procese demografice*, Editura Polirom, Iaşi, 2009;
7. Sandu, D. (coord.), *Comunităţi Româneşti în Spania*, Editura FSR, Bucureşti, 2009;
8. Sandu, D., *Lumile sociale ale migraţiei româneşti în străinătate*, Editura Polirom, Iaşi, 2010;
9. Sandu, D., *Sociologia tranziţiei. Valori şi tipuri sociale în România*, Editura Staff, Bucureşti, 1996;
10. Sandu, D., *Spatiul social al tranziţiei*, Editura Polirom, Iaşi, 1999;
11. Stănculescu, M.S., Stoiciu, V. (coord.), *Impactul crizei economice asupra migraţiei forţei de muncă din România*, Editura Paideia, Bucureşti, 2012;
12. Ţîrcă, D.M., *Piaţa muncii şi migratia forţei de muncă în context european*, Editura ASE, Bucureşti, 2013;

TRADITIONAL LIFE - A SUSTAINABLE COLLECTIVE IDENTITY. CASE STUDY - NICOLINȚ VILLAGE, SERBIAN BANAT

Eufrozina Greoneanț (Greonjanc)

PhD, Preschool Teacher Trening College Mihailo Palov in Vršac, R.Serbia

Abstract: Tradition has always been understood as a set of concepts, customs, and beliefs that are historically renewed within certain social or national groups and which are transmitted (through live music) from generation to generation, constituting for each social group itsspecific trait. The tradition sums up everything that is preserved from the past to the present, being transmitted and remaining active and accessible by those who receive it and who, in their turn, transmit it throughout the generations. "The transmission is performed orally, because every human beings are aware of their own experiences and pass them on to their descendants, without asking whether they feel the need for them to be put in a written form, so that they remain for posterity. It is very important the act itself and what is appropriate to know doing within a group that in this way recognizes or projects a sustainable collective identity''. Also it is important to realize the moment when the researcher arriving on the field collects the information transmitted in oral form, by to one or more respondents, they go through a more complicated process, in order to obtain a definitive form, put on paper, accessible to all those who are interested in the given subject.

Keywords: tradition, identity, Nicolinț village, Serbian Banat

Prin *tradiţie* se înţelege un *ansamblu de concepţii, de obiceiuri, de datini şi de credinţe care se statornicesc istoric în cadrul unor grupuri sociale sau naţionale şi care se transmit (prin viu grai) din generaţie în generaţie, constituind pentru fiecare grup social trăsătura lui specifică.*[1] Tradiţia însumează *tot ceea ce se păstrează din trecut în prezent, fiind transmisă şi rămânând activă şi accesibilă de către cei care o primesc şi care, la rândul lor, o transmit de-a lungul generaţiilor*"[2] Transmiterea se efectuează în mod oral, pentru că orice fiinţă umană îşi conştientizează propriile trăiri şi le transmite mai departe urmaşilor, fără a-şi pune întrebarea dacă se simte nevoia ca acestea să fie puse într-o formă scrisă, pentru ca astfel să rămână pentru posteritate. Important este actul în sine şi *ceea ce se cuvine să ştii să faci în cadrul unui grup care în acest fel îşi recunoaşte sau îşi proiectează o identitate colectivă durabilă"*[3] dar şi să conştientizezi momentul când cercetătorul ajungând pe teren culege informaţiile transmise în formă orală, de la unul sau mai mulţi respondenţi, le trece, printr-un proces mai complicat, pentru ca la urmă să obţină o formă definitivă, pusă pe hârtie, accesibilă tuturor acelora care sunt interesaţi de problematica dată.

În mod particular, în lucrarea de faţă mă opresc informaţii obţinute pe parcursul interviurilor realizate cu cei patru respondenţi, pe care i-am ales cu foarte multă atenţie. În primul rând, trebuia să am în vedere tema propusă şi convingerea că persoanele pentru care am optat sunt pregătite să vorbească şi dispun de competenţa necesară pentru a-mi oferi informaţii despre ceea ce m-ar interesa. Cu cât munca a făcut progrese, m-am convins că alegerea a fost una foarte bună şi că cei patru respondenţi, prin propria poveste, au reuşit să

[1] *Noul dicţionar universal al limbii române*, Bucureşti, Litera Internaţional, 2007, p. 1516.
[2] Pierre Boute, Michael Izard în colaborare cu Marian Abéles, Philippe Descala. Jean-Pierre Digard, Catherine Duby, Jean Claude Galey, Jean Zamin, Gerard Lenclud, *Dictionar de etnologie şi antropologie*, Iaşi, Polirom, 1999, p. 623.
[3] *Ibidem*, p.631.

ilustreze, totalitatea fragmentelor ce alcătuiesc viaţa tradiţională a unui sat românesc din Banatul Sârbesc de la jumătatea veacului trecut, desigur fiecare narând în funcţie de propria formaţie şi mai ales de propriul punct de vedere.

Povestirile vieţilor lor au început cu primele amintiri și s-au derulat până în momentul când am realizat interviurile, astfel că au fost luate în discuție cele momentele importante din viaţa lor; în acest mod, reuşind să obțin informații și să ilustrez toate aspectele vieţii tradiţionale din această localitate şi să punctez atributele ce caracterizează etnic comunitatea din Nicolinţ, având ca reper definiţiile lui Martine Segalen:

> *O etnie s-ar semnala printr-un nume, o limbă, un spaţiu, valori şi tradiţii proprii, printr-o ascendenţă comună şi prin sentimentul membrilor săi de a aparţine aceluiaşi grup. Cu alte cuvinte, existenţa etniei ar trimite la împărtăşirea unei serii de atribute specifice şi la sentimentele solidare produse de acestea.*[1]

Care ar fi modalităţile prin care o etnie este în situaţia să-şi păstreze identitatea, fără a fi influenţată de elementele din afară? Dacă avem în vedere unul din cele două postulate formulate de Lévi-Strauss, anume cel al *mitului unei insularităţi* care confirmă că *izolarea* unei comunităţi este o condiţie pentru *perpetuarea identităţilor colective*[2], s-ar putea ca o etnie să fie intangibilă, iar viaţa tradiţională să nu-şi piardă nimic din intensitate. Această *insulă,* în cazul de faţă, de românism, s-a păstrat, raportată la perioada despre care mi-au vorbit respondenţii mei, îngrădită în canoanele bine stabilite ale vremii, fără de mari incursiuni *în*, sau *din* afară. Trecerea timpului, însă, şi inevitabila înnoire, a adus deschideri spre exterior, *celălalt* pătrunde în mediul închistat al satului românesc iar, identitatea etniei începe să se disperseze. Aducând în discuţie, în acest context, conceptul de *etnie*, precizez că:

> *fondul semantic primar al termenului „etnie", aşa cum a fost el folosit în antropologie, este unul impregnat în evoluţionism, desemnând nu numai un anumit „tip" de organizare socială ci şi o „etapă" revolută în evoluţia socială a omenirii. Din acest punct de vedere el este înrudit cu termenul de „comunitate", mai ales în înţelesul consacrat de către Ferdinant Tönnies prin opoziţia dintre „comunitatea" (Gemeinschaft) şi societate (Gesellschaft).*[3]

În aceeaşi ordine de idei, am putea apela la o definiţie mai nuanţată, care spune că un *grup etnic* este definit *printr-un nume, o limbă, un spaţiu, valori şi tradiţii proprii, printr-o ascendenţă comună şi prin sentimentul membrilor săi de a aparţine aceluiaşi grup.*[4]

Revenind la teren şi scopul principal care îi revine cercetătorului, respectiv ţinând cont de faptul că este mereu prezentă conştientizarea *propriului demers*[5], voi da câteva explicaţii referitoare la interviurile pe care le-am realizat în Nicolinţ, dar mai ales voi argumenta alte noi motive foarte bine întemeiate care m-au făcut să optez pentru cele patru persoane. În primul rând, am ţinut cont de vârsta pe care o au, deoarece, trăind în aceeaşi perioadă, au putut să asiste la evenimentele majore ce s-au derulat în aceleaşi intervale de timp, punctate de aceleaşi mari evenimente istorice, făcând parte din acelaşi cerc îngust al satului bănăţean. De asemenea, am ţinut cont de statutul social al familiilor din care descind, pentru că trăirile şi rolul care le-au revenit în viaţa colectivităţii nu sunt acelaşi, existând în timpurile trecute o barieră de netrecut între familiile de jos, cele mijlocii sau cele mai înstărite familii din comunitate. În majoritatea cazurilor, familiile care se aflau în vârful ierarhiei sociale nu intrau niciodată în relaţii de înrudire, prin întemeierea căsătoriilor, cu familii mărginaşe sau familii de meseriaşi. Astfel, Parascheva Chia Agadişan (n. 1926 – d. 2015) şi Nicolae Chercioban (n. 1928 - d. 22 martie 2012) au făcut parte din două dintre cele mai înstărite familii, Anuica Gherga (n. 1923- d. 2014) a provenit dintr-o familie de mijloc, dar prin căsătorie, făcându-se excepţie în acest caz, a intrat în rândul celor din prima categorie, iar Gheorghe Cenuşă (n.1923) a provenit din familie de meseriaşi. Este foarte interesantă evoluţia lor, pentru că, în prezent, cei din urmă se bucură de o familie numeroasă, cu strănepoţi şi stră-strănepoţi, iar în

[1] Martine Segalen, *Etnologie., Concepte şi arii culturale*, Timişoara, Amarcord, 2002, p. 17.
[2] Bernard Formoso în Martine Segalen, *op. cit*. p. 17.
[3] Vintilă Mihăilescu, *Antropologie, Cinci introduceri*, Iaşi, Polirom, 2007, p.215.
[4] Bernard Formoso apud, Vintilă Mihăilescu, op, cit, p. 17.
[5] Vintilă Mihăilescu, *op. cit*. p. 87.

primele două, o parte din urmaşi sunt stabiliţi în străinătate, în casa familiei, pe care am numit-o, *casa rădăcină*, rămânând să trăiască două persoane (Agadişan), respectiv un singur urmaş (Chercioban), fără posibilitatea unei perpetuări şi reînnoiri a familiei.

Odată cu trecerea timpului, interacţiunea cu alte etnii a devenit tot mai frecventă, astfel că în familiile Agadişan, Cenuşă şi Gherga sunt întemeiate şi căsnicii cu persoane care nu vorbesc limba română. Imaginea tradiţionalului este intens modificată şi nu ezităm să ne punem întrebarea, ce se întâmplă cu *ceea ce se cuvine să şti şi să faci în cadrul unui grup care, în acest fel îşi recunoaşte sau îşi proiectează o identitate colectivă durabilă*[1] şi cine va duce mai departe credinţele din bătrâni? Sau, mai simplu, cine va mai îmbrăca, vreodată, frumosul costum popular şi cătrinţa ţesută la război de una din stră-străbunicele familiei?

Având în vedere aceste premise, vom putea, în acest caz, să fim de acord cu unele constatări ale celor care s-au ocupat de această problematică şi care susţin că *tradiţia pe care o conştientizăm este cea pe care n-o mai respectăm sau, cel puţin, cea de care suntem gata să ne rupem*[2], fiind, la un moment dat, o realitate cu care trebuie să ne confruntăm, rezultatul fiind unul dezavantajos pentru noi, cei care ne aflăm în ipostaza de apartenenţi ai unei etnii.

Sub aspect sociologic, noţiunea de tradiţie este considerată *un fenomen de durată, de statornicie a structurilor sociale, materiale şi spirituale, precum şi de „repetiţie a acţiunilor" umane, în parte, prin mecanismul de imitaţie-contaminare de la om la om în cadrul proceselor sociale specifice oricărei „convieţuiri" sociale.*[3] *Fiecare popor are un psihic comun, specific, literatura lui, cea folclorică în special, coborându-şi rădăcinile până la acel „strat al mumelor" din adâncul abisal al subconştientului colectiv*[4] Iar în acest *strat al mumelor*, tradiţia vine să caute o explicaţie pentru existenţa fenomenelor culturale dintr-o colectivitate, prin întoarcerea în timp şi revenirea la *amintirile copilăriei*.[5] Şi respondenţii mei şi-au început povestirea vieţii cu primele amintiri din copilărie, unele vii şi pline de semnificaţii, altele mai şterse, general valabile pentru oricare copil.

Într-un mediu rural, relativ izolat în vremurile trecute, viaţa tradiţională a cunoscut diferite modalităţi de percepere, aceasta depinzând de vârstă, generaţiile de mijloc având un anumit mod de a vedea lucrurile, generaţiile mai în vârstă rămânând fidele stilului împământenit, fiind mai legate de tradiţie. Tinerele generaţii, ajunse la o presupusă maturitate practică o posibilă deschidere spre nou şi inedit. În acelaşi timp femeile sunt mai legate de tot ceea ce presupune tradiţia, pe acest motiv revenindu-le *un rol mai mare în menţinerea obiceiurilor tradiţionale.*[6]

Într-o cercetare etnologică, cercetătorul trebuie să plece dintr-un anumit loc, un spaţiu unde ar dori să efectueze o serie de investigaţii şi cercetări, să obţină suficient de multe informaţii utile, pe care, ulterior, să le sintetizeze pentru a ajunge, în acest mod, la unele rezultate. Astfel, terenul este *locul unde etnologul pune la încercare un fel de conflict existenţial între conştiinţa curată (a savantului) şi conştiinţa încărcată (a martorului indiscret*).[7] În urma unei îndelungate munci de teren, am ajuns la final, când mi-a fost cu putinţă ca din materialul obţinut în urma interviurilor realizate cu cei patru respondenţi să pot restitui o imagine complexă, cu foarte multe informaţii referitoare la întregul unei vieţi tradiţionale din localitate.

În capitolul de faţă voi utiliza interviurile realizate ca sursă de informaţii pentru aspectele care ţin de viaţa tradiţională. În acest sens, am apreciat că este foarte potrivit ca informaţiile obţinute se le organizez pe două paliere:

Primul palier are în vedere cele spuse de cele două respondente - femei, Parascheva şi Anuica şi focalizează asupra vieţii de familie, precum şi asupra vieţii cotidiene proprii

[1] Volum coordonat de Pierre Boute/Michael Izard *et alii, op. cit.* p. 653
[2] *Ibidem*, p. 670.
[3] Martine Segalen, *op. cit.* p. 25.
[4] *Ibidem*, p. 76.
[5] *Ibidem*, p. 79
[6] Mihai Pop, Pavel Ruxăndoiu, *Folclor literar românesc*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1976, p. 62
[7] Volum coordonat de Pierre Boute/Michael Izardet et alii, *op. cit.* p. 431

femeilor din mediul tradiţional. Aici pot fi încadrate informaţiile legate de elementele ce ţin de copii şi viaţa din gospodărie, obiecte vestimentare şi modul în care s-au realizat acestea, sărbătorile şi felul în care s-au derulat, momentele cheie din viaţa omului şi modul în care s-au trăit şi au rămas în memoria colectivității.

Al doilea palier este reprezentat de bărbaţi, informaţiile axându-se mai mult spre alt domeniu foarte important, diversele aspecte ale muncii şi ale lucrărilor agrare, creşterea animalelor, multe alte îndeletniciri şi preocupări, meseriile existente în localitate precum şi numeroase aspecte legate de viaţa tradiţională din acest spaţiu. În final, din totalitatea acestor informaţii, am reuşit să scot la lumină atributele ce caracterizează viaţa tradiţională dintr-o anumită perioadă din satul Nicolinţ.

Caracteristici ale vieţii tinerilor în mediul tradiţional rural
Copilărie pierdută

Atunci când vorbim de perioada copilăriei, perioadă care lasă o amprentă considerabilă asupra formării personalităţii umane, trebuie să plecăm de la faptul că *teoria trăirii într-un sat natal, a reîntoarcerii la origini, la „stratul mumelor", la izvoarele ancestrale se îmbină perfect cu mentalitatea freudistă care, de asemeni, caută explicarea fenomenelor culturale printr-o reîntoarcere la amintirile copilăriei".*[1] În mod concret, amintirile celor patru respondenţi legate de cei mai fragezi ani ai copilăriei sunt fugitive, prea puţin relevante, lipsite de evenimente şi trăiri care rămân în memorie. În majoritatea cazurilor, copiii, mai ales cei de vârstă preşcolară, îşi petrec o perioadă din an alături de străbunicii lor, la viile din Dealul Dâlmei, respectiv de la Văcăreaţă. Tradiţia *pândarilor*[2] fiind una în mod accentuat valabilă pentru localitatea Nicolinţ, această perioadă este adevărata copilărie de care se pot bucura.

Odată ce păşesc pragul şcolii, copiii cunosc alt mediu decât cel al familiei. Învăţătorii contractuali, veniţi din România[3], Maria Gherman, ulterior căsătorită aici cu Traian Picioane, Cornelia Jurca, căsătorită Vitorovici şi Petru Potoceanu-Rotcă (un foarte bun învăţător şi apreciat conducător de coruri) încearcă să schimbe concepţiile înrădăcinate ale localnicilor. Acum cursurile se desfăşoară în limba română, se pune accentul pe activităţile extraşcolare şi, mai ales, pe cele culturale.[4] În rest, lucrurile sunt aceleaşi. Totul se axează în jurul celor două mari sărbători, Crăciunul şi Paştele, bradul de Crăciun, rupt dintr-o simplă creangă de copac, aceleaşi turte dulci cu inimioare, cumpărate la moș Milan turtarul din localitate, aceleaşi ritualuri legate de sărbătorile tradiționale, practicate în fiecare casă, patronate de bunici, dar mai ales de străbunici.

Pe lângă puţina şcoală făcută, pentru a şti, cât de cât, să scrie şi să citească, copiii dintr-un mediul tradiţional rural intră foarte repede în rândul acelora care se consideră a fi deja maturi, logodnele şi căsătoriile efectuându-se relativ timpuriu. Cine nu reuşea să-şi găsească perechea până la vârsta de 15-16 ani, intra în rândul fetelor bătrâne, care foarte greu puteau, mai apoi, să se căsătorească.[5]

Fiecare localitate îşi avea propriile caracteristici şi propriile modalităţi prin care tinerii puteau să se întâlnească şi să-şi găsească partenerul de viaţă. De obicei, se mergea după apă, *cu cănţile puse pe obraniţă*, mai spre seară, când munca de fiecare zi era pe terminate şi fetele îşi puteau găsi răgazul pentru a-şi schimba hainele menite pentru activitatea de fiecare zi *cu cele pentru dusul după apă*. În acest drum, de acasă şi până la fântână, se întâlneau cu feciorii, aici se înfiripau primele sentimente, aveau loc primele discuţii şi se stabileau primele relaţii. Se ştia că niciun fecior nu venea cu mâna goală atunci când trebuia să se întâlnească cu o fată.

---

[1] Henri H. Stahl, *Eseuri critice, Despre cultura populară românească,* Bucureşti, Minerva, 1983, p. 79.
[2] Paznici
[3] În urma Convenţiei semnate dintre România şi Iugoslavia, în anul 1935 în şcolile din satele româneşti din Voivodina se stabileşte un număr considerabil de învăţători contractuali din România,
[4] Gheorghe Bosioc, *Nicolinţ, pagini de istorie culturală*, Novi Sad, Fundaţia de Etnografie şi Folclor 1998, p.19
[5] V. Mihai Avramescu, *Tinereţe frântă*, Panciova, Libertatea, *f.a. passim.*

Bomboanele de zahăr, cu miros de mentă sau zmeură, cumpărate la magazinul din sat, învelite în hârtie, erau cel mai frumos lucru ce putea fi servit unei fete tinere venite după apă, în amurgul zilei. Şi tot acum, fetele şi feciorii *planificau care cu cine să joace în hora ce va avea loc duminică.* [1]

Totodată, deşi acest lucru este mai neobişnuit şi nu se întâlnea în alte localităţi rurale din zonă, la Nicolinţ exista şi posibilitatea ca fetele şi feciorii să se întâlnească feriţi de ochii lumii. Din strada principală şi până la gara aflată mai la marginea localităţii, se întindea o cărare lungă, străjuită de plopi înalţi. În ziua de joi sau a sărbătorilor mai mici din timpul săptămânii, fetele şi feciorii ieşeau la plimbare pe cărarea de sub plopi, această plimbare purtând numele de *rob.*[2] Aici discuţiile erau mai libere, tinerii fiind privaţi de privirile trecătorilor ce puteau fi întâlniţi în localitate.

Ritualul era bine stabilit. Fetele şi băieţii se plimbau doi câte doi. Dacă un băiat voia să se plimbe cu o anumită fată, trecea pe lângă perechea care se plimba, striga *uia* şi o lua pe fată de mână. În cazul când exista o simpatie deja înfiripată, cei doi se ţineau de mână, iar în cazul când exista o reţinere din partea fetei, aceasta se lăsa ţinută doar de două degete. Îmbrăcămintea pe care o purtau feciorii şi fetele era cea menită pentru sărbători mai mici din timpul săptămânii, îmbrăcăminte ce se purta atunci când se mergea după apă sau la unul din magazinele din centrul localităţii.[3]

> *La rob o fost aşa, o ḿiers fata cu copilu, care o vrut să vorbiască cu ćińie, o strâgat „uia" şî ći-o luat să ći-e şpăţărişći cu el. O vrut să ći-ntrăbie o vriei să ći măriţ după el, io plăcut dă ćińie... Ńi-am ţânut dă mână, dacă ńi-o fost drag dă el, ńi-am ţânut dă mână cu mâna toată, dar dă carie nu ni-o fost drag i-am dat numa doauă đieđiše."*[4]

În acest loc, sentimentele se înfiripau, s-au stabilit potenţialele logodne sau căsnicii. Termenul 'potenţiale' subliniază că, în majoritatea cazurilor, căsniciile erau, din bun timp, planificate de părinţi, respectându-se regulile nescrise ale comunităţii.

Fata mare şi rolul ei în societate

În societatea tradiţională a satului românesc, fata mare avea un statut aparte, reglat de unele norme nescrise, dar respectate cu rigoare de toţi membrii comunităţii. După cei patru ani de şcoală, cu o pregătire foarte sumară, materia învăţându-se în bună măsură în limba sârbă pe care copiii nu o înţelegeau,[5] fata mare, încă copil la vârsta respectivă, începe să fie pregătită pentru viaţă: învaţă să coase, să ţească şi implicit este încadrată şi la munca câmpului. Dar, cel mai important, începe să-şi pregătească zestrea. Tot în această perioadă, 12-13 ani i se dau *poalele,* ceea ce vrea să spună că este pregătită pentru intrarea în lumea adulţilor. În acest moment, lumea copilăriei şi aşa destul de sumară este atât de subit părăsită pentru totdeauna. Parascheva menţionează:

> *Până nu am înśeput la şcoală, am fost micuţă, atunś am purtat sucnă (vezi Anexa 2, foto.6). Numa când am aźuns la noauă ańi, atunś ia am miers dă clasa a III-a, ei, atunś io m-am făcut cu poal'e. Fiećil'i s-or piepćinat caŕe cum or vrut. Care or avut chică s-or piepćiant cu câta coadă, numa la mińe o fost chica lungă, la mińe or fost codzâl'e cununa pră cap împlićiće şî întoarsă napoi"*[6]

Copilul-femeie intră relativ timpuriu în rândul acelora care se consideră a fi deja maturi, logodnele şi căsătoriile efectuându-se la o vârstă foarte fragedă. Din cauza logodnelor şi căsătoriilor destul de timpurii, foarte des era întâlnit cazul când o fată se logodea de mai

---

[1] Ion Mărgan, Eufrozina Greoneanţ, *Tradiţionalul joc ca la Nicolinţ*, în "Satul 899", supliment al CRS, filiala Nicolinţ, 2005, nr. 21, p. 3.
[2] Lia Magdu, *În amurg,* Timişoara, Panciova, Augusta, Libertatea, 2002, p. 55.
[3] Bosioc Gheorghe, *Nicolinţ, pagini de istorie culturală*, 1998. p. 42.
[4] La rob a fost aşa:fata s-a plimbat cu feciorul care dorea să-i arate afecţiunea. El a strigat *uia* şi te-a luat să te plimbi cu el. A vrut să te întrebe dacă vrei să e căsătoreşti cu el... Dacă feciorul ţi-a fost drag, i-ai dat toată mână, dacă nu, i-ai dat doar două degete.
[5] Gheorghe Bosioc*, Şcoala din Nicolinţ, ieri şi astăzi,* în „Satul 899",1998, nr.11, 1998, p. 4-5.
[6] Până nu am început la şcoală, când am fost micuţă, am purtat rochie. Dar, când am avut opt, nouă ani, am mers în clasa a III-a, atunci am îmbrăcat poalele. Fetele s-au pieptănat în mai multe feluri. Unele şi-au făcut coadă, la mine părul a fost lung şi cozile au fost cunună pe cap, împletite şi întoarse în spate.

multe ori, logodna rupându-se fără prea multe urmări care ţin de conduită şi latura psihologică a problemei. Şi căsătoria se destrăma foarte repede, urmând alta şi alta, o importanţă majoră având doar prima, când fata pleca din casa părinţilor cu nuntă şi cu zestre în bună parte, căsătoria funcţionând, evident, şi ca *un mijloc de transmitere a bunurilor*.[1]
Parascheva face un comentariu pe marginea acestei realităţi:

> *Atunś n-o fost o fată măritată numa după unu, tot doi şî tri o avut. I-or înschimbat ca ţâgańii caii. Tot aşa şî tot aşa. Iaca, a lu Tie lu Brieşće o avut tri, asta, Dinca lui Plieşu o avut tri, atunś soră-mia a avut doi, Florica lu Pod o avut tri, atunśa, Cornelia lu Boca o avut iar aşa, atunś ăsta a lu Murgulieşći o avut doauă, nainće o avut pră a lu Pod, atunś pră Vioara. Niśi unu n-o fost, să fie numa o dată însurat!* [2]

După legea nescrisă a comunităţii, fata mare, indiferent din ce familie provenea, trebuia să aibă hainele necesare, dar mai ales cele pentru zilele de sărbătoare şi de duminică, ocazii când avea loc horă în sat, precum şi mobilierul necesar cu tot ce ţine de el, perne, saltele, plăpumi, chilimuri, prosoape brodate etc.[3] Dar tot de zestre ţineau şi jugărele de pământ pe care tânără nevastă le primea în dar de la părinţii ei. Cu cât familia din care provenea era mai înstărită, cu atât zestrea era mai mare:

> *Tată-miu i-o cumpărat lu soră-mia mibilă şî o avut patru paturi chićiće, nu numa tri ca la toaće fiećil'i şî orman cu tri uşî, şî masă şî scamnie şî oglindă d-ali mari şî natcasluri şî o avut, śe să-ţi spun, frumos. În paturi or fost pusă ćilimuri, pońievi, şî pro parćće şî pra-lată şî căpătâńie şlinguiće în tumbă, or fost śinś pr-un pat, śinś pra-lălalt şî pră-ali alilalće doauă paturi or fost căpătâńe şî iorganil'i or fost dă-dânzos. Aşćia or fost în soba dă durmit, aiś or fost doauă căpătâńe, ali cu śinś căpătâńe aia or fost în soba d'înainće, în soba mańie a lu ćinără.*[4]

Fata mare, ieşită în lume, deci pregătită pentru logodnă şi căsătorie, trecea prin două etape distincte. Prima se referă la perioada când ea merge la horă, nu este *prinsă-n joc,* ci stă, împreună cu alte fete de seama ei, la marginea jocului. La horă poartă un anumit fel de haine, având doar şorţul sau cătrinţa în faţă. Părul îl poartă într-un mod caracteristic: *piriată-n mulće* şi în coadă are un aranjament floral.[5] *La doisprăśe ańi, io viećim am fost piriată-n mulće şî cu chica umflată şi cu coadă, nu cu galbińi. M-am pus galbińi pră cap abia când m-am prins în źoc*[6], menţionează Parascheva.

A doua perioadă se referă la momentul când fata mare este *prinsă-n horă*. Aceasta se face cu mult fast şi, în majoritatea cazurilor, la o sărbătoare mare. Hainele pe care le poartă sunt aceleaşi, se schimbă doar pieptănătura: părul este împletit *în mulće* şi este *umflat în faţă,* iar pe cap are salbă de coroane. Fata este prinsă-n joc de o rudă apropiată şi în ziua respectivă, ea poartă hora. Parascheva spune:

> *Or fost fieće caŕe s-or prins la Crăśiun, or fost caŕe s-or prins la Paşć, or fost caŕe la Rusal'ie, ăşćia doauă a lu Trăicu s-or prins la Rusal'ie. Cum să-ţi spun? Când s-or prins măi mulće, atunśia, care cum or aźuns or purtat źocu, e, io n-am vrut, am vrut să port tot io źocu. Primul źoc l-am źucat cu gińiril'i ḿeu, dar la ailalće źocuri, la tot źocu am avut zuńe, şasă, şapće źocuri, şasă-şapće copii întrăbaţi. Unu m-o întrăbat źocu al d-întîi, altu al doilia, aşa că*

---

[1] Nicolae Panea, *Antropologie culturală şi socială*, Craiova, OMNISCOP, 2000, p.108.
[2] Pe timpurile acelea nicio fată nu a fost căsătorită o singură dată, întotdeauna a avut doi, trei bărbaţi. I-au schimbat cum schimbă ţiganii, caii. Mereu, aşa. Uite, *Tie lu Breşcie*, a avut trei soţii, *Dinca lu Plieşu*, a fost căsătorită de trei ori, sora mea, s-a căsătorit de două ori, *Florica lu Pod*, a avut trei bărbaţi, *Cornelia lu Boca*, tot aşa, ăsta *a lu Murguleşci*, a avut două neveste, întâi pe *a lu Pod*, atunci pe Vioara, nici unul nu a fost căsătorit o singură dată!
[3] Grup de autori, *Torac, Metodologia cercetării de teren*, Novi Sad, Editura Fundaţiei de Etnografie şi Folclor, Novi Sad, 2006. p. 45.
[4] Tatăl meu i-a cumpărat surorii mele mobilier, a avut patru paturi aranjate, nu numai trei ca la celelalte fete şi dulap cu trei uşi, şi masă cu scaune şi oglindă mare, noptiere, ce să-ţi spun, a avut frumos. În paturi au fost puse chilimuri şi cearceafuri şi de o parte şi de alta şi perne brodate, puse-n dungă, cinci pe un pat, cinci pe celălalt iar pe celelalte două paturi au fost plăpumi şi perne. Toate acestea au fost pentru dormitor iar paturile cu cinci perne au fost pentru camera din faţa, camera mare a miresei.
[5] Eufrozina Greoneanţ, *Portul nostru din bătrâni*, în „Satul 899", 1993, nr. p.7.
[6] .La doisprezece ani am fost déjà *piriată-n mulce,* cu părul umflat, cu coadă, dar nu am purtat galbeni pe cap. Mi-am pus salbă de galbeni când m-am prins în horă.

la tot źocu alt copil. La tot źocu, m-o źucat alt źuńe. Aşa o fost până la piţală, la tot źocu am avut alt źuńe, dar când m-am căpărât am źucat numa cu zuńil'i ḿeu.[1]

Acest eveniment important în viaţa fiecărei fete a fost diferit de la familie la familie. În unele cazuri momentul s-a consumat în familie, cu prezenţa doar a câtorva rude; în altele, s-a făcut cu mult fast şi muzică. Parascheva îmi mărturiseşte cu mândrie faptul că atât sora ei, Silvia, cât şi ea au fost prinse în horă aşa cum nu au mai fost alte fete în sat, cu fanfara şi cu daruri pentru fiecare membru din taraful de muzicanţi dar şi pentru fiecare din membrii fanfarei, care nu erau deloc puţini la număr.

Tata ḿeu, pră amândoauă fiecil'i ńi-o prins în źoc cu muzica, cu fanfara, 24 dă muzicanţî or vińit acasă la noi şî ńi-am luat şî ni-am dus la źoc şî or înśeput să dzâcă hora şî cu ei şî lăutaşî şî pră toţî i-am dăruit cu cârpă maŕe şl'inguită şî numil'i ḿeu scris în colţ iar la lăutaşî pişchiŕe făcuće dă casă. Şî or fost popii amândoi, şî Pitrică şi Śiobanu şî li-am dat şî lor pişchiŕe..[2]

De aici încolo vine pregătirea pentru logodnă şi, ulterior, căsătorie, logodna având o durată de un an de zile, chiar şi mai mult, în cazuri excepţionale, câteva luni.

Logodna

În majoritatea cazurilor logodna se face respectându-se principiile de bază impuse prin tradiţia satului. Părinţii băiatului vin să ceară fata, după ce în prealabil au fost trimişi peţitorii să se convingă că părinţii fetei sunt de acord. La *piţală* se vine în unele cazuri şi cu rudele cele mai apropiate, sau numai *źunele* cu părinţii. Se cade de acord în privinţa zestrei pe care o primeşte fata şi a îndatoririlor ce revin familiei *źunelui* faţă de tânără nevastă, obligaţia ca acesta, respectiv familia lui, să facă tinerei neveste *zlată, cojoc*, eventual o altă piesă vestimentară. Din momentul logodnei, fata joacă în horă doar cu logodnicul ei, viitoarea soacră vine cu *źunil'e* în zilele de duminica în casa logodnicei pentru a merge împreună la horă şi cu această ocazie aduce o farfurie cu prăjituri. La horă, viitorii cuscrii stau împreună. La logodnă, fata primeşte bani de la familia viitorului soţ.

Acestea ar fi reperele de bază după care s-a desfăşurat acest prim şi foarte important moment din viaţa fiecărei fete. Raportat la cele două bătrâne povestitoare ale mele, lucrurile ar sta cam aşa: Anuica Gherga, foarte frumoasă şi din familie respectabilă, are parte de o logodnă simplă. Sentimentele faţă de viitorul soţ sunt nedefinite, totul se întâmplă foarte repede, tentaţia este mare, mai ales că va merge într-o familie de gospodari buni şi înstăriţi. Se procedează în mod obişnuit: *o vinit o mătuşă a ḿe să ńi spună că, iaca, a lu Ghierga ar vria să vină în piţât, numa ar vria să şćie dacă-s primiţ.*[3] Primiţi au fost, logodna s-a făcut, părinţii fetei au făcut tot posibilul pentru ca fata logodită să aibă tot ce este necesar pentru *źocul* din fiecare duminică, dar mai ales cele necesare pentru viitoarea căsătorie, cu toate că mai aveau încă o fată care era aproape de aceeaşi vârstă şi aştepta să intre în rândul fetelor mari.

Cazul Paraschevei este altul. Descinde din una dintre cele mai înstărite familii din localitate, astfel că era în poziţia să aleagă şi să fie aleasă. Atât ea cât şi Silvia, sora ei mai mare, erau cunoscute prin frumuseţea lor, prin hainele scumpe pe care le purtau, şiragul de galbeni de la gât şi zestrea bogată pe care o pregăteau părinţii. Vremurile însă s-au arătat potrivnice şi împlinirile nu au avut loc, aşa cum a fost de aşteptat. Sora Silvia se bucură de o logodnă bogată, ca o nuntă, cu muzică, oaspeţi mulţi. A fost îmbrăcată ca o adevărată mireasă şi s-au respectat toate datinile din moşi-strămoşi.

---

[1] Au fost fete care s-au prins în horă la Crăciun, altele la Paşti, altele la Rusalii, astea două fete din familia Trăicu s-au prin la Rusalii. Cum să-ţi spun? Când s-or prins mai multe fete, atunci fiecare a purtat câte o horă, eu nu am vrut aşa, am vrut să port toate horele. Prima horă am jucat-o cu ginerele meu, dar la celelalte jocuri, la fiecare joc am avut întrebat un fecior, câte jocuri au fost, atâţia feciori întrebaţi. La fiecare joc, m-a jucat alt fecior. Aşa a fost până la logodnă, când m-am logodit am jucat doar cu junele meu.

[2] Tatăl meu, ne-a prins în horă pe amândouă fete cu muzică, cu fanfara, au venit acasă la noi 24 de fanfarişti şi ne-am dus împreună la horă şi a început să cânte fanfara şi cu ei şi lăutarii şi la toţi le-am făcut cadou câte o batistă mare, brodată şi cu numele meu brodat în colţ şi le-am dat şi prosoape făcute în casă. Au fost şi preoţii Petrică şi Ciobanu şi lor le-am dat prosoape.

[3] A venit o mătuşă a mea, iată, să ne spună că cei din familia Gherga vor să vină să mă ceară, numai că ar vrea să ştie dacă sunt primiţi.

Parascheva spune, cu mândrie şi entuziasm:

> *Piţala lu soră-mia o fost ca şî o nuntă.Tata lu zuńil'i o avut patru fraţî, şî toţî or vińit, ś-or dăruit şî muieril'i şî oamnińii, cu pândză dă ćinari, cu pişchiri împistrit, pră muieri cu cârpie dă pliş şî cu pişchiŕe şî o sută şî douădzeci dă pişchirie o dăruit toaće ńiamurili caŕe or fost la piţală.*[1]

La câţiva ani diferenţă, Parascheva a avut o logodnă simplă, fără fast şi fără să se respecte tot ce presupune tradiţia. Dimpotrivă, s-a ieşit considerabil din clişeele timpului, feciorul şi fata s-au înţeles singuri de tot ce urma să se întâmple, ceea ce nu prea era cazul în astfel de situaţii. Parascheva nu respectă dorinţa tatălui şi se logodeşte cu feciorul pe care l-a ales singură, din acelaşi strat social, cu multe jugăre de pământ, dar cu două surori ce trebuiau căpătuite şi cu tată decedat. Explicaţia Paraschevei este simplă: *l-am al'es pră ăsta, nu spun că nu m-o plăcut, numa m-o plăcut şî dă ştćinţa lui şî dă minćia lui cum s-o purtat cu mińe.*

Poate totul stă în explicaţia că cele întâmplate au avut loc pe timpul războiului sau, poate, a început deja să se simtă amprenta timpurilor noi ce au început să bată la poarta tradiţionalului.[2]

Nunta

În comunitatea restrânsă a Nicolinţului, ritualul nupţial decurgea după un anumit scenariu de la care, de foarte puţine ori, se făceau unele abateri. În baza informaţiilor obţinute de la respondentele mele, Parascheva şi Anuica, am distins câteva momente şi elemente cheie:

Când se fac nunţile. Nunţile aveau loc, de obicei, după terminarea lucrului, după terminarea cositului, sau mai degrabă toamna târziu, după ce s-a cules porumbul şi s-a *frit răchia,* iar vinul era *taman* bun de băut.

Cum începe nunta. Nunta începea de miercuri, când se fac pregătirile necesare, *făcutul tăiţeilor, tăiatul porśilor, a gâşćilor şi a mărvii*, când sunt invitate rudele cele mai apropiate şi vecinii, aceste activităţi terminându-se abia sâmbătă, înainte de plecarea la *strâgat.* În ziua de vineri *źunil'e* îşi invita oaspeţii pentru sâmbătă la *strâgat,* iar tatăl miresei îşi invita oaspeţii lui.

Mersul cu pana şi la strâgat. Sâmbăta, în orele de după amiază, mirele, împreună cu toţi aceia care merg *la strâgat* şi cu două-trei femei, rude mai apropiate, vine la *ćinăra şî aduśe ormanu şî pana*. Dulapul este adus pentru ca mireasă să-şi pună o parte din hainele pe care le duce la mire, *Źunil'e îi pun'e lu ćinără pana în coadă*[3] şî *îi puńe cotrinţa dă d-înapoi,* mireasa îl aşteaptă îmbrăcată, iar după ce îi pune cătrinţa şi pana, mirele pleacă la *strâgat* împreună cu tatăl miresei şi rudele acestuia.

Pentru *strâgat*, se fac pregătiri din timp, se aranjează căruţă cu cearşafuri şi chilimuri, iar caii sunt împodobiţi cu pânză albă şi cu *zvoniţuri* la urechi. În fruntea coloanei merge căruţa cu mirele şi tatăl miresei, urmând rudele, în căruţe sau trăsuri mai mici şi la urmă trăsura cu *lăutaşî.* Parascheva precizează:

> *La strâgat s-o mărs cu căruţă sau ćiliźi cu siţ dă piel'e, chićiće frumos ćilizil'i, cu ćerşafuri şi ćilimuri. Dacă o fost iarnă s-o pus ieđiră, iar dacă o fost toamnă s-o pus flori dă toamnă pră ćiligă, caii or fost învăluiţ în pândză, în pişchiŕe şî la ćiligă s-o făcut smoc dă pândză. La caii s-au pus zvoniţuri la urechi Nainće vŕeḿie ai avut pândză multă ţăsută, ḿetări şî ḿetări dă pândză, nu ca acuma nu mai ţăsă ńiḿe nimica.*[4]

---

[1] Logodna surorii mele a fost ca şi o nuntă. Tatăl mirelui a avut cinci fraţi şi toţi au venit la logodnă. Au primit cadouri şi femeile şi bărbaţii. Bărbaţii au primit pânză de *cinari* şi prosop brodat, iar femeile, năframe de catifea şi prosoape, 120 de prosoape brodate au fost date cadou, toate rudele au primit cadou.

[2] Gheroghe Bosioc, *Asasinii nu se uită*, în „Satul 899",1999, 14, p. 1.

[3] Pana este un aranjament floral cu busuioc şi coroană sau galben pe care mirele o pune în coadă miresei sâmbătă seara atunci când merge să-i pună cătrinţa din spate.

[4] La chematul la nuntă s-a mers cu căruţa sau cu trăsură mai scurtă, cu scaun de piele, aranjate frumos cu cearceafuri şi chilimuri. Dacă a fost iarnă căruţa s-a decorat cu iederă iar dacă a fost toamnă, atunci cu flori de toamnă, caii au fost înveliţi în pânză, prosoape brodate iar la căruţă s-a făcut fundă din pânză. La caii s au pus clopoţei la urechi. În trecut ai avut multă pânză, s-au ţesut metri şi metri de pânză, nu ca acuma, nu se mai ţese nimic.

De această dată mirele şi tatăl miresei invită la nuntă împreună, dar fără de mireasă. După terminarea *strâgatului*, mirele se opreşte la casa miresei pentru a lua pe cele două-trei femei care au venit cu el şi pleacă, petrecerea desfăşurându-se în paralel în ambele familii.

Mersul după mireasă şi rolul givărului. Duminică dimineaţa mirele, împreună cu oaspeţii lui, vine la mireasă, acompaniaţi de taraful de lăutari sau de fanfară; *aici đevărul trăbuie să dăscumpirie pră ćinăra*. După spusele Paraschevei, givărul are o importanţă deosebită în întreg ritualul nupţial, El este:

> *ńiamu al măi aproaṕe a lu źuńil'i. Dac-o fost copil o fost îmbrăcat în ţoal'e cosuće, iar dac-o fost fată măi mică, atunś o fost în sucnă, iar măi maŕe, în poal'e. Đevăr s-or pus copiii mai miś. Dac-o fost fată, i-o loat matrial dă ţoal'e, dac-o fost copil, i-o loat material prântru pantaloń şi şpienţăl. Matrialul o fost pus pră umiŕe şî l'igat sub mâna ailantă iar la śiutuŕe o avut un pişchiri pră caŕe l-o căpătat dî la ćinăra.*[1]

Givărul este foarte bine ales, deoarece buna desfăşurare a nunţii depinde în bună măsură şi de abilitatea *givărului.* În majoritatea cazurilor acesta este ajutat de părinţi pentru a duce la bun sfârşit rolul ce îi revine. Astfel, *givărul* trebuie *să plătească mireasa*, atunci când în faţa mirelui sunt aduse mai multe fete, până este *găsită* mireasa:

> *Ei, atunś or scos pră una, o fată, o gostoan'e a lu ćinăra şî unu caŕe o fost măi bun dă gură dân ńiamurili lu ćinăra o întrăbat: O-i asta? Nu-i asta! Bun, dacă nu-i asta, mă duc n-apoi să caut pră alta! Iar o vińit şî o adus altă fată şi iar o întrăbat: O-i asta? Zuńil'i faśe dân cap că nu-i niś asta. Pu, biŕe unđe să mă duc s-o caut pr-a tă?. Şî iar s-o dus. Şî a tŕiil'ia oară o loat-o pră ćinăra ş-o dus-o şî iar o întrăbat: O-i asta? Şî źuńili i-o răspuns că îi. Ei, acuma, dacă-i asta vrieu să plăćeşći! Atunşi đevăru o plăćit-o pră ćinăra şî bańii i-o loat ăla care o adus-o pră ćinăra.*[2]

De asemenea, în atribuţiile *givărului* este *să poarte hora.* Urmează mersul la cununie, în unele cazuri nu s-a mers, căsătoriţii neavând majoratul şi apoi urmează hora, existând o ordine prestabilită:*givărul* poartă hora, urmează tânăra pereche, naşii, părinţii mirelui, părinţii miresei apoi ceilalţi invitaţi, în bună măsură în dependenţă de gradul de rubedenie. În timpul horei, cântăreţul acompaniat, în bună măsură, de taraful de lăutari, interpretează un cântec menit pentru această ocazie în care se preamăresc calităţile, de multe ori conţinând note de umor ale persoanelor din horă. Acestea dau bani drept mulţumire pentru cinstea făcută. Hora se termină atunci când cântăreţul s-a oprit în faţa ultimului.

În sfârşit, *givărul* trebuie *să păzească mireasa*. *Givărul* trebuie să fie mereu lângă mireasă pentru ca aceasta să nu fie furată sau să nu se fure un lucru ce aparţine miresei. Dacă se întâmplă aşa ceva, *givărul* este pedepsit: *Dacă śiniva o furat-o, o i-o furat vrun păpuc lu ćinăra, atunśa đevăru o źucat „Bibiriu" Muzica dzâśe şî ăla şi-o furat păpucu spuńe prounśil'e iar đevăru trăbuie să źoaśe până o dăscumpărat păpucu.*[3]

Dăruitul naşilor. Mireasa este dăruită de către nănaşi cu *suvoń'*[4] iar nănaşii sunt întotdeauna dăruiţi de familia mirelui, nănaşa cu material pentru haine iar naşul cu material pentru *ţoal'ie de pat. Givărul* este dăruit de părinţii mirelui iar de la mireasă primeşte un prosop pe care îl pune la ciutură. Aceste lucruri se pun pe umeri şi se leagă în spate sau se pun pe un umere şi se leagă sub mâna cealaltă şi se poartă tot timpul cât durează nunta. Darul

---

[1] Ruda cea mai apropiată a mirelui. Dacă a fost băiat a fost îmbrăcat în haine cusute, dacă a fost o fată mai mică, atunci a fost îmbrăcată în rochie iar dacă a fost mai mare a fost îmbrăcată în poale. De obicei, *givărul* a fost un copil mai mic, dacă a fost fată i-ai cumpărat material pentru rochie, iar dacă a fost băiat, material pentru sacou şi pantaloni. Materialul a fost pus pe umeri şi legat sub mâna cealaltă, iar la ploscă s-a pus un prosop ce care l-a primit de la mireasă.

[2] E, atunci au scos pe o fată, o invitată la nuntă din partea miresei. O persoană mai vorbăreaţă dintre rudele miresei a întrebat: *Este asta? Nu-i asta! Bine, dacă nu este asta, mă duc înlăuntru să caut alta*! Iar a venit, a adus altă fată şi a întrebat: *Asta este?* Mirele dă din cap şi spune că nu este. *Păi, unde să mă duc să ţi-o caut pe a ta?* Şi iar s-a dus. Când a ieşit a treia oară, a adus-o pe mireasă. *Asta este*? Şi mirele a spus că este. *E, acum, dacă este asta, trebuie s-o plăteşti* ! Atunci *givărul* a plătit mireasa iar banii au rămas aceluia care a adus-o pe mireasă:

[3] Dacă cineva a furat-o pe mireasă sau i-a furat un pantof, atunci *givărul* a jucat *Bibiriul.* Muzica cântă, cel care a furat pantoful miresei sau pe mireasă spune ce trebuie să facă *givărul* până când i se restituie pantoful sau primeşte mireasă.

[4]Bucată de 2-3 metri material cu care este împodobită mireasa

primit de mireasă de la naşi, poartă numele de *suvouńi*. Ea îl primeşte după ce este *descumpărată* de *givăr* şi dusă în faţa naşului. *Givărul* spune: *Sări, soare în piśioare să će văd cât işći dă maŕe*, iar mireasa şi mirele se lovesc simbolic cu darurile primite, în acest fel demonstrând care va fi mai puternic în căsnicie.

Plecarea miresei. Spre seară, mireasa pleacă, se fac focuri la stradă, mirele sparge două farfurii, aruncând-le de o parte şi cealaltă a porţii, iar mireasa merge cu lumânări aprinse până la casa mirelui. Aici este aşteptată de mama soacră tot cu lumânări aprinse şi cu două pâini pe care i le pune în braţe şi îi pune şorţul De la poartă şi până la intrarea în casă mirele şi mireasa sunt traşi de mama soacră cu *brăśira*. Ajunşi în faţa naşului, mireasa lasă cele două pâini şi lumânările în faţa lui, îi sărută mâna şi apoi sărută mâna la toţi nuntaşii. Cu această ocazie primeşte bani.

> *Când o aźuns ćinără,i-o dat doauă piţî soacra o tras-o cu brăşiril'i şî tot i-o spus: haid la maica, haid la maica, iar ai dân spaće numa or împins-o pră ćinără să miargă, tot aşa până or suit-o pră ćinără pră scăriţă. Atunś soacra i-o pus cotrinţă d-înainće şî ćinără o ḿiers în faţa lu nunaşu şî o pus piţâl'i pră masă şî lumănăril'e în sfieşnic şî o tricut cu źuńil'i după masă. Atunś o ţucat mâna la toţî goşćii lu źuńil'i şî goşcii i-or dat bani, cum o fost moda atunś. Şî, după aia, ćinăra o tricut cu źuńil'i în soba mică, aşa s-o spus atunśa şî o uđit la źuńil'i.*[1]

Persoanele care îi însoţesc pe naşi. În ritual nupţial, un rol important îl au *stăgariu, cumitriţâl'i şî străiţaru*. Ei sunt aleşi de către naş din rândurile celor mai apropiate rude. Parascheva explică importanţa şi rolul lor:

> *Cumitriţâl'i şî striţaru n-or stat până la sfârşâtu nunţî cu nunaşu, după śină ele or plicat acasă cu străiţaru. În striţă s-o pus colac, dar măi mult s-or făcut minuni, aşa dă gluḿe, s-o pus macăr śe în straiţă! S-or dus la nunaşu să aşćepće mânie dzî nunta.Şî stăgariu o trăbuit să păzască stagu. Alţî or prins şî or tras dă stag, numa n-o lăsat, numa o bătut dân stag şî clopotul śe o fost ligat sus cu pişchiriu, o zvonit, toţ or vrut să-i rupă bosâiocu dă dragoste dân vârf dî la stag. Aşa o fost atunśa!.*[2]

Strâgatul darurilor se face în zori, când nunta este pe terminate. Strigarea darurilor este responsabilitatea persoanelor celor mai înzestrate cu simţul umorului, deoarece totul decurge într-un mod satiric. Întâi intră în scenă stegarul care o *zgâţâit stagu şi o bătut cu clopotu şî aşa o chimat să s-arăće śinstâl*'i. Primul dar a fost al naşului, urmând într-o ordine bine stabilită, în dependenţă de gradul de rudenie, celelalte daruri. Darurile, în bună măsură bani, sunt aduse în faţa naşului şi se pun *într-un ćińeri cu saŕe, aşa o fost obiśeiul satului.* Cel care strigă *darurile* spune vorbe pline de haz şi scoate în evidenţă o latură mai puţin cunoscută a persoanei în cauză. Parascheva menţionează că, de obicei se începe cu: *A fost unul, verişor primar a lu gazda carie... a fost aşa, ori aşa, dacă o fost biţâu, dacă o fost...*![3]

Petrecutul naşilor. A doua zi dimineaţa s*-o dat răchie caldă şî dzamă acră, s-o făcut la drum źoc*[4], s-a făcut hora în faţa casei şi s-au *condus naşii*. În casa naşilor se fac pregătiri serioase, nuntaşii sunt aşteptaţi cu mâncare, apoi la stradă se face horă, iar în braţele miresei şi a mirelui se pun ghemuri de paie pentru a se vedea care dintre ei vor fi mai pregătiţi pentru munca câmpului:

> *În zori, s-o scos nunaşu, s-o dat răchie caldă şî dzamă acră, s-o făcut la drum źoc şî după amiadză, la vrun śias abia tunś o scos nunaşu. Źuńil'i cu goşcii caŕe or vrut s-or dus la nunaşu, l-o pitricut acasă. La nunaşu acasă s-o prigăćit, s-o făcut friptură şî dă aloat. E,*

---

[1] Când a ajuns mireasa, soacra i-adat două pâini şi a tras-o cu *brăşiril'i* şi tot timpul a spus: *hai cu maica, hai cu maica,* iar cei din spate au împins-o pe mireasă până a ajuns pe prima treaptă de la intrare. Atunci soacra i-a pus cătrinţa, mireasa a mers până în faţa naşului, a lăsat cele două pâini pe masă iar lumânările le-a pus în sfeşnice şi a trecut cu mirele după masă. Atunci a sărutat mâna la toţi oaspeţii iar aceştia i-au dat bani, aşa a fost atunci. După aia a mers cu mirele în *soba mică,* aşa s-a spus atunci şi a rămas la mire.

[2] *Cumitriţâl'i şî străiţaru* nu au stat cu *naşu* până la sfârşitul nunţii. La plecarea lor, în traistă s-a pus colac. dar mai mult s-au pus lucruri neobişnuite, pentru a crea haz. Ei au plecat la casa naşului să aştepte mâine zi pe nuntaşi. Şi stegarul trebuia să păzească *stagul.* Unii au prins de steag,dar el nu s-a lăsat, a bătut din steag şi clopoţelul de vârful steagului a sunat, toţi au vrut să rupă busuiocul de la steag pentru dragoste. Aşa a fost atunci!

[3] Are gazda un verişor primar care este… aşa şi aşa, dacă a fost beţivan, dacă a fost... !

[4] S-a dat ţuică fiartă şi ciorbă acră, s-a făcut hora la stradă.

atunś când o fost să pleśe ćinăra dî la nunaşu, or făcut iară źocu la drum. Or luat paie şî l'or făcut folomoc şî i-o umplut lu ćinără şi lu źuńil'i braţu dă paie. Aşa o fost atunśa.[1]

Zestrea miresei. Marţi după amiază, părinţii miresei vin cu zestrea: mobilierul, hainele pentru casă şi tot ce îi este necesar tinerei neveste, lucruri care au fost expuse la casa miresei în ziua de duminică pentru a putea fi văzute de toţi aceia care au venit să urmărească hora. Şi marţi seara au venit oaspeţi din partea miresei, iar duminică, părinţii miresei împreună cu rudele cele mai apropiate au venit cu *straiţa* la mireasă.

Ei, atunś, marţî sara, or vińit cuscrii la gostâie şî or adus mobila lu ćinăra,iar źoi sara, iar or vińit cuscrii la ćinăra, acuma cu ńiamuril'i ali măi aproapie, fraţî, surorili. Numa, tată-miu, iar ş-o chimat toţî goşći caŕe i-o avut, nu numai ai d-aproapie. Ei, atunś, dumińică, dî la ćinără s-or dus goşcii la źuńil'i cu straiţă. În straiţă s-o dus găina śiupilită, colaśii, flaşa dă băutură, toartă măi rar, şî dacă o vrut i-o cumpărat śeva lu ćinăra-aşa vrun material, aia caŕe or fost măi d-aproaṕe şî măi tari la pozonari.

Tânăra nevastă. Din momentul când intră în rândul femeilor căsătorite, tânăra nevastă poartă o anumită îmbrăcăminte. De acum încolo, cătrinţa din spate este un element vestimentar obligatoriu. La horă poartă *zlată*, podoabă pentru cap caracteristică doar pentru femeile căsătorite care joacă în horă. Parascheva precizează: *în horă ai źucat, atâta cât o vrut bărbatu să ći źoaśe, un an, doi ani, carie cum, rar or fost caŕe or źucat măi mult.dă doi ani.*[2]

Atunci când nu mai joacă în horă, *zlata* este înlocuită cu *cârpă dă pliş cu śiucuri,* în zilele de iarnă sau de *mătase cu śiucuri,* în zilele de vară. Viaţa de tânără nevastă este luată în serios, aşa cum au fost luate toate obligaţiile care marcau trecerea într-un nou statut social în trecut: înlocuitul hainelor cu portul popular la o vârstă foarte fragedă, ţesutul la război, brodatul şi cusutul, munca câmpului şi, în sfârşit, perpetuarea familiei. De asemenea, tânăra nevastă nu este privată de munca grea a câmpului, şi nici de multele obligaţii din familie. Atunci când apar urmaşii, nu mama este persoana care rămâne să-şi crească copiii. Acest rol revine celei mai în vârstă femei din familie, în majoritatea cazurilor, străbunicii, care nu face nicio deosebire între modalitatea prin care şi-a crescut şi educat proprii copii respectiv strănepoţi.

De la copilul-femeie şi până la femeia-soţie şi femeia-mamă trece un interval relativ scurt, astfel că greul vieţii se lasă prea de timpuriu pe umerii femeii. De la copilul-femeie la femeia-stâlp al familiei trecerea este, adesea, subită.

BIBLIOGRAPHY

Avramescu, Mihai, (1953)*Tinereţe frântă*, Editura *Libertatea,* Vârșeț
Boute, Pierre et alli, (1999), *Dictionar de etnologie şi antropologie, Polirom*, Iași
Gheorghe Bosioc, (1998), *Nicolinţ, pagini de istorie culturală, Fundaţia de Etnografie şi Folclor*, Novi Sad
Grup de autori, (2006), *Torac, Metodologia cercetării de teren, Editura Fundaţiei de Etnografie şi Folclor,* Novi Sad
Magdu, Lia, (2002), *În amurg*, Editura *Augusta*,Timișoara, Editura Libertatea, Panciova
Mihăilescu, Vintilă, (2007), Antropologie, Cinci introduceri, Polirom, Iași
Pop,Mihai, Ruxăndoiu, Pavel, (1976), *Folclor literar românesc, Editura Didactică şi Pedagogică*, București
Segalen, Martin (2002), *Etnologie., Concepte şi arii culturale*, *Amarcord*, Timișoara
Stahl, Henri H, (1983), *Eseuri critice, , Despre cultura populară românească,* Editura *Minerva*, București

[1] E, atunci marţi seara au venit părinţii miresei şi au adus zestrea miresei, apoi au venit şi joi, de această dată doar rudele foarte apropiate, fraţii, surorile. Numai că tatăl meu şi-a chemat pe toţi cei invitaţi şi la nuntă Ei, atunci duminică, rudele miresei au mers la mire *cu straiţa* unde s-a pus o găină jumulită, prăjituri, sticla cu băutură, mai rar tort, cei mai *groşi la coadă şi la buzunar* au cumpărat câte ceva pentru mireasă.

[2] În horă ai jucat atât cât a vrut soţul să te joace, un an, doi ani, care cum, rare au fost cazurile când s-a jucat mai mult de doi ani.

THE IMPORTANCE OF CAPITAL AND THE FINANCING OF THE NEW BUSINESS

George Vlad

PhD Student

Abstract:One of the biggest, often insurmountable obstacles that a potential entrepreneur encounters is obtaining the necessary funds to start or buy a business. Although he may have inventiveness and talent for starting or running a business, if he does not have the knowledge and ability to persuade potential creditors and investors, he will not be able to obtain the necessary money.

Keywords: business start, finance, sources, capital, funds.

Obiectivele lucrarii sunt cunoasterea cerintelor si etapele ce sunt parcurse ptr finantarea unei afaceri dupa cum urmeaza:

- cerinţele financiare necesare iniţierii afacerilor;
- categoriile de capital necesar iniţieri afacerilor;
- sursele de obţinere a fondurile necesare iniţierii afacerilor;
- etapele procesului de finanţare a afacerilor.

Priceperea întreprinzătorului şi o piaţă atractivă nu sunt deci suficiente pentru succesul afacerii. Pentru a face bani este nevoie de bani. Dacă ingeniozitatea întreprinzătorului şi uneori norocul pot menţine afacerea pe linia de plutire, pentru creşterea şi supravieţuirea ei pe termen lung este nevoie de o bază financiară solidă. Pentru a intra în afaceri este nevoie de resurse financiare şi o bună gospodărire a acestora, în aşa fel încât afacerea să-şi atingă potenţialul deplin. Destui întreprinzători însă intră în afaceri cu prea puţini bani, mergând "pe încercate". Curând însă ei vor intra în criză financiară, deoarece furnizorii doresc plata la livrare, echipamentele costă mai mult decât s-a anticipat sau vânzările sunt mai mici decât s-a sperat. Chiar dacă nici cele mai bune planuri financiare nu-l vor pregăti pe întreprinzător să rezolve toate problemele financiare, o estimare detaliată a cerinţelor financiare înainte de începerea afacerii va reduce riscul confruntării cu probleme financiare insurmontabile şi eşecul afacerii încă de la început. Pentru a evita acest lucru întreprinzătorul potenţial trebuie să se ocupe de aspectele financiare ale afacerii încă înainte de începerea ei. Astfel, el trebuie să se gândească la următoarele aspecte: suma de bani necesară iniţierii afacerii, sursele de obţinere a acestor bani, modul de obţinere a lor şi posibilităţile de a obţine sume suplimentare în caz de urgenţă. Dacă va face acest lucru, întreprinzătorul va putea obţine mai lesne fondurile necesare şi le va utiliza cu o mai mare eficienţă.

1. Estimarea cerinţelor financiare necesare iniţierii afacerii

Estimarea cerinţelor financiare se face după ce întreprinzătorul s-a decis asupra produselor/serviciilor pe care le va realiza/vinde şi asupra amplasamentului afacerii.

Estimarea cerinţelor financiare se face în funcţie de tipurile de capital necesar iniţierii afacerii: capital de pregătire a afacerii şi capital de începere a activităţii.

Capitalul necesar pregătirii afacerii reprezintă investiţia care se face înainte de începerea afacerilor. Cerinţele de capital variază în funcţie de natura activităţii, mărimea firmei, amplasament.

Pentru verificarea viabilităţii ideii de afaceri este necesară mai întâi elaborarea unui studiu de fezabilitate. Dacă firma doreşte să introducă un produs nou va fi nevoie de elaborarea prototipului.

O mare parte din cheltuielile de pregătire a afacerii sunt destinate construirii, renovării sau închirierii clădirii. De multe ori întreprinzătorul doreşte să modifice structura clădirii existente, pentru a corespunde mai bine ideilor şi personalităţii sale.

Cumpărarea echipamentelor şi a unor obiecte de inventar este un alt domeniu în care trebuie făcute investiţii. Întreprinzătorul are nevoie de fişete, birouri, scaune, echipamente de birou. Uneori sunt necesare utilaje şi maşini complexe.

O altă categorie de cheltuieli este destinată achiziţionării stocurilor, înainte de începerea lucrului. Nu toţi furnizorii acordă credit comercial unei noi afaceri, aşa că plata se face de multe ori la livrare.

În categoria cheltuielilor de pregătire a afacerii intră şi cele referitoare la plata diferiţilor consultanţi, cum ar fi avocaţii, contabilii, experţii tehnici în evaluarea clădirii şi utilajelor etc. De asemenea, pentru unele afaceri sunt necesare obţinerea de licenţe speciale, care trebuie cumpărate înainte de demararea afacerii.

Capitalul de începere a activităţii reprezintă investiţiile care se fac cu puţin timp înainte de începerea afacerii, în timpul lansării afacerii şi imediat după iniţierea afacerii. Noua afacere poate atrage clienţi încă de la început, însă vânzările înregistrate nu acoperă de multe ori cheltuielile mari care trebuie făcute în această perioadă. Mulţi clienţi potenţiali vor trata noua afacere cu suspiciune şi precauţie. De aceea, întreprinzătorul trebuie să se gândească la faptul că la începutul existenţei sale firma va avea un deficit financiar.

Determinarea capitalului de începere este necesară şi pentru a asigura firmei o bază solidă de creştere. De aceea, întreprinzătorul trebuie să identifice costul stocurilor, al forţei de muncă, utilităţilor, asigurării etc. În felul acesta îşi va forma o imagine asupra dimensiunii firmei şi a mărimii şi sferei acţiunilor viitoare.

Estimarea cerinţelor de capital necesar pregătirii afacerii se face prin investigarea preţurilor posibililor furnizori sau a diferitelor firme prestatoare de servicii. Estimarea capitalului de începere a activităţii este cumva diferită întrucât veniturile pot compensa cheltuielile. În consecinţă, estimarea nu se reduce doar la o simplă investigare. Previziunea vânzărilor este dificil de realizat deoarece nu există evidenţe preccedente. De regulă, întreprinzătorul va estima veniturile după evaluarea potenţialului pieţei şi previziunea volumului vânzărilor concurenţilor.

După proiectarea volumului vânzărilor se vor estima cheltuielile necesare. Cea mai bună metodă o constituie estimarea lor în aceeaşi manieră ca şi a cerinţelor de capital necesar pregătirii afacerii. Această abordare îl forţează pe întreprinzător să ia unele decizii critice privind natura afacerii: stabilirea numărului angajaţilor şi a salariului pe care îl va plăti, felul asigurării necesare etc. şi prin urmare va fi obligat să facă investigaţii în acest sens. O altă metodă de estimare a cheltuielilor este să se folosească mediile din ramură.

Estimarea este cu atât mai corectă cu cât întreprinzătorul îşi face speranţe rezonabile privind veniturile şi costurile. Nu de puţine ori însă unii întreprinzători sunt atât de entuziaşti de ideea afacerii lor încât supraestimează veniturile şi subevaluează costurile. În general, este mai bine să se facă o estimare conservatoare a veniturilor şi o estimare mai lejeră a cheltuielilor. În felul acesta întreprinzătorul este pregătit pentru cel mai nefavorabil scenariu al necesităţilor de capital.

Odată realizate proiecţiile capitalului necesar şi contribuţia personală a întreprinzătorului, acesta poate începe demersurile de împrumut.

2. Categorii de capital necesar iniţierii afacerilor

Capitalul este, în esenţă, orice formă de bogăţie folosită pentru producerea unei bogăţii mai mari a firmei. El se găseşte într-o afacere sub diferite forme: numerar; stocuri; utilaje şi echipamente. De exemplu, într-o afacere producătoare de bunuri materiale, utilajele şi echipamentele sunt folosite pentru realizarea de produse necesare satisfacerii anumitor cerinţe. Venitul obţinut din vânzări va fi folosit pentru achiziţionarea unei cantităţi mai mari de materii prime pentru o posibilă extindere a activităţii sau pentru cumpărarea unor echipamente suplimentare. Ciclul continuă, capacitatea întreprinderii (şi eventual rentabilitatea) crescând până se atinge punctul diminuării veniturilor marginale. În acest fel, capitalul iniţial al patronului a contribuit la obţinerea unei bogăţii suplimentare atât pentru întreprindere cât şi pentru societate în general.

Managerii financiari identifică în mod obişnuit trei **categorii** principale de necesităţi de capital: capital fix; capital de lucru; capital suplimentar.

Capitalul fix este necesar achiziţionării fondurilor fixe ale întreprinderii. Aceste fonduri sunt destinate producerii de bunuri şi prestării de servicii nu şi vânzării. Clădirile, echipamentele, maşinile nu sunt transformate în numerar în timpul derulării afacerii, astfel încât banii investiţi în aceste active fixe tind să fie "îngheţaţi", deoarece nu sunt folosiţi pentru alte scopuri.

Cantitatea de bani necesari nu se rezumă doar la sumele necesare închirierii unui magazin, achiziţionării de echipamente şi cumpărării stocului iniţial. Există multe alte costuri care cer cantităţi considerabile de bani.

Cele mai multe afaceri nu sunt imediat profitabile, întreprinzătorii trebuind să le susţină până când vor aduce venituri. De asemenea, ei trebuie să finanţeze creditele clienţilor până când se vor realiza noi venituri.

Capitalul de lucru (circulant, fondul de rulment) reprezintă fondurile temporar necesar derulării activităţilor pe termen scurt. El poate fi determinat ca diferenţă între activul şi pasivul curent. Necesarul de capital circulant se datorează fluxului de casă neuniform cauzat de fluctuaţiile sezoniere normale. Schimbările neprevăzute ale cererii, vânzările pe credit şi sezonalitatea sunt cauze frecvente ale variaţiei fluxului de numerar al oricărei firme mici.

Fondul de rulment este folosit în mod normal pentru achitarea notelor de plată, finanţarea vânzărilor pe credit, plata salariilor, precum şi pentru unele situaţii neprevăzute. Creditorii fondului de rulment speră ca patronul să obţină un numerar superior pentru asigurarea rambursării împrumutului la sfârşitul ciclului de producţie/vânzare.

Capitalul suplimentar este destinat extinderii afacerii sau modificării obiectului principal de activitate al acesteia. Creditorii capitalurilor suplimentare acordă împrumutul pentru aceleaşi motive ca acelea ale capitalului fix.

Întreprinzătorul trebuie să evidenţieze distinct cele trei categorii de capital în cadrul planificării financiare. Deşi ele sunt interdependente, fiecare are surse de finanţare proprii şi efecte distincte atât asupra afacerii cât şi asupra creşterii pe termen lung a acesteia.

3. Surse de obţinere a fondurilor

După ce s-au evaluat cerinţele de capital necesare pregătirii şi iniţierii afacerii, se va determina capitalul pe care întreprinzătorul îl va pune la dispoziţie, faţă de cel care îl va împrumuta. Este, desigur, posibil ca întreprinzătorul să aibă tot capitalul necesar pregătirii şi iniţierii afacerii, însă de cele mai multe ori este nevoie să se apeleze la împrumut. Recunoaşterea nevoii de împrumut este deosebit de importantă, întrucât subcapitalizarea duce de cele mai multe ori la eşec. Prin urmare, întreprinzătorul trebuie să planifice cu atenţie cerinţele de capital ale firmei. Una din sursele principale de capital o reprezintă resursele financiare proprii. Dacă sunt insuficiente, se va împrumuta de le prieteni, rude sau instituţii financiare. Împrumutul este riscant întrucât el trebuie garantat cu bunurile personale sau cele ale firmei. De aceea, întreprinzătorul trebuie să împrumute doar suma care îi este strict necesară. Dacă o sumă prea mică împrumutată duce la subcapitalizare, o sumă prea mare

poate diminua şansele viitoare de a mai obţine un împrumut, poate în momente mai critice. În plus, nu este înţelept să se apeleze la toate sursele de capital încă din start. Trebuie lăsată o rezervă pentru situaţii de urgenţă.

Ca urmare, finanţarea trebuie planificată cu multă atenţie. O combinaţie potrivită a capitalului propriu cu cel de împrumut care să acopere atât cheltuielile de pregătire cât şi cele de lansare este de dorit. Una din modalităţile cele mai bune de determinare a finanţării de început este de a face trei proiecţii: suma minimă, suma maximă şi suma cea mai probabilă. Înţelegerea diferitelor surse de obţinere a fondurilor şi implicaţiile lor pentru afacere este o condiţie esenţială pentru reuşita în afaceri.

Există două surse de obţinere a fondurilor: finanţarea proprie, împrumuturile.

3.1. Finanţarea proprie

Avantajul esenţial al capitalului propriu este că el nu trebuie rambursat.

Cele mai obişnuite **surse** de finanţare proprie sunt următoarele:

1. **Economiile personale**. Majoritatea capitalului necesar iniţierii unei afaceri este formată din economiile personale ale întreprinzătorului. Ca regulă generală, întreprinzătorul trebuie să aibă cel puţin jumătate din fondurile necesare iniţierii afacerii. Dacă el nu va risca, cu atât mai mult nu vor risca nici alţi investitori. De asemenea, împrumutul unei părţi mai mari decât jumătatea capitalului necesar îi va afecta în mare parte afacerea.

2. **Prieteni, rude.** Dacă întreprinzătorului nu-i ajung banii, poate apela mai întâi la prietenii cei mai buni şi la rudele care doresc să investească în afacere. El trebuie însă să-şi prezinte şansa de reuşită cu sinceritate pentru ca în caz de eşec să nu-şi îndepărteze rudele şi prietenii. Dacă va trata aceste împrumuturi ca pe oricare altele, se va evita deteriorarea relaţiilor prieteneşti şi familiale.

3. Partenerii. Întreprinzătorul poate să-şi ia un partener pentru a-şi mări baza financiară necesară iniţierii afacerii. Înainte de a încheia un acord de parteneriat, el trebuie să ia în considerare impactul renunţării parţiale la controlul afacerii şi la obţinerea unei părţi din profit.

3.2. Surse de obţinere a capitalurilor de împrumut

Deşi gama posibilităţilor de obţinere a împrumutului este deosebit de variată în complexitate, disponibilitate şi flexibilitate, nu toate sursele de capital de împrumut sunt la fel de convenabile. Cunoaşterea tuturor acestor surse îi va da posibilitatea întreprinzătorului să aleagă soluţia cea mai convenabilă de împrumut. Cele mai importante surse de împrumuturi sunt: creditul bancar, programele de promovare a întreprinderilor mici şi mijlocii (IMM), capitalul de risc, creditul comercial, leasingul, creditele pe efecte de comerţ (factoringul şi scontarea).

A. Creditul bancar. Băncile comerciale reprezintă adevărata "inimă" a pieţii financiare, furnizând cele mai numeroase şi mai variate feluri de împrumuturi. Studiile arată că în S.U.A. 85% din împrumuturile întreprinzătorilor americani sunt acordate de bănci, în sursele de capital necesar iniţierii afacerii ocupând locul doi, după economiile personale ale întreprinzătorilor. Totuşi, băncile acordă cu multe reţineri împrumuturile, mai ales firmelor nou înfiinţate, preferând să o facă în special atunci când sunt sprijinite şi garantate şi de alte organizaţii.

Acordarea împrumuturilor se face în urma analizei de către bănci a evoluţiei precedente a firmei şi a studierii registrelor, pentru a se putea proiecta imaginea întreprinderii în viitor. De asemenea, se cercetează stabilitatea vânzărilor firmei şi a capacităţii produselor sau serviciilor de a genera un flux de casă corespunzător pentru asigurarea rambursării împrumutului.

Băncile din România care oferă finanţare pentru IMM-uri sunt:

Banca Comercială Română - www.bcr.ro;
BRD Groupe Societe Generale - www.brd.ro;
Banc Post - www.bancpost.ro;
Banca Românească - www.banca-romaneasca.ro;
Banca Transilvania - www.bancatransilvania.ro;

ING Bank - www.ingbank.ro;
Emporiki Bank - www.cbg.ro;
Alpha Bank - www.alphabank.ro;
HVB Bank - www.hvb.ro;
Raiffeisen Bank - www.raiffeisen.ro;
Piraeus Bank - www.piraeusbank.ro;
Miro Bank - www.mirobank.ro;
Banca de Export Import A României EXIMBANK - www.eximbank.ro;
Banca Comercială Robank - www.robank.ro.

Băncile acordă împrumuturi pe baza următoarelor *elemente:* contractul de împrumut, garanţii materiale, documente de susţinere a împrumutului.

a.**Contractul de împrumut** prevede condiţiile de creditare ale băncii şi obligaţiile ce le revin părţilor.

b.**Garanţiile** materiale (gajul) reprezintă mijlocul legal prin care se asigură suma împrumutată. Garanţiile reale sunt reprezentate de imobilele, echipamentele, automobilele etc. pe care întreprinzătorul sau firma le au în posesie şi pe care sunt dispuse să le ipotecheze sau gajeze în favoarea băncii în vederea acordării împrumutului.În caz de de insolvabilitate, banca poate vinde bunurile puse drept garanţie pentru a-şi recupera împrumutul. Deoarece băncile nu pot oferi credite fără a-şi securiza investiţiile, ele solicită garanţii (de preferinţă imobiliare) care să acopere aproximativ 120% din valoarea creditului plus dobânda. Pentru a veni în sprijinul întreprinzătorilor care nu au suficiente bunuri materiale pe care să le pună drept garanţie s-a înfiinţat două fonduri de garantare: Fondul Naţional de Garantare a Creditelor pentru IMM şi Fondul de Garantare a Creditului Rural.

Fondul Naţional de Garantare a Creditelor pentru IMM acordă garanţii pentru credite , contracte de leasing, linii de credit şi scrisori de garanţie bancară cu finanţare de la la bugetul de stat. Beneficiarii eligibili sunt întreprinderile mici şi mijlocii nou înfiinţate sau existente şi persoanele fizice autorizate. **Condiţiile** de garantare sunt:

- maxim 75% din valoarea unui credit pentru investiţii, a unei scrisori de garanţie sau a unui contract de leasing rambursabil peste 12 luni;
- maxim 60% din valoarea unui credit pentru finanţarea capitalului de lucru rambursabil până în 12 luni;
- maxim 80% din valoarea creditului solicitat de societăţi nou-infiinţate pentru investiţii, a unei scrisori de garanţie sau a unui contract de leasing rambursabil peste 12 luni;
- maxim 70% din valoarea unui credit pentru investiţii, a unei scrisori de garanţie, linii de credit, a unui contract de leasing, capitalul de lucru rambursabil până în 12 luni;

Este considerată nou înfiinţată firma care a fost înmatriculată în Registrul Comerţului de cel mult 6 luni, perioadă în care nu a desfăşurat nici o activitate. Pentru societăţile nou înfiinţate se solicită participarea cu fonduri proprii minim 25% din valoarea proiectului de investiţii.

Valoarea maximă a garanţiilor acordate:

- *pentru persoane juridice:* - max 300.000 Euro pentru garantarea de credite pentru investiţii, contracte de leasing şi scrisori de garanţie ; - max 150.000 Euro pentru garantarea de credite pentru finanţarea capitalului de lucru .
- *pentru persoane fizice autorizate:* - max. 75.000 de Euro pentru garantarea de credite pentru investiţii, contracte de leasing şi scrisori de garanţie ; - max 40.000 Euro pentru garantarea de credite pentru finanţarea capitalului de lucru.

Comisionul de garantare este de 2,5 % pentru garanţii aferente creditelor pentru capital de lucru şi de 3,5 % pentru garanţii aferente creditelor pentru investiţii şi contracte de leasing.

Fondul de garantare a Creditului Rural acordă garanţii firmelor mici şi mijlocii din agricultură. garanţiile se acordă pentri credite pe termen scurt (materii prime, materiale, energie, combustibili, salarii, plata TVA, plata taxelor vamale), mediu (cumpărare pachet majoritar acţiuni APAPS) şi lung (investiţii), operaţiuni de leasing şi scrisori de garanţie bancară pentru credite furnizor di surse externe. Pentru investiţii, suma maximă garantată este de 175.000

EURO în cazul firmelor mici şi mijlocii şi 87.500 EURO în cazul fermierilor privaţi. La creditele pe termen scurt garanţiile sunt de 2,5 miliarde lei pentru firmele mici şi mijlocii şi respectiv 500 milioane lei pentru fermierii privaţi (maximum 50% din valoarea creditului). Pentru leasing, garanţia este de 100.000 EURO şi respectiv 50.000 EURO. Pentru investiţii, comisionul de garantare este de 4%, pentru creditele pe termen scurt 3%, iar pentru leeasing 5%.

c. **Documentele de susţinere a împrumutului** sunt: documente care certifică existenţa firmei: actul de înfiinţare, certificatul de înregistrare, documente privind necesitatea şi oportunitatea creditului şi posibilitatea de rambursare a acestuia: cerere de credite, plan de afaceri (studiu de fezabilitate); documente financiar-contabile: bugetul de venituri şi cheltuieli, balanţa de verificare, bilanţul anual contul de profit şi pierdere, situaţia patrimonială, planificarea fluxului de numerar.

Deoarece fiecare bancă are condiţii de creditare specifice, este necesară studierea atentă a acestora şi alegerea acelei bănci care practică dobânda cea mai mică şi acordă perioada de graţie (perioada în care se plătesc doar dobânzile, nu şi ratele) cea mai mare.

Băncile comerciale acordă două **categorii de împrumuturi**: împrumuturi pe termen scurt şi împrumuturi pe termen mediu şi lung.

a. Împrumuturile pe termen scurt reprezintă cea mai obişnuită categorie de împrumut acordată de către băncile comerciale noilor afaceri. Ele sunt folosite pentru reîntregirea capitalului circulant, finanţarea achiziţiei unor stocuri suplimentare, creşterea producţiei, finanţarea vânzărilor pe credit, pentru acordarea bonificaţiilor de plată în numerar. Prin urmare, rambursarea se face atunci când valorile de primit sunt transformate în numerar.

b. Împrumuturile pe termen mediu şi lung se acordă peste un an şi sunt folosite, în mod normal, pentru cumpărarea de fonduri fixe, echipamente şi alte articole folosite pentru expansiunea afacerii. Băncile comerciale acordă aceste împrumuturi pentru iniţierea unei afaceri, construirea unei fabrici, achiziţionarea de proprietăţi imobiliare, echipamente etc. Rambursarea împrumutului se face, în mod normal, lunar sau trimestrial.

B. Programele de promovare a întreprinderilor mici şi mijlocii (IMM). Deoarece băncile sunt mai reticente în a acorda credite în special firmelor noi, s-au creat o serie de prorgrame de finanţare care să vină în sprijinul acestora, dar şi a celor care intenţionează să îşi dezvolte activităţile.

Există două tipuri de programe de finanţare a IMM-urilor: programe de finanţare rambursabilă (credite) şi programe de finanţare nerambursabilă (granturi).

Programele de finanţare rambursabilă se finanţează din bani publici, iar banca refinanţează IMM-urile. În acest caz, dobânda este mai scăzută decât dobânda pieţei.

Deoarece există o gamă foarte variată de programe de finanţare rambursabilă, în tabelul 15.4 le redăm doar pe cele mai semnificative pentru perioada 2003-2006.

Programe de finanţare rambursabilă în perioada 2003-2006

Tabel 15.4

Nr. crt.	Denumire program	Instituţia de sprijin
1.	Schema de Credite pentru IMM Phare RO9711	Uniunea Europeană (UE), Banca Românească, CEC, Banca Comercială “Ion Ţiriac”
2.	Schema de Finanţare a IMM Phare RO9809.02.01	UE, Guvernul României/Banca Comercială Română
3.	Coeziune economică şi socială (Linie de credit pentru IMM) Phare Ro0007	Banca Comercială Română
4.	Program de micro-împumuturi	Fondul Româno-American pentru Investiţii (FRAI)
5.	Facilitatea de finanţare a IMM	Banca Europeană pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare (BERD)/UE/Banca Transilvania, BCR, Alpha Bank, Banc Post, Volksbank, Robank
6.	Programul de finanţări speciale pentru export	EXIMBANK

7.	Programul de dezvoltare a IMM	Kreditanstalt fur Wiederaufbau (KfW)/EXIMBANK
8.	Schema de creditare a IMM	Banca Românească/KfW
9.	Programul de promovare a creditelor pentru IMM	Kfw/Volksbank România
10.	Proiecte de refinaţare a IMM care prezintă proiecte de investiţii	Kfw/Robank
11.	Program de crdite oentru IMM din sfera producţiei şiserviciilor	International Finance Corporation (IFC)/Banca Românească
12.	Activitatea de creditare a agenţilor economici mici şi mijlocii din resurse proprii	CEC
13.	Programul de microcredite penrtu IMM	MIRO BANK
14.	Program de creditare pentru IMM	Banca Românească/Netherland Development Finance Corporation
15.	Program de creditare pentru IMM	CHF România
16.	Programul Joint Venture - PHARE - (JOP)	UE

Modalităţile de creditare a câtorva dintre aceste programe le redăm în continuare.

1. *Programul PHARE RO 9711*destinat IMM-urilor care nu activează în agricultură, extracţie, energie, comerţ sau în domeniul serviciilor financiare. Firmele pot beneficia de un credit de maximum 500.000 euro, bani care se pot folosi pentru finanţarea investiţiilor pentru dezvoltare sau chiar demarării unei afaceri. Benefiarul trebuie să contribuie cu minim 15% din costul proiectului. Creditul se acordă pe o perioadă de 6 ani cu un an de graţie. Programul se deruleaza în anumite judeţe din ţară prin Banca Românească, Banca Ion Ţiriac şi CEC.

Condiţiille de eligibilitate sunt: firma să aibă maxim 250 de angajaţi, să nu aibă datorii restante(mai ales la buget) şi ultimul an să fie încheiat cu profit, minim 20% capital privat român şi minim 51% participare parteneri UE sau PHARE.

Cheltuieli eligibile: achiziţionarea, construcţia şi/sau extinderea de spaţii productive (numai parte a proiectului de investiţii), echipamente, utilaje, mijloace de transport noi sau second hand, capital de lucru (20%).

Achiziţiile se fac numai din ţări membre UE sau beneficiare de programe PHARE.

Fondurile în cadrul acestui program sunt reutilizabile pentru acordarea de noi credite, pe măsura acumulării de sume din rambursările provenind din creditele aflate în derulare.

2. *Fondul Phare RO 9809.02.01*. - Fondul MARR (Mining Affected Regions Reconstruction Fund) componenta „Schema de finanţare a Întreprinderilor mici şi mijlocii“a fost initiat de către Guvernul României în 1998 cu scopul de a sprijini reconstrucţia economică a zonelor miniere din judeţul Hunedoara şi din judetul Gorj. Acordarea creditelor se va face prin intermediul Băncii Comerciale Române (BCR), aleasă pentru a derula acest program pe bază de licitaţie deschisă.

Pot primi credite orice IMM, cu excepţia celor care activează în agricultura, extracţie, sectorul energetic, comerţ (en-gros si en-detail). mentionate la pag. 5, care îndeplinesc urmatoarele conditii:

Condiţii: firma să aibă maxim 249 angajati, prioritate având întreprinderile micro şi mici; să nu aibă datorii restante neachitate la timp.

Se finanţează investiţii pentru dezvoltarea si modernizarea întreprinderilor existente şi a celor recent înfiinţate în zonele vizate, cum sunt: achiziţionarea de echipament, mijloace de transport marfă, construcţii şi/sau clădiri strict legate de proiectul de investiţie ,extinderea, cumpărarea şi/sau construirea de uzine , hale de producţie sau facilităţi conexe, dacă sunt în legatură directă cu obiectul investiţiei, capital circulant (capital de lucru) precum materii prime, semifabricate şi alte materiale de stoc dar numai până la max. 20% din volumul

creditului, costuri externe legate de alcătuirea unui plan de afaceri strict legat de proiectul de investiţie.

Se acordă maximum 400.000 EURO, din care max. 300.000 EURO contribuţia Phare (75.000 EURO grant si 225.000 EURO credit Phare)

Durata maxima a creditului este de maxim 6 ani, perioada de graţie este de maxim 2 ani

3. *Programul pentru Coeziune Economică şi Socială - Schema de creditare pentru IMM-uri (RO0007*). Această schemă de creditare pentru IMM-uri are scopul de a îmbunătăţi accesul IMM la finanţare pe temen mediu şi lung pentru investiţii necesare dezvoltării şi modernizării întreprinderilor deja existente sau a celor nou create.

Activităţi eligibile: Împrumutul poate finanţa activităţi care au ca scop stimularea investiţiilor în tehnologii avansate utilizate de IMM în desfăşurarea activităţilor lor (ex. cumparare de licenţe de fabricaţie sau de software pentru modernizarea operaţiunilor, cum ar fi proiectare asistată de calculator), precum şi pentru îmbunătăţirea procesului de management (ex. servicii de consultanţă pentru reducerea costului investiţiei finanţate prin proiect, software şi servicii de consultanţă pentru contabilitate asistată de calculator, etc).

Limite de creditare: se acordă până la 300.000 Euro/proiect din fondurile UE. Contribuţia UE + bancă = împrumut: maxim 80% din valoarea proiectului, din care:

- contribuţia UE: maxim 75% din valoarea împrumutului (care reprezintă 60% din valoarea proiectului, din care 15% este nerambursabil şi 45% rambursabil);
- contribuţia băncii: minim 25% din valoarea împrumutului (care reprezintă 20% din valoarea proiectului);
- contribuţia solicitantului: minim 20% din valoarea proiectului (din care cel puţin 50% în numerar).

Perioada de rambursare: de la 3 la 6 ani, cu până la 1 an perioada de graţie.

Criterii de eligibilitete: IMM–uri care vor îndeplini următoarele condiţii:

- să fie înregistrate şi/sau să aibă sediul şi/sau operaţiunile în una din cele 4 regiuni tinta,
- să fie un IMM (maxim 249 de angajati), micro întreprinderile şi întreprinderile mici avand prioritate.

Cererile de finanţare se vor depune la sucursalele BCR din regiunile ţintă unde programul este operaţional.

4. *Programe de finanţare prin BERD.* Firmele mici şi mijlocii ce activează în comerţ, producţie, servicii sau agricultură şi au mai puţin de 100 de angajaţi, pot beneficia de credite între 20.000 dolari si 125.000 euro, cu o dobândă de 10 - 15 %, în funcţie de grila de calitate a creditului pe care o folosesc Banca Transilvania, BCR, Alpha Bank, Banc Post, Volsbank, RoBank.

5. *Fondul Româno-American pentru Investiţii* are următoarele programe de finanţare pentru IMM:

a. *Fondul de investiţii pentru întreprinderi mici şi mijlocii (*FIIMM) face investiţii directe, combinând diferite tipuri de finanţare precum participarea la capital, împrumuturi converitibile în acţiuni, sau leasing, cu sume cuprinse între 50.000 şi 250.000 dolari SUA. Cea mai mare parte a capitalului FIIMM este investită sub forma participării minoritare la capital, cu pachete între 25% si 49% din acţiunile emise de firmele beneficiare, dar nu sunt respinse nici participări de peste 50%. FIIMM se adresează firmelor care operează cu 10 până la 150 de angajaţi şi au realizat, anterior finanţării de catre FIIMM, cifre de afaceri anuale cuprinse intre 150.000 si 1.500.000 dolari SUA. Fondul investeşte în exclusivitate în societăţi al căror control este deţinut de cetaţeni români.

Se acordă finanţare pe termen mediu, între 3 si 5 ani, cu scopul extinderii şi/sau sporirii performanţei capacităţilor de producţie.

FIIMM acordă prioritate întreprinderilor cu cea mai mare probabilitate de succes comercial şi cu impact pozitiv aupra dezvoltării economice şi sociale.

Domeniile eligibile ale FIIMM includ, dar nu se limitează la:

Industrii conexe agriculturii Cauciuc şi mase plastice

Sănătate si servicii medicale	Servicii tipografice şi edituri
Turism	Confecţii
Industria lemnului	Alte sectoare ale industriei
Materiale de construcţii	uşoare

b. *Programul de Împrumuturi Mijlocii* (PIM) este un proiect realizat în comun de Fondul Româno-American pentru Investitii (FRAI) şi bănci partenere din România. Programul acordă împrumuturi între 20.000 si 100.000 dolari SUA, cu o dobândă fixă, pentru o perioadă de până la trei ani, cu plăţi lunare egale ale creditului. Comisionul bancar este de 1%. Împrumuturile sunt garantate cu active într-o formă şi de o valoare acceptabilă creditorului.

Împrumuturile se acordă firmele cu capital majoritar privat având până la 200 de angajaţi, ce sunt deţinute şi administrate de rezidenţi din România. În general, împrumuturile sunt acordate firmelor din domeniul producţiei, construcţiilor şi serviciilor. PIM nu se adresează firmelor de comerţ en-gros.

Firmele noi sunt finanţate doar în mod excepţional; în aceste cazuri, experienţa anterioară a solicitantului şi nivelul contribuţiei sale căpăta o importanţă deosebită.

Împrumuturile sunt acordate pentru:

· investiţii in mijloace fixe şi construcţii legate de afacere;

· achiziţionarea de materii prime.

Nu se acorda împrumuturi pentru: investiţii în titluri de valoare ale altor firme; speculaţii valutare; firme de comerţ, jocuri de noroc; producţia sau comercializarea băuturilor spirtoase.

PIM este disponibil numai în câteva judeţe din România. Băncile partenere sunt Banca Românească şi Banca Transilvania.

c. *Programul de micro imprumuturi "creditare, asistenţă şi pregătire pentru afaceri" – CAPA.* Programul este un rezultat al colaborării dintre Fondul Româno-American de Investiţii şi World Vision International.

Împrumuturile sunt acordate în dolari SUA. Nivelul creditului poate fi între 2.500 dolari SUA şi 15.000 dolari SUA cu o dobândă între 22 si 26% pe an la dolar (echivalentul în lei la cursul bancar) în funcţie de obiectul împrumutului. Durata de rambursare a creditului este cuprinsă între 6 si 36 de luni. Pentru a beneficia de un împrumut, solicitanţii trebuie să parcurgă un seminar de pregătire în afaceri şi să poată dovedi că au capacitate de rambursare a împrumutului.

Creditul poate fi utilizat la:

· achiziţionarea de echipamente pentru producţie şi servicii;

· achiziţionarea de părţi componente ale echipamentelor firmei;

· achiziţionarea de materii prime şi materiale pentru producţie sau servicii;

· achiziţionare fond de marfă.

Programul se derulează numai în anumite judeţe din România.

6. *Program de finanţare prin Eximbank*. Programul de dezvoltare a IMM derulat prin Eximbank acordă firmelor din orice domeniu, cu excepţia agriculturii primare, credite de 500.000 EURO pentru diverse investiţii pe termen mediu, pe o perioadă de maximum 3 ani, cu un an de graţie. Suma creditata reprezintă 80 % din totalul investiţiei.

7. *Programul de Credite Micro si Mici din sursa Fondului Romano-German/ Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW) Germania.* Ministerul Finanţelor a semnat la sfârşitul anului 1998 un acord de cooperare financiară între Guvernul României şi Guvernul Germaniei.

Documentul se referă la finanţarea promovării sectorului întreprinderilor mici şi mijlocii din România, prin acordarea de subîmprumuturi prin bănci comerciale române.

Finanţarea se face prin intermediul băncii Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW) din Frankfurt. Limita maximă de finanţare este de 50.000 EURO.

Cheltuieli eligibile: achiziţia, construcţia, modernizarea de spaţii şi structuri productive, echipamente, utilaje, capital de lucru.

Domenii excluse la finanţare: producţia şi comercializarea de arme, băuturi alcoolice (peste 15% alcool), domenii cu risc de mediu, jocuri de noroc.

Beneficiari eligibili: persoane juridice române, persoane fizice autorizate, liber profesionişti.

Condiţii de eligibilitate: capital privat 100%, maxim 50 de angajaţi, activitate anterioară minim 1 an, situaţie financiară bună, activitate principală: industrie, construcţii, servicii, comerţ,

Fondurile în cadrul acestui program sunt reutilizabile pentru acordarea de noi credite pe măsura acumularii de sume din rambursările provenind din creditele acordate.

8. *Programul de finanţare pentru Intreprinderile Mici şi Mijlocii din sursa International Finance Corporation*. Limita maximă de finanţare este de: 500.000 %.

Perioada de creditare este de maxim 6 ani incluzând o perioadă de graţie ce se stabileşte de bancă.

Condiţii de eligibilitate: orice entitate legal constituită, organizată şi funcţionând conform legislaţiei române, capital privat (minim 51%), se încadrează în categoria IMM şi are maxim 200 angajaţi**,** nu este în relaţii speciale cu banca sau afiliata băncii. Cheltuieli eligibile: achiziţii terenuri, clădiri, utilaje, echipamente, know-how, construcţii noi sau modernizări de spaţii productive, finanţare capital de lucru.

Activităţi excluse la finanţare: activităţi care implică munca forţată sau utilizarea muncii copiilor, producţia sau comerţul de produse sau servicii ilegale conform legislaţiei române sau internaţionale, producţia şi comerţul cu băuturi alcoolice (excepţie bere şi vin), producţia şi comerţul cu arme şi muniţii, jocuri de noroc si activităţi de cazinou, comerţul cu animale salbatice sau produse provenind de la animale sălbatice protejate prin conventii internaţionale, producţia şi comerţul cu produse radioactive, producţia şi comerţul cu produse conţinând fibre de azbest, pescuitul bancurilor de peşti cu plase mai mari de 2,5 km, producţia şi comerţul cu produse chimice de toxicitate mare din grupa bifenili-policlorinaţi, producţia, comerţul, depozitarea şi utilizarea de produse chimice dăunatoare, inclusiv produse petroliere, producţia sau comerţul cu produse farmaceutice supuse interdicţiei sau încetării utilizării, conform convenţiilor internaţionale, producţia sau comerţul cu produse ierbicide sau pesticide supuse interdicţiei sau încetării utilizării conform convenţiilor internaţionale, producţia sau comerţul cu produse ce au efect negativ asupra stratului de ozon stratosferic conform protocolului de la Montreal, activităţi cu impact asupra terenurilor deţinute de populaţii indigene.

Fondurile în cadrul acestui program sunt utilizate pentru acordarea de noi credite pe măsura acumulării de sume din rambursările provenind din creditele aflate în derulare.

9. *Programul Joint Venture - PHARE - (JOP)* . Scopul principal al acestui program este facilitarea pătrunderii investiţiilor dinspre Uniunea Europeană în ţările central şi est-europene, Comunitatea Statelor Independente şi Mongolia, în special prin crearea şi dezvoltarea de întreprinderi mixte. Programul oferă tipuri diferite de asistenţă care iau în consideraţie diversele stadii de dezvoltare ale întreprinderilor.

Condiţii de eligibilitate: societatea mixtă trebuie să se afle sub incidenţa legislaţiei în vigoare din ţara respectivă, ea trebuie să fie compatibilă cu procedurile Phare şi cu cele ale procesului de privatizare din ţările central şi est-europene, cel puţin un partener trebuie să fie dintr-o ţară membră a Uniunii Europene , cel puţin un partener trebuie să fie dintr-o ţară central sau est-europeană, CSI sau Mongolia , cel puţin 75% din capitalul social trebuie să fie deţinut direct sau indirect de către parteneri din ţările CEE, CIS sau Mongolia, mijloacele fixe ale societăţii mixte să nu depăşească 20 milioane EURO , nu sunt acceptate firme cu activitate în domeniul afacerilor imobiliare sau a serviciilor financiare, de asemenea cele a căror activitate este poluantă sau poate intra în conflict cu regulile Comunităţii Europene

Programe de finanţare nerambursabilă. Finanţările nerambursabile reprezintă ajutoare financiare acordate IMM-urilor. Ele provin de la bugetul de stat, Uniunea Europeană sau alte organizaţii internaţionale. Cele mai importante programe de finanţare nerambursabilă (granturi) sunt redate în tabelul 15.5.

Programe de finanţare nerambursabilă

Tabel 15.5

Nr. crt.	Denumirea programului	Instituţia de sprijin
1.	Măsuri de stimulare a Înfiinţării şi Dezvoltării IMM	Guvernul României
2.	Schema de finanţare nerambursabilă pentru afaceri noi, micro intreprinderi şi întreprinderi mici şi mijlocii recent înfiinţate	Guvernul României
3	Programul de Dezvoltare Regională	UE
4.	Coeziune economică şi socială Phare 2001	Phare
5.	Restructurare şi Reconversie Profesională (RICOP)	UE
6.	Program special de Pre-aderare pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală (SAPARD)	UE/Guvernul României/

În continuare descriem succint aceste programe.

1. *Măsuri de stimulare a Înfiinţării şi Dezvoltării IMM*. În cadrul acestui program există Subprogramul de Sprijnire a IMM în Dezvoltarea Exportului. Subprogramul urmăreşte promovarea produselor şi serviciile IMM pe pieţele externe, stimularea parteneriatului în afaceri lae xtern, îmbunătăţirea acesului IMM la informaţii de piaţă.

Condiţiile de eligibilitate sunt: maximum 249 salariaţi, cifra de afaceri anuală maximum 8 milioane EURO, durata de funcţionare cel puţin un an.

Se acordă ajutor financiar pentru participări la târguri şi expoziţii internaţionale organizate în ţară şi străinătate, realizarea unui site pe Internet, contractarea unor servicii de consultanţă. Valoarea alocaţiei financiare este echivalentul a 60% din valoarea fiecărei chletuieli eligibile efectuate şi în limita a 80 milioane lei pentru un beneficar.

2. *Schema de finanţare nerambursabilă pentru afaceri noi, micro intreprinderi şi întreprinderi mici şi mijlocii recent înfiinţate.*

Prioritătile programului, aşa cum sunt identificate în Planul National de Dezvoltare sunt următoarele:

- sprijinirea investiţiilor IMM pentru introducerea tehnologiei moderne;
- sprijinirea înfiinţării şi dezvoltării de IMM;
- sprijinirea accesului IMM la activele neutilizate rezultate din restructurarea şi/sau privatizarea întreprinderilor cu capital majoritar de stat. Sprijinirea dezvoltării sectoarelor industriale în domeniile în care regiunea deţine avantaje competitive (ex: prelucrarea lemnului, textile şi îmbrăcăminte, pielărie, industrie alimentară, mecanică fină, software).

BIBLIOGRAPHY

- Anholt, S., The Anholt City Brands Index, 2015
- Chevalier, M., Mazzalovo, G., Brands as a factor of progress, Palgrave Macmillan Publisher,
2013
- www.cityaccesindex.com
- www.legis.gov.hk
- www.legischannel.com
- www.placebrands.net
- www.uehague.com

- www.ceosforcities.org

FACTORS INFLUENCING THE DEVELOPMENT OF ENTREPRENEURSHIP

George Vlad

PhD Student

Abstract:Many people consider the risk of getting involved in business too high. Others are excited about the potential benefits they can get and are no longer considering the potential causes of business failure. Or, the decision to enter the business must be made with the full understanding of the risks involved and how these risks can be avoided or reduced

Keywords: microeconomy, macroeconomy, competence, myths, economic development.

Succesul sau eşecul în afaceri se poate datora unei mari diversităţi de factori. În acesta lucrare sunt sintetizaţi cei mai relevanţi factori de natură macro şi microeconomică ce pot influenţa dezvoltarea antreprenoriatului.

- factorii macroeconomici care pot influenţa dezvoltarea antreprenoriatului;
- factorii microeconomici ce pot influenţa dezvoltarea antreprenoriatului;
- modalităţile prin care poate fi evitat sau diminuat eşecul privit prin prisma factorilor prezentaţi

În afaceri, concurenţa este mare şi rata eşecului firmelor noi şi a celor mici este destul de ridicată. Cunoaşterea factorilor care au dus la succesul sau eşecul acestor firme poate fi un important pas făcut de întreprinzător pentru evitarea eşecului în afaceri.

Factorii care influenţează dezvoltarea antreprenoriatului sunt atât de natură macroeconomică cât şi microeconomică.

Procesul de finanţare a afacerii

Procesul de finanţare a afacerii este anevoios. El cuprinde trei **etape**: alegerea sursei de finanţare, pregătirea pachetului de finanţare, prezentarea cererii de finanţare.

a. **Alegerea sursei de finanţare**. Găsirea unei surse ideale de finanţare este dificil de realizat. Totuşi, întreprinzătorul trebuie să discute posibilităţile de finanţare cu câteva surse potenţiale. În felul acesta va înţelege mai bine gama posibilităţilor de finanţare şi va putea găsi o sursă convenabilă de capital.

În alegerea sursei de finanţare întreprinzătorul trebuie să ţină cont de următoarele **criterii**:

1. **Experienţa sursei de finanţare în acordarea de împrumuturi întreprinzătorilor.** Sursa de finanţare trebuie să fie familiară cu problemele cu care se confruntă întreprinzătorul. Puţini întreprinzători îşi pot permite să angajeze personal cu experienţă. De aceea, în relaţiile cu personalul propriu sursa de finanţare trebuie să consume mai mult timp, să aibă mai multă răbdare şi încredere.
2. **Reputaţia sursei de finanţare**. Succesul întreprinzătorului se bazează adesea pe calitatea relaţiilor cu sursă de finanţare. De aceea, sursa de finanţare trebuie să aibă reputaţia de onestitate, corectitudine şi dorinţa de a lucra cu întreprinzătorul.
3. **Asistenţa pe care o oferă**. În obţinerea finanţării este important ca sursa de finanţare să acorde asistenţa necesară. Aceasta este cu atât mai important pentru

întreprinzătorii care nu au experienţă în anumite domenii ale afacerii şi au nevoie deci de consiliere.

4. **Alte servicii**. În unele cazuri, sursa de finanţare oferă servicii gratuite sau la tarife reduse, cum ar fi analiza situaţiei financiare, elaborarea unor proiecţii financiare etc.

b. **Pregătirea pachetului de finanţare**. Pachetul de finanţare se mai numeşte şi pachet de împrumut. Deşi cerinţele de elaborare a pachetului de împrumut variază în funcţie de sursa de împrumut, câteva elemente vor rămâne comune. Acestea sunt: suma cerută şi eşalonarea rambursării acesteia; garanţii; criterii de acordare a împrumutului; documentaţia necesară obţinerii împrumutului; rata dobânzii şi modul ei de plată; scopul împrumutului. În funcţie de nevoile de finanţare şi familiaritatea întreprinzătorului cu sursa de împrumut, aceste cerinţe pot varia. Totuşi, întreprinzătorul trebuie să fie pregătit să abordeze aceste aspecte cu sursa de finanţare. De cele mai multe ori sursele de împrumut solicită studii de fezabilitate sau planuri de afaceri, ca parte a documentaţiei necesare obţinerii împrumutului.

c. **Prezentarea cererii de finanţare**. Elaborarea unui pachet atractiv de finanţare măreşte semnificativ şansele de obţinere a împrumutului. Totuşi, afacerea este condusă de întreprinzător şi nu de un plan, fie el şi bine întocmit. Prin urmare, cei ce acordă împrumutul vor evalua nu numai pachetul de finanţare, ci şi întreprinzătorul în persoană şi echipa sa. Modul în care este prezentat pachetul de finanţare va influenţa decizia finală de acordare a împrumutului. Deoarece viitorul afacerii depinde în mare parte de întreprinzător, decizia finală de acordare a împrumutului se va baza în mare parte pe discuţia personală pe care o va avea cel ce oferă împrumutul cu întreprinzătorul. Personalitatea, abilitatea şi vivacitatea întreprinzătorului vor fi evaluate cu atenţie. De asemenea, se va avea în vedere realismul întreprinzătorului, competenţa sa, onestitatea şi organizarea prezentării pachetului de împrumut. Întreprinzătorul trebuie să fie pregătit să întâlnească pe cei cei ce îi vor putea acorda împrumutul şi să aibă idee despre ceea ce doresc aceştia să afle de la el. O prezentare clară, bine documentată nu numai că măreşte şansa de obţinere a împrumutului, însă poate duce şi la stabilirea unor relaţii pe termen lung cu sursa de finanţare.

1. Factori macroeconomici

Dezvoltarea sau inhibarea antreprenoriatului se poate datora unor factori macroeconomici, obiectivi, asupra cărora întreprinzătorul nu poate acţiona. Acestea sunt.

a. **Evoluţia generală a economiei**. Fiecare economie are faze de creştere şi de declin. În fazele de creştere afacerile prosperă şi se dezvoltă. În fazele de recesiune îndeosebi firmele noi şi cele mici sunt puternic afectate, deoarece sunt mult mai sensibile la aceste fluctuaţii ale economiei.

b. **Inflaţia**. Într-o economie cu o inflaţie scăzută afacerile prosperă, rata profitului fiind frecvent peste cea a inflaţiei. În economiile inflaţioniste, inflaţia produce serioase probleme în lumea afacerilor. Creşterea costurilor materiale şi a celor cu forţa de muncă măresc sensibil cerinţele de capital circulant. Dacă perioada inflaţionistă persistă, unele firme pur şi simplu nu mai pot face faţă acestui fenomen, datorită concurenţei şi a controlului foarte redus asupra preţurilor.

c. **Rata dobânzii**. Dacă rata dobânzii este scăzută, împrumuturile se acordă în condiţii avantajoase pentru întreprinzător. Când rata dobânzii este foarte ridicată, firmele care apelează la împrumuturi financiare sunt foarte vulnerabile. Rata înaltă a dobânzii afectează îndeosebi numerarul, ceea ce pentru multe firme poate însemna eşecul. Unul dintre motive este că firmele noi se confruntă cu problema expansiunii, în condiţiile în care nu au capital suficient. Ratele crescânde ale dobânzii tind de asemenea să reducă activul net, dacă împrumuturile au o pondere ridicată.

De asemenea, rata ridicată a dobânzii stimulează mai degrabă economisirea, prin depunerea banilor la bănci şi nu implicarea în afaceri, întrucât puţine sunt domeniile în care se poate obţine o rată a profitului mai ridicată decât rata dobânzii.

d. **Accesul la capital**. Existenţa unor programe de finanţare a afacerilor facilitează dezvoltarea antreprenoriatului. Totuşi, întreprinzătorul are dificultăţi în a accede la capital, în

special în fazele de început ale afacerii. De cele mai multe ori băncile preferă să acorde împrumuturi firmelor mari, stabile, întreprinzătorul trebuind astfel să se bazeze în mare măsură pe resursele interne ale firmei. În plus, firmele mici, prin natura lor, nu pot avea acces la surse externe de capital, cum ar fi emisiunea de acţiuni sau obligaţiuni. De asemenea, inflaţia reduce tendinţa de economisire şi în acest fel fondurile disponibile pentru afaceri se diminuează şi ele.

e. **Reglementările guvernamentale**. Reglementările guvernamentale au un impact deosebit asupra dezvoltării antreprenoriatului. Multe din reglementările guvernamentale diminuează însă şansa de supravieţuire în afaceri. Impactul acestor reglementări este cu mult mai mare asupra firmelor noi şi a celor mici.

2. Factori microeconomici

În afară de factorii macroeconomic care pot favoriza succesul sau eşecul în afaceri, există şi factori microeconomic, de natură subiectivă, asupra cărora întreprinzătorul poate acţiona. În continuare vom reda principalii factori microeconomice care dezvoltă sau inhibă antreprenoriatul.

a. **Competenţa antreprenorială**. În cele mai multe afaceri noi principala cauză a eşecului o reprezintă incompetenţa antreprenorială. Mulţi întreprinzători nu au pur şi simplu calităţile necesare derulării unei afaceri. Ei fac greşeli majore pe care un întreprinzător experimentat, bine pregătit le sesizează uşor şi le evită.

În mod ideal, întreprinzătorul potenţial trebuie să aibă deprinderi în domeniul producţiei, financiar, aprovizionare şi vânzări. Lipsa deprinderilor în aceste domenii critice poate duce la eşec.

Multe aspecte legate de incompetenţa antreprenorială pot fi atribuite faptului că implicarea în faceri pentru unele persoane este o situaţie neaşteptată. Aceste persoane sunt în afaceri fie că nu au o altă alternativă de muncă, fie că au fost îndemnate de cei apropiaţi să se implice în afaceri, deşi nu au calităţile şi tragerea de inimă necesare, fie ca le-a surâs norocul unei moşteniri care i-a luat pe nepregătite.

b. **Controlul financiar**. Pentru ca întreprinzătorul să aibă succes, el trebuie să instituie un control financiar adecvat şi aceasta pentru că marja erorilor este foarte redusă, în special în faza iniţială a afacerii. Sănătatea financiară a firmei este pândită de trei pericole: insuficienţa capitalului, o politică de credit necorespunzătoare şi investiţii exagerate în fonduri fixe.

c. **Controlului stocurilor**. Dintre toate responsabilităţile antreprenoriale, controlul stocurilor este cel mai neglijat. Aceasta poate duce la numulţumirea clienţilor şi în final pierderea clientelei. Întreprinzătorul nu numai că poate avea stocuri prea mari, dar şi structura acestora poate fi necorespunzătoare. Multe din articole pot fi domodate sau depreciate, ceea ce duce la diminuarea capitalului de lucru. Un control roguros al stocurilor evită acest lucru.

d. **Planificarea**. Schimbările rapide de pe piaţă impun elaborarea unor strategii adecvate. Planurile bine elaborate permit întreprinzătorului să obţină avantaje superioare din oportunităţile ce apar şi să prevină unele dificultăţi ce ar putea apare. Planificarea nu înseamnă pur şi simplu a gândi despre viitor. Ea presupune stabilirea unor obiective şi determinarea metodelor de atingere a acestora. Omisiunea planului duce la o creştere necontrolată. Pe măsură ce firma se dezvoltă, cresc şi problemele în dificultate. Uneori întreprinzătorii încurajează creşterea rapidă, fără a fi capabili să o gestioneze. Fără planificare, gestiunea creşterii devine foarte dificilă, iar profiturile scad. Prin omisiunea planificării, întreprinzătorul îşi poate pune speranţe nejustificat de optimiste în afacere, ceea ce se poate transforma în iluzie.

e. **Amplasarea**. Pentru unele afaceri amplasarea este critică. Se afirmă chiar că cei trei factori de succes în afaceri sunt amplasarea, amplasarea şi … amplasarea. Adesea însă amplasarea este aleasă pur şi simplu pentru faptul că s-a găsit un loc disponibil, fără un studiu prealabil. Această eroare poate duce la pierderi considerabile în special în comerţul cu amănuntul. În amplasarea unei afaceri trebuie luaţi în considerare doi factori: costul amplasării şi volumul de vânzări aferent.

f. **Activitatea de marketing**. Vânzările reprezintă succesul oricărei afaceri. Din păcate, unii întreprinzători au falsa impresie că produsele sau serviciile se vând singure. Ei nu agrează ideea că trebuie făcute eforturi pentru ca produsul sau serviciul să fie vândut. Adevărul este însă că puţine produse se vând singure. Un plan de marketing bine întocmit este esenţial pentru conştientizarea consumatorilor. Unii întreprinzători văd diminuarea vânzărilor mai degrabă ca un fenomen izolat decât ca o simptomă a unui efort de marketing insuficient. În asemenea situaţii, întreprinzătorul încearcă să stimuleze vânzările prin reducerea preţurilor, tactici de vânzări agresive, sau reclamă. Însă aceste măsuri nu vor avea eficienţă, dacă nu se găsesc soluţii specifice fiecărei probleme de marketing. Reducerea preţurilor nu poate înlocui amplasarea neadecvată, iar reclama nu va vinde un produs învechit.

g. **Factorul uman**. Salariaţii experimentaţi contribuie din plin la succesul afacerii. Mulţi întreprinzători însă au probleme serioase cu personalul. Ei se plâng de calitatea lucrului prestat, absenteism, pauze lungi şi dese şi refuzul salariaţilor de a urma instrucţiunile. Salariaţii nemulţumiţi nu numai că pierd timpul şi risipesc resursele firmei, dar îndepărtează şi clienţii. Cercetările arată că aproximativ 70% din clienţi sunt pierduţi datorită serviciilor de slabă calitate şi indiferenţei salariaţilor. Cauza principală a acestor dificultăţi o constituie ignorarea personalului propriu. Un număr destul de ridicat de întreprinzători îşi consumă timpul cu problemele de producţie, vânzări şi cele financiare şi rezolvă problemele personalului în mod superficial. Întreprinzătorul nu va avea salariaţi loiali şi eficienţi dacă nu va acorda o atenţie specială angajării, instruirii şi îndrumării personalului.

h. **Evidenţa financiar-contabilă**. Deşi ţinerea defectuoasă a evidenţei financiar-contabile crează serioase dificultăţi întreprinzătorilor, introducerea unui sistem de contabilitate corespunzător este adesea trecută cu vederea. Chiar şi condiţiile în care un contabil cunoscător instituie un sistem finaciar-contabil eficient, întreprinzătorul trebuie să înţeleagă informaţiile financiare respective şi să fie capabil să le utilizeze în luarea deciziilor.

i. **Atitudinea**. Fără o atitudine corespunzătoare în afaceri, întreprinzătorul nu va avea succes. Succesul presupune un volum de muncă deosebit şi mari sacrificii. De asemenea, implicarea în prea multe activităţi care nu au legatură cu afacerea poate fi foarte dăunătoare. Un alt aspect deosebit de important îl constituie comportamentul etic. Cei care înşeală vor câştiga doar pe termen scurt şi nu de multe ori. Cheltuirea unor sume nejustificat de mari fie pe lucruri care satisfac doar orgoliul întreprinzătorului (mobila, maşină luxoasă etc.), fie pentru familie pot de asemenea ruina afacerea.

j. **Frauda şi dezastrul**. Multe firme suferă eşecuri datorita fraudei şi dezastrelor. Frauda se poate datora furturilor clienţilor, furturilor salariaţilor, spargerilor. Cea mai obişnuită formă de fraudă o reprezintă furturile clienţilor. Salariaţii pot fura din diferite motive: deprinderi costisitoare, lăcomie, tentaţie, prilej, ciudă pe întreprinzător, impresia că nu sunt plătiţi suficient. Spargerile reprezintă cel mai mare pericol pentru întreprinzători. Printr-o politică managerială şi de asigurare adecvată aceste fraude pot fi eliminate sau cel puţin diminuate. Dezastrele sunt evenimente naturale neprevăzute: inundaţii, furtuni puternice, grindină. Întreprinzătorul poate evita efectul catastrofal al acestor evenimente asupra afacerii doar prin asigurarea bunurilor firmei.

MITURI ŞI PREJUDECĂŢI PRIVIND ÎNTREPRINZĂTORUL

De-a lungul timpului s-au creat adevărate mituri despre întreprinzători. În capitolul de faţă sunt prezentate principalele mituri privind întreprinzătorul, aşa cum au fost ele surprinse de literatura de specialitate.

- miturile create în jurul întreprinzătorului de-a lungul vremii;
- cât este adevăr şi legendă în privinţa percepţiei întreprinzătorului de către lumea din jurul său.

Miturile privind întreprinzătorul au apărut atât ca urmare a legendelor create de-a lungul timpului în jurul oamenilor întreprinzători, cât şi datorită lipsei de cercetări în domeniul antreprenoriatului. Iată care sunt acestea.

Mitul nr. 1. Întreprinzătorii sunt născuţi, nu făcuţi. Ideea "naşterii" întreprinzătorului, a faptului că antreprenoriatul nu poate fi învăţat a dominat multă vreme. Există, desigur, anumite trăsături precum spirit de iniţiativă, energie, dorinţa de asumare a riscului, talent în relaţiile umane care sunt înnăscute. Totuşi, aceste trăsături pot exista în mod latent în unii oameni şi doar împrejurările mai deosebite le pot activa. În plus, astăzi antreprenoriatul se studiază în universităţi, şcoli de afaceri etc., care au menirea de a "face" întreprinzători. În definitiv, omul cât trăieşte învaţă.

Mitul nr. 2. Întreprinzătorii sunt oameni de acţiune nu "filozofi". Întreprinzătorii sunt, evident, oameni cu spirit practic, caută mereu soluţii noi, originale, însă ei sunt şi metodici, îşi anticipează acţiunile. Elaborându-şi planurile de afaceri, ei devin şi "filozofi". Altfel, unde nu-i cap vai de picioare.

Mitul nr. 3. Întreprinzătorii trebuie să corespundă profilului teoretic. O altă legendă creată în jurul întreprinzătorului este aceea că el trebuie să corespundă unui portret "robot". În acest sens s-au întocmit liste cu trăsurile întreprinzătorului de succes. Cei care nu au aceste trăsături sunt consideraţi neadecvaţi pentru activitatea de întreprinzător. Realitatea arată însă că deşi anumite trăsuri sunt indispensabile, nu se poate spune că cei care nu trec prin "verigă" nu pot deveni apriori buni întreprinzători. De fapt, nici un copac nu creşte perfect drept.

Mitul nr. 4. Întreprinzătorii sunt fie inventatori, fie inovatori. La început au fost consideraţi întreprinzători doar inventatorii. J. Schumpeter, în 1911, afirma că întreprinzători sunt şi inovatorii, adică persoanele care realizează combinaţii noi din lucrurile existente. Astăzi sunt consideraţi întreprinzători şi cei care nu sunt neapărat inventatori sau inovatori, ci persoane care iniţiază o afacere, asumându-şi riscuri pe care în mod normal alţii nu şi le permit, în scopul realizării de profit. Oricum, omul gospodar nu reiventează roata.

Mitul nr. 5. Întreprinzătorii sunt neadaptaţi academic sau neînţeleşi social. De-a lungul timpului s-a acreditat ideea că unele persoane au devenit întreprinzători numai după ce au picat la facultate sau nu au reuşit să se adapteze în întreprinderile gigant, părăsind serviciul. Astăzi însă s-a dovedit că cei mai buni întreprinzători au studii superioare. De asemenea, multe persoane care au lucrat în marile întreprinderi din România înainte de 1989, astăzi au devenit întreprinzători de succes. Omul bun îşi găseşte loc oriunde.

Mitul nr. 6. Pentru a deveni întreprinzător este nevoie doar de bani. Ca şi în orice altă activitate, în afaceri este nevoie de bani, fără ei nu se poate face nimic. Totuşi, banii nu salvează pe nimeni în mod automat de la faliment. În plus, chiar având bani suficienţi un întreprinzător poate da faliment deoarece nereuşita poate fi rezultatul incompetenţei, al unei planificări precare sau atitudinii necorespunzătoare a întreprinzătorului.Banii n-aduc fericirea, dar o întreţin.

Mitul nr. 7. Pentru a deveni întreprinzător este nevoie doar de noroc. De o an anumit dram de noroc este nevoie în orice împrejurare. Fără el multe acţiuni pot să nu aibă sorţi de izbândă. Însă norocul şi-l face şi omul. Mai mult, ceea ce pare a fi noroc poate fi de fapt o pregătire foarte bună, dorinţa de a face un lucru deosebit, spirit inovator etc. Şi apoi în lumea facerilor norocul nu poate fi luat drept garanţie.

Mitul nr. 8. Ignoranţa este o binefacere pentru întreprinzător. Fiind oameni cu spirit inovativ, întreprinzătorii caută mereu combinaţii noi. De aceea, se spune că este mai bine să nu ştie prea multe lucruri despre afacere apriori, pentru a nu fi tentat să se meargă pe căi bătătorite. De aici poate şi zicala "prea multe cunoştinţe strică". Totuşi, astăzi nu se mai pot face afaceri fără cunoştinţe în mai multe domenii. Acestea vor sta la baza elaborării unor analize realiste a punctelor forte şi slabe ale afacerii pentru adoptarea celor mai adecvate strategii.

Mitul nr. 9. Întreprinzătorii sunt nişte aventurieri. Riscul este un element important în procesul antreprenorial. Totuşi, percepţia pe care o au cei mai mulţi oameni despre riscul pe care şi-l asumă întreprinzătorii este greşită. Deşi s-ar părea că întreprinzătorii îşi asumă riscuri uriaşe, asemănătoare jucătorilor de noroc, în realitate ei îşi asumă riscurile cu grijă, calculându-le. Pentru a-şi urmări obiectivele, întreprinzătorii îşi pregătesc şi planifică acţiunile. Prin urmare, întreprinzătorul nu caută în mod deliberat riscul şi nici nu-şi asumă riscuri inutile, însă nici nu este şovăielnic atunci când este vorba de riscuri care nu pot fi evitate. Gospodarul este om cu scaun la cap.

Mitul nr. 10. Întreprinzătorii sunt complet independenţi. De departe, întreprinzătorii nu sunt deloc independenţi. Ei depind de parteneri, investitori, clienţi, furnizori, creditori, salariaţi, familie şi de toţi cei implicaţi în acţiunile sociale şi obligaţiile comunităţii. Totuşi, întreprinzătorii pot decide independent când, dacă şi ce hotărâri să ia. În plus, este extrem de dificil de condus o afacere prosperă doar de unul singur. Unde-s doi puterea creşte.

BIBLIOGRAPHY

- Anholt, S., The Anholt City Brands Index, 2015
- Chevalier, M., Mazzalovo, G., Brands as a factor of progress, Palgrave Macmillan Publisher,
2013
- www.cityaccesindex.com
- www.legis.gov.hk
- www.legischannel.com
- www.placebrands.net
- www.uehague.com

LAUNCHING IN BUSINESS - ADVANTAGES AND DISADVANTAGES

Rareș Vladimir Nițu

PhD Student, University of Agricultural Sciences and Veterinarian Medicine

Abstract:After identifying and evaluating the business opportunities, the next step of the entrepreneur is to plan his business launch. If in the previous stage the problem of continuing or giving up the business idea was posed, now the question of launching the business itself is posed. Starting a business is much more difficult than buying an existing business or concession because everything has to be started from the beginning. Also, the risk is higher. However, for many people the process of turning a viable idea into a business is the true essence of entrepreneurship.

Keywords: initiation, entrepreneur, responsibilities, advantages, disadvantages.

Evaluarea diferitelor modalităţi de intrare în afaceri este de o mare importanţă. Ea poate evita încă de la început o serie întreagă de dificultăţi pe care le poate avea întreprinzătorul. În acest capitol sunt prezentate avantajele şi dezvantajele principalelor metode de intrare în afaceri.

In acesta lucrare prezint:

- avantajele şi dezavantajele iniţierii unei afaceri;
- avantajele şi dezavantajele cumpărării unei afaceri existente;
- avantajele şi dezavantajele francizei;
- filiera de înfiinţare a unei firme proprii;
- etapele cumpărării unei afaceri;
- modalităţile de determinare a valorii afacerii.

Întreprinzătorul are două metode principale de intrare în afaceri: iniţierea unei afaceri proprii şi cumpărarea unei afaceri existente. La aceasta se mai adaugă una, derivată din cumpărare : concesionarea (franciza).

13.1. Iniţierea unei afaceri

Iniţierea unei afaceri este adesea cea mai bună metodă de lansare în afaceri şi uneori singura posibilă. Afacerile orientate spre oportunităţi pot fi iniţiate uneori doar prin începerea de noi afaceri întrucât oportunităţile pot fi exploatate numai în acest mod. Dacă afacerea vizează un nou produs sau serviciu, nu există altă alternativă. Dacă produsul sau serviciul nu este nou, însă se află pe o piaţă în creştere, mai pot exista şi alte firme pe piaţă, însă acestea arareori sunt de vânzare. Faptul că nici o afacere nu este de vânzare pe o anumită piaţă este un semn că pe acea piaţă mai există încă oportunităţi neexploatate.

Iniţierea unei afaceri este mult mai dificilă decât cumpărarea unei afaceri existente sau concesionarea deoarece totul trebuie pornit de la început. De asemenea, şi riscul este mai mare. Totuşi, pentru multă lume procesul transformării unei idei viabile într-o afacere reprezintă adevărata esenţă a antreprenoriatului.

Iniţierea unei afaceri are atât avantaje cât şi dezavantaje.

A. Avantajele iniţierii unei afaceri

Cele mai importante avantaje ale iniţierii unei afaceri proprii sunt următoarele.

a.Flexibilitatea. Unul din cele mai importante avantaje ale iniţierii unei afaceri este flexibilitatea. În funcţie de condiţiile concrete, afacerea poate fi structurată în maniera dorită de întreprinzător. În faza iniţială, afacerea poate folosi personal cu normă redusă, în faza de creştere poate închiria echipamentele, pentru a face economii. Dacă firma are succes, întreprinzătorul o poate structura în aşa fel încât să maximizeze randamentul investiţiei.

b.Imagine. Înfiinţând o afacere, întreprinzătorul are posibilitatea de a crea o imagine favorabilă, fără a suferi de pe urma imaginii negative a întreprinzătorului precedent. Înainte de înfiinţare, firma nu are nici imagine şi nici reputaţie. În felul acesta, întreprinzătorul poate crea imaginea dorită firmei sale, diferenţiată de a celorlalte firme existente. Crearea imaginii dorite de întreprinzător este unul dintre cele mai importante aspecte ale strategiei antreprenoriale.

c.Alegerea personalului. Pornind de la început, întreprinzătorul are posibilitatea să angajeze personalul pe care îl doreşte. În plus, acest lucru îi permite să adopte o structură eficientă a personalului.

d.Lipsa erorilor precedente. Întreprinzătorii care iniţiază afaceri nu au de luptat cu erorile precedenţilor deţinători ai afacerii. Ei îşi vor crea propriul sistem de lucru, neinfluenţat de greşeli precedente.

e.Amplasare adecvată. Prin studiul de oportunitate întreprinzătorul evaluează variantele de amplasare a afacerii, alegând-o pe cea optimă. În felul acesta el evită un amplasament care ar putea fi total necorespunzător, motiv pentru care vechiul posesor al afacerii ar putea vinde afacerea.

f.Noi materiale şi echipamente. O afacere nouă îi permite întreprinzătorului să cumpere noi echipamente, materiale, stocuri etc., evitând achiziţionarea unor echipamente şi stocuri învechite care ar putea fi dificil de vândut. În unele cazuri, dorinţa de a cumpăra numai lucruri noi poate duce la eşec. Cei ce înfiinţează un restaurant doresc de obicei numai lucruri noi, deşi sunt echipamente folosite perfect utilizabile şi la un preţ acceptabil.

g.Crearea de locuri de muncă. Prin înfiinţarea unei afaceri se crează noi locuri de muncă. Cum cele mai multe firme noi nu pot plăti salarii care să concureze cu cele ale firmelor existente, ele angajează adesea personal tânăr, cu mai puţină experienţă. Pentru multe din aceste persoane, găsirea unui loc de muncă la firmele cu experienţă poate fi anevoioasă. Prin urmare, noile firme oferă prilejul de găsire a unui loc de muncă şi pentru persoanele mai puţin calificate.

h.Mândria. Crearea unei afaceri solicită în mod cert mult mai mult calităţile personale ale întreprinzătorului. El poate fi mândru că a pornit o afacere de la început. Deşi va trebui să apeleze la mulţi consultanţi, în caz de succes întreprinzatorul îşi va lua partea leului şi va primi admiraţia familiei, prietenilor şi mediei.

i.Responsabilitatea socială. Unele persoane încep o afacere deoarece doresc să ofere ceva comunităţii din care fac parte. Furnizarea locurilor de muncă este unul din aspectele responsabilităţii sociale. Un alt aspect îl reprezintă prestarea unor servicii care nu se află în zonă, acţiuni caritabile etc.

j.Costul mai scăzut. Un ultim avantaj al iniţierii unei afaceri îl reprezintă costurile mai scăzute. Cumpărarea unei afaceri este mult mai costisitoare deoarece toate componentele afacerii funcţionează deja. Deşi o afacere nouă are nevoie de mai mult timp pentru a pătrunde pe piaţă, ea poate fi mai puţin costisitoare, în special dacă piaţa este în creştere.

B. Dezavantajele iniţierii unei afaceri

Dezavantajele iniţierii unei afaceri trebuie evaluate cu atenţie. Cele mai multe din dezavantaje sunt, de loc surprinzător, avantajele cumpărării unei afaceri existente. Iată care sunt principalele dezavantaje ale începerii unei afaceri.

a.Rezistenţa consumatorilor. Atitudinile şi obiceiurile consumatorilor sunt un mare obstacol pentru o firmă nouă. Loialitatea oarbă faţă de firmele existente sau letargia formată de-a lungul anilor pot duce la comoditate, adică la apelarea la aceeaşi firmă. Atitudinile şi

obiceiurile se schimbă lent, aşa încât noul întreprinzător trebuie să lupte cu consecvenţă împotriva acestui obstacol important.

b.Timp de lansare îndelungat. În lipsa unor activităţi precedente întreprinzătorul trebuie să înceapă totul de la început. Trebuie găsiţi furnizori, surse de finanţare, local, achiziţionate echipamente şi angajat personal. Fiecare din aceste aspecte necesită timp. În felul acesta timpul dintre decizia de lansare în afaceri şi cel în care afacerea este efectiv lansată poate fi destul de lung. Dacă există o oportunitate imediată sau dacă piaţa atrage uşor concurenţii, pierderea timpului poate fi critică. În plus, este necesară o perioadă de timp până afacerea se stabilizează.

c.Dificultăţi în finanţare. Din cauza motivelor menţionate mai sus, este mul mai greu de găsit surse de finanţare pentru iniţierea afacerilor. Lipsa unor situaţii financiare precedente face mai puţin predictibil succesul afacerii şi băncile vor fi rezervate în a finanţa astfel de firme.

d.Răspunsul agresiv al concurenţilor. Prezenţa unei noi firme pe o piaţă matură sau în declin nu este binevenită. Firmele deja existente vor răspunde agresiv la reacţia noului intrus şi vor face eforturi susţinute să-şi menţină partea de piaţă. Când domeniul de activitate reprezintă singura sau principala sursă de venit pentru cei mai mulţi întreprinzători existenţi, lupta este şi mai acerbă.

e.Dificultatea formării unei imagini proprii. O firmă nouă trebuie să-şi formeze o imagine proprie. Acest fapt este mai relevant în cazul comerţului cu amănuntul şi al restaurantelor. Creşterea poate fi încetinită până când firma îşi va cuceri un renume. Întreprinzătorul trebuie să verifice motivele care atrag clienţii: un produs nou, un preţ mai mic, servicii superioare, orar mai convenabil sau o combinaţie a acestor elemente.

f. **Costuri suplimentare**. De multe ori se face o estimare a costurilor prea optimistă în iniţierea unei afaceri. Ignoranţa sau o estimare superficială a costurilor pot fi cauzele unei astfel de situaţii. De asemenea, costurile dezvoltării pot fi estimate la niveluri mai mici, uneori la jumătate din cât este necesar. La acestea se pot adăuga costurile necesare diferitelor schimbări: recalificarea salariaţilor, schimbarea furnizorilor, alte echipamente.

g.Neluarea în considerare a ciclului de viaţă al produselor. Mulţi întreprinzători nu realizează importanţa luării în considerare a ciclului de viaţă al produselor în iniţierea afacerii. Nici un produs nu este în mod instantaneu profitabil şi nici nu va avea succes o veşnicie. Întreprinzătorul trebuie nu numai să proiecteze ciclul de viaţă al produselor sale, dar să recunoască şi faptul că introducerea produsului la timpul potrivit este o cerinţă a succesului în afaceri. Acţiunile întreprinse prea devreme sau prea târziu pot duce la eşec.

h.Efort prelungit. Iniţierea unei afaceri presupune un mare efort. Ea cere de multe ori 16-18 ore pe zi , şapte zile pe săptămână şi lipsa concediului. Cine nu este dispus la un asemenea efort va pierde.

i.Birocraţie. Pentru a iniţia o afacere sunt necesare o sumedenie de formalităţi. Constituirea în sine a firmei presupune obţinerea unor aprobări de la Camera de Comerţ, Tribunal, organele locale ale administraţiei de stat, Oficiul de mărci, I.R.E. Sanepid, Romtelecom, RAJAC etc. Întreprinzătorul trebuie să fie pregătit fizic şi psihic pentru a face faţă acestor iritări "minore".

j.Risc ridicat. Întreprinzătorul are de luat un număr mare de decizii atunci când înfiinţează o firmă. Şansele de a greşi sunt foarte mari. Estimarea greşită a unor acţiuni, evenimentele neprevăzute şi optimismul exagerat pot duce la eşec încă de la început.

C. Fazele înregistrării şi autorizării constituirii unei firme proprii

În vederea simplificării formalităţilor administrative, s-a adoptat Legea nr. 359/2004 privind simplificarea formalităţilor la înregistrarea în registrul comerţului a persoanelor fizice, asociaţiilor familiale şi persoanelor juridice, înregistrarea fiscală a acestora, precum şi la autorizarea funcţionării persoanelor juridice şi, ulterior, Ordonanţa de urgenţă nr. 75 din 30/09/2004, pentru modificarea şi completarea Legii nr. 359/2004.

Solicitarea efectuării înregistrării în registrul comerţului se face la *biroul unic din cadrul oficiului registrului comerţului de pe lângă tribunal* de către fondatori, administratori sau de reprezentanţii acestora, precum şi de orice persoană interesată, în condiţiile legii, prin întocmirea cererii de înregistrare. Solicitanţii dobândesc personalitate juridică, conform legii, de la data înregistrării în registrul comerţului a încheierii judecătorului-delegat, prin care se dispun autorizarea constituirii şi înmatricularea. La înmatriculare, solicitanţilor li se eliberează certificatul de înregistrare conţinând numărul de ordine din registrul comerţului şi codul unic de înregistrare atribuit de Ministerul Finanţelor Publice, însoţit de încheierea judecătorului-delegat, precum şi de alte acte prevăzute de prezenta lege. Termenul de eliberare a certificatului de înregistrare şi, după caz, a certificatului de înscriere de menţiuni este de 3 zile, respectiv 5 zile, calculat de la data înregistrării cererii potrivit dispoziţiilor Codului de procedură civilă, dacă judecătorul-delegat nu dispune altfel.

Solicitarea înregistrării fiscale se face prin depunerea *cererii de înregistrare* la biroul unic din cadrul oficiului registrului comerţului de pe lângă tribunal, iar atribuirea codului unic de înregistrare de către Ministerul Finanţelor Publice este condiţionată de admiterea cererii de înregistrare în registrul comerţului de către judecătorul-delegat.

Ministerul Finanţelor Publice atribuie, în termen de maximum 8 ore, codul unic de înregistrare.

Autorizarea funcţionării *solicitanţilor* se face cu îndeplinirea procedurii prevăzute de lege şi de actele normative speciale, armonizate cu prevederile Legii 359/2004. Prin *autorizarea* funcţionării se înţelege asumarea de către solicitant a responsabilităţii privitoare la legalitatea desfăşurării activităţilor declarate. Activităţile cu impact semnificativ asupra mediului vor fi autorizate din punct de vedere al protecţiei mediului de către autorităţile competente de protecţia mediului, la sediile acestora.

Solicitanţi sunt, potrivit legii, societăţile comerciale, societăţile şi companiile naţionale, grupurile de interes economic, regiile autonome şi organizaţiile cooperatiste, sucursalele înfiinţate de acestea, precum şi alte persoane juridice care se înregistrează în registrul comerţului potrivit unor acte normative speciale.

În vederea eliberării de către biroul unic din cadrul oficiului registrului comerţului de pe lângă tribunal a certificatului de înregistrare conţinând codul unic de înregistrare sau, după caz, a certificatului de înscriere de menţiuni, solicitantul are obligaţia să depună, o dată cu cererea de înregistrare şi *actele doveditoare*, *declaraţia-tip pe propria răspundere*, semnată de asociaţi sau de administratori, din care să rezulte, după caz, că :

a) persoana juridică nu desfăşoară, la sediul social sau la sediile secundare, activităţile declarate, o perioadă de maximum 3 ani;

b) persoana juridică îndeplineşte condiţiile de funcţionare prevăzute de legislaţia specifică în domeniul prevenirii şi stingerii incendiilor (P.S.I.), sanitar, sanitar-veterinar, protecţiei mediului şi protecţiei muncii, pentru activităţile precizate în declaraţia-tip. Oficiul registrului comerţului de pe lângă tribunal înregistrează în registrul comerţului datele din declaraţiile-tip.

Procedura de autorizare a funcţionării pe baza declaraţiei-tip pe propria răspundere se desfăşoară prin intermediul biroului unic din cadrul oficiului registrului comerţului de pe lângă tribunal, la care solicitantul are obligaţia înregistrării sediului social sau secundar.

Biroul unic din cadrul oficiului registrului comerţului de pe lângă tribunal, pe baza declaraţiilor-tip, eliberează solicitanţilor certificate constatatoare care atestă că:

a) s-a înregistrat declaraţia-tip pe propria răspundere, din care rezultă că la sediul social sau secundar nu se desfăşoară activităţile prevăzute în actul constitutiv sau modificator;

b) s-a înregistrat declaraţia-tip pe propria răspundere, din care rezultă că sunt îndeplinite condiţiile de funcţionare prevăzute de legislaţia specifică în domeniul prevenirii şi stingerii incendiilor (P.S.I.), sanitar, sanitar-veterinar, protecţiei mediului şi protecţiei muncii, pentru activităţile declarate;

c) s-a înregistrat declaraţia-tip pe propria răspundere, din care rezultă modificările intervenite faţă de declaraţia-tip anterioară.

Certificatele constatatoare se eliberează o dată cu certificatul de înregistrare sau certificatul de înscriere de menţiuni. Pentru sediul social şi pentru fiecare sediu secundar se va elibera câte un certificat constatator care atestă că s-au înregistrat declaraţiile-tip.

În vederea efectuării controlului de către autorităţile publice competente privind conformitatea celor declarate, oficiul registrului comerţului de pe lângă tribunal transmite acestora copiile declaraţiilor-tip şi, pe cale electronică, datele de identificare ale persoanelor juridice, în termen de 3 zile de la data înregistrării în registrul comerţului. Autorităţile publice sunt:

- brigăzile şi grupurile de pompieri militari din subordinea Ministerului Administraţiei şi Internelor;
- direcţiile de sănătate publică teritoriale din subordinea Ministerului Sănătăţii sau ministerele cu reţea proprie de sănătate publică;
- Autoritatea Naţională Sanitară Veterinară şi pentru Siguranţa Alimentelor sau ministerele cu reţea sanitară veterinară proprie;
- autorităţile publice teritoriale de protecţie a mediului din subordinea Ministerului Mediului şi Gospodăririi Apelor;
- inspectoratele teritoriale de muncă din subordinea Ministerului Muncii, Solidarităţii Sociale şi Familiei.

În cazul în care autorităţile publice competente constată că nu sunt îndeplinite condiţiile legale de funcţionare, notifică acest fapt solicitantului, la sediul înregistrat, acordând un termen de remediere a neregularităţilor constatate. Termenul curge de la data primirii notificării şi poate fi prelungit la cererea expresă a solicitantului, adresată autorităţii publice competente.

Dacă neregularităţile nu sunt remediate, autorităţile publice competente notifică oficiului registrului comerţului de pe lângă tribunal actul prin care s-a interzis desfăşurarea activităţii, în termen de 3 zile de la emiterea acestuia, pentru a fi înregistrat din oficiu în registrul comerţului.

În cadrul oficiilor registrului comerţului de pe lângă tribunale se desfăşoară activităţi de asistenţă acordate solicitanţilor, la cererea şi pe cheltuiala acestora, pentru efectuarea procedurilor necesare înregistrării în registrul comerţului a actelor constitutive sau modificatoare. Serviciile de asistenţă se acordă înainte de depunerea cererii de înregistrare la oficiul registrului comerţului de pe lângă tribunal.

Procedura de înfiinţare a unei firme presupune parcurgerea următoarelor ***etape:***

Etapa 1. *Alegerea obiectului de activitate*, potrivit clasificării CAEN; *stabilirea obiectului principal de activitate şi a obiectelor secundare de activitat*e.

Etapa 2. *Verificarea/rezervarea firmei/embleme. Firma* este numele sau denumirea sub care un comerciant îşi exercită activitatea. Termenul „firmă" utilizat în legislaţia română este echivalent cu cel de „nume comercial" din legislaţiile altor state.

La rezervarea *firmei* trebuie respectate următoarelor **cerinţe**:

- să fie disponibilă – adică să nu fie deja înregistrată în Registrul comerţului sau rezervată anterior de alţi solicitanţi;
- să fie distinctivă – adică sa nu fie o denumire generică;
- să fie licită – să nu încalce dispoziţiile legale privind ordinea publică sau bunele moravuri, şi în general, limitele concurenţei loiale;
- să fie scrisă în primul rând în limba română;
- să nu cuprindă o denumire utilizată în sectorul public;
- să respecte regulile de compunere prevăzute de lege.

Se recomandă, de asemenea, pentru societăţile cu răspundere limitată (S.R.L.), societăţile pe acţiuni (S.A.) şi societăţile în comandită pe acţiuni (S.C.A.) să se ţină cont şi de următoarele sugestii:

- să identifice produsul sau serviciul;
- să fie în legătură cu partea de piaţă propusă;
- să dea afacerii o imagine pozitivă;

- să fie uşor de pronunţat şi memorat;
- să fie "modernă";

Regulile de compunere a firmei sunt redate în tabelul 13.1.

Regulile de compunere a firmei

Tabelul 13.1.

Firma unui comerciant, persoană fizică	Se compune din numele comerciantului scris în întregime sau din numele şi iniţiala prenumelui acestuia. Se vor putea face menţiuni care să arate mai precis persoana comerciantului sau felul comerţului său.
Firma unei societăţi în nume colectiv	Trebuie să cuprindă numele a cel puţin unuia dintre asociaţi, cu menţiunea „societate în nume colectiv" scrisă în întregime.
Firma unei societăţi în comandită simplă	Trebuie să cuprindă numele a cel puţin unuia dintre asociaţii comanditaţi, cu menţiunea „societate în comandită" scrisă în întregime.
Firma unei societăţi pe acţiuni	Se compune dintr-o denumire proprie, de natură a o deosebi de firma altor societăţi şi va fi însoţită de menţiunea scrisă în întregime „societate pe actiuni" sau „SA".
Firma unei societăţi în comandită pe acţiuni	Se compune dintr-o denumire proprie şi va fi insoţită de menţiunea scrisă în întregime „societate în comandită pe acţiuni"
Firma unei societăţi cu răspundere limitată	Se compune dintr-o denumire proprie, la care se poate adăuga numele unuia sau al mai multor asociaţi şi va fi insoţită de menţiunea scrisă în întregime „societate cu răspundere limitată" sau S.R.L.
Firma unei sucursale	Se compune din denumirea societăţii comerciale care deschide sucursala, urmată de localitatea unde se află sediul principal, urmată de cuvântul **„sucursala"** urmat de localitatea unde se află sediul sucursalei.
Firma sucursalei din România a unei societăţi straine	Firma sucursalei din România a unei societăţi străine va trebui să cuprindă şi menţiunea sediului principal din străinătate.

Emblema este semnul sau denumirea care deosebeşte un comerciant de altul de acelaşi gen.

Condiţiile de validitate a firmei se aplică şi emblemei.

Emblemele vor putea fi folosite pe panouri de reclamă, pe facturi, scrisori, afişe, publicaţii şi în orice alt mod, *numai dacă vor fi însoţite în mod vizibil de firma comerciantului*.

Dacă emblema cuprinde o denumire, firma va fi scrisă cu litere având mărimea de cel puţin jumătate din cea a literelor cu care este scrisă emblema.

Firma şi emblema reprezintă drepturi de proprietate industrială. Dreptul de folosinţă exclusivă asupra firmei şi emblemei se dobândeşte prin înscrierea acestora în Registrul comerţului. Firma şi emblema sunt incluse în fondul de comerţ.

Verificarea şi rezervarea firmei/emblemei se pot efectua :

- la nivelul firmelor înregistrate pe aria unui judeţ sau a municipiului Bucureşti;
- pe raza mai multor judeţe;
- la nivel naţional.

În urma verificării disponibilităţii firmei şi/sau emblemei solicitantul obţine:

- Dovada de disponibilitate a firmei şi/sau Dovada de disponibilitate a emblemei.

Etapa 3. *Încheierea contractului de închiriere*, dacă spaţiul unde se desfăşoară activitatea nu este proprietatea solicitantului.

Etapa 4. *Întocmirea actului constitutiv*. Actul constitutiv este sintagma care desemnează actele prin care se constituie o societate şi care pot fi :

- *contract de societate* pentru societatea în nume colectiv şi societatea în comandită simplă;
- *contract de societate şi statut* pentru societatea pe acţiuni, societatea în comandită pe acţiuni şi societatea cu răspundere limitată;
- *statut,* pentru societatea cu răspundere limitată cu asociat unic.
- *contract de societate şi statut* încheiate sub forma unui *înscris unic,* denumit *act constitutiv.*

Actul constitutiv trebuie să conţină prevederi referitoare la:
- Identificarea părţilor contractante;
- Identificarea viitoarei societăţi comerciale: denumirea sau firma, forma juridică, sediul şi emblema societătii;
- Caracteristicile societăţii: obiectul de activitate, durata societăţii, capitalul social;
- Conducerea şi gestiunea societăţii;
- Drepturile şi obligaţiile asociaţilor;
- Sediile secundare ale societăţii;
- Dizolvarea sau lichidarea societăţii.

Conţinutul actului constitutiv, pe forme de societate comercială, este redat în tabelul 13.2.

Conţinutul actului constitutiv, pe forme de societate comercială

Tabelul 13.2.

Societatea în nume colectiv şi în comandită simplă	Date despre asociaţi : (numele şi prenumele, locul şi data naşterii, domiciliul şi cetăţenia asociaţilor persoanei fizice; denumirea, sediul şi naţionalitatea asociaţilor, persoane juridice. La societatea în comandită simplă se vor arata asociaţii comanditaţi şi comanditari); Forma juridică, denumirea; Sediul si emblema, după caz; Obiectul de activitate, cu precizarea domeniului şi activităţii principale, exprimate prin grupe şi clase CAEN, cât mai omogen; Capitalul social subscris şi vărsat, aportul fiecarui asociat în numerar sau în natura, valoarea aportului în natură şi modul evaluării, data la care se va vărsa integral capitalul social subscris; Asociaţii care reprezintă şi administrează societatea sau administratorii neasociaţi, persoane fizice ori juridice, puterile ce li s-au conferit şi dacă ei urmează să le exercite împreună sau separat; Partea fiecărui asociat la beneficii şi pierderi; Sediile secundare atunci când se înfiinţează o dată cu societatea sau condiţiile pentru înfiinţarea lor ulterioară; Durata societăţii; Modul de dizolvare şi de lichidare a societăţii.
SRL (inclusiv cu asociat unic)	Date despre asociaţi (numele şi prenumele, locul si data naşterii, domiciliul şi cetăţenia asociaţilor persoane fizice : denumirea, sediul şi nationalitatea asociatilor persoane juridice); Forma juridică, denumirea, sediul şi emblema, după caz; Obiectul de activitate, cu precizarea domeniului şi activităţii principale, exprimate prin grupe şi clase CAEN, cât mai omogen; Capitalul social subscris şi cel vărsat, aportul fiecărui asociat, în numerar sau în natură, valoarea aportului în natura şi modul evaluării, data vărsării integrale a capitalului social; Numărul şi valoarea nominală a părţilor sociale, precum şi numărul părţilor sociale atribuite fiecărui asociat pentru aportul său; Asociaţii care reprezintă şi administrează societatea, puterile conferite şi dacă le exercită împreună sau separat; Partea fiecărui asociat la beneficii şi pierderi;

	Cenzorii, când numărul asociaţilor este mai mare de 15; Sediile secundare sau condiţiile pentru înfiinţarea lor ulterioară; Durata societăţii; Modul de dizolvare şi de lichidare a societăţii.
Societatea pe acţiuni şi în comandită pe acţiuni	Numele şi prenumele, locul şi data nasterii, domiciliul şi cetăţenia asociaţilor, persoane fizice; denumirea, sediul şi naţionalitatea asociaţilor, persoane juridice. La societatea în comandită pe acţiuni se vor arăta asociaţii comanditari şi asociaţii comanditaţi; Forma, denumirea, sediul şi, dacă este cazul, emblema societăţii; Obiectul de activitate al societăţii, cu precizarea domeniului şi a activităţii principale; Capitalul social subscris şi cel vărsat. La constituire, capitalul social vărsat de fiecare acţionar, nu va putea fi mai mic de 30% din cel subscris, dacă prin lege nu se prevede altfel. Restul de capital social va trebui vărsat în termen de 12 luni de la înmatriculare; Valoarea bunurilor constituite ca aport în natură în societate, modul de evaluare şi numărul acţiunilor acordate pentru acestea; Numărul şi valoarea nominală a acţiunilor, cu specificarea dacă sunt nominative sau la purtător. Dacă sunt mai multe categorii de acţiuni, se vor arăta numărul, valoarea nominală şi drepturile conferite fiecărei categorii de acţiuni; Numele şi prenumele, locul şi data nasterii, domiciliul şi cetăţenia administratorilor, persoane fizice; denumirea, sediul şi naţionalitatea administratorilor, persoane juridice; garanţia pe care administratorii sunt obligaţi să o depună, puterile ce li se conferă şi dacă ei urmează să le exercite împreună sau separat; drepturile speciale de reprezentare şi de administrare acordate unora dintre ei. Pentru societăţile în comandită pe acţiuni se vor indica comanditaţii care reprezintă şi administrează societatea; Numele si prenumele, locul şi data nasterii, domiciliul şi cetăţenia cenzorilor, persoane fizice; denumirea, sediul şi nationalitatea cenzorilor, persoane juridice; Clauze privind conducerea, administrarea, funcţionarea şi controlul gestiunii societăţii de către organele statutare, controlul acesteia de catre actionari, precum si documentele la care acestia vor putea să aibă acces pentru a se informa şi a-şi exercita controlul; Durata societăţii; Modul de distribuire a beneficiilor şi de suportare a pierderilor; Sediile secundare - sucursale, agenţii, reprezentanţe sau alte asemenea unităţi fără personalitate juridică -, atunci când se înfiinţează o dată cu societatea, sau condiţiile pentru înfiinţarea lor ulterioară, dacă se are în vedere o atare înfiinţare; Avantajele rezervate fondatorilor; Acţiunile comanditarilor în societatea în comandită pe acţiuni; Operatiunile încheiate de asociaţi în contul societăţii ce se constituie şi pe care aceasta urmează să le preia, precum şi sumele ce trebuie plătite pentru acele operaţiuni; Modul de dizolvare şi de lichidare a societăţii; Alte clauze convenite de acţionari cu respectarea legislaţiei în vigoare.

Actul constitutiv nu este supus obligativităţii încheierii în formă autentică, putând avea forma unui înscris sub semnătură privată, cu excepţia următoarelor situaţii:

- când printre bunurile subscrise ca aport în natură a capitalul social se află un teren;
- când forma juridică a societăţii comerciale implică răspunderea nelimitată a asociaţilor sau a unora dintre ei, pentru obligaţiile sociale;
- când societatea comercială se constituie prin subscripţie publică.

Condiţiile legale de redactare a actului constitutiv sunt redate pe larg în tabelul 13.3.

Condiţiile legale privind forma actului constitutiv

Tabelul 13.3.

Categoria de comerciant	Se redactează act constitutiv	Formă autentică	Sub semnatură privată
Societatea în nume colectiv	x	x	-
Societatea în comandită simplă	x	x	-
Societatea cu răspundere limitată	x	-	x
Societatea pe acţiuni cu constituire simultană	x	-	x
Societate pe acţiuni constituită prin subscripţie publică	x	x	-
Societatea pe acţiuni cu constituire simultană sau societatea cu răspundere limitată, dacă printre bunurile subscrise ca aport în natură la capitalul social se află un teren	x	x	-

Etapa 5. *Redactarea şi obţinerea declaraţiei pe propria răspundere* a fondatorilor, a administratorilor şi a cenzorilor că îndeplinesc condiţiile prevăzute de leg**e.** Declaraţia pe proprie răspundere se completează de: comercianţi persoane fizice; fondatorii şi asociaţii unei societăţi comerciale; administratori; cenzori; lichidatori; conducătorii sucursalei; reprezentanţii desemnaţi de persoanele juridice, prin contract de administrare, ca administratori sau lichidatori; reprezentanţii SRL cu asociat unic, persoana juridică.

Nu pot fi fondatori persoanele care, potrivit legii, sunt incapabile sau care au fost condamnate pentru gestiune frauduloasă, abuz de încredere, fals, uz de fals, înşelăciune, delapidare, mărturie mincinoasă, dare sau luare de mită, precum şi pentru alte infracţiuni prevazute de legea societăţilor comerciale. Aceeaşi lege extinde prevederea de onorabilitate şi asupra administratorilor, cenzorilor şi reprezentanţilor unei societăţi comerciale, comanditaţilor şi lichidatorilor.

Etapa 6. *Deschiderea contului în bancă şi efectuarea, vărsămintelor reprezentând aportul în numerar la capitalul social*, după caz.

Etapa 7. *Depunerea specimenului de semnătură* la Registrul Comerţului sau la notarul public.

Etapa 8. *Solicitarea înregistrării în Registrul Comerţului, a înregistrării fiscale şi după caz, a autorizării, pe baza:*

- cererii de înregistrare în registrul Comerţului;
- cereriide înregistrare fiscală;
- cererii de autorizare (pentru persoanele juridice);
- acte doveditoare;
- declaraţia-tip pe propria răspundere (pentru autorizare).

Solicitanţilor li se eliberează certificatul de înregistrare conţinând numărul de ordine din registrul comerţului şi codul unic de înregistrare atribuit de Ministerul Finanţelor Publice, însoţit de încheierea judecătorului-delegat, precum şi de alte acte prevăzute de prezenta lege.
.

13.2. Cumpărarea unei afaceri existente

Întreprinzătorii care nu vor să treacă prin avatarurile înfiinţării unei firme noi pot cumpăra une deja existentă. Deşi ambele variante au ca scop deţinerea unei afaceri, modalităţile de realizare practică a lor sunt complet diferite. Şi cumpărarea unei afaceri existente are avantajele şi dezavantajele ei.

A. Avantajele cumpărării unei afaceri existente

Există suficiente argumente pentru a cumpăra o afacere deja existentă. Cele mai importante le redăm în continuare.

a.Continuitatea. Avantajul esenţial al cumpărării unei afaceri existente îl reprezintă continuitatea activităţii. Furnizorii sunt cunoscuţi, clienţii ştiu foarte bine ce oferă afacerea. Acest lucru reprezintă un atu deosebit de important în comerţ şi servicii. În servicii, de exemplu, clienţii pot să nu-şi dea seama niciodată că firma a fost cumpărată. Dacă numele şi localul rămân neschimbate, clienţii pot crede că s-au făcut doar ceva schimbări de personal. De regulă, clienţii nu cunosc cine deţine afacerea şi nici nu sunt preocupaţi de acest lucru atât timp cât produsele şi serviciile sunt disponibile.

b.Imagine formată. Unei firme de succes îi trebuie câţiva pentru a–şi forma o imagine favorabilă. Această imagine este adesea denumită "goodwill" şi măreşte şansele de succes ale cumpărătorului. De regulă, imaginea este asociată cu numele firmei. Dacă firma şi-a creat o imagine prin calitatea superioară a produselor şi serviciilor, atunci este logic să se cumpere şi numele firmei.

c.Amplasament corespunzător. Firmele existente au adesea o foarte bună amplasare întrucât vechiul întreprinzător a avut posibilitatea de a alege dintr-un număr mai mare de variante decât sunt posibile în prezent. Specialiştii în marketing afirmă că există doar trei factori importanţi în succesul unei afaceri cu amănuntul " amplasamentul, amplasamentul şi amplasamentul". Deşi oarecum exagerată, această afirmaţie reliefează faptul că amplasarea este un factor deosebit de important în succesul unei afaceri. Dacă firma este amplasată într-o zonă bună, este de preferat cumpărarea afacerii.

d.Relaţii cu furnizorii stabilite. Cumpărătorul unei afaceri existente nu trebuie să facă o evaluare a posibilităţilor de aprovizionare. Întreprinzătorul precedent a încheiat deja contracte de aprovizionare, pe care cumpărătorul numai le preia.

e.Personal calificat. Cumpărătorul nu trebuie să recruteze, selecteze şi instruiască salariaţii care lucrează în afacere. Vânzătorul a avut grijă de acest lucru. Salariaţii reprezintă adesea cel mai important activ al firmei, în special imediat după cumpărare.

f.Sistem de control prestabilit. Vânzătorul unei afaceri a introdus deja un sistem financiar, contabil şi de evidenţă pentru derularea normală a activităţilor. Cumpărătorul nu are de făcut decât cel mult unele ajustări la sistemele existente.

g.Previziuni pe baza unor date reale. O afacere existentă are elaborate situaţii financiar contabile pe diferite perioade de timp. Acest fapt permite elaborarea unor previziuni mai realiste.

h.Finanţare mai accessibilă. Deşi suma necesară cumpărării poate fi ridicată, creditorii sunt în general mai dispuşi să ofere împrumuturi unei firme existente decât unei firme noi. Aceasta în special pentru că firmele existente au disponibile informaţii financiar contabile privind evoluţia firmei în anii precedenţi.

i.Posibilitatea cumpărării la un preţ de chilipir. Uneori afacerile sunt vândute la un preţ mai mic decât valorează. Această posibilitate dă un ultim avantaj al cumpărării în loc de a iniţia o afacere. Evident, nu toate afacerile se vând la preţuri mai mici. Unele sunt vândute la preţuri normale, altele vor fi supraevaluate. Şansa ca o afacere să fie vândută la un preţ mai mic depinde de motivele vânzării afacerii şi de modul în care este realizată vânzarea. Printre motivele de vânzare ale unei afaceri la un preţ mai redus sunt: problemele de sănătate, schimbări bruşte în viaţa personală etc. De asemenea, dacă vânzătorul se grăbeşte să "scape" cât mai rapid de afacere, o va vinde la un preţ mai mic.

j.O singură tranzacţie financiară. Cumpărarea unei afaceri presupune doar o singură tranzacţie financiară. Nu este necesară închierea de contracte noi cu furnizorii, clienţii, salariaţii, instituţiile financiare. Totul se reduce la încheierea contractului de vânzare-cumpărare.

B. Dezavantajele cumpărării unei afaceri existente

În cumpărarea unei afaceri unele avantaje pot deveni şi dezavantaje. De aceea, fiecare afacere trebuie evaluată în mod diferit. Printre dezavantajele cumpărării unei afaceri existente mai imporatnte sunt:

a.Inexistenţa unei afaceri de vânzare. Găsirea unei afaceri de vânzarea poate fi uneori extrem de dificilă. Dacă se doreşte o afacere într-un domeniu specific de activitate şi o zonă geografică anume găsirea este şi mai dificilă. În acest fel potenţialul întreprinzător nu are decât trei alternative: să cumpere o afacere nedorită, să iniţieze o afacere sau să aştepte până când va găsi afacerea potrivită.

b.Imagine nefavorabilă. Uneori afacerea în sine sau întreprinzătorul pot avea o imagine nefavorabilă. Schimbarea acesteia cere timp. Noul întreprinzător va avea de a face, cel puţin la început, cu scepticismul clienţilor şi, poate, al furnizorilor.

c.Echipamente învechite şi stocuri demodate. Echipamentele cumpărate pot fi învechite, defecte sau ineficiente. Înlocuirea şi repararea lor poate fi costisitoare. De asemenea, stocurile pot fi demodate, prost alese sau cu o mişcare lentă.

d.Dificultăţi privind personalul. Odată cu afacerea este preluat şi personalul. O parte din acesta poate să nu corespundă cerinţelor de lucru ale noului întreprinzător. Unul din motivele vânzării afacerii îl poate constitui faptul că vechiul întreprinzător a înfiinţat afacerea cu salariaţii existenţi, care i-au devenit foarte apropiaţi şi pe care nu îi poate concedia din motive sentimentale, deşi randamentul lor poate fi substanţial redus. Schimbările introduse de noul întreprinzător îi pot nemulţumi şi chiar înverşuna. Un alt aspect negativ îl poate constitui faptul că salariaţii de bază pot părăsi afacerea. Acest lucru poate avea urmări extrem de neplăcute în special în domeniul serviciilor, unde este foarte greu de separat serviciul respectiv de persoana care îl prestează.

e.Amplasament necorespunzător. Dacă afacerea nu se află într-un loc adecvat, noul întreprinzător poate avea mari probleme. Acest lucru este critic în domeniul comerţului cu amănuntul şi unele servicii. Distanţa faţă de zonele comerciale, reputaţia proastă a cartierului, lipsa unei parcări pot crea serioase dificultăţi cumpărătorului.

f.Situaţie financiară proastă. Cele mai multe afaceri supuse vânzării nu sunt prea profitabile sau înregistrează chiar pierderi. În evaluarea afacerii trebuie analizate cu atenţie cauzele unei astfel de situaţii. Dacă motivul îl constituie proasta amenajare tehnică, acest lucru poate fi îmbunătăţit. Dacă însă amplasarea este cauze dificultăţilor financiare întreprinzătorul trebuie să caute o altă afacere.

g.Dificultatea introducerii schimbărilor. Într-o firmă existentă toate procedurile de lucru sunt stabilite. Modificarea acestora poate fi uneori foarte dificilă. Rezistenţa salariaţilor sau problemele financiare îngreuează mult acest proces. De asemenea, chiar dacă noul întreprinzător are idei inovative, acestea pur şi simplu nu pot fi introduse în cadrul existent al afacerii.

h.Neonestitatea vânzătorului. De multe ori o afacere de vânzare nu este ce pare a fi. Unii vânzători pot fi neoneşti, atunci când motivează vânzarea afacerii. De asemenea, puţini sunt vânzătorii care oferă de bună voie informaţii nefavorabile lor. Ei consideră că descoperirea informaţiilor nefavorabile cade în responsabilitatea cumpărătorului.

i.Schimbări imprevizibile. Unele schimbări imprevizibile, de care nici vânzătorul nu este conştient, pot avea un efect negativ asupra afacerii. De exemplu, zona poate fi modernizată, populaţia are tendinţe greu sesizabile de modificare, un concurent puternic poate apărea în zonă etc. Fiecare din aceste schimbări pot avea un impact devastatator chiar şi asupra unei afaceri de succes.

j.Supraevaluarea afacerii. Preţul afacerii de vândut poate fi foarte ridicat datorită imaginii firmei, cercului de consumatori format, furnizorilor stabiliţi. Dacă se va plăti prea mult pentru toate acestea, cumpărătorului îi va ramâne prea puţin, pentru a putea cumpăra afacerea. De asemenea, reaua voinţă a vânzătorului şi proasta evaluare a afacerii pot aduce mari prejudicii cumpărătorului.

BIBLIOGRAPHY

- Anholt, S., The Anholt City Brands Index, 2015

- Chevalier, M., Mazzalovo, G., Brands as a factor of progress, Palgrave Macmillan Publisher,
2013
- www.cityaccesindex.com
- www.legis.gov.hk
- www.legischannel.com
- www.placebrands.net
- www.uehague.com
- www.ceosforcities.org

ORGANIZATION DESIGN AND STAFF MANAGEMENT

Rareș Vladmir Nițu

PhD Student, University of Agricultural Sciences and Veterinarian Medicine

Abstract :The organization represents the process of assigning the tasks and coordinating the efforts of all the employees of the company in order to achieve with maximum efficiency the established objectives. Some entrepreneurs consider that it is not necessary to elaborate an organizational structure, due to the small size of the company. However, most employees want to know specifically what their responsibilities and tasks are. Without a clear understanding of the tasks assigned, some activities may be deliberately ignored or mistakenly omitted.

Keywords: entrepreneur, staff preparation, responsibilities, evaluation.

Succesul în afaceri nu poate fi obţinut fără alegerea celor mai corespunzătoare persoane şi coordonarea eficientă a eforturilor acestora. În acest articol se vor prezenta aspectele referitoare le proiectarea organizării şi gestiunea personalului.

După parcurgerea articolului veţi afla:

- elementele care trebuie avute în vedere la proiectarea organizării;
- componentele planificării resurselor umane;
- sursele de recrutare a personalului;
- procedura de selecţie a celor mai corespunzătoare persoane;
- orientarea şi pregătirea salariaţilor;
- factorii care influenţează nivelului salariului.
- elementele care trebuie luate în consideraţie la evaluarea performanţelor salariaţilor.

1. Proiectarea organizării

Lipsa organizării poate duce şi la unele fricţiuni între salariaţii care doresc sau au impresia că realizează aceleaşi activităţi. Un mediu de muncă ambiguu va duce la nerealizarea sarcinilor şi va crea salariaţilor un sentiment de frustrare şi incertitudine asupra viitorului. Într-o afacere incipientă, în care fiecare salariat poate avea un puternic impact asupra succesului sau eşecului firmei, organizarea are o importanţă cu totul deosebită.

Proiectarea organizării în cadrul unei firme noi are în vedere următoarele **elemente**: descrierea postului, compartimentarea, aria controlului şi delegarea autorităţii.

1. **Descrierea postului**. Descrierea postului presupune descrierea activităţilor specifice unui anumit loc de muncă. Într-o firmă mică, incipientă, întreprinzătorul poate da salariaţilor doar unele orientări generale privind modul de desfăşurare a activităţii, care pot fi, totuşi, interpretate greşit de salariaţi. Pe măsură ce firma se dezvoltă, activităţile trebuie mai bine definite, însă nu întotdeauna întreprinzătorii fac descrieri ale activităţilor.

Prin descrierea postului se identifică activităţile de executat şi calificarea necesară realizării acestora. Deşi pare uşor de elaborat, descrierea postului este adesea destul de dificilă. Ea cere o deliniere atentă a responsabilităţilor concrete ale postului şi a poziţiei acestuia în cadrul firmei. Descrierea postului trebuie facută pentru fiecare poziţie din cadrul firmei, pentru ca întreprinzătorul să fie sigur că toţi salariaţii ştiu ce au de făcut şi toate posturile sunt complete.

2. **Compartimentarea**. Modul în care este organizată compartimentarea firmei influenţează comunicaţiile, morala şi performanţele salariaţilor. Există două feluri de compartimentare (organizare) a firmei: formală şi informală.

Compartimentarea formală presupune o structură formală a firmei. Într-o afacere incipientă mai întâlnite sunt compartimentarea funcţională şi compartimentarea ierarhică.

Compartimentarea funcţională este cel mai des folosită în cadrul micilor firme de început. Fiecare persoană este grupată în funcţie de natura activităţii desfăşurate: producţie, marketing, financiar. Această compartimentare promovează specializarea sarcinilor şi este cel mai uşor de realizat. Întreprinzătorul trebuie să determine doar domeniile principale ale afacerii şi compartimentele aferente acestora.

Compartimentarea ierarhică presupune raportarea doar superiorului direct, respectându-se principiul unităţii de comandă. Întreprinzătorul vede firma ca un întreg, atunci când ia deciziile. Aceasta compartimentare se realizează în special în firmele de producţie sau comerciale care au între 8 şi 15 salariaţi şi în care toţi salariaţii sunt implicaţi în realizarea aceloraşi sarcini de producţie.

Compartimentarea informală se bazează pe legăturile naturale şi spontane dintre salariaţii firmei. Poziţia de lider nu are adesea legătură cu sarcinile de muncă. Organizarea informală se poate dezvolta din clicile formate anterior, interese comune, asocieri sau ca un dezacord faţă de structura formală sau politicile firmei. Dacă organizarea informală degenerează, pot fi concediaţi liderul şi câteva persoane apropiate acestuia. Pentru preîntâmpinarea acestei situaţii, structura informală trebuie transformată în una formală.

3. Aria controlului. Aria controlului (norma de conducere) reprezintă numărul de persoane care raportează superiorului. Dacă numărul de persoane este redus, toate persoanele îi vor raporta direct întreprinzătorului. Cercetările arată că mulţi întreprinzători au o arie de control largă, datorită nedelegării sarcinilor.

4. **Delegarea autorităţii**. Întreprinzătorul eficient va delega sarcinile. Gradul de delegare depinde de mărimea firmei, importanţa deciziilor, natura muncii, concurenţă, încrederea în subordonaţi, energia întreprinzătorului şi spiritul de independenţă al acestuia.

18.2. **Gestiunea personalului**

Odată proiectată organizarea firmei, întreprinzătorul trebuie să se gândească la angajarea personalului necesar. Întrucât resursele umane sunt foarte costisitoare, chiar şi într-o firmă mică, aceasta nu-şi poate permite să angajeze prea multe persoane, întreprinzătorul trebuind să aleagă cu multă atenţie persoanele cele mai potrivite.

Gestiunea personalului se referă la recrutarea, selecţia, orientarea şi instruirea, compensarea, evaluarea performanţelor acestuia.

Evoluţia unei afaceri este inevitabil legată de abilitatea cu care întreprinzătorul se înconjoară de salariaţi eficienţi şi onești. Pentru întreprinzătorul începător, fiecare salariat are un impact esenţial asupra performanţei firmei sale.

18.2.1. **Planificarea resurselor umane**

Dacă ideea iniţierii unei afaceri aparţine întreprinzătorului, punerea ei în practică necesită oameni capabili care să-l ajute pe întreprinzător. Creşterea firmei necesită acţiuni coordonate pentru angajarea de noi salariaţi. Prin urmare, planificarea resurselor umane este extrem de importantă. Dacă nu se angajează noi salariaţi atunci când sarcinile cresc, este posibil să se piardă şi salariaţii harnici care sunt supraîncarcaţi. Munca monotonă şi peste orele de program poate duce la oboseală şi la scăderea productivităţii salariaţilor. Dacă se elaborează un plan de dezvoltare a afacerii, va trebui elaborat şi un plan corespondent de angajare de noi oameni pentru a realiza sarcinile suplimentare. În plus, trebuie să existe siguranţa că noii angajaţi au deprinderile şi competenţele necesare realizării noilor sarcini. Lipsa calificării necesare poate produce mari prejudicii firmei. În această situaţie este necesară pregătirea salariaţilor pentru a fi capabili să-şi asume noile responsabilităţi. În felul acesta, planificarea

resurselor umane trebuie să aibă în vedere timpul şi efortul necesar căpătării deprinderilor solicitate. În condiţiile actuale, un personal policalificat nu este un lux, ci un mijloc de realizare a performanţei, dar şi de asigurare împotriva pericolului care s-ar putea ivi datorită lipsei de salariaţi cu calificare înaltă.

Planificarea corespunzătoare a resurselor umane presupune: analiza postului, descrierea sarcinilor şi elaborarea specificaţiilor de lucru.

a. **Analiza postului**. Analiza fiecărui post de lucru nu cere mult timp şi are avantajul creării unei baze pentru evaluarea performanţelor viitoare ale postului. Analiza postului reprezintă o evaluare ordonată şi sistematică a tuturor aspectelor legate de post. Expansiunea micii afaceri face adesea dificilă stabilirea limitelor competenţelor postului. Într-o atare situaţie, întreprinzătorul trebuie să găsească răspunsul la unele întrebări privind rigiditatea sarcinilor, posibilitatea de a fi atribuite altor salariaţi, necesitatea calificării sau deprinderii din mers a sarcinilor. Analiza postului în micile întreprinderi este informală şi se face adesea împreună cu salariaţii.

Informaţiile culese prin analiza postului îl vor ajuta pe întreprinzător la descrierea sarcinilor şi la elaborarea specificaţiilor de lucru.

b. **Descrierea sarcinilor** presupune descrierea obligaţiilor şi responsabilităţilor unui anumit post, în anumite condiţii de lucru. Se poate arăta şi modul în care vor fi realizate sarcinile şi locul de desfăşurare a lor. Descrierea sarcinilor reflectă obligaţiile prestabilite şi poate cuprinde patru părţi: factori de identificare, cerinţele postului, efort solicitat, condiţiile de lucru.

c. **Elaborarea specificaţiilor de lucru**. Specificaţiile de lucru descriu caracteristicile personale potrivite ocupării postului, calificare, educaţie, experienţă etc. Ele translatează obligaţiile prevăzute în descrierea sarcinilor în aptitudini necesare realizării acestor obligaţii. Elaborarea specificaţiilor nu este uşoară deoarece solicită luarea unor decizii privind categoriile de personal pe care vrea să-l angajeze firma. Dacă, de exemplu, se anticipează creşterea rapidă a firmei în viitorul apropiat şi aceasta cere salariaţi mai calificaţi, specificaţiile de lucru vor trebui să cuprindă calităţi superioare celor iniţiale pentru care a fost angajat salariatul. Dacă se doreşte rotirea personalului, atunci fiecare angajat trebuie să aibă capacitatea de a lucra pe orice post. Specificaţiile trebuie totuşi să reflecte nevoile reale ale firmei. Trebuie evitată angajarea unui personal superior calificat postului ce-l deţine ca urmare a specificaţiilor de lucru, înainte de a fi necesară angajarea unor astfel de salariaţi. Lucrătorii cu o calificare superioară celei cerute se pot plictisi de lucru pe care-l fac şi pot să nu fie satisfăcuţi de munca pe care o fac. În plus, firma trebuie să le plătească salarii mai mari decât cele corespunzătoare postului.

18.2.2. **Recrutarea personalului corespunzător**

Recrutarea personalului reprezintă procesul identificării potenţialilor candidaţi pentru posturile firmei. Ea se face după descrierea posturilor. O firmă nouă poate apela la următoarele surse de recrutarea a personalului: interiorul firmei, concurenţi, surse externe, şcoli.

1. **Recrutarea din interiorul firmei**. Promovarea personalului propriu este o bună politică de motivare şi menţinere a salariaţilor competenţi. Cineva care este obişnuit cu modul de derulare a afacerii poate să se adapteze uşor la o activitate nouă. Dacă se practică şi rotirea personalului, atunci adaptarea este şi mai uşoară.

Promovarea salariaţilor în cazul apariţiei unor locuri vacante are următoarele **avantaje**:

- conoaşterea salariatului şi a deprinderilor sale de lucru;
- costul angajării este foarte scăzut;
- preluarea sarcinilor se face fără întreruperea activităţii;
- crează motivaţia salariaţiilor de a munci mai bine pentru a fi promovaţi şi ei la rândul lor.

Totuşi, există şi anumite **neajunsuri** ale ocupării locurilor vacante cu salariaţi proprii. Astfel, un nou angajat poate fi superior calificat. Simpla promovare pe bază de vechime poate crea ostilitatea celor care consideră că au o calificare superioară. Apoi, noul venit poate avea idei noi, ori promovarea salariaţiilor proprii înăbuşă acest lucru. Indiferent ce politică adoptă

întreprinzătorul atunci când se iveşte un loc vacant, el trebuie să întrebe şi cel puţin să permită salariaţilor proprii să solicite postul, înainte de a-şi căuta de lucru în altă parte.

2. **Recrutarea de la concurenţi**. Angajarea unor salariaţi de la firmele concurente are nu numai avantajul că aceştia au deprinderile necesare realizării sarcinilor, dar se pot obţine informaţii referitoare la activitatea concurenţilor, lucru deloc de neglijat. Furtul salariaţilor poate avea drept consecinţă un comportament similar al concurenţei, ceea ce poate duce la o creştere în spirală a costului muncii, deoarece aceşti salariaţi pot să ceară salarii mai mari la angajare. În unele cazuri, întreprinzătorii cad de acord să nu-şi angajeze reciproc salariaţii.

3. **Recrutarea din surse externe**. Sursele externe principale de recrutare a personalului sunt următoarele:

a. **Recomandările salariaţilor**. Dacă salariaţii sunt mulţumiţi de munca pe care o deprind, ei vor dori să recomande un prieten sau o rudă care are calificarea necesară să lucreze împreună cu ei.

b. **Foştii salariaţi**. În multe situaţii, salariaţii care, dintr-un motiv sau altul, au plecat doresc să se întoarcă. Ei se vor adapta rapid la munca pe care au mai făcut-o.

c. **Furnizori şi clienţi**. Adesea, furnizorii şi clienţii pot recomanda persoane corespunzătoare ocupării unui anumit post.

d. **Prietenii şi cunoştinţele întreprinzătorului**. Cu ocazia diferitelor întâlniri, întreprinzătorul poate spune prietenilor şi cunoştinţelor de ce fel de salariaţi are nevoie. De multe ori i se fac propuneri care pot fi acceptabile.

e. **Oficiul forţelor de muncă**. Prin oficiul forţelor de muncă pot fi selectate acele persoane care corespund cerinţelor postului solicitat.

f. **Căutătorii ocazionali de lucru**. Unele persoane care caută de lucru solicită întreprinzătorului ca în cazul apariţiei unor posturi vacante să fie luaţi în vedere. Întreprinzătorul le va reţine cererea şi îşi va forma un cerc de candidaţi potenţiali. Prin selectarea dintre aceste persoane, întreprinzătorul poate recruta personal fără a mai anunţa vacantarea unor posturi.

g. **Ziare şi reviste**. Anunţurile în ziare reprezintă cea mai populară metodă de angajare. De regulă, vor răspunde mulţi solicitanţi, unii neavând calificarea necesară. Pentru a nu pierde prea mult timp cu selectarea candidaţilor, anunţul trebuie să fie precis şi la obiect.

4. **Recrutarea din şcoli**. Scolile sunt adesea o sursă de angajare a unor salariaţi calificaţi. Ţinerea legăturii cu instituţiile de invăţământ poate aduce avantaje reale. Unii studenţi sau elevi pot fi sponsorizaţi de către firmă, ca apoi după terminarea studenţilor să fie angajaţi.

18.2.3. **Selectarea celei mai corespunzătoare persoane**

Pentru o selecţie cât mai riguroasă, întreprinzătorul trebuie să proiecteze un formular de **cerere de angajare**. O cerere de angajare trebuie să conţină în general următoarele categorii de informaţii: informaţii personale: nume, adresă, telefon, starea civilă, număr de copii, situaţia militară, data naşterii, eventual înălţime şi greutate; referinţe personale; pregătire; locuri de muncă precedente; comentarii ale solicitantului. După o primă evaluare, întreprinzătorul va alege acele cereri care îndeplinesc cele mai multe dintre cerinţele postului respectiv.

În continuare, întreprinzătorul trebuie să treacă la a doua etapă şi anume **intervievarea** solicitanţilor rămaşi în concurs. Pentru aceasta se va stabili un anumit timp de intervievare a candidaţilor şi se va trece la punerea unor întrebări mai întâi generale, apoi mai specifice. Se va verifica în acest fel veridicitatea unor informaţii din cererea de angajare şi referinţe. De asemenea, se va putea observa temperamentul şi personalitatea candidatului. Deoarece interviul produce o stare de stres, întreprinzătorul va trebui să creeze o atmosfera cât mai relaxantă.

Întrucât întreprinzătorul nu poate angaja un medic, este necesar ca potenţialul candidat să aibă **fişa medicală** completată.

În final, întreprinzătorul trebuie să aleagă persoana cea mai potrivită cerinţelor postului. Este recomandat ca alegerea să se facă prin eliminare, în fiecare etapă ramânând mai

puţini candidaţi. Decizia finală se va lua şi pe baza referinţelor candidatului, cărora li se va verifică acurateţea.

Pentru a alege cel mai potrivit salariat, întreprinzătorul are la îndemână o serie de **procedee** cum sunt: solicitările de serviciu, testele şi interviurile.

1. **Solicitările de serviciu**. Când procesul de recrutare a avut efect şi există un anumit număr de solicitanţi, accentul trebuie pus pe selectarea celei mai calificate persoane pentru ocuparea postului vacant. Pentru a se asigura că deţine cele mai exacte informaţii referitoare la fiecare candidat, managerul trebuie să folosească un formular de solicitare. Acesta trebuie să cuprindă numai informaţiile referitoare la postul respectiv. În elaborarea acestui formular, managerul trebuie să se concentreze pe obţinerea informaţiilor care îi vor ajuta în evaluarea potenţialului solicitanţilor de a realiza sarcinile postului vacant. Formularul trebuie să pună accent pe studiile pe care le are solicitantul, experienţa în muncă, deprinderi aplicabile în muncă, istoricul muncii, pregătirea specială cerută, experienţa managerială. De multe ori se solicită nu numai referinţe profesionale ci şi personale. Managerul trebuie să verifice referinţele profesionale pentru a se asigura dacă solicitanţii au experienţa de muncă cerută şi să descopere, dacă este posibil, obişnuinţele precedente de muncă atât bune cât şi rele.

2. **Testele**. În anumite cazuri, întreprinzătorii folosesc diferite teste pentru a-i ajuta în procesul de selecţie. Testele pot fi foarte utile pentru obţinerea informaţiilor, însă ele singure nu pot selecta candidaţii. Testele pot doar furniza informaţii suplimentare care pot fi îmbinate cu alte elemente pentru a se lua decizia finală.

Există câteva **tipuri** de teste de încadrare. Cea mai mare importanţă o au testele de performanţă. Aşa după cum arată şi numele, **testele de performanţă** solicită candidaţilor să demonstreze abilitatea de a realiza sarcinile corespunzătoare postului respectiv. Solicitantului trebuie să i se dea şansa de a demonstra deprinderile necesare ocupării unui anumit post (lucrul la calculator, dactilografiere, ţinerea evidenţei, îndemânare în manevrarea maşinilor etc.).

Testele generale de inteligenţă măsoară abilitatea de a rezolva subiecte teoretice tradiţionale.

Testele de aptitudine reflectă abilitatea solicitantului într-un domeniu specific. Ele pot măsura dexteritatea manuală sau verbală, capacitatea psihomotorie etc. Aceste teste specializate pot da managerului măsura potenţialului solicitantului de a face o activitate care cere aceste înclinaţii.

Testele de personalitate încearcă să determine modul în care solicitanţii vor colabora în muncă şi cum se comportă în condiţii de stress. Strâns legate de testele de personalitate sunt **testele de interese** care încearcă să măsoare interesul solicitantului pentru o anumită muncă. Aceste două categorii de teste sunt criticate pentru faptul că răspunsurile date de solicitanţi pot fi false. Datorită dificultăţilor de interpretare a rezultatelor, trebuie apelat la experţi. Totuşi, din cauza costurilor ridicate, întreprinzătorul nu apelează prea des la acest gen de teste.

3. **Interviurile**. Selecţia finală a candidaţilor se face în mod obişnuit prin intervierea fiecăruia dintre ei. Interviul are cea mai mare importanţă în selecţie, deoarece pune faţă în faţă managerul cu solicitantul. De aceea, managerul trebuie să pregătească interviul cu atenţie. În acest sens el trebuie să folosească informaţiile culese în celelalte etape şi să elaboreze un proiect scris de interviu.Timpul destinat interviului trebuie prestabilit. Părerea că se poate face o opinie despre candidat în patru minute nu este întotdeauna exactă.

Deoarece unii candidaţi pot fi timizi, trebuie început cu unele întrebări generale uşoare. Discuţiile pot fi combinate cu folosirea descrierii sarcinilor şi a specificaţiilor.

Un interviu se desfăşoară, de regulă, în trei etape. Dacă întreprinzătorul este unicul manager al companiei, va trebui să parcurgă el singur cele trei etape, eventual combinându-le. Dacă firma are un şef de personal, acesta va începe interviul care va fi continuat de şeful direct pentru care va lucra candidatul. A treia etapă va trebui parcursă de însuşi întreprinzător pentru a se asigura dacă se îndeplinesc cerinţele de angajare.

Oricare ar fi procedura de intervievare, **etapele** sunt următoarele:

a. **Selecţia preliminară**. Prima etapă are ca scop obţinerea unor informaţii generale despre candidaţi. Un bun ghid în interviu poate fi utilizarea formularului de solicitare. În această

etapă se vor găsi răspunsuri la unele întrebări de bază privind experienţa candidatului, deprinderile speciale pe care le-a căpătat, motivaţia, interesele şi aspiraţiile acestuia. Răspunsurile date permit formarea unei prime impresii despre candidat.

b. **Al doilea interviu.** Scopul celei de-a doua întrevederi îl reprezintă verificarea competenţelor tehnice ale candidatului, pentru a se constata dacă solicitantul are calificarea necesară rezolvării corecte a sarcinilor. Un telefon dat şefului celui la care a mai lucrat înainte candidatul poate fi foarte eficient. Oamenii tind să spună mai mult prin telefon decât printr-un răspuns scris. În felul acesta se poate verifica dacă ceea ce a spus candidatul se confirmă.

c. **Al treilea interviu**. În această etapă se verifică informaţiile obţinute şi se întăreşte impresia făcută despre candidaţi. Se vor găsi răspunsuri la comunicaţiile interpersonale ale candidatului.

După întervievarea tuturor candidaţilor, întreprinzătorul va trebui să ia decizia finală, luând în considerare deprinderile, capacitatea şi temperamentul fiecărui candidat, avându-se în vedere că dacă deprinderile pot fi învăţate, personalitatea nu mai poate fi modificată.

18.2.4. **Orientarea şi pregătirea salariaţilor**

Personalul selectat şi angajat trebuie introdus rapid şi efectiv în mediul de lucru al activităţii ce se va desfăşura. Pentru aceasta, va trebui mai întâi orientat şi pregătit profesional.

1. **Orientarea salariaţilor**. Întreprinzătorul trebuie să se străduiască să familiarizeze noii salariaţi atât cu firma cât şi cu munca pe care o vor desfăşura. În funcţie de specificul firmei, acest proces de orientare poate dura de la câteva zile la câteva luni. Primele zile vor fi destinate întâlnirii cu ceilalţi salariaţi, cunoaşterea facilităţilor fizice şi întelegerea procedurilor şi politicilor firmei. În această perioadă noul salariat trebuie să se familiarizeze cu întreprinderea sau magazinul şi să înţeleagă ceea ce trebuie el să facă. Un accent deosebit trebuie pus pe modul cum este prezentat noul venit celorlalţi salariaţi, pentru ca aceştia să nu-l respingă.

Chiar dacă noul angajat are calificarea necesară postului respectiv, un anumit grad de instruire este probabil necesar. Într-o firmă mică este deosebit de important ca un salariat să poată realiza mai multe activităţi. Ei reprezintă un activ puternic pentru întreprinzător. În lipsa altora, ei îi pot suplini pe cei absenţi, asigurând continuitatea activităţii. De asemenea, salariaţii bine instruiţi nu trebuie supravegheaţi permanent, aşa că întreprinzătorul va avea mai mult timp disponibil pentru alte activităţi.

Metodele de instruire depind în mare măsura de felul locului de muncă şi calificarea necesară. În firmele mici se pot folosi următoarele metode: instruirea la locul de muncă, rotaţia posturilor, cursuri de calificare.

Mulţi întreprinzători neglijează însă orientarea noilor salariaţi. Totuşi, nu trebuie plecat de la presupunerea că noii salariaţi vor şti să facă ceea ce se poate deprinde în luni şi ani. Întreprinzătorul trebuie să fie sigur că noul salariat are prilejul de a se întâlni cu fiecare colaborator al său. Va trebui alocat timp suficient pentru a se verifica dacă salariatul s-a acomodat cu noile responsabilităţi.

Pentru o cât mai bună orientare trebuie elaborat un program eficient în acest sens care să se concentreze asupra prezentării noului salariat a specificului firmei, ce o diferenţiază de concurenţi, care sunt punctele forte şi slabe ale firmei, ce misiune, scopuri şi obiective are aceasta şi cum pot fi realizate acestea.

Întreprinzătorul trebuie să cultive la noul salariat entuziasmul pentru munca ce o desfăşoară şi să-i arate modul în care munca sa contribuie la succesul firmei.

2. **Pregătirea personalului**. Importanţa pregătirii personalului nu mai trebuie subliniată. Perfecţionarea pregătirii are drept consecinţă imediată o muncă mai eficientă şi creşterea productivităţii. Salariaţii sunt în general conştienţi că în această epocă a schimbărilor tehnologice rapide învăţarea a noi deprinderi este singura cale de a rezista. Cheltuielile pentru pregătirea personalului reprezintă o investiţie ca oricare alta.

Metodele de pregătire pot fi împărţite în două mari categorii: la locul de muncă şi în afara locului de muncă.

Micile întreprinderi folosesc în special **metoda pregătirii la locul de muncă** ce are un mare impact asupra muncitorilor întrucât este legată direct de performanţe. Oamenii doresc, în general, să facă un lucru bun şi voiesc să-şi îmbunătăţească performanţele.

Noii salariaţi pot fi pregătiţi direct la locul de muncă sau prin ucenicie. Această din urmă posibilitate se foloseşte de regulă în industrie. Ucenicii învaţă din exemplu. În unele domenii deosebite sunt necesari ani de ucenicie. Salariaţii învaţă observând, punând întrebări şi fiind întrebaţi şi, cel mai important, lucrând.

Pregătirea î**n afara locului de muncă** presupune urmarea unor şcoli, seminarii ori lucrul în afara locului de muncă.

Imboldul principal al perfecţionării profesionale îl dă întreprinzătorul. Dacă el va continua pregătirea, ceilalţi îl vor urma.

2. **Compensaţii**

Pentru a atrage şi menţine salariaţi competenţi întreprinzătorul trebuie să instituie un sistem de compensare adecvat. Sistemul de compensare a salariaţilor are două componente: salariul şi stimulente. În cele mai multe afaceri de început salariul se stabileşte fie în funcţie de timpul lucrat (salariu în regie), fie în funcţie de cantitatea produselor realizate (salariu în acord). Stimulentele pot fi financiare şi nefinanciare.

2.5.1. **Salariile** sunt determinate de o serie de **factori** interdependenţi: cererea de forţă de muncă, legislaţie, costul vieţii, posibilitatea firmei de a plăti, sindicatele.

a. **Cererea şi oferta de forţă de muncă** sunt forţe care nu pot fi controlate. Lipsa forţei de muncă măreşte preţul forţei de muncă. Munca superior calificată este influenţată puternic de cerere şi ofertă. Deşi cererea şi oferta au acţiune lentă, "impactul" lor este puternic.

b. **Legislaţia** prevede un nivel minim al salariatului pe economie, pe care micile întreprinderi trebuie să-l respecte.

c. **Costul local al vieţii** influenţează rata salariului. În anumite părţi ale ţării costul vieţii este mai scăzut, ceea ce se reflectă în nivelul salariilor plătite. Creşterea costului vieţii impune ajustarea salariilor pentru a proteja salariaţii.

d. **Posibilitatea de a plăti** poate lucra împotriva firmei. Creşterea salariilor depinde de profitabilitatea afacerii. Firmele stabile pot avea niveluri ale preţului care fac posibilă plata unor salarii mai mari decât media.

c. **Sindicatele**. Dacă salariaţii sunt membrii unui sindicat, salariile şi beneficiile suplimentare plătite sunt rezultatul negocierilor.

Calculul salariilor se poate baza pe diferite **sisteme de salarizare**. Cel mai obişnuit este salarizarea în **regie** sau după timpul lucrat. Cea de-a doua metodă este salarizarea în acord sau pe bucată, care se aplică mai mult în producţie. Există multe combinaţii ale celor două metode de bază.

Uneori se acordă şi **gratificaţii** anuale sau trimestriale, care depind de profitul firmei. Pentru a fi eficient acest sistem, este necesar ca gratificaţiile să fie bine individualizate în funcţie de realizări, altfel toţi salariaţii vor aştepta gratificaţii, indiferent de rezultate. Individualizarea rezultatelor contribuie la instituirea unui sistem de evaluare corespunzător.

3. Evaluarea performanţelor personalului

Evaluarea corectă a performanţelor salariaţilor este deosebit de importantă. Ea duce nu numai la îmbunătăţirea calităţii muncii, dar are implicaţii profunde şi asupra motivării şi satisfacţiei personalului. Printre elementele ce pot fi luate în considerare la evaluarea personalului sunt: cantitatea bunurilor realizate/vândute, calitatea muncii, cunoaşterea cerinţelor locului de muncă, dorinţa şi capacitatea de a lucra cu alte persoane, iniţiativa, punctualitate. Unele dintre aceste elementele sunt măsurabile, altele sunt supuse evaluării subiective a întreprinzătorului. Se pot folosi calificative de tipul foarte bun, bun, satisfacător, nesatisfacător. Salariul personalului se poate stabili în continuare pornind de la această evaluare.

BIBLIOGRAPHY

- Anholt, S., The Anholt City Brands Index, 2015
- Chevalier, M., Mazzalovo, G., Brands as a factor of progress, Palgrave Macmillan Publisher,
2013
- www.cityaccesindex.com
- www.legis.gov.hk
- www.legischannel.com
- www.placebrands.net
- www.uehague.com
- www.ceosforcities.org

THE MOTIVATION OF EMPLOYEES VERSUS WORK EFFICIENCY

Anatolie Căuşan

PhD Student, "Ion Creangă" Pedagogical State University of Chișinău, Moldova

Abstract: The content of this article is a presentation of the ways through which B. F. Skinner's operant conditioning theory could be implemented in order to motivate the employees in the hotel industry. Taking into account the fact that any viable motivational system matches the application of a series of complex methods resulting from a multitude of theories, such a system that would have the theory of the consolidation of behaviour as the starting point could be developed for the hotel industry since the behaviour of the employees, in this particular industry, is essential for achieving qualitative services.

Keywords: hotel industry, tourism, motivation, employees, behaviour

1. Conceptual framework

1.1. The Hotel Industry

The hotel industry is a branch of the hospitality industry, both of them being included in the basic concept of tourism. The definition delivered by The World Tourism Organization (WTO) could be considered the most comprehensive one: we must include in the concept of tourism all the activities a person can perform during a voyage with different purposes: holiday, business etc., in places outside their usual environment for not more than one consecutive year.

Tourism has also been defined as an industry based on a series of services which can comprise tangible and intangible elements. The tangible elements include transportation, the hospitality service (accommodation and food supplies), and a series of related services (banking, insurance and security services); furthermore, the intangible elements comprise the comfort and the relaxation, the adventure, the culture and the new experiences (http:// facultateregielive.ro/cursuri/ management/ management_hotelier-61232).

WTO also defines the hospitality business as being made up of all the organizations, associations and institution that offer the accommodation and the alimentation as their main services both for the tourists and for the residents of the area. In the hospitality industry, the hotel activity occupies a special place, directly increasing the volume of activities in tourism, thus becoming a key element in the socio-economic growth of a region (www. unwto.org/index.php).

1.2 The concept of motivation

In the management of an association, no matter the field of activity, the stimulus plays an extremely important, and, maybe, a central part (Cole, G. A. 2000). Thus, the concept of motivation in management includes the conditions and individual forces that are responsible for implementing a series of actions, levels of performance or of persistence of the employees at work (Pânișoară, G.; Pânișoară, I. O. 2005).

According to other authors, the motivation for work is the result of an influence that certain elements exert upon the employees and that determines a positive or a negative response for carrying out work (Manolescu, Lefter, Deaconu, 2007). Furthermore, there have been determined other uses of the concept of motivation:

a) economically: the elements that trigger the behaviour of a business operator

b) psychologically: the action of forces, conscious or unconscious, which determine the individual's behaviour

Regardless of the way of approaching this concept, it was concluded that it is composed of several elements: reasons, needs, expectations, therefore a well-tuned motivational system would actually uncover the system of needs and expectations of each employee. Over the years there have been many theories that

attempted to explain the phenomenon of motivation, theories that have been classified either according to the time of their publication, into classical and contemporary theories, or according to the type of approach: instrumental, content-related, process-related (Lupu, N., 2005).

A system of motivating the employees that is specific to the hotel industry could combine these theories, without claiming to determine the proportion of each one. However, B. F. Skinner's operant conditioning theory could constitute the foundation of such a system, due to its status of behaviour theory, the behaviour being a particularly important aspect in the hotel industry as it is the behaviour that which determines the quality of the services offered (Manolescu, A., Lefter, V., Deaconu, A., 2007).

2.The characteristics of the hotel industry in terms of the work performed

At any time and stage of organization, hotel management must take into account such characteristics as: the instability of services, the limited offer of services, accommodation placement, high operating costs, and the seasonal character of the demand. Thus, a managerial approach that has the employee as the key player in the company could become essential in this context (Pell, A. R. 2007).

The work on the benefits of the travel services recorded a number of peculiarities that influence the structure of the staff and the labour productivity. All in all, one can highlight the following characteristics of the work done in tourism:

The work is carried out with direct or indirect contact to consumers (Cătoiu, I. 2004) of tourist services, which implies that the staff have some psychological preparation, some abilities of communication (even knowledge of foreign languages), patience, comprehension and solicitude, a good mood regardless of his/her internal mental state, a well-developed self-control (Ngobe, P.V. 1997).

> The level of technical equipment is relatively low, which means that manual labour, an intensive period of work per unit of staff service and significant costs prevail;

> The interdependence tasks: receiving a customer would be improper if the maids would not do the necessary cleaning, the restaurant would lose its customers if the chefs would not honour the clients' orders;

> The need for training, with significant effect on the quality of services, which in the case of high fluctuation of staff may be unsatisfactory;

> Working inopportunely: some studies have revealed that a span of week of working in these units during the season is considerably larger than its average duration in the economy.

> the way in which the staff is mobilized each day differs in duration and structure, with breaks at certain times of day; in Romania, according to the labour code of law, the normal working time is 40 hours per week, the maximum number of extra hours is 8 per week (Codul Muncii - Cu ultimele modificări si completări aduse prin Legea 371/2005 pentru aprobarea OUG 65/2005 privind modificarea și completarea Legii 53/2003, 2006).

> There is a "downtime" in the hotel business. According to a study, it takes a cook 40 % of the time spent at work to prepare the dishes while it takes a waiter 50 % of the time spent at work to serve (Lupu, N., 2005, p. 289).

> Statistically speaking, the average salary is under the other branches a fact that requires the existence of other advantages.

Motivating the employees and the possible implications for the company.

For many hotels in Romania, restricting the number of staff is a prerequisite for increasing the average wage and, hence, the incentives for workers. But this staff reduction is influenced by the organization of labour, by the rational planning of the working time, but especially by the quality of services. If "labour" is replaced with the services offered by machinery, the system becomes more rigid, colder, and, thus, quality of the services may significantly decrease. So, a viable solution could be a higher motivation of the employees.

It is being argued, lately, the fact that the system of motivation should be personalized since people have different personalities, different expectations; that which motivates an individual, may not interest another person. There have been several proposals for several systems of motivation based on complex motivational theories, made in accordance with the policy of the company involved (Wild, J. J.; Kenneth L. J.; Han, C.Y. 2006).

Types of motivation

The motivation is to stimulate employees in obtaining performance by financial or nonfinancial rewards, consistent and motivating. Staff can not work at full capacity without being stimulated in some way by the management of the company.

The most popular types of rewards include money, benefits, free of charge, awards and employee participation in company profits.

Positive motivation consists in linking direct and proportional to the results obtained with personal satisfaction. But satisfaction is perceived differently from person to person, from default group to another. For these reasons, the manager must build a real structure to provide positive motivation of each employee or group type of satisfaction that is sensitive, that it prompts (Holbrook M.B. 1986). Positive motivation, with many rewards they generate, contribute, of course, at the establishment of a high moral and individual development of employees, and the shaping of work and organizational climate conducive to high performance organization.

Negative motivation is generated by aversive motivational factors. Although, motivation is a primitive type, based on threat or punishment, it must still included, with some amendments, in the manager's motivational instruments hotel unit.

There are several types of motivation: positive (raise, bonus, share of the profits, thanks, praise, ceremony, providing security, promotions), negative (salary reductions, fines, demotion, threats verbal reprimand), cognitive (has to side, the intellectual dimension of the employee), emotional (the employee has to feel good at work and in the company, to be appreciated and liked by colleagues, bosses, subordinates, to show to him sympathy and consideration), intrinsic (determining the employee was involved, to make the effort and achieve results in the company because of these processes it get satisfaction related to his personality), extrinsic (determining the employee was involved, to make the effort and to succeed in business because they will generate some responses from formal and informal organization, economic and moral-spiritual that will take satisfaction), economic (wages, bonuses, gratuities, penalties to pay, financial attribution in case of errors) , moral and spiritual (granted by managers confidence in employees, expressions of thanks and praise, the launch of admonition, reprimand, the granting of honour).

To motivate the employees can establish certain features of work. Traditional work schedule (five days a week, eight hours a day) began to be replaced often to alternative programs, which try to satisfy the needs of very diverse work forces and promote job satisfaction, reduced absenteeism and turnover staff.

The theory of the operant conditioning

A system of motivation that is specific to the hotel industry could try to combine these theories, without claiming to determine the proportion of each one. However, B.F. Skinner's theory of the operant conditioning could be the basis of such a system since behaviour is particularly important in the hotel business, for it is the behaviour that determines the quality of the services being offered.

The psychologist B.F. Skinner has established a link between rewards and performance. The basic idea of this theory is that people will perform better if they are "well-paid" except that this pay is not just a financial one, but also a non-financial reward. According to this approach, performance is controlled and directed towards accomplishing the objectives of the organization. During the operant conditioning, the voluntary behaviour of the employees as a response to a stimulus produces some consequences. Furthermore, these consequences affect the future response of the employee to a similar stimulus.

During the process, some conditions need to be fulfilled:

- the stimuli must be clearly identified by the employees;
- the consequences of the employees' behaviour must be directly related to their behaviour. Good performance should be reflected clearly in positive rewards while the negative consequences or the poor performances should be reflected in less desirable consequences or, sometimes, in "negative rewards";
- effects of consequences on future behaviour should be monitored / tracked, respectively, to see if the employee 's performance meets the desired behaviour and to be rewarded accordingly.

Special interest was given to the concept of consolidation of behaviour. A consolidation is a natural action following the display of certain behaviour. This can be positive or negative with the mention that the positive one gives a reward - either financial or non-financial - that will determine the individual to work that well in the future too, while negative behavior is applied to remove the unwanted or undesirable assignment. This negative reinforcement may take the form of both consequences that lead to the accomplishment of

unwanted tasks that might result in sanctions, or simply, in extinction (not taking into account the undesirable behaviour, hoping that they will disappear).

This theory was supported by Cherrington too, who believes that persons rewarded conditionally, according to their performances, fulfil their duties better than those rewarded unconditionally.

Michael Armstrong argues that "it is wrong to assume that for all the people will be valid one and the same approach to motivation. That is why the belief in the virtues of remuneration as a means of ensuring a motivational incentive is based on simplistic assumptions" (Armstrong, M., 2003, p. 139). Another limit of this theory is that we cannot say that the satisfaction for the accomplished tasks is properly insured, since this satisfaction is related to the size of the reward, and this has not been taken into consideration yet (Marchand M.; Ancelin C.).

The positive reward

As Skinner, other psychologists have argued too that the punishment does not represent an element of consolidation because it has the tendency to weaken the reactions rather than to strengthen them (one should distinguish between punishment and negative reinforcement). It must always be taken into account the fact that an individual might consider a reward as being positive (receiving other responsibilities too) while another individual might consider the same reward as being a negative one (the responsibility is a burden). At the same time, it is very important that this reward be closely connected to behaviour and has a continuous aspect so that, for the same behaviour the same reward be offered, today, and tomorrow too. Otherwise, confusion might appear and the employee may not directly correlate the behaviour and the reward, therefore, he will not know how to behave with the next occasion.

3. The management of employee behaviour

According to this theory, called consolidation or reinforcement theory, the behaviour which is rewarded is more likely to recur, while the one which was punished is less likely to recur. The strengthening of the employee behaviour should constantly consider the type of conduct and its severity, both in terms of direct financial loss (poor management) that might cause, and of indirect financial loss(the influence upon the other employees' behaviour-the wave effect, the quality of services , etc.)

If applied, such a theory would have major implications in organizing the human resources department (Armstrong, M. 2003). The general manager will have to establish, together with this department, its own system of motivation; this system might take into account the following:

- the demarcation and the definition of the desired behaviour
- the identification of the stimuli that are specific for each employee, as a result of the analysis of the employees' needs and expectations
- establishing a system of application of these stimuli
- communicating this system of motivation to the employees - the desired behaviour and the stimuli that are being offered as a reward for the adoption of desired behaviours.
- the proper application of the system

®, the continuous monitoring of the impact of the system in order to review it.

Moreover, the application of such a system cannot be done indefinitely, offering the same rewards, since the expectations of the employees are changing and will not be satisfied with the same response, and secondly, according to the positive conditioning applied to children up to six years old, the repeated use of the consolidation can become annoying (Lefter, V., Marinaş, C.; Nica, E. 2007).

As a matter of fact, when the desired behaviour is so often repeated that it becomes a habit, the reward could become occasional since it no longer represents a source of powerful motivation.

When managing this system of motivation based on the consolidation of behaviour, it is rather difficult to hold a database of the daily exhibited behaviour of the employees. Quite often, there are rules of conduct that are established, general rules of behaviour that could be displayed throughout the company, but they cannot e comprehensive. The problem of observing these behaviours is quite important, for this type of evaluation cannot be done once a year or every 6 months, there is no possibility of constantly observing the employees and no cameras can be installed. One way of checking the behaviour of the employees could be through involving the customers by asking them to fill in some specific evaluations; these could be highly subjective though and could not be necessarily relevant in determining the rewards (Hirschman, E.C.; Holbrook M.B. 1982).

Furthermore, this system of reasoning may have a negative impact when ii is interpreted as an excessive control, becoming stressful for the employees; and this will be noticed in the lower quality of the services they offer.

Improving staff

Today the demands of modern tourism, a good quality cannot be done by unqualified personnel, by methods and rules obsolete or at the pleasure of the provider. Romanian tourism in conditions which must be aligned European legislation and the quality of tourist services packages must increase is normal to consider the human factor is decisive in ensuring service quality in tourism.

People tend to be more motivated if they are interested by work and if they feel respect, if you agree the people who work, have a certain status and potential for future promotion programs, courses, training courses whose content and structure should ensure knowledge useful to managers, and professionals working in a particular area, so that they are able to transform its organization that it can respond to pressure from environmental factors on it. The types of training may include: training based on the transmission of knowledge from the teacher by training managers and specialists and based on case studies, simulations, practical tests. Most of the employers started to offer free training employees, bonuses for achieving or exceeding targets and trips, group games in different locations work to develop team spirit (Sherman, A., Bohlander, G. 1992).

A good manager has to consider the essential things for its employees to be as motivated:

• To work with employees to enter their motivational factors in the reward system;

• To meet regularly with each employee;

• Explain how employee results contribute to organizational results;

• To involve employees in making decisions;

High staff turnover and low skills are likely to become more acute, even in conditions when pay increases. Operators are looking to qualification courses at work, personal imports of countries more or less close and salary increases as possibilities. Annual turnover of skilled work and up to 80%, even at the unit are not affected by a pronounced seasonality (Pell, A. R. 2007).

Motivation can provide an alternative to solving the many problems facing managers of today, but it should not be approached in itself but integrated management processes and relationships. Performance organizations are conditioned by stimulating the involvement and integration of staff (and non-managerial), and motivation is an issue of Price, who must discover and exploit the features depending on which one characterizes the social collective, should identify the means by that its members are determined to act to realize the personal and organizational objectives (Sherman, A., Bohlander, G. 1992).

Many managers believe that they can achieve productivity growth from investment in information systems, robots, or modernization of production processes. However, Adrian Gozzard support clearly: "In the company there is one resource: people and leadership of these people ... difference between mediocrity and excellence is the result of motivation (such people). Motivation is the glue that binds together the organization's goals and strategies ..." (Sherman, A.; Bohlander, G. 1992; Bass, B. M. 1987).

Involving employees

Another important method that can be used to lead to increased performance is to increase the level of involvement of employees. Although many programs designed to involve employees more deeply into their organizations, these programs have one common feature: the participation. They increase the level of employee participation in organizational decision making (Hellet, R.; Hindle, T., 1998). This will create a number of advantages, including better understanding of the decisions taken in the organization, higher quality decisions, etc.

As more and more enterprises, especially in advanced countries, work in groups or expanded projects. The flexibility comes from the deliberate weakening of the power of decision of the head. Instead, employees learn to act on his own responsibility in teams where all are equal in rights (Noll, Peter; Bachmann, P.; Machiavelli, H. R. 2008).

The advantages of this way of working are:

- Improving interpersonal relationships;
- Improving the functional relations with superiors;
- Improve communication ability;
- Improving knowledge of self, by the own image in the light group.

4. Conclusions

Within the hotel industry, with its specific features, with the never-ending issue of the fluctuation of personnel a system of motivation needs to be developed , a system that be tailored, on the one hand, to the employees' needs and expectations and , on the other hand, to the organizational policy of the company . A system based on B.F. Skinner's theory of the operant conditioning could represent a solution if the company takes into consideration many other aspects of the organization, the system of rewards and the long-term implications that derive from applying the consolidation of behaviour (Hirschman, E.C.; Holbrook M.B. 1982).

However, the activities of the human resource management (the planning and the recruitment, the training and the development, the evaluation of performances, the compensations and the benefits, etc) should start from the premise that these revolve around the centre of gravity represented by the act of motivating the employees.

BIBLIOGRAPHY

Amabile, T. M. 1998. *How to kill creativity*. Harvard Business Review September- October 1998. Boston, MA: Harvard Business Publishing.

Armstrong, M., 2003, *Managementul resurselor umane* [Human resources management], Bucureşti: Codecs Publishing House

Bass, B. M. 1987. *Biography and the Assessment of Transformational Leadership at the World-Class Level*, in *Journal of Management*, vol. 13, no 1, p. 7-19, Available from Internet: http:// changingminds. org/ disciplines/ leadership/styles / transformational_ leadership.htm

Boje, D. M., 2000. *Transform into Super Leaders, Transformational Leadership*, Charismatic Leadership, Available from Internet: <http:// cbae. nmsu. edu/~ dboje/ teaching / 338/transformational_ leadership. Htm>

Căţoiu, I. 2004, *Comportamentul consumatorului* [Consumer comportment], Bucureşti, U:ranus Publishing House

Cole, G. A. 2000. *Management staff*, Bucureşti:, Codecs Publishing House

Heller, R., Hindle, T., 1998, *Essential Manager 's Manual*, London: Dorling Kindersley

Herzberg, F. 1987. One more time: How do you motivate employees?, *Harvard Business Review*, No. 5

Hirschman, E.C.; Holbrook M.B. 1982, Hedonic Consumption: Emerging Concepts, Methods and Propositions, *Journal of Marketing*, 46, Summer: 92-101

Holbrook M.B. 1986, The Varieties of Consumption Experience: Comparing Two Typologies of Emotion in Consumer Behavior, *Journal of Consumer Research*, 13, December: 394-404.

http://facultate.regielive.ro/cursuri/turism/ activitatea_ hoteliem

http://www.biblioteca-digitala.ase.ro/biblioteca/carte2. asp?id^48&idb^9

Juan S., *Les formes elementaires de la vie quotidiene* [Elementar forms of life], Paris: Preses Universitaires de France

Labor Code - With the latest changes and additions to the Law 371/2005 for approving Ordinance 65/2005 on amending Law 53/2003

Lefter, V., Marinaş, C.; Nica, E., 2007, *Fundamentele managementului resurselor umane* [Fundamentals of human resources management], Bucureşti: Economica Publishing House

Lupu, N., 2005, *Hotelul: economie şi management* [Hotel: Economy and management], 5th edition, Bucureşti: All Beck Publishing House

Management financiar public [*Public financial management*], Available from Internet: <http:// www. slideshare.net/ al3 cs/ management-financiar-public>

Manolescu, A., Lefter, V., Deaconu, A., 2007, *Managementul resurselor umane* [Human resources management], Bucureşti : Economica Publishing House

Marchand M.; Ancelin C., 1984, *Telematique, promenade dans les usages* [Telematics Drive in use], Paris: La Documentation Francaise

McLuhan, E.; Zingrone F. 2006. *Texte esenţiale* [Essential writings], Bucureşti: Nemira Publishing House

Ngobe, P.V. 1997. Qualite perque et satisfaction des consommateurs: un etat des recherchers, *Revue Francaise duMarketing*,163 (3): 67- 79.

Nistoreanu, P.; Uidumac, P. 2008. *Bussines administration, Revista de comerţ*, Bucureşti: Tribuna Economică Publishing House

Noll, P.; Bachmann, P.; Machiavelli, H. R. 2008. *Lumea afacerilor, Manual despre putere pentru uz cotidian* [World of bussines, A book about power for quotidian use], Bucureşti: Meteor Press Publishing House

Pânişoară, G., Pânişoară, I. O., 2005, *Comunicarea eficientă* [Efficient communication], Iaşi: Polirom Publishing House

Pell, A. R. 2007. *Human resources management*, Bucureşti: Curtea Veche Publishing House

Proces decisional [Decision process]. Availbale from internet: <http:// definitii. obb. ro/finante-banci-investitii-legi/o-Dictionary Buget_m-View Termen _ id- 9184/ Definitie_ Proces_ decizional. Html>

Prodan, A.., 2004, *Managemetul resurselor umane* [Human resources management], Iaşi: "AL I. Cuza" University

Sherman, A., Bohlander, G. 1992. *Managing Human Resources*, South-Western Publishing Co

Wild, J. J.; Kenneth L. J.; Han, C.Y. 2006. *International Business, The Challenges of Globalization*, Pearson

WWW.UNWTO

NATURAL TOURIST POTENTIAL IN THE SUPERIOR GORGE OF MUREȘ- MUREȘ COUNTY

Andreea-Maria Crăciun

PhD Student, "Babeș-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract:Tourism has lately become one of the most complex branches of the economy, the whole society being involved in carring out this activity. This economic branch outperforms the natural and anthropic potential of a country/ region, continually enriching it succeeding to satisfy multiple human motivations.
According to DEX, the concept of a defile means a narrow, deep and long transversal valley with steep slopes, usually created by erosion, by a flowing water, this forming a natural path between the mountains.
From an administrative-territorial point of view, the Mureș Gorge extends over the surface of three village from Mureș County (Stânceni, Lunca Bradului and Răstolița), to which are added small areal from the administrative territory of Toplița Municipality (Vângani), from Harghita County and from the village of Deda (Bistra Mureșului)
Endowed with a rich tourist potential, defined by a great variety of elements belonging to the natural environment, the Mureș Gorge is located between the areas of great attraction internally and internationally.

Keywords: tourism, natural, gorge, cave, potential

Introducere

Noțiunea de defileu semnifică, conform DEX al limbii române „*o vale transversală îngustă, adâncă și lungă cu versanți abrupți, creat de obicei prin eroziune, de către o apă curgătoare, formând astfel o cale naturală de trecere între munți.,,*

Râul Mureș formează primul său defileu, care a luat naștere în formațiunile eruptive (în cea mai mare parte) a munților Căliman și Gurghiu, fiind încătușat între versanți abrupți.

În literatura geografică de specialitate este cunoscut sub diverse denumiri (Defileul Mureșului, Defileul Mureșului Superior sau Defileul Toplița-Deda) care i-au fost atribuite datorită aspectelor legate de delimitarea acestui areal. Cea mai pertinentă apreciere și mai apropiată de realitate este aceea că defileul se întinde de fapt între Vângani (localitate componentă a Municipiului Toplița) și Bistra Mureșului.[1]

[1] Tofan G. „ Defileul Mureșului- Studiu de geografie umană", Ed. Presa Universitară Clujeană, 2014

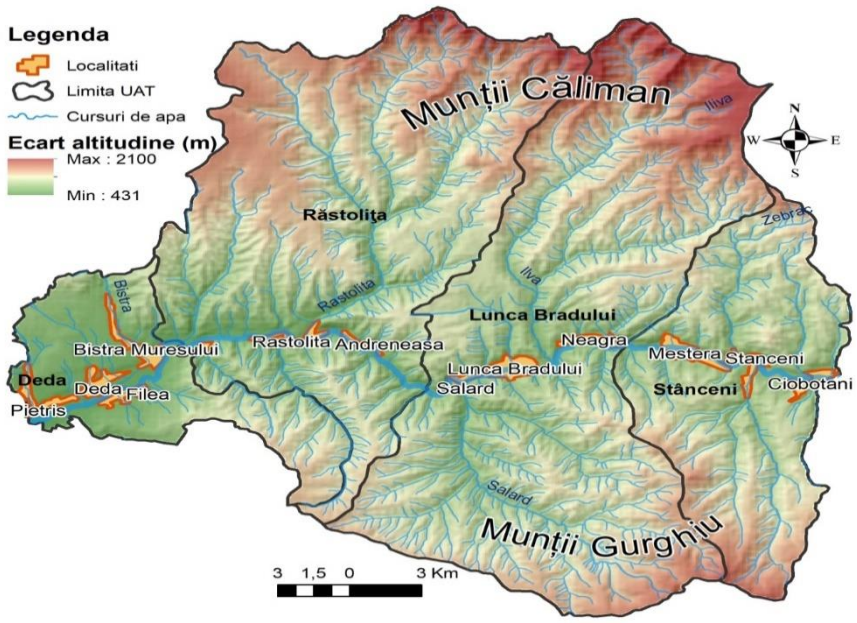

Fig. 1 Harta arealului de cercetare

Defileul Mureșului Superior se desfășoară pe linia de contact dintre cele mai mari aparate vulcanice : Fâncel (S) și Căliman (N). În dreptul localității Deda, la ieșirea din defileu, apar depozite ponțiene înclinate, datorită faptului că Mureșul își adâncește constant albia.

În partea centrală a defileului, se poate observa profilul văii mult mai îngust (zonă cunoscută sub numele de *,,îngustarea de la Sălard,,)* deoarece sunt evidente curgerile de lavă, observându-se astfel pereți mai abrubți și mai înalți, precum și o pantă mai mare. Apele curgătoare au transportat conglomerate care apar sub formă de elemente rotunjite. De asemenea, în timpul erupțiilor vulcanice, materialul acumulat a dus la formarea tufurilor și aglomeratelor. [1]

Fig. 2 Îngustarea de la Sălard

În ceea ce privește caracteristicile hidrografice ale defileului, trebuie menționat faptul că principala sursă de alimentare cu apă și de oxigenare a râului în lungul defileului, o reprezintă afluenții acestuia, numeroși la număr, existând atât cursuri de apă permanente cât și temporare. Dintre cei mai importanți afluenți din cadrul Defileului Mureșului Superior pe teritoriul județului Mureș, amintesc : Neagra, Ilva, Andreneasa, Zebrac, Răstolița, Gălăoaia,

[1] Orghidan Nicolae ,, Văile transversale din România,, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, București, 1969

Bistra, Sălard, Iod. Cu excepția bazinetelor depresionare, panta de scurgere a apelor din Defileul Mureșului, depășește 20-25‰.

Trăsăturile specifice ale microclimatului caracteristic Defileului Mureșului Superior se regăsesc în temperaturile medii anuale de 6-8 ^{0}C, excepție făcând zonele depresionare unde acestea sunt puțin mai ridicate. Precipitațiile medii anuale se încadrează în jurul valorilor de 700-800 mm, partea de vest a defileului prezentând cantități mai ridicate ale precipitațiilor.[1]

Din punct de vedere administrativ-teritorial, Defileul Mureșului Superior se întinde pe suprafața a trei comune (Stânceni, Lunca Bradului și Răstolița), din județul Mureș, la care se adaugă și mici suprafețe din teritoriul administrativ al comunei Deda (Bistra Mureșului-jud.Mureș) și al Municipiului Toplița (Vângani), din județul Harghita.

Arealul la care voi face referire în această lucrare este doar cel cuprins pe raza județului Mureș (Deda-Stânceni) .

POTENȚIALUL TURISTIC NATURAL

Înzestrat cu un bogat potențial turistic, definit printr-o mare varietate de elemente ce aparțin cadrului natural și antropic, Defileul Mureșului se înscrie între zonele de atractivitate pe plan intern și internațional.

Această zonă deține elemente unicat ale peisajului geografic, fiind reprezentată de imagini ale naturii oferite de relief, vegetație și apele repezi din albia râului Mureș, toate acestea oferindu-i zonei un caracter original și complex. Litologia și evoluția geologică au determinat o ierarhizare pe trei niveluri morfologice: zona montană înconjurătoare, zona teraselor și luncilor și vatra propriu-zisă a depresiunilor.

Potențialul morfo-turistic

Acest tip de potențial este reprezentat de un peisaj caracterizat printr-o suprafață bine împădurită, unde apare relieful rezidual, cu numeroase forme deosebit de expresive, între care menționez platoul trapezoidal de piatră “Scaunul Domnului”, Sfinxul de la Gălăoaia, Stânca Listes din Iod, “ Virilitatea” Calului, Stânca Șoimilor de la Neagra.

Rezervația Naturală ,,Scaunul Domnului,, reprezintă una din cele mai cunoscute obiective turistice din Defileul Mureșului Superior, putând fi observant cu mult înainte de intrarea în defileu dinspre Tg. Mureș spre Toplița.

Este situat deasupra comunei Deda-Bistra, la o altitudine de 1381 m, având aspectul unui platou care oferă o panorama inedită întregii zone. Legenda spune că această formațiune este scaunul pe care va sta Mântuitorul la a doua venire a Sa.

Fig. 3 ,,Scaunul Domnului,, -imagine de ansamblu
Sursa https://reghincity.ro

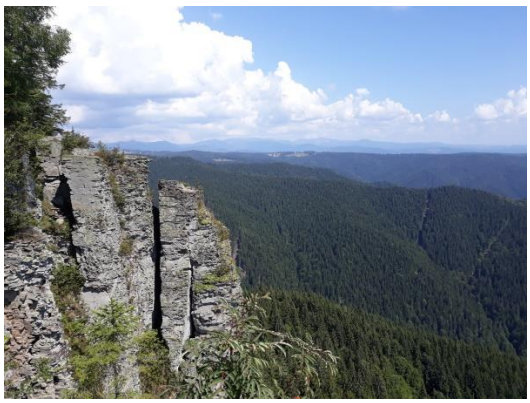

Fig. 4 Imagine de pe ,,Scaunul Domnului”

[1] Mihai Grigore ,,Defileuri, chei și văi de tip canion din România,, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1989

Unicitatea zonei, în ceea ce privește obiectivele turistice naturale este dată de prezența unui fenomen pseudocarstic reprezentat de așa numitele "*peșteri de mulaj*". Cercetătorul, More Karoly a descoperit întâmplător, în anul 1988, pe pantele abrupte din Defileul Toplița-Deda, niște peșteri mici ca și dimensiune, care la acea dată erau unice în Europa. Cele dintâi peșteri de mulaj au fost decoperite pe raza localităților Sălard și Andreneasa, la o altitudine de aproximativ 600-700m.

Peșterile de mulaj reprezintă niște goluri subterane unice în România, de dimensiuni modeste, formate în depozite și conglomerate vulcanice, cu o geneză deosebit de interesantă, unele rezultând în urma proceselor de alterare, iar altele având o geneză mai puțin obișnuită, fiind mulaje ale unor trunchiuri de arbori prinși în roca vulcanică. Sunt cunoscute 16 peșteri de mulaj, dintre care cele mai spectaculoase sunt ,,Căsoaia lui Ladaș,, din Andreneasa și peștera ,,T3,, de la Răstolița, acestea două fiind deschise turiștilor datorită implicării Serviciului Public Salvamont ,,Salvaspeo" Mureș.[1]

Fig. 5 Peștera Cășoaia lui Ladăș
Sursa : https://romanianatura48

.Potențialul climatic și bioclimatic

Potențialul climato-turistic permite practicarea activităților turistice în toate sezoanele, cu variații în funcție de formele de relief.

Exceptând altitudinea masivelor muntoase, bioclimatul munților mijlocii este foarte extins, fiind indicat pentru efectuarea climato-terapiei.

Potențialul turistic hidrografic

Se remarcă prezența apelor minerale la Stânceni, ca efecte terapeutice dintre cele mai diverse, a căror valorificare a început din anul 1980. La Sălard, pe malul râului Mureș este prezentă și o baltă mezotermală, cunoscută sub numele de micul Banffy, fiind un loc foarte bun de campare pentru turiști.

Principalul râu colector al pâraielor ce izvorăsc din Munții Căliman și Gurghiu este râul Mures, care străbate defileul de la est la vest. Primăvara (aprilie-mai), după topirea zăpezilor, pe sectorul Mestera-Răstolița, se poate practica în condiții bune raftingul, caiac și canoe, în bărci de două sau mai multe locuri, lungimea acestui traseu fiind de 24 km și poate fi parcurs în aproximativ 3-4 ore.

Trebuie menționată de asemenea și existența frumoasei cascade Ilișoara de la Lunca Bradului precum și păstrăvăriile de la Răstolița , Sălard, Stânceni, la care se adaugă lacul de acumulare de la Răstolița cu o lungime de 3,8 kilometri, cu largi posibilități de valorificare agremental-sportive.

[1] www.agerpres.ro

Fig. 6 Cascada Ilișoara

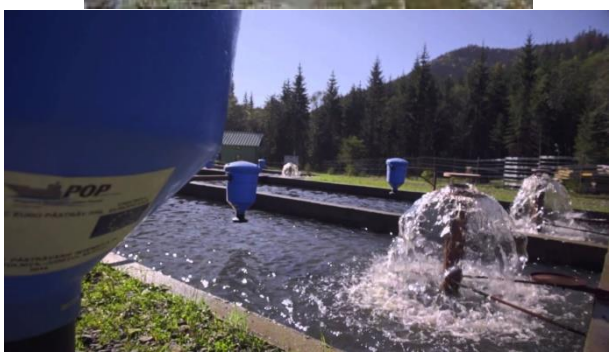

Fig. 7 Păstrăvăria de la Răstolița

Potențialul turistic biogeografic

În cadrul defileului se constituie trei fonduri de vânătoare: Neagra, Sălard, și Iod, gestionate de Direcția Silvică Mureș. Cel mai mare număr de trofee extrase de pe raza celor trei fonduri de vânătoare sunt cele de cerb comun (41 trofee), urs (35 trofee), cocoș de munte (10 trofee), mistreț (15 trofee), căprior (5 trofee), cei mai mulți vânători fiind din Germania, Spania, Italia, Franța, Belgia, S.U.A, Elveția.[1]

Cea de-a doua componentă a potențialului turistic zoogeografic -fauna piscicolă- are o extensiune destul de mare, cu cinci fonduri de pescuit (Ilva, Zebrac, Gudea, Mureș III si Sălard), gestionate de ocoalele silvice Răstolița și Lunca Bradului.

Arii protejate

Prin legea nr.5/ 6 martie 2000, privind aprobarea planului de amenajare a teritoriului național-secțiunea a II-a–zone protejate, prin Hotărârea Guvernamentală numărul 2638 a fost desemnată ca arie protejată ***Defileul Toplița–Deda***, cu o suprafață de 6000 de hectare. Iar ulterior Comisia pentru Ocrotirea Monumentelor Naturii, prin Hotărârea Guvernamentală numărul 1143 din 18 septembrie 2007 privind instituirea de noi arii naturale protejate, desemnează ***Parcul Natural Defileul Mureșului Superior***, cu o suprafață totală de 9156 de hectare. Suprafața Parcului Natural Defileul Mureșului Superior se extinde pe teritoriul administrativ al comunelor Stânceni, Lunca Bradului, Răstolița și Deda, pe o lungime de 33 de kilometrii.[2]

Tot în acest areal există o arie de importanță avifaunistică, cuprinsă altitudinal între 446 de metri și 1682 de metri, unde se remarcă populații semnificative de păsări, amenințate cu dispariția la nivelul Uniunii Europene, respectiv nouă specii, precum: minunița, ierunca, ciocănitoarea cu trei degete, ciocănitoarea neagră, muscar mic, cocoșul de munte, ceea ce face ca această zonă să se situeze între primele zece din România, datorită importanței acestei specii.

[1] www.mures.rosilva.ro

[2] Anexă - *PLANUL DE MANAGEMENT AL PARCULUI NATURAL DEFILEUL MUREȘULUI SUPERIOR ȘI ARIILE NATURALE PROTEJATE*

Fig.8 Minunița

Sursa: *:* http://pasaridinromania.sor.ro

Fig. 9 Muscarul Mic

Sursa: *:* http://pasaridinromania.sor.ro

CONCLUZII

Ar trebui să fim conștienți fiecare în parte și totodată noi ca și popor, că avem o țară cu un potențial turistic ridicat pe care ar trebui să îl valorificăm cât se poate de mult.

Punând în valoare totalitatea elementelor potențialului turistic natural, putem realiza dezvoltarea unei zone din punct de vedere economic pentru că, turismul poate reprezenta o sursa importantă de venit atât la nivel regional cât și național.

Indiferent de statutul pe care îl avem, ar trebui să profităm de orice ocazie pentru a ne descoperi împrejurimile și țara aceasta care ne oferă atât de multe lucruri spectaculoase în materie de obiective turistice, atât naturale cât și antropice. Așadar, vă îndemn să călătoriți cât se poate de mult, pentru că bani veți mai avea, dar timpul pierdut și nevalorificat nu se mai poate recupera!

Defileul Mureșului Superior, este una din destinațiile turistice care nu trebuie ocolită, din contră, aici veți descoperi obiective turistice naturale inedite, unele chiar unice în România.

BIBLIOGRAPHY

1. Gheorghilaș A., ,,*Geografia Turismului*" , Ed. Universitară, București , 2014
2. Grigore M. „*Defileuri, chei şi văi de tip canion în România*" Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1989
3. Orghidan N., „ *Văile transversale din România*„ Ed. Academiei Republicii Socialiste România, București, 1969
4. Tofan G. „ *Defileul Mureșului- Studiu de geografie umană*", Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca,2014
5. Anexă - *PLANUL DE MANAGEMENT AL PARCULUI NATURAL DEFILEUL MUREŞULUI SUPERIOR ŞI ARIILE NATURALE PROTEJATE*
6. *Itinerare turistice-Ghid „*Valea Mureşului*„, Ed. Meridiane, București 1968
7. *Județele Patriei- *Județul Mureș,* Ed. Sport-Turism, București, 1980
8. *Transilvania-*Trasee turistice în zonele naturale de recreere și agrement din Transilvania*, Ed. Regio, 2010
9. http://www.romania-turistica.ro
10. https://reghincity.ro
11. www.agerpress.ro
12. www.mures.rosilva.ro
13. www.osrgh.ro
14. peterlengyel.wordpress.com

ORTHODOXY AND THE PROVOCATION OF POLITICS

Gigi- Sorin Sasu

PhD Student, Technical University of Cluj-Napoca, Baia Mare Northern University Centre

Abstract: The Church has a mission to act in the world and it cannot avoid contact and confrontation with politics. It cannot elude politics and it cannot act as if politics does not exist. If the brand and stigma of politics are consequences of sin, and to act upon this is the essential mission of the Church, it means that politics need to the taken into account. And this is exactly the point where an aporia arises: which is the legitimate manner in which the Church should assume and take into account politics without betraying its own essence?

Between the Orthodox Churches and the local cultures in which they took shape, it was established right from the start a barter of reciprocal legitimization. However, on the long run, it was proven that the different successive forms of political power had more to gain than the Orthodox Churches. Politics fortified its essence by means of usurpation, by the parasitism and embeddement of the substance and significant energy of the Church, while the Church has seen itself without its will more or less enthralled, fallen from its trans-cultural universality and reduced to the fundamentally provincial status of luxury icon for a local culture, in all its meanings, last but not least, in a political one.

Communism planned to deplete by parasitism the religious meaning not only to feed and vitalize its void of meaning, but also to neutralize the subversive potential of the authentic religious meaning.

The Romanian Orthodox Church, with its vulnerable Christian identity, is sensible to the paralyzing contaminations of politics. Its legitimacy is dependent on the repeated assertion of its national specificity; and because the meaning of this specificity is modified with every new political regime, the Church sees itself condemned to a perpetual political enthrallment.

The Church still compensates, with the risk of distorting its own status, the shortcoming of the political values in terms of substance and credibility. This way the Church perpetuates its adherence to un-religious values such as "nation".

It was not able to make (and to follow in its acts and discourses) the clear demarcation between the trans-cultural and super-temporal legacy of Orthodoxy and the wash and residues foreign to its nature which were deposited along history and which pollute and falsify its content, diverting it from its authentic meaning and making it more difficult to be transmitted in a missionary fashion. Because of this, the Romanian Orthodox Church is weakly prepared to confront the multiple faces of the "post-modern challenge", to the proliferation of atheism, of religious apathy and sectarianism, but also regarding the necessity to renew its way of communication in order to transmit its message on the "wavelengths" of the contemporary world, without losing its nature and becoming "hermetic".

Keywords: Church, politics, aporia, legitimacy, preeminence

"Întotdeauna Biserica a suportat mimetismul formelor puterii. Imperială sub împărații romani, ea a fost feudală în Evul Mediu, monarhică sub Vechiul Regim. Astăzi, este natural ca ea să capete forma democratică a partidelor, cu congrese, culoare, lupte de tendințe, moțiuni etc. Dar, în această calitate, ea este expusă la diversiuni de către acele fractiuni din ea însăși, care au trecut la ideologie și care aspiră la putere. Acestea au știut să se organizeze, să se infiltreze în aparatele administrative, să domine mass-media, să-și impună agit-prop-ul, să dezvolte stilul militant, cu reuniuni, colocvii, organigrame. Ele

imping Biserica pe vechea sa pantă de a se transforma în partid, dar de astă dată în <Partid bis>".[1]

Istoria disputelor, nepotrivirilor, obscurităților și insolubilelor aspecte privind contingența dintre Stat și Biserică reprezintă, în opinia unora, doar o listă desprinsă din Evanghelia dupa Matei (22,16-22), la adagiul: "*Dați Cezarului ce este al Cezarului și lui Dumnezeu ce este al lui Dumnezeu!*" Prima frază din fragmentul lui Alain Besancon, citat ca motto, ne dă o idee despre resorturile, ascunse, ale acestui adagiu evanghelic, mai precis, despre dubla lui condiție. Acest adagiu reprezintă, concomitent, (și paradoxal, căci toate cuvintele lui Christos sunt, în funcție de buna sau gresita lor însușire, fie o "hrană bună", fie o "piatră de prăbușire"), un imperativ de urmat și un diagnostic pus unei situații de tip "nod gordian". Aceeași frază funcționează, deopotrivă, ca formulă de diagnosticare a unei relații, ca fiind, în principiu, indecidabila, (pe ambele fețe ale monedei cerute de Christos se găsește același chip, același semn, cel al Cezarului, ceea ce înseamnă că orice încercare de decizie este, din start amenințată de riscul emergenței corupte a efectului ei invers-riscul confuziei dintre Dumnezeu și Cezar) și ca trasare imperativă, fără echivoc, a necesității absolute a deciziei, a obligației continue de a decide, de a distinge, de a "deosebi duhurile" religios și politic."*Întotdeauna Biserica a suportat mimetismul formelor puterii*" presupune că riscul amestecului impur, al molipsirii dintre valoarea religioasă și cea politică, diagnosticat și condamnat de Isus, nu este un risc contingent, care ar putea fi pus pe seama unor conjuncturi nefericite, a unor erori și confuzii regretabile, sau a unor voințe și intenții calculate, manipulatorii și diabolice. Ceea ce le face posibile este tocmai natura de transcendental (principiu *a priori* de posibilitate) a acestei aporii teologico-politice, riscul și pericolul deturnării de sens, prezente și active, ca limite interioare de depășit, în orice încercare de decizie între politic și religios și chiar în orice tentativă de afirmare și suscitare publică a valorii specific-religioase.

Una dintre căile "fertile" prin care s-ar putea încerca explicarea acestei naturi aporetice a relației dintre valoarea religioasă și cea politică, specifică creștinismului, este comparația dintre statutul acestei relații, înainte și după apariția creștinismului. Astfel, se observă că imperativul creștin al "deosebirii duhurilor" religios și politic este echivalentul, ca putere de șoc, a unei dedublări schizoide. O întreagă cultură a "întregului" fără rest, a unității, a coerenței și consonanței reciproce dintre planul "natural" și cel "supranatural" este suspendată si, mai mult chiar, pusă, expres, sub acuzare. Odată cu acest imperativ, politicul și religiosul (privite ca "două constante antropologice ale omului, ca ființă socială și individualitate autonomă") sunt, pentru prima oară, extrase din indistincția și împletirea difuză, în care fuseseră receptate și trăite până atunci și instituite, rostite ca valori și domenii diferite, separate, la limită, independente și aproape necomunicante.Valoarile politică și religioasă nu mai sunt într-un raport de coordonare (acesta semnificând suprapunerea și coexistența lor difuză, co-apartenența lor ambiguă, slaba lor distincție în gândirea și sensibilitatea pre-creștină) și nici într-un raport armonios de subordonare ierarhică (valoarea politică-expresie a valorii religioase, instituită în temeiul valorii religioase și actualizată, conform modelului dat de valoarea religioasă). Cenzura aplicată de Christos, Cuvânt al lui Dumnezeu și Fiu al Omului, prin rostire, în "miezul" nodului politico-religios, pre-creștin, subminează, concomitent, cele două mari proiecte integratoare ale antichității: cetatea ideală a lui Platon și mesianismul politico-religios al poporului lui Israel.

Acest complex pre-creștin, al co-apartenenței, dintre politic și religios a constituit și constituie, încă, una dintre marile probleme ale creștinismului instituțional, spre deosebire de creștinismul primitiv, al cărui statut marginal, în cadrul Imperiului Roman (statut conturat fie de latura violentă a persecuției, fie de cea neutră a toleranței religioase sau multireligioase) făcea, de la sine, înțeleasă, distincția și imposibila confuzie dintre Dumnezeu și "Cezar".

[1] Alain Besancon – "Confuzia limbilor-criza ideologica a Bisericii"

Unul dintre importantele elemente care particularizează Apusul și Răsăritul creștin, unul în raport cu celălalt, este paradigma (specifică fiecăruia), sub forma căreia și-au asumat aporia teologico-politică.

Tranșarea nodului politico-religios, adică împlinirea cuvintelor Scripturii, constituie, în mod firesc și în primul rând, o preocupare și o sarcină a Bisericii. Această instituție, prin excelență paradoxală, (constituind o manifestare în lume a corpului mistic al lui Isus Christos, a unității sale ca persoană, asociată, în mod paradoxal, naturii sale divino-umane, cele două ipostaze nefiind nici indistincte, dar nici despărțite), a cărei vocație este de a gestiona situații și realități intramundane, în vederea unei finalități supramundane, are de rezolvat problema păstrării nealterate a identității sale, concomitent cu cea a necesității de a acționa, eficient, în cadrele acestei lumi.

Concretizând, problema Bisericii este cea a modului său, specific, de a acționa în lume, a nivelurilor la care ea poate și trebuie să acționeze, în mod legitim, a formelor concrete, instituționale, sub care se manifestă acțiunea sa. În măsura în care Biserica are misiunea de a acționa in lume, ea nu poate evita contactul și confruntarea cu politicul; chiar dacă sensul traseului și al gesturilor sale se desenează escatologic, pe verticală, ea este expusă, cel puțin ca risc potențial, contaminării cu acest "duh", pe care ea are menirea de a-l "exorciza". În orice caz, dacă nu vrea să se autocondamne la izolare, ineficiență și mai ales, la "orbire", Biserica este obligată să accepte provocarea politicului, asumându-și, concomitent, riscul contagiunii politicului. Ea nu poate eluda politicul, nu se poate comporta ca și cum politicul nu ar exista. Dacă marca și stigmatul politicului sunt consecințe ale păcatului, iar acțiunea asupra acestuia este sarcina, esențială, a Bisericii, aceasta trebuie sa aibă în vedere politicul, luându-l în calcul. Tocmai aici apare și aporia: care este maniera legitimă, în care Biserica trebuie să-și asume, să ia în calcul politicul, fără a-și trăda esența?

Este vorba despre necesitatea bunei gestionări a zonelor de nediferențiere dintre religios și politic, despre stabilirea și legitimarea teoretico- dogmatică a unui echilibru între distanța ontologică (insurmontabilă) dintre cele două forțe și inevitabila lor interacțiune pe terenul lor comun de acțiune – "această lume".

"*Confruntarea dintre sacerdotium şi regnum avea să producă o teologie a politicii şi o politică teologică în consecinţă. Politicii teologice a Statului,în care regele/împaratul era investit cu atribute sacrale şi discreţionare până la a se vorbi despre captivitatea babiloniană a Bisericii în mâinile conducatorilor lumeşti, îi va răspunde teologia politică, de extractie augustiniană, în virtutea careia Biserica era chemată să instaureze prin intermediul acestei potestas directa in temporalibus a papilor impărătia lui Christos pe Pământ (o viziune potrivit căreia exista unum corpum christianorum, asadar fără fisuri reale, cine era în afara acestui corpus, din motive politice sau dogmatice, fiind în afara trupului lui Christos*".[1]

Biserica, purtătoare a valorii religioase preeminente, ierarhic, asupra valorii politice, se constituie în cenzor și instanță legitimantă a instituțiilor și persoanelor purtătoare de valori politice.

Aplicând un model ierarhic relației dintre religios și politic, adică între două niveluri incompatibile, Biserica facilitează, nu participarea inferiorului la superior, ci contagiunea, nu transfigurarea inferiorului prin și către superior, ci transgresiunea, și confuzia. În *continuum*-ul politico-religios, re-creat, deturnările de sens se amplifică și devin regulă.

Este interesant și semnificativ faptul că paradigma catolică asupra aporiei teologico-politice este perfect congruentă cu modelul de organizare internă a Bisericii Catolice, cu accentul pus pe subordonarea ierarhică, ascendentă, care culminează cu centralismul papal, regăsindu-se aceeasi congruență (cu accente, caracteristici și consecințe diferite), în cazul paradigmei răsăritene.

Rasaritul ortodox nu a resimțit cu atât de intens apăsarea aporiei teologico-politice.

Asta nu înseamnă că nu i-a trăit și suportat consecințele, ci că, în cazul său, raporturile dintre religios și politic nu au fost niciodată percepute în mod conștient ca aporetice și tratate

[1] Radu, Preda, *"Biserica în Stat: o invitație la dezbatere"*, Editura Scripta, București, 1999, p.103-104

în consecință. Este vorba, în cazul Răsăritului ortodox, de o altă modalitate de o manifestare a complexului pre-creștin al co-apartenenței indecidabile dintre politic și religios. Dacă Occidentul catolic a resimțit dureros ruptura survenită și a încercat să o "acopere" prin subterfugiul preeminenței ierarhice, Răsăritul și-a manifestat complexul respectiv, refuzând să privească "ruptura ca ruptură" și instaurând, în locul relației de preeminenta ierarhică, verticală specifică spațiului catolic, o relație de continuitate orizontală în care cele două valori nu sunt privite ca fiind conflictuale, ci, mai degrabă, complementare. Este vorba de o modalitate diferită de organizare a zonei dintre religios și politic.

În cadrul acestei relații de continuitate, orizontală, dintre religios și politic, nu se pune problema ștergerii oricărei distincții între politic și religios, care, de altfel, n-ar fi posibilă decât sub forma anexării, a "inghițirii", uneia dintre valori de către cealaltă, care ar face cu atât mai vizibilă, sub forma extremă a transgresiunii explicite, distincția în cauză.

Răsăritul ortodox interpretează, într-o manieră non-conflictuală, imperativul distincției formulat în Matei 22-16,22, accentul datorându-se coroborării acestuia cu imperativul paulin al supunerii, datorate puterii seculare, în virtutea faptului că "*orice autoritate vine de la Dumnezeu*". În aceste condiții, datoria Bisericii nu mai este, în primul rând, aceea de a constitui o alternativă superioară, ontologic și calitativ, la această "*putere seculară*", ci, mai degrabă, aceea de a "a se acomoda " puterii seculare, aceasta, la rândul ei, având datoria de a recunoaște mântuirea, ca scop ultim și de a acționa, în limitele și în felul ei specific, în vederea acestui scop. Continuitatea orizontală, dintre religios și politic, înseamnă, deci, recunoașterea și legitimarea dogmatică a scopului, comun celor două valori și instituții, privilegiul Bisericii rămânând doar traseul direct către acest scop, spre deosebire de traseul indirect, parțial și imperfect al politicului. Astfel, orice formă de "concurență" și conflict dintre cele două valori este, din principiu, exclusă și condamnată dogmatic: nu poate exista un conflict principial între religios și politic care să solicite o tranșare fără echivoc; politicul nu poate fi niciodată "vinovat" prin esența lui. Dimpotrivă. chiar această aserțiune este vinovată, deoarece politicul este un aliat și un "ingredient" *sine qua non* al mântuirii, iar Cezarul, creștinat, este, în primul rând, creștin și de-abia după aceea, Cezar. Religiosul și politicul sunt "tovarăși de drum" spre mântuire.

La rădăcina acestei viziuni teologico-politice stă presupoziția, utopică și nemarturisită, conform careia nu doar persoana, ci și instituția Cezarului poate fi creștinată, astfel încât, să dispară orice diferență potențial-conflictuală, de substanță, între religios și politic.

Însă, dacă orice putere vine de la Dumnezeu, în virtutea faptului că politicul este un stigmat și o urmare a păcatului (precum necesitatea de a munci sau moartea) și că revolta, în sine, este o ispită a diavolului, asta nu înseamnă că formele concrete ale acestei puteri seculare (aceste forme concrete fiind desemnate prin expresia "Cezarul"), se pot bucura de legitimitate și "imunitate" divină. Încercând să "astupe" schisma dintre religios și politic, teologia politică bizantină deschide, astfel, în felul ei, calea către contaminarea dintre religios și politic, către sacralizarea Cezarului, sub diferite forme.

Bizanțul vede relația dintre religios și politic sub metafora "simfoniei", adică a complementarității armonice. Aceeași complementaritate armonică stă la baza organizării interne a Bisericii Ortodoxe: "sinodalitate" sau "sobornicitate". Acest tip de relație, care exclude, din principiu, orice formă substanțială de preeminență, este ferită de deviațiile și contaminările politice, specific catolice și își produce, în schimb, propriile deviații, are de înfruntat riscuri specifice. Atât "Sinodul", cât și "preeminența ierarhică" sunt susceptibile de contaminare politică, ambele fiind forme de menținere, în echilibru, a aporiei teologico-politice, aporie consubstanțială creștinismului instituțional. "Sinodul" Bisericii cu politicul înseamnă vulnerabilitatea Bisericii față de politic, amortizarea sau chiar neutralizarea fixate, prin dogma, a reacției ei la posibilele intruziuni ale politicului. Necesitatea acomodării ei cu ordinea politică poate intra (făcând-o, adesea) în conflict cu datoria ei principală, aceea de a-și păstra esența și scopul ei supramundan. Această necesitate a acomodării (implicit și tacit, a legitimării lor de către Biserică), cu cele mai diferite forme de putere seculară are adesea, ca efect, contaminarea Bisericii cu topos-uri ale culturii și discursului politic oficial. În sens

invers, complementaritatea orizontală dintre religios și politic permite celor mai diferite forme de cultură și discurs politic, anexarea și utilizarea simbolurilor, a patos-ului religios, cu scopul de a dobândi o popularitate și, mai ales, o legitimitate care le-ar fi, altminteri, inaccesibile.

Între bisericile ortodoxe si culturile locale, în mijlocul cărora ele au apărut, s-a stabilit, încă de la bun început, un troc al legitimării reciproce, de pe urma caruia, pe termen lung, s-a dovedit că diversele forme succesive de putere politică au avut mult mai mult de câștigat decât bisericile ortodoxe. Politicul și-a consolidat, prin uzurpare, substanța, parazitând și înglobând substanța și energia semnificantă a Bisericii, în vreme ce acesta s-a văzut, fără voia ei, mai mult sau mai puțin aservită, decăzută din universalitatea ei transculturală și redusă la statutul, provincial, în fond, de exponent de lux al unei culturi locale, în toate sensurile și, nu in ultimul rând, în sens politic.

Congruența dintre organizarea internă a bisericilor ortodoxe și raportarea lor la factorul politic s-ar fi putut manifesta și sub o altă formă având un alt rezultat. Autocefalia ar fi putut determina un grad mare de independență și de siguranță identitară al bisericilor ortodoxe, în raport cu factorul politic, specific contextelor locale, iar sinodalitatea, tendința de a se raporta la aceste contexte locale, ca la niște parteneri de dialog, contingenți, egali în demnitate, din punct de vedere, strict, mundan, însă inferiori, în ceea ce priveste statutul lor ontologic și finalitatea acțiunilor lor. Cu alte cuvinte, organizarea internă, specific ortodoxă, ar fi putut asigura bisericilor o poziție de exterioritate și de superioritate, în raport cu contextele locale, reducându-se, astfel, vulnerabilitatea lor de principiu la contaminare și pervertire politică. Dacă lucrurile s-au petrecut altfel, daca în loc de aceasta, bisericile au fost nevoite să se ancoreze cât mai adânc, în aceste contexte locale, mergându-se, în unele cazuri, până la identificarea cu ele în scopuri și demnitate (situarea, pe același plan, a factorului etnic sau național cu cel religios sau chiar subordonarea,în ordine calitativă, a celui de-al doilea primului), este pentru că raportarea bisericilor ortodoxe, la factorul politic, nu a depins numai de tipul lor specific de organizare internă, ci și, într-o măsură determinantă, de un anume fel de perpetuare și actualizare a teologiei politice bizantine.

Aceasta, marcată de ambiguitate, benefică la momentul istoric respectiv, când se marca succesul unei diplomații subtile care trebuia să mențină în echilibru forte și solicitările contradictorii, adică interesele politice și imperativele dogmatice, s-a dovedit extrem de problematică în întreaga posteritate a Bizanțului, dând naștere la conflicte interpretative, determinând modalități de actualizare, extrem de diferite, din punct de vedere al nuanțelor. Componentele de bază ale acestei teologii ar fi refuzul oricărei lecturi conflictuale a adagiului evanghelic (Matei 22,16-22), condamnarea dogmatică, apriorica a oricărei presupoziții care ar pune cele două valori într-o poziție concurențială (fără a submina separarea lor ontologica și instituțională de principiu) si, în continuarea acesteia, o anume continuitate, de scop, a celor două forțe, și anume, mântuirea (păstrând diferența de raportare, de distanță față de modalitatile de vizare a scopului ultim). În funcție de accentul hermeneutic, pus pe una sau pe cealaltă, actualizarea acestui "capitol" esențial al tradiției bizantine poate avea efecte extrem de diferite. Un accent pus pe prima din aceste două componente ar avea, ca și consecință, o separare distinctă a acestor domenii și o întărire a identității și independenței Bisericii, în limitele domeniului sau propriu, refuzul acceptării principiale a conflictului dintre cele două valori putând fi interpretat ca imperativ mutual al păstrării statutului de "neutralitate" al zonei dintre religios și politic, ca refuz al "promiscuității" contaminante între ele. Evoluția istorică, în spatele formulărilor diplomatice ale Bizanțului, a spectrului aporiei teologico-politice, a făcut ca spațiul ortodox (Biserica Ortodoxă Română constituind un exemplu, tipic), să încline accentul înspre cea de-a doua componentă a teologiei politice bizantine, comunitatea relativă de scop, dintre cele două valori și instituții.

Ambele componente, de bază, ale teologiei politice bizantine pot conduce, în functie de accentul ales, la întarirea distincției sau, dimpotrivă, la o apropiere periculoasă între religios și politic. Punerea, pe primul plan, a finalității comune contine, un ridicat grad de risc, extinzând la maxim zonele ambigue, dintre cele două elemente. Riscul ar decurge din tendința factorului politic de a oculta, treptat, diferența de situare și de posibilități de vizare a scopului

ultim, care îl separă de factorul religios și de a se autositua, ilegitim, pe același plan cu acesta, în virtutea comunității nenuanțate de scop, care le caracterizează relația. De aici și până la identificarea statutului ontologic al celor două, nu mai este decât un singur "pas", pe care politicul nu va ezita sa îl facă, mai mult sau mai puțin explicit, mizând și pe dogma (care în această situație funcționează ca un complex, ce întunecă privirea și blocheaza acțiunea Bisericii) non-conflictualității, de principiu, dintre valoarea religioasă și cea politică. În aceste condiții, deoarece Biserica are, prin dogmă, datoria de a se acomoda ordinii politice și nu invers, rezultă, ținându-se cont de comunitatea de scopuri și de egalitatea statutului ontologic, că Biserica nu este doar, de facto, aservită și subordonată puterii seculare, ea având și obligația expresă de a păstra, de a legitima dogmatic și de a se supune acestui status-quo. Rolurile se schimbă: nu Biserica, misionară, a lui Christos, creștinează teritoriile cultural-politice locale, aducându-le astfel, sub raza privirii lui Dumnezeu, oferindu-le, astfel, o nouă posibilă demnitate (Biserica nu impune o ordine, ci aduce o Bunăvestire, care poate fi primită sau nu, în deplină libertate),ci ordinea cultural-politică locală este cea care oferă legitimitate acesteia, pe care o acceptă, în mijlocul său, întemeind-o în identitatea ei propriu-zisă, în măsura în care acceptă să fie colonizată, cultural și identitar, de tradiția locală. Legitimitatea supramundană, insubordonabilă, a Bisericii este, astfel, pervertită, subminată și înlocuită cu una, inferioară calitativ și factor de aservire, a tradiției locale, în care Biserica imersează, tradiție care ocupă, astfel, poziția transcendenței.

Un alt risc, posibil al postulării (nenuanțate) a comunității de scopuri, dintre religios și politic este acela, coordonat cu primul, al transferului de legitimitate dinspre factorul religios spre cel politic. Acest fapt se poate întâmpla, eficient dacă el se conjugă cu o anume poziție de preeminență, culturală și identitară, a Bisericii Ortodoxe, în contextul local, în care ea actionează, poziție care nu survine, însă, in mod spontan, ci prin acțiunea, interesată, a factorului politic. Exacerbând public această excelență a Bisericii Ortodoxe (excelență conjuncturală, nu decurgând din substanta ei proprie), puterea seculară îți urmărește propriile-i scopuri. Autointitulându-se ortodoxă, puterea seculară vrea, astfel, să participe, într-o oarecare măsură, la prestigiul Bisericii, acțiunile sale căpătând, în mod nelegitim, o sancțiune și o "imunitate" divină. Toți factorii care concură la legitimarea ordinii politice a momentului, excluzându-i pe cei politico-juridici (singurii specifici), și anume factorii etnici și istorici, sunt învești mântați, public, într-o "aură ortodoxă" care-i ferește, precum un tabu, de contestări, de relativizare și, în general, de orice risc al (re)punerii lor în discuție.Transcendența religioasă, singura autentică, este, astfel, înlocuită cu transcendența națiunii.

Ceaușismul - "religie politică" și "complexul naționalist" al Bisericii

"Dacă politica este locul organizării și reorganizării schimbului de bunuri sociale, pe care o societate este dispusă să le fabrice și să le distribuie, în funcție de un proiect comun, societatea ca atare se instituie, doar în momentul și în măsura în care o comunitate convine că nu are o altă finalitate, în afara producției de sine, în care consimte să înlocuiască, integral sau parțial, legăturile naturale (de limbă și sânge) cu o legatură de tip politic".

Conform acestei definiții și a celor dezbătute, până acum, rezultă că la sfârșitul celei de-a doua conflagrație mondială, în spațiul românesc, valoarea politică nu fusese întemeiată, ca atare și nu funcționa, încă, în substanță și în sensul ei autentic. Deși, aparent paradoxal, aceasta a fost una dintre cauzele primordiale ale succesului, pe termen lung, al comunismului, în România, precum și ale dificultăților, confuziilor și prelungirii, la "infinit", a tranziției. Atât timp cât singura formă de solidaritate socială, care funcționa efectiv, atât la un nivel principial (constituțional), cât și la nivel empiric, era mixajul etnico-lingvistico-religios, comunismul românesc și-a câștigat o legitimitate nesperată (negativă și tacită, adică nedepășind stadiul acceptării pasive și al omisiunii opoziției explicite), abandonând discursul și accentele pro-sovietice și internaționaliste, înscriind paradigma marxistă a progresului istoric ascendent, în continuarea firească a istoriei naționale, ca o încununare necesară și strălucită a acesteia.

Aporia teologico-politică funcționează, întotdeauna, în ambele direcții ale sale: orice formă de contaminare politică a valorii religioase se petrece, în mod concomitent, conform dialecticii proprii fenomenului, cu o formă sau alta de conotare religioasă, de "sacralizare" a

politicului. Comunismul, în general, a constituit o astfel de ipostază a sacralizării politicului, o culme a "partidolatriei". S-a scris mult pe marginea acestui subiect, poate și datorită faptului că, în cazul comunismului (al totalitarismului), această sacralizare a politicului a fost nu doar subiacentă fenomenului, ci si extrem de vizibilă, expusă cu ostentație. Moștenitoare și continuatoare, prin intermediul filierei marxist-leniniste, a cultului etatic, de sorginte hegeliană, regimurile comuniste au încercat, prin intermediul a ceea ce Karl Popper numește, "inginerie socială utopică", să epuizeze, prin pervertire, potențialul de energii simbolice și semnificante al religiei, confiscându-l și instrumentându-l, în vederea întăririi puterii și prestigiului propriu. Arsenalul simbolic și mitologic al ideologiilor comuniste, discursul lor propagandistic-justificator este de-a dreptul înțesat de teme și topos-uri specific religioase, deturnate, prin epurare în "filtrul" politico-ideologic, de la sensul lor autentic. Infailibilitatea dogmei, reglementarea strictă a limitelor și a modalităților corecte, de interpretate a acesteia, ideea sensului escatologic al istoriei, ideea "poporului ales" (proletariatul), importanța ierarhiilor, a ceremoniilor, a ritualurilor de comuniune și de initiere, ideea "ciclurilor lungi" (planurile cincinale), ideea creării "omului nou", prin depășirea și transfigurarea "celui vechi", ideea unicității și a lipsei de nuanță a opțiunii corecte ("cine nu e cu noi e împotriva noastră"), sunt doar câteva exemple, ale încorporării politice, de către comunism, a sensului religios.

Comunismul românesc a fost cu atât mai predispus la această sacralizare a politicului cu cât, în momentul emergenței sale, în spațiul românesc, politicul, ca atare, nu exista, ci doar substitutele sale etnice, lingvistice și "istorice" ("continuitatea de spațiu și de limbă"), sensibile, prin natura lor, la "grefare", pe valoarea religioasă. Astfel, comunismul a reusit, exaltând "valorile naționale", să se identifice cu ele și să participe la prestigiul și la intangibilitatea lor "sacră".

Comunismul își propunea să epuizeze prin parazitare sensul religios nu numai pentru a-și hrăni și vitaliza, prin substanța acestuia, vidul de fond, ci și pentru a neutraliza potențialul subversiv al sensului religios autentic. Cu alte cuvinte, nu este suficientă confiscarea sensului religios de către politic sau de către substitutele acestuia; pentru ca procesul să fie complet, pentru a se închide cercul, este necesară politizarea discursului, a stilului, a posibilității de a fi și de a acționa al instituției însărcinate cu gestionarea valorii religioase. Sacralizarea politicului este însoțită, analitic, de politizarea religiosului. Biserica s-a văzut astfel, data, fiind întemeierea ei pe o valoare non-religioasă, și anume "identitatea națională", pusă pe același plan de legitimitate, cu o ordine politică, declarat și substanțial atee și anticreștina, dar revendicându-se, ca și Biserică, de la aceeași "transcendență", a "valorilor naționale". Obligată la pasivitate față de această ordine politică anticreștină, Biserica a trăit într-o stare de semiclandestinitate tolerată, controlată de regim, supraviețuind, exclusiv, prin continuitate liturgică și prin statura culturală, misionară, monahală și umană, în cele din urmă, a câtorva personalități, de prim rang, activitatea ei socială și educativă fiind blocată, chiar interzisă, în mod expres, de către regim. Mai mult chiar, ca o supremă umilință pentru Biserică, dar și ca o dovadă a nevoii regimului de a flata valorile naționale, oriunde s-ar afla ele, în multe luări de poziție oficiale ale elitei comuniste, avem de a face cu recunoașterea, de la înălțimea disprețuitoare a celui care pretinde a fi depășit stadiul primitiv al "superstițiilor mistice", a rolului, de prim rang, "jucat" de Biserică, în crearea, perpetuarea și consolidarea civilizației românești–adică a rolului său secundar (cultural doar, nu și specific-religios). Acest fapt amintește de o faimoasă replică rostită de Maurice Barrès în Parlamentul francez ("Je suis athée–mais je suis catholique").

Decelând rețeaua, extrem de complexă, de motivații care au determinat condiția pasivă și adesea, obedientă a Bisericii Ortodoxe Române, în raport cu regimul comunist, cauzele care au dus la "neutralizarea", la "sterilizarea" valorii și a instituției religioase, la subordonarea ei, mai mult sau mai putin explicită, față de politic, se poate distinge ideea perpetuării tradiției bizantine, de "acomodare" a Bisericii, la condițiile politice ale momentului. Însă această tradiție a fost întemeiată, la momentul istoric în care, deși utopic, regimul politic respectiv, "Imperiul", se dorea, în mod absolut onest, a fi creștin și acționa, în acest sens, cu riscul

obținerii unor efecte opuse intențiilor sale explicite, efecte care nu au întârziat să apară, demonstrând că fuziunea dintre valorea religioasă creștină și cea politică, este nu numai ilegitimă, principial, dar și incapabilă să reziste concret-istoric. De asemenea, la prima vedere, pare neobșnuit "concordatul" Bisericii Ortodoxe Române cu un regim politic autodeclarat ateu și care a dovedit, prin acțiunile sale de persecuție, că este anticreștin. Invocarea persistenței moștenirii bizantine este insuficientă, chiar dacă, într-o oarecare măsură, corectă. Este vorba despre perpetuarea unei alte tradiții, de factură românească, a raportării Bisericii la identitatea națională, mai precis, despre preeminență, nedeclarată și nesesizată ca atare, a identității locale a Bisericii asupra identității ei universale, creștin-ortodoxe, ca "mădular al trupului lui Christos". (participând la demnitatea întregului, conservând-o, în sine).

Cu o identitate creștină vulnerabilă, Biserica Ortodoxa Română este, din capul locului, sensibilă la contaminarea paralizantă a politicului. Legitimitatea ei atârnă de afirmarea repetată a specificului său național; deoarece sensul acestui specific se modifică odată cu regimurile politice care se succed, Biserica se vede condamnată la obedință politică, perpetuă.

Național-comunismul românesc, de nuanță ceausistă a speculat, cu multa abilitate, acest complex fondator al Bisericii, reușind să o mențină inofensivă și sub control. Însă, efectele acestui complex nu s-au manifestat numai sub comunism. Toate dictaturile interbelice (carlistă, legionară, antonesciană) s-au bucurat de sprijinul tacit sau activ al Bisericii, pâna într-acolo încât patriarhul Miron Cristea a acceptat postul de prim-ministru "de paie" într-un guvern-marionetă, pretins a fi "de uniune națională", care avea rolul de a masca, fără succes însă, efectivitatea regimului autoritar.

Biserica Ortodoxă Română este, încă, după prăbușirea comunismului, victima (deloc inocentă) a confuziei între Tradiție și "tradiții". Ea nu a izbutit să facă (și să urmeze în acțiunea și discursul ei) deosebirea, clară, între moștenirea transculturală și supratemporală a Ortodoxiei și aluviunile, reziduurile străine de natura acesteia, care s-au depus de-a lungul istoriei și care îi poluează și falsifică conținutul, deturnându-l de la sensul său autentic, îngreunând transmiterea misionară a acestuia. Datorită acestui fapt, Biserica Ortodoxa Română este slab pregătită pentru a face față multiplelor fațete ale "provocării post-moderne", proliferării ateismului, a apatiei religioase și a sectarismului, dar și necesității de a-și împrospăta modurile de adresare, pentru a-și putea transmite mesajul pe "lungimile de undă" ale lumii contemporane, fără a-l denatura, dar și fără a-l "ermetiza". Diferența, flagrantă, dintre numărul celor care își declară, statistic, apartenența la ortodoxie și numărul real al celor care sunt, cu adevarat, practicanți (liturgic și faptic) este o dovadă, în acest sens. De asemenea, faptul că, alături de Armată, Biserica este cea mai "populară" instituție a societății românești (sondajele plasând-o, *a priori*, pe același plan cu Parlamentul, Executivul și Justiția-mult mai slab cotate) nu demonstrează decât că marea majoritate a ortodocșilor "declarați" privesc Biserica nu ca pe o încarnare a valorii specific-religioase, ci, în primul rând, ca pe o instituție pseudo-politică, care indeplinește funcții de "reprezentativitate națională" și de "etică comunitară". Biserica suplinește, încă, suportând riscul denaturării statutului său, deficitul de substanță și credibilitate al valorii politice, perpetuându-și, astfel, propria aderență la valori ireligioase, cum ar fi "națiunea". Biserica simte factorul național ca pe un element identitar, primordial, fără de care statura ei s-ar vedea drastic diminuată, de unde și insistența, aproape violentă, cu care s-a străduit (și a reușit, conform tradiționalului troc, reciproc, de legitimare, dintre religios și politic) să impună Parlamentului consființirea juridică, în cadrul Legii Cultelor, a statutului său de "Biserica Națională". Justificările aduse, în favoarea acestei pretenții (atenuarea, ca o consecință a legii, a virulenței campaniilor sectare, dar și recunoasterea poziției dominante, istoric și statistic, a Bisericii Ortodoxe, sunt tot atâtea recunoașteri tacite ale fragilității poziției "informale" a Bisericii și încercări de impunere formală a acesteia.

BIBLIOGRAPHY

1. Barbu Daniel, Republica absentă, Editura Nemira, București, 1999;
2. Besancon Alain, Confuzia limbilor-criza ideologică a Bisericii, Editura Humanitas, București, 1992;
3. Clement Olivier, L'Église Orthodoxe, Presses Universitaires de France, Paris, 1965;
4. Gillet Olivier, Religion et nationalisme: l'idéologie de l'Église Orthodoxe Roumaine sous le régime communiste", Bruxelles, 1997;
5. Girardet Raoul, Mituri și mitologii politice, Editura Institutul European, Iași, 1997;
6. Meyendorff John (1996) [1962]. The Orthodox Church: Its Past and Its Role in the World Today (Revised 4th ed.). Crestwood, NY: St. Vladimir's Seminary Press.;
7. Pr. Prof. dr. Păcurariu Mircea, Istoria Bisericii Ortodoxe Române, volumul I, Editura Trinitas, Iași, 2004;
8. Preda Radu, Biserica în Stat: o invitație la dezbatere, Editura Scripta, București, 1999;
9. Radosav Doru, Sentimentul religios la români. O perspectivă istorică (sec.XVII-XX), Editura Dacia, Cluj- Napoca, 1997.

Surse internet:

https://www.academia.edu/9202376/126921667-Mircea-Pacurariu-istoria-bisericii-ortodoxe-romane-Vol-2-doc, ultima accesare - 21.11.2019.

LOCAL WORKSHOP IN FIVE DIFFERENT COUNTRIES- FIRST STEP ON MENTORING SCHEME E-STEAM

Sorina-Mihaela Bălan, Doina David

Lecturer, PhD „Dimitrie Cantemir" University of Târgu Mureș, Assoc. Prof., PhD „Dimitrie Cantemir" University of Târgu Mureș

Abstract: In the project E-STEAM: Equality in Science, Technology, Engineering, Art and Mathematics. Erasmus Project 2018-1-PT01-KA201-047422, each of the countries of the project there was a workshop with students and with the Support Board of the country (made up of people connected to the STEAM areas and with local influence): 1. In 08/03/19 at Escola Secundária de Silves, Silves, Portugal; 2. In 27/03/19 in Ruse, Bulgaria First private school Leonardo Da Vinci; 3. In 21/03/19 at Dimitrie Cantemir University, Targu Mures, Romania; 4. In 21/03/19 at Private tutorial SYGXRONO, Larissa, Greece; 5. 27/03/19 at Fundation Universidat Jaume, Spain. The project E-STEAM aims to establish synergies among schools and the labour market towards creative and meaningful engagement of girls in STEAM education through a mentoring programme, develop a virtual platform as a resource hub for practical and innovative learning solutions complementing schools' curricula and exploit and disseminate personalised activities by promoting the use of the platform. The project target 3 groups: Teachers in Primary, Junior and Upper secondary (VET & non-VET) education and especially teachers in STE(A)M, career advisors; Decision makers, Policy formulators, Head teachers, school directors, teacher' training centres, representatives of regional/national and EU authorities. Students / pupils 7+ to engage more girls in STEAM careers.

Keywords: Gender; E STEAM Education; Mentoring; Stereotypes; Counter-stereotype.

1. Workshop objectives and methodology

The objectives of the workshop were to provide a set of counter arguments (two per each stereotype identified and identify a Support Board STEAM network of recommended future Mentors. We introduced ourselves and presented the project and explained the goal of the workshop to the experts. Furthermore, analysed to the Support Board each stereotype, activities was divided in 3 phases:1) identification of counter arguments/messages; 2) Analysis of the target groups each counter argument has been proved to be affective with; 3) Identification of the topics on which the counter arguments rely on.

2. Summary description of what happened

In Portugal the session began with the reception and gratefulness, by the Director of the School Group, to the members of the Support Council, for having accepted to be part of this project, after with a brief presentation of the project, the partners and the activities carried out up to now and the results obtained. It was also indicated what is intended with the project and the outputs that we intend to achieve, relating them to the phases of the E-STEAM project. The methodology indicated in the script for the workshop was followed, presenting each a stereotype and the associated problem.

Participants were asked to reflect on the stereotype individually and then write 2 counter-stereotypes on paper, which they later presented to the group. During the presentation / discussion the dynamizers grouped the counter stereotypes by similarity and in the end were voted, selected 2 counter-stereotypes for each stereotype / problem presented. The discussion around the stereotype 3 was not as profound as in the rest because the elements had some difficulty in finding an counter-stereotype and activities to carry out with the target audience.

At the end of the workshop, participants were asked to identify potential E-STEAM project mentors, who must be women, who work in the STEAM areas and have a profile and willingness to be mentors. It was also indicated that they should provide us with basic information (characteristics and contacts) about mentors within 2-3 weeks.

In Bulgaria, during the meeting a series of additional statements have been identified and these need to be considered when forming and counter fight stereotypes:

- Women are extrovert and men are introvert.
- Women are not aggressive while men are aggressive.
- Women are more ambitious than men and at their work place they constantly need to assert their own skills.
- Women do not use rude language, and men do.
- Women are more tactful at their work places than men, who can be abrupt.
- Women are more empathic than men.
- Women tend to be financially dependent and men are independent.
- Women are subjective and men are objective.
- Women tend to be obedient at their work place and they are better at implementation. Men tend to dominate.
- Women do not like mathematics and STEM subjects whereas men do.
- Women are more emotionally vulnerable at critical situations then men.
- Women are more passive than men are. Men are more active.
- A woman at a leading position is sign of poor management.
- Women are not skillful at doing business
- Women are cunning intriguers while men are straightforward.
- Women don't know how to achieve high in life whereas men do
- Women earn less than men do.
- Women are not adventurous and find it difficult to make decisions, whereas men make decisions faster and with ease.
- Women feel awkward to be aggressive and men do not.
- Women hardly make a difference between feelings and ideas, and men do it easily.
- Women think they always outdo over men and men think they themselves outdo over women.

In Romania the support bording have expressed their opinions:

Support boarding (acronym SB) 1: female, age: 24, works at Azomures- SA, the most important Romanian producer of mineral fertilizers for agricultural use. She says about the project *"Interesting idea - it might work :)"*

SB 2: female, age: 27, psychologist. She graduated the Faculty of Psychology and Education Sciences at "Dimitrie Cantemir" and *"agree with the STEAM program by helping young girls take up careers in Sciences, technology, engineering, art and Mathematics".*

SB 3: female, age: 23 is a Psychologist- Working In Human Resource/ Master Student In Human Resource Management, She teaches at the School Group Lucian Blaga from Reghin city.

SB 4, female, age: 39; worked at Solel Boneh, from September 2001 to 2015; She studied Management at Petru Maior University; is an economist and says about ESTEAM: *"an exceptional idea, to get the desired result, to raise the girls' self-e STEAM"*

SB 5: female, age: 39 is Head of Service for Prevention of Social Marginalization - General Direction of Social Assistance and Child Protection: *"STEAM-areas that have flourished in recent years, involving younger girls (eg: Informatics is already taught in groups)"*

SB 6, man, is Head of Department / teaching Canto He works at the County Center for Traditional Culture and Artistic Education and operates according to the cultural strategy promoted by the Ministry of Culture and the County Council, based on the principles of autonomy and national cultural authority in the world value chain.

3. Identification of counter arguments, target groups and topics in different country

3.1. Stereotype 01 - Girls lack confidence in their STEAM skills.

Portugal

Counter-stereotype 1-Today, many women play roles that have been for many years only for men: there are scientists, researchers, people involved in the arts, managers of top companies and with great projection. Many of the successful companies in Portugal have as directors women. *Topics:* Karen Uhlenbeck is the first woman to win the "Nobel" of mathematics [1]; Women behind big inventions attributed to men [2]; OECD puts Portugal at the top of the list with more women trained in science, with 57%, well above the average of the organization[3]; Sea, brain, spine and immunity. These are the Portuguese scientists of the year [4]; The most powerful Portuguese women in business [5]; Miss Portugal 2012 - Melanie Vicente, nuclear medicine student; Miss Portugal 1982 - Ana Maria Valdiz Wilson, civil engineering [6].

Activity / context: Presentation of practices and feminine examples in occupations that historically are of men (concrete histories, real cases of the local community or of the social communication), to dismantle a whole series of previous ideas related to this devaluation present in the presented stereotype.

Counter-stereotype 2- Currently, "robotization" and "*mechanization"* in professional activities minimize the importance of the physical component in access to professions. There are more and more initiatives that were previously directed only at men and now are also for women. *Topics:* Algarve Cup: Seven National Selections Participated In The Feminine World Of Footbal, Portugal Focused On Euro 2021 [7]

Activity / context: Change roles so that students feel that the discomfort in STEAM areas is not about sex (discomfort regardless of sex). Girls and boys are able to perform activities that are traditionally associated with another gender: traditional so-called role-playing exercises

Romania

Counter-stereotype 1- Girls will be confident if they are encouraged.

Activity / context: Presentation of practices and feminine examples

Counter-stereotype 2- „*From a young age, girls use virtually chemical elements"*

Activity / context: The womens make cosmetics themselves, they can combine elements such as sodium bicarbonate, yeast, knowing the effects / reactions - the practical part). SB mentioned Ana Aslan saying *"You can teach yourself to make creams,"* or "*you can apply in many areas what you have learned at college with the skills you have."*

Counter-stereotype 3- "*Even if you are not good at math, when you go to the store you have to know how to calculate"*

Greece

Counter-stereotype 1- Nowadays, specifically in Greece, we have an active participation of young students (girls) in Mathematics competitions, therefore their confidence in STEAM skills in increasing.

Counter-stereotype 2- In the same framework, nowadays, more girls participate in robotics competitions.

3.2. Stereotype 02 - Boys are more associated with STEM.

Portugal

Previous discussion: Cultural reasons cause boys to be led to choose professions linked to technologies and engineering. It is important to relate education to the need of the job market.

Counter-stereotype 1. Presentation of male professionals related to areas normally with more women. Give examples of successful men in professions that are culturally attributed to women. *Topics* - Kindergarten Teacher Rui Serrão - Institution "Amigos dos Pequeninos", Mahatma Gandhi.

Activity / context: Bringing men who are in the areas considered feminine to talk about their positive experience to demystify this stereotype.

Counter-stereotype 2. As STEAM is more traditionally associated with boys, role-playing can lead to important breakthrough / discomfort situations to reveal unconscious stereotypes. *Topics:* Opportunity at an early age to "live" different experiences related to other areas and continuing to take classes to "Live Science" centres, available in all regions, from pre-school.

Activity / context: Realization of experiences, with the exchange of roles, in various activities, so that they realize that there are difficulties in both genders. Exchanging of papers previously spoken. Try to demonstrate that, if subjected to the same stimuli, girls will "respond" in the same way to the challenges of the STEAM area.

Counter-stereotype 3. There are no intrinsic gender differences in people's capacities. Confront teachers with their own representations through examples. Break the stereotype that male students do better on STEAM than girls do. *Topics*: ARTICLE: No intrinsic gender differences in children's earliest numerical abilities, by Alyssa J. Kersey, Emily J. Braham, Kelsey D. Csumitta, Melissa E. Libertus and Jessica F. Cantlon, in npj Science of Learning (2018).

Activity / context: To present the good final results in the STEAM areas only of female students in Silves Secondary School, but without indicating the teachers the sex, and then discuss with the teachers the data. Or present the final results of students in the STEAM (Positive and Negative Results) areas, without knowledge of sex, and discuss the performances of women and men. Analyse the American study on mathematics and gender.

Greece

Counter-stereotype 1- The participation of girls in Military schools are becoming more popular today. They can manage high-ranking positions with a high percentage of success.

Counter-stereotype 2- Departments of Universities (Mathematics, Engineering): Every year more and more girls are following these studies (for example in Mathematics studies the percentage between boys and girls is now 50 - 50.

3.3. Stereotype 03 - Girls are hard-working but boys are considered skilful in STEM.

Portugal

Previous discussion: There has been a great deal of discussion around this stereotype, because some elements think girls can be more organized than boys. But are not we confusing organization with work / effectiveness? Expectations are created in women to be organized what creates this stereotype, as well as the speculation that boys are good in the STEAM (cultural issues) areas. There was some difficulty in suggesting counter-stereotypes for this stereotype.

Counter-stereotype 1. Boys who are organized and hard-working have good results, especially if they are motivated to achieve something. It is a question of motivation and not a natural talent.

Activity / context: Put organized and hard-working boys to talk about how they organize the study to be successful and depend on it. In the classes check if the girls with better performances are actually more hardworking than the boys (a greater number of hours dedicated to the study).

Bulgaria

Counter-stereotype 1. More than 50 women have been awarded with Nobel Prize in STEM disciplines. Bulgaria is ranked second among the European countries which have the highest percentage of women leaders. (Eurostat)

Romania

Counter-stereotype 1- Many designer girls or plastic artists / girl architects.

Examples: Ana Aslan was a Romanian specialist in gerontology, an academic since 1974, director of the National Institute of Geriatrics and Gerontology. She highlighted the

importance of procaine in relieving age-related dystrophic disorders by applying her extensively to the geriatric clinic under the name Gerovital). [9].

From knowledge: IT specialist; Architect of the city Tg. Mures; mathematics teachers by Sports High School; "*I as an economist - I work with numbers*". It was mentioned the movie *"Hidden Figures*", the main characters being three mathematician women in Nasa.

Counter-stereotype 2- Departments of Universities (Mathematics, Engineering): Every year more and more girls are following these studies (for example in Mathematics studies the percentage between boys and girls are now 50-50.

Topics: „In the IT field, most are men, and in cosmetics most women are; most math teachers are women."

Counter-stereotype 3. In recent years in STEAM- the number of girls involved in this field has increased, most probably because besides the mechanical part, robotics implies CREATIVITY

Topics: In University of Art from Tg. Mures, the chief architect is a woman; - In science / research Ana Aslan is celebrated around the world with a range of cosmetics and geriatric research; Many women, like Marie Curie, are also laureates of the Nobel Prize.

Counter-stereotype 4. Girls are competent but in many schools they are not guided, helped; education is focused too much on theory, to the detriment of experiments (eg, Chemistry, Physics-In Sciences, Engineering).

Greece

Counter-stereotype 1- This year (2019) for the first time, the award Abel (in the field of Mathematics) will bestow on Karen Uhlenbeck, she is an American mathematician.

Counter-stereotype 2- Eleni Antoniadou: She studied computer science and biomedical informatics. Today, she is Researcher at NASA and among the top young scientist in the health**.**

3.4. Stereotype 04 - Boys are oriented to achievements, girls to feelings and caring for society.

Portugal

Previous discussion: It is also a cultural issue, in part linked to the stereotype that the woman is the caretaker of the children.

Counter-stereotype 1. There are girls in the class who want to be researchers, engineers, exploiters, scientists and men who want to be nurses, childhood educators, social workers, or other professions that are usually women. There are boys attached to volunteering. *Topics:* - Male students from the Health Professional course at Silves High School and Women students in the professional areas of technology and areas of pursuit of studies related to the areas STEAM.

Activity / context: Get them to talk about their motivations

Counter-stereotype 2. In Sweden, the child care law does not differentiate between the gender of the caregiver. Shared custody of children is increasing in Portugal.

Topics: - Child care law in Sweden and Portugal.

Activity / context: Present and discuss the child care law of Sweden in comparison with the law of Portugal. In Sweden men and women have the same time and rights allotted.

Counter-stereotype 3. The number of boys in the Health areas has increased and women in the technological and STEAM-related areas have increased (analysis of students by class at Silves High School). *Topics:* - OECD puts Portugal at the top of the list with more women trained in science, with 57%, well above the average of the organization [10]; - More than half of the scientists and engineers in Portugal are women [11)

Activity / context: Analyze with teachers these data

Romania

Counter-stereotype 1- women's are oriented to the outcome and to human relationships. Examples: Kovesi Codruta [12];

Simona Halep is a Romanian professional tennis player. The Women's Tennis Association (WTA) ranked her world No. 1 in singles on two separate occasions between

2017 and 2019. She reached the No. 1 ranking for the first time on October 9, 2017. On her second occasion, she held the ranking for 48 consecutive weeks. In total, she has been No. 1 for 64 weeks, which ranks tenth in the history of female tennis. Halep was the year-end No. 1 in 2017 and 2018. She is currently ranked world No. 2 on the WTA Tour, and has won 18 WTA singles titles. Halep has also finished runner-up 15 times [13],

Ana Maria Brânză (1984) is a Romanian épée fencer. She earned the silver medal in the individual épée event at the 2008 Summer Olympic Games and the gold medal in the 2013 European Fencing Championships. She won the women's épée World Cup series a record-equalling three times (2007–08, 2008–09, and 2012–13), with thirteen World Cup titles to her name. With the Romanian team she was twice World champion (2010 and 2011) and six-times European champion (2006, 2008, 2009, 2011, 2014, and 2015). [14] and she wrote an autobiographic book for children. "*All I know is that when you get out you can say it's "worth it." When it does not come out, you get upstairs, you shake and you take it all the way down the road."*- (Ana-Maria Brânză) [15];

Counter-stereotype 2- Women are the best leaders, they are result-oriented and what they do, they do with the soul; they are focused on results.

Examples: Nadia Comaneci-at the age of 14, became an international sensation after her performance at Montreal's 1976 Olympics. She earned seven perfect scores and five medals, including three golds, and was the first gymnast to ever earn a perfect score in Olympic competition. Comaneci went on to compete in the 1980 Moscow games and brought her lifetime medal total to five golds, three silvers and one bronze. She retired from competition in 1984 and became a judge and the coach of the Romanian national team. In 1989 Comaneci fled Romania and was granted political asylum in the United States. She settled in Norman, Oklahoma and married U.S. gymnast Bart Connor in 1996. Comaneci became a U.S. citizen in 2001 [16];

Gabriela Szabo- Gabriela is a retired Romanian runner. She competed in the 1500 m and 5000 m events at the 1996 and 2000 Olympics and won a gold, a silver and a bronze medal. As of 19 August 2013 she held the honorific title of Romanian Tourism Ambassador, together with other 7 cultural and sport personalities of Romania [17].

Counter-stereotype 3. Successful women are those who are also oriented towards the results but do not ignore the empathetic side of human relationships, successful women who engage in charitable activities"

Greece

Counter-stereotype 1- There is the stereotype that a woman is better kindergarten teacher. But according to academic researches, nowadays men kindergarten teachers realize very good job. In the most recent years, we have noticed that girls and women have more ambitions and they are ready to do anything in order to achieve.

3.5. Stereotype 05. Girls are not self-confident at STEM subjects

Bulgaria

Counter-stereotype 1. Most girls miss the real life role model of what they can achieve with skills in STEM subjects. In Bulgaria the number of girls taking part in competitions in mathematics, IT, robotics is similar to the number of boys. The number of women University students in specialties related to programming and data analysis is approximately similar to the number of the men. The fact that girls avoid jobs, related to those in the building industry and engineering is due to the working conditions and not to lack of self-confidence in their STEM skills. The more advanced the technological equipment and robotization, the greater the number of women in these jobs gets

3.6. Stereotype 06. Women have stronger emotional thinking and because of that they cannot think over technical issues

Bulgaria

Counter-stereotype 1. There are a lot of women engineers, constructors, designers. If technologies go well with arts, then the women's potential in these jobs is not less than that of

men's. When they do not agree, men use rude language and become both physically and verbally aggressive – extroverts, and this doesn't help when making adequate decisions.

3.7. Stereotype 07. Boys are more often related to STEM

Bulgaria

Counter-stereotype 1. Although that there is little data about the number of women in Mining and quarrying women are also a fair part. Here, Bulgaria takes 3rd place after Sweden and the Netherlands with 16%. There are more women who are car racers, mechanics, constructors and they are more attentive and precise in their work with technical equipment. The number of women in the army, police, aviation and fire departments is constantly rising up

4. Analysis of the target groups

In Portugalia: SB suggested SCED 2, 12 to 14 years old corresponds to the 3rd cycle in Portugal; Social class – all; The SB reflects that normally the upper classes promote interest in the STEAM áreas

In Bulgaria: The Supporting Board suggested to include mentors whose professions deal with arts and that to be emphasized in the project results. As for the mentees, the SB suggested to include students from high school aged 14-18. They also suggested to include boys, regardless the fact that the project is targeting the girls and their professional realization.

In Romania . The SB identify the target groups, following the proposed categorization:

- **Students**, classified per: Age: 5-7 - only one person considers it necessary, the other five participants consider that at that age the girls have the skills directed towards STEAM; Age 11-14 – all participants; Age 15-18 , only one person considers it not necessaryi and Minority group –yes- 5 participants/ no-1 person
- **Teachers**, classified per: 1. Grades: Kindergarten – three participants (50%); Primary school- five participants (83%), ISCED Level 2 five participants (83%), ISCED Level 3- five participants (83%); 2. Disciplines (Science, Technology, Engineering, Art and Mathematics).

In Greece

- Participation of young students(women) in Mathematics competitions. *(Students-Age 15-18)*
- Nowadays, more women participation in robotics competitions. *(Students-Age 15-18, Teachers-Disciplines-Science, Technology)*
- The participation of girls in Military schools are becoming more popular today. They can manage high-ranking positions with a high percentage of success. *(Students-Age 15-18)*
- Departments of Universities (Mathematics, Engineering): Every year more women introduce on these departments. *(Students-Age 15-18)*
- This year for the first time, the award Abel (in the field of Mathematics) will bestow on Karen Uhlenbeck. She is an American mathematician. *(Disciplines-Science, Technology, Engineering, Art and Mathematics)*
- Eleni Antoniadou: She studied computer science and biomedical informatics. Today, she is Researcher at Nasa and among the top young scientist in the health. *(Disciplines-Science, Technology, Engineering, Art and Mathematics)*

5. Identification of the topics

In Romania the topics are focused in:

- *STEAM disciplines (Science, IT, Engineering, Art, Maths):*
  - **S**ciences: Chemistry, Physics, Biology
  - **T**echnique: Technological education, Technical disciplines, Informatics
  - **E**ngineering: Technological education
  - **A**rts: Plaque Education, Drawing, Music, Painting, Architecture
  - **M**athematics: Algebra, Geometry, Trigonometry

- *STEAM jobs and careers*: Chemist, Physicist, Physician, Biologist, Zootehnist, Informatics, Machine Builder, Energy Engineer, Electronist, Constructor, Sculptor, Musucian, Painter, Architect, Mathematician, Economist

➢ *Other disciplines that can guide students*: Counseling and professional development; Education for health; Civic education; Entrepreneurial education; Psychology and Robotics

- *Attitudes towards STEAM disciplines and careers:* Self-esteem, self-knowledge, resistance to stress, perseverance, etc.

6. Topics- Bibliographies of remarkable STEAM Women from partner countries.

The Romanian group wave discussed about remarkable STEAM women: Queen Maria, Ana Aslan (physician), Stefania Maracineanu (physicist), Sofia Ionescu (the first neurosurgeon woman in the world), Ana Ipătescu (important role in the Revolution of 1848), Hartulari-Darclee Harpers (soprano), Alexandrina Cantacuzino, Aurora Gruescu (the first female forestry engineer in the world), Elisa Leonida Zamfirescu (Europe's first female engineer), Cecilia Cuţescu-Storck (the first female university professor in art education in Europe), Sarmiza Bilcescu-Alimănişteanu (the first female engineer in Europe) woman doctor in law in the world), Ecaterina Teodoroiu (heroin in World War I).

7. Topics -Women who changed the world

Also, the Romanian group wave discussed about **t**he Nobel Prize, what has been awarded since 1901 *"for the greatest benefit to humankind"*. More than 900 individuals and organisations from more than 70 countries have received the prize. Only 5% of the recipients are women. In this lesson, we focus on some of them to learn more about their ground-breaking work in science.

BIBLIOGRAPHY

[1] *Karen Uhlenbeck is the first woman to win the "Nobel" of mathematics*, accesed in nov 2019 from https://www.sabado.pt/vida/detalhe/karen-uhlenbeck-e-a-primeira-mulher-a-ganhar-o-nobel-da-matematica?fbclid=IwAR2ieml7EIzcftE25OnYOQpbqvw86lrCWryi5yKnZoek1jCUKG_V53eXywY

[2] *Women behind big inventions attributed to men*, accesed in nov 2019 from https://www.maxima.pt/celebridades/detalhe/as-mulheres-por-detras-de-grandes-invencoes?fbclid=IwAR3pH1vIevKlIn_yMPKCmfg87jyf1FW0fdAOZL0jK-DCqVhi50ChqAE2nRE

[3] *Portuguese women lead ranking of science, technology and mathematics*, accesed in nov 2019 from https://www.dn.pt/portugal/interior/portuguesas-lideram-ranking-de-ciencias-tecnologia-e-matematicas-9224960.html?fbclid=IwAR2novoShz9w0SdiSDN2PX3isGQex2OEwBu1u9lmgVPbjYJvqz4AIw1LAEo

[4] *Sea, brain, spine and immunity. These are the Portuguese scientists of the year*, accesed in nov 2019 https://www.dn.pt/vida-e-futuro/interior/mar-cerebro-coluna-e-imunidade-estas-sao-as-cientistas-portuguesas-do-ano-10608777.html?target=conteudo_fechado&fbclid=IwAR3DC1uUaDu8wjrd4-QcUY1phEgLL-mtfebkhxZ9sAhAbD_8MM-WixfIWI4

[5] *The most powerful Portuguese women in business*, accesed in nov 2019 from https://observador.pt/2018/10/30/as-10-mulheres-portuguesas-mais-poderosas-nos-negocios/

[6] Student Melanie Vicente represents Portugal in Miss World, accesed in nov 2019 from
http://jornaldeangola.sapo.ao/gente/estudante_melanie_vicente_representa_portugal_no_miss_mundo
[7] *Algarve Cup: Seven National Selections Participated In The Feminine World Of Futeebol, Portugal Focused On Euro2021*, accesed in nov 2019 from
https://desporto.sapo.pt/futebol/futebol-feminino/artigos/algarve-cup-sete-selecoes-preparam-mundial-feminino-portugal-foca-se-no-euro2021
https://www.fpf.pt/competicoes/futebol/feminino/algarve-cup
[8] *Bibliografie Ana Aslan*, accesed in nov 2019 from https://ana-aslan.ro/biografie/
[9] „*Figuri ascunse": un film despre viața femeilor de culoare din America anilor '60*, accesed in nov 2019 from https://www.newmoney.ro/figuri-ascunse-un-film-despre-viata-femeilor-de-culoare-in-america-anilor-60/
[10] *Portuguesas lideram ranking de ciências, tecnologia e matemáticas*, accesed in nov 2019 from https://www.dn.pt/portugal/interior/portuguesas-lideram-ranking-de-ciencias-tecnologia-e-matematicas-9224960.html?fbclid=IwAR2novoShz9w0SdiSDN2PX3isGQex2OEwBu1u9lmgVPbjYJvqz4AIw1LAEo
[11] *Mais de metade dos cientistas e engenheiros em Portugal são mulheres*, accesed in nov 2019 from https://observador.pt/2019/02/11/mais-de-metade-dos-cientistas-e-engenheiros-em-portugal-sao-mulheres/?fbclid=IwAR3dFLfhaxcBz9H07l9yyHzHHjYtUod4Z2h8_UPKjWxYBDHbsUkARr8XxqE
[12] *Laura Codruța Kövesi* accesed in nov 2019 from https://en.wikipedia.org/wiki/Laura_Codru%C8%9Ba_K%C3%B6vesi
[13] *Simona Halep*, accesed in nov 2019 from https://en.wikipedia.org/wiki/Simona_Halep
[14] *Ana Maria Popescu*, accesed in nov 2019 from https://en.wikipedia.org/wiki/Ana_Maria_Popescu
[15] *Despre Ana Maria Branza*, accesed in nov 2019 from https://www.anamariabranza.ro/
[16] *Nadia Comaneci*, accesed in nov 2019 from https://www.who2.com/bio/nadia-comaneci/
[17] *Gabriela Szabo*, accesed in nov 2019 from https://en.wikipedia.org/wiki/Gabriela_Szabo
[18] *NOBEL PRIZE LESSONS. Student worksheet: Women who changed science*, accesed in nov 2019 from https://www.nobelprize.org/uploads/2019/03/StudentWorksheet_NobelPrizeLessons_Women_Who_Changed_Science.pdf
[19] Project Website http://e-steamerasmusproject.com/
[20] Project Facebook page https://www.facebook.com/ESteamErasmusProject/
[21] https://cantemir.ro/departamente/strategii-programe-si-proiecte/proiecte/

COMPARATIVE ASPECTS REGARDING THE TAXATION IN ROMANIA AND THE EUROPEAN UNION. EVOLUTION AND TRENDS

Mihăilă Nicoleta

Scientific Researcher III, PhD, Centre for Financial and Monetary Research „Victor Slăvescu”

Abstract:This paper presents the evolution of Romania's taxation compared to that of the member states of the European Union (from the perspective of direct and indirect taxes as a share in GDP) between 2006-2017. The purpose of these developments is to see what kind of taxation prevails in Romania, compared to other EU countries and what is the direction / tendency, from a fiscal point of view, of our country. In this context we use the data taken from the Report of the European Commission, Taxation Trends 2019, as well as the report prepared by the World Bank and PwC, Doing Business.

Keywords: taxation, direct and indirect taxes, profit tax rate, trends

Taxation has been, is and will be an essential component in the life of any nation, because in most countries the formation of public financial resources is based on tax revenues. Thus, the way to cover public needs is largely dependent on taxes and fees. Theories regarding taxation in the post-war period have representatives of the followers of economic neoclassicism, led by Professor Milton Friedman. In their conception, the tax was seen as a financial variable, seeking to discover ways in which the public expenses could be covered under optimal conditions with the help of the income collected from the population. The neoclassicalists thus developed the theory of the superiority of the direct tax on the indirect tax and consists in the fact that a direct income tax will always be preferable to an indirect expenses tax.

1. Literature Review

The level of taxes and contributions may differ from state to state, depending on the degree of development of each one. Inceu and Lazăr (2003) specify that "in the more developed countries, from an economic point of view, through the state budget and through taxes, a large part of the gross domestic product is redistributed, than in the less developed countries." However, the structure and the extent of taxes differ greatly from state to state, depending on the needs covered by the state budget, specific to each state.

Stroe and Armeanu (2014) specify that direct taxes "are a category of taxes classified according to the criteria of the substance and form features, presenting a series of advantages resulting from features that meet the requirements of many taxation principles: they are nominative, they are related to the economic power and the personal situation of the taxpayer, are notified to the payer in advance of payment both in terms of payment amount and due dates."

Văcărel (2007) points out that direct taxes are specific to developed countries although some differentiations are known, and poorly developed or developing countries focus more on indirect taxes than on direct taxes.

Dobrotă (2010) speaks in his study about the idea that the fiscal system can be used as a tool for regulating the economic life, for the intervention of the state in the economy, these being necessary to eliminate the imbalances from different periods of the economic life. At

the same time, he includes the point of view on the relations between taxation and the level of development of a state, since a stable, developed economy will always correspond to a favorable environment for fiscal relaxation.

Devereaux and Fuest (2009) consider in their study that the differences and incompatibilities between the national systems that are characteristic of corporate taxation distort the investments, complicate the tax system and lead to conflicting increases between taxpayers and tax authorities, being the same when there are differences between the authorities of any state. It follows that a broad vision is required on the coordination of corporate profits taxation, since, at international level, efforts to coordinate the taxation of profits on certain multilateral bases have failed. In the European Union, the efforts made in this direction have also had difficult results, but some important steps have been taken and numerous debates on improving this aspect have been organized. It is also stated in this study that, from a global perspective, companies should place their investments in the most productive places, not where taxes are more "permissive".

2. Evolution of taxation in Romania and European Union

To see how the taxation has evolved in Romania and in the EU member states, we use the data taken from the Report of the European Commission, Taxation Trends 2019, data referring to the period 2005-2017. The categories of tax revenues that we work with in order to create a picture that highlights the evolution of taxation in the EU are the revenues from direct taxes (% of GDP) and indirect taxes (% of GDP) and, to a lesser extent, tax revenues from social contributions (% of GDP). The purpose of these developments is to see what kind of taxation prevails in Romania, compared to other EU countries and what is the direction, from a fiscal point of view, of our country.

Therefore, in Figure1 we present the evolution of tax revenues in GDP (%), between 2005 and 2017, in the EU member states. Tax revenues in the European Union provide most of the financial resources of the Member States and are made up of direct taxes, indirect taxes and compulsory social contributions. In this regard, there is a tendency towards the increase of indirect taxes, so the increase of the tax revenues has been achieved mainly by increasing the taxes and taxes applied to consumption.

Figure no. 1. The share in GDP of direct, indirect taxes and social contributions at EU level

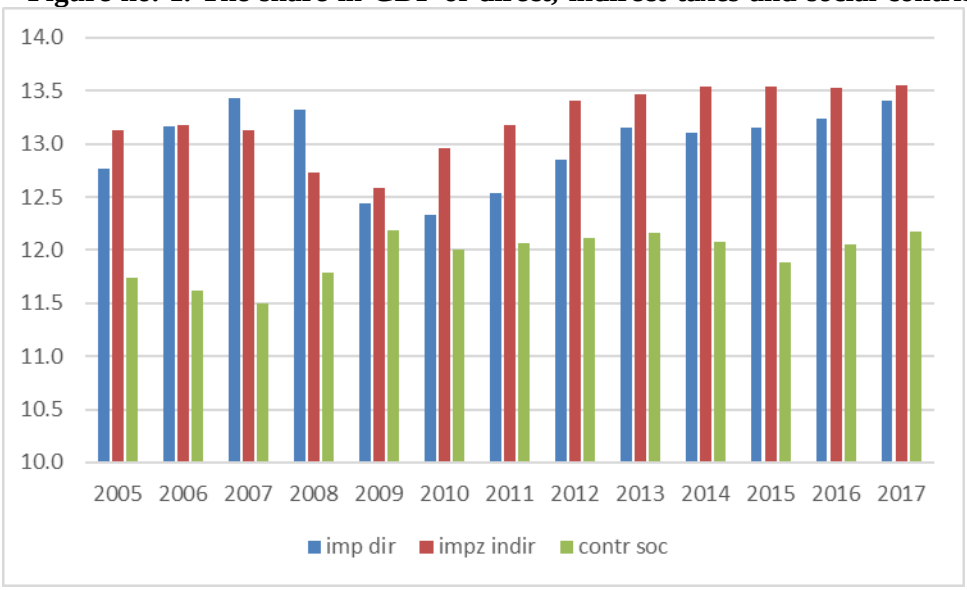

Source: European Commision, Taxation trends 2019

We notice that throughout the period analyzed, the focus was on indirect taxes and social contributions, indirect taxes registering a slightly upward trend, as well as contributions, and direct taxes remained relatively constant, an aspect highlighted in the developed countries.

The share of indirect taxes exceeds the share of direct taxes the whole period. We can say that consumption tax is preferred, a situation that characterizes, in particular, the developing countries, to the detriment of direct taxation (wages, income or profits).

Referring to the events that created difficulties during the analysis, we mention that at the beginning of the economic-financial crisis of 2008-2009, the share of direct taxes decreases significantly, as well as the share of indirect taxes (due to the decrease in consumption by the population and not only), the contributions being those that did not register very large fluctuations. Thus, the resources of the states are registered through social contributions. As a trend, it can be seen that the level of contributions is more pronounced than that of indirect taxes (both with an upward trend), these having the highest share in GDP.

3. Taxation in Romania

At European level, there is a tendency to balance the share of direct, indirect taxes and those of social contributions, and many Member States that have recorded high percentages of budget revenues in GDP also benefit from relatively high shares of direct taxes in total revenues.

Figure no.2. Tax revenues related to the tax type (% GDP) in Romania

Sursa: European Commision, Taxation trends 2019

In contrast to the average recorded at the European Union level in the last 13 years, we can observe (according to Figure no. 2, based on data from the Taxation Trends report) that our country is mainly based on indirect taxation, followed by social contributions. Direct taxes have a small share.

Indirect taxes are on an upward trend, despite all fluctuations. Thus, the lowest weight is registered in 2009 (respectively 10,8% of GDP), and the highest was registered in 2012 (respectively 13,2%).

From the point of view of direct taxes, we find that they have a downward trend over the period analyzed (% in GDP), registering numerous fluctuations. Thus, the highest percentage is registered in 2007, respectively 6,7% of GDP, the smallest is registered in 2005 with 5,3% of GDP, respectively in 2010, with 5,7% of GDP.

Social contributions recorded a relatively upward trend during the period in which we realized the analysis, with the highest share in 2007, of 9,8% of GDP, and the lowest, in 2016, of 8,0% of GDP.

Therefore, we can say that the Romanian state encourages the taxation of consumption to a greater extent than the taxation of income and profits, the indirect taxes being higher than the direct taxes for almost the whole period analyzed. Social contributions, especially those

due to employers (for the period 2006-2016), have a higher share than those due to employees or households for the entire duration considered.

Further, we make a comparative analysis of each type of tax in Romania with the EU average.

a. EU-Romania comparison from the perspective of direct taxes- there is a difference between the values registered in Romania for direct taxes as a share of GDP and the values registered in the European Union. In the European Union the lowest value of the indicator is recorded in 2004, of 12,4% of GDP, and in Romania the lowest value is 5,3% of GDP and was recorded in 2005, and in 2010, with 5,7% of GDP.

Figure no. 3. EU-Romania comparison from the perspective of direct taxes(%OF GDP)

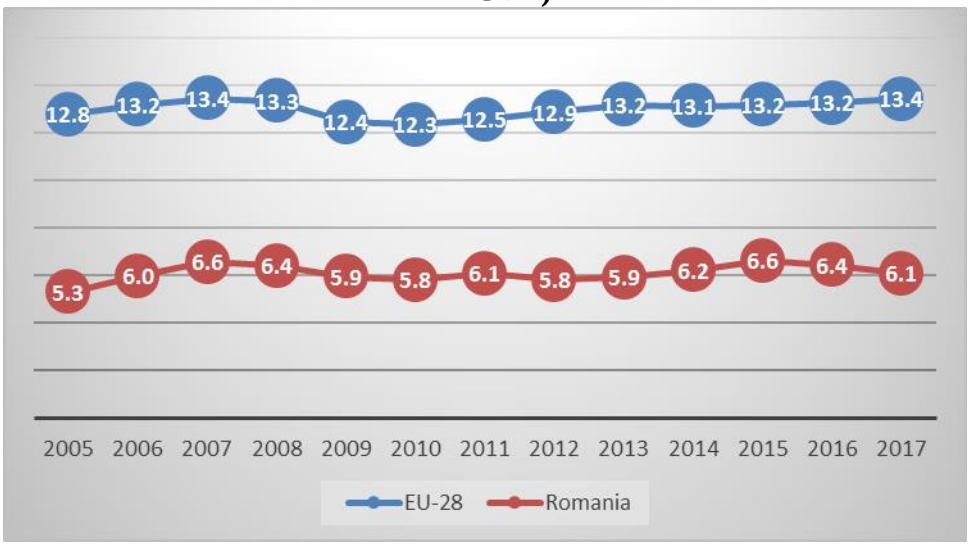

Source: European Commision, Taxation trends 2019

***b.* EU-Romania comparison from the perspective of indirect taxes-** there are fluctuations throughout the period, respectively a decrease related to the beginning of economic crisis (2009), followed by an increase due to the increase of the VAT rate from 19% to 24%. In 2012, the shares of indirect taxes in Romania and in the EU-27 have approximately the same value, respectively 13,2% vs. 13,4% in GDP, after which in 2016 they decrease in our country by 0,8 pp and increase by 0, 2 pp in the European Union.

Figure no. 4. EU-Romania comparison from the perspective of indirect taxes(% OF GDP)

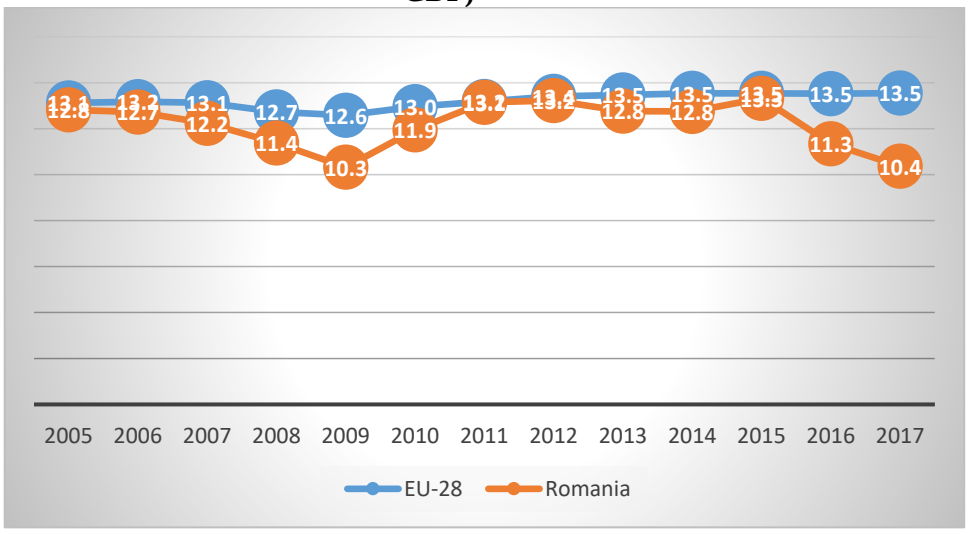

Source: European Commision, Taxation trends 2019

In conclusion, in Romania the focus remains on social contributions and indirect taxes, similar to the European Union, but at a lower level than the EU average.

4. Trends of taxation in Romania

At the level of the European Union, tax revenues come mainly from indirect taxes. For several years, however, there has been an emphasis on stimulating investments, an aspect achieved by reducing the share of the corporate tax, so a tendency is to reduce it in most Member States.

As for Romania, we can say that this is part of this trend, as we have a relatively low flat tax and measures are being taken to reduce bureaucracy and to simplify taxation - according to Pricewaterhouse report, 2018, Paying taxes indicator.

Regarding the simplification of the system of taxes and the reduction of bureaucracy, the report Paying taxes 2018 (which considers 2016 as a reference year), ranks Romania, from the perspective of the ease with regard to the payment of taxes, at position 42, a better position compared to the previous year (50 th position, the two years being comparable in terms of the new methodology).

From the perspective of ease of paying taxes, in 2016 only 14 payments are needed (compared to 39 in 2012) for the fulfillment of the tax duties, the indicator *number of hours per year for the payment of the fiscal obligations* improves, aspects due to a large extent to the tax measures adopted in order to facilitate electronic payments and online filling, as well as the extension of online payment services (payment by bank card to the POSs installed in the territorial units of the State Treasury or through the *ghișeul.ro* platform).

Compared to the 2017 edition (for the 2015 year), according to the Paying Taxes 2018 report, in 2016, the *number of hours* required to pay taxes increased to 163 hours (from 161 hours), the number of annual payments needed by a company for paying taxes, remained constant, respectively 14 payments, and the share of taxes in total profit remained at the same level, respectively at 38,4% (despite reducing the VAT rate by 4 pp).

Thus, a medium-sized company from Romania realized during one year a total of 14 payments of taxes (higher than the European average of 12 annual payments, but well below the global average of 24 annual payments) and consumed for the calculation, completing and submitting tax declarations 163 working hours (above the European average of 161 hours, respectively, well below the global average of 240 hours).

From the perspective of the size of the total tax rate (the share of taxes and social contributions in the profit of a medium-sized company), in 2016 Romania had a level of 38,4%, below the European average of 39,6%, respectively below the global level of 40,5%.

From the perspective of the new sub-index of the ex-post compliance introduced from the previous year, respectively of the ease with which a company can start the processes related to the VAT refund and the process related to the audit required in case of correcting some errors in the tax return on the profit tax, Romania is among the countries whose procedures are considered to be in great difficulty, but compared to other countries in the European area, it is better positioned than Italy, Bulgaria, Hungary and Slovenia. Thus the ex-post compliance index registered a level of 76,82%, below the European average of 81,59%, but above the global average of 59,51% (where 100% represents processes with maximum efficiency, and 0% totally inefficient processes). Estonia recorded a level of this sub-index of 99,38%, Latvia of 98,11%, Poland of 77,36%, Bulgaria of 69,3%, Hungary of 63,94%, and Slovenia of only 59, 94%.

Overall, in 2016 compared to the previous year, Romania registered a progress regarding the efficiency of the payment of taxes, being positioned in the first half of the ranking of the countries of Central and Eastern Europe, before Slovakia (48th place in the global ranking), Poland (51), Czech Republic (53), Slovenia (58), Bulgaria (90), Hungary (93), but behind Latvia (13th place), Estonia (14) and Lithuania (18).

Regarding the reduction of the tax rate (in the EU), eight Member States of the European Union (EU) have reduced the tax rates on corporate profits from 2017, in order to become more competitive from the tax perspective (according to the Deloitte report, 2018). Even in the new context, the profit tax rate in Romania continues to be among the lowest in

the EU, ranking the sixth position. However, Hungary and Bulgaria have rates significantly lower than that of Romania, namely 9% and 10%.

Table no.1. Evolution of profit tax rate in UE

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Austria	25	25	25	25	25	25
Belgium	33	33	33	33	33	29
Bulgaria	10	10	10	10	10	10
Croatia	20	20	20	20	18	18
Cyprus	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5
Czech Republic	19	19	19	19	19	19
Denmark	25	24,5	23,5	22	22	22
Estonia	21	21	20	20	20	20
Finland	24,5	20	20	20	20	20
France	33,33	33,33	33,33	33,33	33,33	33,33
Germany	15	15	15	15	15	15
Greece	26	26	29	29	29	29
Ireland	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5
Italy	27,5	27,5	27,5	27,5	24	24
Latvia	15	15	15	15	15	20
Lithuania	15	15	15	15	15	15
Luxembourg	21	21	21	21	19	18
Malta	35	35	35	35	35	35
Netherlands	25	25	25	25	25	25
Poland	19	19	19	19	19; 15	19; 15
Portugal	25	23	21	21	21	21
Romania	16	16	16	16	16	16
Slovakia	23	22	22	22	21	21
Slovenia	17	17	17	17	19	19
Spain	30	30	28	25	25	25
Sweden	22	22	22	22	22	22
UK	24	21	20	20	19	19
Hungary	10; 19	10; 19	10; 19	10; 19	9	9

Source: Deloitte, 2018, Tax corporate tax rates

The main findings are:

• 13 Member States have reduced profit tax rates from 2013,

• 8 of the 13 states that chose to reduce quotas, namely Belgium, Croatia, Hungary, Italy, Luxembourg, Poland, Slovakia, United Kingdom, operated them in the period 2017-2018,

• 3 Member States have increased their profit tax rates over the last five years: Greece in 2015, Slovenia in 2017 and Latvia in 2018,

• The Member States with the lowest rates of profit tax are: Hungary (9%), Bulgaria (10%), Ireland (12.5%), Cyprus (12.5%), Lithuania (15%), Poland (15%, but only for small businesses), Romania (16%),

• Member States with the highest rates of profit tax are: France (33.33%), Germany (about 30-33%: the total rate results from the cumulation of the national share with the solidarity tax and the municipal tax), Belgium (29%).

Decisions to lower corporate income tax rates in 2017-2018 taken almost simultaneously by eight Member States represent a substantial change in approach, and the trend will continue in the years to come in countries such as France, Poland or Belgium. In this context, Romania, with a flat tax of 16%, will have to focus on other policies favorable to the business environment, namely predictability and legislative stability, reducing bureaucracy, developing infrastructure, workforce training.

What has determined the reduction of profit tax rates is the international competition for attracting foreign investments. In this context, the reduction of the US tax rate from 35% to 21% can be considered the cause that has led to similar measures in the EU Member States. At the same time, at EU level is desired to standardize the profit tax base by adopting

a common tax base that will lead to a leveling of tax facilities, which means that on long term, at least in the EU, the tax rate will become the only leverage of the authorities from the perspective of fiscal competitiveness.

5. Conclusions

The paper presents the taxation of Romania compared to the member states of the European Union, with an emphasis on direct taxation. The evolution of EU tax systems, their structure and tendency are being considered.

The conclusions drawn are:

- In the developed States direct taxation predominates, the developing ones are based on indirect taxation. Indirect taxation prevails in Romania.

- Between 2005-2017, the focus was on indirect taxes and social contributions, which registered a slightly upward trend, and direct taxes remained relatively constant (as a share of GDP).

- Regarding the trends in the EU, we note the reduction of the share of the corporate tax (in the EU); in Romania - reducing bureaucracy; simplification of taxation (according to Pricewaterhouse report, 2018, Doing Business, Paying taxes indicator).

- In the context of reducing the profit tax rate (in the EU), eight EU Member States (EU) have reduced the corporate tax rates since 2017, in order to become more competitive (according to the Deloitte report, 2018). Even in the new context, the tax rate in Romania continues to be among the lowest in the EU, ranking the sixth position. However, Hungary and Bulgaria have significantly lower profit tax rates than Romania, respectively 9% and 10%.

We consider that Romania, from the point of view of taxation / tax rates, is "on the right track", it is part of the EU trend from the point of view of simplifying the taxation, but to bring us closer to the level of the developed states (as regards the increase of tax collection degree), measures should be strengthened to reduce the underground economy, increase the level of collection by improving ANAF actions, in general, measures that will lead to better tax compliance and encourage honest behavior. Also, an important aspect is the fiscal instability, the unpredictability - the good functioning of the economic activity is realized in a predictable and stable framework from the fiscal point of view.

Although we currently have a flat tax of 16%, other measures are needed to attract investors, namely predictability and legislative stability, reducing bureaucracy, developing infrastructure, workforce training.

In the World Bank's 2019 ranking on ease of doing business in general, Romania was ranked 52nd, steadily decreasing compared to 2016. In 2015, Romania ranked 48th as following the 2013-2014 reforms, especially due to the introduction of online tax returns and electronic payments.

The main objectives to be achieved in order to improve the position in the World Bank standings are:

- improving the IT system of ANAF; electronic tax returns and electronic data processing by ANAF

- reducing the number of tax payments per year - 14 vs. 7 payments / year in Latvia and Poland.

- reduction of total taxes and social contributions related to profit - 40% vs. 27,7% in Bulgaria.

- the time required to get the VAT refund - 3.2 weeks (Austria, Estonia)

- the time required to rectify the corporate tax - 1.5 hours (Lithuania, Portugal)

- improving the litigation procedure; specialized courts; reasonable terms; unitary practice.

BIBLIOGRAPHY

Brezeanu, P., 2010, Taxation: concepts, models, theories, mechanisms and fiscal practices, W.K Publishing House

Dobrotă, G., 2010, Direct taxation in Romania and the European Union, "Constantin Brâncuşi" University of Târgu Jiu - Annals of "Constantin Brâncuşi" University of Târgu Jiu, Economics Series, No. 2.

Inceu, A.M., Lazăr, D.T., 2003, Tax as the main element of the fiscal policy, Transilvanian Journal of Administrative Sciences

Stroe, R., Armeanu, D., 2014, Finance, 3rd edition revised and added, ASE Publishing House, Bucharest

Văcărel, I., 2007, Trends in the evolution of the fiscal systems of the OECD member countries, the European Union and Romania, Quality of Life magazine, XVIII, no 3-4

Văcărel, I. and collective, 2007, Public finances, VI edition, Didactic and Pedagogical Publishing House, Bucharest

*** World Bank, PwC, 2018, Doing Business report

*** European Commission, Taxation trends in the European Union, 2019 edition

*** Deloitte, 2018, Corporate tax rates

*** E&Y, 2018, Romanian Business Environment Barometer

SUCCESS & FAILURE FACTORS IN START-UP PROMOTION AND FIRM CREATION SUPPORT FOR ENTREPRENEURSHIP OF IVET STUDENTS IN ROMANIA

Gheorghe Micu

Teacher

Abstract: Although the legal framework, tax system and fiscal requirements are not the most predictable and stable, and the typical start-up founder dedicates 10 hours a day to growing the business, Romania is not entrepreneurship-adverse. It is among the countries whose youth are open to the idea of becoming entrepreneurs and has a high number of self-employed people.

The educational system is preoccupied by introducing entrepreneurial education across all the training levels – in different formats – including compulsory and optional disciplines within the curricula, extracurricular activities, inter-disciplinary approaches, regional and institutional initiatives, projects and competitions.

A wide range of free training materials is available and, in some cases even financing mechanisms.

The 'practice enterprise' method proved to be a success among technological high-school students and there are also a few powerful social actors outside the formal education system who are providing free entrepreneurial education opportunities and resources.

All those elements represent a great advantage - however - a series of limitations which cannot be ignored are still present.

The Romanian education system is a centralized one, but this doesn't necessarily mean there are no great disparities between different regions and especially between rural and urban IVET institutions. Many resources do exist and can be implemented as extracurricular activities – but this depends entirely on teachers' volunteering and willingness to get involved.

On the other hand, most of the approached are mainly theoretical – training courses, counselling,

etc. However, VET students could seriously benefit from more practical approaches – such as prototyping centers within IVET training schools (those, with few exceptions, only exist within universities). They could create innovative products according to their professional qualification and then apply the theoretical entrepreneurship knowledge to create a business, sell them and raise capital for further activities. However, there is no clear legal framework for such approaches, and in most cases neither financing opportunities or material base as many of the technological schools have poorly equipped laboratories and no resources to invest in raw materials.

Another aspect is represented by the fact that some programs, including the 'practice enterprise' are only accessible to technological high school students from specific specializations (such as economic, services, commerce), although students with basic qualifications could also benefit from setting up social enterprises within their communities or becoming self -employed – as in some cases, rural areas do not provide massive employment opportunities.

The IVET system could benefit from more practical, hands on approaches, also addressed to students enrolled into basic qualifications programs – which would be complementary to the already existing initiatives.

A. BRIEF OVERVIEW OF IVET SYSTEM IN ROMANIA

Development of the IVET system in Romania is ensured by CNDIPT - Centrul National de Dezvoltare a Invatamantului Profesional si Tehnic (National Centre for Professional and Technical Education Development) - a public institution, subordinated to the Ministry of Education, established since 1998. Among other attributions, CNDIPT is responsible for elaborating and proposing to the Ministry of Education (MEN) policies and strategies for IVET development, mechanisms of organization and consultation of partnership structures necessary to develop IVET locally and regionally, coordinates the elaboration of professional preparation standards and IVET curricula. Also, it ensures the adaptation of IVET quality assurance instruments, proposes certification system for IVET, develops and implements professional trainings for IVET teachers and coordinates the elaboration of the training materials (curricular auxiliary manuals) used into the teaching process within the VET System.

CNDIPT operates at 3 main levels: *national* – proposing policies, strategies, legislation, etc. to the Ministry of Education, *regional* – through 8 Regional Consortia (responsible for elaborating action plans for regional development of education) – by providing consultancy and support, implementing quality assurance strategies, school development projects, and *local* – with 42 Local Committees for Social Partnership Development, working directly with IVET schools, School Inspectorates, economic operators/companies and social partners. Moreover, CNDIPT is coordinating the implementation of ECVET principles within the IVET system.

The Romanian education system is still a centralized one, coordinated and controlled by the Ministry of Education – however, this doesn't mean there are no significant disparities among regions, and especially between urban and rural schools.

The Romanian education system and implicitly the IVET system suffered numerous changes and 'reforms' during the last decade. However, since 2012, the IVET structure, with about 450 qualifications available, is the following:

-tertiary (non-university)– with a maximum of 3 years duration, approximately 200 qualifications;

-upper secondary – technological high-school – 4 years, 69 qualifications;

-professional training, 3 years, 131 qualifications;

-dual VET, introduced in 2017, with a 3 years duration

Through the 3 years professional training, students can obtain a level 3 EQF professional qualification certificate, after passing a certification exam.

In this type of IVET, practical (in company training) is taking a total of 24 weeks, 5 weeks in the first year (20% of the total time allocated to the programme), 9 weeks for the second year (60% out of the total programme time), and 10 weeks during the last year (72%).

Technically, tuition figures/numbers of places available/IVET schools are approved and established according to employer's demands.

Since 2016, due to economic operators' requirements, dual VET has been introduced, through a modification to the Law of Education.

How the curricula is created

IVET curricula development is coordinated by the CNDIPT, through a series of

regional and local organisms. For each qualification, a Professional Preparation Standard is elaborated and reviewed/updated regularly – usually every 4-5 years. This document contains the description of knowledge, skills and competences to be acquired. Other support materials are also elaborated to correlate the learning contents and timing with the competences. Development of teaching, learning and evaluation materials is also coordinated by CNDIPT. For the practical training, the schools are free to develop their own curricula (however, it has to be approved by the local IVT coordinating organisms and school authorities, and o be in line with the Professional Preparation Standards). This is usually done by the coordinating technical disciplines teachers – and the involvement of companies within curricula creation remains low.

Dual VET involves an active partnership between schools and companies – with more responsibilities on the company's side – including curricula adapted to the labour market requirements. However, as it has been only recently introduced – there is not enough data to measure its success levels.

How IVET schools cooperate with other business sector

Practical training in companies is taking place based on a training contract between the school, the company and the student. Excepting for dual VET and some especially large companies who have the necessary expertise and infrastructure to undertake those issues, involvement from the company's side within student's orientation, evaluation and cooperation for curricula development remain relatively low.

For the future years, a series of centralized initiatives meant to improve the involvement of the companies are planned, such as training tutors (within the companies). Meanwhile, a series of smaller initiatives are already taking place (e.g. as part of Erasmus+ VET Partnership Projects).

Erasmus+ internship experience

Erasmus + mobility projects are representing a real opportunity for VET students to develop their technical and transversal skills and for the schools to compensate for the lack of resources (e.g. poorly equipped in-site laboratories). The most frequent type of internships are short-term, in-company trainings. The competences acquired are then validated and recognized within the home organization of the students, and in many cases the ECVET system is used. As Erasmus+ National Agency's reports show, in 2018 alone,

a number of 124 projects have been approved, and a 100% satisfaction level resulted from participants reports.

B. BRIEF OVERVIEW OF EXISTING DATA AND ANALYSES FOR ROMANIA

The Romanian IVET system does not benefit from a special entrepreneurship education strategy yet, however, entrepreneurial education is addressed through other strategic documents and initiatives at national level. According to the 2014 Eurydice Report 'Entrepreneurship Education at School in Europe', one of the most relevant national strategy is the 'Strategy for the Development of the Small and Medium sized Enterprises Sector' and for the Improvement of the Romanian Business Environment Horizon. Also, entrepreneurship education, also specifically in IVET is mentioned through the Education and Professional Development Strategy in Romania for 2016-2020.

It refers specifically to IVET underlining the need to extend the activities already implemented in order to develop students' entrepreneurial spirit and creativity. Also, one of its strategic targets is to increase the number of students involved in entrepreneurship training from 40000 in 201 to 50000 in 2020. Increasing the number of students participating in international mobilities is also a target (4600 in 2020 from 2800 in 2014).
The same Eurydice Report 'Entrepreneurship Education at School in Europe' shows that Romania is not entrepreneurship-adverse – by contrary being one of the countries with the highest number of people willing to become entrepreneurs (33% of respondents) and one of the highest rates of self- employment (11.2%).

In Romania, entrepreneurship is taught as a compulsory separate discipline, as an optional discipline and there is also a cross-curricular approach.

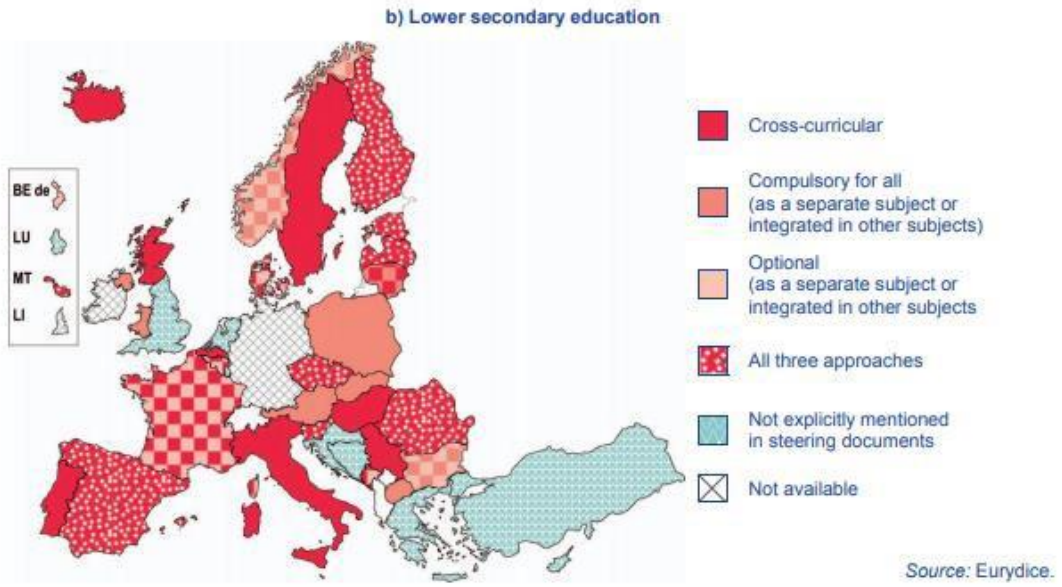

C. STATE OF EXISTING START-UP PROMOTION AND FIRM CREATION SUPPORT FOR IVET STUDENTS IN ROMANIA

Formation of entrepreneurial competences among VET students - within the context of the EU 2020 Strategy implementation-is a key objective in IVET, according to a 2017 report of CNDIPT. The same document states that all the qualifications include learning outcomes (specific to each qualification level) which have as main aim the 'creation of the premises to entrepreneurial competences formation', such as communication in a foreign language, critical thinking and problem solving, interpersonal relationships management, PC use and information management, professional career development, numerical data processing, business initiation and team work.

Entrepreneurial education-related disciplines are embedded into the curriculum within IVET – such as civic/entrepreneurial education (1 h/week during the first year of professional training-9th grade), applied economy and entrepreneurial education (1h/week for the 3rd year of study, 2 hours for economic/commerce related specializations), entrepreneurial education (12th grade, upper secondary level – technological high school).

One of the most popular methods for entrepreneurial competences development is represented by 'practice enterprise', a concept initially introduced in Romania since 2001 – as an interactive way to develop initiative and entrepreneurial spirit, while making use of an inter-disciplinary approach. The equivalent concept is applied with university system, as 'simulated enterprise'.

During 3 hours of training/week, the students can practice their business negotiation skills, marketing strategy development, financing and planning. However, all the transactions, including payments, are virtual, no real money involved.

Since 2006, this method has been introduced into the national curriculum, being accessible to all the technical schools/high-schools with 'services' qualification profiles. In 2017, a number of 1225 of exercise firms were active, in 270 schools from 230 localities.

The 'practice enterprise' method is accessible to the students in the last 2 years of training within a technological high-school with 'services' profile (yet unavailable for those in technological/professional schools or with other profiles).

Setting up a practice enterprise is a relatively easy procedure, involving filling in an online form through the ROCT website (Centrala Rețelei Firmelor de Exercițiu/Întreprinderilor Simulate din Romania) which is also a department of CNDIPT. Also, active practice enterprises can take part into national and international events and fairs (e.g. 2019 Youth Business Summit New York, NY).

Another strong actor in the field of entrepreneurial education (although not necessarily focused on IVET only – therefore no specific data available in their reports-but on all pre-university levels – and therefore also involving VET schools) is represented by Junior Achievement Romania (a member of JA Worldwide), reaching a total number of 4000 teachers and a quarter of a million students every year through their programs. They provide free training materials, consultancy, certificates – on different levels of school education – and subjects – including financial and entrepreneurial education.

Implementation of a JA program within the school is on a volunteering basis, depending on a coordinating teacher. As in the case of 'exercise firm', these types of programs are more popular among high-school students rather than to those in 3 years professional trainings.

More VET-oriented projects implemented by JA Romania are – *national:* Agribusiness in schools, Professional Success in Food Sector, Digital Professions, and *international:* Innovation based entrepreneurship within the raw materials sector, Enterprise without Borders (financially sustained by FedEx).

An interesting opportunity provided by JA Romani and also accessible for the students within VET high schools is represented by the Entrepreneurial Skills Pass – The European Certificate for Entrepreneurial Competences – a certification which is recognized within 6

states and supported by top companies. Such a certification can be obtained by the students which have carried out a practical activity within the field of entrepreneurship – through the JA educational programme 'Mini-company'.

'It's My Future' Erasmus+ project implemented by JA Romania produced another series of free online resources for entrepreneurial education which can be used by VET students as well.

On the other hand, a variety of trans-regional, regional, local and institutional initiatives are being implemented or have been already and produced useful resources.

E.g. the inter-regional project for the 'Development of active employment measures, stimulation of entrepreneurship initiative of individuals and labor market placement in South East, North East, South Muntenia and Bucharest Ilfov regions' was implemented by the County Agency for Employment (CAE) in Bacău – in 2015 – aiming to improve transition from school to labor market by equipping VET graduates with career and entrepreneurship skills.

Other entrepreneurship opportunities (including training and micro-grants for start-up) are implemented by various organisms in each county/region– most often by the Chambers of Commerce. Although they are not exclusively addressed to IVET graduates – they are open to them as well as to any other recent graduate. For example, The Chamber of Commerce and Industry from Neamt County is implementing, between 2018 and 2021 the SUCCESS+ Project (under the Operational Programme Human Capital) – aiming to encourage entrepreneurship and self-employment – through creating 43 new companies and training 350 people.

Business incubators are also available (although more popular among tertiary level students). As in other cases, they are not exclusively dedicated to the VET sector students but accessible to them as well.

Individual and institutional initiatives are also present – e.g. extracurricular/optional training courses on entrepreneurship for IVET students, developed by teachers as an outcome from their participation in international mobilities (e.g. Erasmus+ KA1 mobility projects for school staff). Those individuals volunteer to deliver those courses to their students as complimentary activities.

The national education strategy foresees for the immediately following period a series of measures aimed at improving the access to entrepreneurship education for IVET students

through extending the learning methods aimed at developing entrepreneurial competences, organizing competitions and fairs at regional, national and international levels, and developing the concept of entrepreneurial high - school.

D. SHORT DESCRIPTION OF SPECIFIC EXAMPLES FROM ROMANIA CARdio drive

"CARdio drive" is a project developed by the students from Colegiului Tehnic „Grivița" – Bucharest, supported by Politehnica University from Bucharest, and also guided and instructed by a team from JA Romania on how to develop a business plan and promote the product to the potential clients. The product they have developed is an electronic device which monitors driver's pulse and oxygen saturation and is able to safely stop the car and signal the emergency situation – into the context of the large number of accidents due to driver's loss of consciousness caused by cardio-vascular disease. The students and their invention received multiple awards at national and international competitions such as „Skills for the Future", and they are now continuing collaboration with JA Romania and Hyundai Motors.

Idee-exe.ro (Idea for a Knowledge-Based Society)

This trans-national project has been implemented by the Institute for the Development of Educational Assessment in partnership with SIGMA Publishing House and „EXE – Expertiza pentru o societate bazata pe cunoastere".

The project involved 2 development regions and it had as a target group a number of 700 ISCED 3 IVET students and setting up 70 'practice enterprises'. Although the project has been implemented under the POSDRU program, it is still sustainable and continues to produce results. It also produced a useful free online training on how to set-up an run a practice enterprise.

The educational business incubator JA BizzFactory.

Implemented by JA Romania, it is open to secondary and tertiary level students for a wide range of fields, from agribusiness to engineering. The participants benefit from consultancy (blended-learning type) from real business specialists.

LIST OF REFERENCES

Training on Entrepreneurial Skills for EU Start-ups, Erasmus+ 2018-1-RO01-KA202-049281, http://teseusproject.eu/

Entrepreneruship in Romania Country Report 2014, Retrieved from https://www.gemconsortium.org/report

Romania: VET in Europe: Country Report 2016, Retrieved from (http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/country-reports/romania-vet- europe-country-report-2016)

EURYDICE REPORT Entrepreneurship Education at School in Europe, Retrieved from https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/74a7d356-dc53-11e5-8fea- 01aa75ed71a1

CNDIPT, 2017 The Year of IVET - Report and Perspectives, Retrieved from http://www.alegetidrumul.ro/uploads/2017_Anul_invatamantului_PT2.pdf

CNDIPT, Success Stories in Professional and Technical Training, Retrieved from http://www.alegetidrumul.ro/uploads/povesti-de-succes-2018.pdf

CNDIPT, Good Practices in IVET, Retrieved from http://www.alegetidrumul.ro/uploads/Ghid_de_bune_practici_institutionale.pdf

Centrala Reţelei Firmelor de Exerciţiu/Întreprinderilor Simulate din România (ROCT), Retrieved from http://www.roct.ro/firme-de-exercitiu/concept/

Institutul de cercetare a calității vieții, învățământul profesional și ethnic, Provocări și perspective de dezvoltare – Public Policy Report, 2018, Retrieved from https://www.taraluiandrei.ro/docs/raport-politica-publica/Raport%20de%20politica%20publica_2018.pdf

JA BizzFactory, Retrieved from https://start-up.ro/peste-150-de-startup-uri-in-incubatorul-educational-ja-bizzfactory/

Success+ Project, retrieved from https://antreprenoriatdesucces.ro/ JA Romania Factbook, Retrieved https://www.jaromania.org/uploads/factbook-2018.pdf https://www.jaromania.org/uploads/brosura-programe-ja.pdf

Impact Hub, Barometrul Startup-urilor din Romania, 2017 https://www.juridice.ro/wp-content/uploads/2017/12/EY_Barometrul-startup-urilor-din-Romania_2017.pdf

Idea for a Knowledge-Based Society Project Website http://idee-exe.ro/ce-este-firma-de-exercitiu/

Strategia educaţiei şi formării profesionale din România pentru perioada 2016-2020

https://www.edu.ro/sites/default/files/fisiere%20articole/HG_317-2016_Strategia%20educa%C5%A3iei%20%C5%9Fi%20form%C4%83rii%20profesionale%20din%20Ro m%C3%A2nia%20pentru%20perioada%202016-2020.pdf

JA Romania Factbook (Romanian language) https://www.jaromania.org/uploads/factbook-2018.pdf

Idea for a Knowledge-Based Society Project Website (Romanian language) http://idee-exe.ro/ce-este-firma-de-exercitiu/

MULTICULTURALISM AND THE CRISIS OF MODERN CONSCIOUSNESS

Adrian Claudiu Stoica

PhD, University Politehnica of Bucharest

Abstract: Theoreticians of the multiculturalism argue that all cultural communities have the right to exist and freedom of expression. Therefore, in a democratic society, cultural diversity must be recognized, protected and promoted. Modern political philosophy accepts tolerance in relation to social and cultural characteristics. The citizen has the right to his own freedom, but also to dignity. Therefore, he holds certain values, conceptions and a certain social identity.

Keywords: multiculturalism, freedom, dignity, tolerance, identity.

Principalii teoreticieni ai multiculturalismului - precum Michael Walzer sau Charles Tylor -, sunt integrați uneori în categoria filosofilor comunitarieni. Aceasta confuzie se datorează faptului că, atât multiculturalismul cât și comunitarismul, acordă o iportanță centrală comunităților organizate, esențiale pentru construirea solidarității sociale. Ambele școli filosofice nu acceptă o viziune abstractă referitoare la individ și evidențiază importanța unor moșteniri (precum anumite norme, valori sau culturi) în realizarea conexiunilor sociale. Cu toate acestea, între cele două viziuni există o diferență esențială, comunitariștii combătând individualismul accentuat al liberalismului, în timp ce exponenții multiculturalismului nu evocă moștenirea liberală. Taylor, Kymlicka sau Walzer evidențiază, în egală măsură, principiile de bază pe care se întemeiază societatea din Statele Unite, respectiv promovarea libertății individuale și a egalității de șanse, asociate cu necesitatea protejării diversității culturale. Politica nu trebuie să promoveze un „bine" întemeiat pe valori morale comune, ci pe recunoașterea drepturilor necesare conservării specificului social și cultural[1].

Multiculturaliștii nu împărtășesc filosofia integrațională specifică statului-națiune, care promovează primatul culturilor naționale în raport cu cele periferice, ei considerând că toate culturile trebuie să obțină recunoaștere, iar minoritățile să se bucure de limba și valorile lor. Păstrarea propriei culturi este la fel de importantă precum principiile care definesc drepturile individului: libertatea și egalitatea, prin urmare, multiculturalismul nu intră în conflict cu democrația liberală. Multiculturaliștii sunt de părere că modelul clasic referitor la cetățenie nu presupune „protejarea demnității culturilor". El este specific republicanismului francez și liberalismului american și are la bază distincția dintre sfera privată și cea publică. În sfera privată, cetățenii se bucură de o libertate deplină, putându-și perpetua particularitățile:

[1] Olivier Nay, *Istoria ideilor politice*, Iași, Editura Polirom, 2008, p. 622.

apartenența la o anumită comunitate, adoptarea unei religii specifice sau exprimarea atașamentului față de un anumit trecut istoric se bucură de recunoaștere și protecție. Pe de altă parte, în sfera publică, specifice vieții politice, indivizii sunt poziționați în virtutea statutului lor de cetățeni, deținând același drepturi și îndatoriri[1].

În cadrul vieții private există inegalități de natură economică, socială și culturală, însă acestea nu trebuie să se perpetueze în spațiul public. Ca atare, cetățenii trebuie obișnuiți să conviețuiască în condiții de egalitate deplină, fiind neutri în relația cu semenii lor, anulând caracteristicile care țin de viața privată. Nu trebuie să pună în evidență anumite particularități de natură socială, etnică, lingvistică sau religioasă. Exponenții societății multiculturale nu acceptă această distincție, susținând că țările europene și Statele Unite, justificând întronarea egalității în spațiul public întemeiată pe o cetățenie având un caracter abstract, susțin, în fapt, asimilarea din punct de vedere cultural, minoritățile fiind defavorizate. Este promovată o viziune rigidă asupra națiunii, difuzată, utilizându-se o serie de canale precum școala, armata sau instituțiile culturale. Excesele autoritare promovate de statul-națiune sunt caracteristice, de exemplu, Franței republicane. Începând cu Revoluția din 1789, aceasta a dus o politică sistematică de anulare a regionalismelor. Primele elemente ale filosofiei multiculturaliste pot fi identificate în cadrul revendicărilor politice afirmate în Statele Unite în anii ˈ60 - ˈ70 ai secolului trecut, ulterior, cerințele referitoare la pluralismul cultural afirmându-se în numeroase state europene[2].

În Franța s-au afirmat așa-numitele mișcări „regionaliste”, inițiate de basci, bretoni sau corsicani, ajunse într-un conflict ideologic cu politica de centralizare culturală desfășurată de statul-națiune. Ratificarea *Cartei europene de protejare a limbilor regionale și minoritate,* a reprezentat rezultatul concret al acestor dispute. Documentul impulsionează, într-un cadru oficial, utilizarea limbilor periferice în învățământul, administrație sau justiție. Societatea multiculturală se lovește însă de opoziții la nivel intelectual și politic, mai ales în Franța, care deține o tradiție republicană deosebit de puternică. Multiculturalismului i se reproșează că afectează unitatea națională, realizată după eforturi îndelungate, derulate de-a lungul mai multor secole de integrare la nivel politic și cultural. Fără îndoială însă că, atât în Franța cât și în restul Europei, sistemele legislative naționale și europene iau în considerare distincțiile socioculturale. Potrivit viziunii republicane referitoare la democrație, cetățenia presupune atașamentul superior în raport cu națiunea, aceasta generând, în fapt, apartenența politică. Ca urmare statul nu ar trebui să permită existența mai multor comunități, acestea aparținând domeniului privat, care asigură garantarea libertăților conferite de drepturile omului. Ele nu mai există în spațiul public, fiind înghițite de o cetățenie universală, care conferă același statut indivizilor și acceptă o comunitate politică națională unică. Dimpotrivă, susținătorii multiculturalismului se pronunță în favoarea recunoașterii, în cadrul statului, a comunităților istorice care se remarcă printr-o serie de elemente etnice, regionale, lingvistice sau culturale. Din punctul lor de vedere, trebuie creată o societate care, din punct de vedere politic, permite evidențierea identităților particulare. Ei sprijină principiul egalității cetățenilor, dar nu acceptă principiul „neutralității”, care reprezintă viața publică. Atât timp cât există în viața socială, diferențele de natură culturală trebuie să primească recunoaștere și în domeniul public. Datorită importanței acestora și al caracterului lor istoric, „drepturile culturale” trebuie să

[1] *Ibidem,* p. 623.

[2] *Ibidem,* p. 624.

devină „drepturi politice”. O astfel de cerință conduce către influențarea vieții politice pe două paliere. Din perspectivă multiculturalistă, comunitățile dispun de dreptul ca limba, cultura și religia să se afle sub protecția legii, în special atunci când se exercită o presiune din partea culturii dominante. Ulterior, aceste comunități amenințate pot exprima propriile cerințe în cadrul spațiului public, de la instituțiile politice și administrative la școală și armată, dacă acestea pot fi conciliate cu ale societății în general[1].

Considerat de unii analiști filosof comunitarist iar de alții promotor al societății multiculturale, Charles Taylor crede că omul trebuie perceput ca fiind o „ființă morală” și totodată un „subiect social”, care se poate dezvolta doar în interiorul propriei comunități culturale. Taylor combate viziunea liberală referitoare la individ, critica sa reprezentând o nouă abordare a viziunii lui Hegel referitoare la moralitate. Într-o lucrare apărută în 1979 și intitulată *Hegel and Modern Society*, Taylor analizează cele două tipuri de moralitate identificate de filosoful german. Potrivit lui Hegel, „moralitatea obiectivă” (*Sittlichkeit*) cuprinde totalitatea normelor și valorilor specifice unei comunități. Pe de altă parte, „moralitatea subiectivă” (*Moralität*), se referă la normele aparținând individului pe care acesta le pretinde în raport cu propria comunitate. Raportându-se la aceste două forme de moralitate identificate de Hegel, Taylor constată că - din moment ce acesta acordă o importanță primordială moralității obiective, considerând că realizarea identității individuale, care se află în strânsă legătură cu întronarea libertății nu poate fi realizată în afara unei „ordini sociale organizate” -, pentru gânditorul german statul modern întruchipează „idealul comunitar”, care depășește în importanță familia sau societatea civilă și constituie forma de organizare în interiorul căreia omul își edifică libertatea.

În viziunea lui Charles Taylor, criza modernității poate fi explicată prin raportarea la viziunea restrictivă asupra ideii de libertate, concepută ca o „libertate autodeterminată” ce depășește libertatea negativă evocată de liberali în secolul al XVIII-lea (care se referă la promovarea unei depline autonomii în acțiune, fără a vicia libertatea celorlalți). Taylor crede că o ființă umană poate fi liberă numai dacă are posibilitatea de a recurge la „alegeri morale” care să-i definească particularitățile. Această autenticitate rezidă în manifestarea unui respect similar pentru toți indivizii, depășind diferențele. Totodată, egalitatea, care presupune un tratament similar pentru toți indivizii, nu ține cont de faptul că oamenii au identități distincte. Prin urmare, principiul egalității nu respectă diferențele existente între oameni. Așadar, acesta ar trebui să fie înlocuit cu principiul echității, care identifică particularitățile și recunoaște diferențele.

Constituind o formă de manifestare a pluralismului, filosofia multiculturalistă a întâlnit o dilemă importantă: cum se poate realiza raportarea la *dreptate*, dacă nu sunt elaborate norme sociale care să se aplice tuturor? Valorile universale, considerate imprescriptibile, cum pot fi deosebite de valorile particulare, criticate de partizanii primelor? Michael Walzer crede că există două situații potențiale: pe de o parte, luarea în calcul a unei legi universale cuprinzătoare și eliminarea legilor particulare; pe de altă parte, afirmarea legilor particulare, în detrimentul unei legi universale. El consideră că a doua variantă ar fi mai potrivită pentru exprimarea „respectului față de culturi”. Totuși, Walzer nu realizează „apologia diversității”, care ar putea duce la ruinarea statului-națiune și ar conduce la autodeterminarea comunităților etno-lingvistice.

---

[1] *Ibidem*, pp. 625-626.

Will Kymlicka a căutat să scoată în evidență slăbiciunile filozofiei liberale, subliniind faptul că analiștii liberali nu au abordat corespunzător problematica comunităților culturale, prezente în toate statele moderne ca realități indiscutabile. Liberalismul s-a arătat preocupat de problematica drepturilor femeilor, dar nu a manifestat un interes profund pentru chestiunile privitoare la minoritățile naționale și etnice. Accentuarea diferențelor, le-ar obstrucționa accesul către integrarea națională. Această atitudine a liberalilor referitoare la comunitățile etnice se întemeiază pe erori de raționament, crede Kymlicka, ceea ce conduce la plasarea în opoziție a drepturilor individuale în raport cu drepturile colective. Întemeindu-și analiza pe date statistice, el observă faptul că minoritățile care pretind drepturi particulare, acceptă principiile liberale îmbrățișate de societate în general, mai ales în ceea ce privește exprimarea liberă și egalitatea șanselor[1].

Potrivit lui Kymlicka, societatea multiculturală trebuie să înglobeze două elemente esențiale. În primul rând, țările trebuie să învețe ce reprezintă un stat multinațional, distanțându-se de mitul statului-națiune. În al doilea rând, multiculturalismul presupune adoptarea unor legi în vederea promovării protecției minorităților, fie ele etnice, naționale sau religioase și „delegarea puterii", evocând, printre altele, federalismul, prezent în Canada, Elveția sau Belgia și „regionalizarea" din Spania sau Italia. Will Kymlicka se arată însă deosebit de critic față de modelul francez al integrării republicane, care a defavorizat minoritățile naționale, respectiv bretonii, corsicanii sau bascii[2].

Multiculturalismul a stârnit reacții filosofice multiple. Referindu-se la organizarea Europei în secolul XXI, Jürgen Habermas se pronunță pentru un „patriotism constituțional" care nu exclude diversitatea culturală. Republicanismul francez continuă să nu se împace cu multiculturalismul și comunitarismul. Se remarcă incompatibilitatea dintre recunoașterea la nivel public a diversității culturale și neutralitatea statului întemeiată pe laicitate. Diferențele sunt protejate, fiind recunoscute libertățile de conștiință și de exprimare de către Consiliul constituțional. Acest drept la diferență privește însă domeniul privat și nu se referă la viața publică. Cu toate acestea, în Franța, multiculturalismul nu este considerat condamnabil dintr-o perspectivă morală, întrucât se pronunță pentru promovarea libertății și egalității între cetățeni, cu includerea dreptului la diferență. Îngrijorările se referă însă la efectele sociale, respectiv slăbirea conexiunilor sociale și afectarea libertății individuale. Modelul multicultural este compatibil cu unele societăți care permit existența unor clivaje de natură identitară bazate pe toleranță, prezente în Elveția, Canada sau, poate, în Europa viitorului. Însă, consecințele pot fi neașteptate și nedorite dacă acceptarea diversității culturale nu implică un echilibru instituțional între comunități care nu reușesc să conviețuiască pașnic. Destrămarea Libanului în anii ˈ70 sau a executivului din Irlanda de Nord, două decenii mai târziu, ne determină să constatăm slăbiciunile edificiului multicultural[3].

În prezent, lumea occidentală are un caracter multicultural, împotriva scopului inițial al statului-națiune, care a acționat mai bine de un secol pentru omogenizarea etnică și culturală. Națiunea politică de sorginte franceză, a cărei bază a fost creată odată cu Revoluția de la 1798, presupunea împărtășirea unui număr cât mai mare de valori, dincolo de deosebirile culturale, lingvistice sau religioase. Însă, în numele aceleiași națiuni politice, au fost

[1] *Ibidem*, pp. 626-634.

[2] *Ibidem*, pp. 635-636.

[3] *Ibidem*, pp. 639-640.

deznaționalizați locuitorii Franței care nu vorbeau limba franceză și reprezentau jumătate din întreaga populație. În ultimele decenii Europa Occidentală a primit numeroase valuri de emigranți, în căutarea unei vieți mai bune. Fără îndoială că și Occidentul avea nevoie de noua forță de muncă, în condițiile în care continentul european îmbătrânește. O serie de imigranți au fost asimilați, dar mulți dintre ei nu au fost integrați acestui proces și, de altfel, nu își doresc acest lucru, musulmanii opunând cea mai puternică rezistență. Procentul musulmanilor din Franța este evaluat ca reprezentând, după unele aprecieri, între 3,5% și 7,5% din populație, în timp ce, după altele, între 8% și 11%. După ce a reușit să-i deznaționalizeze pe bretoni, provensali sau alsacieni, Franța s-a văzut neputincioasă în fața noilor veniți. Și în alte state europene populația musulmană deține o pondere importantă (fiind apreciată la circa 5%), precum în Germania, Belgia, Olanda, Austria. Împreună cu alte etnii afro-asiatice, circa 10% din populația țărilor est-europene provine din imigrație. Nu trebuie să uităm și afluxul important de est-europeni mai adaptabili față de specificul Occidentului. Sărăcia și marginalizarea sunt deseori asociate cu o serie de comunități provenite din culturi neeuropene. Pe lângă beneficiile pe care le presupune, multiculturalismul implică și o serie de riscuri. Aceste deosebiri culturale pot contribui la îmbogățirea unei societăți, dar pot genera și tensiuni, mai puțin probabile într-o societate omogenă din punct de vedere cultural. În definitiv, multiculturalismul nu a constituit „un proiect dorit", „ci o virtute impusă". Îndoieli referitoare la integrare se manifestă în toate statele occidentale, iar în 2012 Angela Merkel a subliniat un adevăr: „Multiculturalismul a eșuat"[1].

Ce ne oferă viitorul? Este greu de spus. Scenariile pot fi numeroase, pornind de la succesul integrării, având drept consecință o împrospătare a organismului occidental, până la eșecul acesteia, care poate degenera în conflicte. Între cele două limite aflate la extreme, pot exista multiple combinații. Viziunea optimistă ne duce cu gândul la crearea unei sinteze etnice și culturale, determinând apariția unei lumi noi, cum s-a întâmplat după prăbușirea Antichității greco-romane, despre care nu putem afirma că va fi mai bună sau mai rea, ci că va fi diferită[2].

BIBLIOGRAFIE

BOIA, Lucian, *Mitul democrației*, Ed. a 4-a, București, Humanitas, 2016.
Idem, *Sfârşitul Occidentului? Spre lumea de mâine*, București, Humanitas, 2013.
Idem, *Occidentul: o interpretare istorică*, București, Humanitas, 2013.
BRZEZINSKI, Zbigniew, *The Choice: Global Domination or Global Leadership*, Basic Books, New York, 2004.
CALVET, Louis-Jean, *L´Europe et ses langues*, Plon, Paris, 1993.
CERULO, Karen, *Identity designs. The sights and sounds of a nation*, Rutgers University Press, New Brunswick, 1995.
HABERMAS, Jürgen, *Droit et démocratie*, Paris, Gallimard, 1998.
KYMLICKA, Will, *La citoyenneté multiculturelle*, Paris, La Découverte, 2001.
MARITAIN, Jacques, *Omul şi statul*, Iaşi, Institutul European, 2008.
NAY, Olivier, *Istoria ideilor politice*, trad. de Vasile Sabin, Iaşi, Editura Polirom, 2008.
RAWLS, John, *Le libéralisme politique*, Paris, PUF, 1995.
SCHULZE, Hagen, *Stat şi naţiune în istoria europeană*, Editura Polirom, Iaşi, 2003.

[1] Lucian Boia, *Sfârşitul Occidentului? Spre lumea de mâine*, București, Humanitas, 2013, pp. 72-77.

[2] *Ibidem*, pp. 83-85.

STOICA, Adrian-Claudiu, *Europa la apogeu: o viziune istorică asupra lumii modern europene*, Târgoviște, Cetatea de Scaun, 2015.
Idem, *De la Antichitate la Renaştere: cultură şi civilizaţie europeană*, Târgovişte, Cetatea de Scaun, 2013.
TAYLOR, Charles, *Multiculturalisme. Différence et démocratie*, Paris, Flammarion, 1994.
WALZER, Michael, *Pluralisme et démocratie*, Paris, Esprit, 1997.

CONNECTING MOVEMENTS: ORGANIC AGRICULTURE AND «ONE HEALTH»

Costin Lianu, Assoc. Prof. PhD, Spiru Haret University
Irina Gabriela Rădulescu, Prof. PhD, Petroleum-Gas University of Ploiești
Simona Corina Dobre (Gudei), PhD Student, Economics and International Affairs Doctoral School, The Bucharest University of Economic Studies

Abstract: Our environment is more hazardous and unpredictable. Atmospheric carbon dioxide levels are rising at a record pace, plastic materials and microplastics are everywhere, penetrating the leaving organisms as well as other healthy dangerous metal or chemicals. Pollinators, which are needed for plants and crops to grow, are diminishing worldwide. Biodiversity is rapidly being lost as an estimated 150 species become extinct each day, which is 1000 times higher than the "natural" or "background" rate. Healthy food and food security are impacting heavily our health. Ecological hazards in cities, rivers, forests, soil and air are more and more frequent.

Organic agriculture is becoming more and more important in Romania in terms of both supply and consumer demand. Organic agriculture in Romania is characterized by diversity, but it is an insignificant part in the agro-food system in terms of agriculture area and livestock production. This sector can bring significant results by contributing to sustainable development and can increase economic activity due to the significant added value of organic products.

We need a rapid shift of paradigm from healthcare community to planetary health and more awareness of the severe public health impacts of global environmental change and to bring together clinical communities with other communities. This will help us all to understand how global environmental change impacts our health and to promote together bottom-up environmental action through patient education, awareness, new business models and responsible action.

Key-words: organic agriculture, one health, professional association, bio-economy, sustainable development

Introduction

Global changes are accelerated by industrialization, population growth and geopolitical problems, which causes significant biodiversity damage, causes significant migration of both humans and species and damages ecosystems. All these changes are related to the occurrence of infectious and non-infectious diseases. Therefore, health security must be approached from a global perspective in which biodiversity, human health, animal health, ecosystem health and plant health should be integrated.

Created in 2004, the concept "One world - one health" derives from the concept of "One Medicine" which refers to a mix between human medicine and veterinary medicine in response to zoonoses. What's new about this concept is the notion of ecosystem health, including that of wildlife in the integrated One health system. Currently, the One Health

movement is holistically and transdisciplinary approached and combines different expertise in dealing with the health of mankind, animals and ecosystems.

In the literature, we find the connection between these three aspects in Karesh et al. (2012). Also, in the last years the socio-economic, ecological and cultural aspects were considered as being integrated in the One Health concept (Queenan et al., 2016; Hinchliffe, 2015; Wolf, 2015). Walther et al. (2016) emphasizes the interaction between humans, animals and the physico-chemical environment with zoonotic pathogens. Mi et al. (2016) consider that the health ecosystem is a broader concept than One Health and includes a systems approach in terms of biodiversity and sustainability. Although plants are important for both ecosystems and animal growth and health, they are rarely included in these health concepts (Rosenberg and Zilber-Rosenberg, 2016). Vieweger and Döring (2014) suggest the existence of connections between different health domains, but there are not too clear explanations about these links.

One Health Concept. National and International One Health Movement

One Health's approaches are either a narrow area that combines public health and veterinary medicine, or a large area that includes both scientific, basic concepts and interdisciplinary fields of research. For both approaches, protecting human and animal health is foreground although ecosystems are also included in the model (Lerner and Berg, 2017).

The most popular definitions of the *One Health* concept are given by One Health Commission and One Health Global Network. Thus, according to the One Health Commission, the *One Health* concept can be defined as follows:

"One Health is the collaborative effort of multiple health science professions, together with their related disciplines, and institutions—working locally, nationally, and globally—to attain optimal health for people, domestic animals, wildlife, plants, and our environment."

On the other hand, the One Health Global Network defines *One Health* as an approach:

"To improve health and well-being through the prevention of risks and the mitigation of effects of crises that originate at the interface between humans, animals, and their various environments."

Both definitions emphasize a "whole society" approach in which all areas of health cooperate internationally. Recently, it was concluded that it is necessary to extend the *One Health* concept to include biodiversity, agricultural systems, ecology, climate change and various social sciences (Keune at al., 2017).

The multiple approaches of the *One Health* concept have been hampered by a series of barriers, the most important of which is the lack of communication between human and veterinary medicine, agronomy and ecological, environmental and evolutionary sciences. If this obstacle would be removed, then the multidisciplinary approach and its objectives would be better understood. Thus, from a training point of view, medical, veterinary or agronomic courses should include ecology and evolutionary sciences.

From a research point of view, it is necessary to develop collaborative national and international research networks. Given that the various intertropical ecosystems and hot spots of biodiversity are genuine natural laboratories of the *One Health* concept, they should be integrated to face the demographic and sanitary transition.

In many countries there are several associations and movements towards the general objectives of One Health. If we look to the way this concept has been developed by the *One Health* movement in Romania, we can find some important directions of action such as:

- Creating a collaboration platform for all professional sectors whose activities can have an impact on health and life in general;
- Informing and educating the population in order to make them aware of their own life and the relationship with everything around them;
- Achieving the general prophylaxis of human, animal and environmental diseases, food and work safety, through appropriate structures and legislation;
- The global implementationof the *One Health* concept as a general strategy regarding the effect of synergies that can provide the specific primary prophylaxis of life methodologies within biodiversity;
- Identifying, quantifying, monitoring and alerting on chemicals with potential oncogen in Danube waters and its main tributaries in Romania and by extrapolation, in other European regions;
- Identification, quantification, measurement and monitoring of the main vector-borne zoonotic tanks in major cities;
- Drawing up and implementing Normative Acts as well as National and European Regulations in order to effectively support the enforcement of the Concept, including in military life.

As we can see above there are few relations between *One Health* movement and organic farming. There is a possible lack of coordination between these important movements.

Organic Agriculture Movement at National and International Level

Organic farming is an essential element in the road to improving the environment, by conserving the soil, improving the water quality, biodiversity and nature protection. This can contribute to the promotion of a viable rural economy, by increasing the economic activities with high added value, increasing the employment rate of the population in the rural area, thus contributing to the increase of the interest of the investors for the rural environment, as well as of the young people for developing their own businesses in field. The main objective of the Common Agricultural Policy on rural development, as one of the key elements of the CAP, is to promote and develop organic farming.

At the international level, organic farming is characterized by: intensification of competition, emergence of new companies and new producing countries; diversification of production and assortments up to personalization, for the premium area; the disruptive impact of new technologies on production and sales; reinventing the retailer.

If at EU level, agriculture is the third area of interest, after climate change and environmental protection, for Romania's agriculture and rural development is in first place, according to the Standard Eurobarometer Survey.

Organic farming in Romania is a relatively new field, compared to the other Member States. The first beginnings of organic farming are registered in 1992, when at the Bacău Vegetable Research Station, the first polygon of vegetable crops, cultivated according to the organic production model, is set up in order to develop the technologies for growing vegetables according to the principles and rules of organic farming. In 1997, the first association for organic farming, "Bioterra" Association of bio-farmers in Romania, is set up in Cluj, which aims to promote the concept of organic agriculture. Under the influence of the actions taken by "Biottera", in 2000, the first areas cultivated in organic farming are registered.

At the national level, organic farming is a dynamic system, registering an upward trend lately. Thus, if in 2010, the total area cultivated according to organic production methods, was 182,706 ha, approx. 1.3%, of the total agricultural area used, at the end of 2016, the total area cultivated ecologically, was 226,309 ha. From the data communicated by the county agriculture departments, for 2017, the total area is 258470.927 ha.

Starting from the huge challenges of the current food system in Romania, an interprofessional organization of organic food products, called Inter-Bio, formed around a university, scientists, researchers, farmers, professional associations, clusters, bio-industry embark on a journey with a transformation agenda to a truly sustainable food system.

Inter-Bio is an interprofessional organization for organic agro-food products which aims at promoting, representing, protecting and facilitating the common interests of founding members and of all the other members of the organization in their relations with the central administration bodies, other domestic or international associations or federations. The organization aims to develop concrete plans to adapt agri-food products to the European legislation and standards for the development of economic agents, involved in the Community's competitive environment. The Inter-Bio members decided to associate in order to contribute to the sustainable development of the agri-food sector in Romania, by providing specialized consultancy. The interprofessional organization has three founding members and three adherent members.

Founding Members

- *Bioterra Association* has over 3000 members, considerable experience and a solid network of collaborators. The Association is an important voice of the Romanian farmers and supports members, collaborators and actors eager to embrace organic farming.
- *Bio Romania Association - Tulcea Branch* is involved in educating and informing the population on the benefits of organic farming products for human health and on the importance of nature protection. Members of this branch participate in the promotion of Romanian organic certified food, on domestic and international markets.
- Spiru Haret University is a private educational institution in Romania, with a tradition of 28 years, which provides students with a variety of educational programs and opportunities for personal and professional development. *USH Pro Business* is an entrepreneurial center which is linked to Spiru Haret University. USH Pro Business is specialized in activities dedicated to the entrepreneurial environment such as: research, development, innovation and technology transfer; entrepreneurial development; business education; establishment and development of innovative clusters; internationalization; establishment and development of start-ups.

Adherent Members

- *Bio Danubius* is a cluster from the South East Region concerned with increasing the potential of innovation in the organic farming sector through research and increasing the competitiveness of the member companies.
- *Bio Catina Cooperative* has 11 members and many partnerships. The core business of the cooperative members is focused on ecological sea buckthorn plantations. At present the cultivated area is 155 ha and all plantations are organic certified or in ecological conversion, treated with certified and high-tech materials.

- *Bio Carpathia Cooperative* is made up of 52 members active in the production of organic milk. This cooperative has made significant progress, and in 2018, farmers have stepped from milk production to milk processing and have created their own Bio Cartpathia brand. The quantities of milk collected are enough to provide the required amounts for Covalact, half of the raw material used by Napolact and for selling under its own brand in the Carrefour stores.

Starting from the realities of the agricultural sector the Inter-Bio Association has designed its short, medium and long term strategy by establishing *SO strategies* (strategic actions that take into account opportunities and strengths), *WO strategies* (strategic actions that take into account opportunities and improving or avoiding weak internal points), *ST strategies* (strategic actions that take into account the strong internal points and avoiding external threats), *WT strategies* (strategic defensive actions that improve or avoid the weak internal points and avoid external threats).

SO strategies - strategic actions that take into account opportunities and strengths:

- actions to raise awareness of legislation in the field at national and EU level;
- actions to disseminate and support access to financing opportunities;
- strategies to support the participation of SMEs in fairs, exhibitions and economic missions;
- supporting the producers of organic agriculture participating in associative structures (clusters, professional associations, cooperatives) in order to promote them at regional / national / international level;
- actions to disseminate and support access to financing opportunities for the extension of organic agricultural areas, based on traditional methods, with non-genetically modified local species;
- actions to extend the collaboration with international organizations with expertise in the field: IFOAM (International Federation of Organic Agriculture Movement), FAO (Food and Agriculture Organization).

WO strategies - strategic actions that take into account opportunities and improve or avoid weak internal points:

- consumer awareness actions on the positive effects of organic products for the development of the internal market, for encouraging organic operators and the growth of organic certified agricultural areas;
- association actions on the retail chain from the producer to the consumer in order to increase the added value of the national raw material;

- actions to support the producers of organic agriculture participating in associative structures (clusters, professional associations, cooperatives) in order to promote them at regional / national / international level;
- actions to promote the technological innovations in the field of organic farming and to support the market penetration of environmentally certified products, with potential of origin mark.
- actions to disseminate and support access to financing opportunities for the extension of organic agricultural areas, based on traditional methods, with non-genetically modified local species;
- actions to extend the collaboration with international organizations with expertise in the field: IFOAM (International Federation of Organic Agriculture Movement), FAO (Food and Agriculture Organization).

ST strategies - strategic actions that take into account the internal strengths and avoid external threats:

- actions to promote the benefits of the consumption of organic agri-food products and of correct information on their origin;
- actions to promote the Romanian organic products compared to the imported ones;
- actions to raise awareness of legislation in the field at national and EU level;
- actions to disseminate and support access to financing opportunities;
- strategies to support the participation of SMEs in fairs, exhibitions and economic missions;
- supporting the producers of organic agriculture participating in associative structures (clusters, professional associations, cooperatives) in order to promote them at regional / national / international level.

WT strategies - strategic defensive actions that improve or avoid weak internal points and avoid external threats:

- consumer awareness actions on the positive effects of organic products for the development of the internal market, for encouraging organic operators and the growth of organic certified agricultural areas;
- association actions on the retail chain from the producer to the consumer in order to increase the added value of the national raw material;
- actions to support the producers of organic agriculture participating in associative structures (clusters, professional associations, cooperatives) in order to promote them at regional / national / international level;

- actions to promote the technological innovations in the field of organic farming and to support the market penetration of environmentally certified products, with potential of origin mark.
- actions to promote the benefits of the consumption of organic agri-food products and of correct information on their origin;
- actions to promote the Romanian organic products compared to the imported ones.

As in the case of oh movement, organic farming movements are little aware of the activities related to how the organic farming concept can be integrated in the holistic approach about the One Health movement.

One Health and Organic Agriculture Relationship

Our environment is more hazardous and unpredictable. Atmospheric carbon dioxide levels are rising at a record pace, soil erosion qualities are declining in high speed, plastic materials and microplastics are everywhere, penetrating the leaving organisms as well as other healthy dangerous metal or chemicals. Pollinators, which are needed for plants and crops to grow, are diminishing worldwide. Biodiversity is rapidly being lost as an estimated 150 species become extinct each day, which is 1000 times higher than the "natural" or "background" rate. Healthy food and food security are impacting heavily our health. Ecological hazards in cities, rivers, forests, soil and air are more and more frequent.

Studies suggests that the microforms of life in the soil and air (macro-organisms) and the environment in which they live are connected. The role of interconnected microbiomes in promoting and maintaining plant and animal health and possible ways to stimulate a healthy, diverse microbiome throughout human-dominated ecosystems must be carefully analysed. The human health depends very much on soil, water and air, as subparts of the ecosystem. The relationships between biodiversity and animal and human health and wellbeing are more and more on scientific attention (Berg et al., 2014; Sandifer et al., 2015; Finckh et al., 2018).

Therefore, we need a rapid shift of paradigm from healthcare community to planetary health and more awareness of the severe public health impacts of global environmental change and to bring together human clinical communities with other health related communities.

This should help us all to understand how global environmental change impacts our health and to promote together bottom-up environmental action through patient education, awareness, new business models and responsible action.

Inter Bio and One Health associations, in Romania, as presented before, stimulates collaborative, multi-sectoral, and trans-disciplinary approach - working at local, regional,

national, and global levels - to achieve optimal health and well-being outcomes recognizing the interconnections between people, animals, plants and their shared environment. It includes animal, economic, social, territorial ecosystems to promote health and well-being.

In our view, the multiple relation between the organic and one-health movements can be related to the following aspects:

a. Organic health soils

Healthy soil is that which allows plants to grow to their maximum productivity without diseases and without a need for off-farm supplements. Healthy soil supposed to develop through the co-existence and equilibrium of bacteria, fungi, algae, protozoa, nematodes, and other small living organisms. Those organisms play an important role in plant health and the human health too. Healthy soil contains aggregates that help it bind together, preventing erosion. It can retain more water, so plants survive better in drought. It contains more bacteria and fungi that help plants to combat diseases and more minerals and nutrients to feed plants.

Healthy soil is the foundation of our global food system, but currently, it's at risk. UN reports show that using current practices, we have only 60 years remaining for top farmable soil. The food security of the planet is at stake.

Soil bacteria produce natural antibiotics that help plants resist disease. Fungi assist plants in absorbing water and nutrients. Together, these bacteria and fungi are known as "organic matter." Inter Bio experts consider that new, higher standards, soil related, should be consider in agriculture and consumer should be aware of the following measurements:

- Number microorganisms on a soil unit;
- Density of nutrients - nitrogen, in the soil;
- Capacity of the soil retain water;
- Capacity of the soil to capture carbon from the atmosphere.

According to many international studies (IFOAM Rodale Institute) scientists should collect soil samples in the field. Since conventional systems erode and deplete soils, organic agriculture can improve the soil over time, if higher standards will be applied.

Therefore, organic movement of farmers contributes to healthy, resilient soil that can support abundant life both below and above ground, making organic farming a powerful tool for soil conservation and for human health.

b. Healthy waters and air

Residues of pesticides, fungicides, and herbicides can be detected into the water too. Stream water quality is in danger and physical, chemical, and biological properties of soil, including water infiltration. There is obvious that chemical fertilizers and herbicides have the

potential to run off into nearby bodies of water and infiltrate groundwater. When used, cover crops can help increase soil fertility and reduce the risk of soil erosion. Healthy soils that have maintained their nutrients are more stable and hold more water, decreasing the risk of runoff.

In conclusion, organic food contributes to better health through reduced pesticide exposure and nutritional quality. In order to understand the importance of organic food from the perspective of toxic pesticide contamination we need to understand the benefits from the farmworkers who do the valuable work of growing food, to the waterways from which we drink, the air we breathe, and the food we eat**.**

Inter Bio experts consider that new, higher standards should be consider in agriculture also air and water related, and consumer should be aware of the following measurements:

- Density of metals into water units;
- Level of eutrophication of the waters;
- Distance of the farming land from polluted waters;
- Distance of farming land from polluted air;
- Density of dangerous particles over the farming land.

c. Main beneficiary of closer connection between human health and organic farming in one health paradigm

It is considered that the main beneficiaries of organic farming for human health are consumers mainly for increased nutrition and reduced pesticide contamination in organic agriculture. Studies reveals that organic food is higher in certain key areas such as total antioxidant capacity, total polyphenols, and two key flavonoids.

Studies have also shown that dairy products from organically raised animals are healthier than conventionally produced dairy products.

d. Most affected consumers

Among consumers, main groups which can benefit for closer connection between “one health” and organic movements are:

- farmworkers which will benefit from reduced pesticide exposure in organic agriculture,
- children.

Conclusions

Our conclusion is that, unless *One Health* movement do not integrate “organically”, the organic farming movement, may lose substance and impact. *One Health* should cooperate with organic farming movement to put in place national or international reporting systems for impact of toxicity. There is, so far, an underestimation of the true toxicity impact on human

health. Many cases are never reported for multiple reasons. Traditional health care costs may increase as well as o major change in the health system, more focused on *One Health* concept.

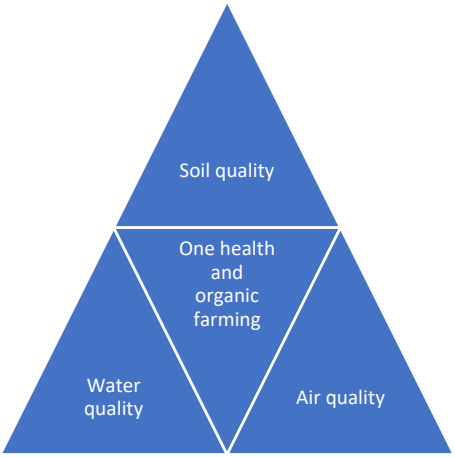

In our opinion, looking at connections *One Health* to organic farming, the relationship should be enforced through the world management of 3 main processes: quality of soil, water and air.

From an economic angle, business community, producers, traders, suppliers, consumers associations, processors and certification bodies must forge branch cooperation in order to develop new markets and new value chains closer to the holistic approach of human health centered on organic farming. Practitioners, companies, clusters, standardization and certification bodies as well as authorities, branch associations, are invited from a wide range of activities: organic farming and processing units, ecological products - food and non-food-, engineering and equipment's producers, environment protection, e-health, R&D institutes, manufacturing industries, certification and standards bodies.

References

1. Berg, G., Mahnert, A., Moissl-Eichinger, C. (2014). Beneficial effects of plant-associated microbes on indoor microbiomes and human health? *Frontiers in microbiology*, *5*, 15. doi:10.3389/fmicb.2014.00015.
2. Finckh, M., Junge, S., Schimdt, J.H., Weedon, O. (2018). *Disease and pest management in organic farming: a case for applied agroecology*. In book: Improving organic crop cultivation, Burleigh Dodds Science Publishing, 1-59.
3. Hinchliffe, S. (2015). More than one world, more than one health: re-configuring interspecies health. *Social Science&Medicine*, 129, 28–35.
4. Lerner, H., Berg, C. (2017). A Comparison of Three Holistic Approaches to Health: One Health, EcoHealth, and Planetary Health. *Frontiers in Veterinary Science*, 4:163. doi: 10.3389/fvets.2017.00163

5. Karesh, W.B., Dobson, A., Lloyd-Smith, J.O., Lubroth, J., Dixon, M.A. (2012). *Ecology of zoonoses: natural and unnatural histories*. Lancet 380, 1936–1945.
6. Keune, H., Flandroy, L., Thys, S., De Regge, N., Mori, M., van den Berg, T. (2017). *European OneHealth/EcoHealth Workshop Report*. Brussels: Belgian Community of Practice Biodiversity and Health, Belgian Biodiversity Platform.
7. Mi, E., Mi, E., Jeggo, M. (2016). Where to now for One Health and Ecohealth? *EcoHealth* 13, 12–17.
8. Nesse, R.M., Bergstrom, C.T., Ellison, P.T., Flier, J.S., Gluckman, P., Govindaraju, D.R. (2010). *Making evolutionary biology a basic science for medicine*. Proceedings of the National Academy of Science of the USA, 107:1800–7. doi:10.1073/pnas.0906224106 110.
9. Queenan, K., Häsler, B., Rushton, J. (2016). A One Health approach to antimicrobial resistance surveillance: is there a business case for it? *International Journal of Antimicrobial Agents*, vol. 48, 422–427.
10. Rosenberg, E., Zilber-Rosenberg, I. (2016). Microbes drive evolution of animals and plants: the hologenome concept. *MBio* 7 (2), e01395-15. https://doi.org/ 10.1128/mBio.01395-15.
11. Sandifer, P.A., Sutton-Grier, A.E., Bethney, P., Ward, B.P. (2015). Exploring connections among nature, biodiversity, ecosystem services, and human health and well-being: Opportunities to enhance health and biodiversity conservation. *Ecosystem Services*, Volume 12, April 2015, https://doi.org/10.1016/j.ecoser.2014.12.007, 1-15.
12. Vieweger, A., Döring, T.F. (2014). Assessing health in agriculture – towards a common research framework for soils, plants, animals, humans and ecosystems. *Journal of the Science of Food and Agriculture*, https://doi.org/10.1002/jsfa.6708.
13. Walther, B.A., Boete, C., Binot, A., By, Y., Cappelle, J. (2016). Biodiversity and health: lessons and recommendations from an interdisciplinary conference to advise Southeast Asian research, society and policy. *Infection, Genetics and Evolution*, 40, 29–46.
14. Wolf, M. (2015). Is there really such a thing as “one health”? Thinking about a more than human world from the perspective of cultural anthropology. *Social Science&Medicine*, vol. 129, 5–11.
15. https://rodaleinstitute.org/science/watershed-impact-trial/
16. https://www.onehealthcommission.org/en/why_one_health/what_is_one_ health/.
17. http://www.onehealthglobal.net/what-is-one-health/.